

→ inkı, ineqs, ideolojiyle
övülmeyen, doğruluk, adalet
yolunda olmakla övünülmüştür.

1. FATİHA SÛRESİ

[İniş sırası:5, Mekki, 7 ayet]

1. **Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla**
2. Övülmeye değer olan yalnızca âlemlerin Rabb'i Allah'tır.
3. O'nun Rahmeti bol ve Kesintisizdir. *doğruluk, adalet*
4. O, hesap gününün sahibidir. *hizmet*
5. Yalnız Şana kulluk eder ve yalnız Sen'den yardım dileriz.
6. Bizi, doğru yola, nimet verdiklerinin yoluna ilet;
7. **Gazabına uğrayanların ve sapkınların** yoluna değil.

→ zalimlerin,
hak yiyenlerin

****salat= Allah'ın emirlerini (hak, adalet, iyilik, doğruluk, paylaşma, barış, özgürlük; haksızlık, adaletsizlik, kötülük, zulümle mücadele, toplumun 2**
2/Bakara Sûresi Bölüm 1
 islahı) hayata geçirmek işi, insanların bir arada gelme, örgütlenme, eğitim, tabii gözün 3

geleceği bileneş adlı, bugün sorunlarına adlı, barışçı görüşler üretmekle imkellef 7- Gözümlemedi, Adli olduktan sonra, gelecekte kötüye kullanılıp kullanılmaması, bütün sorunumuz değil. Odevin, vicdanlı, vicdanlı olmayana Kur'an öğreteneş, birşey yok.

2. BAKARA SÛRESİ

[İniş sırası: 87, Medeni, 286 ayet.

Adını, surede geçen "bakara/sığır" kıssasından almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif. Lam. Mim.
2. Bu Kitap, kesin gerçeğin ta kendisidir. O, **muttakiler¹ için yol göstericidir.**
 1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendilerini korumaya, güvenceye alan kimseler.
3. Onlar; **gayba¹ inanırlar, salâtı ikame ederler² ve verdiğimiz rızıkta infak³ ederler.** **
 1- Gizli, görünmeyen, bilinmeyen, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler. 2- Şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelirler. İbadete layık yeğene ilahın Allah olduğuna inanırlar. Salat, sözcük olarak, namazın yanı sıra Allah'a yönelmek, ibadet, dua, rahmet, destek, dayanışma, yardımlaşma, yakından ilgi duyma ve din gibi anlamlara gelmektedir. "Salât" sözcüğüne "namaz" olarak anlam verilmesini doğru bulmadığımızdan; çevirimizde, orijinal şekli olan "salât" sözcüğünü kullandık. Kur'an'da namaz sözcüğü yer almamaktadır. "Namaz," Farsça bir sözcüktür. Salâtın hangi anlamı ifade ettiği, ancak içinde yer aldığı ayet ve konu bağlamından anlaşılabilir.
 3- Muhtaç olanlara yardım.

4. Onlar, sana indirilene ve senden önce indirilmiş olanlara inanırlar. Ve onlar, ahirete de kesin olarak inanırlar. **inansızlar**
5. Onlar, Rabb'lerinden gelen bir yol göstericinin izleyicileridir. Kurtuluşa erenler onlardır. **okutusu, doğruyu kafir= öten, görmeyen**
6. Şu bir gerçektir ki: Gerçeği yalanlayan nankörleri uyarırsan da uyarırsan da onlar için birdir; iman etmezler. **hak, adalet mesajı**
7. Allah, onların kalplerini¹ ve kulaklarını mühürlemiştir. Onların gözlerinde perde vardır. Onları büyük bir azap beklemektedir. 1- Akıllarını. Kalp; akletmenin, idrak etmenin, düşünmenin organıdır, merkezidir. "Kalp" sözcüğü, biyolojik anlamı ile kan pompalama organı olan kalp değildir. **vicdanlarını**
8. Kimi insanlar, gerçekten inanmadıkları halde, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inandıklarını söylerler. **gereğini yapmadıkları**
9. Onlar, Allah'ı ve inananları aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatıyorlar da farkında değiller.
10. Onların kalplerinde nifak¹ hastalığı vardır. Allah da bu hastalıklarını arttırmıştır ve bu yalancılıklarından² dolayı, onlara, can yakıcı bir azap vardır. **ünifika tutarsız**
 1- Nifak; birden çok inanca sahip olmak, inanmadığı halde çıkartı için ve çeşitli nedenlerle inanıyor gibi görünmek; ikircikli davranmak, Müslümanlara olan düşmanlığını gizlemek demektir. Kertenkele ve yaban faresinin yer altında birçok yuvası olduğu ve bu yuvalardan hangisine gittiği bilinmediği için, bunların yuvalarına da "nufeka" ve "nafika" denmektedir. 2- Aldatıcılıklarından.
11. Onlara, "Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın." denildiğinde, "Biz ancak düzelticileriz." derler. **fesat, satırma**
12. İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat bunun bilincinde değiller. **kenjilerin heklisan kalımlar**
13. Ne zaman onlara, "İnanan kimseler gibi inanın." dense, "Biz, hiç akli ermeyenler gibi inanır mıyız?" derler. İyi bilin ki, asıl akli ermeyenler onlardır; fakat bunun bilincinde değiller.

hiçbir şey (put) adına adaletten sapmayanlar gibi

14. İman edenlerle karşılaştıkları zaman: "İnandık." derler. Şeytanları¹ ile baş başa kaldıkları zaman, "Biz, sizinle beraberiz; onlarla, sadece alay ediyoruz." derler. *şeytan = sıfat : septyirici*
15. Allah da onlarla alay eder. **Azgınlıkları** içinde bocalayıp durmalarına zaman tanır.
16. Onlar, hidayete¹ karşılık **sapkınlığı** satın almışlardır. Bu ticaretlerinde bir kazanç yoktur. Ve doğru yolu bulamamışlardır. *1- Doğru yola iletilmeye.*
17. Onların durumu karanlıkta ateş yakan kimselerin durumu gibidir. Ateş, etraflarını aydınlatır aydınlatmaz, Allah onların ışığını yok eder ve onları karanlıklar içinde görmez halde bırakır.
18. Sağır, dilsiz ve kördürler. Artık, doğru yola dönmezler.
19. Ya da onların durumu; içinde karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşekler bulunan sağanak bir yağmurda; ölüm korkusuyla, yıldırım sesinden kulaklarını parmaklarıyla tıkayan kimselerin durumuna benzer. Oysaki Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri her yönden kuşatmıştır.
20. Şimşek, neredeyse görmelerini yok ediverecekti. Şimşek, aydınlık verince ışığında yürürler; üzerlerine karanlık çökünce de oldukları yerde kalakalırlar. Allah dileseydi onların işitme ve görme yeteneklerini tamamen yok ederdi. Kuşkusuz, Allah'ın gücü her şeye yeter.
21. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabb'inize kulluk edin ki takva¹ sahibi olasınız. *olun*
- 1- *Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyararak, o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.*
22. O ki sizin için yeri bir döşek, göğü de bir bina yaptı ve gökten su indirip onunla size rızık olarak çeşitli ürünler çıkardı. O halde, Allah'a bile bile eşler koşmayın.

Adil olanın
karşı

Sizi haktan, adalettten, doğruluktan
barıktan, ıylılıktan, toplumun ıslahını
sizin için yaptığını kışık kurum / kavranı
dan uzak durun.

* iman = haktan, adalettten septyirici putlardan
arınma

* salih amel = toplumun ıslahı

23. Eğer kulumuza indirdiğimizden kuşku duyuyorsanız, o zaman ona denk bir sure getirin. Allah'tan başka bütün yardımcılarınızı da çağırın. Eğer doğru söyleyen kimselerseniz.
24. Eğer bunu yapamazsanız -ki asla yapamayacaksınız- o halde gerçeği yalanlayan nankörler için hazırlanmış, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten korunun. *haktan, adalettten septyirici*
- * 25. İman edip, **sâlihâtı**¹ yapanları; içlerinde ırmaklar akan cennetler ile müjdele. Onlara ne zaman yiyecek bir şey sunulsa: "Bu daha önce yediğimiz şeydendir." derler. Oysa bu onlara benzer olarak verilmiştir. Onlar için arındırılmış eşler vardır. Ve onlar, orada süresiz kalacaklardır.
- 1- *Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.*
26. Doğrusu Allah, bir sivrisineği veya ondan daha üstününü¹ örnek olarak vermekten çekinmez. İman edenler, bunun, Rabb'lerinden bir gerçek olduğunu bilirler. Gerçeği yalanlayan nankörler ise: "Allah, bu örnekle neyi amaçlamıştır?" derler. Allah, bu örnekle birçok kimseyi saptırır, birçok kimseyi de doğru yola iletir. Bununla, ancak **fasıkları**² saptırır.
- 1- *Biyolojik olarak daha küçük, daha karmaşık olanı. 2- Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.*
27. Onlar ki; kesin olarak anlaştıktan sonra, Allah'a verdikleri sözü bozan, Allah'ın korunmasını istediği bağları koparan ve **yeryüzünde bozgunculuk** çıkaran kimselerdir. İşte onlar, hüsrana uğrayacaklardır. *"Adil, doğru olacağız" sözü*
28. Sizi yoktan var eden Allah'ı nasıl inkâr edersiniz! Sonra sizi öldürecek, sonra tekrar diriltilerek kendisine döndürecektir.
29. O ki yeryüzündeki her şeyi sizin için yaratandır. Sonra O, göge istivâ¹ etti; onları yedi gök halinde düzenledi. O, her şeyi bilendir.

1- Gökyüzüne egemen oldu, onu düzenledi.

emirlerden nasıl çıkarsınız?
adalettten nasıl saparsınız?

30. Hani! Bir zamanlar Rabb'in, meleklerle: "Ben yeryüzünde bir¹ halife² tayin³ edeceğim." demişti. Melekler: "Seni övgü ile yüceltip kutsayan bizler dururken orada **bozgunculuk yapacak, kan dökecek birisini** mi yönetici yapacaksın?" dediler. Allah da: "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim." dedi.

1- "Bir" sözcüğü; sayı anlamında bir kişiyi değil, görev ve statü anlamında görevlendirilecek zümreyi kastetmektedir. **2-** Sözcük anlamı ardıl olan Halife; terim olarak, birinin yerine geçmek; vekâlet etmek, vekil ve naip demektir. Halife sözcüğü; ayette, irade ve akıl verilerek yeryüzünü düzenleyen, yönlendiren, yeryüzünün yöneticisi ve onarıcısı anlamında kullanılmıştır. **3-** "Halife yaratacağım" şeklindeki çeviriler yanlıştır. Zira ayette, "câi'lun" sözcüğü yer almaktadır. Bu sözcük, "yaratmak" değil, "yapmak", "kılmak" demektir. Böyle olunca, doğru anlam; -Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım değil- insana yeryüzünde yönetici ve düzenleyici olarak sorumluluk vereceğim, onu görevlendireceğim; onu halife (yönetici, düzenleyici ve onarıcı) olarak tayin edeceğimdir.

31. Allah, Âdem'e bütün isimleri¹ öğretti. Sonra onları meleklerle sunup: "Eğer doğru söyleyenlerden iseniz bunların isimlerini bana bildirin." dedi.²

1- Varlıkların özelliklerini bilmeyi; onları tanımlamayı, özelliklerine göre isimlendirmeyi yapabilecek bilgi, yetenek ve akıl verdi. Varlığa isim vermek; onun ne olduğunu tanımak ve bilmek demektir. Bu bilgi, aynı zamanda onu nasıl kullanacağını da sağlayacaktır. İnsanın bir şeyi yaparken "araç" kullanabilmesi, bu isimlendirmenin/içeriğini bilmesinin sayesinde. **2-** Allah ile melekler arasında geçen bu diyalog, bizatihi olmuş bir görüşme olarak değil; mesajın, "temsili bir dille somutlaştırılarak anlatılması" olarak anlaşılmalıdır.

32. Melekler de: "Sen her türlü kusur ve eksiklikten uzaksın. Bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz Sen her şeyi gerçeği ile bilensin." dediler.

33. Allah: "Ey Âdem! Bunların isimlerini onlara bildir." dedi. Adem isimleri onlara bildirince, Allah meleklerle: "Göklerin ve yerin gaybını¹ Ben bilirim; Ben, sizin açıkladıklarınızı da gizlediklerinizi de bilirim, dememiş miydim?" dedi.

1- Gizli, görünmeyen, bilinmeyen, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler.

34. Sonra meleklerle: "Âdem'e secde edin"¹ dedik. İblis hariç bütün melekler secde ettiler.² O, yüz çevirip **büyüklik tasladı**. Ve o kâfirlerdendi.³ *→ misyonunu görmezden geldi*

1- Âdem'in halifeliğini kabullenin, onaylayın. **2-** İblis hariç meleklerin tamamı Âdem'in halifeliğini kabullendiler. **3-** İblis secde etmediğinden dolayı kâfir olmadı; o, evveliyatında da zaten kâfirdi. Kâfir olduğu için secde etmedi. Bu nedenle, "Kâfir oldu." şeklinde yapılan çevirilerin doğru olmadığı kanaatindeyiz.

35. Dedik ki: "Ey Âdem! Eşinle birlikte cennette¹ oturun. Orada dilediğiniz her şeyden bol bol yiyin. Fakat şu ağaca² yaklaşmayın; yoksa haksızlık yapmış olursunuz.

1- Cennet, "bahçe" demektir; bağlık, bahçelik, yeşillikli yer anlamına gelmektedir. **2-** Eş'şecerate: Sözcük olarak "ağaç" anlamına gelse de bu sözcüğün ağaçtan başka anlamları da bulunmaktadır. Burada ağaç sözcüğü mecaz (söz oyunu) anlamıyla kullanılmış olup, dünya nimetlerine gereğinden fazla yönelme, yaradılışı bozacak düzeyde dünyaya tutkuyla bağlanmayı ifade etmektedir.

36. Fakat şeytan onları, oradan kaydırды. Böylece ikisini de içinde bulundukları durumdan çıkardı. Biz de: "Birbirinize düşman olarak inin.¹ Yeryüzü, belli bir süreye kadar size barınak ve geçinme yeri olacak." dedik.

1- "İhbitu," sözcüğü "inin" anlamına gelmektedir. Ancak bu inme, yüksek bir yerden alçak bir yere inmek anlamında değil, iyi bir konumdan, kötü bir konuma inmektir. Değerde azalmayı ifade etmektedir. Ayette, "köyden şehre inmek" deyimindeki "inme" anlamındaki inmeden, yani "yer değişikliğinden" söz edilmektedir. Güzel bir mekândan ayırıp, kötü bir mekâna gönderilmek kast edilmiştir. Dolayısıyla "Cennet'ten dünyaya inmek" şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. "İhbitu/inin" sözcüğünün bu anlamda kullanıldığını, bu surenin 61. ayetinde de görmekteyiz. Sözcük, söz konusu ayette, "Mısır'a inin." şeklinde yer almaktadır.

37. Derken Âdem, Rabb'inden kelimeler¹ aldı. Böylece, Adem'in tövbesini kabul etti. Kuşkusuz O, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Allah'tan aldığı uyarıyla/vahiyle hatasını anladı.

38. "Hepiniz oradan inin¹ dedik. Ben'den bir hidayet² geldiğinde kim ona uyarsa, artık onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

1- Orayı terk edin, oradan ayrılın. 2- Doğruya ileten kılavuz.

39. Ayetlerimizi inkâr edip yalanlayanlar, Cehennemliktirler. Ve onlar, orada sürekli kalacaklardır.

40. Ey İsrailoğulları! Size bağışladığım nimetimi anımsayın. Bana verdiğiniz sözü tutun ki Ben de size verdiğim sözü yerine getireyim. Ve yalnızca, Bana karşı gelmekten sakının.

41. Yanınızdakini "tasdik edici" olarak gönderdiğimizize iman edin. Onu inkâr edenlerin ilki siz olmayın. Ayetlerimi az bir değere değiştirmeyin. Ve Bana karşı takvalı¹ olun.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

Adil olmayan, adil olanla

42. "Hakk'ı"¹ "Batıl'la"² karıştırıp, bile bile "Hakk'ı" gizlemeyin.

1- Gerçek olanı. 2- Gerçek olmayanla. Vahyi cahiliye ile.

43. Salâtı ikame edin, zekâtı verin.¹ Ve ruku edenlerle birlikte ruku edin.²

1- Salâtı ikame etmek, zekâtı vermek: İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. 2- Allah'a bağlılığı ortaya koyanlarla, buyruklarına içtenlikle teslim olanlarla birlikte olun.

44. İnsanlardan birr¹ olmalarını istiyorsunuz da kendinizi unutmuyorsunuz? Oysa Kitap'ı okuyup duruyorsunuz. Hiç düşünmez misiniz?

1- Hayır, iyilik, bağış, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, gönül.

45. Sabır ve salâtle¹ Allah'tan yardım isteyin. Kuşkusuz bu Allah'a içtenlikle itaat edenlerin dışındakilere ağır gelir.

1- Duayla. Sabır; dayanma, direnme, yılgınlık ve usanç gösterme.

me, kararlı ve azimli olma anlamına gelmektedir. Ayette bunları yaptıktan sonra ayrıca salâtle yani dua ile Allah'tan yardım dileme, ona sığınma istenmektedir. Dolayısıyla buradaki "salat" sözcüğü ile kast edilen şey, "namaz" değil "dua"dır. Salat, sözcük olarak, namazın yanı sıra Allah'a yönelmek, ibadet, dua, rahmet, destek, dayanışma, yardımlaşma, yakından ilgilenme ve din gibi anlamlara gelmektedir.

46. Onlar ki: Rabb'lerine kavuşacaklarını ve kesinlikle O'na döneceklerini¹ bilirler.

1- Hesap için O'nun karşısına çıkacaklarını.

47. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetleri ve sizin diğer toplumlara üstün gelmenizi sağladığımı hatırlayın.

Geçmişte.

Bilgi, doğru yolun bilgisi.

adil olmak, fesad çıkarmamak

tasdik edici, kurana hep'si'nin temel mesajı
adil olun, yeryüzünüzü ıslah edin

48. Hiç kimsenin bir başkası adına bir şey ödeyemeyeceği, hiç kimseden şefaatin¹ kabul edilmeyeceği, hiç kimseden bir fidyenin alınmayacağı ve hiç kimseye yardım edilmeyeceği günden korunup sakının.

1- Kur'an, "şefa'at edilme" anlayışını ve inancını kesin olarak reddetmektedir. Kur'an'a göre, kesinlikle şefa'at yoktur. Bu nedenle şefa'atin varlığına inanan bir kimse Allah'a eş koşmuş sayılır.

49. Hatırlayın! Sizi, kadınlarınızı sağ bırakıp, oğullarınızı boğazlayarak, işkencenin en kötüsüne uğratan Firavun'un adamlarından kurtarmıştık. Bunda, sizin için Rabb'inizden büyük bir sınav vardı.

50. Hatırlayın! Denizi yarararak sizi kurtarmış, gözlerinizin önünde Firavun ve taraftarlarını da denizde boğmuştuk.

51. Hatırlayın! Musa ile kırk gece için sözleşmiştik. Sonra siz, onun arkasından buzağı yaparak¹ zalimleştiniz.

1- "İttehaztum" sözcüğü, "edinmek" anlamının yanı sıra, "yapmak, meydana getirmek" anlamında da onlarca ayette geçmektedir. Bu ayette de "yapmak," "meydana getirmek" anlamında kullanılmıştır. O nedenle "buzağıyı ilah edinmek" şeklindeki çeviriler doğru değildir. Buzağının ilah edinilmek amacıyla yapılmış olması düşüncesi, ayete, ilah edinmek şeklinde anlam verilmesine neden olmaktadır.

52. Sonra, bunun ardından, belki şükredersiniz diye sizi affettik.

53. Doğru yolu bulasınız diye, Musa'ya Kitap'ı ve Furkan'ı¹ verdik.

1- Hakk ile batılı, doğru ile yanlış ayırt eden kılavuz.

54. Hatırlayın! Musa, kavmine: "Ey kavmim! Siz buzağıyı edinmekle¹ kuşkusuz kendinize zulmettiniz. Hemen tövbe edin ve nefislerinizi öldürün.² Bu, yaratıcınızın yanında sizin için daha hayırlıdır." demişti. Sonra da O, tövbenizi kabul etmişti. Kuşkusuz O, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Ona yönelmekle, kutsamakla. 2- Fitratınızı/benliğinizi bu yanlış ve kötü duygu ve düşüncelerden arındırın. Tövbe ederek nefsinizin kötü arzularını yok edin. Ayetteki "katl" sözcüğü, mecazen "halden hale geçme, değişim" demektir.

* buzağı putu muhtemelen insanlara o dönem normal gelen bazı zulümlerin sembolü olarak, yağmur yağdığında diye insan kurban etme (Baal, Molek, Hathor

55. Hani siz: "Ey Musa! Allah'ı açıkça görmedikçe sana inanmayız." demiştiniz de, o an, bakıp dururken sizi yıldırım gürültüsü yakalamıştı.

56. Sonra, şükredersiniz diye ölümünüzden¹ sonra sizi dirilttik².

1- "Mevt" sözcüğü, mecazen, sakinlik, bitmişlik, tükenmişlik, hareketsizlik, çözülmüşlük gibi anlamlara gelmektedir. Ayette de bu mecaz anlamıyla kullanılmıştır. Örneğin ateş söndüğünde, alevi ve dumanı kalmadığında, "ateş öldü" diye tabir edilmektedir. 2- Canlılık verdik.

57. Ve bulutları üzerinize gölge yaptık. Size kudret helvası ve bildircin bağışladık¹. "Size rızık olarak verdiklerimizin temiz olanlarından yiyin." dedik. Onlar, Bize değil, yalnızca kendilerine zulmediyorlardı.

1- Çevirilerde "indirdik" şeklinde yer alan "enzelna" sözcüğü, "indirdik" anlamının yanı sıra, "bağışladık" anlamına da gelmektedir. Sözcük burada "indirdik" anlamıyla değil, bağışladık anlamıyla kullanılmıştır.

58. Hani: "Şu şehre girin, orada dilediğinizden bol bol yiyin. O kapıdan secde¹ ederek girin. Ve bizi bağışla deyin ki Biz de hatalarınızı bağışlayalım. İyilik yapanlara daha fazlasını vereceğiz." demiştik.

1- Onların yasa ve kurallarını kabullenerek.

59. Fakat zalimler, sözü, söylenenden başka bir şekle soktular. O zalimlere, doğru yoldan sapmalarına karşılık gökten bir azap indirdik.

60. Hani! Musa, kavmi için su istemişti. Biz de demiştik ki: "Asanla kayaya vur." Bunun üzerine kayadan on iki göz su fışkırmıştı. Her grup hangi kaynaktan içeceğini bilmişti. Allah'ın verdiği rızıktan yiyin, için fakat asilik yaparak yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayın.

putları boğaz ile temsil ediliyor. Bunlardan biri olabilir

61. Hani! Musa'ya: "Ey Musa, biz, bir tek çeşit yiyecekle yetine-meyiz. Rabb'inden bizim için yerden çıkan ürünlerden; seb-zesinden, acurundan, sarımsağından, mercimeğinden, soğ-a-nından çıkarmasını iste." demiştiniz. Musa da: "Daha hayırlı olanı¹ daha aşağılık olanla² değiştirmek mi istiyorsunuz? O halde Mısır'a inin; sizin istedikleriniz orada var." dedi. Böy-lece, onların üzerine alçaklık ve yoksulluk damgası vuruldu. Ve Allah'ın gazabına uğradılar. Bu, Allah'ın ayetlerini inkâr et-melerinden, nebilerini haksız yere öldürmelerindendi. Bütün bunlar, onların asileşip haddi aşmalarındandır.

1- Onurlu bir hayatı. 2- Onursuz bir hayatla.

62. Kuşkusuz iman edenlerden, Yahudilerden, Hristiyanlardan ve Sâbiîlerden Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edip¹ sâlihâtı yapanların² ödülleri Rabb'leri verecek. Ve onlar için korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

1- Yahudiliğin geçerli olduğu dönemde; iman eden ve sâlihâtı ya-pan Yahudiler, Hristiyanlığın geçerli olduğu dönemde, iman eden ve sâlihâtı yapan Hristiyanlar; Sâbiîliğin geçerli olduğu dönemde, iman eden ve sâlihâtı yapan Sabîler ve şu anda da iman eden ve sâlihâtı yapan Mü'minlerin ödülleri Rabb'leri verecek. Ayette, her dinin geçerli olduğu dönemde, o dinin mensupları içinde iman eden ve sâlihâtı yapan kimseler kastedilmektedir. (Benzer ayet 5/Maide, 69) 2- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

63. Hani bir zamanlar, sizden, takva¹ sahibi olmanız için, size ver-diğimiz şeylere kuvvetle sarılıp kendinize mal etmek ve için-dekilerini sürekli aklınızda tutmanız konusunda sağlam bir söz almıştık. Ve sizin öncünüzü² Tur'a yükseltmiştik.³

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan. 2- Musa'yı. 3- Tur Dağı'na çıkarmıştık.

64. Yine de yüz çevirdiniz. Eğer Allah'ın iyilikseverliği ve bağışlayı-cılığı olmasaydı elbette zarara uğrayanlardan olurdunuz.

65. Elbette siz, cumartesi yasağını çiğnemekle hadlerini aşanla-rı biliyorsunuz. Bu nedenle onlara, "Sefil maymunlar olun." dedik.

66. Biz bunu, onlara ve onlardan sonra gelecek kuşaklara ibret; muttakilere¹ de öğüt olarak yaptık.

1- Korunanlara; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruk-larla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alanlar.

67. Hani, Musa halkına: "Allah, kesin olarak sizden bir sığır kes-menizi istiyor." demişti. Onlar da : " Sen bizimle alay mı edi-yorsun." dediler. Musa; "Cahillerden olmaktan, Allah'a sığını-rım." dedi.

68. Onlar: "Bizim için Rabb'ine dua et, onun nasıl bir sığır oldu-ğu bildirsin." dediler. Musa, "Allah, onun ne yaşlı ne de yavru; ikisinin arasında bir yaşta olduğunu söylüyor; öyleyse, sizden isteneni yapın." dedi.

69. Onlar: "Bizim için Rabb'ine dua et; onun rengi nedir bize bil-dirsin." dediler. Musa: "Allah; onun parlak sarı renkte, bakan-lara keyif veren bir sığır olduğunu, söylüyor." dedi.

70. Yine onlar: "Bizim için Rabb'ine dua et; onun niteliğini açıkla-sın. Zira sığırların hepsi birbirine benziyorlar; eğer Allah diler-se biz doğru olanı bulmuş oluruz." dediler.

71. Musa: "Allah, onun ekin sulayarak, çiftte koşularak yıpranma-mış; alacası olmayan, kusursuz bir sığır olduğunu söylüyor." dedi. Onlar: "İşte şimdi gerçeği bildirdin." dediler. Ve nihayet sığırı boğazladılar. Az kalsın bunu yapmayacaklardı.

72. Hani! Siz, bir kimseyi öldürmüştünüz de, suçu birbirinizin üzerine atmıştınız. Oysa Allah, gizlediğiniz şeyi ortaya çıkara-randır.

73. "Onun bir kısmı ile ona vurun" dedik.¹ İşte Allah, böylece ölüleri dirilterek ayetlerini² size gösterir. Umulur ki gerçeği kavrarınız.

1- Kesilen sığırın bir parçasıyla öldürülene vurun. 2- Kanıtlarını.

74. Sonra kalpleriniz yine katılaştı; kaya gibi, hatta kayadan da katı. Zira öyle kayalar var ki içinden nehirler fışkırır, yine öyle kayalar vardır ki yarılıp bağrından su çıkar. Yine öyleleri vardır ki Allah'a haşyetinden¹ harekete geçerler. Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir. *Allah korkusu = Allah'ın yasalarına uymak.*

1- Duyduğu saygıdan.

75. Şimdi onların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Onlardan bir grup, Allah'ın kalamını dinleyip iyice anladıktan sonra, onu bile bile çarpıtırlar.

76. Onlar, iman edenlerle karşılaştıkları zaman, "Biz de iman ettik." derler. Baş başa kaldıklarında: "Rabb'inizin size açıkladığını¹, size karşı delil olarak kullansınlar diye mi onlara söylüyorsunuz! Neden aklınızı kullanmıyorsunuz?" derler.

1- Tevrat'ta.

77. Allah'ın, onların gizlediklerini de açıkladıklarını da bildiğini bilmiyorlar mı?

78. İçlerinde, Kitap'ı bilmeyip de ondan habersiz olanlar var. Bildikleri, yalnızca kuruntudan ibarettir. Ancak zanda bulunurlar.

79. Yazıklar olsun o kimselere ki: az bir kazanç elde etmek için elleriyle yazdıklarına, "Bu Allah katındandır." derler. Yazıklar olsun onlara, elleriyle yazdıklarından dolayı. Yazıklar olsun onlara, kazandıklarından dolayı.

80. "Sayılı günlerin dışında ateş bizi yakmaz." dediler. De ki: "Allah'tan buna dair bir söz mü aldınız? Eğer böyle ise Allah, verdiği sözden dönmez. Yoksa Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?"

Cehennemden çıkış yok!!

put yüzünden / işin ?
birini öldürmüşler

Yahudi K
Pın
İrksuları

Pın
Adamları

kötülüğü meşru gören

81. Hayır! Kim kötülük yapar da günahı kendisini kuşatırsa, onlar Cehennem ehlidir ve onlar, orada sürekli kalacaklardır.

82. İman edip, sâlihâtı yapanlar¹ Cennet ehlidirler. Ve onlar orada sürekli kalacaklardır.

1- Bozuk olan şeyi düzelterek, düzelticilik yapanlar, yapıcı olanlar, düzeltmeye teşvik edenler.

83. Hani! Bir zaman İsrailoğulları'ndan, Allah'tan başkasına kul-luk etmeyin; anne ve babaya, öksüzlere, düşkünlere iyilik ya-pın; insanlara güzel söz söyleyin, "salatı ikame edin, zekâtı"¹ verin, diye kesin söz almıştık. Sonra içinizden pek azınız hariç sözünüzden döndünüz. Ve sizler, döneklik yapanlarsınız.

1- İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı can-lı ve diri tutmak demektir. Salat, sözcük olarak, namazın yanı sıra Allah'a yönelmek, ibadet, dua, rahmet, destek, dayanışma, yardı-mlaşma, yakından ilgilenme ve din gibi anlamlara gelmektedir.

84. Hani! Bir zamanlar sizden, birbirinizin kanlarını dökmeyeceği-nize ve birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayacağınıza dair kesin söz almıştık. Bu sözümüzü kabul ettiğinizin tanıkları sizlersiniz.

85. Sonra siz o kimselersiniz ki; birbirinizi öldüren, bir kısmını-zı yurtlarından çıkarıp, onlara karşı günahla ve düşmanlıkta işbirliği yapanlarsınız. Bir de esir olarak size gelirlerse on-larla esir değişimi yapıyorsunuz. Oysa onları yurtlarından çıkarmak, üzerinize haram kılınmıştı. Yoksa böyle yapmakla Kitap'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz. Sizden böyle yapanların cezası dünya hayatında aşağılanma, kıyamet gününde de en şiddetli azaba uğramaktır. Zira Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

86. Onlar, dünya hayatına karşılık ahiret hayatını satan kimseler-dir. Bundan dolayı onlardan azap hafifletilmeyecek ve onlara yardım da edilmeyecektir.

Adaletten sapıran
putları
hizmet
etmeğin

insanları
arındırın

87. Ant olsun ki Musa'ya Kitap'ı verdik. Ardı sıra rasuller gönderdik. Meryem oğlu İsa'ya da Beyyinât'ı¹ verdik ve O'nu Ruh'u'l Kudus² ile destekledik. Elçiler, ne zaman hoşunuza gitmeyen bir şey getirdiyse büyüklük taslayarak kimini yalanlayıp, kimini de öldürmediniz mi?

1- Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı olanı. 2- "Toplumlari arındırıp diriltten, onlara hayat ve canlılık veren vahiyle. Ruh'u'l Kudus; sıfat tamlaması değil, isim tamlamasıdır. O nedenle, sıfat tamlaması olan "kutsal ruh" anlamı doğru değildir. Doğru tanım, isim tamlaması şekliyle, "Kutsal'ın ruhu" tanımıdır. Kudus, Allah demektir. Ruh ise canlılık ve hayat veren şey demektir. Bu iki ismin bir araya getirilmesi ile oluşan isim tamlaması, "Allah'ın ruhu, Allah'ın vahyi, Allah'tan gelen bilgi" demektir. Yani, "Allah'ın toplumlari diriltten, onlara hayat veren vahyi" anlamındadır. Ruh sözcüğü, Kur'an'da mecazen "vahiy" anlamında kullanılmaktadır.

88. Ve onlar, "Kalplerimiz örtülüdür." dediler. Hayır, öyle değil, Allah; onları, gerçeği yalanlayarak nankörlük etmelerinden dolayı lanetlemiştir.¹ Bu yüzden çok azı inanır.

1- Gözden çıkarmıştır.

89. Onlara, Allah katından yanlarındakini tasdik edici bir kitap gelince; daha önce Allah'tan kâfirlere karşı zafer kazanmak için böyle bir şey istedikleri halde, onlara bildikleri şey gelince bu kez onu inkâr ettiler. Allah'ın laneti, gerçeği yalanlayan nankörlerin üzerinedir.

90. Allah'ın, dilediği kimseye kendi lütfundan indirmesini çekemeyerek; Allah'ın indirdiğini inkâr etmekle kendilerini ne kötü bir şeye karşılık sattılar. Bundan dolayı artarda gelen gazabı hak ettiler. Gerçeği yalanlayan nankörler için alçaltıcı bir azap vardır.

Toplumu İslah edecek, Hakk/Adalete 493'ün bilgisi

İkinciye ağırlık

Toplumu İslah edecek, Hakk/Adalete 493'ün bilgisi

91. Onlara, "Allah'ın indirdiklerine iman edin." denildiğinde, "Biz, ancak bize indirilene¹ iman ederiz." dediler. Ve ondan² başkasını kabul etmezler. Oysa O, yanlarındakini tasdik eden, hak bir kitaptır. Onlara de ki: "Madem inanıyordunuz, ne diye daha önce Allah'ın nebilerini öldürüyordunuz?"

1- Tevrat ve İncil'e. 2- Kendilerine indirilenlerden.

92. Gerçekten Musa size beyyinât¹ ile geldi. Sonra siz onun arkasından buzağı figürünü yaptınız.² İşte siz, o zalimlersiniz.

1- Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. 2- "İttihaztum" sözcüğü, "edinmek" anlamının yanı sıra, "yapmak, meydana getirmek" anlamında da onlarca ayette geçmektedir. Bu ayette de "yapmak," "meydana getirmek" anlamında kullanılmıştır. O nedenle "buzağıyı ilah edinmek" şeklindeki çeviriler doğru değildir. Buzağının ilah edinilmek amacıyla yapılmış olması düşüncesi, ayete ilah edinmek şeklinde anlam verilmesine neden olmaktadır.

93. Hani sizden, "Size verdiğimiz kuvvetlice alın ve dinleyin." diye kesin söz almış ve sizin öncünüzü Tur'a yükseltmiştik/çıkarıyorduk. Demişlerdi ki: "Dinledik ama itaat etmiyoruz." Küfürleri yüzünden buzağı kalplerine yerleştirildi. De ki: "Eğer gerçekten inanıyorsanız, inancınız sizden ne kötü şey istiyor!"

94. De ki: "Eğer Allah katında; ahiret yurdunun, diğer insanların değil de yalnızca size ait olduğunu iddia eden sözünüzde samimi iseniz, o zaman ölümü istesenize!"

95. Ama elleriyle yaptıkları şeylerden dolayı, ölümü asla istemezler. Allah, zalimleri en iyi bilendir.

96. Ve sen, onları, yaşamaya karşı insanların ihtiraslısı, hatta Allah'a ortak koşanlardan bile daha çok ihtiraslı bulacaksın. Her biri bin yıl yaşamak ister. Oysaki uzun ömürlü olmak, böyle birini azeptan kurtarmaz. Zira Allah, yaptıkları her şeyi görmektedir.

Tüm kitapların mesajı aynı = Adil olun, Ama Din İnkârları bize tabii olun" Kibiri ile hareket etti

493'ün zülüm sembolü

butası bir kötü- lüğü sembolü te ediyor.

bu din inkârların tehdidi

97. De ki: "Kim Cibrîl'e¹ düşmansa, bilsin ki O, onu² bilgisi dahi-
linde iki eli arasındakileri³ tasdik edici, müminlere doğru yolu
gösterme ve müjde olarak senin kalbine indirmiştir.

1- "Cibrîl; düzeltici ve düzenleyici olan vahiy" demektir. Cebr sözcü-
ğü, "onarmak, ıslah etmek, kırılmış, bozulmuş şeyleri onarıp tekrar
işe yarar hale getirmek" demektir. "Cibril, cebr ve il sözcüklerinden
oluşmuş bir isim tamlamasıdır." İl sözcüğü, eski Arapça'da Allah
demektir. Cebr ise, Allah'ın gücü, onarma, düzenleme, düzeltme
demektir. Bu iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan isim tamlama-
sı, "Allah'ın düzeltici, düzenleyici olan vahyi" anlamına gelmek-
tedir. Bu sözcüğün tamlama hali olan Cebraîl ise "Allah'ın onarımı"
yani "vahyin kişileri ve toplumları onarması" demektir. Zira vahiy,
bozulan toplumları yeniden onarmak, düzeltmek için gönderilmiş-
tir. İsrâîl, İsmâîl, Azraîl vb. isim tamlamaları da bu tür tamlama-
ya örnek verilebilir. Dolayısıyla Cibrîl'e "vahiy meleği" denmesinin
Kur'an'ı bir dayanağı yoktur. 2- Kur'an'ı / Vahyi 3- Ehli Kitap'ın ya-
nında bulunan Kitapları

98. Kim Allah'a ve O'nun meleklerine, rasullerine, Cibrîl'e¹,
Mîkâl'e² düşman olursa; iyi bilsin ki Allah da gerçeği yalanla-
yan nankörlere düşmandır.

1- "Vahye: bozulan toplumu onarmak için gönderilen vahye."
2- "Rasul'e: Hami, koruyucu, büyük öncü, Rasulullah Muhammed'e."

99. Ant olsun, Biz, sana apaçık ayetler indirdik. Ancak, onları, fa-
sık olanlar inkâr ederler.

100. Onlar, ne zaman bir söz verdilerse, içlerinden bir zümre onu
bozmadı mı? Zaten onların çoğu iman etmiyorlar.

101. Ne zaman onlara, Allah'tan yanlarındakini tasdik edici bir elçi
gelse, Kitap Ehli'nden bir grup, sanki hiç haberleri yokmuş
gibi, elçinin getirdiğine sırt çevirirler.

102. Ve onlar, Süleyman'ın sahip olduğu güç konusunda şeytan-
ların¹ uydurdıkları şeylere uydular. Oysa Süleyman gerçeğe
aykırı bir şey² yapmadı. Ancak insanlara büyü yapmayı öğre-
ten şeytanlar³ gerçeği gizliyordu; Babil'deki iki meleğe/krala⁴;
Hârût ve Mârût'a bir şey indirilmiş değildi. Hatta bu iki me-
lek: "Biz fitneyiz, sakın kâfir olma!" demedikçe, hiç kimseye
bir şey öğretmiyorlardı. Fakat onlar o ikisinden karı ile koca-
nın arasını açacak şeyler öğrenmeye çalışıyorlardı. Ancak,
Allah'ın izni olmadıkça bu şeyle hiç kimseye zarar veremezler.
Onlar, kendilerine bir faydası olmayan, sadece zarar verecek
şeyleri öğreniyorlardı. Hâlbuki onlar, büyü ile uğraşanların
ahirette bir nasiplerinin olmayacağını biliyorlardı. Kendilerini
karşılığında sattıkları şey ne kötüdür. Keşke bunu bilselerdi.

1- Toplumu saptıranlar/saptırıcılar. 2- Sihir. 3- Saptırıcılar. 4- Diğer
bir okuyuşa göre "melek" yerine "melik" denmektedir. Ve bu okuyu-
şa göre anlam şöyle olmaktadır: Babil'deki iki söz sahibi/imtiyazlı
şahsiyete Harût ve Marût'a bir şey indirilmiş değildi.

103. Eğer onlar iman edip sakınsalardı, Allah katında kazanacakla-
rı sevap daha hayırlı olurdu. Keşke bunu bilselerdi.

104. Ey iman edenler! "Bizi güt." demeyin, "Bizi gözet." deyin ve din-
leyin. Gerçeği yalanlayan nankörler için can yakıcı bir azap vardır.

105. Kitap Ehli'nden olan kâfirler ve müşrikler, Rabb'inizden, size
bir hayrın indirilmesini istemezler. Oysa Allah, rahmetini dile-
diği kimseye ayırır. Allah, büyük lütuf sahibidir.

106. Biz, bir ayeti yürürlükten kaldırır veya unutturursak ya ona
denk ya da ondan daha iyisini getiririz. Sen, Allah'ın her şeye
gücü yeten olduğunu bilmez misin?

1- Tevrat ve İncil'deki hükümlerin yerine yeni bir hüküm getirdiğimiz
zaman. Kur'an'da "nesh" edilmiş/geçersiz kılınmış) ayetler oldu-
nu iddia ederek, Kur'an'a iftira atanlar, referans olarak bu ayeti ileri
sürüyorlar. Oysa ayette söz konusu edilen şey, Kur'an'daki herhangi
bir hükmün iptal edilmesi değil, daha önceki kitaplarda yer alan
kimi hükümlerin değiştirilmesidir. Örneğin kıblenin yönünün de-
ğiştirilmesi gibi.

* peygamber ilkeleri (adalet) öğretecek,
insanlar bu ilkelerle sorunlarına çözüm
bulabilecek. Yanlış/Eksik/Yetersiz kabullerinde
peygamber müdahale edecek.

manipülasyon

ayrıştırıcı

↳ zalimlere

↳ adli olur, rahmet me-
gisi

yoza girmiş

107. Yerlerin ve göklerin egemenliğinin Allah'a ait olduğunu bilmez misin? Sizin için Allah'tan başka ne bir veli ne de bir yardımcı vardır. *Yer ve göklerin sahibi gibi davranamazsınız*
108. Yoksa siz de daha önce Musa'yı sorguya çekenler gibi, elçinizi sorguya çekmek mi istiyorsunuz? Her kim, iman yerine inkârı tercih ederse dosdoğru yoldan sapmış olur.
109. Kitap Ehli'nin çoğu, Hakk kendilerine bildirildiği halde, benliklerindeki kıskançlıktan dolayı, imanınızdan sonra sizi küfre döndürmek isterler. Allah'ın emri gelinceye kadar onlara al-dırış etmeyin. Onları affedin ve onlarla iyi geçinin. Kuşkusuz Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.
110. Salâtı ikâme edin ve zekâtı verin.¹ Kendiniz için her ne iyilik yaparsanız onu Allah katında bulacaksınız. Kuşkusuz Allah, bütün yaptıklarınızı görmektedir.
1- İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanın; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı dura hale gelmiş bir benlikle yapın; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutun.
111. Onlar, "Yahudi ve Hristiyanlardan başkası Cennet'e giremeyecek." derler. Bu, onların kuruntusudur. De ki: "Eğer doğru söylüyorsanız iddianızı kanıtlayın."
112. Bilakis, gerçekten kim iyi bir kimse olarak benliğini Allah'a teslim etmişse, onun ödülü Rabb'inin yanındadır. Onlar için hiç bir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. *emirlerine (vaizlere)*
113. Kitap'ı okuyup durdukları halde, Yahudiler: "Hristiyanlar geçerli bir inanç üzerinde değildirler"; Hristiyanlar da: "Yahudiler geçerli bir inanca sahip değildirler." derler. Kitap'tan habersiz olanlar da onların sözlerinin aynısını söylediler. Allah, onların anlaşmazlığa düştükleri konuda Kıyamet Günü hüküm verecektir.

114. Allah'ın mescitlerinde, O'nun adının anılmasını engelleyen ve onların **harap olmasına çalışan** kimseden daha **zalim** kim olabilir? Buralara, ancak Allah'a karşı gelmekten korkularak girilebilir. Onlar için dünyada aşağılanma, ahirette de büyük bir azap vardır. *okul ilkelerin öğretilmesi*
115. Doğu da Allah'ındır, batı da. Nereye yönelirseniz yönelin, Allah'ın yönü orasıdır. Kuşkusuz Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir. *Doğru demekten*
116. "Allah, çocuk edindi!" dediler. Hâşâ! O, bundan münezzehtir¹. Bilakis, gökte ve yerde ne varsa her şey O'nundur. Ve her şey O'na boyun eğmektedir. *ilkeleri Allah bilirler*
1- Uzaktr, arınıktır. *Putlarına değil.*
117. O, gökleri ve yeri hiçbir şeyi örnek almadan yaratandır. Bir şeyin olmasını istediğinde, ona sadece "Ol." der, o da olur.
118. Bilmeyen kimseler: "Allah'ın bizimle konuşması veya bize bir âyet¹ göndermesi gerekmez mi?" dediler. Onlardan öncekiler de, onların sözlerine benzer sözler söylemişlerdi. Kalpleri birbirine benziyor. Bilmek isteyen kimseler için ayetleri iyice açıkladık.
1- Mucize, kanıt. *işaret* *adil olun.*
119. Doğrusu, Biz, seni, Hakk ile müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Cehennem ehlinde sorumlu tutulacak değilsin.
120. Yahudiler ve Hristiyanlar, sen onların milletlerine¹ uymadıkça senden asla razı olmazlar. De ki: "Gerçek şu ki: doğru yol Allah'ın yoludur." Ve sana gelen ilimden² sonra onların **arzularına** uyarсан; Allah'tan, sana ne bir veli³ ne bir yardımcı bulabilirsin. *şükranla* *Doğru isim değil ilkeler önemli*
1- Yollarına, uygarlıklarına, inanç sistemlerine, yaşam biçimlerine.
2- Vahiyden/bilgiden. 3- Koruyucu, yardımcı, gözetin, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

121. Kendilerine Kitap verdiğimiz kimseler, ona uymak için gereği gibi okurlar. İşte bunlar ona inananlardır. İnkâr edenler ise, işte onlardır kaybedenler.
122. Ey İsrâîloğulları! Size verdiğim nimetleri ve sizin diğer toplumlara üstün gelmenizi sağladığımı hatırlayın!
123. Hiç kimsenin bir başkasının yerine bir şey ödeyemeyeceği, hiç kimseden fidye kabul edilmeyeceği ve hiç kimseye şefaatin¹ fayda vermeyeceği ve hiç kimseye yardım edilmeyeceği günden sakının.
- 1- Yardımın, kayırmanın, bağışlamanın. Kur'an, "şefaet edilme" anlayışını ve inancını kesin olarak reddetmektedir. Kur'an'a göre kesinlikle şefaet yoktur. Bu nedenle şefaatin varlığına inanan bir kimse Allah'a ortak koşmuş sayılır.
124. Hani! Rabb'i İbrahim'i birtakım kelimeler¹ ile sınamış; o da onları yerine getirmişti. Allah, "Ben seni insanlara önder yapacağım." dedi. İbrahim, " Soyumdan olanları da." deyince; Allah, " Benim ahdim zalimlere ulaşmaz!" dedi.
- 1- Takdir edilmiş hükümler. Sorumluluk ve yerine getirilmesi gereken görevler.
125. Hani Biz, Beyt'i¹ insanlar için toplanma yeri ve güvenli bir yer kılmıştık. "İbrahim'in makamından kendinize bir salât² yeri edinin." dedik. İbrahim ve İsmail'den, "Evimi tavaf edenler, ibadet amacıyla orda toplananlar, rükû³ ve secde⁴ edenler için temiz tutun." diye söz almıştık.
- 1- Kâbe'yi, Mescid-i Haram'ı. 2- İbadet, namaz kılma, yardımlaşma ve dayanışma yeri. 3- Allah'a bağlılığı ortaya koymak, buyruklarına içtenlikle teslim olmak. 4- Saygı gösterip, değerini takdir etme.
126. Hani İbrahim: " Ey Rabb'im! Bu beldeyi güvenli bir yer kıl, halkından Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanları çeşitli ürünlerle rızıklandır." dedi. O da: "İnkâr edeni dahi az bir süre rızıklandırırım; sonra onu ateşin azabına uğrattırım. Orası, varacaklar için ne kötü bir yerdir." dedi.

127. Hani bir zamanlar İbrahim, İsmail ile birlikte Beyt'in¹ temellerini yükseltirken: "Ey Rabb'imiz! Bunu bizden kabul et; kuşkusuz Sen, Her Şeyi İşiten ve Her Şeyi Bilensin."
- 1- Evin/Kâbe'nin.
128. "Ey Rabb'imiz! Bizi, Sana teslim olanlardan kıl. Bizim soyumuzdan da Sana teslim olan bir toplum yarat. Bize, Sana kulluk etme kurallarını göster. Tövbelerimizi kabul et. Kuşkusuz Tövbeleri Kabul Eden, Rahmeti Kesintisiz olan yalnızca Sen'sin.
129. Ey Rabb'imiz! İçlerinden onlara Sen'in ayetlerini okuyacak, Kitap'ı ve hikmeti¹ öğretecek ve onları arındıracak bir elçi gönder. Kuşkusuz Sen, Mutlak Üstün Olan'sın, En İyi Hüküm Veren'sin.
- 1- Baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulan kanun, kural ve ilkeler.
130. İbrahim'in milletinden¹, kendini bilmezlerden başka kim yüz çevirir? Ant olsun onu dünyada Biz seçtik; o, ahirette de iyilerdendir.
- 1- İnanç sistemi, uygarlık, yaşam biçimi, yol, sünnet
131. Hani Rabb'i ona: "Müslim¹ ol" dediğinde; o da: "Âlemlerin Rabbi için müslim oldum." demişti.
- 1- Allah'ın buyruklarına teslim olan.
132. İbrahim, bunu¹, çocuklarına vasiyet etmişti. Yakup da² : "Ey oğullarım! Şüphesiz Allah, bu dini sizin için seçti. O halde müslimler³ olarak ölmenin dışında başka bir şekilde ölmeyin!" demişti.
- 1- Müslim olmayı. 2- Yakup, İbrahim'in torunudur. 3- Teslim olmuşlar.
133. Yoksa siz, Yakup'un ölümü anında onun yanında mıydınız? Hani oğullarına: "Benden sonra neye kulluk edeceksiniz?" demişti. Onlar da: "Senin ilahına ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı olan tek ilaha kulluk edeceğiz. Biz, O'na teslim olanlarızdır." demişlerdi.

Adalete ve Doğruluğa Hiç Bir Şey (put)
Adına Sapmam

134. Onlar, gelip geçen bir ümmetti¹. Onların kazandıkları onlara; sizin kazandıklarınız sizedir. Siz, onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz.

1- Topluluktuktu, toplumdur.

135. Onlar, "Yahudi ve Hristiyan olun ki, doğru yolu bulasınız." dediler. De ki: "Hayır; biz, hiçbir zaman müşrik olmayan, hanif¹ olan İbrahim'in milletindeniz."²

1- Şirk koşmaksızın Allah'a yönelmiş olan. 2- İbrahim'in ümmetinin yaşadığı yaşam biçimini, o toplumun uygarlığını benimseyenlerdeniz.

136. Deyin ki: "Biz; Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a ve onların soyundan gelenlere indirilene; Musa'ya, İsa'ya ve diğer nebilere Rabb'lerinden verilenlere, iman ettik. Onları birbirinden ayırt etmeyiz. Ve biz O'na teslim olanlarıdır."

137. Eğer onlar da sizin iman ettiğiniz gibi iman ederlerse, kuşkusuz doğru yolu bulmuş olurlar. Eğer yüz çevirirlerse, derin bir ayrılık ve çıkmaza düşmüş olurlar. Onlara karşı Allah sana yeter. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

138. Allah'ın boyası!¹ Allah'tan daha iyi boyası olan kim? Biz, yalnızca ona kulluk edenlerdeniz.

1- Allah'ın öngördüğü yaşam biçimi, inanç sistemi, Müslümanlık.

139. De ki: "Bizimle Allah hakkında mı tartışıyorsunuz? Oysa O, bizim de Rabb'imiz sizin de Rabb'inizdir. Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız sizedir. Biz ona içtenlikle bağlanlarız."

140. İbrahim'in, İsmail'in, İshak'ın, Yakup'un ve onların soyundan gelenlerin Yahudi veya Hristiyan olduklarını mı iddia ediyorsunuz? De ki: "Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?" Allah'tan gelen bir gerçeği kendi yanında gizleyen kimseden daha zalim kim olabilir? Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

141. Onlar gelip geçen bir ümmettiler¹. Onların kazandıkları onlara; sizin kazandıklarınız sizedir. Siz, onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz.

1- Topluluktular, toplumdular.

1. Bölümün Sonu

142. İnsanlardan, bir takım düşüncesizler: "Daha önce yöneldiğiniz kibleden sizi çeviren nedir?" diyecekler. De ki: "Doğu da, Batı da Allah'ındır. O, dilediği¹ kimseyi doğru yola iletir."

1- Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapıklığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir demektir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey yapmak isteyen" anlamına da gelmektedir.

143. Ve böylece, sizi vasat¹ bir toplum yaptık ki insanlara karşı gerçeğin tanıkları olasınız; elçi de sizin üzerinizde tanık olsun. Senin arzulayıp da yönelemediğin² Kâbe'yi, Rasul'e uyanları ökçeleri üzerinde geri dönenlerden ayırt etmek için kible yaptık. Doğrusu, bu, Allah'ın hidayet ettiği³ kimselerden başkasına ağır gelir. Allah, imanınızı boşa çıkaracak değildir. Kuşkusuz Allah, insanlara karşı Çok Şefkatli ve Çok Bağışlayıcı'dır.

1- Hayırlı, şerefli, üstün. "Bir şeyin iki ucu arasındaki kendine ait kısmı," "orta" gibi anlamlara gelen "vasat" sözcüğü, deyim olarak, bir şeyin en iyi, en doğru ve en yararlı olan yeri; hayırlı, dengeli ve ölçülü olmak anlamlarına gelmektedir. Atın veya devenin binilen yerleri olan sırtlarının ortası gibi." Tutarlı ve kararlı. 2- Henüz kible olmadığı için. 3- Doğru yola ilettiği.

144. Senin, yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu görüyoruz. Seni, razı olacağın bir kibleye çevireceğiz. Bundan böyle yüzünü, Mescid-i Haram tarafına çevir. Ve siz de nerede olursanız olun, yüzlerinizi o tarafa çevirin. Kitap verilenler, onun Rabb'lerinden gelen bir gerçek olduğunu bilirler. Allah, onların yaptıklarından habersiz değildir.

145. Ant olsun ki Kitap verilenlere hangi âyeti¹ getirirsen getir, yine de onlar senin kiblene uymazlar. Sen de onların kiblesine uyacak değilsin. Onlar, birbirlerinin kiblesine de uymazlar. Eğer, sana verilen bunca ilimden² sonra, onların arzularına uyarsan, o zaman zalimlerden olursun.

1- Kanıtı. 2- Vahiy ile verilen bilgiden.

146. Kendilerine Kitap verdiğimiz kimseler, O'nu öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırırlar. Buna rağmen içlerinden bir zümre, bile bile gerçeği gizlemektedir.

147. Gerçek, Rabb'inden gelendir. Sakın kuşku duyanlardan olma.

148. Herkesin yöneldiği bir yönü vardır. Öyleyse siz de yararlı işler yapmada birbirinizle yarışın. Nerede olursanız olun Allah hepinizi bir araya getirir. Kuşkusuz, Allah Her Şeye Güç Yetiren'dir.

149. Her nereden çıkarsan çık¹ yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Çünkü bu emir Rabb'inden gelen haktr. Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

1- Her nerede bulunursan bulun.

150. Her nereden çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Siz de nerede olursanız olun, yüzünüzü o tarafa çevirin. Zalimler hariç, insanların size karşı bir kanıtları olmasın. Siz, onlara saygı duymayın, Bana duyun ki size olan nimetimi tamamlayayım¹; böylece doğru yolu bulasınız.

1- Benim yolumda yürümekte kararlılık gösterin ki sizi kurtuluşa erdireyim.

151. Nitekim içinizden, size ayetlerimizi okuyan, sizi arındıran, size Kitap'ı ve Hikmet'i¹ öğreten, size bilmediğiniz şeyleri öğreten bir Rasul gönderdik.

1- Baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulan kanun, kural ve ilkeleri.

152. Öyleyse Beni zikredin ki Ben de sizi zikredeyim¹. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.

1- Öğütlerimi dinleyin; Bana karşı sorumluluklarınızı unutmayın, yaptığınız her şeyi gördüğümü ve bildiğimi aklınızdan çıkarmayın; sizden istemiş olduğum şeyleri yapın ki, Ben de hak ettiğiniz karşılığı vereyim.

153. Ey iman edenler! Sabır ve salâtlar¹ yardım dileyin. Kuşkusuz, Allah, sabredenlerle beraberdir.

1- Dua ile.

154. Allah yolunda öldürülenler için, "ölüler" demeyin. Bilakis, onlar "diri"dirler.¹ Ancak, siz, bunu kavrayamazsınız.

1- Kur'an'a göre her canlı ölümlüdür. Dolayısı ile şehitler de ölürlər. Bu kesin bir bilgidir. Bu ayette söz konusu edilen "dirilik"le, kast edilen şey, "Allah yolunda ölmenin karşılığında, sahip olunacak mevki, makam, itibarın değeri"dir. Bu, öyle güzel bir makamdır ki hiçbir canlılık ona denk olamaz.

155. Ant olsun! Biz; sizi, korku ve açlıkla; mallarınızı, canlarınızı ve ürünlerinizi kayba uğratarak belalandıracağız¹. Sabredenleri müjdele.

1- Sınava tabi tutacağız.

156. Onlar, bir musibetle karşılaştıkları zaman, "Bizler, Allah için varız ve muhakkak O'na döneceğiz." derler.

157. İşte Rabb'lerinden, onlara başlama ve rahmet vardır. İşte onlar, doğru yolu bulanlardır.

158. Kuşkusuz, Safa ile Merve, Allah'ın belirlediği nişaneleridir¹. Kim hac ve umre amacıyla Beyt'i ziyaret ederse, ikisini de tavaf etmesinde bir sakınca yoktur. Ve yine kim **gönülden bir iyilik yaparsa**; kuşkusuz, Allah, onu bilen ve karşılığını verendir. 1- İbadet mekânlarındandır.

159. Bizim indirdiğimiz apaçık kanıtları ve hidayeti;¹ Kitap'ta açıkça gösterdikten sonra, onları gizleyenler var ya! Onlara, hem Allah lanet eder hem de bütün lanet edebilenler lanet ederler. 1- Doğru yolu gösteren bilgileri.

160. Ancak tövbe edip, kendisini **düzelten** ve gerçeği gizleyenlerin tövbelerini kabul ederim. Zira Ben, Tövbeleri Kabul Eden'im, Rahmetim Kesintisiz'dir.

161. Gerçeği yalanlayarak nankörlük edip de kâfir olarak ölen kimselere gelince; işte, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onların üzerinedir.

162. Onlar, sürekli bu halde kalacaklardır. Onlardan bu azap ne hafifletilecek ne de onların yüzüne bakılacak.

163. Sizin ilahınız bir tek ilahdır. O'ndan başka ilâh yoktur. O, Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan'dır.

164. Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbirlerini ardı sıra takip etmesinde; insanların yararlanmaları için denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökten indirip, onunla ölü toprağa hayat vererek, orada her türlü canlının yaşamasını sağladığı suda, rüzgârın yönlendirilmesinde, emre hazır bulutların yer ile gök arasında hareket ettirilmesinde aklını kullanan bir toplum için birçok kanıt vardır.

165. İnsanlar arasında, Allah'tan başka varlıkları O'na denk tutan ve onları, Allah'ı sevdiği gibi sevenler vardır. İman edenlerin Allah'ı sevmeleri ise her türlü sevgiden daha üstündür. Keşke, **zulmedenler**, azabı gördükleri zaman, bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu daha önceden anlayabilselerdi!

166. Kendilerine tabi olunanlar, azabı gördükleri zaman, kendilerine tabi olanlardan uzaklaşacak ve aralarındaki bütün bağlar kopacaktır.

167. Tabi olanlar, diyecekler ki: "Keşke bize, tekrar dünyaya dönüş olsaydı da onların şimdi bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzak dursaydık." Böylece, Allah, pişmanlıklarına sebep olan bütün bu yaptıklarının sonucunu onlara gösterir ve onlar ateşten çıkacak da değillerdir.

168. Ey insanlar! Yeryüzünde bulunan şeylerin helal ve tayyip¹ olanlarından yiye. Şeytanın izinden gitmeyin, çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır.

1- Sağlıklı, yararlı, temiz ve güzel olan.

169. O, size, **ancak kötülüğü ve fahşa¹ yapmayı** ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemeyi telkin eder.

1- Her türlü aşırılık ve hayâsızlık.

170. Onlara, "Allah'ın indirdiğine uyun." denildiği zaman, Onlar: "Hayır! Biz, atalarımızdan gördüğümüz şeylere uyarız." derler. Ya ataları akıllarını kullanmayan ve doğru yolu bulamamış kimselerse?

171. Gerçeği yalanlayan nankörlerin durumu, bağırılıp çağırılmayı duyan¹, ancak bunu yalnız bir ses şeklinde algılayan sürünün durumuna benzer. Onlar; **sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler**. Bu nedenle, akıllarını da kullanmazlar.

1- Çobanın bağırıp çağırmasını duyan.

172. Ey iman edenler! Eğer, **sadece O'na kulluk ediyorsanız**, size rızık olarak verdiğimiz şeylerin tayyiplerinden¹ yiye ve Allah'a şükredin.

1- Sağlıklı, yararlı, temiz ve güzel olanlarından.

Nimetlerin Karşılığını Verin
Adaletten His Bir Şey Adına
Sapmayın

Konferansı
Tartışma,
fuar

Potlordan
Arınıp

Sadece
Allah'ın
İkeleri

Adaletten
Sapmanın
Potlordan

Hormat Sevgi Değil
Amel de Sevgi

Din, Peygamber, İlah, Parti, İdeoloji vs.
Liderler, Din Adamları...

Doğrudan
Saptıran

Adalet, Doğruluk...

Haksızlıkları
Görmeden Gelmeler

173. O, size sadece, ölü hayvan etini, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilenleri haram kıldı. Mecbur kalan bir kimse-nin, haddi aşmamak ve istismar etmemek koşuluyla, bunları yemesinde bir günah yoktur. Kuşkusuz, Allah'ın Rahmeti Bol ve Kesintisiz'dir.

→ Adil, Dosdoğru Olun

174. Allah'ın indirdiği Kitap'tan bir kısmını gizleyip, onu az bir de-ğer karşılığında değiştirenler var ya, işte onlar, bununla ka-rınlarına ateşten başka bir şey doldurmuyorlar. Allah, onlarla Kıyamet Günü'nde ne konuşacak ne de onları temize çıkara-caktır. Ve onlar için can yakıcı bir azap vardır.

175. İşte onlar, hidayete¹ karşılık sapkınlığı, bağışlanmaya karşılık azabı satın alanlardır. Ateşe karşı ne kadar dayanıklıdılar!

1- Doğru yola ileilmeye

176. İşte bu, Allah'ın Hakk olarak indirdiği Kitap hakkında, onların anlaşmazlığa düşmeleri ve derin bir ayrılık içinde olmaların-dandır.

Toplumu Beraber İslah Yerine Bölünme

177. Yüzünüzü doğuya ve batıya çevirmeniz birr¹ değildir. Ama birr: Allah'a, Ahiret Günü'ne, meleklerle, kitaplara ve nebilere iman etmek; malını sevdiği halde onu yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere, köle ve esir-lere vermek; "salâti ikame etmek, zekât vermek"², söz verdiği zaman sözünü yerine getirmek, zorlukta, sıkıntıda ve felakete uğrama durumunda sabretmektir. İşte bunlar, sadık olanlar-dır. Ve işte bunlar, takva³ sahibi olanlardır.

1- Hayır, iyilik, ihsan, bağış, itaat, doğruluk, adalet. 2- İbadete la-yık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlen-miş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, des-tek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. 3- Allah'ın buyruklarına iç-tenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

Te'dir ve Savaş Olmaması için
Olay büyümeden önlen/adalet
↑ sağlar.

178. Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında üzerinize kısas farz kılındı; hüre hür, köleye köle, kadına kadın.¹ Ancak öldüren, öldürülenin kardeşi² tarafından bağışlanırsa; örfe uygun şe-kilde, diyeti iyilikle ödemelidir. Bu Rabb'inizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra kim haddi aşarsa, onun için can yakıcı bir azap vardır.

1- Hürse hür, köleyse köle, kadınsa kadın; kim öldürmüşse o. Sözcük anlamı olarak, "Hüre hür, köleye köle, kadına kadın." denmiş olsa da anlam olarak, "Öldüren öldürülür; kim öldürmüşse o öldürülür." denmektedir. Söylenmek istenen şey şudur: "Öldürenin yerine, baş-ka bir kimse öldürülemez." Cahiliye döneminde kimi öldürülmeler-de, öldüren kimsenin yerine, diyet olarak bir başkası öldürülüyordu. Örneğin öldüren güçlü bir ailedense, onun yerine, o ailenin sahip olduğu kölesi diyet olarak öldürülebiliyordu. 2- Kardeşi, birinci de-receden yakını.

179. Ey sağlıklı düşünen, sağduyu sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki öldürmekten sakınırsınız.

→ Kısasta hayatın değiş-meyi
Önlen

180. Birinize ölüm geldiği zaman; eğer geride bir hayır¹ bırakıyor-sa, anneye, babaya, yakın akrabaya örfe uygun bir şekilde vasiyette bulunmak, muttakilerin² üzerine bir hak olarak ya-zıldı.³ 1- Mal, mülk, varlık. 2- Takva sahibi olanların; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisi-ni korumaya/güvenceye alanların. 3- Farz kılındı.

181. Her kim, bu vasiyeti duyduktan sonra onu değiştirirse, doğru-su onun günahı değiştirenin üzerinedir. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

182. Kim, vasiyet edenin yanılacağından veya günaha gireceğın-den endişe ederse, taraflar arasında uzlaşma sağlamasın-da, ona bir günah yoktur. Kuşkusuz Allah'ın Rahmeti Bol ve Kesintisiz'dir.

183. Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi, oruç size de farz kılındı. Umulur ki takva sahibi olursunuz.
184. Oruç, sayılı günlerdir. Artık sizden kim hastalanır veya sefere çıkarsa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Oruç tutmaya gücü yetmeyenlerin ise, bir yoksulu doyuracak kadar fidye vermesi gerekir. Böyle olmakla birlikte, kim gönülünden gelerek daha fazlasını yaparsa, bu, onun için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz, oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.
185. Ramazan ayı ki: İnsanlar için hidayet rehberi olan, doğru yola ileten, doğru ile yanlış birbirinden ayıran; apaçık kanıtları içeren Kur'an o ayda indirildi. Sizden, kim bu aya erişirse oruç tutsun. Kim de hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Allah, sizin için zorluk değil kolaylık diler. Allah, belirlenen günlerin sayısını tamamlamanızı ve size doğru yolu gösterdiğinden, Kendisini yüceltmenizi ister. Umulur ki şükredersiniz.
186. Kullarım, sana, Ben'i sorarlarsa bilsinler ki Ben, onlara yakınım¹. Bana dua edenin, duasına karşılık veririm. O halde onlar da Benim çağırma uysunlar ve Bana gerçek anlamda iman etsinler ki doğru yola kavuşmuş olsunlar.
- 1- Bana ulaşmak için başka bir varlığı aracı edinmeniz, "vesile" aramanız gerekmez. Ayette Müşriklerin, "Allah'a yaklaşmak için ilah edindiklerini" iddia etmelerine cevap verilmektedir.

↓
Dua = davet
= çağırma
Problemlerinizi için
Allah'ı çağırarak
Problemlerinizi
çözümler olarak

187. Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmanız sizin için helal kılındı. Onlar, sizin için örtüdür; siz de onlar için örtüsünüz. Allah, nefsinize sahip olmadığınızı bildi ve tövbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık onlara yaklaşın, Allah'ın sizin için takdir ettiği şeyi isteyin. Şafak vaktinin siyah ipliği, beyaz ipliğinden¹ ayırt edilme anına kadar, yiyeceğin için. Sonra da geceye kadar oruç tutun. Eğer mescitlerde itikâftaysanız² onlara yaklaşmayın. Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Bu sınırlara yaklaşmayın. İşte böylece Allah, insanlara ayetlerini açıklar. Umulur ki takva sahibi olursunuz.
- 1- Fecir vaktinde, tan yerindeki siyah kuşakla beyaz kuşağın tam olarak belli olması, ortaya çıkması anına kadar. 2- İtikâf: "Bir şey üzerine sürekli odaklanmak, kendini ona adanmak ve ondan yüz çevirmemek." demektir.
188. Birbirinizin mallarını haksız şekilde yemeyin. Günah olduğunun¹ bildiğiniz halde, başkasının bir kısım mallarına haksız yere sahip olabilmek için hukuki hileye başvurmayın.
- 1- Hakkınız olmadığını.
189. Sana, ayın evrelerini soruyorlar. De ki: "O, insanlar ve hacc ibadeti için bir zaman ölçüsüdür." Evlerinize arkalarından girmeniz birr¹ değildir; birr, takvâli² davranmaktır. Öyleyse evlerinize kapılarından girin.³ Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa erebilesiniz.
- 1- Hayır, iyilik, bağlılık, itaat, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, sevgi. 2- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya, güvenceye almak. 3- Bu bir deyimdir; "yapacağınız şeyi, esasına ve kuralına uygun yapın; bir şeyi tersinden değil, düzünden yapın; yanlış yoldan gitmeyin, yapacağınız şeyleri usulüne uygun yapın, anlamına" gelmektedir. Başka bir ifade ile: "Allah'ın yolundan, Allah'ın koyduğu kurallara uyarak" gidin.

190. Sizinle savaşınlara karşı siz de Allah yolunda onlarla savaşın. Ama haddi aşmayın. Zira Allah, haddi aşanları sevmez.

191. Onları ele geçirdiğiniz yerde öldürün.¹ Sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Zaten, fitne² öldürmekten daha kötüdür. Onlar, Mescid-i Haram çevresinde sizinle savaşımadıkça siz de onlarla savaşmayın. Eğer savaşırlarsa, sizde savaşın. İşte gerçeği yalanlayan nankörlere verilecek karşılık böyledir.

1- Ayetin, "Onları ele geçirdiğiniz yerde öldürün." cümlesi, İslam düşmanları ve art niyetli kimseler tarafından, bağlamından kopartılarak ve ayetin yalnızca bu cümlesi dikkate alınarak; "İslam dininin, Müslüman olmayanları öldürmeyi emrettiği" iddia edilmektedir. Oysaki bu cümlemin bağlamına bakıldığında, öldürülmeleri istenen kimselerin "Müslüman olamayanlar" değil; "Müslümanlarla savaşımlar; Müslümanlarla yaptıkları antlaşmayı bozarak, onlara ihanet edenler, onların düşmanlarıyla işbirliği ederek onları arkadan vuranlar" dır. Keza; 190, 191, 192 ve 193'üncü ayetler birlikte ele alındığında; Müslümanlara, sizinle savaşımayanlarla savaşmayın; yalnızca sizinle savaşımlarla savaşın, savaşımların da sakın ileri gitmeyin, yani doğrudan savaşta yer almayanlara zarar vermeyin, savaş kurallarını çiğnemeyin, esirlere kötü davranmayın, eğer savaştan vazgeçerlerse siz de vazgeçin uyarısının yapıldığı açıkça görülmektedir. 2- Zulüm ve baskı.

192. Eğer vazgeçerlerse, kuşkusuz Allah, Çok Affedici, Rahmeti Kesintisiz Olan'dır.

193. Fitne¹ kalmayıp, din² tamamıyla Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur.

1- Baskı, zulüm, zorbalık ve kargaşa tamamen yok edilene dek. 2- Allah'ın yasaları tamamen egemen oluncaya kadar. (Dinin sözcük anlamlarından biri de "yasa"dır.)

Adalet idn
zulme karşı

Fitne =
Ayrışma,
Dışmanlık
yaratma
teşkilat

Zulümler ortadan kalktıktan sonra
ortadan kaldırıp, Adalet
sağlanarak toplum ıslah olana kadar

194. Haram ay¹, haram aya karşılıktır. Haram aylara uymak da karşılıklıdır. Kim, size saldırırsa siz de onlara aynı şekilde karşılık verin. Allah'a karşı takvâli² olun. Ve iyi bilin ki Allah, takvâli olanlarla beraberdir.

1- Dokunulmazlık ayı. 2- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyararak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya/güvenceye alın.

195. Allah yolunda malınızı infak¹ edin. Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik yapın. Kuşkusuz, Allah, iyilik yapanları sever.

1- Savaş hazırlığı için gerekli yardımı yapın.

196. Allah için Haccı ve Umreyi tam yapın. Eğer engellenirseniz, o zaman hediye¹ kolayınıza gelen şeyi gönderin! Ancak hediye yerine ulaşıncaya kadar başınızı tıraş etmeyin.² Sizden hasta olan veya başından bir rahatsızlığı bulunan; oruç tutmak veya sadaka vermek ya da ibadet sayılacak bir fidye³ vermeli! Emin olduğunuz vakitte; kim, hac vaktine kadar umre ile faydalanmak isterse, hediye kolayına geleni göndermeli! Fakat kim bulamazsa, hac günlerinde üç, döndükten sonra da yedi gün olmak üzere toplam on gün oruç tutsun. Bu, ailesi Mescid-i Harâm çevresinde oturmamayanlar içindir. Allah'a karşı takvâli⁴ davranın. Ve bilin ki Allah'ın cezası çok şiddetlidir.

1- Kurbanlıktan. 2- İhramdan çıkmayın. (Başı tıraş etmek, hacın tamamlanmasını, ihram sürresinin bitişini ifade eden bir uygulamadır.) 3- Bir yükümlülüğün kurtulmak için ödenen bedel. 4- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyararak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya/güvenceye alın.

Bu aylarda savaş yasak

197. Hacc, bilinen aylardır. Kim haccı yerine getirirse; o esnada, uygunsuz davranmak, fasıklık¹ yapmak ve kavga etmek yoktur. Ne hayır işlerseniz Allah onu bilir. Azık edinin. Kuşkusuz azığın en hayırlısı takvadır.² Ey selim akıl sahipleri! Bana karşı takvalı olun!

1- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan. 2- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almaktır.

198. Rabb'inizden lütuf¹ istemenizde bir sakınca yoktur. Artık Arafat'tan ayrılıp, akın ettiğinizde Meş'ar-i Harâm'da Allah'ı anın. O, size nasıl doğru yolu gösterdiyse, siz de O'nu öyle anın². Kuşkusuz, O, doğru yolu göstermeden önce siz sapkınlardandınız.
- 1- Hoşunuza giden şeyleri ikramda bulunmasını. 2- O'nun gösterdiği yoldan, O'nun istediği gibi gidin.

199. Sonra, insanların dağıldığı yerden siz de dağılın. Allah'tan bağışlanma dileyin. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

200. Hacc ibadetinizi bitirince, atalarınızı andığınız gibi; hatta daha güçlü bir şekilde, Allah'ı anın. Kimi insanlar; "Ey Rabb'imiz, bize dünyada ver." derler. Bu kimselerin ahirette bir payı yoktur.

201. Kimileri de: "Rabb'imiz, bize dünyada da iyilik, ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından kuru." derler.

202. İşte bunların, kazandıklarına karşılık payları vardır. Allah, hesabı çabuk görendir.

203. Sayılı günlerde Allah'ı anın. Kim acele edip, iki gün içinde dönerse ona günah yoktur. Kim geri kalırsa takvalı olduğu takdirde ona da günah yoktur. Allah'a karşı takvalı olun ve bilin ki O'nun huzurunda toplanacaksınız.

204. Kimi insanın, dünya hayatı ile ilgili sözü senin hoşuna gider. Kalbindekine¹ Allah'ı şahit tutar. Oysaki o düşmanların en azılsıdır.

1- İçinde sakladığı yalana.

205. Senden ayrılınca¹, yeryüzünde bozgunculuk yapmaya, ürünü ve nesli yok etmeye çalışır. Allah ise bozgunculuğu sevmez.

1- Bu sözcük, deyim olarak "eline fırsat geçince" anlamına gelmektedir.

206. Ona, "Allah'a karşı takvalı¹ ol." dendiği zaman, üstünlük gururu, kendisini günaha sevk eder. İşte böylesine Cehennem yeter. O, ne kötü bir düşektir!

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendini korumaya/güvenceye al.

207. Kimi insanlar da kendisini Allah'ın rızasını kazanmaya adar. Allah, kullarına karşı Çok Şefkatli'dir.

208. Ey iman edenler! Hep birlikte Silm'e¹ girin. Şeytanın izinden gitmeyin. Kuşkusuz o, sizin apaçık düşmanınızdır.

1- Allah'a teslim olun.

209. Size gelen açık kanıtlara rağmen yine de ayağınız kayarsa, şunu iyi bilin ki Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

210. Yoksa onlar, Allah'ın ve meleklerin bulut gölgeleri içinden çıkıp gelmesini ve işlerini bitirmesini mi bekliyorlar? Oysa bütün işler, yalnızca Allah'a döndürülür.

211. İsrailoğulları'na sor; Biz, onlara nice açık ayetler verdik. Kim, Allah'ın nimeti¹ kendisine geldikten sonra onu değiştirirse; artık kuşkusuz Allah, azabı çok şiddetli olandır.

1- Vahiy.

212. Gerçeği yalanlayan nankörlere, dünya hayatı süslü gösterildi. Onlar, iman edenlerle alay ederler. Oysa takvâ¹ sahibi olan kimseler, Kıyamet Günü'nde onlardan üstün durumdadırlar. Allah, dilediğine hesapsız rızık verir.

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyararak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye alanlar.

213. İnsanlar bir tek ümmetti. Allah; onlara, müjdeleyici ve uyarıcı nebiler gönderdi. Anlaşmazlığa düştükleri konularda aralarında Hakk ile hükmetmeleri için onlarla beraber Kitap indirdi. Kitap verilenler, kendilerine apaçık ayetler gelmesine rağmen, ihtirasları nedeniyle onda anlaşmazlığa düştüler. İman edenler, anlaşmazlığa konu olan hususlarda Allah'ın izni ile doğru olana tabi oldular. Zira Allah, dilediğini doğru yola iletir.¹

1- Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı doğru yola iletir demektir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey elde etmek çabasında olanı" anlamına da gelmektedir.

214. Sizden öncekilerin başına gelen sıkıntı ve zorluklar, sizin de başınıza gelmeden Cennet'e gireceğinizi mi sandınız? Onlara dokunan sıkıntı ve zorluklarla öylesine sarsıldılar ki Rasul ve onunla birlikte olan müminler, "Allah'ın yardımı ne zaman?" dediler. İyi bilin ki Allah'ın yardımı yakındır.

215. Sana neyi infak¹ edeceklerini soruyorlar. De ki: "Hayır² adına ne harcaysayabilirseniz; o, anne ve babaya, akrabalara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalanlardır.³ Hayır adına her ne yaparsanız kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilir."

1- Yardım. 2- Sahip olduğunuz varlıktan, maldan ve mülkten. 3- Kendisini Allah'ın yoluna adayanlar. "Yolda kalanlar" deyim olarak, yapılan bir şeyin, bir işin yarım kalması anlamına da gelmektedir. Yani yaptığı şeyi yarım kalana, sıkıntıya düşene.

216. Hoşunuza gitmese de savaş üzerinize farz kılındı. Olur ki, hoşunuza gitmeyen bir şeyde sizin için hayır, yine olur ki hoşunuza giden bir şeyde de sizin için şer vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

217. Sana, haram ayda savaşmanın durumunu soruyorlar. De ki: "O ayda savaşmak, büyük bir günahtr." Ancak, Allah'ın yolundan alıkoymak, onu küfretmek¹, Mescid-i Haram'a gitmeyi engellemek, onun halkını oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük günahtr. Zira fitne², öldürmekten daha kötüdür. Onlar, eğer güç yetirebilseler, sizi dininizden döndürünceye kadar, sizinle savaşmak isterler. Sizden kim, dininden döner ve kâfir olarak ölürse dünyada da ahirette de yaptıkları boşa gitmiş olur. İşte onlar, ateşin ehlidir. Ve orada sürekli kalacaklardır.

1- O gerçeğin üzerini örtmek. 2- Zulüm ve baskı.

218. İman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda çaba harcayanlar; ancak bunlar, Allah'ın rahmetini umabilirler. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

219. Sana hamrın¹ ve şans oyunlarının² hükmünü soruyorlar. De ki: "Her ikisinde de büyük günah vardır. İnsanlar için kısmen yararı³ olsa da kötülüğü yararından daha büyüktür." Sana neyi infak⁴ edeceklerini soruyorlar. De ki: "İhtiyaçtan fazla olanını."

Düşünesiniz diye, Allah size ayetlerini böylece açıklamaktadır. 1- Akli örten/sarhoş edici içecekler. 2- Fal oklarıyla oynamak, kumar, at yarışı, loto, toto vb. 3- Kısmen yarardan kasıt; sarhoşluğun o anda sağladığı rahatlama, şans oyunlarında zaman zaman kazanma olabilir. Kumarın kısmen yararlı olması da kumar oynayanların kimi zaman kazanıyor olmalarıdır. Değilse bizihi ne içkide ne de kumarda kısmen de olsa bir yarar söz konusu değildir. 4- Yardım.

Bunlar insanı Asıl Misyoner
dan uzaklaştırır
Toplumu İslahı

220. Dünya ve ahiret hakkında... Bir de sana öksüzleri soruyorlar. De ki: "Onların hayatlarını düzene sokmak, sahipsiz bırakmaktan daha hayırlıdır." Eğer birlikte yaşayacak olursanız, onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah, **bozguncu olanla yapıcı olanı ayırt etmesini bilir**. Eğer, Allah dileseydi, sizi zora koşardı. Zira Allah, Çok Güçlü ve Her Şeye Egemen'dir.

221. İman etmedikçe, **müşrik kadınları nikâhlaymayın**. Beğenseniz de, mü'min bir cariyeye, **müşrik** bir kadından daha hayırlıdır. İman etmedikçe, **müşrik erkekleri nikâhlaymayın**. Beğenseniz de, köle bir mü'min, **müşrik** bir erkekten daha hayırlıdır.¹ Zira **onlar sizi ateşe çağırırlar**. Allah ise izni ile sizi Cennet'e ve bağışlanmaya çağırır. O, insanlara ayetlerini böyle açıklar. Umutlu ki öğüt alıp düşünürler.

1- Mü'min erkek ve kadınların müşriklerle evlenmesi yasaklanmıştır. Ancak mü'min erkekler, Ehl-i Kitap kadınlarla evlenebilirler. (5/ Maide, 5) Mü'mine kadınlar ise Ehl-i Kitap erkeklerle evlenemezler. Zira mü'min bir erkekle evlenen Ehl-i Kitap bir kadın, kendi dinini yaşayabilir, ancak Ehl-i Kitap'la evlenen mü'min bir kadın kendi dinini yaşayamaz. Bu, Ehl-i Kitap erkeklerin bızatihi kötü olmalarından değil, Ehl-i Kitap'ın; son Kitap'ı/Kur'an'ı ve son Rasul'ü kabul etmemelerindendir.

222. Sana "aybaşı halinden" soruyorlar. De ki: "O bir rahatsızlıktır." **Aybaşı hali bitinceye kadar onlara yaklaşmayın**. Aybaşı hali bitince, onlara Allah'ın emrettiği şekilde yaklaşın. Kuşkusuz, Allah, tövbe edenleri sever. Ve temizlenenleri de sever.¹

1- Kadının, aybaşı hali sırasında namaz kılmasını, oruç tutmasını, Kur'an okumasını yasaklayan veya sakındıran hükümlerin Kur'an'la, sünnetle, dinle hiç bir ilişkisi yoktur. Aybaşı halinde namazı terk etmek, oruç tutmamak ve Kur'an'ı okumamak, ellememek; aybaşı hali olmadığı zamanlarda bunları yapmamak kadar günah işlemek demektir. Bu, aynı zamanda kadının ömrünün dörtte birinin Kur'an'sız, namazsız ve oruçsuz geçmesi demektir ki bu, kadına karşı işlenen büyük bir zulümdür ve dinde sapkınlıktır.

223. Kadınlarınız sizin için ürün veren kimselerdir.¹ O halde, kadınlarınızla istediğiniz gibi ilişkiye girin. Kendiniz için önceden iyi şeyler hazırlayın. Allah'a karşı takvalı² olun. Bilin ki muhakkak O'na kavuşacaksınız. Ve müminleri müjdele.

1- Çevirilerde; ayette yer alan "harsun" sözcüğüne, "tarla" anlamı verilmektedir. Bu anlam doğru değildir. "Harsun" sözcük olarak, ekin/mahsul/ürün/kazanç demektir. Kadınlarınız sizin için "ürün veren kimselerdir" anlamına gelen bir benzetme yapılmıştır. Üründen kasıt, çocuktur. "Harsun" sözcüğü Şura Suresi, 20. Ayette de geçmektedir. Burada da ekin/kazanç anlamını ifade etmektedir: "Kim ahiret kazancını isterse, Biz onun kazancını artırırız. Kim dünya kazancını isterse, ona da ondan artırırız. Onun için ahirette hiçbir nasip yoktur." (26/Şura, 20) 2- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya, güvenceye almak.

224. Sakın, Allah adına ettiğiniz yeminleri; iyilik yapmanıza, takva sahibi olmanıza ve insanların arasını düzeltmenize engel kılmayın. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

225. Allah, kasıtsız olarak yaptığınız yeminlerden sizi sorumlu tutmaz. Ancak, kasıtlı yaptığınız yeminlerden sizi sorumlu tutar. Allah; Çok Bağışlayan'dır, Çok Hoşgörülü'dür.

226. Kadınlarına yaklaşmamaya yemin eden kimseler için, dört ay bekleme süresi vardır. Eğer bu yeminlerinden dönerlerse; doğrusu Allah, Çok Bağışlayan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

227. Eğer boşamaya kesin karar verirlerse; kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

228. Boşanan kadınlar, evlenmeksizin üç dönem¹ beklerler. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorlarsa, Allah'ın rahimlerinde yarattığını gizlemeleri onlara helal değildir. Eğer bu dönemde kocaları barışmak isterlerse, onlarla yeniden evlenmede daha fazla hak sahibidirler. Erkeklerin, kadınlar üzerindeki haklarına denk, kadınların da erkekler üzerinde meşru hakları vardır. Ancak erkekler, onlar² üzerinde³ öncelik sahibidirler. Kuşkusuz, Allah; Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Üç "ay hali" süresi. 2- Eşleri. 3- Eşleri ile yeniden evlenme konusunda.

229. Boşanma iki defadır. Bundan sonra evliliğinizi ya meşru bir şekilde sürdürün ya da iyilikle ayrılın. Kadınlara verdiklerinizden bir şeyi; kadın ve erkek, Allah'ın koyduğu yasaları ihlal etmedikçe geri almanız size helal olmaz. Fakat onların Allah'ın yasalarını çiğnemelerinden korkarsanız o zaman kadının boşanmak için fide¹ vermesinde her iki taraf için de sakınca yoktur. Bunlar, Allah'ın koyduğu yasalardır. Sakın bunları çiğnemeyin. Kim Allah'ın koyduğu yasaları çiğnerse işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

1- Yükümlülüğü yerine getirmek için ödenen bedel.

230. Yine de karısını boşarsa, karısı başka biriyle nikâhlanmadıkça artık kendisine helal olmaz. Şayet ikinci koca da onu boşarsa ve her ikisi de Allah'ın koyduğu yasalara uyacaklarını umut ederlerse, birbirlerine dönmelerinde bir sakınca yoktur. Bunlar, Allah'ın, anlayan bir topluma iyice açıkladığı yasalarıdır.

Tüm yasalar
Zulmü önlemek için.

231. Boşadığınız kadınlar, iddetlerini¹ tamamlayınca, onları ya meşru bir şekilde tutun ya da meşru bir şekilde bırakın. Haklarını çiğneyip, zarar verecek şekilde onları tutmayın. Kim böyle davranırsa, kendisine zulmetmiş olur. Allah'ın ayetlerini hafife almayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini; size öğüt vermek için indirdiği Kitap'ı ve Hikmet'i² aklınızdan çıkarmayın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Ve bilin ki Allah, Her Şeyi Gerçeğiyle Bilen'dir.

1- Boşanmadan sonra beklenecek dört ay, on günlük süre. 2- Baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeleri.

232. Boşadığınız kadınlar, bekleme sürelerini tamamlayınca; aralarında meşru bir şekilde anlaştıkları takdirde; onların eşleriyle nikâhlanmalarına engel olmayın. Bu, içinizden Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edenlere yapılan bir öğüttür. Bu sizin için daha iffetli, daha temiz bir yoldur. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

233. Emzirme süresini tamamlamak isteyenler için; annelerin çocuklarını emzirme süresi tam iki yıldır. Onların yiyeceklerini ve giyeceklerini meşru bir şekilde temin etmek babaya aittir. Hiç kimse, gücünün yeteceğinden daha fazlasıyla sorumlu değildir. Hiçbir anne, çocuğu nedeniyle sıkıntıya sokulmasın; hiçbir baba, çocuğu nedeniyle sıkıntıya sokulmasın. Ve mirasçı da aynı şekilde sorumludur. Eğer anne ve baba anlaşarak kendi rızaları ile çocuklarını sütten kesmek isterlerse, ikisine de bir sakınca yoktur. Eğer çocuklarınızı emzirtmek isterseniz, meşru bir ücret ödediğiniz takdirde emzirtmeniz de bir sakınca yoktur. Allah'a karşı takvâli¹ olun. Ve bilin ki Allah, yaptığınız her şeyi görür.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

234. Sizden ölenlerin geride bıraktıkları eşleri, kendi kendilerine dört ay on gün beklerler. Bu süreyi tamamlayınca, kendi haklarında verecekleri meşru kararlarda sizin için bir sorumluluk yoktur. Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.
235. Bekleme süresini tamamlamamış kadınlara evlenme isteğini sezdirmeniz veya bunu içinizden geçirmenizde bir sakınca yoktur. Allah, sizin onlara karşı olan duygularınızı bilir. Ancak onlara meşru olmayan bir istekte bulunmayın. Kitaptaki emredilen bekleme süresi sona ermeden onlarla nikâh akdi yapmaya kalkışmayın. Bilin ki Allah içinizden ne geçirdiğinizi bilir, O'na karşı gelmekten sakının. Bilin ki Allah, Çok Affedici, Çok Hoş Görülü'dür.
236. Henüz dokunmadığınız veya mehirlerini¹ daha tespit etmediğiniz kadınları boşamanız durumunda bir bedel ödemeseniz de olur. Ancak maddi durumu iyi olan kendi imkânına göre, iyi olmayan da kendi imkânına göre onları meşru bir şekilde yararlandırırsın. Bu, iyi kimselerin üzerinde bir haktır.
- 1- Evlilik sözleşmesinde erkeğin eşine verdiği bedel.
237. Mehrinin miktarını tespit edip de kendilerine dokunmadığınız kadınları boşarsanız, belirlenen mehrin yarısı onlarındır. Ancak kendisinin veya nikâh akdini elinde tutanın, bundan vazgeçmesi hariç. Bununla birlikte, mehrin tamamının verilmesi takvaya daha uygundur. Kuşkusuz, Allah, yaptığınız her şeyi görür.

238. Salâtları¹ ve salâtı vustayı² koruyucu olun. Allah için içtenlikli olmaya özen gösterin.
- 1- Namazları. (Sabah, akşam, gece) "Salavat" çoğul bir sözcüktür. Arapça dil yapısına göre çoğulluk üç ve üçten fazla sayıyı ifade etmektedir. 2- En hayırlı, en yararlı salâtı. "Vusta, sözcük olarak hayırlı, üstün, adaletli, faziletli" gibi anlamlara gelmektedir. Salâtı vustadan kasıt, "cum'a salâtı/namazı"dır. Cum'a salâtı, diğer salatlarla kıyasla daha önemli olduğu için, daha hayırlı ve daha üstün olarak nitelendirilmiştir. Vustaya sözcük olarak "orta" anlamı verilse de bu mesafe veya zaman olarak iki şeyin ortasını ifade etmekten çok, bir şeyin en önemli, en güzel, en üstün veya en yararlı olan yerini, bölgesini ifade etmektedir.
239. Eğer korkarsanız¹, yürürken veya binek üzerinde bulunduğunuzda da; güvenlikte olduğunuz zamanda da bilmediğiniz şeyleri size öğrettiği şekilde Allah'ı anın.
- 1- Bir tehlike varsa.
240. Sizden, ölüp de geride eşler bırakacak olan erkekler; eşlerinin evlerinden çıkarılmaksızın bir yıla kadar geçimlerinin temini vasiyet etsinler. Eğer, kendileri meşru bir şekilde çıkmak isterlerse, sizin için bir sorumluluk yoktur. Ve Allah, Mutlak Üstün Olan ve En Doğru Hüküm Veren'dir.
241. Boşanmış kadınların geçimlerini meşru bir şekilde sağlamak, muttakiler¹ için bir yükümlülüktür.
- 1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendilerini korumaya, güvenceye alanlar.
242. İşte Allah, size ayetlerini böyle açıklar. Umulur ki aklınızı kullanırsınız.
243. Binlerce kişi oldukları halde, ölüm korkusuyla yurtlarından çikanları görmedin mi? Allah onlara "Ölün." dedi; sonra, onlara hayat verdi. Allah, insanlara karşı lütuf sahibidir. Ancak insanların çoğu şükretmezler.

Okunmuş Eğitim STK faaliyetleri Toplu yapılan Tertipler Bilgi yarışları Salât.

Biriktirme Sınırı? (1 yıllık geçim miktarı) Eski zamanın insanı ve hayat tarzından kurtardı.

244. O halde Allah yolunda savaşın. Ve bilin ki: Allah, Her Şeyi İşiten ve Her Şeyi Bilen'dir.
245. Kim Allah'a, Allah'ın karşılığını kat kat vereceği, karşılıksız bir borç vermek¹ ister? Daraltan da genişleten de Allah'tır. Ve dönüşünüz yalnızca O'nadır.
1- Canını feda ederek.
246. Musa'dan sonra İsrailoğulları'nın ileri gelenlerinin, nebilerinden birine: "Bize bir komutan tayin et de Allah yolunda savaşalım demişlerdi. O: "Ya savaş üzerinize farz kılınır da savaşmazsanız." demişti. Onlar: "Yurdumuzdan çıkarılıp çocuklarımızdan koparılmışken, niçin Allah yolunda savaşmaya-lım?" demişlerdi. Fakat üzerlerine savaş yazılınca da içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah, zalimleri çok iyi bilir.
247. Nebileri onlara: "Allah size Tâlût'u komutan olarak tayin etti." dedi. Onlar: "Biz komutanlığa ondan daha layık olduğumuz ve o fazla bir servete de sahip değilken, bize nasıl komutan olabilir?" dediler. O da: "Allah, onu üzerinize seçti, ona geniş bir bilgi ve üstün bir güç verdi." dedi. Zira Allah, gücü dilediğine verir. Allah, Her Şeyi Kuşatan ve Her Şeyi Bilen'dir.
248. Nebileri onlara: "Onun komutanlık kanıtı, içinde Rabb'inizden bir sekine¹ ve Musa ile Harun soyundan bakiye kalanların bulunduğu ve meleklerin/güçlü varlıkların taşıdığı, yüklendiği bir sandığın size gelmesidir. Eğer inanmış kimselerseniz, kuşkusuz bunda sizin için kesin bir ayet² vardır." dedi.
1- Teskin edici, dinginlik ve huzur verici şey. 2- Kanıt.

İyilik

Talut
muhtemelen
Tevrat'ta hükmetme
cavabetleyiş
konusunda yetkin
birisi. Savaşta
haddi aşmayacak bir

ayet = işaret

249. Tâlût, askerleriyle yola çıkınca onlara: "Allah, sizi bir nehirle imtihan edecek. Kim ondan bir avuç kadar tatmakla yetinirse o bendendir, kim de ondan doyasıya içerse benden değildir." dedi. Çok azı hariç, ondan doyasıya içtiler. O ve yanında yer alan inananlar, nehri geçince: " Bugün Câlût'a ve askerlerine karşı savaşacak gücümüz kalmadı." dediler. Allah'a kavuşacaklarına inananlar¹ ise: " Nice az topluluklar, Allah'ın izni ile nice çok topluluklara galip gelmiştir. Allah, sabredenlerle beraberdir." dediler.
1- Allah'a olan bağlılıklarında tam bir içtenlik ve sadakat içinde olanlar.
250. Onlar, Câlût ve askerleriyle karşı karşıya geldikleri zaman: "Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve ayaklarımızı sabit kıl, kâfir kavme karşı bize yardım et." dediler.
251. Allah'ın yardımıyla onları yenilgiye uğrattılar. Davud, Câlût'u öldürdü. Allah, O'na güç ve hikmet verdi. O'na dilediğinden öğretti. Eğer, Allah, insanların bir kısmını bir kısmıyla savmasaydı, yeryüzü bozguna uğrardı. Ancak, Allah, bütün âlemlere karşı sınırsız lütuf sahibidir.
252. İşte bunlar, Allah'ın ayetleridir. Biz, onları sana gerçek olarak okuyoruz. Kuşkusuz, sen, gönderilenlerden sin.

253. Bu elçilerin bir kısmını, bir kısmına üstün kıldık: Allah, onların kimisi ile konuşmuş, kimisinin de derecelerini yükseltmiştir. Meryem oğlu İsa'ya beyyineler¹ verdik ve onu Ruhu'l-Kudüs² ile destekledik. **Allah dileseydi, onlardan sonra gelenler, bunca açık kanıttan sonra birbirleriyle savaşırmazlardı.** Yalnız onlar **ihtilafa düştüler;** onlardan kimisi iman etti, yine onlardan kimisi de inkâr etti. **Eğer Allah dileseydi birbirleriyle savaşırmazlardı.** Ancak, Allah neyi dilerse onu yapar.

1- Kanıt içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. 2- "Ruhu'l-Kudus: "Ruh" ve "Kudus" sözcüklerinden bir araya gelmiş, belirtili isim tamlamasıdır. "Kudusun ruhu" demektir. Sıfat tamlaması olarak, "Kutsal Ruh" diye anlam verilmesi doğru değildir. Kur'an'da dört yerde geçmektedir. Ruhu'l Kudus" tamlaması, "Allah'ın ruhu, Allah'ın vahyi, Allah'tan gelen bilgi anlamına gelmektedir. Ruh sözcüğü; Kur'an'da, sözcük anlamı olan, "can", "vücuda hayat veren cevher" anlamında değil, "insanı ve toplumları yaşamlarında diri, sağlıklı kılan can/vahiy" anlamında kullanılmaktadır. Kur'an'da geçen Rûhü'l-Kudüs ifadeleri, "Vahiy, Allah'tan gelen temiz, sağlam bilgiler" demektir."

254. Ey iman edenler! İçinde hiçbir alışverişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı gün gelmeden önce **size rızık olarak verdiklerimizden infak¹ edin.** Gerçeği yalanlayan nankörler, zalimlerin ta kendileridir.

1- Hayırlı işlere harcayın ve ihtiyaç sahiplerine karşılıksız yardım edin.

255. Allah: **O'ndan başka ilâh yoktur.** O, sürekli diridir, koruyup gözetendir. O'nda ne bir dalgınlık olur, ne de O'nu bir uyuklama tutar. **Göklerde ve yerde olan her şey O'nundur.** İzni olmaksızın¹ O'nun katında şefaatte bulunabilecek kimmiş? Onların önlerinde ve arkalarında olan her şeyi bilir. Onlar, O'nun ilminden ancak dilediği kadarını kavrayabilirler. O'nun egemenliği yeri ve göğü kuşatmıştır. Bunları korumak O'na ağır gelmez. O, Çok Yüce ve Çok Güçlü'dür.

1- "İzni olmaksızın şefaatte bulunabilecek kimmiş" ile kast edilen şey; şefaate etmek için birilerine izin verileceği anlamı değildir. Bir önceki ayette ve daha birçok ayette de denildiği gibi, Kur'an'a göre "şefaate inancı" kesinlikle şirktir. Burada, müşriklere cevap verilmekte, onların kendilerine şefaate edeceklerini öne sürdükleri ilahları için, onlara böyle bir yetkinin verilmediği ifade edilmektedir. Birilerinin şefaate edebilmesi için, Allah'ın yetki vermesi gerekir, Allah da yetki vermediğine göre, kimse şefaate edemeyecektir, denmektedir.

256. **Dinde zorlama yoktur.** Artık, doğru olan yanlış olandan kesin olarak ayrılmıştır. Kim tâğût'u¹ reddedip, Allah'a inanırsa, kopması mümkün olmayan en sağlam kulpa tutunmuş olur. Allah, Her Şeyi İşiten ve Her Şeyi Bilen'dir.

1- Allah'a isyan etmek anlamına gelen "tağa" kökünden türemiştir. Azgın, sapkın, kötülük önderi, zorba, şeytan, put, kâhin; Allah'ın buyruklarına itibar etmeyen kişi ve kurum anlamına gelmektedir. Tağut, insanlara kaba kuvvetle hükmeden kişi veya kurum demektir.

257. Allah, iman edenlerin velisidir.¹ Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlerin velileri ise tâğütlardır; onları aydınlıktan çıkarıp karanlıklara sokar. İşte onlar ateş ehlidir ve orada sürekli kalacaklardır.

1- Koruyucu, yardımcı, gözetken, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

258. Allah, kendisine mülk¹ verdi diye İbrahim'le Rabb'i hakkın-
da mücadele edenı görmedin mi? Hani İbrahim: "Benim
Rabb'im diriltir ve öldürür." demişti. O da: "Ben de diriltir ve
öldürürüm." demişti. İbrahim: "Öyleyse, Allah Güneş'i doğu-
dan çıkarıyor, sen de batıdan çıkar." deyince, o gerçeği yalan-
layan nankör, şaşırıp kaldı. Allah, zalim olan topluma doğru
yolu göstermez.

1- Yetki, sorumluluk, görev.

259. Veya temelleri üzerine yıkılıp, harap olmuş beldeye uğrayan
kimse gibi: "Ölümünden sonra Allah bunu nasıl diriltecek?
demişti. Bunun üzerine Allah, onu öldürüp yüz yıl ölü bırak-
tıktan sonra diriltti. Ona: "Ne kadar süre ölü kaldın?" dendi.
O da: "Bir gün veya bir günden daha az." dedi. Allah, "Hayır
yüz yıl kaldın." dedi. Buna rağmen yiyeceğine ve içeceğine
bak, henüz bozulmamış. Ve eşeğine de bak. Bu, insanlara
âyet¹ olman içindir. Şu kemiklere bir bak, onları nasıl düzen-
leyip sonra et giydiriyoruz." Ona bu detaylı açıklama yapıldıktan sonra: "Artık anladım ki, kuşkusuz Allah, Her Şeye Güç
Yetiren'dir." dedi.

1- Kanıt, ibret, gösterge.

260. Hani bir zamanlar İbrahim: "Ey Rabbim! Bana ölüleri nasıl di-
rilttiğini göster." demişti. Allah: "İnanmıyor musun?" deyin-
ce; İbrahim: "Hayır, inanıyorum; ancak kalbimin yatışmasını
istiyorum." dedi. Allah: "Kuşlardan dört tane tut, onları iyice
tanı, sonra her dağın başına onlardan birer parça koy, sonra
onları çağır, koşa koşa sana gelecekler." dedi. Allah, Mutlak
Üstün Olan ve En Doğru Hüküm Veren'dir.

261. Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bi-
tiren ve her bir başakta yüz dane olan bir tohum tanesi gibi-
dir. Allah dilediğine¹ kat kat verir. Allah, Yardımı Çok Kapsamlı
Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Gereğini yapmak için çaba gösterene.

262. Mallarını Allah yolunda infak¹ edip de, ardından yaptığı iyili-
ği başa kakarak, yardımcı oldukları kimseleri incitmeyenlerin
ödülleri Rabb'leri katındadır. Onlara korku yoktur, onlar üzül-
meyeceklerdir. (2:62)

1- Allah yolunda ve ihtiyaç sahipleri için harcayan.

263. Ma'ruf¹ bir söz ve bağışlayıcı olma, ardından başa kakılarak
eziyete dönüşen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah, Hiçbir
Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Çok Şefkatli'dir.

1- İyi, güzel, sevimli.

264. Ey iman edenler! Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmadığı hal-
de, insanlara malını gösteriş yapmak için harcayan kimse
gibi; yaptığınız yardımı başa kakarak ve inciterek boşa çıkar-
mayın. Böylelerinin durumu üzeri toprakla örtülü kaygan bir
kayaya benzer. Sağanak bir yağmur yağınca, kaya çirilçiplak
ortaya çıkar. Onlar, yaptıklarından hiçbir şey elde edemez-
ler. Allah, gerçeği yalanlayan nankörler topluluğuna doğru
yolu göstermez.

265. Allah'ın rızasına kavuşmak için, içten gelerek malını harcayan
kimsenin durumu; kuvvetli yağmur yağdığında kat kat ürün
veren, kuvvetli yağmur olmasa da çisentisinin yeteceği yük-
sek bir yerdeki cennete¹ benzer. Allah, yaptığınız her şeyi gö-
rendir.

1- Bahçeye.

266. Sizden biriniz ister mi ki: Kendisi yaşlanmış ve bakıma muhtaç
çocukları da varken, içinde nehirler akan, her türlü meyvesi
olan, hurma ve üzüm ağaçları bulunan bahçesini ateşten bir
kasırga gelip yaksın. İşte, Allah, düşünesiniz diye ayetlerini
böyle açıklıyor.

267. Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin temiz ve iyi olanlarından ve sizin için yerden çıkardıklarımızdan infak edin¹. Kendiniz için uygun görmediğiniz kötü şeyleri yardım olarak vermeyin. Bilin ki: Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

1- Karşılıksız yardımda bulunun.

268. Şeytan, yoksullukla korkutup size fahşayı¹ telkin eder. Allah ise sizi bağışlamak ve bol nimet söz veriyor. Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Cimriliği.

269. O hikmeti¹ dilediğine² verir. Kime hikmet verilmişse ona pek büyük bir hayır verilmiş demektir. Bunu ancak sağlıklı düşünen akıl sahipleri anlar.

1- Sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisini.

2- Dileyene. Hak edene. Gereğini yapmak için çaba gösterene.

270. Nafaka¹ olarak neyi infak² eder veya adak olarak neyi adarsanız, Allah onu bilir. **Zulmedenlerin hiçbir yardımcısı yoktur.**

1- İnsanın yaşayabilmesi için gerekli olan şey, yapılan yardım.

2- Bağışlamak.

271. Sadakaları¹ açıktan vermeniz güzeldir. Ancak fakirlere yapacağınız yardımı, gizliden yaparsanız bu sizin için daha hayırlıdır. Bu, kötülüklerinizin bir kısmının silinmesini sağlar. Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.

1- Yardımlarınızı.

272. Onları hidayete iletmek sana düşmez. Allah, dilediğini doğru yola iletir.¹ Hayır olarak her ne infak² ederseniz, kendiniz içindir. Zaten siz, ancak Allah'ı hoşnut etmek için infak yaparsınız. Yapacağınız her hayrın karşılığı size tam olarak verilir ve size asla haksızlık yapılmaz.

1- Hak eden, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir. 2- Karşılıksız olarak yapılan yardım, bağış.

273. Yardımlar Allah yolunda mahsur¹ olan, çalışmaya güç yetiremeyen yoksullar içindir. Tanımayanlar, iffetlerinden dolayı onları zengin sanır. Sen, onları, yüzlerinden tanırsın. Yüzsüzlük ederek kimseyi rahatsız etmezler. Hayır olarak ne infak² ederseniz muhakkak Allah, onu bilir.

1- Mağdur. 2- Yardım yaparsanız.

274. Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık Allah yolunda harcayanların ödülleri, Rabb'lerinin yanındadır. Onlara hiçbir korku yoktur ve onlar asla üzülmeceklerdir. (2:262) (2:62)

275. Riba¹ yiyenler, ancak şeytanın bir dokunuşuyla çarptığı kimselerin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, "Alışveriş de riba gibidir." demelerindendir. Oysa Allah, alışverişi helal, ribayı haram kılmıştır. Kim Rabb'inden gelen öğüde uyarak ribadan vazgeçerse, geçmişte aldığı onundur. Onun kararı Allah'a kalmıştır. Kim tekrar ribaya dönerse, işte onlar ateş ehlidirler ve orada sürekli kalacaklardır.

1- Haksız fazlalık. Riba, "haksız fazlalık" demektir. Bankacılık sistemindeki "faiz" de bir fazlalık olmakla birlikte; yapılan işlerin önemli bir kısmı "haksız fazlalık" kapsamına girmediği için, faize konu olan her işlemi riba olarak tanımlamak doğru değildir. Zira her fazlalık, "haksız fazlalık" değildir. Tıpkı alım ve satım arasındaki kardan doğan fark/fazlalık veya vade farkından doğan fark gibi. Ayrıca, riba sözcüğüne "faiz" anlamı vermek doğru değildir. Zira riba, özetle: ne mal ne de hizmet olarak bir karşılığa dayanmayan "fazladan" bir kazançtır; "haksız" fazlalık demektir. Oysaki bankacılık sisteminde kullanılan krediye karşılık alınan faiz; bir "hizmet karşılığı" alınan ücrettir. Diğer bir deyimle, riba: "haksız fazlalık," faiz ise bir "hizmete karşılık ortaya çıkan fazlalıktır." Verilen hizmete karşılık alınan ücrettir. Bu ücretin, verilen hizmete ve piyasa koşullarına denk olması esastır. Denkliğin gözetilmemesi durumlarda faiz ribaya dönüşür. Bu bağlamda, alışverişteki aşırı kar miktarı da vade farkındaki aşırılık da ribadır. Verilen hizmete ve piyasa koşullarına denk olma esasına göre belirlenen faiz, ribayı (tefeciliği) önleyen en önemli faktördür.

276. Allah, ribayı yok eder, sadakaları da artırır. Allah, nankörlük ederek günahı ısrar edenleri sevmez.
277. İman edip, sâlihâtı yapanların¹, salâtı ikame edenlerin ve zekâtı verenlerin² ödülleri kuşkusuz Rabb'lerinin yanındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. (2:62)
- 1- Bozuk ve kötü olan şeyi düzeltmeye çalışanların, düzeltici olanların, yapıcı olanların, iyi olanların, düzeltmeye teşvik edenlerin, iyiye yönlendirenlerin. 2- Kulluğu, Allah'a yönelmeyi, şirkten arınmış bir bilinçle yapanların. Bunu; benliklerini arındırmış, temizlenmiş ve arı duru hale gelmiş bir şekilde yerine getirenlerin.
278. Ey iman edenler! Eğer müminseniz, Allah'a karşı takvâli¹ olun ve ribadan geriye kalanı almayın.
- 1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya/güvenceye almak.
279. Eğer bırakmazsanız, o zaman Allah ve Rasul'ünün size savaş açacağını bilin. Eğer tövbe ederseniz, ana malınız sizindir. Böylece ne haksızlık etmiş ne de haksızlığa uğramış olursunuz.
280. Eğer borçlu dardaysa ona ödemede kolaylık sağlayın, eğer alacağınızı bağışlarsanız, bunun sizin için daha hayırlı olduğunu bilin.
281. Allah'a döndürüleceğiniz gün için takvalı¹ olun. O gün, hiç kimseye haksızlık yapılmaksızın, yaptıklarının karşılığı tam olarak verilecektir.
- 1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya, güvenceye alın.

282. Ey iman edenler! Belli bir süre için birbirinize borç verdiğiniz zaman onu yazın. Yazan her kimse, onu tam yazsın. Allah'ın kendisine öğrettiği şekilde yazmaktan kaçınmasın, yazsın. Borçlu, Rabb'i olan Allah'a takvalı olsun, ondan hiçbir şeyi eksik bırakmasın. Eğer borçlu aklı ermez, aciz veya kendi söyleyip yazdıramayacak durumda birisi ise, velisi, tam bir şekilde yazdırsın. Erkeklerinizden de iki tanık tutun. Eğer iki erkek bulunmazsa, o zaman razı olacağınız tanıklardan bir erkek ve biri şaşırdığında diğeri ona hatırlatacak iki kadın¹ tanık tutun. Tanıklar, çağrıldıkları zaman kaçınmasınlar. Az olsun çok olsun onu vadesiyle birlikte yazmaktan üşenmeyin. Bu, Allah katında en adil, tanıklık için daha sağlam ve şüphe etmemeniz için daha uygundur. Ancak, aranızda hemen devredip durduğunuz ve peşin olarak yaptığınız ticaret başka, bunu yazmamanızda sizin için bir sakınca yoktur. Alışveriş yaptığınız zaman tanık bulundurun. Tanık olana da, yazana da zarar verilmesin. Eğer bunu yaparsanız kendinize kötülük yapmış olursunuz. Allah'a takvalı olun. Allah, size gerekli olanı öğretiyor. Ve Allah, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Bu tanıklıktan hareketle, tanıklıkta iki kadının bir erkeğe denk olduğu sonucuna varmak büyük bir yanılgıdır. Zira Kur'an, tanıklık gerektiren hiçbir konuda cinsiyet üzerinden sayı farklılığını kesinlikle ön görmemekte ve bütün tanıklıklarda kadını erkekle bir tutmaktadır. Bu ayette, tanıklık tamamen konunun bağlamı ile ilgilidir. Tanıklık konusunda kesinlikle kadın erkek ayrımı söz konusu değildir. (Örneğin 24/Nur, 6) Bu ayette, "bir erkek, iki kadın" ön görülmesinin nedeni cinsiyet değil, tamamen toplumsal koşullar, yani kadının ticari hayat-taki konumu ile ilgilidir. Özellikle çağrıldıklarında tanıklığa gitmede yaşanabilecek güçlükler, tanıklık ettiği kimselerden görülecek tepki; ticari hayatın işleyişi ile ilgili yeterli bilgi ve deneyime sahip olunmaması gibi konulardan dolayı "bir erkek iki kadın" denilmiş olmasıyla, aslında kadın baskıdan korunmakta ve ona pozitif ayrımcılık yapılmaktadır. Eğer bir ayrımcılık varsa bu kadının lehine bir ayrımcılık sayılmalıdır. Gereğesine bakıldığında, "iki kadın" koşulu, kadının kadın olmasından dolayı değil; biri şaşırdığında diğeri ona hatırlatmada bulunması içindir.

283. Eğer yolculukta olup da yazıcı da bulamazsanız, alınan rehinler yeterlidir. Eğer, birbirinize güveniyorsanız, güvenilen kimse, üzerindeki emaneti ödesin. Rabb'i olan Allah'a takvalı olsun. Ve tanık olduğunuz şeyi gizlemeyin. Kim onu gizlerse kalben günah işlemiş olur. Allah, yaptığınız her şeyi bilir.

284. Gökte ve yerde olan her şey, Allah'ındır. İçinizde olanı¹ açıklasanız da gizleseniz de Allah, sizi onunla hesaba çeker. Allah dilediği kimseyi bağışlar, dilediği kimseye de azap eder.² Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

1- Tanıklık ettiğiniz şey hakkındaki bilgiyi. 2- Allah, bağışlanmayı hak eden bağışlar; azabı hak edene de azap eder.

285. Rasul, Rabb'inden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de. Hepsi; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve rasullerine iman ettiler: "Biz, O'nun rasullerinden hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz." "İşittik ve itaat ettik. Rabb'imiz! Bizi bağışla, dönüşümüz ancak Sana'dır." dediler.

286. Allah, hiç kimseye gücünün yeteceğinden fazla yük yüklemeyiz. Herkesin yaptığı iyilik lehine, kötülük de aleyhinedir. "Rabb'imiz! Unutur veya yanılırsak, bizi sorumlu tutma. Rabb'imiz! Bize daha öncekilere yüklediğin gibi ağır yük¹ yüklemeyiz. Rabb'imiz! Bize gücümüzün üzerinde bir sorumluluk yüklemeyiz. Bizi affet, bizi bağışla, bize merhamet et. Sen, Mevla'mızsın. Gerçeği yalanlayan nankörler toplumuna karşı bize yardım et."

1- Büyük sıkıntı verecek şeyler

Doğru bildiğimiz yanlışlarımızı terk ettik.

hakları, adaletten sapmaları, zulmü, kötülüğü meşru gösteren put! Hepsinin mesajı aynı.

ÂL-İ İMRAN SÜRESİ

[İniş sırası: 93, Medeni, 200 ayet.]

Adını, surede geçen "Âl-i İmran/İmran Ailesi"nden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif. Lam. Mim.
2. Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. O, Mutlak Diri'dir, Varlığı Yöneten'dir.
3. Kendinden öncekilerini onaylayan Kitap'ı Hakk olarak sana indiren O'dur. Tevrat'ı ve İncil'i de O indirdi.
4. İnsanlara doğru yolu göstermek için Furkan'ı¹ indirdi. Kuşkusuz, Allah'ın âyetlerini küfredenler² için şiddetli bir azap vardır. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, Hesap Sorucu'dur.
1- Doğru ile yanlış ayırt eden ölçü. 2- Gerçeği yalanlayan nankörler.
5. Kuşkusuz, yerde ve gökte Allah'a hiçbir şey gizli kalmaz.
6. Sizi, rahimlerde dilediği gibi şekillendiren O'dur. O'ndan başka ilah yoktur. Mutlak Üstün Olan ve En Doğru Hüküm Veren'dir.

7. Bu Kitap'ı sana indiren O'dur. O'nun bir kısım âyetleri muhkemdir¹ ki bunlar Kitap'ın anasıdır. Bir kısım âyetler de mütешâbihtir.² Böyleyken kalbinde eğrilik bulunanlar, fitne çıkarmak ve kendi anlayışlarına uydurmak için mütешâbih âyetlere yönelirler. Oysa onun te'vilini³ ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar:⁴ "Biz O'na iman ettik, bütün âyetler Rabb'imizdendir." derler. Bunu ancak selim akıl⁵ sahibi olanlar düşünüp öğüt alır.

1- Hüküm içeren, kesin, açık, yalın anlamlı olan. 2- Benzeşen, benzer, eş anlamlı, birden çok anlamlı, yoruma açık anlamlı, benzetmelerle anlamları açık ve anlaşılır olan. 3- Hakikatini. 4- Gerçeği idrak etmiş olanlar. Gerçeğin vahiy olduğuna inananlar. Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek; kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, tevhidi bilince sahip olmak; gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın ayırıcında ve bilincinde olmak demektir. Bu nedenle, Kur'an'da yer aldığı şekliyle âlim sözcüğüne "bilgin", ilim sözcüğüne de "bilgi" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir. 5- Sağlıklı düşünen, sağduyulu.

8. Onlar derler ki: Rabb'imiz! Verdiğin hidayetden sonra kalplerimizi saptırma. Bize katından rahmet bağışla. Çünkü bağışlayıcı olan yalnız Sen'sin.
9. "Rabb'imiz! Sen, geleceğinden kuşku olmayan günde, insanları toplayacaksın. Kuşkusuz, Allah sözünden dönmez.
10. Gerçeği yalanlayan nankörlerin, ne mallarının ne de evlatlarının Allah'ın yanında bir yararı olmayacaktır. Onlar ateşin yakıtıdır.
11. Onların durumu, tıpkı Firavuncuların ve onlardan önceki kimselerin durumu gibidir. Âyetlerimizi yalanladılar; Allah da onları suçları nedeniyle yakaladı. Allah'ın cezası çok çetindir.
12. Gerçeği yalanlayan nankörlere de ki: "Yakında yenileceksiniz ve Cehennem'e sürüleceksiniz. Orası ne kötü bir yerdir."

13. İki topluluğun karşılaşmasında kesinlikle sizin için bir âyet vardır: Topluluğun birisi Allah yolunda savaşıyor, diğeri de gerçeği yalanlayan nankörlerdendi. Gerçeği yalanlayan nankörler, onları kendilerinin iki katları olarak görüyorlardı. Allah, dilediğini yardımı ile destekler. Kuşkusuz, basiret¹ sahipleri için bunda bir ders vardır.

1- Derin kavrayış.

14. Kadınlara, oğullara, yığınlarla altın ve gümüşe, soylu atlara, davarlara ve ekinlere karşı aşırı tutku insanlara cazip gösterilmiştir. Bunlar, dünya hayatının geçimlikleridir. Oysa asıl güzel sonuç Allah'ın yanındadır.
15. De ki: "Size bundan daha hayırlısını haber vereyim mi? Takva sahipleri için, Rabb'lerinin katında, içinde sürekli kalacakları, içinden nehirlerin aktığı Cennetler, arındırılmış eşler ve Allah'ın rızası vardır." Kuşkusuz Allah, kullarını hakkıyla görendir.
16. Bu kimseler: "Rabb'imiz! Biz, Sana iman ettik. Günahlarımızı bağışla, ateşin azabından bizi koru." derler;
17. Bunlar: Sabreden, dürüst olan, gönülden bağlı olan, infak eden ve seher vaktinde bağışlanma dileyenlerdir.
18. Kendisinden başka ilah olmadığına Allah, melekler ve adaleti gözeten ilim sahipleri¹ tanıklırlar. O'ndan başka ilah yoktur. O, Mutlak Üstün Olan ve En Doğru Hüküm Veren'dir.

1- Gerçeği idrak etmiş olanlar. Gerçeğin vahiy olduğuna inananlar. Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek; kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, tevhidi bilince sahip olmak; gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın ayırıcında ve bilincinde olmak demektir. Bu nedenle, Kur'an'da yer alan her âlim sözcüğüne "bilgin", ilim sözcüğüne de "bilgi" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir.

19. Kuşkusuz, Allah katında din, İslam'dır. Kitap verilenler, kendilerine bilgi geldikten sonra ihtirasları nedeniyle ihtilafa düştüler. Kim, Allah'ın âyetlerini inkâr ederse bilsin ki, kuşkusuz Allah, Hesabı Çabuk Gören'dir.

20. Eğer, seninle tartışılırsa de ki: "Ben, bütün benliğimle Allah'a teslim oldum, bana tabi olanlar da." Kendilerine Kitap verilenlere ve Kitap verilmeyenlere: "Siz de teslim oldunuz mu?" de. Eğer teslim olmuşlarsa, kuşkusuz doğru yolu bulmuşlardır. Eğer yüz çevirirlerse, sana düşen, yalnızca tebliğ etmektir. Allah, kullarını hakkıyla görendir.
21. Allah'ın ayetlerini yalanlayan nankörler, haksız yere nebilerini öldürenler, insanlardan adaleti isteyenleri öldürenler var ya, onlara can yakıcı bir azabı haber ver.
22. Bu kimselerin, dünyada da ahirette de yaptıkları boşa gitmiştir. Ve onların hiçbir yardımcısı da yoktur.
23. Kitap'tan nasiplenmiş¹ olanları görüyorsun değil mi? Bunlar, aralarında hükmetmesi için Kitap'a² çağrıldıklarında bir kısmı, döneklik ederek ondan yüz çeviriyor.
- 1- Ehl-i Kitap/Yahudiler. 2- Tevrat'ın hükümlerine uymaya. Yahudiler, aralarındaki anlaşmazlığın çözülmesinde, kendi kitapları Tevrat'ın hükümlerine bile itibar etmiyorlar.
24. Bu dönekliklerinin nedeni, onların: "Ateş bize sayılı birkaç günün dışında dokunmayacak." şeklindeki inançlarıdır. Uydurup dinlerine yakıştırdıkları bu tür şeyler onları yanıltmaktadır.
25. Geleceğinden kuşku olmayan ve herkesi toplayacağımız günde, yaptıklarının karşılığı hiç kimseye haksızlık edilmeden tam olarak verildiğinde, onların hali ne olacak?
26. De ki: "Ey mülk¹ sahibi Allah'ım! Sen mülkü dilediğine² verirsin, mülkü dilediğinden³ çekip alırsın. Dilediğini⁴ aziz, dilediğini⁵ zelil edersin. Hayır⁶, senin elindedir. Kuşkusuz Sen, Her Şeye Güç Yetiren'sin."
- 1- Gücün. 2- Hak edene/uygun gördüğüne. 3- Hak edenden/uygun gördüğünden. 4- Hak edeni/uygun olanı. 5- Hak edeni/uygun olanı. 6- Nimet, iyilik, mülk.

27. "Geceyi gündüze dönüştürür, gündüzü de geceye dönüştürsün. Diriyi, ölüden çıkarırsın, ölüyü de diriden çıkarırsın. Dilediğine¹ hesapsız rızık verirsın."
- 1- Uygun gördüğüne/Hak edene. Gereğini yapmak için çaba gösterene.
28. Mü'minler, mü'minleri bırakıp da gerçeği yalanlayan nankörleri evliya¹ edinmesinler. Gerçeği yalanlayan nankörleri evliya edinenin, Allah'la bir bağı kalmaz. Ancak onlardan korunmanız başka. Allah, sizi, kendisine karşı gelmekten sakındırır. Dönüşünüz yalnızca Allah'adır.
- 1- Koruyucular, yardımcıları, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.
29. De ki: "İçinizdekini gizleseniz de açığa vursanız da Allah onu bilir. O, yerde ve gökte olan her şeyi bilir. Kuşkusuz, Allah Her Şeye Güç Yetiren'dir."
30. O gün herkes, iyilik ve kötülük olarak ne yaptıysa onu karşısında bulacak. Yaptığı kötülükle kendi arasında uzak bir mesafe bulunmasını ister. Allah, sizin kendisine karşı gelmekten sakınmanızı ister. Allah, kullarına karşı Çok Şefkatli'dir.
31. De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlasın. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir."
32. De ki: "Allah'a ve Rasul'e itaat edin!" Eğer yüz çevirirlerse, kuşkusuz Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri sevmez.
33. Allah, Âdem'i, Nuh'u, İbrahim soyunu ve İmran soyunu insanların üzerine seçti.
34. Onlar, birbirlerinden türemiş bir soydur. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

35. Hani, bir zaman İmran'ın hanımı: "Rabbim! Karnımdakini hür olarak sana adadım.¹ Benden kabul et. Kuşkusuz, Sen Her Şeyi Duyan ve Her Şeyi Bilen'sin." demişti.

1- Her şeyi ile senin yoluna adadım.

36. Onu doğurunca: "Rabbim! Ben onu kız olarak doğurdum." Zaten Allah onun ne doğurduğunu daha iyi biliyordu- Erkek kız gibi değildir. İsmi, Meryem, koydum. Onu ve soyunu, kovulmuş şeytana karşı Sen'in himayene bırakıyorum." dedi.

37. Bunun üzerine Rabb'i onu iyi bir şekilde kabul etti. Ve onu iyi bir şekilde yetiştirdi. Onu, Zekeriyya'nın korumasına verdi. Zekeriyya ne zaman mihraba¹ girse, onun yanında yiyecek bir şey bulurdu. "Ey Meryem! Bunlar sana nereden geldi?" derdi. O da, "Bunlar, Allah'tandır."² derdi. Kuşkusuz, Allah, dilediğini³, hesapsız olarak rızıklandır.

1- Merdivenle çıkılan yüksekçe yer, oda. 2- Allah'ın lütfudur, nimetidir. 3- Uygun gördüğünü.

38. Orada Zekeriyya, Rabb'ine dua etti: "Rabb'im! Bana katından iyi bir nesil bağışla. Kuşkusuz, Sen Duayı İşiten'sin."

39. O¹, mihrapta dikilmiş salat² ederken, melekler: "Allah, seni yahya³ ile müjdeliyor, O, Allah'tan gelen kelimeyi tasdik eden, toplumuna öncülük yapan, kendisine sahip olan, iyilerden bir nebi olacak." diye seslendiler.

1- Zekeriyya. 2- Dua ederken. 3- Yahya, özel isim olmayıp; doğacak çocuğun; dürüst, iyi, erdemli olacağını, mümince bir hayat yaşayacağını ifade eden bir sıfattır. Tıpkı 61/Saff, 6'da geçen nebi efendimiz için kullanılan "ahmed" sözcüğü gibi.

40. "Ey Rabb'im! Ben iyice yaşlanmışken, hanımım da çocuktan kesilmişken, benim nasıl çocuğum olabilir!" dedi. O da: "Pek ala olur, Allah dilediğini yapar." dedi.

41. Ey Rabb'im! Bana, bir ayet yap¹, dedi. O da: "Bunun ayeti, işaret dili dışında insanlarla üç gün konuşmamandır. Rabb'ini çokça an, O'nu sabah akşam² tesbih³ et." dedi.

1- Belirti göster. 2- Bütün bir gün boyunca, devamlı. 3- Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yücelt.

42. Hani melekler: "Ey Meryem! Allah, seni seçti, arındırdı ve seni dünyadaki bütün kadınlardan üstün bir konuma yükseltti." demişti.

43. Ey Meryem! Rabb'ine içtenlikle bağlan, secde et¹ ve rükû² edenlerle birlikte rükû et.

1- Saygı gösterip değerini takdir et. 2- Allah'a bağlılığı ortaya koy-enayeti?

44. İşte bunlar, sana vahiy ile bildirdiğimiz gayba ait bilgilerdir. Meryem'i kim himaye edecek diye kalemlerini attıkları¹ zaman da, çekiştikleri zaman da sen yanlarında değildin.

1- Kura çektikleri.

45. Hani melekler: " Ey Meryem! Allah, Kendi tarafından bir kelime¹ ile seni müjdeliyor: İsmi Meryem Oğlu Mesih İsa'dır. Dünyada da, ahirette de şeref sahibi, Allah'a çok yakın olanlardandır." dediler.

1- Takdir edilmiş hüküm.

46. O, beşikte de¹, yetişkinliğinde de insanlarla konuşacak. O, salihlerden² olacaktır.

1- Hz. İsa beşikte konuşmuştur. Bunu başka türlü açıklamak, ayete açıkça müdahaledir. Meryem Suresi, ayet 21'de de denildiği gibi, bu olay, bir mucizedir. Hz İsa'nın beşikte iken konuştuğu, başka ayetlerde de bildirilmektedir. (19/Meryem, 29; 5/Mâide, 110) 2- Seçkin, samimi, dürüst, iyi, erdemli.

47. Rabb'im! "Bana hiçbir insan dokunmamışken, benim nasıl bir çocuğum olabilir?" dedi. Allah: "Öyle de olsa, Allah neyi dilerse onu yaratır." dedi. O, bir şeyin olmasına karar verdiği zaman ona sadece "ol" der, o da olur.

48. Allah, Ona **Kitap'ı¹, Hikmet'i², Tevrat'ı ve İncil'i** öğretecek;
1- Allah tarafından ileri sürülen kanıtlayıcı, yol gösterici, aydınlatıcı, bilgileri. 2- Baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeleri.
49. Bir rasul¹ olarak İsrailoğulları'na: "Doğrusu size Rabb'inizden bir ayet² getirdim. Sizin için çamurdan kuş şeklinde bir şey yaratırım. Ona üflerim, Allah'ın izniyle hemen kuş olur. Körü ve alacalıyı iyileştiririm. Allah'ın izni ile ölüleri diriltirim. Evlerinizde ne yediğinizi, ne biriktirdiğinizi size haber veririm. Eğer mümin iseniz kuşkusuz bunda sizin için bir ayet² vardır. 1- Elçi. 2- Mucize. Kanıt.
50. Ben, size Rabb'inizden, elinizin altında bulunan **Tevrat'ı tasdik edici** olarak ve daha önce size haram kılınmış bazı şeyleri helal kılmak için bir ayetle¹ geldim. Allah'a karşı **takvalı²** olun ve bana itaat edin.
1- Bir kanıtla. 2- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.
51. Allah, benim de Rabb'im, sizin de Rabb'inizdir. **O halde O'na kulluk edin. Doğru yol budur.** → *ilkelerinden kaçın*
52. İsa, onların küfrünü¹ sezince: "Bana, Allah yolunda kim yardımcı olacak?" dedi. Havariler: "Biz Allah'ın yardımcısıyız, Allah'a iman ettik, bizim Müslümanlığımıza şahit ol." dediler. 1- İnkârını. → *ilkelerine*
53. Ey Rabb'imiz! "İndirdiğine iman ettik, rasulüne tâbi olduk. Öyleyse bizi tanıklarla birlikte yaz."
54. Onlar, plân yaptılar. Allah da plân yaptı. Allah, en iyi plân yapandır.

↓
Zalim, yozlaşmış
gıkarıcılar

55. Hani, Allah, İsa'ya: "Ey İsa! Seni öldürecek olan Ben'im. Seni gerçeği yalanlayan nankörlerden arındırıp Bana yükselteceğim. Sana tabi olanları da Kıyamet Günü'ne kadar küfredenlerden üstün tutacağım. Sonra dönüşünüz yalnız, Bana olacak; anlaşmazlığa düştüğünüz konular hakkında hükmü Ben vereceğim." dedi.
56. Gerçeği yalanlayan nankörlere gelince: "Onları dünyada da ahirette de şiddetli bir azaba çarptıracağım. Ve onların yardımcılarını da olmayacaktır." → *zalimlerin*
57. İman edip sâlihâtı¹ yapanlara gelince: Allah, yaptıklarının karşılığını eksiksiz verecektir. Allah, **haksızlık yapanları sevmez.** 1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiyi yönlendirmek.
58. Bu sana anlattıklarımız, ayetlerden ve hakim¹ olan Zikir'dendir². 1- Hikmetli. 2- Öğütten. → *Adem ile babası?*
59. İsa'nın durumu¹ Allah'ın yanında Âdem'in durumu gibidir. Onu topraktan yarattı, sonra ona "ol" dedi o da oluverdi. 1- İsa'nın yaratılışı. → *doğru ol*
60. Hakk, Rabb'indendir. Sakın kuşku duyanlardan olma. → *hakk*
61. Sana gelen ilimden¹ sonra, her kim seninle tartışmaya girerse, onlara de ki: "Gelin çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi² çağıralım; sonra da Allah'ın lanetinin yalancılara üzerine olmasını dileyelim. 1- Vahiyle verilen bilgiden. 2- Adamlarımızı.
62. Bunlar, gerçeğin haberleridir. Allah'tan başka ilah yoktur. Kuşkusuz, Allah, **Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.**
63. Eğer yüz çevirirlerse, Allah, kimlerin **bozguncu** olduğunu bilir.

↓
Fesat (satışma)
hırsızlık
gıkarıcılar

İnkârlardan (adalet...) hissi bir
kişi/kurum/kavim adına sapmamışım

64. De ki: "Ey Kitap Ehli! Gelin aramızda ortak olan bir kelimedede anlaşalım: Allah'tan başka hiçbir şeye kulluk etmeyelim, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi Rabb'ler edinmeyelim." Eğer yüz çevirirlerse deyin ki: "Tanık olun, biz Allah'a teslim olanlarız."

65. Ey Kitap Ehli! İbrahim hakkında niçin tartışıyorsunuz? Oysaki Tevrat da, İncil de ondan sonra indirildi. Bunu akletmiyor musunuz?

66. Diyelim ki bildiğiniz şeyler hakkında tartıştınız. Peki, hiçbir bilginiz olmayan konularda ne diye tartışıyorsunuz? Allah, Bilir, siz bilmezsiniz.

67. İbrahim ne Yahudi ne de Hristiyan'dı. O, Allah'ı birleyen ve O'na teslim oldu. O, müşriklerden de değildi.

68. İnsanların İbrahim'e en yakın olanları ona tabi olanlar, bu Nebi¹ ve iman edenlerdir. Allah, mü'minlerin velisidir.²
1- Nebi Muhammed. 2- Koruyucu, yardımcı, gözetken, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

69. Ehli Kitap'tan bazı kimseler, sizi yolunuzdan saptırmak ister. Onlar, ancak kendilerini saptırıyorlar. Fakat bunu idrak etmiyorlar.

70. Ey Kitap Ehli! Gerçeği bildiğiniz halde, niçin Allah'ın ayetlerini küfrediyorsunuz?¹
1- Gerçeği niçin gizliyorsunuz?

71. Ey Kitap Ehli! Niçin Hakk'ı Batıl'la karıştırıyor ve bildiğiniz halde gerçeği gizliyorsunuz?

72. Ehli Kitap'tan bir grup dedi ki: "İnananlara indirilene günün başında iman edin, günün sonunda da inkâr edin. Belki dinlerinden dönerler."

din inkârı yapmışın

manipüle ediyorlar

Kötülüğü iyiliğin içine giriyor

Din inkârı, üstünde k arayışı

73. "Kendi dininize tâbi olanlardan başkasına inanmayın." dediler. De ki: "Hidayet, Allah'ın hidayetidir. Birine, size verilmiş olanın benzerinin verilmesinden veya Rabb'inizin katından aleyhinize kanıt getirebileceklerinden ötürü mü böyle söylüyorsunuz." De ki: "Lütuf, Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir."¹ Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Uygun gördüğüne. Hak edene, gereğini yapana.

74. Allah, rahmetini dilediğine has kılar. Allah, Büyük Lütuf Sahibi'dir.

75. Ehl-i Kitap'tan öylesi vardır ki, kendisine yüklerle mal emanet etsen, onu sana eksiksiz iade eder. Öylesi de var ki, bir dinar emanet etsen, başına dikilmedikçe onu sana iade etmez. Bunun sebebi: "Ümmilerin¹ malını yemede vebal yoktur." diye düşünmelerindendir. Onlar, bile bile, Allah adına yalan söylerler.

1- Arapların; batıl, kendilerinin hak dine mensup olduklarına inanan Yahudiler, onların mallarını kendilerine helal sayıyorlardı.

76. Hayır!¹ Kim sözünü yerine getirir ve takvalı² olursa, kuşkusuz Allah, takvalı olanları sever.

1- Gerçek öyle değil. 2- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

77. Allah'a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir değere değiştirenler var ya; işte onlara ahirette bir pay yoktur. Allah, onlarla Kıyamet Günü konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları arındırmayacaktır. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.

78. Onlardan bir kısım kimseler de, Kitap'ta olmadığı halde, Kitap'tan sanasınız diye Kitap'ı dillerini eğip bükerek okurlar. Oysa o Kitap'tan değildir. "Bu Allah katındandır." diyorlar, oysa o, Allah'tan değildir. Allah adına bile bile yalan söylüyorlar.

Kötü kılavuzluk, zulümün Allah üzerinden meşrulaştırılma

79. Allah'ın kendisine Kitap, hüküm ve nebilik verdiği bir kimse-
nin, "Allah'ın yanı sıra bana da kulluk edin demesi yakışmaz.
Ancak, okuyup öğrendiğiniz Kitap'ın gereği olarak, "Kulluğu-
nuz yalnızca Rabb'inize ait olsun." demesi gerekir.
80. O, sizden melekleri ve nebileri Rabb'ler edinmenizi istemez. Siz,
Müslüman olduktan sonra, sizden kâfir olmanızı mı isteyecek?
81. Hani! Allah, Nebilerden, "Size, kitap ve hikmet verdikten son-
ra, yanınızdakini tasdik eden bir rasul gelince, ona kesinlikle
inanacak ve yardım edeceksiniz." diye kesin söz aldığında,
"Bunu kabul ettiniz mi? Bu önemli görevi üstlendiniz mi?" de-
miş, Onlar da "Kabul ettik." demişlerdi. Allah: "Öyleyse tanık
olun, Ben de sizinle birlikte tanık olanlardanım." demişti.¹
1- Nebilerden söz alınmasıyla, kast edilen şey, Ehl-i Kitap'ın Nebi
Efendimize iman etmelerine yönelik bir hatırlatma ve çağrıdır.
82. Bundan sonra kim yüz çevirirse, işte onlar fasıklardır.²
1- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğ-
ru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.
83. Yoksa onlar, Allah'ın dininden başka bir din mi arıyorlar.
Oysa yerde ve gökte bulunanların tamamı isteyerek veya
istemeyerek, O'na teslim olmuşlardır. Ve hepsi O'na döndü-
rüleceklerdir.
84. De ki: "Biz; Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshâk'a,
Yakub'a ve onun soyundan gelenlere indirilene; Musa'ya,
İsa'ya, nebilere Rabb'lerinden verilene iman ettik. Onları, bir-
birinden ayırt etmeyiz. Biz, O'na teslim olanlarıdır."
85. Kim İslam'dan başka bir din seçerse, bilsin ki o din ondan asla
kabul edilmeyecektir ve o ahirette hüsrana uğrayacaktır.
86. İman ettikten, Rasul'ün Hakk olduğuna tanıklık ettikten ve
kendilerine apaçık kanıtlar geldikten sonra, inkâr eden bir
kavme Allah nasıl hidayet eder? Allah, zalim olan bir topluma
doğru yolu göstermez.

adalet
mücadelesine
destek

87. Böylelerinin cezası, Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların la-
netine uğramalarıdır.
88. Onlar, bu halde sürekli kalacaklardır. Onlardan ne azap hafif-
letilecek ve ne de onların yüzlerine bakılacak.
89. Ancak, bundan sonra tövbe edip¹ kendilerini düzelterler ha-
riç. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
1- Tövbeden kasıt, yapılan kötülükten fiilen vazgeçmektir.
90. İman ettikten sonra¹ kâfir olup² ve küfürlerinde ısrarcı³ olan-
ların tövbeleri asla kabul edilmeyecektir. İşte onlar sapkın
olanlardır.
1- Emin olduğu halde. 2- Gerçeği görmezden gelip, gerçeği yalanla-
yan. 3- Gerçeği gizleme hususunda.
91. Gerçeği yalanlayarak nankörlük edip de kâfir olarak ölenler;
kurtulmak için yeryüzü dolusu altını fidye olarak verseler de
onlardan kabul edilmeyecektir. Onlar için can yakıcı bir azap
vardır. Ve onların hiçbir yardımcısı da yoktur.

gerçeğe
hakk
veren

92. Sevdiğiniz şeylerden infak¹ etmedikçe asla birr'e² erişemezsi-
niz. Ne infak ederseniz, Allah, onu bilir.
1- Hayırlı işlere harcamadıkça ve ihtiyaç sahiplerine yardım etme-
dikçe. 2- İyilik, doğruluk, adalet, gerçeklik, sevgi.
93. Tevrat indirilmeden önce, İsrail'in kendisine haram kıldıkla-
rının dışında bütün yiyecekler İsrailoğulları'na helaldi. De ki:
"Eğer doğru söylüyorsanız, haydi Tevrat'ı getirip okuyun."
94. Artık bundan sonra kim Allah adına yalan uydurursa, işte on-
lar zalimlerin ta kendileridir.

95. De ki: "Allah doğru söyledi. Öyle ise hanif¹ olarak İbrahim'in milletine² tabi olun. **O müşriklerden değildi.**"

1- Şirk koşmaksızın Allah'a yönelen. 2- İbrahim toplumunun kurduğu uygarlığa, inanç sistemine, yaşam biçimine.

96. İnsanlar için kurulan ilk ev, Mekke'deki, kutlu ve **bütün insanlığa yol gösterici** olan Kâbe'dir.

97. Orada apaçık ayetler vardır.¹ İbrahim'in makamı oradadır. Kim oraya girerse güvende olur. Yoluna gücü yetenin, Beyt'i haccetmesi insanlar üzerinde Allah'ın bir hakkıdır. Her kim gerçeği yalanlayarak nankörlük ederse, bilsin ki Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur.

1- Mabet olduğunu gösteren kanıtlar.

98. De ki: "Ey Kitap Ehli! Allah, **yaptıklarınızın tanığı** olduğu halde, neden Allah'ın **ayetlerini yalanlayarak** nankörlük ediyorsunuz?"

99. De ki: "Ey Kitap Ehli! **Gerçeği görüp bildiğiniz halde**, niçin **Allah'ın yolunu eğri göstermeye yeltenerek**, inanmak isteyenleri O'nun yolundan döndürmeye çalışıyorsunuz! Allah, **yaptıklarınızdan habersiz** değildir."

100. "Ey iman edenler! Kitap verilenlerden **herhangi** bir gruba uyarsanız, sizi, imanınızdan sonra tekrar kâfir yaparlar."

101. **Allah'ın ayetleri** size okunmaktayken, elçisi de aranızda yaşarken, **nasıl küfre saparsınız?** Kim Allah'a sınıksız sarılırsa o **doğru yola** iletilmiştir.

102. "Ey iman edenler! Allah için nasıl **takvalı**¹ olmanız gerekiyorsa öyle **takvalı olun**. Ve Allah'a teslim olmanın dışında **başka bir şekilde ölmeyin.**"

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendimizi korumaya, güvenceye almak.

103. Hep birlikte Allah'ın ipine sınıksız tutunun ve **ayrılığa düşmeyin**. Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani bir zamanlar, **birbirinize düşmandınız da** O'nun kalplerinizi kaynaştırması sayesinde **kardeş oldunuz**. Ve yine **ateş çukurunun tam kıyısında** bulunuyorken, sizi **ona düşmekten O korudu**. İşte Allah ayetlerini böyle açıklıyor ki belki **doğru yolu** bulursunuz.

104. Siz, **hayra çağıran, iyiliği öğütleyip, kötülükten alıkoyan bir ümmet** olun. İşte onlar **kurtuluşa erenlerdir**.

105. Kendilerine **apaçık belgeler** geldikten sonra, **ayrılığa düşüp parçalan**an kimseler gibi olmayın. Onlar için **büyük bir azap** vardır.

106. O gün, **kimi yüzler ağaracak, kimi yüzler kararacak**. Yüzleri kararanlara: "İmanınızdan sonra kâfir mi oldunuz? Öyle ise **kâfir** olmanız nedeniyle azabı tadın." denilecek.

107. **Yüzleri ağaranlara** gelince, onlar Allah'ın **rahmetinin** içindedirler ve orada sürekli kalacaklardır.

108. Bunlar, sana gerçek olarak okuduğumuz Allah'ın ayetleridir. Allah, **âlemlere haksızlık yapmak istemez**.

109. **Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır**. Ve bütün işler Allah'a döndürülür.

110. Siz, insanlar için çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz.¹ **Ma'rûfu**² öğütler, münkerden³ sakındırırsınız. Ve Allah'a iman edersiniz. Eğer Ehl-i Kitap da iman etseydi, bu onlar için daha hayırlı olurdu. İçlerinde iman edenler varsa da çoğunluğu **sapkındır**.

1- Aynı değerler için bir araya gelmiş topluluk. 2- Hayırlı, iyi, doğru ve güzel olan. 3- Kötü, zararlı, yanlış ve çirkin olan.

111. Onlar, eziyetten başka size bir zarar veremezler. Sizinle **saşaşalar bile geri dönüp kaçarlar**. Sonra onlara yardım da edilmez.

uzun vadede

insanlığın
hayrına*
seade
okuma

112. Onlar¹, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'ın ve insan-
ların ipine tutunmadıkları² sürece zillet içinde olurlar. Onlar,
Allah'ın gazabına uğradılar. Yoksunluğa tutsak oldular. Bunun
nedeni, onların asileşip hadlerini aşarak, Allah'ın ayetlerini
yalanlamaları ve haksız yere nebilerini öldürmeleridir.

1- Yahudiler. 2- Allah'ın ve mü'minlerin yoluna yönelmedikçe.

Okunurların uyarılarları

113. Ama hepsi aynı değildir. Kitap ehlinden, Allah'ın ayetlerini
okuyan ve gece saatlerinde secde eden bir ümmet¹ vardır.

1- Toplum, topluluk.

Göğnen, boyun eğen

114. Bunlar, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanırlar, ma'rûfu¹ buyurur-
lar, münkerden² sakındırırlar; hayırdaki birbirleriyle yarışır-
lar; işte bunlar salihlerdendir.³

toplumu ıslah ediciler

1- Herkesin doğru, iyi ve yararlı gördüğü toplumsal değer yargıları;
vahye uygun olan. 2- Kötü, zararlı, yanlış, vahye aykırı olan. 3- Dü-
rüst, samimi, erdemli.

115. Onların, yaptıkları hiçbir iyilik karşılıksız bırakılmayacaktır. Al-
lah, kendisine karşı takvalı¹ davrananları en iyi bilendir.

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve za-
rarlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alanları.

116. Gerçeği yalanlayarak nankörlük edenlere gelince, onların ne
malları ne de evlatları Allah'a karşı kendilerine hiçbir yarar
sağlamayacaktır. İşte onlar, ateş ehlidir. Onlar, orada sürekli
kalacaklardır.

117. Onların, bu dünya hayatında, infak¹ ettikleri şeylerin durumu,
kendilerine haksızlık etmiş² bir toplumun ekinine isabet ede-
rek onu mahveden kavurucu bir rüzgâra benzer. Allah onlara
haksızlık yapmadı, onlar kendi kendilerine haksızlık yapıyor-
lardı.

*
biriyle
zulüm?

zulüm

1- Hayırlı işlere harcadıkları ve ihtiyaç sahiplerine yardım ettikleri.
2- Benliğine, yaradılışına uygun olmayan bir yola sapmış.

Zalim/
Kafirlerive?
↑

118. Ey iman edenler! Kendinizden başkasını, kendinize sırdaş
edinmeyin. Onlar, size zarar vermektan geri durmazlar, sizin
sıkıntıya düşmenizi isterler. Gerçi, kinlerini ağızları ile dışa
vuruyorlar, ancak kalplerinde gizledikleri kin daha büyüktür.
Eğer aklınızı kullanırsanız, âyetlerimizi size açık açık bildirdik.

119. İşte siz öyle kimselersiniz ki, onları seversiniz. Siz, bütün ki-
taplara inandığınız halde onlar sizi sevmezler. Sizinle karşıla-
ştıkları zaman; inandık derler, yalnız kaldıkları zaman ise size
olan öfkelerinden parmaklarını ısırırlar. De ki: "Öfkenizden
ölün!" Kuşkusuz Allah, kalplerin gizlediklerini bilir.

120. Eğer size bir iyilik dokunursa bu onları üzer. Eğer size bir kötü-
lük isabet ederse bu onları sevindirir. Eğer sabreder ve takvalı
olursanız, onların hileleri size bir zarar vermez. Kuşkusuz, Al-
lah, ilmiyle onların yaptıkları her şeyi kuşatmıştır.

121. Hani! Sen, mü'minleri savaş düzenine sokmak için, sabah er-
kenden aileden ayrılmıştın. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her
Şeyi Bilen'dir.

122. Hani! İçinizden iki grup korkuya kapılıp, geri çekilmeye yel-
tenmişti. Hâlbuki Allah, onların koruyucusuydu. Mü'minler
yalnız Allah'a tevekkül¹ etsinler.

1- Allah'a güvensinler, O'na dayansınlar; her türlü hazırlığı yaptıktan
sonra sonucu Allah'a bıraksınlar.

123. Ant olsun! Çok zayıf olduğunuz Bedir'de de, Allah size yar-
dım etmişti. O halde, Allah'a karşı takvalı¹ olun ki şükretmiş²
olasınız.

nimetlerin karşılığını vermek

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve za-
rarlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak. 2- Şükür,
karşılık vermek demektir. Allah'a şükretmek demek; Allah'ın verdiği
nimetlerin karşılığını, Allah'ın rızasına uygun şekilde harcamak de-
mektir. Örneğin, yediği ota karşılık süt vermesi ineğin şükretmesidir.

124. Hani! Sen mü'minlere: "Rabb'inizin, indirilmiş üç bin melek-
le yardım etmesi size yetmez mi?" diyordun.

125. Evet! Sabreder ve takvalı davranırsanız, düşman size hemen saldırırsa bile, Rabb'iniz, size, seçilmiş beş bin meleklerle destek verecektir.
126. Allah, bununla sevinmenizi ve kalplerinizin yatışmasını dilemiştir. Çünkü zafer ancak **Mutlak Üstün Olan** ve **En İyi Hüküm Veren** Allah'ın yardımı ile kazanılabilir.
127. Bu yardım, Gerçeği yalanlayan nankörlerden bir kısmının **imha edilmesi** veya **bozguna uğrayarak umutsuzca geri dönüş** gitmeleri için yapıldı.
128. Bu konuda senin yapabileceğin bir şey yoktur. O, ya onların tövbelerini kabul edecek ya da onlara **azap** edecek. Çünkü onlar, zalim kimselerdir.
129. **Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır.** O dilediğini¹ bağışlar, dilediğine¹ azap eder. Allah Çok Affedici ve Çok Bağışlayıcı'dır.
1- Uygun gördüğünü yani kişinin seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Azabı hak edene azap eder, bağışlanmayı hak eden bağışlar.
130. Ey iman edenler! **Kat kat artırarak riba¹ yemeyin.** Allah'a karşı **takva** sahibi olun. Umulur ki kurtuluşa erersiniz.
1- Riba, "haksız fazlalık" demektir. Bankacılık sistemindeki "faiz" de bir fazlalık olmakla birlikte; yapılan işlerin önemli bir kısmı "haksız fazlalık" kapsamına girmediği için, faize konu olan her işlemi riba olarak tanımlamak doğru değildir. Zira her fazlalık, "haksız fazlalık" değildir. Tıpkı alım ve satım arasındaki kardan doğan fark/fazlalık veya vade farkından doğan fark gibi. Ayrıca, riba sözcüğüne "faiz" anlamı vermek doğru değildir. Zira riba, özetle: ne mal ne de hizmet olarak bir karşılığa dayanmayan "fazladan" bir kazançtır; "haksız" fazlalık demektir. Oysaki bankacılık sisteminde kullanılan krediye karşılık alınan faiz; bir "hizmet karşılığı" alınan ücrettir. Diğer bir deyimle, riba: "haksız fazlalık," faiz ise bir "hizmete karşılık ortaya çıkan fazlalıktır/farktır." Verilen hizmete karşılık alınan ücrettir. Bu ücretin, verilen hizmete ve piyasa koşullarına denk olması esastır. Denkliğin gözetilmesi durumlarda faiz ribaya dönüşür. Bu bağlamda, alışverişteki aşırı kar miktarı da vade farkındaki aşırılık da ribadır.

Adaleti ilkesini yak sağan
Zalim

131. **Gerçeği yalanlayan nankörler için** hazırlanmış **ateşten korunmak için takva¹ sahibi** olun.
1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.
132. **Allah'a ve Rasul'e itaat** edin ki size merhamet edilsin.
133. Rabb'inizin bağışlamasına ve **muttakiler¹** için hazırlanmış, yer ile gök arası kadar geniş olan Cennet için yarışın.
1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyan, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.
134. **Onlar¹, bollukta da darlıkta da infak² ederler. Öfkelerini yenerler, insanların kusurlarını bağışlarlar.** Allah **muhsin³** olanları sever.
1- Muttakiler. 2- Hayırlı işlere harcarlar ve ihtiyaç sahiplerine yardım ederler. 3- İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.
135. Ve onlar, **kötü bir şey yaptıkları veya kendilerine zulmettikleri¹ zaman, Allah'ı hatırlayıp, suçlarının bağışlanması için O'na yalvarırlar.** Zaten Allah'ın dışında kim suçları bağışlayabilir ki? Onlar, yaptıkları kötülüklerde bile ısrar etmezler.
1- İnsan, Allah'ın gösterdiği yoldan gitmemekle aslında kendisine zulmetmiş olmaktadır.
136. İşte **onların yaptıklarının karşılığı,** Rabb'lerinin bağışlaması ve içinden ırmaklar akan ve içinde sürekli kalacakları Cennetler'dir. **Böyle yapanlara** verilen karşılık, ne güzeldir.
137. Sizden önceki nesillerin başına, **sünnettullah¹ gereği birtakım olaylar** gelip geçti. **Veryüzünü dolaşın² da, yalanlayanların sonunun nasıl olduğunu görün.**
1- İlahi yasalar. 2- Olup biteni araştırıp soruşturun.
138. Bu; insanlar için bir **açıklama, muttakiler¹ için bir hidayet² ve öğüttür.**
1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla, kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alanlara. 2- Doğru yola iletici.

139. Gevşemeyin, üzülmeyin! Eğer gerçekten inanmışsanız, üstün olan sizsiniz.
140. Eğer size bir sıkıntı isabet ederse, başka insanlara da benzeri sıkıntı isabet etmiştir. Bu günleri, insanlar arasında döndürüp dururuz. Bu, Allah'ın içindeki gerçek inananları ayırt etmesi ve gerçeğin tanıklarını belli etmesi içindir. Allah, zalimleri sevmez.
141. Bu, Allah'ın, iman edenleri arındırması ve gerçeği yalanlayan nankörleri mahvetmesi içindir.
142. Yoksa siz; Allah, içindeki cihad¹ edenleri ve sabredenleri² belirlemeden Cennet'e gireceğinizi mi sanıyorsunuz?
1- Allah yolunda mücadele eden, çabalayan, canla başla çalışan.
2- Sıkıntılara göğüs gerenleri.
143. Siz, ölümle yüz yüze gelmeden önce, ölmeyi temenni ediyordunuz; ama onu görünce de bakakaldınız.
144. Muhammed, ancak bir rasuldür. Ondan önce de rasuller gelip geçti. Eğer o ölür ya da öldürülürse, siz topuklarınız üzerinde gerisin geri mi döneceksiniz. Kim topukları üzerinde gerisin geri dönerse, Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah, şükredenleri ödüllendirecektir. → nimetlerin karşılığını verenler
145. Allah'ın bilgisi¹ olmaksızın, hiç kimseye vakti belirlenmiş bir süreden önce ölmek yoktur.² Kim dünya kazancını isterse; ona, onu veririz, kim de ahiret kazancını isterse, ona da onu veririz. Şükredenleri ödüllendireceğiz.
1- Ayette geçen "bi iznillahi," deyim, çevirilerde, "Allah'ın izni" olarak yer almaktadır. Oysaki "izin" sözcüğü Arapçada "bilgi", "bilmek" anlamına gelmektedir. "Bi iznillahi," Allah'ın bilgisine göre, Allah'ın bilgisi gereği demektir. (2/Bakara, 213; 2/Bakara, 221, 5/Maide, 16). 2- 'Ecelin gelmesi Allah'ın koyduğu kurallar çerçevesinde gerçekleşir. Bütün olaylar sebep sonuç ilişkisine bağlıdır. Ölüm şartları oluşmadan ölüm meydana gelmez.'

146. Nice nebilerle, kendilerini Allah'a adanmış olanlar birlikte savaştı. Bunlar, Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı gevşemediler, yılmadılar ve boyun eğmediler. Allah sabredenleri¹ sever.
1- Yılmayan, usanmayan, tutarlı ve kararlı olan, dayanan ve direnen.
147. Onların sözleri ancak şuydu: "Ey Rabbimiz! Suçlarımızı ve yaptığımız taşkınlıkları bağışla, ayaklarımızı sabit kıl, gerçeği yalanlayan nankörlere karşı bize yardım et."
148. Bunun üzerine, Allah da onlara, hem dünya kazancını hem de ahiretin en iyi kazancını verdi. Allah, muhsin¹ olanları sever.
1- İyi kimseleri, iyi işler yapanları, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olanları.
149. Ey iman edenler! Eğer gerçeği yalanlayan nankörlere uyarmanız, sizi, topuklarınız üzerinde gerisin geriye döndürürler de hüsrana uğrayanlardan olursunuz.
150. Hayır! Sizin Mevla'nız¹ yalnızca Allah'tır. O, yardım edenlerin en hayırlısıdır.
1- Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla, yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır. → zalim ve nefis gösteren
151. Yetki verdiğiine dair, hakkında hiçbir kanıt indirmedeği varlıklara, ilahlık yakıştırmalarından dolayı, gerçeği yalanlayan nankörlerin kalplerine korku salacağız. Onların varacakları yer ateştir. Zalimlerin varacağı yer ne kötüdür.
152. Elbette Allah, size verdiği sözü tuttu; O'nun izni ile onları kırıp geçiriyordunuz. Ne var ki arzuladığınız zafere kavuştuktan sonra, gevşediniz. Verilen emre uymayarak, itaatsizlik ettiniz. Kiminiz dünyayı isterken, kiminiz de ahireti istiyordu. Bundan dolayı Allah sizi sınamak için, size olan desteğini kesti. Ancak yine de sizi affetti. Allah, müminlere karşı gerçekten lütuf sahibidir.

gün

adalet

153. Hani, elçi sizi çağırdığı halde; siz, kimseye bakmadan kaçtınız. Bunun üzerine, Allah, sizi üzüntü üstüne üzüntüyle cezalandırdı. Allah'ın sizi affetmesi, elinizden kaçırdığınıza ve başınıza gelene üzülmeyesiniz diyedir. Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

154. Sonra O, üzüntünün ardından, sizden bir kısmınıza, güven duygusu, sarıp kuşatan bir iç dinginlik indirdi. Bir kısmınız da can kaygısına düşmüştü. Allah hakkında, tıpkı cahiliye¹ dönemindekine benzer biçimde gerçeğe aykırı bir sanı besliyorlardı. "Bu işten bize ne?" diyorlardı. De ki: "Her şeyin takdiri yalnızca Allah'ındır." Sana, açıklamadıkları şeyleri, içlerinde gizliyorlar. "Elimizden bir şey gelseydi burada öldürülmezdik." diyorlar. De ki: "Evlerinizde kalmış olsaydınız bile, üzerlerine ölüm takdir edilmiş olanlar, düşüp ölecekleri yere kendiliğinden çıkıp giderlerdi. Allah, bunu, göğüslerinizde olanı sınamak ve kalplerinizdekilerini arındırmak için yaptı. Allah, göğüslerin özünü bilir.

1- Kur'an; cehaleti, cahiliyeyi; 'bilgisizlik,' 'bilmezlik,' 'okuryazar olmamak' anlamı ile değil; gerçeğin dışında bir şeye inanmak, yapılması gerekenin veya gerçeğin tersini yapmak anlamında kullanılmaktadır. Diğer bir deyimle cahiliye, vahiy dışı yaşam biçimi demektir.

155. İki toplumun, savaş alanında karşılaştıkları gün, içinizden geri dönenler yok mu? Bu yaptıklarından dolayı, şeytan onların ayaklarını kaydırmak istedi. Doğrusu, Allah, yine de onları affetti. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Çok Hoş Görülü'dür.

156. Ey iman edenler! Yolculuğa çıkan ya da savaşa katılan kardeşleri hakkında, "Eğer bizim yanımızda olsalardı ölmez ve öldürülmezlerdi." diyen, gerçeği yalanlayan nankör kimseler gibi olmayın. Allah, bunu, kalplerinde bir hasret¹ olsun diye yaptı. Allah, yaşatan ve öldürenidir. Kuşkusuz, Allah, bütün yaptıklarınızı görmektedir.

1- Pişmanlık.

157. Eğer Allah yolunda ölür veya öldürülürseniz, Allah'tan size bir bağışlama ve bir rahmet vardır. Bilin ki bu, insanların toplayacakları her şeyden daha hayırlıdır.

158. Ant olsun ki ölseniz de öldürülseniz de muhakkak sonunda Allah'ın huzurunda toplanacaksınız.

159. Allah'tan gelen rahmet sayesinde onlara¹ yumuşak davran-
dın. Eğer kaba ve katı yürekli biri olsaydın etrafından dağılıp giderlerdi. Artık onları affet. Onlar için bağışlanma dile. Bir hususta karar vereceğin zaman onlara danış. Karar verdikten sonra da artık Allah'a tevekkül² et. Kuşkusuz Allah, kendisine tevekkül edenleri sever.

1- Uhud'da yenilgiye neden olanlara. 2- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

160. Eğer Allah, size yardım ederse hiç kimse size güç yetiremez. Eğer sizi yarımsız bırakırsa, ondan sonra size kim yardım edebilir? Mü'minler, yalnızca Allah'a tevekkül etsinler.

161. Bir nebiye, emanete ihanet etmesi yakışmaz!¹ Kim ihanet ederse, Kıyamet Günü, ihanet ettiğiyle gelecektir. Sonra hiçbir haksızlık olmaksızın herkesin kazandığı tastamam verilecektir.

1- Bir nebinin emanete ihanet edebileceğini nasıl aklınızdan geçirebilirsiniz? Bir nebinin emanete asla ihanet etmeyeceğini düşünmeniz gerekmez mi?

162. Allah'ın rızasını kazanan kimse, Allah'ın gazabına uğrayan ve varacağı yer Cehennem olan kimse ile bir olur mu? Orası ne kötü bir yerdir.

163. Onların, Allah katındaki dereceleri farklıdır. Allah, yaptıkları her şeyi görendir.

164. Allah, içlerinden, onlara ayetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitap'ı ve Hikmet'i¹ öğreten bir rasul göndermekle, mü'minlere, büyük bir lütufta bulundu. Oysa onlar daha önce sapkınlık içindeydiler.

1- Baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeler. Sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisi. Yargı, yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma.

165. İki katını tattırdığınız musibet, kendinize isabet edince, "Bu nereden geldi?" mi diyorsunuz? De ki: "Bu kendi nefsinizden-dir." Kuşkusuz, Allah Her Şeye Güç Yetiren'dir.

166. İki toplumun karşılaştığı gün, başınıza gelen musibet, Allah'ın izniyleydi. Bu mü'minlerin belirlenmesi içindi.

167. Bir de münafık olanların belirlenmesi içindi. Onlara: "Gelin bizimle birlikte Allah yolunda savaşın veya savunmada bulunun." denildiğinde; onlar: "Savaşmayı bilseydik elbette sizin arkanızdan gelirdik." dediler. Onlar, izin günü, imandan çok küfre yakındılar. Kalplerinde olmayan şeyi ağızlarıyla söylüyorlardı. Oysa Allah, onların içlerinde sakladıklarını çok iyi bilmektedir.

168. Savaşa katılmayanlar, kardeşleri için: "Eğer onlar bize uysalardı öldürülmezlerdi." dediler. De ki: "Eğer doğru söylüyor-sanız, o zaman ölümü kendinizden savın."

169. Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma.¹ Bilakis onlar diridirler, Rabb'leri katında rızıklanmaktadırlar.

1- Kuşkusuz ki, Kur'an'a göre; Allah yolunda ölenler de dâhil, her canlı ölümü tadacaktır(3/Âl-i İmran, 185); her canlı ölmektedir, ölecektir. Burada kast edilen şey; şehit olarak ölümün, normal bir ölüm olarak görülmeyecek kadar önemli olduğudur. Ölüm olarak, diğer ölümlerden farklı olduğudur. Sıradan bir ölüm olmadığıdır. Zira bu tarz bir ölüm: Allah'ın yanında çok aziz, çok değerli ve çok şerefli bir ölüm şekli olduğundan, Allah, bu niteleme ile diğer ölümlelerden farkı ortaya koymak için; 'Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma' demektedir. Bu, öylesine güzel bir ölüm şeklidir ki, Allah'ın katında en iyi şekilde ağırlandırma yapılmaktadır.

170. Allah'ın, lütfundan, kendilerine verdiklerine sevinirler. Arkalarından gelecek olanlara, bir korkunun olmadığını ve üzülmeyeceklerini müjdelemek isterler.

171. Onlar; Allah'ın nimetini, lütfunu ve Allah'ın mü'minlerin ecirlerini¹ zayi etmeyeceğini müjdelemek isterler.

1- Yaptıklarının karşılığını.

172. Yaralandıkları halde, Allah ve Rasul'ünün davetine uyanlar, iyilik yapanlar ve Allah için takvalı olanlar için çok değerli bir karşılık vardır.

173. "İnsanlar size karşı toplandılar, onlara derin saygı duyun." diyenlerin sözleri, onların imanlarını daha da artırdı: "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir."¹ dediler.

1- Her şeyi kontrol altında tutan, her şeye hak ettiğini veren.

174. Ve Allah'tan gelen nimet ve lütufla kendilerine bir kötülük dokunmadan geri döndüler. Allah'ın rızasını kazandılar. Allah, Büyük Lütuf Sahibi'dir.

175. Şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur.¹ Eğer mü'minseniz, onlardan korkmayın, yalnızca Bana karşı gelmekten sakının.

1- Gerçek mü'minlere gücü yetmez.

176. Gerçeği yalanlayarak nankörlükte yarışanlar, seni üzmesin. Çünkü onlar, Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah, onları ahirette nasipsiz bırakmak istiyor. Onlar için çok büyük bir azap vardır.

177. Kuşkusuz, imana karşılık küfrü satın alanlar, Allah'a kesinlikle zarar veremezler. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.

178. Gerçeği yalanlayan nankörler, kendilerine süre tanımamızın, yararlarına olduğunu sanmasınlar. Onlara süre tanımamızın nedeni, günahlarının artması içindir. Onlar için, alçaltıcı bir azap vardır.

179. Allah, **tayyib¹ olanı habis² olandan ayırmadan**; mü'minleri içinde bulunduğunuz şu durumda bırakacak değildir. Allah, sizi gaibten³ haberdar edecek de değildir. Ancak Allah, rasullerinden dilediğini seçer. O halde, Allah'a ve Rasul'üne iman edin. Eğer iman edip, **takvalı davranırsanız**, sizin için büyük bir ödül vardır.

1- İyi niyetli, iyi huylu. 2- Kötü niyetli, kötü huylu. 3- Gizli, görünmeyen, bilinemeyen, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler, geleceğe dair bilgiler.

180. Allah'ın, lütuf olarak verdiği şeylerden cimrilik eden kimseler, bu tutumlarının kendi yararına olacağını sanmasınlar. Bu, onlar için sadece bir kötülüktür. Cimrilikle yanlarında tutukları mal, Kıyamet Gün'ü boyunlarına dolanacaktır. **Göklerin ve yeryüzünün mirası yalnızca Allah'a aittir.** Allah, **Yaptığınız Her Şeyden Haberdardır.**

181. "Allah fakirdir, biz zenginiz." diyenlerin sözünü, Allah elbette işitmiştir. Hem bu söylediklerini hem de **haksız yere nebileri öldürmelerini yazacağız.** Ve onlara, "Yakıcı azabı tadın." diyeceğiz.

182. Bu, **ellerinizle yaptığınızın** karşılığıdır. Yoksa Allah, kullarına, asla haksızlık edici değildir.

183. Allah, bize: "Ateş tarafından yenen bir kurban¹ getirmedikçe, hiçbir rasule inanmamamızı emretti." dediler. De ki: "Kuşkusuz, benden önce nice rasuller açık kanıtlarla ve sizin istediğiniz şeyi getirmişti. Eğer doğru söyleyenlerdenseniz, onları niçin öldürdünüz?"

1- Tevrat'ta geçen, "Sahte nebi ile gerçek nebiyi ayırt etmek için bir kurban keserek Allah'a dua edin, gökten bir ateş iner de kurbanı yakarsa; bu nebi olduğunu söyleyenin doğru söylediğine işarettir." şeklindeki habere atfen.

184. Şimdi seni yalanlayanlar; senden önce açık kanıtlarla, sayfalar ve aydınlatıcı kitaplarla gelen rasulleri de **yalanlamışlardı.**

185. Her nefis, ölümü tadıcıdır. Kıyamet Gün'ünde yaptıklarınızın karşılığı, tam olarak verilecektir. Her kim Cehennem'den uzaklaştırılıp Cennet'e konursa, kuşkusuz o kurtulmuştur. Zaten dünya hayatı, aldatıcı geçimlikten başka bir şey değildir.

186. **Mallarınızla ve canlarınızla sınav olacaksınız.** Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve **şirk koşanlardan çok üzücü sözler işiteceksiniz.** Eğer sabreder ve takvalı¹ olursanız, bilin ki bu, kesin kararlılık gösterilmesi gereken işlerdendir.

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya, güvenceye alırsanız.

187. Hani Allah, **Kitap Ehli'nden**, onu insanlara **açıklayacaklarına** ve asla **gizlemeyeceklerine** dair kesin bir söz almıştı. Fakat onlar, **az bir çıkar karşılığı**, bu sözlerine **sırt çevirdiler.** Bu ne kötü bir alışverıştır!

188. **Yaptıkları ile sevinen, yapmadıkları ile övülmek istenen** kimselerin **azaptan kurtulacaklarını** sanma. Onlar için **can yakıcı bir azap** vardır.

189. **Göklerin ve yerin mülkü¹ Allah'a aittir.** Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

1- Egemenliği, sahipliği, yönetimi.

190. Kuşkusuz, göklerin ve yerin yaradılışında, gece ile gündüzün art arda gelişinde, sağlıklı düşünenler için kesin kanıtlar vardır.

191. Onlar; ayakta, otururken ve yanları üzerine yatarlarken, Allah'ı anarlar.¹ Göklerin ve yerin yaradılışı hakkında düşünürler: "Ey Rabb'imiz! Sen, bunu boşuna yaratmadın, Seni her türlü noksanlıklardan tenzih ederiz. Bizi ateşin azabından koru."

1- Her koşul ve ortamda, her zaman ve durumda sürekli Allah'a kul-luk bilinci ile O'na yönelirler.

İnsanlar, a'daletten saptıran putlardan.

192. Ey Rabb'imiz! Kuşkusuz, kimi ateşe sokarsan, onu perişan edersin. **Zalimlerin yardımcıları yoktur.**
193. Ey Rabb'imiz! Biz, "Rabb'inize iman edin." diye, iman etmeye çağırın bir davetçiyi işittik ve hemen iman ettik. Rabb'imiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve canımızı iyilikle al.
194. Rabb'imiz! Rasullerinin diliyle vadettiklerini bize ver, Kıyamet Günü'nde bizi alçaltma; kuşkusuz, Sen, verdiğin sözden dönmezsin.
195. Ve Rabb'leri, onlara cevap verdi: "Ben, sizden; erkek olsun, kadın olsun -ki hepiniz birbirinizdensiniz- **iyi şeyler yapanların yaptıklarının karşılığını** boşa çıkarmam." Onlar ki benim yolumda hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, eziyet görenler, savaşımlar ve öldürülenlerdir. İşte bunların kötülüklerini örterim. Onların **yaptıklarının karşılığı** Allah'ın yanındadır. Kuşkusuz onları içinden nehirler akan Cennetlere koyacağım. Karşılıkların en iyisi, Allah katındadır.
196. Gerçeği yalanlayan nankörlerin, **bolluk içinde, diyar diyar gezip dolaşmaları sakın seni aldatmasın.**
197. Bu, **az bir yararlanmadır.** Sonra varacakları yer Cehennem'dir. Orası ne kötü bir yerdir!
198. Fakat Rabb'lerine karşı gelmekten sakınan kimseler için, içinden ırmaklar akan Cennetler vardır. Onlar, orada sürekli kalıcıdır. Bu, Allah katından bir konaklamadır. **İyi kimseler için,** Allah katında olan daha hayırlıdır. → **İyi kimseler**
199. Kitap Ehli'nden öyle **kimseler var ki, Allah'a, size indirilene, kendilerine indirilene tam bir samimiyetle iman ederler.** Allah'ın ayetlerini az bir değer karşılığında satmazlar. İşte onların hak ettikleri şey Rabb'lerinin yanındadır. Kuşkusuz, Allah, hesabı çabuk görendir.
200. Ey iman edenler! **Sabredin ve zorluklara karşı dirençli olun.** Sürekli **duyarlı** olun. **Takva sahibi** olun. Umulur ki kurtuluşa erenlerden olursunuz.

NİSA SÛRESİ

[İnış sırası: 92, Medeni, 176 ayet.

Adını, surede geçen "en-Nisa/kadınlar" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey insanlar! Sizi, tek bir nefisten¹ yaratan, ondan eşini yaratan ve o ikisinden birçok erkek ve kadını üreten **Rabb'inize** karşı **takvâli**² olun. Birbirinizden yararlanasınız diye akrabalık bağını kuran Allah'a karşı **takvâli**² olun. Kuşkusuz, Allah, sizi gözetmektedir.
1- Özden, türden. Âdem'in eşi, âdemden (insanın eşi kendisinden) değil, ikisi de aynı özden yaratılmışlardır. 2- Allah'ın buyruklarına, içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendinize koruyucu yapın, onlarla kendinizi kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya, güvenceye alın.
2. Yetimlere, mallarını verin; onların iyi mallarını kötü mallarıyla değiştirmeyin. Onların mallarını, kendi mallarınıza karıştırarak yemeyin. Kuşkusuz, bu büyük bir vebaldir!

3. Eğer yetimlerinize¹ karşı adil davranmamaktan korktuysanız, o zaman uygun olan o kadınlardan² ikişer ikişer, üçer üçer, dörder dörder nikâhlanın. Eğer o takdirde de **adaleti** gözetmeyeceğinizden korktuysanız, o zaman bir tanesini ya da sağ ellerinizin sahip olduğunu³ nikâhlayın. Adaletten sapmamak için uygun olan budur.

1- Bakmak durumunda kaldığınız yetim kızlar ve dul kadınlar. Yetim, tek başına, yalnız kalmış kişi demektir. Arap toplumunda; yetim, yalnızca babası ölmüş olana denmemekte, aynı zamanda kocası ölüp dul kalan kadına da denmektedir. Yani, ayetteki yetimler sözcüğü, dul kadınları da kapsamaktadır. Nitekim bu husus 4/Nisa, 127'de de "yetim kadınlar" şeklinde yer almaktadır. 2- Dul kadınlardan. 3- Sağ elinin sahip olduğu," deyimini "antlaşma yoluyla sahip olunan" demektir. El, "güç" demektir. Bu deyim; güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz," antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, himayeniz altında olan, sorumluluğunu üstlendiğiniz gibi anlamlara gelmektedir. Çok eşlilik(taaddüd-ü zevcat): En çok dört eşle evlenme kuralı bu ayete dayandırılmaktadır. Oysaki bu ayete, çok eşliliği düzenleyen veya çok eşliliğe değinen, ona izin veren bir ayet olarak anlam verilmesi kesinlikle doğru değildir. Ayetin ana konusu yetim kızların ve dul kadınların himayesidir. Diğer bir anlatımla bu ayet, yetimlerin hak ve hukukunu düzenleyen bir ayettir; yani çok eşliliği düzenleme ile bir ilgisi yoktur. Ayrıca, "ikişer ikişer, üçer üçer, dörder dörder" terkihi, belli bir sayıyı değil, çokluk ifade etmektedir. O nedenle evliliği, dört eşle sınırlamakla bir ilgisi yoktur. Zaten ayetin evlenilecek kişi sayısı ile bir ilgisi yoktur. Ayetin bağlamı, yetimler ve onların hak ve hukukları ile ilgilidir. Allah, evliliklerin tek eşli mi çok eşli mi olması hususunda bir düzenleme ve bir sınırlamada bulunmamıştır. Çok veya tek eşlilik konusu, tamamen bireylerin ve toplumların tercihlerine kalmış, örf ve adetlerine bırakılmış bir husustur.

4. O kadınlara, mehirlerini seve seve verin. Eğer isteyerek o mehirten bir kısmını size verirlerse, o zaman onu dilediğiniz gibi yiyin.

5. Allah'ın, sizi kaim kıldığı¹ malların idaresini aklı ermezlerle² bırakmayın. O mallarla, onların geçimlerini temin edin ve onları giydirin. Onlara uygun şekilde davranın.
1- Korumanız için sorumluluğunuza verdiği. 2- Kendi malını yönetecek duruma gelmemiş olan.
6. Yetimlerinizi, nikâh çağına erişinceye kadar gözetleyin. Ergenlik çağına gelince mallarını kendilerine verin. Büyüyünce onlara kalacak düşüncesiyle, mallarını acelece ve savurganlıkla yemeyin. Durumu iyi olan malı yemeye tenezzül etmesin. Durumu iyi olmayan da maldan uygun bir şekilde yararlansın. Onlara mallarını teslim ettiğinizde, onlar adına tanıklar bulundurun. Hesap görücü olarak Allah yeter.
7. Anne, baba ve yakın akrabaların bıraktıklarından; erkeklere, anne ve baba ile yakın akrabaların bıraktıklarından; kadınlara, az olsun çok olsun belirlenmiş bir pay vardır.
8. Mirasın paylaşılması esnasında, orada bulunan yakınları, yetimleri ve yoksulları da yararlandırın ve onları incitmeyecek bir üslup kullanın.
9. Arkalarında küçük ve aciz evlat bırakanlar, onlara karşı nasıl endişe duyuyorlarsa, aynı endişeyi onlar¹ hakkında da duyunsunlar. Takva ehli olsunlar ve doğru olan şey neyse onu söylesinler.
1- Yakınlar, yetimler ve yoksullar.
10. Haksız şekilde yetimlerin mallarını yiyen kimseler, ancak karınlarına ateş doldurmuş olurlar. İşte onlar, yakında kızgın alevli ateşe atılacaklardır.

→ hak yiyeler

11. Allah size, çocuklarınız hakkında; erkek çocuğunuza, kız çocuğunuzun payının iki katını vasiyet eder.¹ Çocukların hepsi kız olup da ikiden fazla iseler, mirasın üçte ikisi onlarındır. Eğer bir kız çocuğuyorsa mirasın yarısı onundur. Eğer ölenin çocuğu varsa, anne ve babanın her birine mirastan altıda bir pay vardır. Eğer ölenin çocuğu yoksa anne ve baba mirasçı olmuşsa, anneye üçte bir pay vardır. Eğer ölenin kardeşleri varsa, anneye altıda bir pay düşer. Bu paylaşma, ölenin yaptığı vasiyetten ve borçlarının ödenmesinden sonradır. Babalarınız ve oğullarınızdan hangisinin size fayda bakımından daha yakın olduğunu bilemezsiniz. Bu, Allah'ın belirlediği hükümdür. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Bu paylaşımın kadın olmakla veya erkek olmakla bir ilgisi yoktur. Paylaşmadaki bu fark, cinsiyet üzerinden değil, toplumsal işlevsellik üzerinden ortaya çıkmaktadır. Yani bu bölümde belirleyici olan erkek veya kadın olmak değil, onların toplumsal rolleridir; erkeğin kadından farklı olarak; çalışan, kazanan ve ailenin geçimini sağlayan bir rolü bulunmaktadır. Eğer toplumsal rollerde, kadın ve erkeğin rolleri değiştirilecek olunursa o zaman da kadının payı erkeğin payının iki katı olur. Ayetin gerekçesi dikkate alındığında; paylaşım, günün koşullarının dikkate alınması ile rahatlıkla yarı yarıya yapılabilir. Kazanmanın ve harcamanın sorumluluğunun paylaşılması durumunda, mirastaki doğru paylaşım, eşit şekilde bölüşülmesidir. Keza ayette çok önemli olan diğer bir husus da bu paylaşımın vasiyetten sonra olmasıdır.

12. Eğer, hanımlarınızın çocukları yoksa bıraktıklarının yarısı sizindir. Eğer, bir çocukları varsa, bıraktıklarının dörtte biri sizindir. Bu, yaptığı vasiyetten ve borçlarının ödenmesinden sonradır. Eğer çocuğunuz yoksa bıraktığınızın dörtte biri hanımlarınızındır. Eğer çocuğunuz varsa bıraktığınızın sekizde biri onlarındır. Bu, yaptığınız vasiyetten ve borçlarınızın ödenmesinden sonradır.¹ Kocanın veya hanımın anne, baba ve çocukları bulunmadığı takdirde miras bırakır ve kendisinin bir erkek veya bir kız kardeşi varsa her birine altıda bir düşer. Bundan daha fazla iseler mirasın üçte birine ortaklırlar. Bu paylaşma, kimse zarara uğratılmaksızın yapılacaktır. Bu, vasiyetten ve borçların ödenmesinden sonradır. Bu, Allah'ın bir vasiyetidir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Çok Şefkatli'dir.

1- Mirasta esas olan, önce borcun ödenmesi, sonra vasiyetin yerine getirilmesi, daha sonra da mirasçılara paylarının verilmesidir.

13. İşte bunlar, Allah'ın yasalarıdır. Kim Allah'a ve Rasul'üne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan Cennetlere koyacak, orada ebedi olarak kalacaktır. İşte büyük başarı budur.
14. Kim de Allah'a ve Rasul'üne karşı asilik edip O'nun yasalarını çiğnerse, sürekli kalmak üzere ateşe konacaktır. Ve onun için alçaltıcı bir azap vardır.

15. Kadınlarınızdan fahişelik¹ yapanlara gelince; onların fahişelik yaptıklarına dair aranızdan dört kişinin tanıklık yapması halinde; onları, ölüm alıp götürünceye veya Allah onlara bir yol gösterinceye kadar evlerinde gözetim altında tutun.

1- Lezbiyenlik. Ayet, zinadan değil, fahişelikten yani aşırılıktan, davranış bozukluğundan söz etmektedir. Kur'an, fahişe sözcüğünü "her türlü aşırılık" anlamında kullanmaktadır. Buradaki fahişelikten kasıt, iki kadının lezbiyenlik yapmasıdır. Ve bu suçun sabit görülmesi dört kişinin tanıklığına bağlanmıştır.

16. Sizden onu¹ yapan iki er kişiye de eziyet edin². Eğer tövbe eder, kendilerini düzeltirlerse onları rahat bırakın³. Allah, Tövbeleri Kabul Eden'dir ve Çok Bağışlayıcı'dır.

1- Homoseksüellik. 2- Caydırıcı ceza verin. 3- Cezada kadın erkek arasındaki farklılık, cinsiyet ayrımcılığından dolayı değil; o günün koşullarında erkek, ailenin geçimini sağlamak için dışarıda çalışmak zorunda olduğundan ev hapsi uygulaması yerine caydırıcı ceza ile cezalandırılmıştır.

17. Allah katında tövbe¹; cahillikle² bir kötülük yapıp hemen ardından o kötülüğü terk edenlerin tövbesidir. Allah, ancak bu gibilerin tövbelerini kabul eder. Zira Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Tövbe, sözle yapılan pişmanlık ifadesi değil, yapılan kötülükten vaz geçmektir. 2- Ayette geçen cehalet sözcüğü, "bilgisizlik" anlamında değil, davranış bozukluğu, yanlış ve kötü olan bir şeyi yapmak anlamındadır.

18. Sürekli kötülük yapıp da, ölüm gelip çatinca, "Ben şimdi tövbe ettim." diyenlerin ve kâfir olarak ölenlerin tövbeleri geçersizdir. İşte onlara can yakıcı bir azap vardır.

19. Ey iman edenler! Kadınlara zorla mirasçı olmanız¹, size helal değildir. Apaçık bir fuhuş işlemekçe, onlara vermiş olduğunuz şeylerin bir kısmını almak için baskı yapmayın. Onlarla iyi geçinin. Şayet onlardan hoşlanmıyorsanız, bilin ki hoşlanmadığınız bir şeyde Allah birçok hayır kılmış olabilir.

1- Cahiliye döneminde kocası ölen kadın "terekeden/miras" sayılarak onunla herhangi bir anlaşma yapılmaksın evlenilirdi. Veya başkasıyla evlendirilerek mehri alınırdı. Ayet bu cahiliye âdetini yasaklamaktadır.

20. Eğer eşinizden boşanıp, başka biriyle evlenecek olursanız, boşadığınız eşinize yığınla mal vermiş olsanız bile, verdiğinizden hiçbir şey geri almayın. Ona verdiğiniz, iftira ederek ve apaçık günah işleyerek mi geri alacaksınız!
21. Hem onu nasıl geri alacaksınız ki! Birbirinizle kaynaşmış/içli dışlı olmuş ve sizden kesin bir söz almışlardı.
22. Babalarınızın daha önce nikâhlandıkları kadınlarla evlenmeyin. Ancak geçmişte olanlar istisna. Bu utanç verici, çirkin ve kötü bir yoldur.
23. Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren sütanneleriniz, süt kız kardeşleriniz, hanımlarınızın anneleri, kendileriyle ilişkiye girdiğiniz hanımlarınızın himayeniz altında bulunan kızları¹, öz oğullarınızın hanımları ve aynı anda iki kız kardeşi birlikte nikâhlamanız size haram kılındı. Evlenip de ilişkide bulunmadığınız hanımlarınızın kızlarını almanızda bir sakınca yoktur. Geçmişte olan geçmişte kalmıştır. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Üvey kızlarınız.

24. Ve sağ ellerinizin sahip olduğu kimseler¹ hariç, evli kadınlarla da evlenemezsiniz. Bu Allah'ın üzerinize yasasıdır. Bunların dışında kalanlar ise; muhsin olan², musafihin³ olmayanları, mallarınızla almanız size helal kılındı. O halde, onlardan hangisiyle yararlandığınız mut'a⁵ yaptıysanız, ücretlerini üzerinde anlaştığınız şekilde verin. Anlaşma yaptığınız miktar üzerinde, karşılıklı olarak değişiklik yapmanızda bir sakınca yoktur. Allah, Her Şeyi Bilen ve En İyi Hüküm Veren'dir.

1- "Sağ ellerinizin sahip olduğu" deyimi, "güç yolu ile üzerinde tasarruf etme hakkına sahip olduğunuz" anlamına gelmektedir. Yani anlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, üzerlerinde hak sahibi olunanlar gibi anlamlara gelmektedir. Bu deyimle, esas olarak kast edilen şey, bakımları ve sorumlulukları üstlenilerek sahip olunan savaş esirleri ve o günün cahiliye döneminin bakayası/kalıntısı olarak kalan cariyeler ile ancak nikâh yapılarak birlikte olunabileceğidir. Kur'an; kim olursa olsun, nikâh yapılmaksızın ilişkiye girmeyi zina olarak tanımlamaktadır. 2- Hür olan, iffet ve namusunu koruyan. 3- Evlilik dışı ilişkide bulunan, metres hayatı yaşayan. 4- Mut'a yaptıysanız: ayette geçen "istemta'tum" sözcüğü, yararlanma anlamına gelmekte olup, "mut'a" sözcüğünün mastarıdır. 5- Mut'a, "mta" kökünden gelmekte olup, mastar olarak yararlanma, zevk alma anlamına gelmektedir. "Meta;" sözcük olarak mal, eşya, zevk demektir. Terim olarak, bir erkeğin bir bayanla, "belli bir ücret" ve "belli bir süreyle" anlaşarak, nikâhlı bir evlilik yapması demektir. Bu evlilik türünde yaşanan sapkınlıklar, bu evliliğin amacının ve kapsamının dışına çıkmalar, yani uygulamadaki yanlışlıklara bakarak, mut'a evliliğinin meşruiyetini geçersiz saymak doğru değildir. İnsanlar, meşru olan bir şeyi istismar ediyorlar diye, o şey meşruiyetini yitirmez. Mut'a evliliğinde yaşanan sapıklıklara, ahlaksızlıklara ve gayri meşru uygulamalara bakarak bu evliliği sorgulamak ve sapkınlık olarak görmekle; ahlaksız ve sapık kimselerin, ahlaksızlıklarının ve sapıklıklarının önüne geçilebileceği sanılıyorsa, bu yanılmaktan, gerçeği görmezden gelmekten başka bir şey olmaz.

25. Sizden kim muhsenat¹ mü'min kadınlarla evlenecek güce sahip değilse, sağ ellerinizin sahip olduğu mümin kadınlarla evlensin. Allah, imanınızı en iyi bilendir.² Sizler, birbirinizdensiniz. O halde iffetli, edepli, hayâsızlık etmeyen ve gizli dost edinmemiş olanlarla; sorumlularının izni ve ücretlerini meşru bir şekilde vererek nikâhlanın. Evlendikten sonra bir fuhuş yaparlarsa, onlara hür kadınlara verilen cezanın yarısı verilir. Bu içinizden günaha girme korkusu taşıyanlar içindir. Ancak sabretmeniz sizin için daha hayırlıdır. Allah, Çok Bağışlayıcıdır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Hür kadınlarla. 2- Sosyal konumu tercih etmek yerine imanlı olmayı tercih edin.

26. Allah, size açıklamak; sizi, sizden öncekilerin yasalarına iletmek ve tövbenizi kabul etmek ister. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.
27. Allah, tövbelerinizi kabul etmek ister. Şehvetlerine tabi olanlar ise, sizin derin bir sapkınlığa düşmenizi isterler.
28. Allah, yükümlülüğünüzü hafiflemek ister. Çünkü insan zayıf yaratılmıştır.
29. Ey iman edenler! Birbirinizin mallarını karşılıklı rızaya dayanan ticaret yoluyla da olsa, haksız şekilde yemeyin. Ve kendinizi/birbirinizi öldürmeyin.¹ Kuşkusuz, Allah, size karşı çok merhametlidir.
- 1- Birbirinize kıymayın.
30. Kim, düşmanlıkla ve haksızlıkla bunları yaparsa, onu yakında ateşe atacağız. Bu, Allah için pek kolaydır.
31. Eğer siz, yasaklananların büyüklerinden sakınırsanız, yaptığınız kötülükleri örteriz.¹ Ve sizi şerefli bir meskene yerleştiririz.
- 1- Görmezden geliriz. Bağışlarız.

32. Allah'ın; bazınıza, **bazınıza göre** verdiği fazla şeyleri arzu etmeyin. Erkeklerin, kendi kazançlarından bir pay; kadınların da kendi kazançlarından bir pay vardır. Allah'tan, O'nun lütfunu isteyin. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilen'dir.

33. Anne, baba ve akrabaların bıraktıklarına varisler belirledik. Yeminlerinizin bağladığı¹ kimselere paylarını verin. Kuşkusuz Allah her şeye tanıktır.

1- Kendileriyle sözleşme, anlaşma yaptıklarınızla.

34. Bir kısmınızın, bir kısmınızdan **yaratılışı** itibariyle farklı özelliklere sahip kılınması ve **kendi** mallarından harcadıkları¹ için erkekler, kadınların **koruyup gözeticileridir**.² İyi ahlaklı kadınlar: **bağlılık gösteren ve Allah'ın korumasını istediğini, kocalarının bulunmadığı zamanlarda da koruyanlardır**. Nuşuzundan³ endişe ettiğiniz kadınlara önce öğüt verin, sonra yalnız bırakın ve daha sonra bir süreliğine ayrılın.⁴ Eğer size uyarlarsa onların aleyhine bir yol aramayın. Kuşkusuz Allah, Çok Yüce'dir ve Çok Büyük'tür.

1- Ailenin geçimini sağlamaları için. 2- Kavvam: Kaim'in mübalağa sigasıdır. Kaim; koruyup gözetken, canlı ve diri tutan demektir. Arapçada "Kame ale'l-mer'e" deyimini kadını gözetti, geçimini üstlendi anlamına gelmektedir. 3- Sadakatsizliğinden, hırçınlığından, geçimsizliğinden. 4- "Bir süreliğine ayrılın" şeklinde anlam verdiği-miz "darebe" fiili; kısıtlamak, bir yerden ayrılmak, vurmak, dövmek, yapmak, yoksun bırakmak, ayrılmak, göstermek, etmek, eylemek, koymak, kuşatmak, misal getirmek, sefere çıkmak ve daha onlarca anlamı olan bir sözcüktür. Ayette geçen "vadribû-hunne" sözcüğüne, dövmün anlamını vermek doğru değildir. Böyle bir anlamın verilmesinde; erkeğin, kadına "bakışını" din haline getirmesinin önemli bir payı vardır.

35. Eğer, her ikisinin arasının bozulmasından endişe ederseniz, **erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem belirleyin, eğer uzlaşmak isterlerse, Allah onların aralarını bulur**. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

36. Allah'a kulluk edin. Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın. Anne ve babaya, yakın akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşla, yolda kalmışlara¹, sağ ellerinizin sahip olduğu kimselere² iyilik edin. Kuşkusuz Allah, kibirli ve kendini övenleri sevmez.

1- Yarı yolda kalmış veya yaptığı bir şeyi yarım kalmış olanlara. Bütün varlığıyla kendisini Allah yoluna adanmış olanlara. 2- 4/Nisa, 24, dipnot 1.

37. **Cimrilik ederler, insanları da cimri olmaya teşvik ederler**; Allah'ın kendi lütfundan verdiklerini gizlerler. Biz, o nankörler için alçaltıcı bir azap hazırladık.

38. Bunlar, mallarını insanlara **gösteriş** olsun diye infak¹ eden, Allah'a ve ahiret gününe de inanmayan kimselerdir. Şeytan, kime arkadaşsa, o çok kötü arkadaş edinmiştir.

1- Harcayan.

39. Bunlar, Allah'a ve Ahiret Günü'ne gerçekten inanıp, **Allah'ın verdiği rızıktan infak¹ etselerdi ne kaybederlerdi ki!** Allah, onları en iyi bilendir.

1- Hayırlı işlere ve ihtiyaç sahiplerine karşılıksız yardım etmek.

40. Allah, zerre kadar **haksızlık** yapmaz. Yaptığınız iyiliği kat kat arttırır ve kendinden büyük bir ödül verir.

41. Her ümmetten bir tanık getirdiğimiz ve seni de onların üzerine tanık yaptığımız zaman, halleri nice olacak!

42. Nankörlük edip **rasule karşı çıkanlar**, izin günü yerle bir olmayı isterler ve Allah'tan hiçbir söz gizleyemezler.

→ Adaleten sapan zalimler

43. Ey iman edenler! **Sarhoşken ne dediğinizi bilinceye kadar; cünüpkken -yolculukta olmanız hariç-** yıkanıncaaya kadar **salâta¹ yaklaşmayın.** Eğer hastaysanız veya yolcuysanız, tuvaletten gelmişseniz, kadınlarla ilişkiye girmişseniz ve su da bulamamışsanız o zaman temiz bir toprakla ellerinizi ve yüzünüzü mesh ederek teyemmüm edin. Kuşkusuz Allah, Çok Affedici'dir ve Çok Bağışlayıcı'dır.

1- Namaza. Sarhoşken namazdan alıkonulmak, namazın nasıl bir ibadet olduğunun en önemli göstergesidir. Namaz kılariken gözetilmesi gereken en önemli şey, içtenliktir, kime ve niçin yöneldiğinin bilincinde olmaktır. İçtenlik ve bilinç yoksa namaz namaz değildir.

44. Kendilerine Kitap'tan bir pay verilenleri görmüyor musun? Kendileri saptıkları gibi sizi de saptırmak istiyorlar!

45. Allah, düşmanlarınızı daha iyi bilendir. Veli¹ ve yardımcı olarak size Allah yeter.

1- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönnetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

46. Yahudilerin bir kısmı, kelimelerin aslını değiştirerek: "İşittik ve reddettik.", "Kulak vermeden dinleyin.", "Bizi güt."¹ derler; dillerini eğip bükerek dinle alay ederler. Eğer onlar: "İşittik, itaat ettik.", "Bizi gözet."² deselerdi bu onlar için daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Ancak Allah, gerçeği yalanlayan nankörler olmaları yüzünden onları lanetlemiştir. Artık pek azı hariç iman etmezler.

1- Râina. 2- Unzurna.

47. Ey kendilerine kitap verilenler! Bazı yüzlerin azalarını silip, arkaları gibi dümdüz yapmadan veya cumartesi yasağını çiğneyenleri lanetlediğimiz gibi sizi de lanetlemeden önce yanınızda bulunanı, doğrulayıcı olarak indirdiğimize iman edin. Zira Allah'ın hükmü mutlaka gerçekleşir.

48. Allah, kendisine ortak koşanları asla affetmez. Bunun dışında uygun gördüğünü¹ bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa, büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur.

1- Şâe: "şey edeni"; bağışlanmak için gayret göstereni/bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı.

49. Kendilerini temize çıkaranları görmüyor musun? Hayır! Allah, uygun gördüğünü¹ temize çıkarır. Hiç kimseye hurma çekirdeğinin lifi kadar haksızlık edilmez.

1- "Men yeşâu:" "Şey edeni," yani temize çıkmaya gayret göstereni.

50. Bak! Nasıl Allah adına yalan uyduruyorlar.¹ Apaçık bir günah olarak bu yeter.

1- 5/Maide, 18: Allah'ın oğulları, sevgilileriyiz; Bakara, 80: Cehen-nem sayılı gün bize dokunacak; 2/Bakara, 111: Yahudi ve Hristiyan-lardan başkası Cennet'e giremeyecek.

51. Kendilerine kitaptan bir pay verilenleri görmüyor musun? Cipte¹ ve Tağuta² inanıyorlar ve gerçeği yalanlayan nankörler için: "Bunlar, iman edenlerden daha doğru yoldadırlar." diyorlar.

1- Put, büyü, büyücüler, şeytan ve hurafeler. 2- Allah'a isyan etmek anlamına gelen "tağa" kökünden türemiştir. Azgın, sapkın, kötülük önderi, zorba, şeytan, put, kâhin; Allah'ın buyruklarına itibar etmeyen kişi ve kurum anlamına gelmektedir. Tağut; insanlara kaba kuvvetle hükmeden kişi veya kurumu ifade etmektedir.

52. Bunlar Allah'ın lanetlediği kimselerdir. Allah'ın lanetine uğramış kimse için hiç bir yardımcı bulamazsın.

53. Yoksa onların mülkten¹ bir payları mı var? Öyle olsa, insanlara hurma çekirdeğinin bir parçasını bile vermezlerdi.

1- Egemenlikten, yönetim erkinden, sahip olmaktan.

54. Yoksa onlar, Allah'ın kendi lûtfundan insanlara bağışladığı şeyleri mi **kıskanıyorlar**? İbrahim soyuna da **Kitap'ı ve hikmeti**¹ bağışladık ve onlara büyük bir mülk² verdik.

1- Baskı, zulüm, fitne ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkeler. Sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru hüküm verme yetisi. Yargı, yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma.

2- Egemenlik, güç, imkân.

55. Onların bir kısmı O'na inandı, bir kısmı da O'ndan yüz çevirdi. Böylelerine kızgın alevli Cehennem yeter.

56. **Ayetlerimizi yalanlayanları**, yakında ateşe atacağız. Derileri piştikçe, azabı iyice tatsınlar diye onlara yeni deriler giydireceğiz. Kuşkusuz, Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi **Hüküm Veren**'dir.

57. **İman edip sâlihâtı¹ yapanları da** altlarından ırmaklar akan Cennetlere koyacağız. Onlar, orada kesintisiz olarak sürekli, kalıcıdır. Orada, kendilerine arındırılmış eşler vardır. Ve onları serin bir gölgeye yerleştireceğiz.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

58. Allah, emaneti¹ ehline vermenizi ve insanlar arasında **adaletle hükmetmenizi** buyurmaktadır. Allah, bununla, size en güzel öğüdü veriyor. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Duyan ve Her Şeyi Gören'dir.

1- Yetki, görev ve sorumluluğu.

59. **Ey iman edenler! Allah'a itaat edin; Rasul'e ve sizden olan emir sahibine¹ itaat edin.** Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz -eğer Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız- onu, Allah'a ve Rasulü'ne götürün. Bu sizin için **daha hayırlı ve sonuç olarak daha iyidir.**

1- Yöneticiye

60. Sana ve senden öncekilere indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmüyor musun? **Taguti¹ yasalarla yargılanmak istiyorlar.** Oysa onlara, **onu reddetmeleri emredilmişti.** Zaten şeytan onları derin bir sapkınlıkla sapıtmak istiyor.

1- Tagut: "Azgın, sapık, kötülük ve sapıklık önderi, zorba, şeytan, put, puthâne, kâhin, sihirbaz, Allah'ın hükümlerine sırt çeviren kişi ve kuruluş."

61. Onlardan, **ne zaman Allah'ın indirdiğine ve Rasul'üne** gelmeleri istense, o münafıkların, senden tamamen yüz çevirdiklerini görürsün.

62. Kendi elleriyle yaptıklarından dolayı, onlara bir bela isabet edince, sana gelerek: "Biz yalnızca iyilik etmek ve arayı bulmaktan başka bir şey istemedik." diye nasıl da Allah'a yemin ediyorlar.

63. Allah, bu kimselerin kalplerinde olanı biliyor. Onlara aldırma, **onlara öğüt ver ve onlara etkileyici söz söyle.** → **tebliğ, siyaset**

64. Biz, hiçbir rasulü Allah'ın izni ile yalnızca kendisine itaat edilmesinden başka bir amaçla göndermedik. Eğer onlar, **kendi kendilerine haksızlık yaptıklarında**, sana gelip, Allah'tan bağışlanmalarını dileselerdi ve sen de rasul olarak onların bağışlanmasını dileseydin; Allah'ın tövbeleri kabul edici ve çok bağışlayıcı olduğunu görecektlerdi.

65. Hayır! Rabb'ine ant olsun ki, **aralarında anlaşmazlığa düştükleri her konuda, seni hakem tayin edip, sonra da verdiği hükme tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.**

66. Eğer biz onlara: "Kendinizi öldürün¹ veya yurtlarınızdan² çıkın" diye yazsaydık, çok azı hariç bunu yapmazlardı. Eğer kendilerine verilen öğüde uysalardı, elbette bu onlar için hem daha hayırlı hem daha sağlam olurdu.

1- Canlarınızı feda etmeyi, ölümü göze almayı. 2- Cihad için.

67. O zaman onlara **kendi katımızdan büyük bir ödül** verirdik.
68. Onları **dosdoğru bir yola** ilettirdik.
69. Kim Allah'a ve Rasul'e itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine **nimet** verdiği, **nebler**, **sıddıklar**, **şehitler** ve **salihlerle** beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaşlardır!
70. Bu, Allah'tan bir bağıştır. Her şeyi bilen olarak Allah yeter.
71. Ey iman edenler! Tedbirli olun. **Savaşta küçük birlikler halinde veya topyekûn olarak** çıkın.
72. İçinizden ağır davranan bazı kimseler, size bir musibet isabet ederse, "Allah bana lütfetti de onlarla bulunmadım." der.
73. Eğer size Allah'tan bir lütuf erişse, bu sefer de sanki sizinle onun arasında bir bağlılık/yakınlık¹ yokmuş gibi: "Keşke ben de onlarla beraber olsaydım da büyük bir başarı elde etseydim." der.
- 1- Birbirini sevme-sayma sahiplenme duygusuyla ortak hareket etme sorumluluğuna sahip olmaları gerekirken.
74. Öyleyse, ahiret hayatını dünya hayatına tercih edenler, **Allah yolunda savaşsınlar**. Kim, Allah yolunda **savaşır da öldürülür veya galip gelirse**, Biz, ona ileride büyük bir ödül vereceğiz.
75. Size ne oluyor da **Allah yolunda** ve: "Ey Rabb'imiz! Bizi halkı zalim olan bu beldeden çıkar, katından bize sahip çıkacak ve yardım edecek kimseler gönder." diyen mustaz'af¹ erkekler, kadınlar ve çocuklar için **savaşmıyorsunuz?**
- 1- Çaresiz, zayıf düşürülmüş, kimsesiz.

76. İman edenler Allah yolunda, gerçeği yalanlayan nankörler de **tâğütun¹ yolunda savaşsınlar**. O halde **şeytani evliya²** edinenlerle savaşın. Kuşkusuz, şeytanın hilesi/düzeni zayıftır.
- 1- Tağüt: "Azgın, sapık, kötülük ve sapıklık önderi, zorba, şeytan, put, puthane, kâhin, sihirbaz, Allah'ın hükümlerine sırt çeviren kişi ve kuruluş." 2- Koruyucular, yardımcıları, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.
77. Kendilerine, **ellerinizi çekin¹, salâtı ikâme edin, zekâtı verin²** denilen kimseleri görmedin mi? **Üzerlerine savaş** yazılınca, içlerinden bir kısmı Allah'ın haşyeti gibi, hatta daha fazla insanlara haşyet³ duyarlar. Ve "Ey Rabb'imiz! **Neden üzerimize savaş yazdın**, bizi yakın bir zamana kadar erteleyeseydin ya?" dediler. De ki: "Dünya geçimliği önemsizdir. Ahiret, takva sahibi kimseler için daha hayırlıdır." Ve hurma çekirdeğinin içindeki lif kadar size haksızlık edilmez.
- 1- Kimseye dokunmayın. 2- Kulluğunuzu, Allah'a yönelmenizi, şirkten arınmış bir bilinçle yapın. Bunu; benliğinizi arındırmış, temizlenmiş ve arı duru hale gelmiş bir şekilde yerine getirin. 3- Derin saygı ve içten sevgi besleyerek; onları Allah'tan üstün ve yüce görürler. Bu sözcüğün korku, korkmak anlamına gelen "havf" sözcüğü ile bir ilgisi yoktur.
78. Nerede olursanız olun, **sağlam kalelerde de olsanız**, ölüm gelir sizi bulur. Onlara, bir iyilik isabet etse, "Bu Allah'tandır." derler. Onlara, bir kötülük isabet etse, bu "sendendir." derler. De ki: "Hepsi Allah'tandır."¹ Bunlara ne oluyor ki söylenen sözü anlamaya yanaşmıyorlar!
- 1- Allah'ın koyduğu kuralların sonucudur. O'nun uygun görmesindendir.

→ Davaya inanmayanlar
Zorla gelmiyorlar

79. Sana isabet eden iyilik Allah'tandır. Sana isabet eden kötülük kendindendir.¹ Biz, seni, insanlara rasul olarak gönderdik. Tanık olarak Allah yeter.

1- İyiliği ve kötülüğü yaratan Allah'tır, ancak bunlardan dilediğini tercih eden insandır. Kendisine kötülük isabet eden kimse -yaptığı şey kötü olduğu için- kendisine kötülük isabet etmekte, dolayısıyla kötülük kendisine isnat edilmektedir.

80. Kim Rasul'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur¹. Kim de yüz çevirirse; **biz seni onlara bekçi olarak göndermedik.**

1- Rasule itaatten kasıt onun getirdiği vahye uymaktır. Vahye uymakla da insan aslında Allah'a itaat etmiş olmaktadır. Zaten ayetin devamından bu mesaj açıkça görülmektedir.

81. Sana, "itaat ettiklerini" söylüyorlar. Senin yanından ayrılıp, yalnız kaldıkları zaman, onlardan bir grup, arkandan¹, senin yanında söylediklerinden farklı şeyler tasarlıyorlar. Allah, onların, arkandan gizlice tasarladıkları şeylerin hepsini kaydediyor. Onlara aldırma, yalnız Allah'a dayan, vekil olarak Allah sana yeter.

1- Kimsenin olmadığı yerlerde, baş başa kaldıklarında.

82. Onlar, Kur'an üzerinde, gereği gibi düşünmezler mi? Eğer, Allah'tan başkası tarafından gönderilmiş olsaydı, onda birçok çelişki bulurlardı.

83. Onlara, **güven veya korkuyla ilgili bir haber geldiği zaman**, onu hemen yayarlar. Oysaki onu Rasul'e ve kendilerinden **olan yetkili kimselere¹** bildirselerdi; işin iç yüzünü bilenler, ne olup bittiğini, bilirlerdi. Eğer Allah'ın lütfu ve rahmeti üzerinizde olmasaydı, pek azınız hariç hepiniz şeytana uyardınız.

1- Ulu'l-emr.

84. O halde, sen, **Allah yolunda savaş.** Çünkü sen, ancak kendinden sorumlusun. İnananları da teşvik et. Umulur ki Allah gerçeği **yalanlayan nankörlerin baskısını kırar.** Çünkü Allah'ın baskısı da, cezalandırması da çok daha güçlüdür.

85. **Her kim, iyi bir işte şefaath¹ ederse, ona o işten bir pay vardır.** Her kim de kötü bir işte şefaath ederse, ondan da ona bir pay vardır. Allah Her Şeyi Gözetendir.

1- Aracılık ederse, yardımda bulunursa.

86. **Size, selam¹ verildiği zaman, ondan daha iyisiyle veya aynisiyle karşılık verin.** Kuşkusuz ki Allah, Her Şeyi Hesaplayan'dır.

1- Tahiyat, selamlaşma, iyi dileklerde bulunma, esenlik dileme, demektir.

87. Kendisinden başka ilah olmayan Allah, gerçekleşeceğinden şüphe olmayan Kıyamet Günü'nde, **sizi kesin olarak toplayacaktır.** Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?

88. Size ne oluyor ki; yaptıklarından dolayı, Allah onları ters yüz ettiği halde, **münafıklar hakkında iki gruba ayrıldınız!** Allah'ın saptırdığı kimseyi, **hidayete** erdirmek mi istiyorsunuz? Allah'ın saptırdığı kimse için asla **bir çıkış yolu bulamazsınız.**

89. Onlar, sizin kendileri gibi **küfre dönmenizi isterler** ki, onlar gibi olasınız. O halde, Allah yolunda **hicret** edinceye kadar **onları evliya edinmeyin.** Eğer sizi döndürmeye çalışırlarsa¹ onları **bulduğunuz yerde öldürün.** Onlardan hiç **kimseyi veli de yardımcı da edinmeyin.**

1- "Fein tevellev": Çevirdi, döndürdü, yüz çevirdi, kaçtı, uzaklaştı, ayrıldı demektir. Size engel olmaya çalışırlarsa.

90. Ancak, **aranızda antlaşma olan topluma sığınanlar veya ne sizinle ne de kendi halkıyla savaşmayı içine sindiremeyip size gelenler hariç.** Eğer Allah dileseydi, onları başınıza musallat ederdi de sizinle savaşarlardı. **Eğer tarafsız kalarak ve sizinle savaşmayıp barış isterlerse, Allah onların aleyhinde size bir yol vermemiştir.**

91. Hem sizden, hem de kendi kavimlerinden güvende olmak isteyen başkalarını da bulacaksınız. Fitne ortamı bulduklarında, hemen onun içine baş aşağı dalarlar. Eğer bunlar, sizden uzak durmazlar, sizinle barış yapmaya yanaşmazlarsa, sizden ellerini çekmezlerse, onları bulduğunuz yerde öldürün.¹ İşte bu kimseler hakkında size apaçık bir yetki verdik.

1- Bu, Harem bölgesindeki "öldürme yasağından" dolayı, müminlerin öldürme tereddütünü giderme ile ilgili bir buyruktur.

92. Hata ile olması dışında, bir mü'min'in bir mü'min'i öldürmesi olacak şey değildir. Kim, hata ile bir mü'min'i öldürürse, mü'min bir köleyi özgürlüğüne kavuştursun, ailesi bağışlamadığı takdirde, ölenin ailesine diyet ödesin. Eğer, öldürülen mü'min; düşmanınız olan bir topluma mensupsa, mü'min bir köleyi özgürlüğüne kavuştursun. Eğer, aranızda anlaşma bulunan bir toplumdansa, ailesine diyet vermek ve mü'min bir köleyi özgürlüğüne kavuşturmak gerekir. Kim bunları bulamazsa, Allah'tan tövbesini kabul etmesi için ardı ardına iki ay oruç tutsun. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

93. Kim, bir mü'mini kasten öldürürse, onun karşılığı, içinde sürekli kalmak üzere Cehennem'dir. Allah ona gazap etmiş, lanetlemiş ve büyük bir azap hazırlamıştır.

94. Ey iman edenler! Allah yolunda sefere çıktığınız zaman¹, iyice araştırın²; size selam veren kimseye³; dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek: "Sen mü'min değilsin." demeyin. Allah'ın yanında sayısız ganimetler vardır. Daha önce siz de öyleydiniz de Allah size lütufta bulundu. Öyleyse, iyice araştırın. Kuşkusuz, Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

1- Savaşa çıktığınız zaman. 2- Emin oluncaya kadar. 3- Eman, eminlik/güven dileyene. Barış dileyene.

Barış isteyen kofir bile olsa
saldıramazsın
(fethinlik şarttır)

95. Mü'minlerden, bir özü olmaksızın, Allah yolunda cihad¹ etmekten geri kalanlarla; mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler, bir değildir. Allah, malları ve canları ile cihad edenleri, derece bakımından, geri kalanlardan üstün kıldı. Her ne kadar Allah, her ikisine de iyilikle muamele etmeyi söz vermiş ise de cihad edenleri, geri kalanlara karşı çok daha büyük bir ecirle üstün kılmıştır;

1- Savaşmaktan, mücadele etmekten, gayret göstermekten.

96. Kendinden derecelerle, bağışlama ve rahmetle. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

97. Doğrusu, kendilerine haksızlık eden kimselere¹, melekler canlarını alırken: "Neden bu durumdaydınız?"² derler. Onlar: "Biz yeryüzünde mustaz'af³ kimselerdik" derler. Melekler: "Allah'ın arzı geniş değil miydi, hicret etseydiniz ya!" derler. İşte bunların yeri Cehennem'dir. Orası ne kötü bir yerdir.

1- Yapmaları gereken şeyleri yapmayanlar ve yapmamaları gereken şeyleri yapanlar. 2- Mevcut durumu neden kabullendiniz, küfre neden rıza gösterdiniz? 3- Güçsüz bırakılmışlar, ezilmişler.

98. Ancak, çaresiz kalan, gücü yetmeyen, bir çıkış yolu bulamayan mustaz'af¹ erkek, kadın ve çocuklar hariç.

1- Güçsüzler, kimsesizler, çaresizler.

99. Umulur ki Allah, bunları affeder. Kuşkusuz Allah, Çok Affedicidir, Çok Bağışlayıcı'dır.

100. Kim, Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek pek çok yer ve genişlik bulur. Kim, Allah ve Rasul'ü için hicret edip, yurdundan ayrılır da sonra onu ölüm yakalarsa, onun eciri, kesinlikle Allah'a aittir. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

Cihad sarfı olamaz,
çünkü savaş imkanı olup savaştan kaçana
kafir denir

?
birbirlerine zulm edenler

zayıf

adalet mücadelesi için

101. Veryüzünde sefere çıktığınız zaman, eğer **gerçeği yalanlayan nankörlerin, size kötülük yapmalarından korkarsanız, salâtı¹ kısaltmanızda²** bir sakınca yoktur. Kuşkusuz, gerçeği yalanlayan nankörler sizin apaçık düşmanlarınızdır.

1- Namazı. 2- Kısaltmanın, namazın "rekât sayısında" veya "kılınış şeklinde" olduğuna dair farklı görüşler var. Kanaatimizce yere ve koşullara göre her iki durum da söz konusu olabilir. Burada bir tehlike anında namazın kısaltıla bilineceğinden söz edilmektedir: İster rekât sayısı, ister ima yoluyla, ister rukusuz ve secdesiz ister okunacak duaları kısaltarak. Namazı kısaltmanın tek koşulu "tehlike olması"dır. Bunun dışında İslam Fıkhiında yer alan "seferi"likte (normal yolculukta) namazı kısaltma kuralı kesinlikle doğru değildir. Ayette de ifade edildiği gibi kısaltma yapmak için bir tehlikenin; korkulacak bir durumun söz konusu olması gerekir. Hele hele yolculuk esnasında farz namazları kısaltıp, sünnet namazları kısaltmadan kılmak "akla ziyan" bir durumdur.

102. **Sen de içlerinde bulunup; onlara salâtı ikame¹ ettirdiğin zaman, onların bir kısmı seninle beraber salâta dursun ve silahlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar, secde edince, arkanıza geçsinler. Sonra, o diğer kısım gelsin, seninle beraber salâtı ikame etsin. Önlemlerini ve silahlarını da alsınlar. Gerçeği yalanlayan nankörler, silahlarınızdan ve eşyalarınızdan uzak kalmanızı arzu ederler ki, size aniden baskın düzenlesinler.² Eğer yağmurdan dolayı bir eziyet görürseniz veya hasta olursanız, önlemlerinizi alarak silahlarınızı bırakmanızda sizin için bir sakınca yoktur. Kuşkusuz, Allah gerçeği yalanlayan nankörler için alçaltıcı bir azap hazırlamıştır.³**

1- Namazı kıldığınız. 2- Burada fiili bir çarpışma anından değil, bir savaş ortamından, savaş hazırlığı sürecinden söz edilmektedir. Ki bu süreç bazen günler, haftalar, hatta aylar alabiliyordu. 3- Ayetin ana mesajı namazın önemidir. Ayetten de anlaşılacağı üzere, savaş koşulları da dâhil, namaz hiçbir koşulda terk edilmeyecek kadar önemli bir ibadettir.

103. **Salâtı ikame ettikten¹ sonra da ayakta, oturarak ve yanlarınız üzere yatıp uzanırken Allah'ı anın.² Güvene kavuştuğunuz zaman, salâtı gereği gibi ikame edin. Kuşkusuz salât, belirlenmiş vakitlerde³ mü'minler üzerine farz kılınmıştır.**

1- Namazı kıldıktan. 2- Namazı kıldıktan sonra yapacağınız dua için her hangi bir şekil şart değildir. Her durum ve konumda Allah'ı anabilirsiniz. 3- Kur'an'da belirlenmiş üç vakit bulunmaktadır: Sabah, akşam, gece. Bir de Cuma Günü namazı. Ancak isteyen, ayrıca kendisine özgü olarak bu vakitlerin dışında da istediği zamanlarda ve istediği kadar namaz kılabilir.

104. **Düşman toplumunu takip etmekte gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı çekiyorsanız, onlar da sizin acı çektiğiniz gibi acı çekiyorlar. Üstelik siz, Allah'tan onların ummadıkları şeyleri umuyorsunuz. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.**

105. **Biz, insanlar arasında, Allah'ın sana gösterdiği gibi hükmedesin diye, Kitap'ı hakk olarak indirdik. Hainlerin savunucusu olma.**

106. **Allah'tan bağışlanma dile. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.**

107. **Kendilerine ihanet eden¹ kimselerden yana savunma yapma. Kuşkusuz Allah, ihanette ısrar eden günahkârları sevmez.**

1- Güveni kötüye kullanarak günah işleyen.

108. **İnsanlardan gizlerler de Allah'tan gizleyemezler. Oysa Allah, razı olmayacağı sözü geceleyin¹ düzüp kurlarken² onlarla beraberdi. Kuşkusuz, Allah, onların yaptığı her şeyi kuşatandır.**

1- Gizli gizli. 2- Plan yapırlarken.

109. **Diyelim ki bu dünya hayatında onları savundunuz, peki ya Kıyamet Günü, Allah'a karşı onları kim savunacak veya onlara kim vekil olacak?**

110. Kim bir kötülük yapar veya kendisine haksızlık eder¹ de, sonra Allah'tan bağışlanma dilerse; Allah'ı, Çok Bağışlayıcı ve Kesintisiz Rahmet edici bulur.

1- Günah işleyerek kendisine haksızlık ederse.

111. Kim bir günah işlerse, onu ancak kendi aleyhine işlemiş olur. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Bilendir, En İyi Hüküm Veren'dir.

112. Kim bir hata yapar veya günah işler, sonra da onu suçsuz birinin üzerine atarsa, iftira etmiş ve apaçık bir günaha girmiş olur.

113. Allah'ın, sana lütfu ve rahmeti olmasaydı, onlardan¹ bazıları seni saptırmaya yeltenmişti. Oysa onlar, kendilerinden başkasını saptıramazlar. Sana hiç bir zarar veremezler. Allah, sana Kitab'ı ve Hikmet'i² indirdi ve sana bilmediklerini öğretti. Kuşkusuz, Allah'ın sana lütfu çok büyüktür.

1- Günahkâr suçlulardan. 2- Zulüm, baskıyı ve fesadı engellemek için konulmuş yasa, kural ve ilkeleri.

114. Hak gözetmeyi, güzel söz söylemeyi, insanların arasını düzeltmeyi isteyenlerin görüşmeleri hariç, onların gizli görüşmelerinde bir hayır yoktur. Kim bunları yalnızca Allah'ın rızasını kazanmak için yaparsa, ileride ona büyük bir ödül vereceğiz.

115. Kendisine doğru yol belli olduktan sonra, her kim Rasul'e karşı gelir, mü'minlerin yolundan başkasına yönelirse, onu saptığı yolda bırakırız. Onu Cehennem'e atarız. Orası ne kötü bir dönüş yeridir.

116. Allah, kendisine şirk koşanları bağışlamaz. Bunun dışında, diletiğini¹ bağışlar. Kim Allah'a şirk koşarsa, derin bir sapkınlıkla, sapmış olur.

1- Uygun gördüğünü. Yani insanın seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı, bağışlanmayı hak eden (yeşâu).

117. Onlar, O'nu bırakıp, bir takım dişilere¹ yalvarıyorlar, oysa onların yalvardıkları azgın şeytandan başkası değildir.

1- Dişi putlara (Lat, Uzza, Menat gibi.)

118. Allah onu lanetledi ve o da: "Ant olsun ki senin kullarından belli bir kısmını alacağım."¹ dedi.

1- İsteddiğim yöne yönlendireceğim.

119. Mutlaka onları saptırıp, asılsız kuruntulara daldıracağım; onlara buyuracağım, davarların kulaklarını yaracaklar¹, onlara buyuracağım, Allah'ın yarattığını bozacaklar². Kim, Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse, apaçık bir zarara uğramış olur.

1- Cahiliye Arapları, çeşitli nedenlerle kimi hayvanlardan yararlanmayı kendilerine yasaklamışlardı. Maide Suresi, ayet 103'te bu hayvanlar şu şekilde açıklanmaktadır: Bahira, saibe, vasile, ham. Bahira: Beşinci doğumunda erkek doğuran deve. Saibe: adak vs. nedenlerle salıverilen deve. Vasile: Yedinci doğumlarında çift doğan kuzular. Ham: On kez baba olan deve. 2- Fitratını(yaradılışını) bozacaklar.

120. Şeytan, onlara vaatlerde bulunup, onları kuruntulara sürükler. Şeytan, ancak aldatmak için vaatte bulunur.

121. Onların varacakları yer Cehennem'dir ve oradan kurtulmak için hiçbir yol bulamayacaklar.

122. İman edip, sâlihâtı yapanları¹, yakında içinde ebedi olarak, süresiz kalacakları, içinden ırmaklar akan Cennetlere koyacağız. Allah'ın verdiği söz gerçektir. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışanları, düzeltici olanları, yapıcı olanları, düzeltmeye teşvik edenleri, iyiyi yönlendirenleri.

123. Ne sizin kuruntularınız ne de Ehli Kitap'ın kuruntularına göre değil; kim bir kötülük yaparsa, onun karşılığını bulur. O, kendisine Allah'tan başka ne bir veli ne de bir yardımcı bulamaz.

124. Erkek ve kadın; her kim mü'min olarak sâlihâtı yaparsa, işte onlar Cennet'e gireceklerdir. Ve onlara zerre kadar haksızlık edilmeyecektir.
125. Kimin dini, kendisini muhsin¹ olarak Allah'a teslim etmiş; hanif² olan İbrahim'in milletine³ tabi olandan daha iyi olabilir? Allah, İbrahim'i "halil"⁴ edinmişti.
1- İyi ve sağlamca, gereği gibi. 2- Şirk koşmaksızın Allah'a yönelmiş olan. 3- İbrahim'in kurduğu uygarlık. Onun halkının yaşam biçimi. 4- Samimi dost/arkadaş, sevgili.
126. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'a aittir. Ve Allah, Her Şeyi Kuşatmıştır.
127. Senden, kadınlar hakkında fetva istiyorlar.¹ De ki: "Onlar hakkında size fetvayı Allah veriyor. Bu, kendilerine verilmesi yazılanı vermediğiniz ya da nikâhlanmalarını istemediğiniz yetim kadınlar/kızlar, mustaz'af² çocuklar ve yetimler için adaleti ayakta tutmanız hakkında, Kitap'ta okunmuş olan ayetlerdir. Hâyır olarak ne yaparsanız, Allah, onu bilir.
1- Mümin erkekler, daha önce olmadığı halde, sonradan miras, mehir ve benzeri konularda kadınlara verilen haklara itiraz ederek, Nebi Efendimizden bu hükümlerin kime ait olduğunu soruyorlar. 2- Kimsesiz, sahipsiz, güçsüz ve mağdur.
128. Eğer bir kadın, kocasının geçimsizliğinden veya kendisinden yüz çevirmesinden endişe ederse, uzlaşmaya çalışmalarında bir sakınca yoktur. Uzlaşmak, daha hayırlıdır. Zira benlikler bencilliğe¹ eğimlidir. Eğer arayı düzeltmek ister ve takvalı² davranırsanız; Allah, Yaptığınız Her Şeyden Haberdar'dır.
1- Kıskançlığa. 2- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendinizi korumaya, güvenceye alırsanız.

129. Ne kadar isteseniz de kadınlarınız arasında¹ tam anlamı ile adaletli olmaya kesinlikle güç yetiremezsiniz. O halde, anlaşmazlığı çözümsüz hale getirip, onları yüzüstü bırakmayın. Eğer, arayı düzelterek, takvalı davranırsanız kuşkusuz ki Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
1- Aranızdaki anlaşmazlık konusunda. (Bir önceki ayette ortaya çıkan nüşuz/geçimsizlik, ihmal konusu.)
130. Eğer karı-koca ayrılırlarsa, Allah, kudretiyle her ikisini de kendi kendilerine yeterli kılar. Kuşkusuz Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Egemenlik Sahibi'dir.
131. Göklerde ve yerde olan her şey yalnızca Allah'ındır. Ant olsun, sizden önce kitap verilenlere ve size Allah'a karşı takvalı¹ olun diye tavsiyede bulunduk. Eğer gerçeği yalanlayarak nankörlük ederseniz, göklerde ve yerde olan her şey yalnızca Allah'ındır. Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan, Övgüye Değer Yegâne Varlık yalnızca Allah'tır.
1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.
132. Göklerde ve yerde olan her şey, yalnızca Allah'ındır. Vekil¹ olarak Allah yeter.
1- Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefil olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.
133. Ey insanlar! Eğer Allah dilerse sizi yok edip, yerinize başkalarını getirir. Kuşkusuz, Allah'ın bunu yapmaya gücü yeter.
134. Kim dünya sevabını¹ isterse; bilsin ki dünyanın da ahiretin de sevabı yalnızca Allah katındadır. Allah, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Gören'dir.
1- Nimetini.

135. Ey iman edenler! **Kendinizin, anne ve babanızın ve akrabalarınızın aleyhine bile olsa, Allah için adil tanıklar olarak adaleti gerçek anlamıyla yerine getirin.** Tanıklık ettiğiniz kimse-ler; zengin de olsa, fakir de olsa, Allah, onlara sizden daha yakındır. **Haddi aşarak, tutkunuza tabi olmayın.** Eğer gerçeği çarpıtıp, yüz çevirirseniz, Allah, bütün yaptıklarınızdan haberdardır.

136. Ey iman edenler! Allah'a, Rasul'üne ve Rasul'üne indirdiği Kitap'a ve daha önce indirilmiş kitaplara inanın. Kim, Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, rasullerini ve Ahiret Gününü inkâr ederse; o, çok derin bir sapkınlığa düşmüştür.

137. İman edip sonra inkâr eden, sonra iman edip, tekrar inkâr eden; **sonra inkârında ileri gidenleri**, Allah ne af edecek ne de doğru yola iletecektir.

138. Münafıklara duyur; onlar için can yakıcı bir azap vardır.

139. Çünkü onlar mü'minleri bırakıp gerçeği yalanlayan nankörleri evliya¹ ediniyorlar. İzzeti² onların yanında mı arıyorlar! **Kuşkusuz, izzet, tamamıyla Allah'ın yanındadır.**

1- Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar.
2- Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük.

140. Ve O, size indirdiği Kitap'ta: "**Ayetlerini inkâr eden ya da alaya alanlar, başka bir konuya geçinceye kadar onlarla beraber bulunmayın, yoksa onlar gibi olursunuz.**" diye bildirmişti. Kuşkusuz, Allah, bütün münafıkları ve gerçeği yalanlayan nankörleri Cehennem'de toplayacaktır.

141. Onlar, sürekli sizi gözetliyorlar, eğer Allah size bir zafer verirse: "Biz de sizinle beraber değil miydik?" derler. Eğer, gerçeği yalanlayan nankörler üstünlük sağlarsa: "Biz sizin üstün gelmenizi sağlamadık mı, mü'minlerden korumadık mı?" derler. Kuşkusuz, Allah, Kıyamet Günü aranızda hükmünü verecektir. Allah, mü'minlere karşı, gerçeği yalanlayan nankörlere asla bir yol vermeyecektir.

142. Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Oysa O, onları aldatandır.¹ **Onlar, salâta² kalkışları zaman üşene üşene kalkarlar. İnsanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı da pek az zikrederler.**³

1- Allah'ı aldattıklarını sanmakla esas aldananlar kendileridir.
2- Namaza. 3- Anarlar, öğütlerine uyarlar.

143. Ne onlara, ne bunlara, arada bocalayıp dururlar. Allah, kimi saptırırsa¹, sen ona asla bir yol bulamazsın.

1- Kim sapkınlıkta iflah olmaz bir hal almışsa.

144. Ey iman edenler! **Mü'minleri bırakıp, gerçeği yalanlayan nankörleri evliya¹ edinmeyin.** Allah'a, aleyhinize olacak apaçık bir belge vermek mi istiyorsunuz?

1- Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.

145. Münafıklar, ateşin en alt tabakasında olacaklar. Ve onlara asla bir yardımcı bulamazsın.

146. **Ancak tövbe edip, kendilerini düzeltenler, Allah'ın buyruklarına sınıksız sarılanlar, dinlerini yalnızca Allah'a has kılanlar hariç.** İşte bunlar, mü'minlerle beraberdirler. Allah, zamanı geldiğinde, mü'minlere büyük bir ödül verecektir.

147. Eğer şükreder¹ ve iman ederseniz, Allah size **neden azap etsin?** Allah Şakir'dir.² Her Şeyi Bilen'dir.

1- Şükretmek, karşılık vermek demektir. Allah'a şükretmek demek; Allah'ın verdiği nimetlerin karşılığını vermek demektir. Onları, Allah'ın rızasına uygun şekilde kullanmak demektir. Örneğin, yediği ota karşılık süt vermesi ineğin şükretmesidir. 2- Şükürün karşılığını verendir.

148. Allah, kendisine haksızlık yapılanın dışında, kötü sözün açıkça dillendirilmesini sevmez. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.
149. Eğer bir iyiliği açıklar veya gizlerseniz veya bir kötülüğü bağışlarsanız bilin ki, Allah da Çok Affedici'dir, Her Şeye Güç Yetiren'dir.
150. Allah'ı ve rasullerini inkâr edenler, Allah ile rasullerinin arasını ayırmak isterler: "Bir kısmına inanır bir kısmına inanmayız." derler. Böylece, arada bir yol tutmak isterler.
151. İşte onlar gerçekten, gerçeği yalanlayan nankörlerdir. Biz de gerçeği yalanlayan nankörlere, alçaltıcı bir azap hazırladık.
152. O kimseler ki Allah'a ve rasullerine iman edip, **rasullerin aralarında hiçbir ayırım yapmazlar**. İşte onlara, gelecekte ödülleri verilecektir. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
153. Ehli Kitap, senden, kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyorlar. Daha önce Musa'dan bundan daha büyüğünü istemişlerdi: "Bize Allah'ı açıkça göster." demişlerdi. Bu haksızlıklarından dolayı, onları yıldırım çarpmıştı. Sonra kendilerine apaçık kanıtlar içeren bilgiler geldiği halde yine de **buzluğu ilah edindiler**. Biz onları bağışladık ve Musa'ya apaçık bir yetki verdik.
154. Kesin söz vermelerinden dolayı Tur'u üzerlerine yükseltmiştik. Onlara, "Kapıdan secde ederek¹ girin." dedik. Yine onlara, "Cumartesinde haddi aşmayın." dedik. Biz, onlardan kesin söz aldık.
- 1- Saygı göstererek.

155. Verdikleri sözü bozdukları, Allah'ın ayetlerini inkâr ettikleri, nebileri haksız yere öldürdükleri ve "Bizim kalplerimiz örtülüdür." dedikleri için; evet Allah, gerçeği yalanlayarak nankörlük ettiklerinden dolayı, onların kalplerini mühürlemiştir. Bu nedenle pek azı hariç, iman etmezler.
156. Gerçeği yalanlayarak nankörlük etmeleri ve Meryem'e büyük bir iftira atmaları nedeniyle;
157. Ve yine Allah'ın elçisi Meryem oğlu İsa Mesih'i, "Kesinlikle biz öldürdük." demeleri nedeniyle. Aslında onu öldürmediler ve onu asmadılar da. Fakat kendilerine öyle göründü. Onlar, herhangi bir bilgi sahibi olmadıklarından, ayrılığa düştükleri bu konuda kesin olarak şüphe içindedirler. Onlar, sadece zana uyuyorlar. Kesin olan şu ki, onu öldürmediler.
158. Aksine Allah, onu kendisine yükseltti.¹ Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.
- 1- Ona yüksek dereceler verdi.
159. Ehli Kitap'tan olanlar, ölümünden önce ona mutlaka iman edecekler.¹ Kıyamet Günü de o, onların aleyhine tanıklık edecektir.
- 1- Ehli Kitap'tan olanların son nefeste iman etmeleri, iman etme sayılmayacağından, aslında onların son nefeslerine kadar inkâr ettikleri vurgulanmaktadır.
160. Böylece, **zulümleri ve Allah yolundan çokça alıkoymaları** nedeniyle daha önce helal olan temiz birçok şeyi Yahudilere haram kıldık.
161. Yine, **yasaklandığı halde riba¹ almaları ve haksız yoldan insanların mallarını yemelerinden dolayı**; Biz; onlardan, gerçeği yalanlayarak nankörlük edenler için, çok acı bir **azap** hazırladık.
- 1- Açıklama için 2/Bakara, 279

162. Ancak, onlardan ilimde derinleşmiş¹ olanlar, sana ve senden önce indirilene iman eden mü'minler, salâtı ikame edenler, zekâtı verenler², Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edenler var ya işte onlara gelecekte büyük bir ödül vereceğiz.

1- Gerçeği kavramış olanlar. İman düzeyleri yüksek olanlar. "İlim" sözcüğü ile kast edilen şey, bilgi değil, bilinçtir. 2- İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutanlar.

163. Biz, Nuh'a ve ondan sonraki bütün nebilere vahyettiğimiz gibi, sana da vahyettik. Ve biz İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyettik. Ve Davud'a da Zebur'u verdik.

164. Senden önce gönderdiğimiz elçilerden birçoğunu sana anlattık, birçoğunu da anlatmadık. Ve Allah, Musa'yla kelimelerle konuştu.

165. Müjdeleyici ve uyarıcı olarak elçiler gönderdik ki, elçilerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

166. Allah, sana indirdiği şeyi, kendi ilmi ile indirdiğine tanıklık eder. Melekler de tanıklık ederler. Ve tabii ki tanık olarak Allah yeter.

167. İnkâr edip, Allah'ın yolundan alıkoyanlar, gerçekten derin bir sapkınlıktadırlar.

168. Gerçeği yalanlayıp nankörlük edip, zulmedenleri Allah bağışlayacak değildir. Onları bir yola hidayet edecek de değildir;

169. Ancak Cehennem yolundan başka. Orada, sürekli kalıcıdırlar. Bu, Allah için çok kolaydır.

170. Ey insanlar! Rasul size Rabb'inizden gerçeği getirdi. Öyleyse kendi iyiliğiniz için ona iman edin. Eğer inkâr ederseniz, bilin ki gökte ve yerde olan her şey Allah'a aittir. Allah, Her Şeyi Bilendir, En İyi Hüküm Veren'dir.

171. Ey Kitap Ehli! Dininiz hakkında haddi aşmayın. Allah hakkında, gerçek olandan başka bir şey söylemeyin. Allah'ın rasulü İsa Mesih, Meryem'in oğludur. Ve o, Allah'ın Meryem'e attığı Kelime ve Kendisinden bir ruhtur. O halde Allah'a ve rasulüne iman edin. Ve "Üçtür." demeyin. Buna son verin. Bu, sizin için daha hayırlıdır. Kuşkusuz Allah, tek bir ilahdır. O, çocuk sahibi olmaktan münezzehtir. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. Vekil olarak Allah yeter.

172. Ne Mesih ne de mukarrabin¹ melekler Allah'a kul olmaktan kaçınmazlar. Kim büyüklenecek O'na kulluk etmekten kaçınır, bilsin ki O, yakında onların tamamını huzuruna toplayacaktır.

1- Yakınlaştırılmış.

173. Ama iman edip, salihâtı yapan¹ kimselerin, yaptıklarının karşılığı eksiksiz verilecektir. Ve Kendi fazlından daha da artıracaktır. Ama büyüklük taslayan ve kibirlenen kimselere gelince, onlara can yakıcı bir azap ile azap edecek. Ve onlar, Allah'tan başka ne bir yardımcı ne de bir veli² bulamazlar.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek. 2- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaşı.

174. Ey insanlar! Kesinlikle Rabb'inizden size bir 'burhan'¹ geldi. Ve size apaçık bir nur² indirdik.

1- İlahi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici. 2- Yolunuzu aydınlatan ışık.

175. Ama Allah'a inanıp ona sınıksız tutunanlara gelince, onları, yakında Kendi lütfundan, rahmetinin içine koyacak ve onları kendisine giden dosdoğru yola iletecektir.

176. Sana soruyorlar. De ki: "Allah kelale¹ hakkında size hükmünü veriyor: "Ölen herhangi bir kimsenin çocuğu yoksa yalnızca bir kız kardeşi varsa, mirasın yarısı onundur. Kız kardeşi ölür de çocuğu da yoksa erkek kardeşi onun malına varis olur. Kız kardeş, iki taneyse mirasın üçte ikisi onlarındır. Eğer erkek ve kadın çok kardeşlerse, o zaman erkeğe iki dişi payı vardır. Şaşıp sapıtmamanız için, Allah, size açıklıyor. Ve Allah Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

1- Çocuğu ve babası olmayan.

kelale (adalet, iyilik, doğruluk, paylaşma...)

MAİDE SÛRESİ

[İniş sırası: 112, Medeni, 120 ayet.

Adını, 112. ayette geçen "maide/sofra" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Ey iman edenler! Sözlerinizi yerine getirin. Haram kılındığı bildirilenler hariç, avlanma yasağına uymak şartıyla otçul küçük ve büyük baş hayvanlar size helal kılındı. Kuşkusuz, Allah, dilediği hükmü verir.¹

1- Allah, kulları için en uygun, en iyi, en doğru hükmü verir.

2. Ey iman edenler! Allah'ın işaretlerine¹, haram aya, kurbanı, gerdanlıklara;² Rabb'lerinin lütfu ve rızasını dileyerek Beyt-i Haram'a gelenlere saygısızlık etmeyin. İhramdan çıktığınız zaman avlanabilirsiniz. Sizi, Mescid-i Haram'dan alıkoymalarından dolayı bir topluma olan kızgınlığınız, aşırı gitmenize neden olmasın. Günah ve düşmanlık üzerinde değil, iyilik ve takva üzerinde yardımlaşın. Allah'a karşı takvalı olun. Kuşkusuz Allah'ın azabı çok şiddetlidir.

1- Allah'ın belirlediği simgeleri. 2- Hacda yenmek amacıyla ayrılan hayvanları belirleyen işaretleme.

kelale (adalet, iyilik, doğruluk, paylaşma...)

3. Ölü, kan, domuz eti, Allah'tan başkasının adı anılarak¹ kesilen ve boğularak ölmüş, vurularak ölmüş, düşerek ölmüş, boynuzlanarak ölmüş; yırtıcı hayvan tarafından yenmiş -canı çıkmadan kesilmiş olanlar hariç- ve putlar adına kesilenler haram kılındı. Fal okları² ile kısmet aramanız size haram kılındı. Bunlar fısıktır.³ Artık, kâfirler, dininize bir şey yapmaktan umutlarını kesmişlerdir. Öyleyse, onlara huşu⁴ duymayın. Bana huşu duyun. Bugün, sizin için dininizi kemale erdirdim/ ikmal ettim ve sizin üzerinize nimetimi⁵ tamamladım. Sizin için din olarak İslam'ı seçtim/ beğendim. Kim aklıktan dolayı mecbur kalırsa, aşırıya giderek günaha girmeksizin bunlardan yiyebilir. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Allah'tan başka varlıklara adanan. Başka ilahlar için kesilen. Hayvan kesilirken üzerine Allah'ın adının anılmaması onu haram kılmaz. Diğer bir deyimle Allah'tan başka ilahlar adına kesmeye niyetlenmiş olmamak koşulu ile kesilen, ancak üzerinde Allah'ın adı anılmamış olan hayvanların etlerini yemek helaldir. 2- Cahiliye döneminde Araplar bir şey yapmaya niyet ettikleri zaman karar vermek için üç ok alırlardı. Üzerlerine, Rabb'im emretti, Rabbim yasakladı yazarak ve birini de boş bırakarak bir torbaya koyar, sonra da içlerinden birini çekerler ve onun üzerinde yazılı olana göre karar verirlerdi. 3- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan. 4- Derin saygı ve içten sevgi. 5- Vahyin gönderilişini

4. Sana, kendilerine neyin helal olduğunu soruyorlar. De ki: "Temiz ve iyi olanlar, size helal kılındı. Ve Allah'ın size verdiği bilgi ile eğittiğiniz eğitimli av hayvanlarının yakaladıklarını yiyin." Ve Allah'ın adını onun¹ üzerine anın. Allah'a karşı takvalı² olun. Kuşkusuz Allah, hesabi çok çabuk görendir.

1- Eğitimli av hayvanının yakaladığı şeyi keserken veya yerken. 2- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyararak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

→ nimetlerin fıkraları verildi?

Kısıtları?
yazılma
akıl
ile
karar
ver.

Zulmün sembollerini adına

5. Bugün size, temiz şeyler helâl kılındı. Ve Kitap verilenlerin yiyecekleri size, sizin yiyecekleriniz de onlara helâldir. İman eden muhsenat¹ kadınlar ve sizden önce kendilerine kitap verilmiş olan muhsenat kadınlar, karşılıklarını² vermeniz, iffetli olmanız, iffetsiz olmamanız ve gizli dost tutmamanız koşuluyla size helâldir. Kim imanı inkâr ederse yaptığı işler boşa gider ve o, ahirette hüsrana uğrayanlardan olur.

1- İffetli, hür. 2- Mehirlерini.

6. Ey iman edenler! Salâta¹ kalktığınız zaman, yüzlerinizi ve ellerinizi -dirseklerinizle beraber- yıkayın. Başlarınızı ve ayaklarınızı mesh edin.² Eğer cünüpseniz, tam olarak temizlenin.³ Eğer hastaysanız veya yolcuy-sanız veya sizden biriniz tuvaletten geldiyse veya kadınlarınızla ilişkiye girdiyerseniz; o anda su bulamadıysanız, teyemmüm edin; temiz toprakla ellerinizi yüzlerinizi ve kollarınızı mesh edin. Allah size herhangi bir zorluk dilemiyor. Ancak sizi tertemiz etmek ve üzerinize nimetini tamamlamak istiyor. Şükredesiniz diye.

1- Namaza. 2- Abdest alırken, esas olan şey ayakların mesh edilmesidir. Ayakları yıkamak, abdestin koşullarından değildir. Dikkat edilirse teyemmüm etmede abdest alırken yıkanan azalar sayılmıştır. Teyemmüm edilecek azalar arasında ayakların sayılmaması, abdest alırken ayakların yıkanmasının şart olmadığına göstergesidir. Ancak, isteğe bağlı olarak ayakların yıkanmasının bir sakıncası yoktur. Mesh, doğrudan ayağa yapılmalıdır. Başka bir nesnenin üzerine yapılan mesh geçerli değildir. 3- Boy abdesti alın.

7. Allah'ın, size olan nimetini ve "İstittik ve itaat ettik." dediğinizde, onunla sizi bağladığı sözünüzü hatırlayın. Allah'a karşı takvalı olun. Kuşkusuz, Allah göğüslerde olanı gerçeğiyle bilendir.

→ ayetleri
ilkeleri

Salat 1 den topkaldığınız zaman
koku?

8. Ey iman edenler! Allah için gerçeğe bağlı kalmada kararlı olun! Adil tanıklar olun! Bir kavme olan düşmanlığınız sizi adaletsizliğe yöneltmesin. Adil olun, bu takvalı olmaya en uygun olandır. Allah'a karşı takvalı olun. Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır.

9. Allah, iman edip sâlihâtı¹ yapanlara söz verdi, onlar için bağışlanma ve büyük bir karşılık vardır.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek.

10. İnkâr edip, ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar Cehennem'lik kimseferdir.

11. Ey iman edenler! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani bir toplum size saldırmayı tasarlamıştı da Allah, onları, size saldırmaktan vazgeçirmişti. Allah'a karşı takvalı olun. Mü'minler, yalnızca Allah'a güvenip yönelsinler.

12. Doğrusu Allah, İsrailoğulları'ndan kesin söz aldı. Onlardan on iki temsilci gönderdik. Ve Allah, "Sizinle beraberim." dedi. Ant olsun eğer salâti ikame eder, zekâti verir¹, rasullerime iman eder ve onlara yardımcı olur, böylece Allah'a iyi bir ödünç verirsiniz, o zaman elbette kötülüklerinizi örterim, muhakkak içinden ırmaklar akan Cennetlere koyarım. Bundan sonra, sizden kim gerçeği yalanlayarak nankörlük ederse, düz yoldan sapmış olur.

1- İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.

13. Anlaşmalarını bozmalarından dolayı onlara lânet ettik ve kalplerini katılaştırdık. Kelimeleri bağlamalarından koparak çarpıtıyorlar, öğütledikleri şeyden nasiplenmeyi unuturlar, içlerinden çok azı hariç, daima onların hainlik ettiklerini görürsün. Yine de vazgeç ve yaptıklarına aldırma. Kuşkusuz Allah, iyi davrananları sever.

14. Ve "Biz Nasarayı¹."¹ diyenlerden de söz aldık. Öğütledikleri şeyden nasiplenmeyi unuttular. Biz de kıyamet gününe kadar aralarına düşmanlık ve kin yerleştirdik. Ve Allah, ne iş yaptıklarını yakında haber verecektir.

1- Hristiyan'ız.

15. Ey kitap Ehli! Doğrusu, Kitap'tan gizlediğiniz birçok şeyi size açıklayan ve bir kısmından da söz etmeyen rasulümüz size geldi. Doğrusu size Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap geldi.

16. Allah, onunla¹, rızasına bilerek tabi olanları esenlik yollarına iletir. Onları, izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Ve onları dosdoğru olan yola iletir.

1- Kur'an'la.

17. Ant olsun ki, Meryem oğlu Mesih için, "O Allah'tır." diyenler kuşkusuz kâfir oldu. De ki: "Allah, Meryem oğlu Mesih'i, annesini ve yeryüzündekilerin tamamını yok etmek isterse, O'na kim engel olabilir?" Göklerin, yeryüzünün ve ikisinin arasındakilerin tamamı, Allah'a aittir. Dilediğini yaratır. Ve Allah, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

18. Yahudiler ve Hristiyanlar, "Bizler Allah'ın oğulları ve O'nun sevgilileriyiz." dediler. De ki: "O halde suçlarınızdan dolayı, sizi niçin azaplandırıyor? Doğrusu, siz de yarattıklarından bir beşersiniz. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder.¹ Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkü Allah'a aittir. Son varış, O'nadır."

1- Uygun gördüğünü bağışlar, uygun gördüğünü cezalandırır. Bağışlanmayı gerektirecek şeyleri yapanı bağışlar, azabı gerektirecek şeyleri yapana da azap eder.

19. Ey Kitap Ehli! Rasullerin arasının kesildiği bir dönemde, "Bize herhangi bir müjdeleyici ve uyarıcı gelmedi." demeyesiniz diye, işte size açıklayıcı, müjdeleyici ve uyarıcı olarak Rasul'ümüz geldi. Allah, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

(Muhammed) ara rasul

20. Hani Musa, kavmine: "Ey kavmim! Allah'ın size verdiği nimetleri hatırlayın. Hani O, içinizden nebiler seçti; sizi melikler¹ yaptı ve âlemlerden hiç kimseye vermediği birçok şeyi size verdi." dedi.

1- Güç sahibi. Özgür olma.

21. Ey kavmim! Allah'ın, sizin için yazdığı, kutsal topraklara girin. Gerisin geri dönmeyin. Yoksa ters yüz olarak hüsrana uğrarsınız.

22. Ey Musa! "Kuşkusuz, orada çok zorlu bir toplum var. Onlar, oradan çıkmadıkça, biz oraya asla girmeyiz. Eğer çıkarlarsa, o zaman hemen gireriz." dediler.

23. Korkanların içinden, Allah'ın kendilerine nimet verdiği iki kişi, şöyle dedi: "Onların üzerine bildik kapıdan girin. Eğer oraya girerseniz, o zaman galip gelirsiniz. Eğer iman edenlerseniz, Allah'a tevekkül¹ edin."

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

24. Ey Musa! "Onlar, orada oldukları sürece biz oraya asla girmeyiz; haydi sen git, sen ve Rabb'in birlikte savaşın. Kuşkusuz, işte biz buradan öteye gitmeyiz." dediler.

25. Dedi: "Ey Rabb'im! Kendimden ve kardeşimden başkasına söz geçiremiyorum. O halde bizimle fasık¹ toplumun arasını ayır."

1- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.

26. "Onlar, oradan kırk yıl¹ yoksun kalacaklar." dedi. Onlar, yeryüzünde şaşkınlık içinde dolaşacaklar. Artık fasık olan toplumun durumuna üzülme.

1- Bu sayı çokluk ifade etmektedir. Yıllarca, uzun zaman anlamındadır. Kırk sayısı Yahudi kültüründe sembolik anlam taşımaktadır.

27. Onlara, iki adem oğlunun¹ gerçek öyküsünü anlat: İkisi de birer kurban² sundular. Birisinin kabul olundu, diğerinin ise kabul olunmadı. Dedi ki: "Yemin olsun seni öldüreceğim." Dedi ki: "Allah, yalnız takva sahiplerinden kabul eder."

1- Bu iki adem oğlu, yaygın ve kabul gören anlayışa göre Nebi Adem'in iki oğlu Habil ve Kabil değildir. İsrailoğulları'ndan iki kimse. Ayetin bağlamı, siyak ve sibakı dikkate alınırsa böyle olduğu görülecektir. 2- Kurban: kurban adamak/kesmek de dâhil olmak üzere Allah'a yaklaşmayı, yakın olmayı sağlayacak her türlü ibadeti de içine almaktadır.

28. "Yemin olsun ki! Beni öldürmek istesen¹ de ben sana elimi kaldırmayacağım. Ben âlemlerin Rabb'i olan Allah'a karşı gelmekten korkarım."

1- Hasetten dolayı.

29. "Dilerim ki, benim günahımla¹ birlikte kendi günahını da yüklenerek Ateş'e gidenlerden olursun. Çünkü zalimlerin cezası budur."

1- Beni öldürmenden dolayı kazanacağın günahla.

30. Nefsi¹ kardeşini isteyerek öldürmesini kolaylaştırdı. O da onu öldürdü. Böylece hüsrana uğrayanlardan oldu.

1- Haset duygusu.

31. Allah, bir karga gönderdi. Kardeşinin cesedini nasıl örteceğini ona-göstermek için yeri eşeliyordu.¹ "Eyvah! Bana yazıklar olsun, kardeşimin cesedini örtmekte karga kadar bile olamayacak kadar aciz miyim!" dedi. Pişman olanlardan oldu.

1- Karga, öldürdüğü kardeşinin cesedini, ortada bırakan kardeşe, ölüyü nasıl toprağa gömeceğini göstermek için değil; ölüyü açıkta bırakmakla ne denli kötü ve düşüncesizce bir şey yaptığını hatırlatmak için yeri eşelemektedir. Ölüünün nasıl toprağa gömüldüğünün bilinmediğini varsaymak doğru bir düşünce değildir.

→ doğadaki ayetlerden öğrenme

32. Bundan dolayı İsrailoğulları'na yazdık: "Kim, bir cana karşılık olmaksızın veya yeryüzünde bozgunculuk yapmamış birini öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de onu yaşatırsa, sanki bütün insanları yaşatmış gibi olur. Rasullerimiz onlara kanıtlayıcı açık bilgilerle geldiği halde onların çoğu bundan sonra da yeryüzünde israf¹ etmektedirler.

1- Haddi aşmak, bozgunculuk yapmak, ölçsüz davranmak, taşkınlık yapmak. → fesat, katilime

33. Allah ve Rasul'üyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk¹ yapmaya çalışanların cezası öldürülmeleri veya asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çapraz kesilmesi veya yerlerinden sürgün edilmeleridir.² İşte, bu durum, onlar için dünyada bir rezilliktir. Ahirette ise onlar için büyük bir azap vardır.

1- İyi olanı bozup, kötülüğü yayanların. 2- Bu cezalar, işlenen suçta göredir. Öldürme yoksa ceza sürgündür.

34. Onları ele geçirmeden önce tövbe edenler hariç. İyi bilin ki Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

35. Ey iman edenler! Allah'a karşı takvâli¹ olun ve O'na yakınlaşmak için yol arayın. Kurtuluşa ermek için O'nun yolunda gayret gösterin.

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak. → Adalete

36. Yeryüzünde olanların tamamı ve bir o kadarı daha, gerçeği yalanlayan nankörlerin olsa ve Kıyamet Günü'nün azabından kurtulmak için bunları fidye olarak verseler, bu onlardan asla kabul edilmeyecektir. Onlar için elem verici bir azap vardır.

37. Ateşten çıkmak isterler. Onlar o ateşten asla çıkamayacaklar. Onlar için sürekli bir azap vardır.

38. Hırsızlık yapan erkeğin ve kadının, her ikisinin de ellerini yaptıkları işe karşılık, Allah'tan caydırıcı bir ceza olarak kesin. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

39. Kim yaptığı haksızlıktan sonra tövbe eder ve kendisini düzeltirse, kuşkusuz Allah onun tövbesini kabul eder. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

40. Bilmez misin? Kuşkusuz ki göklerin ve yerin mülkü Allah'a aittir. Dilediğine¹ azap eder, dilediğini bağışlar. Allah Her Şey Güç Yetiren'dir.

1- Uygun gördüğünü. Yani insanın seçimine göre uygun olan karşılığı vererek. Azabı gerektirecek "şey"ler yapana azap eder; bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı bağışlar. Azabı hak edeni azaplandırır, bağışlanmayı hak edeni bağışlar.

41. Ey Rasul! Küfre koşuşanlar seni üzmesin. O kimseler ki ağızlarıyla inandık dedikleri halde, kalben inanmadılar. Ve bir de yalan uydurmak amacıyla kasıtlı dinleyen Yahudiler. Sana gelmeyen başka bir toplum adına casusluk yapmak için dinlerler. Sözleri bağlamlarından kopararak değiştiriyorlar: "Eğer bu size verilirse onu alın, eğer bu verilmezse sakının." diyorlar. Allah, kimin fitneye düşmesini isterse, onun için Allaha karşı elinden hiç bir şey gelmez. İşte onlar, Allah'ın kalplerini arındırmak istemediği kimselerdir.¹ Onlar için dünyada aşağılanma, ahirette de büyük bir azap vardır.

1- Kalplerinin arındırılmasını hak etmeyen kimselerdir.

42. Yalan uydurmak için can kulağı ile dinlerler ve sürekli suhtla¹ geçinirler. Eğer hüküm vermen için sana gelirlerse, aralarında hüküm ver veya onlardan yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen sana hiçbir zarar veremezler. Ve eğer hüküm verirsen, aralarında adaletle hüküm ver. Kuşkusuz Allah, adil olanları sever.

1- Suht: haram kazanç, meşru olmayan kazançların tamamı, her türlü yolsuzluk.

43. İçinde, Allah'ın hükmünün¹ bulunduğu Tevrat'ın yanlarında olduğu halde, nasıl olur da sana hüküm verdiriyorlar? Sonra da o hükümden döneklik ediyorlar. Onlar, aslında inanmış değiller.

1- Kısas hükmü.

44. Kuşkusuz Biz, içinde doğru yola iletici ve aydınlatıcı olan Tevrat'ı indirdik. Nebiler onunla, teslim olan Yahudiler, rabbaniler¹ ve ahbar² için hükmediyorlardı. Onlar da Allah'ın kitabından ezberletilmiş olmasından dolayı, ona tanıklık ediyorlardı. Öyleyse siz insanlardan değil Bana karşı gelmekten sakının. Benim ayetlerimi az bir bedele değiştirmeyin. Ve Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, nankörlerin ta kendileridir.

1- Rabb'e adanmış olanlar. 2- Din bilginleri.

45. Ve Biz, onda, onların üzerine yazdık: "Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralamalarda kısas¹ vardır." Artık kim onunla tasadduk² ederse o, onun için bir kefarettir.³ Ve Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, zalimlerin ta kendileridirler.

1- Eş değer karşılık. 2- Kısas hakkını bağışlarsa, kısıstan vazgeçerse. 3- Bağışlanmadır.

46. Onların ardından, Tevrat'ı tasdik edici olarak, Meryem oğlu İsa'yı gönderdik. Biz ona, içinde hidayet ve nur bulunan, Tevrat'ı tasdik eden, takva¹ sahipleri için hidayet ve öğüt olan İncil'i verdik.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

47. İncil ehli, Allah'ın onda indirdiği ile hükmetsinler. Ve kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar fasıklardır.¹

1- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.

48. Biz sana, kendinden önceki Kitap'ı tasdik eden, onu düzenleyen¹ bu Kitap'ı hakk² olarak indirdik. O halde, aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Ve sakın sana gelen hakkı bırakıp onların hevalarına³ uyma. Ve Biz, sizin her biriniz için, bir şeriat⁴ ve yöntem belirledik. Allah dileseydi, sizi tek tip bir topluluk yapardı. Ancak sizlere verdiği ile sizi sınıyor.⁵ O halde hayırlarda yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. Allah, üzerinde ayrılığa düştüğünüz şeyleri bildirecektir.

1- "Müheym/düzenleyen" sözcüğü; çarpıtılmış, tahrif edilmiş hakikatleri ve tevhid inancının gerçeğini ortaya koymak demektir.

2- Bir işin doğrusu. Gerçeklik. Gerçek olan. Doğru olan. Bir şeyin aslı ve esası. 3- Kuruntularına, keyiflerine. 4- İlahi yasalar bütünü. Gerçeğin kaynağına götüren yol. 5- Ki nasıl kimseler olduğunuz belli olsun.

49. Ve aralarında, Allah'ın sana indirdiğiyle hükmet. Onların hevalarına uyma. Allah'ın sana indirdiğinin bir kısmından seni şaşırtmalarından ve onlardan sakın. Eğer verdiğin kararlara uymazlarsa, bilesin ki Allah, bazı günahları nedeniyle onlara musibet isabet ettirmeyi istiyor. İnsanların pek çoğu elbette fasıktır.¹

1- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.

50. Cahiliye hükmünü mü istiyorlar? Gerçeği kavramış bir toplum için, Allah'tan daha iyi hüküm veren kim olabilir?

51. Ey iman edenler! Yahudileri ve Hristiyanları evliya¹ edinmeyin. Onlar, birbirlerinin evliyasıdır.² Sizden kim onları müteveli³ edinirse, kuşkusuz o, onlardandır. Kuşkusuz Allah, zalim topluma hidayet etmez.

1- Mü'minlere karşı faaliyette yer alanları müttetik edinmeyin; onlarla ittifak etmeyin. 2- Müttetiktir. İşbirlikçisidir. 3- Yönetici, koruyucu, işbirlikçi.

52. Kalplerinde hastalık bulunanların, “Başımıza bir bela gelmesinden korkuyoruz.” diyerek, onların aralarında koşuştuklarını görürsün. Olur ya, Allah bir fetih veya kendi katından bir emir getirir ve böylece onlar içlerinde gizledikleri şeyden pişman olurlar!
53. İman edenler, şöyle derler: “Bütün güçleri ile senin yanında olacaklarına dair yemin edenler bunlar mı? İşte onların yaptığı bütün işler boşa gitti. Ve hüsrana uğrayanlar oldular.
54. Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse¹ bilsin ki Allah, Kendisinin onları sevdiği ve onların da O’nu sevdiği; müminlere karşı alçak gönüllü, gerçeği yalanlayan nankörlere karşı izzetli², Allah yolunda cihad eden, kınayıcının kınamasından korkmayan bir toplum getirir. İşte bu Allah’ın fazlıdır³ ki o fazla dilediğine verir. Ve Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan’dır, Her Şeyi Bilen’dir.

1- Mürted olursa. İslam inancında yer alan, “mürted olanın öldürülmesi” görüşü kesinlikle Kur’an’a aykırı bir düşüncedir. Dinde zorlama yoktur. Rabb’imiz, kullarına dilediğini seçme hakkı vermiştir. Dileyen iman eder, dileyen küfreder. Esas küfür, zorla dindar edilmek veya zorla dinden döndürülmektir. 2- Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük, güç. 3- Üstünlük, lütuf, ihsan, ıkrar, cömertlik, hayır, iyilik.

55. Sizin veliniz;¹ ancak Allah, O’nun Rasul’ü ve “salatı ikame edip ruku halinde zekât veren”² mü’minlerdir.

1- Yardımcı, gözetken, destekleyici, yandaş. Kur’an’da yer alan, “veli” ve velinin çoğulu olan “evliya” dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. 2- Bu cümleye, literal/lafız olarak diğer çevirilerde, ‘namaz kılan, zekât veren ve ruku eden’ şeklinde yanlış anlam verilmektedir. Oysaki ayette, sözcük anlamı itibarıyla ‘salatı ikame edip ruku halinde zekât veren’ demek olan bu terkip; Şirkten arınmış bir bilinçle Allah’a yönelmek, O’na kulluk etmek ve bunu, Allah’a bağlılığı ortaya koyarak, buyruklarına içtenlikle teslim olarak; arınmış, temizlenmiş bir benlikle yapmak demektir.

56. Ve kim Allah’ı ve O’nun Rasul’ünü ve mü’minleri veli edinirse, Allah’ın taraftarları onlardır. Galip gelecek olanlar da onlardır.
57. Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve gerçeği yalanlayan nankörlerden, dininizi alay ve eğlenceye alan kimseleri veliler edinmeyin. Eğer iman etmiş kimselerseniz, Allah’a karşı takvâli¹ olun.
- 1- Allah’ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya/güvenceye almak.
58. Salâta¹ çağrıldığınız zaman, onu alay ve eğlence konusu yaparlar. Bu, onların kesinlikle aklını kullanmayan bir toplum olmalarındandır.
- 1- Namaza.
59. De ki: “Ey Kitap Ehli! Allah’a, bize indirilene ve bizden önce indirilene inandığımız için mi bizden nefret ediyorsunuz? Kuşkusuz çoğunuz fasıklarsınız.”¹
- 1- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.
60. De ki: Allah’ın katında ceza olarak bunlardan daha kötüsünü size haber vereyim mi? Allah’ın lanet ettiği, gazabına uğrattığı ve onlardan maymunlar, domuzlar yaptığı¹ ve tağuta² kulluk eden kimseler, işte bunlar, durumları bakımından en kötü olan ve doğru yoldan sapmış olanlardır.
- 1- Maymun ve domuz yapılmak biyolojik olarak değil, kinaye olarak karakteristik bir duruma işarettir. 2- “Azgın, sapık, kötülük ve sapkınlık önderi, zorba, şeytan, put, put hane, kâhin, sihirbaz, Allah’ın hükümlerini tanımayan kişi, kurum, kuruluşlar.”
61. Onlar, size geldiklerinde, “İman ettik.” dediler. Oysaki onlar, yanınıza küfürle geldiler, küfürle döndüler. Allah, gizledikleri şeyi daha iyi bilir.

→ zalime taraftarlar

62. Ve onlardan pek çoğunun, **günah işlemede, düşmanlık yapmada ve haram yemede birbirleriyle yarıştıklarını** görürsün. Yapmakta oldukları şey ne kadar kötüdür!

63. Rabbanilerin ve ahbarın;¹ **günah söz söylemekten ve haram yemekten sakındırmaları** gerekmez miydi? **Yaltaklanmaları** ne kötüdür.

1- Rabb'e kul olanların ve bilginlerin. (Ruhbanlar ve Hahamlar/Hristiyan ve Yahudi din adamları; din bilginleri)

64. Yahudiler, "Allah'ın eli bağlıdır.¹" dediler. Böyle söylemelerinden dolayı elleri bağlandı ve lanetlendiler. Oysaki O'nun iki eli açıktır.² **Nasıl dilerse öyle infak³ eder.** Yemin olsun ki sana Rabb'inden indirilen şey onların çoğunun azgınlığını ve küfrünü arttıracaktır. Biz de aralarına Kıyamet Günü'ne kadar düşmanlık ve nefret yerleştirdik. Savaş için ateş yaktıkları her seferinde Allah onu söndürdü. Yeryüzünde bozgunculuk için koşuyorlar. Ve **Allah bozguncuları sevmez.**

1- Cimridir. 2- Çok cömerttir. 3- Yardım.

65. Eğer Kitap Ehli de inanıp **takva** sahibi olsaydı, kötülüklerini örter, nimet dolu Cennetlere koyardık.

66. Eğer onlar, **Tevrat'ı, İncil'i ve Rabb'lerinden kendilerine indirilene** **gereğince** uygulasalardı, hem üstlerinden hem de ayaklarının altından¹ yiyeceklerdi. İçlerinde muktesid² bir toplum var. Ve **onlardan** çoğu da kötü işler yapıyorlar.

1- Her yönden. 2- Orta yol tutan.

67. Ey Rasul! **Rabb'inden sana her indirilene** **tebliğ et.** Eğer yapmazsan, O'nun mesajını tebliğ etmemiş sayılırsın. Allah, seni insanlardan koruyor. Kuşkusuz, Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri doğru yola iletmez.

68. De ki: "Ey Kitap ehli! **Tevrat'ı ve İncil'i ve Rabb'inizden size indirilene** **gereğince** uygulamadığınız sürece inancınızı sağlam bir temele oturtmuş olmazsınız." Yemin olsun ki, Rabb'inden sana indirilmekte olan şey, onlardan çoğunun azgınlığını ve küfrünü elbette artırır. O halde gerçeği yalanlayan nankörlere **üzülme.**

69. İman edenler, Yahudiler, Sabiler ve Nasranîler;¹ kim Allah'a ve Ahiret Günü'ne **iman etti ve sâlihâtı yaptı,**² onlara korku yoktur ve **üzülmeyeceklerdir** de.

1- Yahudiliğin geçerli olduğu dönemde; iman eden ve sâlihâtı yapan Yahudiler, Hristiyanlığın geçerli olduğu dönemde, iman eden ve sâlihâtı yapan Hristiyanlar; Sabîliğin geçerli olduğu dönemde, iman eden ve sâlihâtı yapan Sabiler ve şu anda da iman eden ve sâlihâtı yapan Mü'minlerin ödülleri Rabb'leri verecek. Ayette, her dinin geçerli olduğu dönemde, o dinin mensupları içinde iman eden ve sâlihâtı yapan kimseler kastedilmektedir. (Benzer ayet 2/Bakara, 62) 2- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

70. Elbette İsrailoğulları'ndan **söz aldık** ve onlara rasuller gönderdik. Ne zaman kendi kuruntularına, arzu ve isteklerine uymayan bir rasul geldiyse, **bir kısmını yalanlıyor ve bir kısmını da öldürüyorlardı.**

71. Bir fitne¹ olmayacağını sandılar da **kör ve sağır kesildiler.**² Sonra Allah, onların üzerine tövbe³ etti. Ardından onlardan birçoğu kör ve sağır kesildiler. Allah ne yaptıklarını gerçeğiyle görmektedir.

1- Bir sınavla, test olmakla karşı karşıya olduklarını düşünmediler. 2- Gerçeği görmezden ve duymazdan geldiler. 3- Cezayı hak ettikleri halde, Allah onları cezalandırmadı; onlara kendilerini düzeltmeleri için bir fırsat daha verdi.

72. Ant olsun Meryem oğlu Mesih'e, o Allah'tır diyenler kâfir oldular. Oysaki Mesih: "Ey İsrailoğulları! Benim de sizin de Rabb'iniz olan Allah'a kulluk edin. Kim Allah'a şirk koşarsa, Allah ona Cenneti haram etmiştir. Ve onun varacağı yer ateştir. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur." dedi.

73. Ant olsun "Allah, üçün üçüncüsüdür." diyenler kâfir oldular. Oysaki bir tek ilahtan başka ilah yoktur. Ve eğer bu söylediklerinden vazgeçmezlerse, onlardan kâfir kalanlara elbette elem verici bir azap dokunacaktır.

74. Hâlâ Allah'a tövbe edip mağfiret¹ dilemiyorlar mı? Oysaki Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
1- Bağışlanma.

75. İyi bilin ki, Meryem oğlu Mesih, yalnızca bir rasuldür. Ondan önce çok rasuller gelip geçti. O'nun annesi çok dürüsttür. İkisi de diğer insanlar gibi yer, içerlerdi. Onlar için ayetleri¹ nasıl açıkladığımıza bak ve sonra nasıl döndürüldüklerini² gör.
1- İsa'nın mucizevi yaradılışını. 2- Gerçekten yüz çevirdiklerini.

76. De ki: "Allah'ı bırakıp, size bir yarar sağlamaya da bir zarar vermeye de gücü yetmeyen şeylere mi kulluk yapıyorsunuz? Allah, Her Şeyi Duyan, Her Şeyi Bilen'dir."

77. De ki: "Ey Kitap Ehli! Gerçeğin dışına çıkarak, dininizin sınırlarını ihlal etmeyin. Daha önce sapan ve birçoğunu saptıran ve düzgün yoldan sapmış olan bir toplumun kuruntu ve tutkularına uymayın.

78. İsrailoğulları'ndan gerçeği yalanlayan nankör kimseler, asi olmaları ve haddi aşmaları nedeniyle, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lânetlendiler.

79. Yaptıkları kötü şeylerde, birbirlerini uyarıyorlardı. Gerçekten yapmakta oldukları şey ne kadar çirkindi.

80. Onlardan çoğunun, gerçeği yalanlayan nankörleri veli¹ edindiklerini görürsün. Nefislerinin kendileri için sunduğu şey ne kötüdür. Allah, onlara gazap etmiştir ve onlar sürekli azapta kalacaklardır.

1- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.

81. Eğer onlar, Allah'a, Nebi'ye ve ona indirilene iman etselerdi, onları evliya¹ edinmezlerdi. Fakat onlardan pek çoğu fasıktır.
1- Koruyucular, yardımcıları, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar.

82. İman eden kimselere düşmanlık yönünden insanların en çetininin Yahudiler¹ ve müşrikler olduğunu görürsün. Ve yine iman eden kimseler için sevgice daha yakın olanların da, biz Nasarayiz² diyenler olduğunu göreceksin. Bunun nedeni, kuşkusuz bunların içinde gerçekten büyüklük taslamayan keşişler³ ve rahipler olmasıdır.

1- Sözcüğün başında, "el" takısı, yani belirlilik takısı bulunmaktadır. Dolayısıyla belli bir dönemde, belli bir coğrafyada ve belli bir grup Yahudi'den söz edilmektedir. Yani tarihin her döneminde yaşamış ve yaşayacak olan Yahudi'leri kapsayan bir husus değildir. O gün İslam'a karşı tavır alan Yahudiler söz konusudur. Aksi bir düşünce Kur'an'ın çizdiği anlayışa kesinlikle aykırıdır. 2- Hristiyan'ız. Burada söz konusu edilen Hristiyanlar da tıpkı Yahudiler gibi belli muhataplardır. Bu bütün zamanları kapsayan bir niteleme değildir. 3- İbadetle meşgul olanlar

83. **Rasul'e indirileni** duydukları zaman, gerçeği anlamalarından dolayı onların **gözlerinin** yaşla dolup taşıtığını görürsün. Derler ki: "Ey Rabb'imiz! İman ettik, öyleyse bizi şahitlerle beraber yaz.
84. Ve bize ne oluyor ki, Allah'a ve bize gelen gerçeğe iman etmeyelim: Rabb'imizin **bizi iyi kimseler topluluğuna dâhil etmesi** umut ve beklentisi içinde iken. → *sağlık (islah edici)*
85. **Böyle söylemelerinden dolayı** Allah da karşılık olarak içinden ırmaklar akan Cennetlerle ödüllendirdi. Onlar, orada sürekli kalacaklardır. İşte muhsinlere¹ verilen karşılık budur.
1- İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.
86. İnkâr edip **ayetlerimizi** yalanlayan nankör kimseler, işte onlar Cehennem halkıdır.
87. Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı tayyibat¹ olan şeyleri haram saymayın. Haddi aşmayın.² Allah, haddi aşanları sevmez. → *kendinize ve başkasına*
1- Sağlıklı, yararlı, bakımlı, temiz, hoş. 2- Bu helaldir, bu haramdır diyerek kendi kendinize hüküm vermeyin.
88. Allah'ın **sizi** rızıklandığı şeylerin helal ve tayyib¹ olanlarından yiye. İman ettiğiniz Allah'a karşı **takvâli**² olun.
1- Sağlıklı, yararlı, bakımlı, temiz, hoş. 2- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

89. Allah, kasıtsız¹ yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutmaz, ancak bilinçli olarak ettiğiniz yeminlerden dolayı sorumlu tutar. Bunun² bedeli ailenize yedirdiğinizin ortalaması üzerinden on yoksulu yedirmek veya onları giydirmek veya bir köleyi özgürlüğüne kavuşturmadır. Fakat bunlara gücü yetmeyene üç gün oruç vardır. Bozduğunuz yeminlerinizin bedeli budur. Yeminlerinizi bozmayın. Allah, size ayetlerini³ böyle açıklıyor. Umulur ki şükredersiniz.⁴ *Shükür*
- 1- Yalan söyleme amacıyla yapılmayan veya doğru sanılarak yapılan. 2- Yeminlerinizi bozmanızın bedeli. 3- Hükümlerini. 4- Gerekeni yaparsınız.
90. Ey iman edenler! Hamr¹, kumar, dikili taşlar² ve şans oyunları³ şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının. Umulur ki kurtuluşu erersiniz.
- 1- Akli örten, sarhoşluk veren her türden içki ve uyuşturucu. 2- İnsanlardan yararlanmak amacıyla manevi değer verilmiş, kutsallaştırılmış put ve benzeri nesneler; mezar, türbe vb. şeyler. 3- Şans oyunları ile gelecek hakkında kehanette bulunmak.
91. Şeytan, hamr ve kumarla aranızı düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah'ın öğütlerini dinlemekten ve salâttan¹ uzaklaştırmak ister. O halde bunlardan vazgeçmeyecek misiniz?
- 1- Namaz kılmaktan.
92. Ve Allah'a itaat edin ve Rasul'e itaat edin. Sakının.¹ Eğer bu buyrukları dinlemezseniz, bilin ki rasulümüşe düşen açıkça duyurmaktır.
- 1- 91. Ayette ifade edilen şeylerden uzak durun.

93. İman eden ve **sâlihâtı yapan**¹ kimselere; **takvâli**² oldukları, iman edip sâlihâtı yaptıkları sürece, daha önce **yiye içtikleri** o şeylerden dolayı bir sorumluluk yoktur. Bundan böyle **takvalı** olup, iman ettikleri ve yine **takvalı** olup **sâlihâtı** yaptıkları ve yine **takvalı** olup **iyilik** yaptıkları takdirde, bilin ki Allah, **muh-sin**³ olanları sever.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek. 2- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya, güvenceye almak. 3- İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.

94. Ey iman edenler! Allah, ellerinizin ve oklarınızın ulaşabildiği bir kısım avla sizi dener. Ki görünmeyen yerde kendisine karşı gelmekten sakınanların kimler olduğunu bilmek için. Bundan sonra **kim haddi aşarsa onun** için elem verici bir azap vardır.

95. Ey iman edenler! İhramlıyken¹ **av hayvanı öldürmeyin**. Sizden kim bile bile öldürürse, karşılık olarak yapacağı şey, sizden adil iki kişinin kararıyla, avlanılan şeye denk Kâbe'ye ulaşacak kurbanlık bir hayvan göndermek veya yoksulları doyurmak veya buna denk oruç tutmaktır ki bu yaptığı işin vebalini tatması içindir. Allah **geçmiştekini affetti**. Kim aynı suçu tekrar ederse, Allah onun hesabını sorar. Ve Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, Hesap Sorucu'dur.

1- Hac esnasında yasaklanmışken, haram edilmişken.

96. **Deniz avı** ve onu yemek ve ondan geçim temin etmek size ve yolculukta olanlara helal kılındı. Ve ihramlı olduğunuz süre içinde kara avı size haram kılındı. Huzuruna toplanacağınız Allah'a karşı **takva** sahibi olun.

97. Allah, saygın ev olan **Kâbe'yi** ve saygın olan **ayı** ve **hediye kurbanlığı**¹ ve gerdanlıkları² insanlar için **kıyam**³ yaptı. Bilesiniz ki Allah, göklerdekini ve yerdekini bilmektedir. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Hacc yapanlara yemeleri için gönderilecek olan. 2- Hacc yapanların yemesi için ayrılan hayvanları belirlemek için konulan işaretler. 3- Belini doğrultma, geçimini sağlama, yiyeceğini karşılama aracı yaptı.

98. İyi bilin ki; Allah, Cezası Çok Şiddetli Olan'dır ve kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

99. **Rasule düşen**, yalnızca çağrıda bulunmaktadır. Açığa vurduğunuz da gizlediğinizi de Allah bilir.

100. De ki: **Pis olanla temiz olan aynı değildir. Vele** ki pis olanın **birçoğu/çokluğu**¹ hoşuna gitse **de**. Ey selim akıl² sahipleri! Allah'a karşı **takvalı** olun.

1- Az olan temiz şey, çok olan pis şeyden daha hayırlıdır. Az ama helal olan, çok ama haram olandan daha temizdir. Önemli olan nitelik, nicelik değil. 2- Sağlıklı düşünen, sağduyulu olan.

101. Ey iman edenler! Her şeyi sormayın! Açıklandığında sizi zor duruma düşürecek şeyler vardır. Oysaki Kur'an indiği anda o şeyleri sorarsanız meydana çıkar. Allah, onlardan vazgeçmiştir¹. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Çok Hoş Görülü'dür.

1- Kimi şeyleri detaylandırmamıştır.

102. Gerçekten, sizden önce de onları bir toplum sormuştu da sonra onları inkâr edenler olmuşlardı.

103. Allah, ne "**Bahîre**" ne "**Sâibe**" ne "**Vâsile**" ne de "**Ham**"¹ diye bir şeyi **meşru** kılma. Fakat gerçeği yalanlayan nankörler, yalan söyleyerek Allah'a iftira ediyorlar. Ve onların çoğu **akıllarını** kullanmıyorlar.

1- Bu isimler; Arapların, putlara kurban ettikleri ya da onlar adına değerlendirdikleri hayvanlara verdikleri isimlerdir.

bilmeden yapılan

kötü alışkanlıkların meşrulaştırılması

104. Onlara, Allah'ın indirdiğine ve rasule gelin dendiği zaman, "Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter." dediler. Peki ya ataları bir şey bilmeyen ve doğru yolda olmayan kimseler ise?

105. Ey iman edenler! Siz, kendinizden sorumlusunuz. Eğer siz doğru yol üzerindeyseniz, sapan kimseler size zarar veremez. Dönüşünüz Allah'adır. Yaptığınız şeyleri size haber verecektir.

106. Ey iman edenler! Eğer birinizde ölüm belirtileri ortaya çıkarsa, vasiyet anında içinizden adalet sahibi iki kişi aranızda tanıklık etsin. Veya yeryüzünde yolculuk ederken¹ ölüm musibeti size isabet ederse, sizden olmayan iki kişi tanıklık etsin. Eğer şüpheye düşerseniz o iki kişiyi salâttan² sonra alıkoyun. "Yakınımız da olsa tanıklığımızı hiçbir bedele satmadık ve Allah'ın tanıklığını gizlemedik. Yoksa öyle yaparsak, kuşkusuz günahkârlardan oluruz." diye Allah'a yemin etsinler.

1- Gurbette olduğunuzda. 2- Cenaze duasından, töreninden.

107. Eğer o ikisinin günah işledikleri anlaşılırsa, onların yerine mirasa hak sahibi olanlardan iki kişi geçer: "Bizim tanıklığımız o ikisinin tanıklığından daha doğrudur ve biz haddi aşmadık, öyle olsaydı kuşkusuz biz elbette zalimlerden oluruz." diye Allah'a yemin ederler.

108. İşte bu, tanıklığın tam anlamıyla yerine getirilmesi; yoksa yeminden sonra yeminlerinin başkalarının yeminleriyle geri çevrilmesinden korkulması bakımından daha uygundur. Allah için takvâli¹ olun ve dinleyin. Allah, fasık olan toplumu doğru yola iletmez.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

109. Allah, rasulleri topladığı gün, "Nasıl karşılandınız der?" "Bizim bir bilgimiz yok, doğrusu gayibleri¹ bilen ancak Sen'sin." derler.

1- Gizli, görünmeyen, bilinmez olan, algılanamayan, gelecekte olacak şeyler, geleceğe dair bilgiler.

110. Allah, "Ey Meryem oğlu İsa! Senin ve annenin üzerinde olan nimetimi hatırla" diyecek. Hani seni Kudus'un Ruhu¹ ile güçlendirdik ki insanlarla beşikte² ve yetişkinlikte konuşuyordun. Ve hani sana Kitap'ı ve Hikmet'i ve Tevrat'ı ve İncil'i öğrettik. Ve hani Ben'im iznimle çamurdan kuş şeklinde bir şey yaratıyordun ve ona üflüyordun, Ben'im iznimle hemen kuş oluyordu; kör olarak doğanı ve abrası³ Ben'im iznimle iyileştiriyordun. Hani Ben'im iznimle ölüleri⁴ çıkarıyordun. Hani İsrailoğulları'nı senden uzaklaştırdım. Hani onlara apaçık beyyinelerle⁵ geldiğinde, onlardan kâfir olanlar, "Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir." dediler.

1- Ruh ve Kudus sözcüklerinden oluşan belirtili isim tamlamasıdır. "Kudus'un Ruh" demektir. "Kutsal Ruh" olarak, sıfat tamlaması şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. İsim tamlaması olarak; Allah'ın Ruh, Allah'ın vahyi, Allah'tan gelen bilgi anlamına gelmektedir. Ruh sözcüğü; "can", vücuda hayat veren cevher" demektir. Bu anlamından hareketle, isim tamlaması olarak vahiy sözcüğünün yerine kullanılmıştır. Kur'an'da dört yerde geçen Ruh'u'l Kudus isim tamlamasındaki Kudus, Allah; ruh sözcüğü ise, "insana ve topluma hayat veren; düzen vererek onları canlı ve diri tutan, sağlıklı kılan ruh/can anlamındadır. Bu nedenle çevirilerde, Ruh'u'l Kudus'a, "Cebrail" anlamı verilmesi doğru değildir. Ayrıca, 16/Nahl, 102. ayette yer alan "nezzele" fiiline "indirdi" anlamı vermek, gramer olarak yanlıştır. Zira "indirdi" olabilmesi için, sözcüğün, nezzele değil "enzele" olması gerekirdi. Ayette yer alan "nezzelehu Ruh'u'l Kudus" ifadesinin anlamı, "Ona birçok vahiy/Ruhu'l Kudus indi." demektir. Ruh'u'l Kudus'u, yani vahyi, Allah'ın indirdiği 16/Nahl, 101. ayette açıkça belirtilmektedir. Ruhun, vahiy anlamında kullanıldığına örnek ayet: "O, dereceleri yükseltendir, arşın sahibidir. O, buluşma günü hakkında insanları uyarmak için Kendi buyruğundan olan "ruhu/vahyi" kullarından dilediğine ulaştırır. (40/Mü'min, 15) Ruh'u'l Kudus ifadelerinin geçtiği ayetler: 2/Bakara, 87, 253; 5/Maide, 110; 16/Nahl, 102. 2- Hz. İsa'nın beşikte konuşması gerçektir. Bunu başka türlü açıklamak ayete açıkça muhaleffettir. 19/Meryem, 21. ayette de denildiği gibi: bu olay bir mucizedir. Hz İsa'nın

beşikte iken konuştuğunu hiçbir yoruma gerek kalmayacak açıklıkta başka ayetler de bildirmektedir: 3/Al-i İmran, 46: "O, beşikte de, yetişkinliğinde de insanlarla konuşacak. O, salihlerden olacaktır." Ve 19/Meryem, 29, 30, 31. ayetler. 3- Alacalıyı. 4- Dirilterek çıkarıyordun. 5- Kanıt içeren, açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.

111. Havarilere, Bana ve Ben'im räsulüme iman etmelerini vah-yettim. "İman ettik." dediler. Ve tanık ol ki kuşkusuz ki biz müslümanlarız.¹

1- Teslim olanlarız.

112. Hani havariler dedi: "Ey Meryem oğlu İsa, senin Rabb'inin üzerimize gökten bir sofrı indirmeye gücü yeter mi?" "Eğer inanıyorsanız Allah'tan takvalı¹ olun" dedi.

1- Allah'ın buyruklarına uyarak, kendinizi cezalandırılmaktan koruyun. Allah'a asilik yapmayın, O'nun buyruklarına uymazsanız cezalandırılacağınızı bilin.

113. "Ondan yemeyi ve kalplerimizin iyice yatışmasını; senin bize doğru söylediğini bilmeyi ve buna doğrudan tanık olmayı istiyoruz." dediler.

114. Meryem oğlu İsa: "Ey Allah'ım, Rabb'imiz, gökten üzerimize bir sofrı indir. Ki o sofrı bizim için; öncemiz ve sonramız için bir bayram olur ve Sen'den de bir ayet.¹ Bizi rızıklandır ve Sen rızıklandıranların en hayırlısı." dedi.

1- Kanıt, gösterge.

115. Allah: "Ben, üzerinize onu indireceğim. Ama ondan sonra sizden kim gerçeği yalanlayarak nankörlük ederse, âlemlerden hiç kimseyi azaplandırmadığım şekilde ona azap ederim." dedi.

116. Allah: "Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara, Allah'tan başka beni ve annemi iki ilah edinip diye sen mi söyledin?" buyurduğunda, "Sen yücesin." dedi. "Gerçek olmayan bir şeyi söylemek haddim değil. Ben onu söyleseydim, Sen onu bilirdin. Nefsimde olanı bilirsin, ben ise Sen'in zatında olanı bilmem. Sen, gaipleri eksiksiz bilersin."

117. "Onlara, bana emrettiklerinden başkasını söylemedim. Benim ve sizin Rabb'iniz olan Allaha kulluk edin dedim. Ben içlerinde olduğum sürece onlara gözetleyiciydim. Fakat beni vefat ettirince¹ onların üzerinde gözetleyici yalnızca Sen oldun. Ve Sen, Her Şeye Tanıksın."

1- Ayetten de anlaşılacağı gibi İsa Nebi'nin de her insan gibi vefat ettiği açıkça görülmektedir.

118. Eğer onlara azap edersen onlar Sen'in kullarıdır. Ve eğer onları bağışlarsan, Mutlak Üstün Olan ve En İyi Hüküm Veren Sen'sin."

119. Allah: "Bugün, doğruluklarının doğrulara fayda sağlayacağı gündür." dedi. Onlar için, içinden nehirlerin aktığı cennetler¹ vardır. Orada süresiz kalacaklar. Allah onlardan, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte büyük başarı budur.

1- Bahçeler

120. Göklerin, yerin ve bunların içindekilerin mülkü¹ Allah'ındır. Ve O, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

1- Egemenliği, sahipliği, yönetimi.

EN'AM SÛRESİ

[İniş sırası: 93, Mekki, 165 ayet.

Adını 136,138 ve 139. ayetlerde geçen "hayvanlar(geviş getiren)" anlamındaki en'am sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Hamd¹, **gökleri ve yeri yaratan**, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a özgüdür. Gerçeği yalanlayan nankörler **ilahlarını** Rabb'leriyle denk tutuyorlar.

1- *Yüce, Güçlü ve Övgüye Değer Yegâne Varlık.*

2. O, sizi balçıktan yarattı. Sonra "ecel"¹i tayin etti. Ve adı belirlenmiş ecel O'nun yanındadır.² Sonra da sizler hala kuşkulanıyorsunuz.

1- *Ecel, bir şeyin belirlenmiş süresidir. Bir sürenin son anı demektir.*

2- *Belirlenen süre, sürenin son anına ait bilgi yalnızca Allah'ın bilgisindedir. O'dan başkası bunu bilemez.*

3. **Göklerde ve yerde Allah O'dur.** Gizlinizi de açığınızı da bilir. Ve ne kazandığınızı da bilir.

4. Onlara, ne zaman Rabb'lerinin ayetlerinden bir ayet gelse il-laki ondan yüz çevirirler.

5. Fakat kendilerine gelen **hakı yalanladılar.** Onlara, yakında kendisi ile alay ettikleri şeyin haberleri gelecek.

6. **Kendilerinden önce nice nesilleri helak ettiğimizi** idrak¹ etmiyorlar mı? Yeryüzünde size vermediğimiz imkânları onlara vermiştik. Üzerlerine bol bol yağmur göndermiş ve yerlerde ırmaklar akıtmıştık. **İşledikleri günahları** nedeniyle kendilerini yok ettik. **Onlardan sonra başka nesiller meydana getirdik.**

1- *Bir şeyi tam olarak kavrama, anlama.*

7. Biz, sana kağıt üzerine yazılı bir metin gönderseydik; onlar da ona elleriyle dokunsalardı yine de gerçeği yalanlayan nankörler, "Bu, ancak apaçık bir sihirdir." derlerdi.

8. "Ona bir melek indirilmeli değil miydi?" dediler. Eğer bir melek indirmiş olsaydık iş bitirilmiş olurdu. Sonra onlara göz açtırılmazdı.

9. Ve Biz, bir melek görevlendirseydik, onu da insan şeklinde gönderirdik ve **onları düştükleri kuşkuya yine düşürürdük.**¹

1- *"Bu da senin gibi bir insandır." der, yine inanmazlardı.*

10. **Ant olsun, senden önce de rasullerle alay edildi.** Onlarla alay edenleri, alaya aldıkları şey çepeçevre kuşatıverdi.

11. De ki: "**Yeryüzünü dolaşın da yalanlayanların sonunun nasıl olduğunu görün!**"

12. De ki: "**Gökte ve yerde olan şeyler kimindir?**" De ki: "Rahmeti Kendi üzerine yazan Allah'ındır." O, kendisinden kuşku olmayan Kıyamet Günü'nde sizi mutlaka toplayacaktır. O kimseler ki kendi nefislerine **hüsran**¹ ettiler, işte onlar iman etmezler.²

1- *Ömrünü boş şeyler uğruna tüketip, ebedi kayba uğramak.*

2- *Yaradılışa uygun olmayan bir ahlak ve yaşam tarzı, fıtratı bozduğundan; fıtratta bulunan inanma güdüsü yok olmaktadır. Zira Yapısı bozulmamış bir fıtratta, inanç fıtratın gereğidir.*

13. **Gece ve gündüzde barınıp yaşayan her şey O'nundur.** O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

14. De ki: "Göklerin ve yerin firatını¹ belirleyen, her kesi yedirip içiren, fakat kendisinin yeme ve içmeye ihtiyacı olmayan Allah'tan başkasını mı veli² edineceğim?" De ki: "Bana, teslim olanların ilki olmam emredildi." Ve sakın müşriklerden olma!
1- Yaradılmış olan şeylerin, yaratılış ve işleyiş yasaları. 2- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.
15. Eğer Rabb'ime isyan edersem; büyük günün azabından korkarım.
16. İzin Günü kim kurtarılsa, ona rahmet edilmiştir. İşte apaçık kurtuluş da budur.
17. Eğer Allah, sana bir sıkıntı verirse onu Kendisinden başka giderecek yoktur. Ve eğer sana bir iyilik verirse kuşkusuz Her Şeye Kadir Olan O'dur.
18. O, kullarının üzerinde mutlak egemenlik sahibidir. En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.
19. De ki: "Tanıklık yönünden hangi şey daha güvenilirdir?" De ki: "Aramızda tanık Allah'tır. Bu Kur'an; bana, sizi ve ulaştığı herkesi uyarmak için vahyedildi. Yoksa Allah ile beraber başka ilahlar olduğuna tanıklık mı ediyorsunuz? De ki: "Ben tanıklık etmem." De ki: "O ancak tek ilahtır. Kuşkusuz ben, sizin şirk koştuğunuz şeylerden uzağım."
20. Kendilerine kitap verdiklerimiz, onu çocuklarını tanır gibi tanırırlar. O kimseler, kendi nefislerine hüsrân¹ ettiler, işte onlar iman etmezler.
1- İnsanın, ömrünü boş şeyler uğruna tüketip, ebedi kayba uğraması.
21. Uydurduğu yalanları Allah'a yakıştırandan veya O'nun ayetlerini yalanlayanlardan daha zalim kim olabilir? Zalimler kurtuluş yüzü görmezler.
22. O gün hepsini toplayacağız. Sonra şirk koşanlara, "Hani neredede boş yere davasını güttüğünüz ortaklar?" diye soracağız.

23. Sonra başvurduğukları fitne¹ "Rabb'imiz Allah'a ant olsun ki, biz müşriklerden değildik." demelerinden başka bir şey olmadı.
1- Mazaret. *kendilerini kandırıyordılar*
24. Bak! Kendi aleyhlerine nasıl yalan söylediler. Ve uydurdukları şeyler onlardan ayrılıp yok oldu. *yalanla meşgul oldular, yalanla iddialar*
25. Onlardan seni dinleyenler¹ vardır; oysa onların kalplerine perde, kulaklarına ağırlık koyduk.² Onlar her türlü ayeti³ gör-seler de yine de ona iman etmezler. Gerçeği yalanlayan nan-körler sana geldiklerinde, "Bunlar ancak geçmişin masallarıdır." diye seninle tartışırlar. *geçmişteki kâfirlerin*
- 1- Dinliyormuş gibi yapan. 2- Kûfûrde kalmaya inat etmeleri ve bunu kararlılıkla sürdürmeleri nedeniyle. 3- Gösterge, kanıt.
26. Onlar, başkalarını ondan vazgeçirmeye çalışırlar, kendileri de ondan uzaklaşırlar. Ve onlar, ancak kendilerini mahvederler, ama bunu idrak etmezler. *şakâyetten*
27. Onların, ateşin karşısında durdurulduklarında: "Keşke geri döndürülsek de Rabb'imizin ayetlerini yalanlamasak ve mü'minlerden olsak." dediklerini bir görsen.
28. Hayır! Daha önce gizledikleri şeyler açığa çıktı. Eğer onlar, geri döndürülseler yasaklanan kötülöklere tekrar dönerler. Onlar kesinlikle yalancılardır.
29. "Dünya hayatımızdan başka hayat yoktur, öldükten sonra di-riltilecek de değiliz." dediler.
30. Rabb'lerinin huzurunda durdurulduklarında, onları bir gör-sen! Allah, "Bu, gerçek değil miymiş?" dedi. Onlar: "Hayır! Gerçektir ve Sen de Rabb'imizsin." dediler. O, "Yok saymış ol-manızdan dolayı azabı tadın." dedi. *ve insanlara zul*
31. Allah ile karşılaşmayı yalan sayanlar, gerçekten hüsrana uğ-ramışlardır. Nihayet o saat ansızın gelip çatınca, günahlarını sırtlarına yüklenerek: "Dünyada iyi şeyleri yapmamaktan do-layı yazıklar olsun bize." diyecekler. Dikkat edin yüklendikleri şey ne kötüdür!

buş yere dâvasını gütüğüdür Ortaklar: diye soracağız:
adına, aynalattığına d m, m IV,
ideolojik kutsalların

32. Dünya hayatı, bir oyun ve oyalanmadan başka bir şey değildir. Ahiret yurdu ise, takva ehli olanlar için daha hayırlıdır. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?

33. Doğrusu, onların söyledikleri sözlerin seni üzdüğünü biliyoruz. Aslında onlar seni yalanlamıyorlar; o zalimler açıkça Allah'ın ayetlerini yalanlıyorlar.

34. Ant olsun, senden önce de rasuller yalanlanmıştı. Yalanlanmalarına ve eziyet edilmelerine karşı Bizim yardımımız ulaşınca kadar sabrettiler. Allah'ın kelimelerini¹ değiştirebilecek bir güç yoktur. Nitekim senden önce gönderilmiş elçilerin bir kısım haberleri sana gelmiştir.

1- Takdir edilmiş hüküm.

35. Eğer yüz çevirmeleri sana ağır geldiyse, yapabilirsen bir tünelle yerden veya bir merdivenle gökten onlara bir ayet¹ getir! Eğer Allah dileseydi, elbette onları doğru yol üzerinde toplardı. O halde sakın cahillerden olma!

1- Mucize.

36. Ancak kulak veren kimseler¹ bu daveti kabul eder. Ölülere² gelince onları ancak Allah diriltir. Sonra O'na döndürülürler.

1- Samimi olanlar ve gerçeği bilmek isteyenler. 2- Kulak vermeyenler, gerçeğe kulakları kapalı olanlar.

37. Ona, "Rabb'inden bir âyet¹ indirilseydi ya" dediler. De ki: "Elbette ki Allah, bir âyet² indirmeye kadirdir. Ancak onların çoğu bunu bilmezler.

1,2- Mucize.

38. Yeryüzünde hareket eden hiçbir dâbbeh¹ ve iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki, sizin gibi ümmetler² olmasın. Biz, Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.³ Sonunda hepsi de Rabb'lerinin huzurunda toplanacaklardır.

1- Hayvan/Hareket eden canlı. 2- Topluluk. 3- Yaratılan her varlık, 'sünettullah'a/Allah'ın koyduğu yasalara uygun yaratılmış olup, o yasalara göre varlıklarını sürdürmektedirler.

39. Âyetlerimizi yalanlayan kimseler, karanlıklar¹ içinde kalmış, sağırlar ve dilsizlerdir. Allah dilediğini saptırır², dilediğini de dosdoğru yola iletir.³

1- Küfür, şirk, nifak... 2- Uygun gördüğünü. Hak edeni. Sapkınlıkta kalmak isteyen. 3- Uygun gördüğünü. Hak edeni. Doğru yolu bulmak isteyen.

40. De ki: "Eğer doğru söyleyen kimselerseniz söyleyin bakalım. Size Allah'ın azabı gelse veya son saat¹ gelse, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız?"

1- Kıyamet, hesap günü.

41. Hayır! Yalnız O'na yalvarırsınız, O da dilerse yalvarmanıza konu olan sıkıntıyı kaldırır ve siz de ortak koştuklarınızı anmazsınız.

42. Ant olsun ki Biz, senden önceki ümmetlere de azap gönderdik. Belki yalvarırlar diye onları darlık ve sıkıntı ile yakaladık.¹

1- Bu ayet, 40, 41, 42, 43 ve 44. ayetlerle aynı konu bağlamında değerlendirilmelidir. Söz konusu ümmetler (toplumlar) kalpleri katılaşmış, azgınlaşmış ve iyice sapkınlaşmış toplumlardır.

43. Hiç olmazsa onlara sıkıntılarımız dokunduğu vakit yalvarsalardı! Fakat kalpleri katılaştı ve şeytan da onlara yaptıklarını çekici gösterdi.

44. Onlar, verilen öğüdün unutulunca, onlara her şeyin kapılarını açtık; kendilerine verilen şeylerle sevince daldıkları sırada onları ansızın yakalayiverdik. O zaman bütün ümitleri boşa çıktı.

45. Böylece zulmeden halkın kökü kurudu. Âlemlerin Rabb'i olan Allah'a hamdolsun.

46. De ki: "Söyleyin bana! Eğer Allah; işitmenizi, görmenizi ve kalbinizin¹ idrak etmesini yok etse, Allah'tan başka hangi ilah onları size geri verebilir?" Bak, ayetlerimizi nasıl çok yönlü açıklıyoruz. Buna rağmen onlar yine de yüz çeviriyorlar.

1- Düşünme ve akletme melekesini/yetisini.

47. De ki: "Hiç düşündünüz mü? Eğer size Allah'ın azabı ansızın veya göz göre göre gelse, zalimlerden başkası mı yok edilir?"¹
1- 45. ayete vurgu yapılmaktadır.

48. Biz elçileri ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Kim iman eder kendisini düzeltirse, onlara korku yoktur, onlar üzülmeyecekler de.

49. Ayetlerimizi yalanlayanlara da, yaptıkları fasıklık¹ yüzünden azabımız dokunacaktır.
1- Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.

50. De ki: "Ben size, Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum. Gaybı da bilmem. Size, ben bir meleğim de demiyorum. Ben, sadece bana vahyolunana uyuyorum." De ki: "Kör ile gören bir olur mu? Niçin düşünmüyorsunuz?"

51. Rabb'lerinin huzurunda şefaati ve velileri olmaksızın, hesaba çekilmekten korkanları, sana vahyedilen ile uyar ki takva sahibi olsunlar.

52. Rabb'lerinin vechini¹ dileyerek sabah akşam² O'na yönelenleri uzaklaştırma.³ Onların hesabından sen, senin hesabından da onlar sorumlu değil. Eğer onları kendinden uzaklaştırırsan zalimlerden⁴ olursun!

1- Hoşnutluğunu, O'nunla birlikte olma arzusunu. 2- Devamlı, gün boyu. 3- Statüleri gereği toplumun ileri gelenlerinin beğenisi için, yoksul, yoksun ve güçsüz olanları ikinci planda bırakacak bir davranış içine girme. 4- Haksızlık yapanlardan.

53. Biz, böylece onların bir kısmını, bir kısmı ile fitnelendirdik¹ ki: "Allah'ın, aramızdan lütfuna layık gördüğü kimseler bunlar mıdır?" desinler diye. Allah, şükredenleri daha iyi bilen değil midir?

1- Zenginlik, fakirlik, sosyal statüler, varlık-yokluk gibi şeylerle sınav etmek.

54. Âyetlerimize iman etmiş kimseler¹ sana geldiklerinde, "Size salam olsun." de.² Rabb'iniz rahmet etmeyi Kendi üzerine yazdı. Sizden kim cehaletle³ kötü bir şey yapar da ardından tövbe edip kendini düzeltirse, bilsin ki O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Hangi statüde olurlarsa olsunlar, ister zengin ister yoksul, ister ünlü ister gariban... 2- İtibar et, değer ver. 3- Düşüncesizce hareket eden, nankör, bağnaz.

55. Mücrimlerin¹ yolu besbelli olsun diye âyetleri ayrıntılı biçimde açıklıyoruz.

1- "Suçlu" demek olan bu sözcük, "basit suçlu" anlamında değil; "gerçeği yalanlayan nankör, müşrik, sapkın" anlamında gelmektedir.

56. De ki: "Ben, Allah'ın yanı sıra yalvardıklarınıza kulluk etmekten men olundum." De ki: "Tutkularınıza tabi olmam, yoksa kesinlikle sapmış olurum da o zaman hidayete erenlerden olmamış olurum."

57. De ki: "Ben, Rabb'imden açık bir kanıt üzerindeyim. Siz onu yalanladınız. Acelece istediğiniz şey benim yanımda değil. Hüküm ancak Allah'a aittir. Zira O, hakkı söyler. Ve O, ayırt edenlerin en hayırlısıdır."

58. De ki: "Eğer o acelece istediğiniz şey benim yanımda olsaydı, benimle sizin aranızdaki iş çoktan olup biterdi." Allah, zalimleri en iyi bilendir.

59. Gaybın anahtarı yalnızca O'nun yanındadır. O'ndan başka hiç kimse onları bilemez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Bir yaprak düşse mutlaka onu bilir. Yerin karanlığında tek bir dâne, canlı ve cansız yoktur ki apaçık bir kitapta olmasın.

60. O'dur geceleyin sizi öldüren¹, gündüz elde ettiğiniz şeyleri bilen. Sonra, bilinen ecelin gerçekleşmesi için diriltendir. Sonunda O'nadır dönüşünüz. Sonra da her ne yaptığınız onu size haber verecektir.

1- Ölü gibi uyutan. Uyku ile canlı hatla bağlantınızı kesen.

61. O'dur kulları üzerinde kahhar¹ olan. Üzerinize koruyucular gönderir. Sonra da sizden birine ölüm vakti geldiği zaman, rasullerimiz² hiç zaman geçirmeden onun canını alırlar.

1- Karşı konulmaz güç sahibi olan; tek hâkim olan. 2- Ölüm melekleri.

62. Sonra onlar, gerçek mevlâları¹ olan Allah'a döndürülürler. Dikkat edin, hüküm yalnız O'nundur ve O, hesabı çabuk görendir.

1- Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.

63. De ki: "Yerin ve denizin karanlıklarından sizi kim kurtarır?" "Eğer bundan bizi kurtarırsa kuşkusuz şükredenlerden oluruz." diye O'na açık ve gizli yalvarırsınız.

64. De ki: "Sizi ondan ve bütün sıkıntılardan Allah kurtarır da sonra siz yine O'na şirk koşarsınız."

65. De ki: "Sizin üstünüzden ve ayaklarınızın altından azap göndermeye, sizi topluluklar halinde ayırıp kiminizin hincını kiminize tattırmaya kadir olan O'dur." Bak, iyice anlasınlar diye âyetlerimizi nasıl her yönüyle açıklıyoruz.

66. O hakk olduğu halde halkın onu yalanladı. "Ben üzerinize vekil değilim." de.

67. Her haberin¹ kararlaştırılmış bir zamanı vardır. Yakında bileceksiniz.

1- Olayın.

68. Âyetlerimiz hakkında münasebetsizce konuşanlarla karşılaştığın zaman, onlar başka bir konuya geçinceye kadar, onlardan yüz çevir. Eğer şeytan sana unutturursa, hatırlar hatırlamaz zalim toplumla beraber oturma.

69. Takva¹ sahibi kimselere, onların hesaplarından bir sorumluluk yoktur. Fakat bu bir hatırlatmadır, belki korunurlar.

1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uymak suretiyle; o buyrukları kendisine koruyucu yapıp, onlarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya/güvenceye almak.

70. Dinlerini oyun ve eğlence edinen, dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak. Hiçbir kimsenin kazandığı şeyle, bir felaket yaşamaması için onunla¹ uyar. O kimse için Allah'tan başka ne bir veli ne de bir şefaathçi vardır. O, bütün varlığını fideye olarak verse de ondan kabul edilmez. Onlar, kazandıklarından dolayı mahvolan kimselerdir. Gerçeği yalanlayarak nankörlük etmelerinden dolayı onlar için kaynar sudan bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır.

1- Kur'an.

71. De ki: "Allah'ı bırakıp da bize faydası da zararı da olmayan şeylere mi yalvaralım? Allah, bizi doğru yola ilettikten sonra, ökçelerimiz üzerinde gerisin geri mi dönelim? Arkadaşlarımızın "Bize gel" diye doğru yola çağırdıkları; şeytanların ise ayartıp şaşırttığı kimse gibi mi olalım? De ki: "Hidayet ancak Allah'ın hidayetidir. Ve biz Âlemlerin Rabb'ine teslim olmakla emrolunduk."

72. "Bir de salâti ikame edin¹ ve O'na karşı takvâli² olun." O'dur huzuruna varıp toplanacağınız.

1- İbadete layık yegâne ilah olarak yalnızca Allah'a ibadet edin; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapın. 2- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

73. Gökleri ve yeri hakk ile yaratan O'dur. O gün, "ol" der o da olur. O'nun sözü haktır. Sura üfleneceği gün mülk¹ O'nundur. Gaybı da, görüneni de bilendir. O, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

1- Egemenlik, yetki, karar verme O'na aittir.

74. Hani İbrahim, babası Azer'e: "Sen, putları ilahlar mı ediniyorsun? Doğrusu ben seni ve halkı apaçık bir sapkınlık içinde görüyorum." demişti.

75. Böylece, göklerin ve yerin melekutunu¹ İbrahim'e gösteriyor-
duk ki kesin inanlardan olsun.

1- Muhteşem düzenini, gerçek yüzünü. Melekût; Mülkiyet, kudret, hükümdarlık, büyüklük anlamlarında gerçek tasarruf gücü demektir.

76. Gece karanlığı basınca, bir yıldız gördü. Rabb'im budur dedi.
O, batınca da, "Ben batanları sevmem!" dedi.

77. Sonra Ay'ın ortaya çıkışını görünce, "Rabb'im budur." dedi.
Ay kaybolunca, "Eğer Rabb'im bana hidayet¹ etmemiş olsaydı
sapkın olan halktan olurum!" dedi.

1- Doğru yola iletme.

78. Sonra Güneş'i doğarken görünce, "Bu daha büyük, Rabb'im
budur." dedi. Ama o batınca, "Ey halkım, ben sizin şirk koştu-
ğunuz şeylerden uzağım!" dedi.¹

1- 76, 77, 78. ayetlerde Allah'ın nebisi İbrahim'in, aklını kullanarak, muhakeme ve mukayese yaparak Allah'ı idrak ettiği şeklindeki yorumlar doğru değildir. Bu ayetlerde, İbrahim Nebi'nin kendi kavminin inanç sisteminde çok önemsenen, tapınma nesneleri olarak görülen ve bunlar üzerinden gizemli bir inanç sistemi oluşturulmuş olan yapıyı; yıldızlara, Ay'a ve Güneş'e tapınmayı, ironi bir dille eleştirisi ifade edilmektedir. Yoksa önce yıldızlara, sonra Ay'a ve ardından da Güneş'e; bunlar yok olunca da, bunlardan hareketle Allah'ı bulması söz konusu değildir. Burada ironi olarak, neden aklınızı kullanmıyorsunuz, yok olup gidenlerden Rabb olur mu denmekte; insanlar, doğru düşünmeye yönlendirilmek istenmektedir.

79. "Ben hanif¹ olarak yüzümü göklere ve yere varlık özelliklerini
koyana yönelttim; ben müşriklerden değilim."

1- Şirk koştaksızın Allah'a yönelmiş olan.

80. Halkı onunla tartıştı. "Bana doğru yolu gösteren Allah hakkın-
da benimle niçin tartışıyorsunuz? Ben, O'na eş koştuğunuz
şeylerden korkmam. Ancak Rabb'im dilediği olur. Rabb'im
ilmi Her Şeyi Kuşatmıştır. Hala düşünmeyecek misiniz?"

Şüpheli, yazılmış
inanç ve ideolojilerden

81. "Siz, Allah'ın size, hakkında hiçbir yetki¹ vermediği şeyleri
O'na ortak koştuktan korkmazken, ben nasıl olur da sizin or-
tak koştuklarınızdan korkarım?" Bu iki taraftan hangisi emin
olmaya daha layıktır? Keşke bilseydiniz!

1- Çeviriler, ayetteki 'sultan' sözcüğüne 'delil' anlamı vermekte-
dirler. Bu doğru değildir. Zira sultan yetki belgesi, görev pusulası
demektir. Sultan, bir kimsenin yetkili kılındığına; yetkili olduğuna
dair verilen yetki belgesi anlamına gelmektedir. Söz ve yetki sahibi
demek olan "Sultan" sözcüğü de bu sözcükten türemiştir.

82. İman etmiş ve imanlarına zulmü¹ bulandırmamış olanlar var
ya işte emniyet içinde olanlar da hidayete ermiş olanlar² da
onlardır.

1- Şirk. 2- Doğru yolu bulanlar.

83. İşte bu, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz hüccetimizdir.¹
Dilediğimiz kimselerin derecelerini yükseltiriz. Kuşkusuz
Rabb'in, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Tutanak, belge, mahkemeye sunulan belge.

84. Biz ona İshak'ı ve Yakup'u bağışladık. Her birine de hidayet¹
verdik. Daha önce Nuh'a da hidayet verdik; O'nun soyundan
Davud'a, Süleyman'a, Eyyub'a, Yusuf'a, Musa'ya ve Harun'a
da. İşte muhsin² olanları böylece ödüllendiririz.

1- Doğru yola ileten kılavuz. 2- İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davran-
mayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.

85. Zekeriya'yı, Yahya'yı, İsa'yı ve İlyas'ı da. Hepsi de salihler-
dendi.¹

1- Düzelten, düzeltici olan, ıslah eden, faydalı işler yapan, dürüst,
seçkin, samimi, erdemli.

86. İsmail'i, Elyasa'yı, Yunus'u ve Lut'u da. Hepsini âlemlere üs-
tün kıldık.

87. Onların; atalarından, soylarından ve kardeşlerinden bir kıs-
mını da. Onları seçtik ve dosdoğru yola ilettik.

muhsin oldukları için

88. İşte bu, Allah'ın hidayetidir.¹ Kullarından dilediğini bununla hidayet eder. Eğer şirk koşsalardı, yaptıkları boşa giderdi.

1- Gerçeğe yönelmek, gerçeği kavramak, gerçeği bulmak. Doğru yolu bulmak, gerçeği seçmek demektir. Örneğin Neml, 41. ayet: "Onun tahtının şeklini değiştirin. Bakalım gerçeği bilecek mi, yoksa gerçeği anlamayacak mı?" dedi.

89. İşte bunlar, kendilerine Kitap, Hüküm ve Nübüvvet¹ verdiği-miz kimselerdir. Eğer onlar, bunları inkâr ederlerse, yerlerine bunları inkâr etmeyecek bir kavmi vekil etmişizdir.

1- Nebilik.

90. İşte bunlar, Allah'ın hidayet ettikleridir. Onların yoluna uy. De ki: "Ben, buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Bu an-cak, âlemler için bir öğüttür."

91. Allah'ı gereği gibi takdir etmediler. "Allah, insana hiçbir şey indirmedir." dediler. De ki: "Musa'nın insanlar için bir nur¹ ve hidayet olarak getirdiği; sizin yazılı sayfalar haline getirip bir kısmını açıklayıp ama çoğunu da gizlediğiniz; sizin de ataları-nızın da bilmediğiniz şeyler, kendisiyle size öğretilen Kitap'ı kim indirdi?" Sen, "Allah de." Ve sonra bırak onları, daldıkları bataklıkta oynaya dursunlar!

1- Aydınlik.

92. Bu, şehirlerin anası ve çevresindekileri uyarman için sana indirdiğimiz ve kendisinden öncekileri doğrulayan kutlu bir Kitap'tır. Ahirete iman edenler, buna da iman ederler. Ve on-lar salâtlarını¹ korurlar.

1- Allah'a şirksiz yönelmeyi, Kitap'ın buyruklarına uymayı, Allah'a itaatlerini.

93. Allah'a karşı yalan uydurandan veya kendisine hiçbir şey vahyedilmemiş iken, "Bana da vahyolundu." diyenden ya da "Ben de Allah'ın indirdiği ayetlerin benzerini indireceğim." diyenden daha haksız kim olabilir? Melekler, canlarını almak için ellerini uzatıp, "Canlarınızı verin; Allah'a karşı gerçek ol-mayanı söylemenizden ve onun ayetlerine karşı büyüklük taslamanızdan dolayı bugün alçaltıcı azabı tadın." dediklerin-de, can çekişirlerken bu zalimleri bir görsen!

94. Ant olsun, sizi ilk yarattığımız gibi yine tek başınıza Bize gel-diniz. Sizi hayaline daldırdığımız şeyleri arkanızda bıraktınız. Hani! Ortaklarımız sandığınız şefaathçılarınızı yanınızda gör-müyoruz. Ant olsun ki, aranızdaki bağlar artık kopmuştur. Umduklarınızın tamamı sizden kaybolup gitmiştir.

95. Evet; Allah, tohumu ve çekirdeği yarandı: Ölüden diriye, diri-den de ölüyü çıkarandır. İşte budur Allah. O halde nasıl çevri-liyorsunuz?

96. O sabahı yarıp çıkarandır. Geceyi bir sükûnet, Güneş'i ve Ay'ı bir hesap ölçüsü kılandı. İşte bunlar, Mutlak Üstün Olan'ın, Her Şeyi Bilen'in takdiridir.

97. Karanın ve denizin karanlıklarında yönünüzü bulasınız diye yıldızları size kılavuz yapan O'dur. Kuşkusuz bilen bir kavim için âyetleri böylece ayrıntılı şekilde açıkladık.

98. Sizi tek bir nefisten inşa eden O'dur. Sizin için bir kalış ve emanet olarak konuluş yeri vardır. Anlayan bir toplum için âyetlerimizi böylece ayrıntılı bir şekilde açıkladık.

99. O, gökten su indirendir. Onunla her türlü bitkiyi bitirdik. On-dan her çeşit bitkiyi çıkardık. Onlardan yığın yığın taneler, hurmaların tomurcuklarından sarkan salkımlar, birbirine hem benzeyen hem benzemeyen; üzüm bağları, zeytin ve nar bahçeleri meydana getirdik. Meyve verirken ve meyvesi olgunlaştığında her birine bir bakın! Bunlarda iman eden bir kavim için âyetler¹ vardır.

1- İşaretler, kanıtlar.

100. Cınleri¹ Allah'a ortak koştular. Oysa onları da O yaratmıştır. Bir bilgiye dayanmadan O'na oğullar ve kızlar isnat ettiler! O, onların niteledikleri şeylerden uzaktır ve yücedir.

1- Görünmez güçleri ve varlıkları.

101. Bir örnek olmaksızın gökleri ve yeri yaratandır.¹ O'nun bir eşi olmadığı halde nasıl olur da çocuğu olabilir? O, Her Şeyi Yaratandır. Ve Her Şeyi Hakkıyla Bilen'dir.

1- Bedîu.

102. İşte Rabb'iniz Allah budur; O'ndan başka ilah yoktur. O, her şeyi yaratandır. O halde yalnızca O'na kulluk edin. O, Her Şeyi Vekil'dir.

103. Gözler O'nu idrak edemez; O, gözleri idrak eder. O, Bütün Ay- rıntıları Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

104. Rabb'inizden size idrak etme yeteneği¹ verilmiştir. Kim gerçe- ği görürse² kendi yararınadır, kim de gerçeği görmezse³ kendi aleyhinedir. Ben üzerinize bekçi değilim.

1- Basiret, kavrama. 2- İdrak ederse, kavarsa. 3- İdrak etmezse, kavramazsa.

105. İşte böylece Biz, âyetleri döne döne acıkıyoruz. Varsın "Sen ders almışsın."¹ desinler. Oysa bilen bir kavim için onu² ayrın- tılı bir şekilde açıklıyoruz.

1- İnanmayanlar, varsın "Sen bunları birilerinden öğrenmişsin." de- sinler. 2- Âyetlerimizi.

106. Rabb'inden sana vahyolunana uy, O'ndan başka ilah yoktur. Ortak koşanlara aldırma.

107. Eğer Allah dileseydi¹, onlar müşrik olmazlardı. Seni onların üzerine koruyucu yapmadık. Ve Sen onların vekili de değilsin.

1- İstediklerini seçme hakkı vermeseydi. Müşrik olmayı tercih eden- lere, tercih hakkı vermeyip, onları mü'min olmaya mecbur bıraksay- dı onlar müşrik olmazlardı. Âyetteki "ma", "ma'yı nafiye" (olumsuz ma) anlamında değildir. Bu "ma" Allah'ın takdirini değil, gücünü ifade etmektedir.

onların güçlerinden sorumlu değilsin

108. Allah'tan başka yöneldiklerine hakaret etmeyin ki onlar da hadlerini aşarak cahillikle Allah'a söylesinler. Her ümmettin yaptıklarını, kendilerine süslü gösterecek. Sonra Rabb'lerine döneceklerdir. O, onlara yaptıklarını haber verecektir.

109. Eğer kendilerine bir âyet¹ gelirse, ona² inanacaklarına dair Allah'a kesin bir dille yemin ettiler. De ki: "Âyetler³ ancak Allah'ın yanındadır." O mucize gelmiş olsa da onların yine de inanmayacaklarının bilincinde değil misiniz?

1- Mucize, kanıt, gösterge. 2- Kur'an'ın mesajına. 3- Mucizeler, ka- nıtlar, göstergeler.

110. İlkın ona iman etmedikleri gibi¹, onların gönüllerini ve basi- retlerini² tersyüz ederiz ve onları azgınlıkları içinde bocalar halde bırakırız.

1- Mucizeyi görseler yine de inanmazlar. 2- Kavraysı, sezgi, görme yeteneği, aydınlanma kaynağı.

— 7. Bölümün Sonu —

111. Eğer onlara gerçekten melekleri indirmiş olsaydık, ölümler on- larla konuşsaydı, her şeyi karşılarında toplasaydık, Allah dile- medikçe¹, yine de iman etmezlerdi. Fakat onların çoğu cahil- lik ederler.

1- Zorunlu olarak, imanı tercih etmek zorunda bırakmadıkça.

112. Böylece her nebiye ins¹ ve cinn¹ şeytanları düşman yaptık. Onların kimileri kimilerine aldatıcı yaldızlı sözler fısıldarlar. Eğer Rabb'in dileseydi bunu yapamazlardı. Onları iftiralarıyla baş başa bırak.

1- Yerli- yabancı, tanıdık- tanımadık, bilinen- bilinmeyen kimseler.

şeytanlar ve meleklerin birbirlerini aldatıcı sözlerle birbirlerini

- amelatın hesabını vereceğine inananların (kâfir) amelleri
113. Böylece ahirete inanmayanların gönülleri ona¹ yönelsin, ondan hoşlansınlar: işledikleri suçları işlemeye devam etsinler.²
1- Şeytandan. 2- Şeytan, onları işledikleri günahlara devam ettirsin.
114. "O, size Kitap'ı ayrıntılı olarak indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayayım?" Kendilerine Kitap verdiklerimiz, bilirler ki bu Rabb'inden hakk olarak indirilmiştir. O halde, sakın kuşku duyanlardan olma!
115. Rabb'inin kelimesi¹ doğruluk ve adaletçe tamdır. O'nun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.
1- Takdir edilmiş hükmü.
116. Eğer yeryüzündekilerin çoğunluğuna¹ uyarasan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar ancak zanna uyarlar, yalnız yalan söyleyip dururlar.
1- Müşriklere. *yaptıkları zulümleri meşru zannedenler (şifâli haklıdır gibi)*
117. Rabb'in, yolundan sapanları en iyi bilendir. Ve O, doğru yolda olanları da en iyi bilendir.
118. Eğer Allah'ın ayetlerine inanıyorsanız, üzerine Allah'ın adı anılanlardan yiyin.
119. Size ne oluyor ki, üzerine Allah'ın adı anılmış olanlardan yemiyorsunuz? Oysaki O, mecbur kaldıklarınız dışında, haram kıldığı şeyleri size ayrıntılı olarak açıklamıştır. Doğrusu birçokları bir bilgiye dayanmaksızın tutku ve kuruntusuna uyarak saptırıyorlar. Kuşkusuz Rabb'in haddi aşanları en iyi bilendir.
120. Günahın açığını da gizlisini de bırakın. Günah işleyenler, işledikleri günahın karşılığını göreceklerdir.

sıkıntıları için Allah'ın meşru görmediği yasakları kayıyorlar

121. Üzerine Allah'ın adı anılmayanlardan yemeyin. Çünkü o fısktır.¹ Şeytanlar kendi evliyelerine² sizinle mücadele etmeleri için vahyederler³, eğer onlara uyarsanız kuşkusuz siz de müşriklerden olursunuz.
1- Günaha sapmak. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkmak; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalmak. 2- Koruyucular, yardımcıları, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler. 3- Telkinde bulunurlar. Fısıldarlar.
122. Ölü iken¹ dirilttiğimiz;¹ ona, insanlar arasında, onunla yürüyeceği bir nur² verdiğimiz bir kimse; karanlıklar içinde kalıp bir türlü çıkamayan kimse gibi olur mu? Gerçeği yalanlayan nankörlerin yaptıkları, kendilerine sevimli gösterildi.
1- Cahiliye karanlığı içinde, gerçeklerden habersiz ve şirk içindeyken Kur'an nuruyla aydınlatmış, tevhid inancı ile arındırarak doğru yola ilettiğimiz. 2- Aydınlık.
123. Böylece her kentin ileri gelenlerini, aldatmalarından ötürü oranın suçluları yaptık. Onlar kendilerinden başkasını aldatmıyorlar ama bunun bilincinde değiller.
124. Onlara bir âyet geldiği¹ zaman, "Allah'ın rasulüne verilen benzeri bize de verilmedikçe asla iman etmeyiz." derler. Allah, rasullük görevini kime vereceğini en iyi bilendir. Suç işleyenlere, yaptıkları aldatmalar yüzünden, Allah katında bir aşağılanma ve şiddetli bir azap vardır.
1- Bildirildiği, okunduğu, duyurulduğu zaman.

zalim olmayı güçlü olmak sanıyorlar
mankesyon?
tuzak?
kavak?

125. Allah, kime hidayet dilerse¹ onun kalbini İslam'a açar; kime de sapkınlık dilerse² göğre çıkmaya çalışıyormuşçasına kalbini daraltır, sıkır. Allah, inanmayanları işte böyle sıkıntı içinde bırakır.

1- Kimi uygun görürse. Allah, doğru yola iletilmek isteyen doğru yola iletir. 2- Kimi uygun görürse. Allah, sapkınlıkta kalmak isteyen sapkınlıkta bırakır. Hidayet için çaba harcayanın kalbini İslam'a açar, sapkınlıkta kalmayı tercih edenin kalbini ise İslam'a kapatır. Dilemek şeklinde Türkçeye çevrilen "Şâe" sözcüğü, "dilemek" değil, bir şeyi yapmak için çaba harcamak, istemek demektir.

126. Rabb'inin dosdoğru yolu işte budur. Gerçekten öğüt alan bir toplum için âyetleri ayrıntılı olarak açıkladık.

127. Onlar için Rabb'leri yanında bir selam¹ yurdu vardır. O, yaptıklarından dolayı onların velisidir.²

1- Esenlik, güven, huzur. 2- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.

128. Hepsini bir araya topladığı gün: "Ey cinn¹ topluluğu! İnstent¹ çoğaltınız!² Onların instent evliyalari³ da, "Ey Rabb'imiz! Biz, birbirimizden yararlandık. Ve bizim için belirlediğin ecele ulaştık." derler. Ateş, varacağınız yerdir. Allah'ın dilemesi hariç orada devamlı kalacaksınız." der. Kuşkusuz Rabb'in En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyi Bilen'dir.

1- İns ve Cinn: Yerli- yabancı, tanıdık- tanımadık, bilinen- bilinmeyen kimseler. Kur'an, cinn kavramını daha çok bilinmeyen, tanınmayan yani yabancı olan, yabancı yerlerden olan kimseler ve toplumlar için kullanmaktadır. Kur'an'ın; Cahiliye'nin cinn algısı bağlamında, cinn kavramını kullanmış olmasının cinler hakkında ontolojik bilgi olarak görülmesi önemli bir yanılgıdır. Kur'an, Cahiliye'nin cinn algısını sapkınlık olarak nitelemekte ve Cahiliye'nin cinlere atfettikleri nitelikleri reddetmektedir. Kur'an'a göre; cinlerin, üstün varlıklar ve üstün güçlere sahip olduğu inancı cahili bir inançtır. Müşriklerin; Nebi efendimize kâhin, şair, mecnun lakabı takmaları, onların cinn inançlarının bir sonucudur. Cinn, sözcük olarak, "kapalı, gözükmez varlık ve güç" demektir. 2- Sayınızı artırdınız. 3- Koruyucular, yardımcıları, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar

129. İşte böylece kazandıklarından dolayı, zalimlerin bir kısmını diğerlerinin peşine takarız.¹

1- Saldırırız, bela ederiz, zorba yaparız.

130. "Ey cinn ve ins¹ topluluğu! İçinizden, siz âyetlerimi aktaran ve bugünle karşılaşacağınıza dair sizi uyaran rasuller gelmedi mi?" "Kendi aleyhimize tanığız" derler. Dünya hayatı onları aldattı, kendilerinin gerçeği yalanlayan nankörler olduklarına tanıklık ettiler.

1- Yerli- yabancı, tanıdık- tanımadık, bilinen- bilinmeyen kimseler.

131. Gerçek şu ki: Rabb'in, gerçeklerden habersiz bir beldenin halkını haksız yere asla yok etmez.

132. Herkesin yaptığı işe göre derecesi vardır. Rabb'in onların yaptıklarından habersiz değildir.

133. Rabb'in Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Rahmeti Bol Olan'dır. Eğer dilerse sizi yok edip, yerinize dilediğini getirir. Tıpkı sizi başka toplumların soyundan var ettiği gibi.

134. Size söz verilen şeyler kesinlikle yerine gelecektir. Siz bunu önleyemezsiniz.

135. De ki: "Ey halkım! Elinizden geleni yapın. Ben de yapacağım. İleride göreceksiniz! Son yurt kimin olacak? Kuşkusuz zalimler kurtuluşa eremezler.

136. Allah'ın var ettiği ziraat ürünlerinden ve hayvanlardan, O'na bir pay ayırıp, zanlarınca: "Bu Allah'a, bu da ortaklarımızdır." dediler. Ortakları için ayrılan, Allah'a ulaşmıyor, Allah için ayrılan, ortaklarına ulaşıyor.¹ Ne kötü hüküm veriyorlar.

1- Kendi paylarından Allah için hiç harcamazlarken, Allah için harcamak üzere ayırdıklarını, kendi paylarına katıyorlar.

137. Böylece ortakları¹, müşriklerden çoğuna evlatlarını öldürme-
yi² hoş gösterdiler.³ Hem onları mahvetmek hem de dinlerini
karmakarışık etmek için. Eğer Allah dileseydi bunu yapamaz-
lardı. Öyleyse onları uydurduklarıyla baş başa bırak.

1- Putların bakıcıları, kâhinleri, müşrik din adamları. 2- Kız çocukla-
rını putlara kurban olarak adamayı. 3- Güzel bir dini gelenek.

138. Kendi zanlarınca: "Bu davarlar ve ekinler dokunulmazdır. On-
ları dilediklerimizden¹ başkası yiyemez. Şu davarların da sırt-
ları haram edilmiştir."² derler. O'na karşı iftira ederek bir kısım
davarların da üzerine Allah'ın adını anmazlar. O, yapmakta ol-
dukları iftiraları yüzünden onları cezalandıracaktır.

1- Uygun gördüklerimizden. 2- Binilmesi günah sayılmıştır.

139. "Bu davarların karınlarında bulunanlar yalnızca erkeklerimi-
ze ait olup, kadınlarımıza haram kılınmıştır. Eğer ölü doğarsa
o zaman herkes onda ortaktır." dediler. Bu nitelendirmeleri-
nin cezasını görecekle. O, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyi
Bilen'dir.

140. Bir bilgiye dayanmadan, akılsızca çocuklarını öldürenler ve
Allah'ın rızık olarak verdiklerini, Allah adına iftira ederek ha-
ram sayanlar, gerçekten hüsrana uğramışlardır. Gerçekten
onlar sapkınlaşmışlar ve doğru yolu bulamamışlardır.

141. Asmalı ve asmasız bahçeleri, çeşit çeşit hurmaları; zirai ürün-
leri, birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytin ve narları ye-
tiştiren O'dur. Her biri meyve verdiği zaman, meyvesinden
yiyin. Hasat zamanı da onun hakkını¹ verin. İsrâf² etmeyin,
kuşkusuz O, israf edenleri sevmez.

1- Sadakasını. 2- Haddi aşmak, bozgunculuk yapmak, ölçsüz dav-
ranmak, taşkınlık yapmak.

142. Ve hayvanlardan yük taşıyanlar ve serilecek olanlar/döşek
yapılanlar var. Allah'ın rızık olarak verdiklerinden yiyin. Şey-
tanın adımlarını izlemeyin. O sizin için apaçık bir düşmandır.

143. Sekiz çift; koyundan iki, keçiden iki. De ki: "O, iki erkeği mi,
yoksa iki dişi mi veya iki dişinin rahimlerinde olanları mı
haram kıldı?" Eğer doğru söyleyenler iseniz bana bir bilgiye
dayanarak haber verin.

144. Deveden iki, sığırdan iki. De ki: "İki erkeği mi, yoksa iki dişi mi
veya iki dişinin rahminde olanı mı haram etti?" Yoksa Al-
lah, size bunları tavsiye ettiği zaman siz orada mıydınız? Bir
bilgiye dayanmadan, insanları saptırmak için Allah adına ya-
lan uydurandan daha zalim kim olabilir? Allah, zalim olan bir
toplumu hidayete erdirmez.

145. De ki: "Bana vahyolunanda; leş, akıtılmış kan, pislik olan
domuz eti veya bir sapkınlık olarak Allah'tan başkası adına
kesilmiş olanlar hariç, yiyecek kimse için haram kılınmış bir
şey bulamıyorum. Kim mecbur kalırsa haddi aşmadan, za-
ruri ihtiyacı kadar bunlardan yiyebilir. Kuşkusuz Rabb'in Çok
Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

146. Yahudilere bütün tırnaklıları haram ettik. Sırtlarında, bağırsak-
larında taşıdıkları ve kemiğe karışan yağlar hariç olmak üzere,
sığır ve koyunun iç yağını da haram kıldık. Bu, azgınlıkları nede-
niyle onlara verdiğimiz cezadır. Kuşkusuz Biz, doğru olanlarız.

147. Eğer seni yalanlarsa, de ki: "Rabb'iniz geniş rahmet sahibi-
dir, ne var ki O'nun azabı suçlu halktan çevrilemez."

148. Müşrik olanlar diyecekler ki: "Eğer Allah dileseydi biz de
müşrik olmazdık, babalarımız da. Ve hiçbir şeyi de haram kıl-
mazdık." Onlardan öncekiler de aynı şekilde yalanladılar da
sonunda azabımızı tattılar. De ki: Yanınızda bir bilgi varsa onu
bize gösterin. Siz, zandan başka bir şeye uymuyorsunuz ve
ancak yalan yanlış atıp tutuyorsunuz.

149. De ki: "Üstün hüccet¹ Allah'ındır. Eğer Allah dileseydi² elbette
hepinizi hidayete iletirdi."

1- Dayanak. Tutanak, belge, mahkemeye sunulan belge. 2- Uygun
görseydi. Hak etseydiniz.

insanların
müşriklerin
gösterdikleri
müslümanlar
ne yaparsa doğrudur
müşriklerin haklarını gasp etmesi doğru değildir

150. De ki: "Allah'ın bunu haram ettiğine dair tanıklık edecek tanıklarınızı getirin." Eğer onlar tanıklık ederlerse sen onlarla beraber tanıklık etme. Âyetlerimizi yalanlayanların ve ahirete iman etmeyenlerin tutku ve kuruntularına uyma. Onlar, Rabb'lerine eş tutuyorlar. *Gıybetlerin*

151. De ki: "Gelin, Rabb'inizin size haram kıldığı şeyleri bildireyim: O'na şirk koşmayın. Anaya babaya iyilik edin. Yoksulluk endişesi ile çocuklarınızı öldürmeyin. Sizin de onların da rızıklarını Biz veririz. Fuhşiyatın¹ açığına da gizlisine de yaklaşmayın. Haklı bir gerekçe olmadıkça Allah'ın dokunulmaz kıldığı cana kıymayın. İşte O, size bunları öğütledi, umulur ki aklınızı kullanırsınız."

1- Her türlü kötülük, aşırılık ve hayâsızlık.

152. Olgunluk çağına erişinceye kadar, iyiliği için olmadıkça yetimin malına dokunmayın. Ölçü ve tartıyı hakkaniyetle yapın. Biz, gücünün yettiğinden fazlasını kişiye teklif etmeyiz. Yakın akrabanız da olsa konuştuğunuz zaman adaleti gözetin. Allah'a verdiğiniz sözü tutun. O, size bunları böylece öğütte bulundu, umulur ki öğüt alırsınız.

153. Gerçekten bu, Ben'im dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Başka yollara uymayın. Zira o yollar sizi, O'nun yolundan uzaklaştırır. O, size bunları öğütledi, umulur ki takvalı¹ olursunuz.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyararak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

154. Sonra Musa'ya, iyi olanlara tamamlayıcı olarak her şeyi açıklayan, rahmet olan ve doğru yolu gösteren Kitap'ı verdik. Umulur ki Rabb'lerine kavuşacaklarına inanırlar.

155. İşte bu, indirdiğimiz kutsal bir Kitap'tır. Ona uyun. Takvalı olun. Umulur ki bağışlanırsınız.

156. "Kitap, bizden önce yalnızca iki guruba¹ indirildi, biz onların edindikleri bilgidен habersizdik." dememeniz için;

1- Yahudi ve Hristiyanlara.

157. Veya "Eğer bize kitap indirilseydi, biz onlardan daha iyi doğru yolda olurduk." dememeniz için, Rabb'inizden size apaçık bir beyinat¹, bir hidayet ve bir rahmet geldi. Allah'ın âyetlerini yalanlayıp, ondan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Âyetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirmelerinden dolayı azabın en kötüsü ile cezalandıracağız.

1- Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.

158. Onlar, kendilerine; meleklerin gelmesini, Rabb'inin gelmesini veya Rabb'inin bazı âyetlerinin¹ gelmesini mi bekliyorlar? Rabb'inin âyetlerinden biri geldiği gün, daha önce iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış² kimseye, imanı fayda sağlamaz. De ki: "Bekleyin, kuşkusuz biz de beklemekteyiz."

1- Yok edici ceza(mucize). 2- İmanında bir hayır kazanmamış kimse, imanı ile amel etmemiş kimsedir. Ayetten de anlaşıldığına göre, iman ettiği halde "imanın" buyruklarını yerine getirmeyen, onun kurallarını yaşamayan bir kimsenin, iman etmiş olmasının kendisine bir yararı olmayacaktır.

159. Dinlerini parça parça edip, gurup gurup olanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi ancak Allah'a kalmıştır. Sonra O, onlara yaptıklarını bildirecektir.

160. Kim bir iyilik ile gelirse ona on katı vardır, kim bir kötülük ile gelirse kötülüğü oranında karşılık bulur. Onların hiçbirine haksızlık yapılmaz.

161. De ki: "Rabb'im, beni dosdoğru bir yola iletti: Dimdik ayakta duran bir dine, Hanif¹ olan İbrahim'in inanç sistemine. O müşriklerden değildi."

1- Şirk koşmaksızın Allah'a yönelmiş olan.

162. De ki: "Benim salâtım¹, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabb'i olan Allah içindir.

1- Duam, yönelmem, desteğim.

163. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Bana böyle buyruldu. Ben teslim olanların öncüsüyüm."
164. De ki: "Allah, her şeyin Rabb'iyken, ben O'ndan başka bir Rabb mı arayayım?" Herkesin kazandığı yalnız kendisine aittir. Hiç kimse bir başkasının yükünü taşımaz. Sonunda dönüşünüz Rabb'inizedir. O, size ayrılığa düştüğünüz şeyleri haber verecektir.
165. Sizi, yeryüzünün halifeleri yapan, size verdiği şeylerle denemek için bazınızı bazınıza derecelerle üstün kılan, O'dur. Kuskusuz Rabb'in, cezası pek çabuk olandır. Ve gerçekten O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

göç, para, mülk vs.

İslam, W, s, g, s, i, d, e, a, l, o, j, i, k, e, k, o, n, u, k, k, u, t, s, i, l, e, r

A'RAF SÛRESİ

[İniş sırası: 39, Mekki, 206 ayet.

Adını 46. ve 48. ayetlerdeki "a'raf/tepe, sur" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lâ, Mim, Sâd.
2. Bu, sana uyarıda bulunman ve mü'minlere öğüt vermen için indirilen bir Kitap'tır. Bundan dolayı göğsünde bir sıkıntı olmasın.
3. Rabb'inizden size indirilene uyun. Ondan başka velilere¹ uymayın. Ne kadar az öğüt tutuyorsunuz!
1- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.
4. Biz, nice kentleri yok ettik. Gece uyurlarken veya gündüz uykusundayken¹ onlara azabımız gelip çattı.
1- Öğlen uykusu.
5. Azabımız onlara geldiğinde tek feryatları, "Biz gerçekten zalimlermiştik." demelerinden başka bir şey olmadı.
6. Kendilerine elçi gönderilenlere de gönderilen elçilere de mutlaka soracağız.
7. Kesin bir bilgi ile onlara ne yaptıklarını anlatacağız. Zira Biz yaptıkları hiçbir şeyden habersiz değiliz.

(ame)

hakim olmayan halkı helak etmez
adalet, adil olan
adaletten sapmalarla
uzaklaşmıyor

8. İzin Günü¹ tartı tam doğrudur. Kimin tartısı ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

1- Ayrıştırma, hesap sorma günü.

9. Kimin de tartısı hafif gelirse, işte bunlar da âyetlerimize karşı **haksızlık etmeleri** nedeniyle kendilerini mahvetmiş olanlardır.

10. Doğrusu Biz, sizi yeryüzüne yerleştirdik ve orada size geçimlik verdik. Ne kadar da az şükrediyorsunuz. → *karşılığını vermek*

11. Ant olsun ki sizi Biz yarattık. Sonra size şekil verdik. Sonra meleklerle, Âdem'e secde¹ edin dedik. İblis hariç hepsi secde ettiler. O, secde edenlerden olmadı. *başın eğme*

1- Saygı gösterip, değerini takdir etme. Saygı sunma. Selama durma. Secde sözcüğü, yer aldığı ayetlerin tamamında bu anlama gelmekte olup, namazda yapılan secde gibi anlı yere koymayla bir ilgisi yoktur.

12. "Sana buyurduğum halde, seni secde¹ etmekten alıkoyan nedir?" dedi. "Ben ondan hayırlıyım, beni ateşten onu çamurdan yarattın." dedi.

1- Saygı gösterip değerini takdir etme.

13. "Hemen oradan in; orada büyüklük taslamak haddin değil. Hemen oradan çık. Sen aşağılanmışlardansın." dedi.

14. "Tekrar diriltilecekleri güne kadar bana süre ver." dedi.

15. "Sen süre verilmişlerdensin." dedi.

16. "Azdırmandan dolayı, onlar için¹ senin dosdoğru yolunun üzerine oturacağım." dedi.

1- Onları doğru yoldan sapıtmak için.

17. Sonra, ant olsun ki onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım ve Sen onların çoğunu şükrediciler olarak bulamayacaksın.

18. "Kovulmuş ve kınanmış olarak oradan çık. Onlardan kim sana uyarsa, Cehennem'i sizinle doldururum." dedi.

19. Ey Âdem! "Sen ve eşin cennete yerleşin, dilediğiniz yerden yi-yin, fakat şu ağaca¹ yaklaşmayın. Yoksa zalimlerden olursunuz."

1- "Ayetteki ağaç (şecer)" sözcüğü, bilinen anlamıyla ağaç değil; bu ayette "yığınlarla mal, mülk" anlamındadır. Zaten Allah, yaşanmış bir olayı değil, "temsili anlatım dili" ile bize mesajını iletmektedir.

20. Derken şeytan, örtülmüş çirkinliklerini¹ kendilerine göstermek için onlara kuşku verdi. Rabb'iniz size bu ağacı melek/melik olmayasınız veya ölümsüz olmayasınız diye yasakladı." dedi.

1- "Avret yerlerinin açığa çıkması." şeklinde verilen anlamlar İsrailiyat'tan alınmadır. İnsanın yaratılışında, "bizatihi" çirkin olan bir organı yoktur. Bu nedenle cinsel organlar için çirkin nitelemesi yapmak doğru değildir. Ayette geçen "sev'ete" sözcüğü "sue" sözcüğünden türemiştir. "Sue" sözcüğü kötü ve çirkin olan iş, söz ve durumu ifade etmektedir. Dolayısıyla "örtülmüş çirkinliklerin gösterilmesi, avret yerlerinin açığa çıkarılması" değil, olsa olsa insanın fıtratında bulunan "hasenenin" (iyiliğin) karşıtı olan "kötülük" ego-sunun harekete geçmesi, açığa çıkması, mal edinme ve biriktirme hırsı şeklinde anlaşılabilir.

21. Ve ikisine: "Ben gerçekten ikinizin de iyiliğinizi istemekteyim." diye yemin etti.

22. Böylece ikisini aldatıp baştan çıkardı. O ağaçtan tadınca, her ikisinin de örtülmüş çirkinlikleri açığa çıktı.¹ Cennet yapraklarını² üst üste koyup örtünmeye başladılar.³ Rabb'leri onlara: "Ben sizi o ağaçtan men etmedim mi? Bu şeytan size apaçık bir düşmandır demedim mi?" diye seslendi.

1- Şeytani dürtülere aldanıp mal edinme hırsına saplanan Âdem ve eşi, yanlışlarını fark edip ayıplarını kusurlarını anladılar. 2- Dikkat edilirse, "ağaç yaprakları" değil, "cennet yaprakları" denmektedir. Zaten "varak" sözcüğü burada "yaprak" değil, "mal varlığı" anlamında kullanılmaktadır. "Ağaç (şecer)" sözcüğü de, bildik anlamda ağaç değil, "yığınlarla mal, mülk" anlamında mecazi bir ifadedir. Ayette, Allah, yaşanmış bir olayı değil, "temsili anlatım dili" ile mesajını iletmektedir. 3- Derhal hatalarını düzeltmeye koyuldular.

23. "Ey Rabb'imiz! Biz, kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan oluruz." dediler.
24. "Bir kısmınız bir kısmınıza düşman olarak inin." dedi. Yeryüzünde, size belli bir süreye kadar yerleşme ve yararlanma imkânı vardır." dedi.
25. "Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve oradan çıkarılacaksınız."
26. Ey âdemoğulları! Çirkinliklerinizi örtecek ve sizi süsleyecek لباس¹ indirdik.² **Takva libası**³ ise daha hayırlıdır. İşte bu Allah'ın **ayetlerindendir**. Umulur ki düşünüp öğüt alırlar.
1- Elbise. 2- Bağışladık. 3- Takva sahibi, erdemli ve samimi olmak, Kur'an'ı ahlak edinmek.
27. Ey âdemoğulları!¹ Şeytan çirkinliklerini onlara göstermek için, elbiselerini soyarak², ana babanızı cennetten³ çıkardığı gibi sizi de bir fitneye düşürmesin. O ve taraftarları, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Biz, şeytanları iman etmeyenlere evliya⁴ kıldık.
1- Ey insanlar. 2- Takva sahibi, erdemli ve samimi olmaktan, Kur'an'ı ahlak edinmekten alı koyarak. 3- Bağlık- bahçelik, huzur dolu mükemmel yaşam ortamı. 4- Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar.
28. Onlar bir fuhuş¹ yaptıkları zaman, "Atalarımızdan böyle gördük ve Allah da böyle emretti." derler. De ki: "Allah fuhşu emretmez. Hakkında bilginiz olmayan şeyleri mi Allah'a yakıştırıyorsunuz?"
1- Utanç verici, edepsizlik, kötü iş ve aşırılık.
29. De ki: "Rabb'im bana haktan yana olmayı emretti." Her mes-citte yüzlerinizi¹ O'na doğrultun ve dini yalnızca O'na has kılarak² dua edin. Sizi ilk yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz.
1- Bütün benliğinizi. 2- "Muhlisin olarak:" Arıtılmış kullar. Saf, ber-rak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar olarak. Şeytanların etki edemedikleri kullar olarak.

30. Bir kısmını¹ hidayete² iletti. Bir kısmı da, **dalâleti hak etti**. Zira onlar, Allah'tan başka şeytanları evliya³ edindiler. **Ve kendile-rini de hidayette sanıyorlar!**
1- Hidayeti hak edenleri. 2- Doğru yola. 3- Koruyucular, yardımcılar, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar.
31. Ey Âdemoğulları! Her secde edilen yerde¹ ziynetlerinizi² alın. **Yiyin, için fakat israf³ etmeyin**. Zira O, israf edenleri sevmez.
1- Allah'a boyun eğilen, saygı gösterilen yerde; mescitlerde 2- Özen-li, bakımlı olun. Ahlaklı, erdemli, edepli, temiz ve güzel davranış sa-hibi olun. 3- Haddinizi aşıp, hakka tecavüz etmeyin.
32. De ki: "Allah'ın kulları için çıkardığı ziyneti¹ ve temiz rızıkları kim haram etmiş?" Ki bunlar dünya hayatında iman edenle-rindir; Kıyamet Günü ise yalnız onlara aittir. Bilen bir topluma ayetleri böyle detaylı olarak açıklıyoruz.
1- Güzel takı ve giysileri, süs eşyalarını.
33. De ki: "Rabb'im, yalnızca açık ve gizli bütün aşırılıkları/kö-tülükleri; günahları, **haksız yere saldırmayı**, hakkında hiçbir belge indirmedığı herhangi bir şeyi Allah'a denk saymayı ve Allah'a, bilmediğiniz şeyleri yakıştırmanızı haram kılmıştır.
34. Her ümmetin¹ bir eceli² vardır. Ecelleri geldiği zaman ne bir saat ertelenir ne de bir saat öne alınır.
1- Toplumun. 2- Süresi, her ümmete tanınmış süre.
35. Ey âdemoğulları! Size, içinizden **âyetlerimi anlatan** elçiler geldiğinde, **her kim takvalı¹ davranır ve kendisini düzeltirse**, onlara kaygı yoktur ve onlar üzülmecekler de. **2:62, 5:69**
1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.
36. **Büyüklik taslayarak, ayetlerimizi yalanlayanlar**, işte onlar ateş halkıdır. Onlar, orada sürekli kalıcıdır.

kötü 1636 meşru gönen

37. Allah'a iftira eden veya O'nun ayetlerini yalanlayandan daha haksız kim olabilir? Kitaptaki nasipleri onlara erişecektir.¹ Nihayet rasullerimiz², canlarını almak için onlara geldiğinde, "Allah'tan başka yakardığınız ilahlar nerede." derler. Onlar da: "Onlar bizden uzaklaşıp gittiler." derler. Ayetlerimizi yalanlayan nankörler olduklarına dair kendi aleyhlerinde tanıklık ederler.

1- Onlar için belirlenen süre tamamlanacaktır. 2- Elçilerimiz.

38. Buyurdu ki: "Sizden önceki cinn¹ ve insten¹ ümmetler² arasındasiz de ateşe girin. Her ümmet girdikçe, yoldaşlarına lanet etti. Birbiri ardına hepsi orada toplandığı zaman; sonrakiler öncekiler için: "Ey Rabb'imiz! Bunlar bizi saptırdılar, bunlara ateşten bir kat daha azap ver." "Hepsi için bir kat fazla vardır, ama siz bilmezsiniz."³ dedi.

1- Bilinen bilinmeyen, tanındık tanımadık, yerli yabancı kim varsa. 2- Topluluklar. 3- Hepiniz, hak ettiğiniz azaba maruz kalacaksınız.

39. Öncekiler de sonrakilere: "Sizin, bizden iyi bir tarafınız yoktu. O halde kazandıklarınıza karşılık azabı tadın." dediler.

40. Ayetlerimizi yalanlayan ve büyüklenenler var ya, onlara gök kapıları açılmayacak ve onlar deve¹ iğnenin deliğinden geçmedikçe, Cennet'e giremeyeceklerdir. Suçluları böyle cezalandırırız.

1- Veya kalın urgan.

41. Onlar için cehennemden döşek ve örtüler vardır. İşte zalimleri böyle cezalandırırız.

42. İman edip sâlihâtı¹ yapanlar- ki hiç kimseye gücünün yettiğinden başkasını yüklemeyiz- Cennet halkıdır. Onlar, orada sürekli kalacaklardır.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

43. Göğüslerinde tasadan ne varsa çıkarıp almışız. Yani başlarında ırmaklar akmaktadır. Derler ki: "Bizi buna ulaştıran Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bize hidayet etmeseydi biz kendiliğimizden bu hidayete erişemezdik. Ant olsun ki Rabb'imizin rasulleri gerçeği getirmişlerdir." Onlara: "İşte yaptığınız işlere karşılık, hak ettiğiniz Cennet budur." diye seslenilir.

44. Cennet halkı, Cehennem halkına, "Rabb'imizin bize söz verdiklerinin gerçek olduğunu gördük; siz de Rabb'inizin size söylediklerinin gerçek olduğunu gördünüz mü?" diye seslenirler. "Evet." derler. Aralarından bir çağırıcı, "Allah'ın laneti zalimlerin üzerine olsun." diye bağırır.

45. Onlar, Allah'ın yolundan alıkoyan ve onu eğri göstermek isteyen ve Ahireti de inkâr eden kimselerdi.

46. İki taraf arasında bir hicap¹ vardır. Ve A'raf' üzerinde de hepsini simalarından tanıyan kimseler² vardır. Cennet halkına:³ "Size selam olsun." diye seslendiler. Bunlar Cennet'e girmeyi uman kimselerdir.

1- Perde, engel. 2- Allah'ın rızasını kazanmış, sâlihâtı yapan takva sahibi mü'minler. 3- Cennet'e gitmeyi umutla bekleyenlere.

47. Bakışları Cehennem ehli tarafına döndürülünce de, "Ey Rabb'imiz! Bizi zalim toplumla beraber bulundurma." derler.

48. A'raf ehli, yüzlerinden tanıdıkları kimselere de: "Çokluğunuz da, tasladığınız büyüklük de size bir yarar sağlamadı." dediler.

49. Cehennemliklere; "Allah, hiçbir rahmete erdirmeyecek." diye yemin ettiğiniz kimseler bunlar mıydı? Onlara:¹ "Girin Cennet'e, artık size korku yoktur. Üzülecek de değilsiniz." denir.

1- Cennetliklere.

50. Ateş halkı, Cennet halkına, "Suyunuzdan veya Allah'ın rızık olarak verdiği şeylerden biraz da bize verin." diye feryat ederler. Onlar, "Allah, bu ikisini gerçeği yalanlayan nankörlere haram kılmıştır." derler.

İnançta üstün olmak (2:62, 5:69 yahudî, hristiyanlarda gönderme var)

51. Onlar ki, dinlerini bir oyun ve eğlence yerine koydular. Dünya hayatı onları aldattı. Onlar, karşılaştıkları bu günü unuttukları ve ayetlerimizi bile bile inkâr ettikleri gibi, biz de onları unutturuz.
52. Gerçekten Biz, onlara, iman etmek isteyen bir kavim için, bilgiye göre açıkladığımız; yol gösterici ve rahmet olan bir Kitap getirdik.
53. Onun verdiği haberin gerçekleşmesini mi bekliyorlar? Onun haberinin gerçekleştiği gün, daha önce onu unutmuş olanlar diyecekler ki: "Gerçekten Rabb'imizin rasulleri gerçeği getirmişler. Acaba bir şefaathçi¹ var mıdır ki bize şefaatte bulunsun veya geri döndürülsek de yaptıklarımızdan başkasını yapsak." Gerçekten onlar kendilerine yazık etmişlerdir. Uydurdukları şeyler kendilerinden uzaklaşıp kaybolmuştur.

1- Yardım edecek.

54. Rabb'iniz; gökleri ve yeri altı günde¹ yaratan, sonra arş üstüne istiva eden;² geceyi, durmadan takip eden gündüze katan; Güneş'i, Ay'ı ve yıldızları emrine tabi kılan Allah'tır. Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de yalnız O'na özgüdür. Âlemlerin Rabb'i olan Allah, Şanı Çok Yücedir.

1- Altı evrede, altı zaman diliminde, altı dönemde. 2- Evrenin yönetimini ve egemenliğini elinde bulunduran.

55. Rabb'inize "tedarruan"¹ ve açıkça göstererek ve "hufyeten"² dua edin. Kuşkusuz O, haddi aşanları sevmez.

1- Basitliğinizin, güçsüzlüğünüzün, zayıflığınızın, muhtaçlığınızın bilincinde olarak, tevazu üstüne tevazu göstererek. 2- "Hufyeten," "açıkça ve gizlice" anlamında iki zıt anlama gelen bir sözcüktür.

56. Ve düzeltildikten sonra, yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. O'na endişe ve ümit ile dua edin. Kuşkusuz Allah'ın rahmeti muhsin¹ olanlara yakındır.

1- İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.

İlah ↔ Fez

57. Rahmetinin önünde rüzgarları müjdeci olarak gönderen O'dur. Rüzgârlar, ağır bulutları yüklenince, onları ölü bir beldeye sevk ederiz. Böylece onunla indirdiğimiz suyla, orada her türlü ürünü çıkarırız. İşte Biz ölüleri de böyle diriltip çıkarırız. Umulur ki düşünüp öğüt alırsınız.

58. Toprağı iyi olan beldenin bitkisi, Rabb'inin izni ile verimli olur. Toprağı kötü olan beldenin ürünü verimsiz olur. Şükreden bir kavim için ayetleri böyle ayrıntılı olarak açıklıyoruz.

59. Ant olsun ki Biz, Nuh'u toplumuna gönderdik. "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilah yoktur; kuşkusuz ben, sizin için o büyük günün azabından korkuyorum." dedi.

60. Halkından ileri gelenler: "Biz, seni kesin bir sapkınlık içinde görüyoruz." dediler.

61. "Ey halkım, bende bir sapkınlık yok. Ben ancak âlemlerin Rabb'inden bir elçiyim."

62. "Rabb'im in gönderdiklerini size tebliğ ediyorum. Ve size öğüt veriyorum. Allah tarafından, sizin bilmediklerinizi biliyorum."

63. Takvalı¹ olmanızı sağlamak ve böylece merhamet olunmanız için; içinizden sizi uyaracak bir adama Rabb'inizden size bir zikir² gelmesine mi şaşıtınız?"

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

2- Öğüt/Kitap.

64. Derken, halkı onu yalanladı. Biz de onu ve gemide onunla beraber olanları kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanları da boğduk. Onlar gerçeği görmeyen bir kavimdi.

65. Ad halkına da kardeşleri Hud'u gönderdik. "Ey halkım! Allah'a kulluk edin ve sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Yine de takva sahibi olmayacak mısınız?" dedi.

neyi hatırlatıyor? bilip de yapmadıklarımızı = adaleti, doğruluğu

66. Halkının ileri gelen, gerçeği yalanlayan nankörleri dediler ki: "Gerçekten biz seni beyinsizlerden görüyoruz ve gerçekten seni yalancılardan sanıyoruz." dediler.
67. "Ey halkım! Ben beyinsizlerden değilim. Ben ancak âlemlerin Rabb'inden bir elçiyim." dedi.
68. "Ben, size Rabb'imın mesajını duyuruyorum. Ben, sizin için güvenilir bir öğütçüyüm."
69. Sizi uarması için, içinizden bir kimse aracılığıyla Rabb'inizden size bir zikir¹ gelmesine hayret mi ettiniz? Nuh toplumundan sonra sizi onların yerine geçirdiğini hatırlayın. Ve yaradılışça sizi onlardan güçlü kıldı. O halde Allah'ın nimetlerini hatırlayın. Umulur ki kurtuluşa ersiniz.
- 1- Öğüt.
70. "Sen, bize, tek olan Allah'a kulluk etmemiz ve atalarımızın kulluk ettiklerini bırakmamız için mi geldin? Eğer doğru söz-lülerden isen, haydi bizi tehdit ettiğin şeyi getir!" dediler.
71. "Rabb'inizin azabı ve öfkesi, hakkınızda kesinleşti. Haklarında Allah'ın hiçbir yetki belgesi indirmedeği, sizin ve atalarınızın taktığı isimler hakkında benimle tartışıyor musunuz? Bekle-yin öyleyse! Kuşkusuz ben de sizinle beraber bekleyenlerde-nim." dedi.
72. Onu ve beraberinde olanları tarafımızdan bir rahmetle kur-tardık. Ayetlerimizi yalanlayıp iman etmeyenlerin ise kökünü kestik.
73. Semud'a da kardeşleri Salih'i gönderdik: "Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka ilahınız yoktur. Size Rabb'inizden açık ka-nıt geldi. İşte şu Allah'ın dişi devesi¹ size bir âyettir.² Onu bira-kın, Allah'ın arzında yesin, ona bir kötülük etmeyin, yoksa sizi can yakıcı bir azap yakalar." dedi.
- 1- Her hangi bir kimseye ait olmayan, toplumun ortak malı olan. Sahibi toplum olan, deve. 2- Göstergedir.

74. Hatırlayın! Ad'dan sonra sizi halifeler yapıp yeryüzüne yerleş-tirdi. O'nun ovalarında köşkler yapıyor, dağlarını yontup evler yapıyorsunuz. Allah'ın nimetlerini düşünün de, yeryüzünde bozgunculuk yapıp karışıklık çıkarmayın.
75. Halkından ileri gelen müstekbirler¹, içlerinden iman eden mustazaf'lara²: "Siz, Salih'in, Rabb'i tarafından gönderilmiş olduğundan emin misiniz?" dediler. Onlar da: "Biz, onunla gönderilen her şeye iman edenlerdeniz." dediler.
- 1- Büyüklük taslayan/kibirlenenler. 2- Gücsüz olan, zayıf ve hor gö-rülen, küçümsenen.
76. Büyüklük taslayan kimseler de dediler ki: "Biz de sizin iman ettiğiniz şeyi kesin olarak küfredenlerdeniz¹."
- 1- İnkâr edenleriz.
77. Derken dişi deveyi kestiler ve böylece Rabb'inin emrine kar-şı geldiler ve "Ey Salih! Sen gerçekten gönderilenlerden sen, haydi bizi tehdit ettiğin şeyleri getir." dediler.
78. Bunun üzerine şiddetli bir sarsıntı onları yakaladı ve yurtla-rında dizüstü çöke kaldılar.
79. O da onlardan yüz çevirip: "Ey halkım, ben size Rabb'imın mesajını tebliğ ettim ve size öğüt verdim, ancak siz öğüt ve-renleri sevmiyorsunuz." dedi.
80. Hani Lut da halkına şöyle demişti: "Ey halkım! Sizden önce âlemlerden hiç kimsenin yapmadığı bir fahişeliği¹ mi yapıyor-sunuz?"
- 1- Aşırılığı. Sapıklığı. Eşcinselliği.
81. Kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz. Hayır! Siz gerçekten müsrif¹ bir kavimsiniz.
- 1- Haddi aşmak, bozgunculuk yapmak, ölçsüz davranmak, taşkın-lık yapmak.
82. Halkının cevabı yalnızca şu oldu: "Çıkarın onları yurtlarınız-dan, zira o insanlar, kendilerini çok temiz görmekteler."

83. Bunun üzerine onu ve yanında yer alanları kurtardık. Karısı hariç; o, geride kalanlardan oldu.
84. Üzerlerine bir yağmur yağdırdık. Bak, suçluların sonu nasıl oldu!
85. Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı. Rasul olarak gönderdik. Dedi ki: "Ey halkım! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilâh yoktur. Rabb'inizden size bir beyinat¹ gelmiştir. Ölçüyü ve tartıyı tam yapın. İnsanlara mallarını eksik vermeyin. Düzeltildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın;² eğer mü'minler iseniz bu, sizin için daha hayırlıdır."
- 1- Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. 2- İyi niyetli ve yapıcı olun, yıkıcı ve kötü niyetli olmayın.
86. Tehdit ederek iman edenleri Allah'ın yolundan çevirmek ve o yolu eğri göstermeye çalışmak için her yolun başına oturma-¹ Azken sizi nasıl çoğalttığımızı bir düşünün. Bakın! Boz-
gunculuk yapanların sonu nasıl oldu!
1- Her yola başvurmayın. Tehditte zorbalıkla onları vaz geçirmeye çalışmayın.
87. Mademki sizin bir kısmınız benimle gönderilene iman etmiş, bir kısmınız da iman etmemişse; o halde Allah aramızda hükümünü verinceye kadar sabredin. O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır.

— 8. Bölümün Sonu —

88. Halkından büyüklik taslayan ileri gelenler, dediler ki: "Ey Şu'ayb! Seni ve seninle birlikte iman edenleri ya yurdumuzdan çıkaracağız ya da bizim milletimize¹ döneceksiniz." O da: "Kerih² görsek de mi?" dedi.
- 1- Bizim yaşam sistemimize, yaşam tarzımıza, uygarlığımıza.
2- Yanlış ve kötü.

89. O, bizi ondan kurtardıktan sonra, eğer tekrar sizin milletinize¹ dönersek, Allah'a karşı yalan yere iftira etmiş oluruz. Rabb'imiz Allah dilemedikçe² bizim ona dönmemiz olacak şey değildir. Rabb'imizin bilgisi her şeyi kuşatmıştır. Biz, yalnızca Allah'a tevekkül³ ettik. Ey Rabb'imiz! Bizimle kavmimizin arasında gerçeği ortaya çıkar. Sen, gerçeği ortaya çıkaranların en hayırlısısın.
- 1- Yaşam tarzınıza, uygarlığınıza, kültürünüze. 2- Allah, bizi zorla ona döndürmedikçe. 3- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.
90. Halkından gerçeği yalanlayan nankör ileri gelenler: "Eğer Şu'ayb'e uyarmanız kaybedenlerden olursunuz." dediler.
91. Derken şiddetli bir sarsıntı onları yakaladı ve yurtlarında dizüstü çöke kaldılar.
92. Şu'ayb'ı yalanlayanlar, sanki orada hiç yaşamamışlar gibi yok oldular. Asıl kaybedenler Şu'ayb'ı yalanlayanlar oldu.
93. Onlardan yüz çevirdi ve "Ey halkım." dedi: "Ben, size Rabb'imin mesajını tebliğ ettim ve size öğüt verdim. Artık gerçeği yalanlayan nankör bir topluma nasıl olur da üzülebilirim?"
94. Biz, hangi beldeye nebi gönderdiysek mutlaka onun halkını¹ yalvarıp yakarsınlar diye dayanılmaz bir zorluk² ve bir sıkıntıya uğratmışızdır.
- 1- O beldenin büyüklük taslayan, mü'minlere eziyet eden; müşrik ve nankörlerini. 2- Can ve malca.
95. Sonra kötülüğü iyiliğe çevirdik. Nihayet her şeyi unutarak: "Atalarımızın da sıkıntılı ve bolluk günleri olmuştu." dediler. Bu yüzden, Biz de onları ansızın yakalayiverdik.
96. Eğer beldelerin halkı iman edip, takva sahibi olsalardı, muhakkak üzerlerine göğün ve yerin bereketini açardık. Ancak onlar yalanladılar, Biz de yaptıklarına karşılık onları kısıvrak yakaladık.

97. O beldelerin halkı, geceleyin uyurlarken kendilerine azabımızın gelmeyeceğinden emin mi oldular?
98. Ya da o beldelerin halkı, gündüz vakti dünya işleriyle oyalanırken azabımızın onlara gelmeyeceğinden emin mi oldular?
99. Allah'ın planından emin mi oldular? Kaybedenlerden başkası Allah'ın planından emin olamaz.

100. *Zulmeden* Önceki halklardan sonra yeryüzüne mirasçı olanların, doğru yolu bulmaları gerekmez miydi? Eğer biz dilseydik onları da günahlarından dolayı belalara uğrattırdık. Kalplerini mühürlerdik de duymaz olurlardı.

101. İşte o beldeler ki sana bazı haberlerini anlatıyoruz. Rasulleri onlara beyyinat¹ getirmişlerdi. Ancak onlar, daha önce yalanlamış oldukları şeye inanmak istemediler. Allah gerçeği yalayan nankörlerin kalplerini işte böyle mühürler.²

1- Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. 2- Mühürleme, sebep değil sonuçtur. Helaki gerektirecek kadar azgınlaşmanın, zulmetmenin, büyüklük taslamanın sonucudur.

102. Onların çoğunda, sözlerine bağlılık bulmadık. Ama onların çoğunu fasık¹ olarak bulduk.

Yutulmuş *1- Vahy'in belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.*

103. Sonra onların ardından Musa'yı âyetlerimizle Firavun'a ve onun ileri gelenlerine gönderdik. Onlar, ona zulmettiler. Bak bozguncuların sonu nasıl oldu!

104. Musa dedi ki: "Ey Firavun! Ben gerçekten âlemlerin Rabb'i tarafından gönderilmiş bir rasulüm.

105. "Allah adına, haktan başkasını söylememek benim üzerime borçtur. Size, Rabb'inizden açık beyyinelerle¹ geldim. Öyleyse İsrailoğulları'nı benimle gönder."

1- Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.

106. Firavun: "Eğer gerçekten bir âyet¹ getirdiyse ve doğru söylenlerdensen onu göster bakalım." dedi.

1- Kanıt, mucize.

107. Bunun üzerine, Musa asasını yere bıraktı, asa sahici bir ejderha oldu.

108. Ve elini çıkardığı zaman, eli bakanlar için bembeyaz parlayıverdi.

109. Firavun halkından ileri gelenler: "Bu gerçekten bilgin bir büyüçüdür." dediler. *Bunlarda israiloğlu?*

110. "Sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne buyuruyorsunuz?"

111. "Onu ve kardeşini alıkoy. Şehirlere de toplayıcılar gönder." dediler.

112. "Bütün bilgin sihirbazları sana getirsinler."

113. Sihirbazlar, Firavun'a geldiler: "Eğer galip gelirsek bize bir ödül var değil mi?" dediler.

114. Evet, "Sizler yakınlaştırlılardan¹ olacaksınız." dedi.

1- Yakınımda yer alanlardan, mevki makam sahibi olanlardan.

115. "Ey Musa! Önce sen mi atacaksın, yoksa atanlar biz mi olalım?" dediler.

116. "Siz atın" dedi. Attıkları zaman, büyük bir büyü yaparak insanların gözlerini büyüleyip, onlara korku verdiler.

117. Biz de Musa'ya: "Asanı at." diye vahyettik. O, onların uydurdukları şeyleri yutuverdi.

118. Böylece, hakk¹ ortaya çıktı ve onların bütün yaptıkları batıl² oldu.

1- Gerçek. 2- Gerçek olmayan, boş, saçma, yanlış, geçersiz.

119. Orada yenik düştüler. Küçük düşüp, iddialarından vazgeçtiler.

120. Ve sihirbazlar secdeye kapandılar.

121. "Âlemlerin Rabb'ine iman ettik." dediler.

122. Musa ve Harun'un Rabbine.
123. Firavun: "Ben size izin vermeden mi ona inandınız?" dedi. "Doğrusu bu, halkı şehirden çıkarmak için kurduğunuz bir tuzaktır." Ama yakında göreceksiniz!"
124. "Mutlaka ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve sonra da hepinizi asacağım."
125. "Biz zaten Rabb'imize döneceğiz." dediler.
126. Rabb'imizin bize gelen âyetlerine iman etmemizden dolayı, bizden intikam almak istiyorsun. "Ey Rabbimiz! Bizi sabırlı kıl ve canımızı teslim olanlar olarak al."
127. Firavun halkının ileri gelenleri: "Musa'yı ve yanında yer alanları, yeryüzünde bozgunculuk yapsınlar, seni ve ilahlarını terk etsinler diye mi bırakacaksın?" dediler. O da: "Oğullarını öldürüp, kadınlarını sağ bırakacağız. Kuşkusuz, biz onların üzerinde kahredicileriz." dedi.
128. Musa, yanında yer alanlara: "Allah'tan yardım dileyin ve sabredin. Kuşkusuz yeryüzü Allah'ındır. Dilediği kulunu ona mirasçı kılar. Mutlu son, takva sahibi olanlar içindir." dedi.
129. "Sen bize gelmeden önce de, bize geldikten sonra da bize eziyet edildi." dediler. O da: "Umulur ki Rabb'iniz düşmanlarınızı yok eder ve sizi yeryüzüne halifeler kılar da nasıl davranacağınıza bakar." dedi.
130. Ant olsun ki belki ders alırlar diye, Firavuncuları yıllarca kuraklık ve ürün kıtlığıyla cezalandırdık.
131. Onlara bir iyilik geldiği zaman, "Bu bizdendir." derler. Bir kötülük isabet ettiği zaman da Musa ve onunla birlikte olanları uğursuz sayarlardı. İyi bilin ki onların uğursuzluğu ancak Allah katındadır.¹ Ancak çocukları bunu bilmez.

1- Firavuncuların yaşadıkları kuraklık ve kıtlık belasının Musa'nın ve onun yanında yer alanlarla bir ilgisi yoktur. Bu belalar, kendi yaptıklarının karşılığı olarak Allah tarafından bir cezalandırılmadır.

132. "Bizi büyülemek için ne kadar âyet¹ getirirsen getir, biz sana asla inanacak değiliz." dediler.
- 1- Mucize, kanıt.
133. Bunun üzerine, Biz de ayrı ayrı âyetler¹ olarak onlara tufan, çekirge, haşarat, kurbağa ve kan gönderdik. Yine de büyüklük taslayıp suçlu bir toplum olmaya devam ettiler.
- 1- Mucizeler, kanıtlar, göstergeler.
134. Başlarına azap gelince: "Ey Musa! Sana verilen söze dayanarak Rabb'ine dua et, eğer bizden bu azabı uzaklaştırırsan sana inanacağız ve İsrailoğulları'nın seninle birlikte gitmesine izin vereceğiz." dediler.
135. Belli bir süreye kadar onlardan azabı kaldırıncı da, hemen sözlerinden dönuverdiler.
136. Bu yüzden, Biz de onlara hak ettikleri cezayı verdik, umursamayıp âyetlerimizi yalanladıkları için onları denizde boğduk.
137. Mustaz'af¹ olan kimseleri de bereketlendirdiğimiz arzin, doğusuna ve batısına mirasçı kıldık. Sabretmelerine karşılık Rabb'inin İsrailoğulları'na takdir ettiği hüküm gerçekleşti. Firavun ve halkının yapıp yükselttikleri yapıları harap ettik.
- 1- Zayıf ve güçsüz, hor görülen, küçümsenen, ezilen.
138. İsrailoğulları'nı denizden geçirdik. Kendilerine özgü putlara tapan bir topluma rastladılar. Ey Musa! "Bize de bunların ilahları gibi bir ilah yap." dediler. "Siz gerçekten cahil bir kavimsiniz." dedi.
139. Bunların içinde bulundukları¹ yok olacaktır ve yaptıkları şey² de batıldır.
- 1- Din. 2- İbadetleri.
140. "Sizi âlemlere üstün¹ kıldığı halde, size Allah'tan başka bir ilah mı arayayım?" dedi.
- 1- Sizi doğru yola ileterek üstün gelmenizi sağladığı halde.

141. "Hani Biz, **size** azapların en kötüsünü yapan; oğullarınızı öldürüp, kızlarınızı sağ bırakan; **Firavun** toplumundan **sizi** kurtarmıştık." Bunda, sizin için Rabb'inizden büyük bir sınav vardı.
142. Musa'ya, otuz gece süre verdik, sonra buna on gece daha kattık. Böylece Rabb'inin belirlediği vakit kırk geceye tamamlandı. Musa, kardeşi Harun'a, "Benim halkım içinde halifem ol¹, **onları ıslah et ve bozguncuların yoluna uyma!**" dedi.

1- Benim yerime geç.

143. Ve Musa, sözleşilen yere gelip de, Rabb'i onunla konuşunca: "Ey Rabb'im! Bana görün de Sana bakayım!"¹ dedi. "Sen Beni göremezsin, fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de Beni göreceksin." buyurdu. Rabb'i dağa tecelli edince onu darmadağın etti ve Musa baygın düştü. Kendine gelince: "Seni tenzih ederim. Tövbe ettim Sana. Ben inanların ilkiyim." dedi.

1- 6/En'am Suresi, 103: "Gözler O'nu göremez, O ise gözleri görür..."

144. "Ey Musa! Gönderdiklerimle ve Kelamımla seni insanlar arasında üstün kıldım¹. Sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol!" dedi.

1- Seni insanlar üzerine seçtim.

145. Ona verdiğimiz levhalarda öğüt olmak üzere her şeyi açık bir şekilde yazdık. Onu kuvvetle tut ve halkına da onu en iyi şekilde tutmalarını buyur. Yakında size **fasıkların**¹ yurdunu göstereceğim.

1- Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.

146. Veryüzünde, **haksız yere büyüklük taşıyanları âyetlerimden**¹ uzaklaştıracam. Onlar, bütün âyetleri² görseler de yine ona inanmazlar. Rüşd³ yolunu görseler de onu yol tutmazlar; ama **azgınlık**⁴ yolunu görseler onu kendilerine yol tutarlar. Bu, âyetlerimizi yalanlamalarından ve ondan gafil⁵ bulunmalarındandır.

1- Gerçeği gösteren kanıtlardan, vahyin gerçeklerinden. 2- Bütün kanıtları. 3- 'Rüşd': Doğru ve yanlış ayır etme bilinci. Zihinsel olgunluk. Reşit olma, irşat etme, müşit gibi türevleri vardır. Rüşdün zıddı azgınlıktır. 4- Azgınlık: sapkın yolu izleme. 5- Umursamamak.

147. **Âyetlerimizi ve ahiretteki karşılaşmayı yalanlayan kimselerin amelleri boşa gitmiştir.** Onlar, başkasıyla değil, ancak kendi yaptıkları ile cezalandırılacaklardır.

148. Musa'nın halkı, onun arkasından, böğürmesi olan, süs eşyalarından yapılmış bir buzağı benimsediler. Onun kendileriyle konuşmadığını ve **hidayet yolunu** gösteremediğini görmediler mi ki onu benimsediler? Onu benimsemekle **zalimlerden** oldular.

149. Sapkınlıklarını anlayıp, yanlışlıklarını görünce: "Eğer Rabb'imiz bize acımaz ve bizi bağışlamazsa mutlaka hüsrana uğrayanlardan oluruz." dediler.

150. Musa, halkına döndüğünde, öfke ve üzüntü içinde onlara: "Benim yokluğumda **ne kötü işler yapmışsınız!** Rabb'inizin emrini¹ çabuklaştırdınız mı?" dedi. Levhaları bırakıp, kardeşinin başını tutup kendine çekti. "Ey annemin oğlu! Gerçekten bu halk beni zayıf buldu, **neredeyse beni öldüreceklerdi**; sen de düşmanları benimle sevindirme, **beni bu zalim kimselerle bir tutma.**" dedi.

1- İlahi cezayı çabuklaştırmak mı istiyorsunuz?

151. "Rabb'im! Beni ve kardeşimi bağışla! Bizi rahmetine dâhil et. Sen merhametlilerinin en merhametlisisin." dedi.

152. Buzağıyı benimseyenlere Rabb'lerinden bir öfke erişecektir ve dünya hayatında da zillete uğrayacaklardır. İşte iftiracıları böyle cezalandırırız. *→ demek ki devreye girer*
153. Kötülük yapıp, arkasından tövbe edip, iman edenler için kuşkusuz Rabb'in bundan sonra Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir. *→ kötülüğü mefîre gönenler*
154. Öfkesi geçince Musa levhaları aldı, onlardaki yazıda Rabb'lerine karşı gelmekten korkanlar için bir hidayet ve bir rahmet vardı. *→ ilkeler*
155. Musa, belirlediğimiz buluşma için adamlarından yetmiş kişi seçti. Kendilerini sarsıntı tutunca: "Ey Rabb'im! Dileseydin bunları da beni de daha önce yok ederdin. İçimizdeki birtakım beysizler yüzünden bizi yok mu edeceksin? Bu, ancak senin bir fitnendir.¹ Onunla dilediğini² sapkınlıkta bırakırsın dilediğine de hidayet³ edersin. Sen bizim velimizsin.⁴ Bizi bağışla. Bize merhamet et. Sen bağışlayanların en hayırlısıdır." dedi

1- Sınav. 2- Uygun gördüğünü. Hak edeni, dileyeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı sapkınlığı; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir demektir. 3- Kılavuzluk. 4- Koruyucu, yardımcı, gözetken, destekleyici, yandaşı. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

156. Bize, bu dünyada da ahirette de iyilik yaz. Biz Sana yöneldik. Allah: "Azabıma dilediğimi¹ uğrattırım, rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır. Onu, takva sahibi olanlara², zekâtı verenlere³ ve ayetlerimize inanlara yazacağım." buyurdu.

1- Azabı gerektirecek "şey"ler yapana azap ederim; bağışlanmayı gerektirecek "şey"ler yapanı bağışlarım. Azabı hak edeni azaplandırır, bağışlanmayı hak edeni bağışlarım. 2- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan. 3- Zekâtın esas anlamı "arınma", "arındırma", "arındırma". Ayette geçen "zekâtı vermek" sözcüğü, malın zekâtı/arınması değil, bir terkip olarak, arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle Allah'ın emirlerine tabi olmak, demektir.

157. Onlar ki, yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları ummi¹ nebi rasule, tabi olurlar. O ki, onlara ma'ruf² olanı buyurur ve onları münker³ olandan alıkoyar ve temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar, zahmet ve sıkıntı veren şeyleri⁴ onlardan kaldırır, onlardan bağları çözer, ona iman eden, ona saygı gösterenler ve ona yardım edenler ve ona indirilen nura⁵ tabi olanlar işte kurtuluşa erenler bunlardır. *→ ilkeler*

1- Ümmî sözcüğü, "ümm" yani "ana" ile nispet 'ya'sından oluşan bir sözcük olup, "anaya mensup", "analı" demektir. Tıpkı Ankaralı, Medineli vb. gibi. Buradaki "ana" sözcüğü özel isimdir, anne demek olan 'ana' ile bir ilgisi yoktur. Mekke'nin diğer bir ismi de Ümmü'l qurâ' dır. "el-Ümm" ün sonuna nispet "ya'sı" geldiği zaman, "Ana kentli" yani "Mekkelî" anlamına gelmektedir. Ayetteki "el- Ümmî" sözcüğü ile kast edilen şey, daha önce kendilerine kitap verilmemiş olan, yani "Ehl-i Kitap" olmayan "Mekkelilerdir." el-Ümmî: Ana kentli, şehirli, yani "bedevi" olmayan demektir. Ümmî/okuryazar olmayan sözcüğü ile "el-Ümmî"/ana kentli sözcükleri farklı anlamlara sahiptir. Dolayısıyla Nebi Muhammed için, okuryazar değildir görüşü doğru değildir. 2- Doğru, iyi ve yararlı kabul edilen toplumsal değer yargılarına ve vahye uygun olan. 3- Yanlış, kötü ve zararlı kabul edilen, vahye ve toplumsal değer yargılarına uygun olmayan. 4- Kendi yanlarından dine yaptıkları ilaveleri, ağır kuralları. 5- Kurtuluşa erdiren, aydınlığa çıkaran rehber.

158. De ki: "Ey insanlar! Ben, göklerin ve yerin sahibi olan, kendisinden başka ilah olmayan, yaşatan ve öldüren Allah'ın, size, hepinize gönderdiği bir rasulüm. Gelin, Allah'a ve O'nun sözlerine iman eden ümmi nebi rasulüne iman edin ve ona uyunki böylece hidayete eresiniz."¹

1- Doğru yolu bulasınız.

159. Musa'nın halkından da hakka ileten ve onunla adaletli davranan bir topluluk vardı.

160. Biz, onları oymaklar halinde on iki topluluğa ayırdık. Halkı ondan su isteyince, Musa'ya, "Asanı taşa vur!" diye vahyettik. Ondaki su iki pınara fışkırdı. Her topluluk su alacağı kaynağı bildi. Üzerlerine buluttan gölgelik yaptık, onlara kudret helvası ve bildircin bağışladık¹. Size rızık olarak verdiklerimizin temiz olanlarından yiyecek. Onlar, bize zulmetmediler, fakat kendilerine zulmediyorlardı.

1- "İndirmek" demek olan "enzele" sözcüğünün diğer bir anlamı da "bağışlamaktır." Bu ayette "enzele" sözcüğü, indirmek değil, bağışlamak anlamına gelmektedir.

161. Onlara, "Şu beldeye yerleşin ve orada dilediğiniz şeylerden yiyecek. Af dilediğinizi söyleyin ve teslim olmuş/kabullenmiş olarak kapısından girin" denilmiştir. Biz, "Hatalarınızı bağışlayalım ve iyilik edenlere fazlasıyla verelim."

162. Ancak onlardan haksızlık yapanlar, kendilerine söylenen sözü başka bir söze çevirdiler. Biz de haksızlık yapmaları yüzünden, üzerlerine gökten iğrenç bir azap gönderdik.

163. Onlara, deniz kıyısındaki kasabanın durumunu sor. Hani onlar cumartesi günü yasasını çiğneyerek haddi aşıyorlardı. Balıklar cumartesi günü ortaya çıkıyor, diğer günler ise gelmiyorlardı. Fasıklıkları¹ nedeniyle kendilerini bu şekilde imtihan ediyorduk.

1- Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.

Mozlaşmak

164. Onlardan bir topluluk: "Allah'ın yok edeceği veya şiddetli bir azap ile cezalandıracağı bir halka ne diye öğüt veriyorsunuz?" dediklerinde, onlar da: "Rabb'imize mazeret¹ beyan etmek için ve bir de belki takva² sahibi olurlar." demişlerdi.

1- Biz sorumluluğumuzu yerine getirdik ama faydası olmadı.

2- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan

165. Ne zaman ki onlar, yapılan öğüdü umursamadılar, Biz de kötülükten alıkoymaya çalışanları kurtardık, zulmedenleri, fasıklık¹ yapmaları nedeniyle çetin bir azapla cezalandırdık.

1- Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.

166. Yasaklandıkları şeyleri yapmakta ısrar edince, onlara: "Düşkün maymunlar olun." dedik.¹

1- 2/Bakara Suresi, 65: İçinizden sebt'te sınırları aşanları elbette bilirsiniz. İşte budan dolayı onlara "Düşkün maymunlar olun." dedik.

167. Hani Rabb'in; onları¹, Kıyamet Günü'ne kadar kötü azaba uğratacak olanları, mutlaka göndereceğini bildirmişti. Rabb'in çabuk ceza verendir. Kuşkusuz O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Yasaklandıkları şeyleri yapmakta ısrar ettikleri, haksızlık yapmaya devam ettikleri süre.

168. Onları, yeryüzünde topluluklara ayırdık. Onlardan, salih¹ olanlar da vardı olmayanlar da. Belki dönerler diye onları iyiliklerle ve kötülüklerle sınadık.

1- İyi, dürüst, seçkin, samimi, erdemli.

169. Onların yerine Kitap'a mirasçı olanlar, nasıl olsa bağışlanacakları diyerek dünyanın geçici menfaatlerini tercih ettiler; kendilerine buna benzer şeyler gelse, onu da tercih ederler. Onlardan, Kitap'a bağlı kalacaklarına ve Allah hakkında ancak hakkı söyleyeceklerine dair söz alınmamış mıydı? Oysaki onlar, o Kitap'ta olanı okumuşlardı. Ahiret yurdu takva sahibi olanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akletmeyecek misiniz?

İlkelere

Allah kötüleri
emretti
(A'raf 28)

170. Kitap'a sınıksıkı sarılıp, salâtı ikame edenlere¹ gelince; kuşkusuz Biz salih² olanların emeklerini zayi etmeyiz.

1- İbadete layık yegâne ilah olarak yalnızca Allah'a ibadet edenler; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapanlar. 2- İyi, dürüst, seçkin, samimi, erdemli.

171. Hani! Biz, dağı gölgelik gibi üzerlerine kaldırmıştık da onlar da üzerlerine düşecek sanmışlardı. "Size verdiğimiz sınıksıkı sarılın, içindeki öğüdünü tutun ki takva sahibi olabilesiniz."

172. Kıyamet günü, "Biz bundan habersizdik." demeyesiniz diye Rabb'in, âdemoğullarının bellerinden soylarını çıkardı ve onları kendilerine tanık yaptı. Ben sizin Rabb'iniz değil miyim? dedi. "Evet, Rabb'imizsin, tanıklık ediyoruz."¹ dediler.

1- Bu ayet, temsili bir anlatımla; Allah'ın, insanı yaratırken onun benliğine, yaratıcıyı idrak etme güdüsünün yerleştirildiğini; insanın yaradılış özünde Allah'ı tanıma ve idrak etme yeteneğinin kodlanmış olduğunu ifade etmektedir.

173. Veya "Biz, bizden önce şirk koşan atalarımızın ardından gelen bir nesiliz, batılla amel edenlerin yaptıkları yüzünden bizi mi yok edeceksin?" demeyesiniz diye..

174. İşte, doğruyu bulsunlar¹ diye âyetlerimizi böyle ayrıntılı olarak açıklıyoruz.

1- Yaradılış özlere dönsünler.

175. Onlara, o kimsenin¹ haberini de oku, ki ona âyetlerimizi vermiştik de onlardan sıyrılıp ayrıldı. Şeytan da onu kendine tabi kıldı. Böylece azgınlardan oldu.

1- Söz konusu edilen "kimse," bilinen bir kimse/şahıs değil, belli bir kişilik/karakterdir. Kişinin kim olduğunun önemi yok, önemli olan sahip olduğu kişiliktir.

bilmek yetmiyo- amele geçirmek gerekiyor

176. Dileseydik¹ onu bununla² yükseltirdik. Fakat o yere saplandı, tutku ve kuruntusuna uydu. Onun durumu, üzerine varsan da dilini sarkıtıp soluyan, varmasan da dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte âyetlerimizi yalanlayan toplumun durumu böyledir. Sen bu kıssayı anlat, belki düşünürler.

1- Uygun görseydik. Karar vermeyi ona tanımasaydık. 2- Ayetlerimizle.

177. Âyetlerimizi yalanlayan ve böylece kendilerine haksızlık eden halkın durumu ne kötüdür.

178. Allah, kimi doğru yola iletirse, doğru yolda olan, ancak odur. Kimi de saptırırsa, işte onlar hüsrana uğrayanlardır.¹

1- Uygun gördüğünü. Bu terkip; Allah, doğru yola iletmeyi isteyen doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmak isteyen de sapkınlıkta bırakır. Sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de dalalet düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey yapmak isteyen" anlamına da gelmektedir.

179. Gerçek şu ki, cinnden¹ ve insten¹ yaratılmış² olanların birçoğu Cehennem'lidir. Ki onların kalpleri vardır onunla kavramazlar, gözleri vardır onunla görmezler, kulakları vardır onunla işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibidirler, hatta daha da basittirler. İşte gafil olanlar bunlardır.

1- Tanıdık-tanımadık, bildik-bilmedik, yerli-yabancı. 2- Ayette, "zera'na" sözcüğü geçmektedir. Bu sözcüğün anlamı, "yaratma" değil, "çoğaltmadır". Yaratılmış olan bir şeyin, üreyerek çoğalması demektir. "Ziraat," yani ekin ekme sözcüğü de buradan türemiştir. Burada bir yaratmadan değil, "çoğalmadan" söz edilmektedir. Şayet "yoktan var etme" kast edilseydi, "haleka" sözcüğü kullanılması gerekirdi. Çevirilerde, çoğunlukla bu ayete: "Ben insanların ve cinlerin çoğunu cehennem için yarattım." şeklinde yanlış anlam verilmektedir. Yaratılmış olanların bir çoğunun Cehennemlik olacağının bilgisinin verilmesi ile yaratılmış olanların çoğunun Cehennem için yaratıldığını söylemek aynı şey değildir.

180. En iyi isimler¹ Allah'ındır. Öyleyse O'nu, onlarla çağırın. Ona yakışmayan isimlerle çağırın kimseleri bırakın. Onlar, yaptıklarının cezasını görecekler.

1- İyi ile güzel aynı şey değildir. En güzel isimler şeklinde yapılan çeviriler yanlıştır. "İyi" sözcüğü, niteliği, kaliteyi, üstünlüğü yani özellik ifade ederken, güzel sözcüğü görüntüyü, dış görünüşü ifade etmektedir. Söz konusu "iyi isimler", Allah'ın sahip olduğu nitelikleri ifade etmektedir. Ayette geçen "husna" iyi demektir. Arapçada güzel, "cemil" demektir.

181. Yarattıklarımız arasında öyle bir topluluk da var ki, hakka iletilirler ve onunla adil olurlar.

182. Âyetlerimizi yalanlayanları, hiç bilemeyecekleri bir şekilde adım adım yok olmaya yaklaştırırız.

183. Onlara süre veriyorum, ancak planım çok sağlamdır.

184. Arkadaşlarında, hiçbir delilik olmadığını düşünmüyorlar mı? O, ancak apaçık bir uyarıcıdır.

185. Göklerin ve yerin melekûtuna¹, Allah'ın yaratmış olduğu şeylere, sürelerinin yaklaşmış olabileceği ihtimaline hiç bakmazlar mı? Bundan sonra artık hangi söze inanacaklar?

1- Egemenliğine, hükümlerliğine, nasıl düzenlendiğine.

186. Allah, kimi saptırırsa¹ ona doğru yolu gösterecek yoktur. Onları, azgınlıkları içinde bocalar durumda bırakır.

1- Sapkınlığı gerektiren şeyler yapar. Allah, bir kimseyi hak etmedikçe, zorla ne hidayete iletir ne de saptırır. Doğru yolu veya sapkınlığı tercih etme konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.

187. Sana Saat'ten soruyorlar. Ne zaman gerçekleşecek diye. De ki: "Onun bilgisi sadece Rabb'immin yanındadır. Onun vaktini O'ndan başkası açıklayamaz. O göklere de, yere de ağır gelecektir. O size ansızın gelecek." Sanki sen biliyormuşsun gibi onu sana soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi sadece Allah'ın yanındadır." Ancak insanların çoğu bu gerçeği bilmez.

188. De ki: Allah dilemedikçe, kendime bir yarar sağlamak ya da kendimden bir zararı uzaklaştırmak benim elimde değil. Eğer gaybı¹ bilseydim, elbette daha çok yararına olan şeyi yapardım ve bana bir kötülük de dokunmazdı. Ben, inanan bir kavim için sadece bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim.

1- Gelecekte olacak olanı; görünemez, bilinemez olanı.

189. O, sizi bir tek nefisten¹ yarattı ve kendisi ile sükûnet bulsun diye ondan² eşini var etti. Eşini sarıp örtünce, eşi hafif bir yük yüklendi. Bir müddet böyle geçti. Yükü ağırlaşınca her ikisi de Rabb'leri olan Allah'a: "Eğer bize salih³ bir evlat verersen elbette Sana şükredenlerden olacağız." diye dua ettiler.

1- Bir özden. 2- Aynı özden. 3- Arı, saf, temiz, erdemli, iyi, dürüst.

190. Fakat onlara, salih bir evlat verince; kendilerine verilen şeyde ona ortaklar koşmaya başladılar. Allah, onların ortak koştukları şeyden yücedir.

191. Hiçbir şey yaratamayan, aksine kendisi de yaratılmış olan şeyleri mi ortak koşuyorlar?

192. Oysa onlar, ne onlara yardım edebilirler ne de kendilerine yardım edebilirler.

193. Onları gerçeği kabul etmeye davet etseniz, size tabi olmazlar. Onları davet etseniz de etmeseniz de size karşı tutumları değişmez.

194. Allah'tan başka dua ettikleriniz, sizin gibi kullardır. Eğer doğru sözlü kimselerseniz, haydi onlara dua edin de size karşılık versinler.

195. Onların, kendileriyle yürüyecek ayakları mı var? Veya tutacak elleri mi var? Veya görececek gözleri mi var? Ya da işitecek kulakları mı var? De ki: "Haydi çağırın ortaklarınızı, sonra hiç beklemezsizin bana tuzak kurun."

196. Kuşkusuz benim velim¹, Kitap'ı indiren Allah'tır. O, salih² olanların velisidir.

1- Korumacı, yardımcı, gözetici, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. 2- Arı, saf, temiz, erdemli, dürüst, iyi. *İslah eder toplumu*

197. O'ndan başka dua ettiklerinizin, ne size yardım etmeye güçleri yeter, ne de kendilerine yardım etmeye.

198. Eğer onları hidayete çağırırsanız sizi duymazlar. Onların, sana baktıklarını görürsün, oysa onlar görmezler.

199. Affedici ol, urf¹ ile buyur, cahillerden² yüz çevir.

1- Yararlı, güzel, iyi ve hayırlı olan şeylerle. 2- Düşüncesizce hareket eden, nankör, bağınaz kimseler. *gökten kötüler gelirse*

200. Ne zaman şeytan seni dürtecek olursa¹ hemen Allah'a sığın. Kuşkusuz O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Vesvese verirse. *birken kötülerin*

201. Takva sahipleri, şeytandan bir dürtü olduğu zaman, düşünüp hemen gerçeği kavrarlar.

202. Şeytanlar, kendilerine kardeş olanları azgınlığa sürüklerler, sonra da yakalarını bırakmazlar.

203. Onlara bir âyet getirmediğin zaman, "Derleyip uydursaydın ya." derler. De ki: "Ben ancak Rabb'imden bana vahyedilene uyarım. Bu, inanan bir toplum için Rabb'inizden gelen bir basiret¹, bir hidayet ve bir rahmettir.

1- Kavrayış, gerçeği görme yeteneği.

204. Kur'an okunduğu zaman hemen susup onu dinleyin ki size rahmet edilsin.¹

1- Fusilet Suresi, ayet 26: Ve inkâr edenler, "Bu Kur'an'ı dinlemeyin, okunurken gürültü yapın, belki başarılı olursunuz." dediler.

Allah'ın ilkeleri = adalet, iyilik vs. dinleyin ki öğretilip uygulayarak rahmete kavuşasınız

205. Nefsinde¹ tedarruan² ve çekinerek, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam³ Rabb'ini an. Umursamazlardan olma!

1- Bütün benliğiyle, kendinde. 2- Basitliğinin, güçsüzlüğünün, zayıflığının, muhtaçlığının bilincinde olarak, tevazu üstüne tevazu göstererek. 3- Daima, her zaman, sürekli. *hızır*

206. Rabb'ine yakın olanlar, O'na kulluk etmekten asla kibirlenmezler; O'nu tesbih¹ ederler ve O'na secde² ederler.

1- Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. 2- İçtenlikle boyun eğmeler.

Allah yolunda (onun ilkelerini) hayata geçirmek için ve bu sayede toplumu ıslah için çalışmak

anladıkdan sonra boyun eğme

ENFAL SÛRESİ

[İniş sırası: 88, Medeni, 75 ayet.]

Adını 1. Ayette geçen "enfal/karşılıksız vermek" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Sana enfâlî¹ soruyorlar. De ki: "Enfâl, Allah ve Rasulü içindir. Eğer mü'min iseniz Allah'a karşı takva² sahibi olun, birbirinizin arasını düzeltin, Allah'a ve Rasul'üne itaat edin.

1- Enfâl; nfi (nafile) kökünden gelmektedir. Mastar olarak; karşılıksız vermek, başışta bulunmak anlamına gelmektedir. Nfi; zorunlu yapılması gereken bir şeye, ayrıca gönüllü olarak fazladan ilave yapmaktır. Savaşta elde edilen ganimetler, savaşın değeri/önemi yanında, ancak nafile türünden bir öneme sahiptir. Bu kavramla, vurgu; savaşın, ganimet için değil cihat maksadıyla yapıldığına-
dır. Sözcük olarak, Türkçede "boş" anlamında kullanılan "nafile-yi", Kur'an yukarıda verilen anlamda kullanılmaktadır. 2- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

2. Mü'minler ancak o kimselerdir ki: Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir, onlara Allah'ın ayetleri okunduğunda bu imanlarını artırır ve yalnızca Rabb'lerine tevekkül¹ ederler.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

İlkelere dünyayı
işlah potansiyeli.
dönüştürme

İslah, sulh, barış
İlkelere (adâlet, ıstıkrâr,
doğruluk vs.)

3. Onlar, salâtı ikâme eden¹ ve kendilerine rızık olarak verdiği-
miz şeylerden infak² edenlerdir.

1- Yardımlaşma ve dayanışmayı canlı ve diri tutan ve gereği gibi yerine getiren. 2- İhtiyaç sahipleri ile paylaşma.

4. İşte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için Rabb'leri katında dereceler, bağışlanma ve kerim¹ bir rızık vardır.

1- Cömertçe.

5. Keza, Rabb'in hakk uğruna seni evinden çıkardı. Oysa mü'ninlerden bir kısmı bundan hoşlanmamıştı.

6. Gerçek açığa çıktıktan sonra bile, sanki göz göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi, seninle tartışıyorlardı.

7. Allah, iki topluluktan birinin sizin olacağını vaat ediyordu. Siz ise kuvveti bulunmayanı istiyordunuz. Oysa Allah da kelime-
leriyle¹ Hakk'ı gerçekleştirmek ve gerçeği yalanlayan nankör-
lerin kökünün kesilmesini istiyordu.

1- Takdir edilmiş hüküm.

8. Bu, suçluların hoşuna gitmese de Hakk'ın ortaya çıkarılması ve Batıl'ın yok olması içindi.

9. Hani siz, Rabb'inizden yardım istiyordunuz. O da ardi ardına bin meleklerle yardım edeceğim diye, isteğinize karşılık vermişti.

10. Allah bunu, ancak bir müjde olsun ve onunla kalpleriniz yatışsın¹ diye yaptı. Yardım, ancak Allah'tandır. Kuşkusuz Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Kalbinizde korku kalmasın, güven ve cesaret sahibi olun.

11. Hani O, size Kendi katından bir emniyet olmak üzere bir uyku sardırıyordu. Sizi arındırmak, sizden şeytanın pisliliğini¹ gidermek, kalplerinizi yatıştırmak ve ayaklarınızı yere sabit kılmak için gökten üzerinize bir su indiriyordu.

1- Vesvesesini.

Bizati halde saptıran
putlarından (kâfir, kâfirin, kâfirin)
üstündür. Hüküm vereceğiz
İlkelere sadece onunkiler
olmalıdır

12. Hani, Rabb'in meleklerle, sizinle beraberim, diye vahyeyordu; "İman edenleri pekiştirin." Gerçeği yalanlayan nankörlerin kalplerine korku salacağım. Haydi! Vurun onların boyunlarına, vurun onların parmaklarına.
13. Çünkü onlar, Allah'a ve Rasul'üne karşı geldiler. Kim Allah'a ve Rasul'üne karşı gelirse, bilsin ki, Allah'ın Azabı Çok Çetindir.
14. Şimdi onu tadın. Gerçeği yalanlayan nankörler için yalnızca ateşin azabı vardır.
15. Ey iman edenler! Gerçeği yalanlayan nankörlerin orduları ile karşılaştığınız zaman, onlara arkanızı dönmeyin.
16. Kim böyle bir günde, savaşmak için bir cepheye çekilmek amacıyla veya başka bir birliğe katılmanın dışında, düşmana arkasını dönerse, Allah'ın gazabına uğramış olur. Onun varacağı yer Cehennem'dir. O, ne kötü bir dönüş yeridir.
17. Onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı.¹ Allah, bunu mü'minleri iyi bir sınava tabi tutmak için yaptı. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.
- 1- Sakın elde ettiğiniz başarı sizi şımartmasın. Size gücü veren de, onu kullanacak akıllı veren de Allah'tır. Sahip olduğunuz hiçbir şeyin yaratıcısı siz değilsiniz. Onu size vereni sakın göz ardı etmeyin. Unutmayın! Oku atan sizin eliniz olabilir ama ellerinizi de ellerinize atacak gücü de veren Allah'tır.**
18. İşte size böyle yardım etti. Allah, gerçeği yalanlayan nankörlerin planlarını bozandır.
19. Eğer fetih istiyorsanız, işte size fetih geldi. Eğer son vererseniz, o sizin için daha hayırlıdır. Eğer dönerseniz, Biz de döneriz. Topluluğunuz çok olsa da kesinlikle size bir fayda vermez. Kuşkusuz Allah, mü'minlerle beraberdir.
20. Ey iman edenler! Allah'a ve Rasul'üne itaat edin. İştirip dururken ondan yüz çevirmeyin!

İkkelere (adaleter) →

21. İştirmedikleri halde¹, iştirik diyen² kimseler gibi olmayın!
- 1- Allah'ın emirlerine uymadıkları halde. 2- Allah'ın emirlerine uymadıkları halde, uyuyoruz diyen.**
22. Allah katında, yeryüzündeki canlıların en değersiz, aklını kullanmayan sağırlar ve dilsizlerdir.
23. Eğer Allah, onlarda bir hayır olduğunu görseydi onlara iştirirdi. Onlara iştirirseydi de aldirmayarak yine dönerlerdi.
24. Ey iman edenler! Sizi, size hayat verecek şeylere çağırdığı zaman, Allah'a ve Rasul'üne icabet edin. Bilin ki Allah, kişi ile kalbinin arasına girer¹. Kuşkusuz hepiniz O'na dönüp toplanacaksınız.
- 1- Vahiy ile aklına, bilincine ve düşüncesine yön vererek; doğru yola yönelmesine aracı olur. Söz konusu edilen kalp, kan pompalayan organ değil; aklın, düşünmenin ve idrak etmenin merkezidir.**
25. Yalnızca aranızdaki haksızlık edenlerin başlarına gelmekle sınırlı kalmayacak fitneye¹ karşı takva sahibi olun. Unutmayın ki Allah'ın azabı çok çetindir.
- 1- Samimiyet sınavı. Aldatma, aldatılma. Ateşte yakmak anlamındaki fetn kökünden türemiştir. 'Anlamı, "altın, gümüş gibi değerli maddelerin kendileriyle kaynaşmış olan değersiz maddelerinden ayrıştırılması, yani saflaştırılması amacı ile yüksek ateşte eritilmesi" işlemidir. Fitne sözcüğü, kişinin samimiyetinin iç yüzünün ortaya çıkması için; savaş, baskı, zulüm, zenginlik, yoksulluk, hastalık, ölüm, ün, mevki, mal, mülk gibi konularda tabi tutulduğu samimiyet sınavıdır.**
26. Ve hatırlayın; bir zamanlar yeryüzünde sayıca azdınız ve güçsüz kimselerdiniz. İnsanların sizi alıp götürmesinden korkuyordunuz. O, sizi barındırdı ve yardımıyla kuvvetlendirdi. Temiz şeylerden size rızık verdi. O halde şükretmelisiniz.
27. Ey iman edenler! Allah'a ve Rasul'üne ihanet etmeyin. Yoksa bile bile emanetlerinize ihanet etmiş olursunuz.

İkkelere (adaleter) →

İman edenlerin karşılığını vererek iman salıh amel olarak topluluğu istih.

28. Bilin ki mallarınız ve evlatlarınız ancak birer fitnedir. Kuşkusuz Allah'ın yanında çok büyük ödül vardır.
29. Ey iman edenler! Eğer Allah için takvâli¹ olursanız; O, size bir Furkan² verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah, Büyüyük Fazl³ Sahibidir.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak. 2- Doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan ayırt etme anlayışı. 3- Hoşgörü, cömertlik ve ikram.

30. Gerçeği yalanlayan nankörler, seni tutuklamak, öldürmek veya sürgün etmek için plan yapıyorlardı. Onlar plan yaparlarken, Allah da plan yapıyordu. Allah, plan yapanların en hayırlısıdır.
31. Onlara, âyetlerimiz okunduğu zaman, "Evet, biz bunu duyduk, dilersek biz de onun benzerini söyleriz; bu, evvelkilerin masallarından başka bir şey değildir." dediler.
32. Bir de dediler ki: "Allah'ım! Eğer bu Senin tarafından gelen bir gerçekse¹, gökten üzerimize taş yağdır veya bize can yakıcı bir azap ver."

1- Mademki Senden geldiği iddia ediliyor.

33. Sen onların içindeyken, Allah, onlara azap etmez. Onlar, bağışlanma diledikleri sürece de Allah onlara azap edecek değildir.
34. Onlar, Mescid-i Harâm'a girmeye engel oldukları halde ve onun velileri¹ olmadıkları halde Allah neden onlara azap etmesin? Oysa oranın gerçek sahipleri, muttakilerdir². Fakat onların çoğu bilmezler.

1- Koruyucu, yardımcı, gözetken, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysa ki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. 2- Takva sahibi olan.

35. Onların, Beyt'in¹ yanındaki salâtları², ısıklık çalmaktan ve el çırpırmaktan başka bir şey değildir. Öyleyse küfrünüzden dolayı azabı tadın.

1- Mescid-i Harâm/Ka'be. 2- İbadetleri.

36. Gerçeği yalanlayan nankörler, Allah yolundan alıkoymak için mallarını harcarlar ve harcayacaklar da. Sonra, bu kendilerine pişmanlık olacak ve sonra mağlup olacaklar. Gerçeği yalanlayan nankörler Cehennem'de toplanacaklardır.

37. Ki Allah, pis olanı temiz olandan ayırsın, pis olanları birbirinin üzerine koyup, hepsini bir araya getirsin, sonra hepsini Cehennem'e doldursun. İşte onlar hüsrana uğrayanlardır.

38. Gerçeği yalanlayan nankörlere de ki: Eğer vazgeçerlerse geçmişte yaptıkları bağışlanır. Eğer tekrar dönerlerse, evvelkilerin başına gelenler ortadadır.

39. Fitne¹ kalmayıp, din² tamamıyla Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse kuşkusuz Allah onların ne yaptığını görmektedir.

1- Baskı ve zulüm. 2- Allah'ın yasalarının belirleyici ve egemen güç olması sağlanıncaya kadar. (2/Bakara, 193)

40. Eğer yüz çevirirlerse, artık bilin ki Allah sizin mevlânızdır¹. O, ne güzel mevlâ, ne güzel yardımcıdır.

1- Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.

41. Eğer Allah'a, Hakk ile Batıl'ın birbirinden ayrıldığı gün; iki ordunun karşı karşıya geldiği günde, kulumuza indirdiğimize inanıyorsanız, bilin ki: Ganimet olarak ele geçirdiklerinizin beşte biri Allah'ın, Rasul'ünün, yakınların¹, yetimlerin, düşkünlerin, yarı yolda kalanlarındır. Allah, Her Şeye Güç Yeti-rendir.

1- Allah yolundaki mücadelende yanında yer alanların. Yakınlar; Allah Rasul'ünün, Ehl-i Beyt'i ve akrabaları değil, İslam davasına sahip çıkıp yardım ettiği, bunun için yurdundan, evinden olduğu halde, savaşa katılma imkânı bulamayan ihtiyaç sahipleridir. (59/Haşr,7,8)

42. Sizin, vadinin bir ucunda, onların da öteki ucunda ve kervanın da sizden aşağıda olduğu o gün, eğer bilinen bir yerde buluşmak hususunda sözleşmiş olsaydınız dahi, anlaşmazlığa düşer-diniz. Ama Allah, gerçekleştirilmesi gereken bir işi yaptı; yok olan, apaçık bir kanıtla yok olsun, yaşayan da apaçık bir kanıtla yaşasın diye. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

43. Hani Allah, onları sana uykunda az göstermişti. Eğer O, onları sana çok gösterseydi, tedirgin olup ne yapacağınız hususunda anlaşmazlığa düşer-diniz. Fakat Allah, sizi bu tehlikeden ko-rudu. Zira O, göğüslerde olanları en iyi bilendir.

44. Karşı karşıya geldiğinizde, Allah onları sizin gözünüzde, sizi de onların gözünde sayıca azmış gibi gösteriyordu ki takdir edilen işi yerine getsin. Bütün işler yalnızca Allah'a döndürülür.

45. Ey iman edenler! Bir toplulukla karşılaştığınız zaman, sebat¹ edin ve Allah'ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz.

1- Kararlı, dirençli ve istekli olun.

46. Allah'a ve Rasulü'ne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Son-ra zaafa düşüp zayıflarsınız. Bir de sabredin. Kuşkusuz Allah, sabredenlerle beraberdir.

ilkelerinden sapma riski için hatırlayın

47. Çalım satmak, insanlara gösteriş yapmak ve Allah'ın yolun-dan alıkoymak için yurtlarından çıkanlar gibi olmayın. Allah, onların yaptıklarını çepeçevre kuşatmıştır.

48. Hani, şeytan¹ onlara yaptıkları işi süslü gösterip: "Bugün, sizi hiçbir insan topluluğu yenemez, ben de muhakkak sizin yar-dımcınızım." dedi. Fakat iki ordu karşılaştınca geri döndü ve "Ben sizden uzağım, ben sizin görmediğinizi görmekteyim, ben Allah'tan korkarım. Zira Allah'ın azabı çok çetindir." dedi.

1- Bu şeytan, cinlerden olan şeytan değil, insandan olan şeytandır. (2/Bakara, 14)

49. Münafıklar, o kalplerinde hastalık bulunanlar: "Bunları, din-leri aldatmış." diyorlardı. Oysa kim Allah'a tevekkül¹ ederse Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

50. Bir görseydin!¹ Melekler, gerçeği yalanlayan nankörlerin can-larını alırken, yüzlerine ve sırtlarına vuruyorlar² ve "Kavurucu azabı tadın." diyorlardı.

1- Bir bilebilse. 2- Büyük bir eziyet veriyorlar.

51. İşte bu, kendi ellerinizle yaptıklarınızın karşılığıdır, yoksa Allah kullarına asla haksızlık etmez.

52. Tıpkı Firavuncuların ve onlardan öncekilerin durumu gibi. Allah'ın âyetlerini yalanlamışlardı. Allah da onları, suçları yü-zünden yakalamıştı. Allah, Mutlak Güç Sahibi'dir, Cezalandır-ması Çok Şiddetli Olan'dır.

53. Çünkü bir topluluk kendisini değiştirmedikçe, Allah onlara verdiği nimeti değiştirecek değildir.¹ Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.²

1- Verdiği her türlü imkânı, gücü, üstünlüğü vb. 2- 13/Râ'd Suresi, 11.

insanlar arasında ne yaptığının önemini

54. Firavuncular ve onlardan öncekiler gibi. Rabb'lerinin ayetlerini yalanlamışlardı da Biz de suçlarından dolayı onları mahvetmiş ve Firavuncuları suda boğmuştuk. Hepsi de zalim kimse-lerdi.

55. Allah katında canlıların en şerlisi¹, gerçeği yalanlayan nankör-lerdir. Artık onlar inanmazlar;

1- Bir sonraki ayette de ifade edildiği gibi yaptıkları antlaşmalara uymayan kimseler kast edilmektedir.

56. Onlar, kendileriyle antlaşma yaptığın halde, her defasında hiç çekinmeden antlaşmalarını bozan kimselerdir.

57. Eğer savasta onları yakalarsan, geride kalanlara ders olacak şekilde onları darmadağın et. Belki akıllarını başlarına alırlar.

58. Eğer bir toplumun ihanetinden endişe edersen, onlarla aynı şekilde¹ anlaşmayı boz. Kuşkusuz Allah, hainlik yapanları sevmez.

1- Antlaşmanın kurallarına karşılıklı uyulması ilkesi gereği.

59. Gerçeği yalanlayan nankörler, kendilerinden vazgeçildiğini sanmasınlar. Onlar, Bizi aciz bırakamazlar.

60. Siz de onlara karşı gücünüzün yettiği kadar güç ve savaş atla-rı¹ hazırlayın ki, bununla Allah'ın düşmanlarını, sizin düşma-nınızı ve sizin bilmeyip, Allah'ın bildiği düşmanları korkutasi-nız. Allah yolunda her ne harcarsanız, size tam olarak ödenir. Ve hiçbir haksızlığa uğratılmazsınız.

1- Savaş atları ile kast edilen şey, savaş için gerekli olan araç ve gereçleri bulundurmaktır. Savaş gereçleri, o gün kılıçtı, oktu, attı, de-veydi... Günümüzde ise, bombadır, füzedir... Burada verilen mesajı günümüze uyarladığımız zaman, "Savaş için uçak, füze vb. şeyler yapın." olarak anlaşılmalıdır.

61. Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de yanaş ve Allah'a tevekkül¹ et. Kuşkusuz O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

62. Eğer sana hile yapmak isterlerse, şunu bil ki Allah sana yeter. O, seni yardımcı ile ve mü'minlerle destekledi.

63. Ve onların kalplerini uzlaştırdı. Eğer yeryüzündeki her şeyi infak¹ etseydin yine de onların kalplerini kaynaştıramazdın. Fakat Allah, onları kaynaştırdı. Kuşkusuz O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Yardım olarak verseydin.

64. Ey Nebi! Allah, sana ve sana uyan mü'minlere yeter.

65. Ey Nebi! Mü'minleri savaşılmaya cesaretlendir. Eğer sizden sabreden yirmi kişi bulunursa, iki yüz kişiye galip gelir. Eğer sizden yüz kişi bulunursa, gerçeği yalanlayan nankörlerden bin kişiye galip gelir. Çünkü onlar gerçekten anlamaz¹ bir topluluktur.

1- Yüce değerlerden yoksun, yalnızca dünyaya bağlı.

66. Şimdi Allah, yükünüzü hafifletti. Çünkü sizde bir zayıflık ol-duğunu bilmektedir. Yine de, eğer sizden sabırlı yüz kişi bu-lunursa iki yüz kişiye galip gelir. Eğer sizden bin kişi olursa Allah'ın izni ile iki bin kişiye galip gelir. Allah, sabredenlerle beraberdir.

67. Hiçbir nebiye, yeryüzünde düşmana üstünlük sağlayıncaya kadar, esir almak¹ yaraşmaz. Siz geçici dünya malını istiyorsu-nuz, oysa Allah ahireti istiyor. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Müslümanların, fidye almak amacıyla esir edinme şeklindeki dünyalık kazanç peşinde olmaları kınanmaktadır.

68. Eğer Allah tarafından önceden verilmiş bir hüküm olmasaydı, aldığınız şeyden dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunurdu.

69. Artık elde ettiğiniz ganimetten, helal ve temiz olarak yiyin ve Allah için takvâ¹ olun. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye almak.

70. Ey Nebi! Elinizdeki esirlere de ki: "Eğer Allah kalplerinizde bir hayır olduğunu bilirse¹, size, sizden alınandan daha hayırlısını verir ve sizi bağışlar." Allah'ın Rahmeti Bol'dur, Kesintisiz'dir.

1- Kendinizde, doğru yola yönelme isteği, gerçeği bulma arzusu olursa.

71. Eğer sana ihanet etmek isterlerse; daha önce Allah'a da ihanet etmişlerdi. Allah, onlara karşı sana imkân verdi. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

72. İman edip, hicret edenler, malları ve canları ile Allah yolunda cihat edenler, barındırıp yardım edenler; işte onlar birbirlerinin evliyalarıdır. İman edip de hicret etmeyenlere gelince, hicret edinceye kadar onların velayetinden¹ size bir şey yoktur. Eğer onlar din hususunda sizden yardım isterlerse, onlara yardım etmek üzerinize borçtur. Ancak aranızda anlaşma bulunan bir toplumun aleyhine olursa, o bu hükmün dışındadır. Allah, yaptığınız her şeyi görmektedir.

1- Yakın olma, yanında olma, kollarıp gözetme.

ilkelerin
ikame etmek için
(adale + vs...)

73. Gerçeği yalanlayan nankörler birbirlerinin evliyalarıdır.¹ Eğer siz de bunu yapmazsanız², yeryüzünde büyük bir baskı, zulüm ve kargaşa olur.

1- Koruyucular, yardımcıları, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler. 2- Siz de birbirinizin evliyalari olmazsanız.

74. İman edip hicret edenler, Allah yolunda cihat edenler; barındıran ve yardım edenler işte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için bağışlanma ve kerim¹ bir rızık vardır.

1- Bol ikramlı, cömertçe.

75. Sonradan iman edip de hicret edenler ve sizinle birlikte cihat edenler sizdendir. Allah'ın Kitap'ına göre rahim sahipleri¹ önceliklidir. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Mü'min akrabalar.

ilkelerin (adale, barış, diyalog, paylaşım vs.) hayata geçirmek için mücadele edenler

TÖVBE SÛRESİ

[İniş sırası: 113, Medeni, 129 ayet.

Adını 102 ve 118. Ayetlerde geçen tövbe konusundan almaktadır.]

1. Antlaşma yaptığınız müşriklere, Allah'tan ve Resul'ünden ihtardır.
2. Yeryüzünde dört ay¹ daha dolaşın ve bilin ki Allah'ı aciz bırakamazsınız. Allah, gerçeği yalanlayan nankörleri rezil edecektir.

1- Dört ay, "haram aylardır." Arap örfünde, bu aylarda savaş yapmak yasaktır. Bunlar, Muharrem, Receb, Zilkade ve Zilhicce aylarıdır. İslam da bu yasağı meşru görmüş ve onaylamıştır. Ancak saldırı durumunda, savunma amaçlı bu kuraldan vazgeçilmesi buyrulmaktadır. (2/Bakara, 194 ve 9/Tövbe, 36.)

3. Bu Allah ve Resul'ünden; Hacc-ı Ekber¹ gününde, insanlara bir duyurudur. Allah ve Rasul'ü müşriklerden uzaktır. Ey müşrikler! Eğer tövbe ederseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. Eğer yüz çevirirseniz, iyi bilin ki Allah'ı aciz bırakacak değilsiniz. Gerçeği yalanlayan nankörleri can yakıcı bir azapla müjdele(!)
1- En büyük hac günü. (Zilhicce ayının 10. günü.)

zalimlerden

4. Ancak, kendileriyle yaptığınız antlaşmanın hükümlerine eksiksiz uyan ve size karşı başkalarıyla iş birliğinde bulunmayan müşrikler müstesna. Onlarla antlaşmanın süresini tamamlayın. Allah, takvâ¹ sahiplerini sever.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

5. Haram aylar¹ çıktığı zaman, artık "o müşrikleri" nerede bulursanız öldürün², onları yakalayıp hapsedin, bütün geçit yerlerinde onları gözetleyin. Eğer tövbe edip³, salâtı ikame eder⁴, zekâtı verirlerse⁵ diledikleri yolu seçsinler. Kuşkusuz Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Savaşmanın haram olduğu aylar. 2- "Nerede bulunursa öldürülecek olanlar," müşriklerin tamamı değil; "o müşrikler" denilerek, belli olan, antlaşmayı bozan bir kısım müşrikten söz edilmektedir. Ki bunlar aynı zamanda Müslümanların aleyhinde başkaları ile iş birliği yapanlardır. Bir önceki ayette, bunların kimler oldukları zikredilmektedir. Bir sonraki ayette de koruma isteyen müşriklere, koruma sağlanması ve güven içinde istedikleri yere ulaştırılmaları istenmektedir. 3- Savaşmaktan vaz geçerlerse. 4- Samimiyet içinde pişman olurlarsa, kulluklarını şirkten arındırırlarsa. Salat sözcüğünün, namazın yanı sıra; dua, destek, din, yardımlaşma, dayanışma, davet, kulluk, itaat ve yaradılış amacına uygun hareket etmek gibi anlamları bulunmaktadır. Salâtın hangi anlamı ifade ettiği, ancak içinde yer aldığı ayet ve konu bağlamından anlaşılabilir. 5- Benliklerini kötülüklerden arındırıp samimi ve dürüst olurlarsa. Buradaki zekat sözcüğü, kesinlikle mali şeyi değil, münafıklıktan tamamen arınmış olarak kulluk etmeyi ifade etmektedir.

6. Eğer müşriklerden biri senden korunma isterse, ona bu korumayı sağla ki Allah'ın sözlerini öğrenip anlama imkânı bulabilsin. Sonra da onu güven içinde bulunacağı yere ulaştır. Zira bunlar, gerçeği bilmeyen bir kavimdir.

gilliklerini

7. **Yaptıkları antlaşmayı bozan müşriklerin**, Allah ve Rasul'ünün yanında nasıl itibarları olabilir ki? Kendileriyle Mescid-i Haram yanında **sözleşme yaptıklarının durumu** başkadır. Onlar, **size karşı sözlerinde durdukları sürece siz de sözünüzde durun**. Allah, **takvâli**¹ olanları sever.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

8. Nasıl olabilir ki? **Onlar**, size galip gelmiş olsalar, hakkınızda ne bir antlaşma ne de bir yükümlülük gözetmezler. Kalben istemedikleri halde, dilleriyle sizi hoşnut etmeye çalışırlar. Onların çoğu **fasıktırlar**.¹ → *yoğlaşmış*

1- Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzak kalan.

9. Allah'ın âyetlerini az bir bedel karşılığında satıp, **O'nun yolundan alıkoydular**. Gerçekten onların yaptıkları çok kötüdür!

10. Onlar, bir mü'min hakkında **ne bir antlaşma ne de bir yükümlülük** gözetirler. İşte saldırganlar, onlardır.

11. Eğer **tövbe eder**, salâtı ikame eder ve zekâtı verilerse¹, onlar artık dinde sizin kardeşlerinizdir. Biz, **âyetleri**, bilen bir kavim için böyle ayrıntılı bir şekilde açıklıyoruz. → *gizli kelimeler*

1- Bu terkip, ibadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.

12. Eğer onlar, **antlaşmalarından sonra yeminlerini bozup** dininize dil uzatırlarsa¹, küfrün öncüleri ile savaşın. Çünkü onların **yeminleri yok hükmündedir**. Umulur ki yaptıklarından vazgeçerler.

1- Düşmanlığa devam edip, verdikleri söze ihanet ederlerse.

13. Antlarını bozup, **Rasul'ü yurdundan çıkarmaya karar veren ve size karşı saldırıya ilk geçen bir toplumla savaşmaz mısınız?** Yoksa **onlardan korkuyor musunuz?** Eğer gerçekten inananlar iseniz, Allah'ın cezalandırmasından daha çok korkmanız gerektiğini bilmelisiniz.

14. Onlarla savaşın ki Allah **sizin ellerinizle onlara azap etsin**, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin. **İnanan halkın göğüslerine şifa versin**.¹

1- Huzura kavuştursun, rahatlınsın.

15. Ve onların **kalplerindeki öfkeyi** gidersin. Allah, dilediğine¹ tövbe nasip eder. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Hak edene. Uygun gördüğüne.

16. Yoksa siz, **içinizden cihat edip**, Allah'tan, Rasul'ünden ve mü'minlerden başkasını sırdaş edinmeyenleri ortaya çıkarmadan, kendi halinize bırakılacağınızı mı sandınız? Allah, **yaptığınız her şeyden** haberdardır. → *amellerinden*

17. Gerçeği yalanlayan nankörler olduklarını bildikleri halde, müşriklerin, Allah'ın mescitlerini imar etmeye hakları yoktur. Onların bütün **yaptıkları boşa gitmiştir**. Onlar, **ateşte sürekli kalacaklardır**. → *amelleri*

18. Allah'ın mescitlerini, ancak Allah 'a ve Ahiret Günü'ne iman edip, salâtı ikame eden, zekâtı veren¹ ve **Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar edebilirler**. Onların **doğru yolu bulanlardan** olmaları **umulur**.

1- Bu, bir terkip olarak: İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.

herkese karşı ilkelerdir
savdanan

19. Siz, hacılara su dağıtmayı ve Mescid-i Haram'ı imar etmeyi; Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edip, Allah yolunda cihat edenlerle bir mi tuttunuz? Bunlar, Allah'ın yanında bir değildir. Allah, zalim olan toplumu doğru yola iletmez.

20. İman edip, hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihat edenlerin, Allah katında dereceleri daha büyüktür. İşte onlar kazançlı olanlardır.

21. Rabb'leri, onları, Kendi rahmeti, hoşnutluğu ve içinde tükenmeyen nimetler bulunan Cennetleri ile müjdeliyor.

22. Onlar, orada sürekli kalıcıdırlar. Kuşkusuz büyük ödül Allah katındadır.

23. Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi evliya¹ edinmeyin. Sizden kim onlara dönerse², işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

1- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. 2- Onların yanında yer alırsa.

24. De ki: "Eğer babalarınız, çocuklarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, sülaleniz; kazandığınız mallarınız, kötüye gitmesinden korktuğunuz ticaretiniz, hoşunuza giden evleriniz, size; Allah'tan, O'nun Rasul'ünden ve O'nun yolunda cihad¹ etmekten daha sevimli geliyorsa, o halde Allah'ın hükmünün gerçekleşmesini bekleyin. Allah, fasık olan kimseleri hidayete iletmez.

1- Öz veri ile gayret göstermekten, çalışıp çabalamaktan. İmkânlarını seferber etmekten.

25. Ant olsun ki Allah, size birçok yerde ve Huneyn¹ gününde yardım etmişti. Hani çokluğunuz sizi böbürlendirmişti de size bir faydası olmamıştı. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti. Sonra da gerisin geri dönüp gitmiştiniz.

1- Huneyn Savaşı.

26. Sonra Allah, Rasulü'nün ve inananların üzerine dinginlik ve güven indirdi. Görmediğiniz ordular indirdi ve gerçeği yalanlayan nankörlere azap verdi. İşte budur gerçeği yalanlayan nankörlerin cezası.

27. Sonra Allah, bunun ardından dilediğinin¹ tövbesini kabul eder. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Uygun gördüğünü, hak edeni.

28. Ey iman edenler! Müşrikler ancak necistir¹. Öyleyse bu yıldan sonra Mescid-i Harâm'a yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkarsanız, Allah dilerse sizi kendi lütfu ile yakında zengin yapar. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Kirlidir, çirkindir: Söz konusu kirlilik maddi bir kirlilik değildir. Bu daha çok ticari anlamda çıkar kirliliği, davranış kirliliği, sorumsuzluk ve saygısızlık ifade etmektedir. Bu kirlilik, etik bir kirliliktir. Mescid-i Haram'ı şirk uygulamaları ve aldatmalarla kirliletmektir. Ayette geçen "necis" sözcüğüne "pislik" şeklinde anlam vermek Kur'an'ın diline yakışmayan bir üsluptur.

29. Kendilerine Kitap verilenlerden, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan; Allah'ın ve Rasul'ünün haram kıldığını haram saymayan ve Hak Din'i, din edinmeyen kimselerle, üstünlüğünüzü kabul ettirinceye, kendi elleriyle size cizye¹ verinceye kadar savaşın.

1- İslam ülkesinde, Müslüman olmayan vatandaşlardan alınan bir tür vergi.

30. Yahudiler: "Uzeyr Allah'ın oğludur." dediler; Hristiyanlar da: "Mesih Allah'ın oğludur." dediler. Bu, onların dillerine dolaıkları sözlerdir ki daha önce küfredenlerin sözlerine benzetiyorlar. Allah, kahretsin onları! Nasıl da saptırıyorlar.

utul kitap olup Allah'a ve Ahiret gününe inanmayan ve Allah'ın ilkelere den saptırma yaptırma 20+3000 sene önce

ahiret kabir direr ink müyeh vs- ilkelere

ilkelere hesp vereceğiz diye zalimlere karşı mücadele

?

ticaret yapıyor onlarla ticaret yapmıyor (baykott)

*

31. Onlar, Allah'ı bırakıp, hahamlarını¹, rahiplerini² ve Meryem oğlu Mesih'i³ Rabb'ler edindiler. Oysa bunlar, bir tek olan ilâh'a kulluk etmekle emrolunmuşlardı. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bunların ortak koştuklarından münezzehtir.

1- Yahudi din adamları. 2- Hristiyan din adamları. 3- İsa'ı.

32. Allah'ın nurunu¹ ağızlarıyla söndürmek² istiyorlar. Ancak, gerçeği yalanlayan nankörler hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlayacaktır.

1- Aydınlığını. İnsanları karanlıklardan aydınlığa çıkaran ışığını.
2- Kur'an hakkında yalan yanlış bilgilerle, onu etkisiz hale getirmek.

33. Dinini bütün dinlere üstün kılmak için, Rasul'ünü doğru yol kılavuzu ve Hakk Din ile gönderen O'dur. Müşrikler hoşlanmasalar da.

34. Ey iman edenler! Doğrusu, hahamların ve rahiplerin birçoğu, insanların mallarını batıl yoldan yerler. İnsanları Allah'ın yolundan çevirirler. Altın ve gümüşü biriktirip de onları Allah yolunda harcamayanlar var ya işte onları can yakıcı bir azapla müjdele.

35. O gün, biriktirdikleri altın ve gümüş, cehennem ateşinde kızdırılıp; onlarla alınları, yanları ve sırtları dağlanacak, "İşte bunlardır, kendiniz için biriktirdiğiniz şeyler, tadın, biriktirdiğiniz şeylerin azabını." denecek.

36. Gökleri ve yeri yarattığı zaman koyduğu yasında, Allah'ın yanında ayların sayısı on ikidir. Bunların dördü haram aylardır. İşte doğru din budur. Bu aylarda, kendinize haksızlık yapmayın. Ve müşrikler nasıl sizinle topyekûn savaşıyorlarsa siz de onlarla topyekûn savaşın. Biliniz ki, Allah, muttakilerle¹ beraberdir.

1- Takva sahibi olan. Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyararak, o buyruklarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alan.

37. Haram ayların yerlerini değiştirip ertelemek, küfürde ileri gitmektir. Gerçeği yalanlayan nankörler bu yolla saparlar. Onlar, Allah'ın haram kıldığı aylara denk getirmek için bu ertelemeyi bir yıl helal sayarlarken bir yıl sonra haram sayarlar. Böylece Allah'ın haram kıldığını helal saymış oluyorlar. Böylece yaptıkları kötü şeyler, onlara güzel gösterildi. Gerçeği yalanlayarak nankörlük eden halkı Allah doğru yola iletmez.

38. Ey iman edenler! Size ne oluyor ki, Allah yolunda seferber olun denildiği zaman, dünya nimetlerini tercih ederek işi ağırdan aldınız. Yoksa ahiret hayatı yerine dünya hayatını mı tercih etiniz. Ama ahiret hayatının yanında dünya hayatının değeri pek azdır.

39. Eğer seferber olmazsanız, sizi can yakıcı bir azapla cezalandırır ve yerinize başka bir halkı getirir. Siz O'na hiçbir şeyle zarar veremezsiniz. Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir.

40. Eğer siz ona yardım etmezseniz, iyi bilin ki Allah ona yardım etmişti. Hani gerçeği yalanlayan nankörler onu çıkardıklarında¹ iki kişiden ikincisiydi. İkisi mağaradayken, o, arkadaşına: "Üzülme, kuşkusuz Allah bizimle beraberdir." demişti. Bunun üzerine Allah, üzerlerine dinginlik ve güven indirmişti. Onu, sizin görmediğiniz güçlerle desteklemişti. Ve küfredenlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü ise en yüce olandır. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Mekke'den.

41. Ağır ve hafif her türlü savaş araç gereçleriyle seferber olun. Mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad¹ edin. Eğer bilerseniz, bu sizin için daha hayırlıdır.

1- Özveri ile gayret göstermek, çalışıp çabalamak. İmkânlarını seferber etmek. Allah yolunda savaşmak.

42. Eğer kolay bir kazanç ve sıradan bir "sefer" olsaydı, arkandan gelirlerdi. Ancak bu zorlu yolculuk, onlara uzak geldi. "Eğer gücümüz yetseydi, biz de sizinle çıkardık." diye Allah'a yemin edecekler. Kendilerini yok olmaya sürüklüyorlar. Kuşkusuz Allah, onların yalancı olduklarını en iyi bilendir.

43. Allah seni affetsin! Doğru söyleyenler belli olmadan, yalancılar bilinmeden, onlara niçin izin verdin?

44. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmemek için senden izin istemezler. Allah, muttakileri¹ en iyi bilendir.

1- Takva sahibi olanları: Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla, kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı koruyanlar.

45. Doğrusu, senden, ancak Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayanlar ve kalpleri şüpheye düşüp, şüphe içinde bocalayanlar sefere çıkmamak için izin isterler.

46. Eğer çıkmak isteselerdi, elbette bunun için hazırlık yaparlardı. Ancak Allah, onların davranışlarını kötü gördü de kendilerini alıkoydu ve onlara: "Oturanlarla beraber siz de oturun." denildi.

47. Eğer sizinle çıksalardı, bozgunculuktan başka bir şey yapmazlardı; sizi fitneye düşürmek için koşuştururlardı. İçinizde, onlara kulak verecekler de olurdu. Kuşkusuz Allah, zalimleri en iyi bilendir.

48. Daha önce de fitne çıkarmak istemişler ve sana karşı türlü işler çevirmişlerdi. Nihayet, hakk geldi ve onlar istemedikleri halde, Allah'ın emri gerçekleşti.

49. Onlardan kimi de: "Bana izin ver, beni fitneye düşürme."¹ der. İyi bilmiş ol ki, onlar, fitneye düşmüşlerdir. Cehennem onları kuşatacaktır.

1- Sıkıntı ve belayla yüzleştirme.

50. Eğer sana bir iyilik isabet ederse, bu onları üzer. Fakat sana bir kötülük dokunursa, "Biz daha önceden önlemimizi almıştık." derler ve sevinç içinde arkalarına dönüp giderler.

51. De ki: "Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize erişmez. O, bizim mevlamızdır.¹ Öyleyse, mü'minler, yalnız Allah'a tevekkül² etsinler."

1- Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır. 2- Allah'a güvenmek, O'na dayanmak; her türlü çabayı gösterdikten sonra, sonucu Allah'a bırakmak.

52. De ki: "Bize iki güzelliğinden¹ birinin dışında başka bir şeyin gelmesini mi bekliyorsunuz? Oysa biz, Allah'ın kendi katından veya bizim elimizle size bir azap gelmesini bekliyoruz. Öyleyse bekleyin. Doğrusu biz de sizinle beraber bekleyenlerdeniz."

1- Şehadet veya zafer.

53. De ki: "İster istekli ister isteksiz infak¹ edin; sizden asla kabul edilmeyecektir. Çünkü siz fasık bir toplum oldunuz."

1- Yardım.

54. İnfaklarının¹ kabul edilmesine engel şey, Onların, Allah'a ve Rasul'üne karşı küfretmeleri², salâta³ üşene üşene gelmeleri⁴ ve istemeyerek infak etmeleridir.

1- Yardımların. 2- Nankörlük etmeleri. 3- Destek olmaya, yardımlaşma ve dayanışmaya. 4- İsteksizce hareket etmeleri.

55. Öyleyse, onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Doğrusu, Allah, bunlarla, onlara dünya hayatında azap etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor.

56. Sizden olduklarına dair Allah'a yemin ederler. Oysa onlar, sizden değiller. Onlar, ayrılık çıkaran bir topluluktur.

57. Eğer sığınılacak bir yer veya bir mağara veya girilecek bir delik bulsalardı, panik içinde oraya koşarlardı.

Bulma karşı mücadele niyyetinde sahiplenmedikleri için can kaybı geliyor. Konu -

Allah ve Resulü
gökten

58. İçlerinden kimileri de, sadakalar hakkında sana dil uzatır. Eğer kendilerine pay verilirse hoşlanırlar, verilmeyince de hemen kızarlar.

59. Ne olurdu! Onlar, Allah'ın ve Rasulü'nün verdiklerine razı olsalar ve: "Allah'ın lütfu bize yeter, Allah bize lütfundan yine verir, Rasulü de. Bizim isteğimiz yalnızca Allah'ın rızasıdır." deselerdi.

60. Sadakalar¹, Allah'tan bir farz olarak; ancak yoksullara, düşkünlere, bununla ilgili görevlilere², kalpleri kazanılacak kim-selere³, kölelere⁴, borçlulara, Allah yoluna ve yolda kalmışla-ra⁵ aittir. Allah, Her Şeyi Bilendir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Hak gözetirlik; sahip olunan mal üzerinde başkasının hakkını gözetmek. Yardım etmek. Sadaka, başkalarının, sahip olunan mal üzerindeki haklarıdır. Maldan çıkarılan, verilen şey demektir. 2- Sa-daka işi ile görevlendirilmişlere. 3- Gönülleri İslam'dan yana olduğu halde ekonomik sıkıntılar nedeniyle çıkmazda olanlara. 4- Kölenin, özgürlüğüne kavuşmasını sağlamak için, ona yardım etmek. 5- Yap-tığı işi yarım kalmışlara. Bütün benliği ve varlığı ile kendilerini Allah yoluna adanmış olanlara.

61. Onlardan bir kısmı, "O, bir kulaktır."¹ diyerek, nebileri incitiyorlar. De ki: "O, sizin için hayır kulağıdır." O, Allah'a inanır ve mü'minlerin sözüne inanır. İçinizdeki iman edenler için bir rahmettir. Allah'ın Rasul'ünü incitenler için can yakıcı bir azap vardır.

1- Başkalarının aklıyla hareket eden, herkesin dediğine inanan kim-den ne duyduysa onu yapan, saf bir kimsedir.

62. Sizi hoşnut etmek için, Allah'a yemin ediyorlar. Oysaki ger-çekten inanıyorlarsa, Allah ve Rasulü, hoşnut edilmeye daha layıktır.

63. Bilmediler mi ki: Kim Allah'a ve Rasulüne karşı haddi aşarsa, onun için, içinde sürekli kalacağı Cehennem ateşi vardır. İşte bu, en büyük rezilliktir.¹

1- Alçaklık, aşağılık.

Sizi hoşnut etmek için yemin ediyorlar

dediklerini yaparlar

dediklerini yapmayarak karşı gelerek önlem semeyerek

Dalgıç cesmelerini affedebilir ama suş işlemlerini / zolme neşletmelerini / zolme neşletmelerini affetmez

64. Münafıklar, kendileri hakkında kalplerinde olanı haber verecek bir surenin indirilmesinden çekiniyorlar. De ki: "Alay edin bakalım! Kuşkusuz Allah, çekindiğiniz şeyi açığa çıkaracaktır."

65. Eğer onlara soracak olsan, "Biz sadece lafa dalmış şakalaşı-yorduk." derler. De ki: "Allah ile mi, O'nun âyetleri ve Rasulü ile mi alay ediyordunuz?"

66. Hiç özür dilemeyin! Ant olsun siz inandıktan sonra gerçeği ya-lanlayarak nankörlük ettiniz. Sizden bir kısmınızı affetsek bile, suç işlemelerinden dolayı bir kısmınıza da azap edeceğiz.

67. Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindenirler; kötülüğü buyururlar, iyilikten alıkoyarlar. Ellerini sıkı tutarlar.¹ Onlar, Allah'ı unuttular, Allah da onları unuttu.² Münafıklar, fasıkların³ ta kendileridir.

1- Çok cimridirler. 2- Onlar, Allah'ın gösterdiği yoldan gitmediler, Allah da girdikleri yanlış yolda, onları kendileri ile baş başa bıraktı. 3- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğ-ru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.

68. Allah, münafık¹ erkeklere ve münafık kadınlara ve gerçeği yalanlayan nankörlere, cehennem ateşini vadetmiştir. Orada sürekli kalıcıdır. Bu, onlara yeter. Allah, onları lanetlemiştir ve onlar için kalıcı bir azap vardır.

1- İkiyüzlü, içten pazarlıklı, inanmadığı halde inanıyormuş gibi gö-rünen.

69. Tıpkı sizden öncekiler gibisiniz. Onlar; kuvvetçe sizden daha güçlü, mal ve evlat bakımından sizden daha çoktular. Onlar, payları kadar bundan yararlandılar. Sizden öncekilerin payla-rınca yararlandıkları gibi siz de payınızca yararlandınız. Ve on-ların daldığı¹ gibi siz de daldınız. İşte onların yaptıkları dünya-da da ahirette de boşa gitmiştir. Onlar hüsrana uğrayanlardır.

1- Dünyaya bağlandıkları gibi.

ilke lerini

Kibir, zulüm, sınıf ayrımı vs.

70. Onlara, kendilerinden öncekilerin; Nuh, Ad ve Semud halklarının, İbrahim halkının ve Medyen sahiplerinin ve mütefikelerin¹ haberi gelmedi mi? Rasulleri onlara açık kanıtlar getirmişti. Allah, onlara haksızlık etmiş değildi. Fakat onlar kendi kendilerine haksızlık yapıyorlardı.

1- Lut kavminin helak olduğu yerler.

71. Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin velileridirler.¹ Ma'rufu² buyurur, munkerden³ sakındırırlar. Salâtı ikâme ederler, zekâtı verirler.⁴ Allah'a ve Rasulü'ne itaat ederler. İşte bunlara, Allah rahmet edecektir. Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. 2- İyiliği. 3- Kötülükten. 4- İbadete layık yegâne ilah olarak Allah'a inanmak; kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle ve arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; yardımlaşmayı, destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir.

72. Allah, mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara, içinden ırmaklar akan, içinde sürekli kalacakları Cennetler ve Adn Cennetlerinde temiz yerleşim yerleri söz verdi. Allah'ın razı olması ise daha büyüktür.¹ İşte büyük başarı budur.

1- Daha büyük ödüdür.

73. Ey nebi! Gerçeği yalanlayan nankörlerle ve münafıklarla cihat et. Onlara karşı kararlılıkla mücadele et. Onların varacakları yer Cehennem'dir. O, ne kötü varış yeridir.

Allah'ın ilkelerinden sapan zalimlerle boğmaları sık sık diye kurtulmuş ama kararlılık daha büyük bir başarı bağlamıdır.

74. Münafıklar söylemediklerine¹ dair Allah'a yemin ediyorlar. Ant olsun küfür sözünü² söylediler. İslam olduktan sonra kâfir oldular. Elde edemeyecekleri bir şeye yöneldiler. Öç almaya kalkışmaları da ancak Allah ve Rasulü'nün kendi fazlından onları³ zengin etmiş olmasındandır. Eğer tövbe ederlerse, haklarında hayırlı olur. Şayet yüz çevirirlerse, Allah onları dünyada ve ahirette can yakıcı azaba uğratar. Ve onlar için yeryüzünde ne bir veli ne bir yardımcı vardır.

1- Nebi'nin aleyhinde bir şey. 2- Kendilerini küfre götüren. 3- Mü'minleri.

75. Onlardan kimi de, "Eğer lütfundan bize verirse, ant olsun sadaka vereceğiz ve ant olsun salihlerden¹ olacağız." diye Allah'a söz vermişlerdi.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

76. Allah, onlara¹ lütfundan verince, onlar cimrilik edip yüz çevirdiler. Zaten onlar döneklerdir.

1- Münafıklara.

77. Allah'a verdikleri sözü tutmamaları ve yalan söylemeleri nedeniyle, Kendisi ile karşılaşacakları güne kadar onların kalplerine nifak¹ soktu.

1- Birden çok inanca sahip olmak, inanmadığı halde çıkarı için ve çeşitli nedenlerle inanıyor gibi görünmek, ikircikli davranmak.

78. Bilmiyorlar mı ki, Allah onların sırlarını da fısıldaşmalarını da bilmektedir. Allah, gaybı bilendir.

79. Sadakalar konusunda gönülden davranan mü'minlere dil uzatanlar ve güçleri oranında verebilenleri alaya alanlar var ya, Allah da onları alaya alacaktır. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.

İslah mücadelesinde güç oranınca birleşenlerin alaya alınması? Dalga çekme?

80. Onlar için ister bağışlanma dile, ister dileme. Onlar için yetmiş defa¹ bağışlanma dilesen de yine Allah onları bağışlamayacaktır. Bu, onların Allah'ı ve Rasul'ünü küfretmelerinden²dir. Allah, fasık³ olan toplumu doğru yola iletmez.

1- Onlar için istediğin kadar af dile. 2- Bile bile gerçeğin üzerin örtmektedirler; gerçeği görmezden gelmektedirler. 3- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.

81. Allah'ın Rasul'üne muhalefet ederek geride kalanlar, oturup kalmalarına sevindiler. Mallarıyla, canlarıyla cihat etmekten hoşlanmadılar. Bir de, "Bu sıcakta savaşa çıkmayın." dediler. De ki: "Cehennem ateşi daha sıcaktır." keşke anlasalardı.

82. Öyleyse yaptıklarına karşılık, az gülüp, çok ağlasınlar.

83. Eğer Allah, seni onlardan bir grupla karşılaştırırsa, onlar da seninle savaşa çıkmak için izin isterlerse; de ki: "Benimle asla çıkamayacaksınız. Artık benimle hiçbir düşmanla savaşamayacaksınız. Çünkü siz daha önce oturup kalmayı tercih ettiniz. Artık, geride kalanlarla oturun!"

84. Onlardan ölen hiçbir kimseye, asla salat¹ etme ve kabirlerinin başında da durma. Çünkü onlar, Allah'a ve Rasul'üne nankörlük ettiler. Ve onlar fasık olarak öldüler.

1- Dua.

85. Onların, ne malları ne de çocukları seni imrendirmesin; çünkü Allah, bunlarla onlara dünyada azap etmek ve onların kâfir olarak çıkmasını istiyor.

86. "Allah'a iman edin, Rasulü ile birlikte cihat edin." diye bir sure indirildiği zaman, onlardan servet sahibi olanlar, senden izin istediler: "Bırak bizi oturanlarla beraber oturalım." dediler.

87. Onlar, geride kalanlarla beraber olmayı tercih ettiler. Kalpleri mühürlendi, artık onlar anlamazlar.

88. Fakat Rasul ve onunla birlikte iman edenler, mallarıyla, canlarıyla cihat ettiler. İşte onlar, bütün hayırlar onlarındır. İşte kurtuluşa erenler onlardır.

89. Allah, onlar için içinden ırmaklar akan, içinde süresiz kalacakları Cennetler hazırlamıştır. İşte büyük başarı budur.

90. Özür beyan eden Bedevi Araplar, kendilerine izin verilmesi için geldiler. Allah'a ve Rasul'üne yalan söyleyenler ise oturup kaldılar. Onlardan kâfir olanlara yakında can yakıcı bir azap dokunacaktır.

91. Zayıflara, hastalara ve harcaacakları bir şeyi olmayanlara, Allah ve Rasul'üne bağlı kaldıkları sürece bir sorumluluk yoktur. İyilik edenlerin aleyhine de bir yol yoktur. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

92. Bir de, sana, kendilerine binek sağlaman için başvurduklarında, "Sizi bindirecek bir şey bulamıyorum." dediğin zaman, harcaacakları bir şeyleri olmadığı için üzüntüden gözlerinden yaşlar akıtarak geri dönüp gidenlere de bir sorumluluk yoktur.

93. Ancak imkânları olduğu halde senden izin isteyenler kınamalıdır. Onlar, geride kalanlarla beraber olmayı istediler. Allah da onların kalplerini mühürlledi. Bu yüzden artık onlar yaptıkları yanlışları idrak etmezler.

94. Onlara döndüğünüz zaman size mazeret ileri sürecekler. De ki: "Mazeret ileri sürmeyin, size asla inanmayacağız. Allah, durumunuzdan bizi haberdar etti. Allah ve Rasul'ü yapacaklarınızı görecektir. Sonra, görüneni ve görünmeyen bilene döndürüleceksiniz. O, bütün yaptıklarınızı size bildirecektir."

95. Onlara döndüğünüz zaman, kendilerinden vazgeçmeniz için¹ Allah'a yemin edecekler. Onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar murdardır². Yaptıklarının karşılığı olarak varacakları yer Cehennem'dir. *kesibe*

1- Onları kendi hallerine bırakınız diye sizin inandırmak için Allah'a yemin edecekler. 2- Etik kirlilik. Karakteristik kirlilik; ikiyüzlü, çıkarıcı ve yalancı bir kişilik.

96. Kendilerini hoş göresiniz diye, size yemin ederler. Siz, onlardan razı olsanız da, bilirsiniz ki Allah fasık¹ olan toplumdansanız asla razı olmaz. *gözetim*

1- Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan. İyi, doğru, temiz ve güzel şeylerden uzaklaşan.

97. Bedevi Araplar, küfür¹ ve nifakta² daha katıdırlar. Allah'ın Rasul'üne indirdiği sınırları tanımamaya daha yatkındırlar. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Nankörlükte, gerçeği görmezden gelmede. 2- Birden çok inanca sahip olmak, inanmadığı halde çıkarı için ve çeşitli nedenlerle inanıyor gibi görünmek, ikircikli davranmak, Müslümanlara olan düşmanlığını gizlemek.

98. Bedevi Araplardan kimisi de yaptığı infakı¹ zarar sayar ve sizin başınıza belalar gelmesini beklerler. Belalar kendi başlarına gelsin. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Yardımı.

99. Bedevi Araplardan kimisi de Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanır. İnfak ettiğini Allah katında yakınlığa ve Rasul'ün salâvatına¹ vesile sayar. Gerçekten o, kendileri için yakınlık vesilesidir. Allah, onları rahmetine alacak. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Desteğine, katkısına.

100. Muhacir¹ ve Ensar'dan², ilklerden olan ve önde gelenlerle ve iyilikte onları izleyenlerden Allah razı olmuştur. Onlar da O'ndan razı olmuştur. Onlara, içinde aralıksız ve sürekli kalacakları, içinden ırmaklar akan Cennetler hazırlamıştır. İşte büyük başarı budur.

1- Mekke'den Medine'ye hicret edenler. 2- Hicret edenlere sahip çıkan Medineliler.

101. Çevrenizdeki bedevi Araplardan münafık olanlar vardır. Ve Medine halkından da nifakta ileri gidenler vardır. Sen onları bilemezsin. Biz onları biliriz. Onlara iki defa¹ azap edeceğiz. Sonra onlar, daha büyük azaba uğratılacaklardır.

1- Türlü türlü. Azap üstüne azap.

102. Diğer bir kısmı da suçlarını itiraf ettiler. Onlar, iyi bir ameli kötü bir amelle karıştırmışlardı. Allah, onların tövbelerini¹ kabul edecektir. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Sözle yapılan pişmanlık ifadesi değil, yapılan kötülükten vaz geçmektir.

103. Onların mallarından sadaka al; bununla onları temizleyip arındırır¹. Ve onlara salı¹ ol, kuşkusuz senin salatın² onlara dinginlik verir. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1,2 - Destek.

104. Bilmediler mi ki kullarından tövbeyi¹ kabul eden ve sadakaları alan Allah'tır. Kuşkusuz Allah, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Daha önce vermedikleri sadakayı vererek, hatalarını düzelterek, hatalarını düzeltmesini.

Allah yolunda iyilik için kullanılacak/kullanılmalı. Yoksa sadaka olan Allah'tan bağış bir Allah olur.

105. De ki: "Ne yaparsanız yapın. Yaptıklarınızı Allah, O'nun rasul'ü ve mü'minler görecekler. Sonra, görüneni de görünmeyi de Bilen'e döndürüleceksiniz. O, size yaptıklarınızı bir bir haber verecektir.

106. Geri kalan bir bölümün işi de Allah'ın yargısına kalmıştır; onlara ya azap eder veya tövbelerini kabul eder. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

107. Zarar vermek, gerçeğin üzerini örtmek, nifak¹ çıkarmak, Allah ve Rasul'üne karşı daha önce savaşınlara gözcülük yapmak² üzere bir mescit yapan kimseler: "Biz yalnızca iyilik yapmak istedik." diye yemin ederler. Oysaki Allah, onların yalan söylediklerine tanıktır.

1- Nifak, birden çok inanca sahip olmak, inanmadığı halde çıkarı için ve çeşitli nedenlerle inanıyor gibi görünmek, ikircikli davranmak, Müslümanlara olan düşmanlığını gizlemek demektir. 2- Onlara buluşma yeri sağlamak.

108. Orada asla durma¹, ilk yapıldığında takva üzere yapılan mescit, içinde bulunmaya daha layıktır. Orada arınmayı seven insanlar vardır. Allah, arınmak isteyenleri sever.

1- Onların mescitlerinde namaz kılma, asla oralarda bulunma.

109. Binasını takva üzere, Allah rızası için kuran kimse mi, yoksa binasını uçurumun kenarına kurup da onunla birlikte Cehennem ateşinin içine yuvarlanan kimse mi daha hayırlıdır? Allah, zalim halkı hidayete erdirmes.¹

1- Doğru yola iletmez.

110. Onların kalpleri parçalanmadıkça, kurdukları yapı, kalplerinde bir kuşku olarak sürüp gidecektir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

111. Allah, kendi yolunda savaşarak ölen ve öldüren mü'minlerin; canlarını ve mallarını Cennet karşılığında satın almıştır. Bu, Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da gerçek olan bir söz vermedir. Allah'tan daha iyi sözünde duran kim olabilir? O halde, O'nunla yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte büyük başarı budur.

112. Tövbe edenler, kulluk edenler, hamd edenler¹, seyahat edenler², ruku edenler³, secde edenler⁴, iyi olanı önerip, kötülüğe engel olanlar; Allah'ın hudutlarını koruyanlardır. Mü'minleri müjdele.

1- Övgüyü, yalnızca Allah'a özgü kılanlar. 2- Allah yolunda sefere çıkanlar. 3- Allah'a bağlılığı ortaya koyanlar, buyruklarına içtenlikle teslim olanlar. 4- Saygı gösterip, değerini takdir edenler, O'nun emirlerine içtenlikle boyun eğenler.

113. Nebi ve mü'minlere; Cehennemlik oldukları açıkça belli olduktan sonra, yakınları da olsa, müşriklere bağışlanma dilemeleri yaraşmaz.

114. İbrahim'in babası için bağışlanma dilemesinin sebebi, ona söz vermiş olmasıydı. Ama onun, Allah'a düşman olduğu kendisine açıkça belli olunca, ondan uzaklaştı. Kuşkusuz İbrahim, çok ince ruhlu ve yumuşak huylu biriydi.

115. Allah, bir kavmi doğru yola ilettikten sonra, sakınıp korunacakları şeyleri kendilerine açıklamadıkça onları sapıtmış saymaz.¹ Allah, Her Şeyi En İyi Bilendir.

1- Bu ve buna benzer daha birçok ayetten de anlaşılmaktadır ki, vahyin hitabıyla doğrudan muhatap olmamış olanlar, vahiyden habersiz olanlar, ondan sorumlu tutulmayacaklardır. Dolayısı ile günümüzde de kendilerine vahiy ulaşmamış olanlar, ondan sorumlu değildirler.

116. Göklerin ve yerin mülkü¹ Allah'ındır. Yaşatan ve öldüren O'dur. Sizin, Allah'tan başka bir veli² ve bir yardımcınız yoktur.

1- Egemenliği, yönetimi, sahipliği. 2- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş.

117. Ant olsun ki, Allah, Nebi'nin ve zor şartlarda ona destek olan muhacir ve ensarın tövbelerini¹ kabul etti. İçlerinden bir kısmının kalpleri kaymak üzereyken yine de onların tövbelerini kabul etti. Çünkü O, onlara karşı Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Yaptıkları yanlıştan vazgeçmelerini kabul ederek, hak ettikleri ödülü verdi.

118. Ve geri bırakılan üç kişinin tövbesini de kabul etti. Öyle ki, bütün genişliğine rağmen, yeryüzü onlara dar gelmişti. Canları sıkıldıkça sıkılmıştı. Ve Allah'tan başka sığınılacak kimse olmadığını anladılar. Sonra Allah, tövbeye yöneldikleri için¹, tövbelerini kabul etti. Kuşkusuz Allah, Tövbeleri Kabul Eden'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Tövbe, pişmanlığın sözle ifadesi değil, yapılan hatadan pişman olmak ve ondan vazgeçmektir; hatayı düzeltmektir. Allah, yanlışlarını düzeltmek isteyenlere bu hakkı tanımıştır.

119. Ey iman edenler! Allah'a karşı takva sahibi olun ve sadıklarla¹ birlikte olun.

1- Doğru ve erdemli kimse, dost.

120. Ne Medine halkının ne de etrafındaki Bedevi Araplar'ın, Allah'ın Rasul'ünden geri kalmaları ve onun canından önce kendi canlarının kaygısına düşmeleri olacak şey değildir. Çünkü Allah, kendi yolunda katlanacakları susuzluk, yorgunluk, açlık ve kâfirleri kızdıracak bir yeri zapt etmeleri ve düşmana karşı elde ettikleri başarı, kendilerine salih bir amel olarak yazılacaktır. Zira Allah, muhsin¹ olanların kazanımlarını yok etmez.

1- İyi kimse; iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlak sahibi olan.

121. Büyük veya küçük, yaptıkları her yardım ve güçlük içinde aşkılları her vadi, kendilerine yazılacaktır. Allah, yaptıklarından daha iyisiyle kendilerini ödüllendirecektir.

122. Mü'minlerin toptan sefere çıkmaları uygun değildir. Her gruptan birkaç kişi dinde bilgi sahibi olmaya çalışmalı ve kavimlerine döndüklerinde onları uyarmalıdır. Umulur ki onlar sakınırlar.¹

1- Bu ayete: "Dini iyi bilenler(âlimler), savaşa gitmesinler ki, savaşa gidenler, döndüklerinde onlara dini anlatsınlar." şeklinde verilen anlamlar yanlıştır. Oysaki ayette, savaştan söz edilmemektedir. Nebi efendimizden ve mü'minlerden dini öğrenmek için Mekke'den Medine'ye gidenlere: "Dininizi öğrenmek amacıyla hep birlikte gitmeyin, her gruptan birkaç kişi gitsin." denmektedir. Zira yol boyunca düşmanın saldırı yapması riski vardır.

123. Ey iman edenler! Size yakın olan¹ gerçeği yalanlayan nankörlerle savaşın. Ve onlar, sizde kararlılık görsünler. Bilin ki Allah, takva sahibi olanlarla beraberdir.

1- Size tehdit oluşturan, sizi kuşatmış olanlara karşı.

124. Ne zaman bir sûre indirilse, onlardan bazıları:¹ "Bu hanginizin imanını arttırdı?" der. Bu, iman edenlerin imanını arttırdı. Onlar, müjdelenmelerine sevinirler.

1- Münafıklar, alayımı bir şekilde.

125. Kalplerinde hastalık olanlara gelince, bu onların kötülüklerine ~~kötülük~~ katmıştır. Ve onlar gerçeği yalanlayan nankörler olarak ölürlər.
126. Kendilerinin yılda bir iki defa sınıandıklarını görmüyorlar mı? Yine de tövbe¹ edip öğüt almıyorlar!
- 1- Pişmanlığın sözle ifadesi değil, yapılan hatadan pişman olmak ve ondan vazgeçmektir; hatayı düzeltmektir.
127. Bir sûre indirildiği zaman: "Sizi gören var mı?" diye birbirlerine bakar, sonra da dönüp giderler. Allah, onların kalplerini çevirmiştir. Çünkü onlar, düşünmeyen bir kavimdir.
128. Ant olsun ki, size kendinizden bir rasul geldi. Sıkıntıya düşmeniz ona ağır gelir; o, size düşkün, mü'minlere şefkatli ve merhametlidir.
129. Eğer yüz çevirirlerse de ki: "Allah bana yeter. O'ndan başka ilah yoktur. Ben O'na tevekkül¹ ettim. O, Büyük Arş'ın Rabb'idir."
- 1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

YUNUS SÛRESİ

[İnış sırası: 51, Mekki, 109 ayet.

Adını 98. ayette geçen "Yunus'un kavmi" ifadesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lâmi, Râ. İşte bunlar Hakim¹ Kitap'ın ayetleridir.
1- Sağlamca korunmuş, tutarlı/çelişkisiz kitap.
2. İçlerinden birine: "İnsanları uyar ve iman edenlere Rabb'leri katında gerçek üstünlük makamı olduğunu müjdele!" diye vahyetmemiz, şaşılacak bir şey mi ki gerçeği yalanlayan nankörler: "Bu apaçık bir büyücüdür." dediler.
3. Rabb'iniz, o Allah'tır ki, gökleri ve yeri altı günde¹ yarattı; sonra arşa istvâ² etti. Bütün işlere yasalarını koydu. O'nun izni olmadan³ hiçbir şefaathçi olamaz. İşte bu Rabb'iniz olan Allah'tır. Öyleyse O'na kulluk edin. Hala düşünüp öğüt almaz mısınız?

1- Altı evrede, altı dönemde, altı zaman diliminde. 2- Arşa yöneldi, arşa yasalarını koydu, arşı yönetimi altına aldı. 3- Şefaatin olması için Allah'ın birilerine şefaath yetkisi/müsaadesi vermesi gerekir. Ayet, müşriklere cevaben, Allah'ın kimseye böyle bir yetki/izin vermediğini ifade etmektedir. Diğer bir anlatımla, Allah, kimseye iznin/yetki vermemiş ki birileri şefaath edebilsin, denmektedir. Ayetten, birilerine şefaath izni verebileceği anlamını çıkarmak, Kur'an'ın birçok ayetine göre kesinlikle şirktir. (2/Bakara, 48, 123)

4. Hepinizin dönüşü O'nadır. Allah'ın sözü hak'tır. O, mahlûkatı¹ önce yaratır, sonra **îman edip sâlihâtı yapanlara**² adaletle karşılık vermek için tekrar yaratır. Gerçeği yalanlayıp nankörlük edenler ise **küfürlerinden dolayı**, kaynar sudan içecek ve onlara can yakıcı bir azap vardır. → *ilkelerle iman*

1- Yaratılmışları. 2- Bozuk olan şeyi düzeltmek, düzelticilik yapmak, yapıcı olmak, düzeltmeye yönlendirmek, teşvik etmek.

5. Güneş'i bir ziya¹, Ay'ı bir nur² yapan ve yılların sayısını ve hesabını bilmeniz için menziller³ belirleyen O'dur. Allah, bunları ancak hakk ile yaratmıştır. O, bilen bir kavim için ayetlerini ayrıntılı olarak açıklamaktadır.

1- Işık, ışın. 2- Aydınlık. 3- Evreler.

6. Gece ile gündüzün birbiri ardınca gelmesinde, Allah'ın yarattığı göklerde ve yerde, takva sahibi¹ bir topluluk için nice ayetler² vardır.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan. 2- Gösterge, kanıt.

Bizimle **karşılaşacaklarını ummayanlar** ve dünya hayatından hoşnut olup onunla tatmin olanlar ve ayetlerimizi görmezden gelenler. → *bu dünya hayatını sevmeyen, dünyasız, kâinatın bahsettiği*

8. İşte onların, **yaptıklarına karşılık olarak**, varacakları yer ateştir.
9. **İman edip, sâlihâtı yapanlara**¹ gelince, **imanlarından dolayı** Rabb'leri onları **doğru yola** iletir ve içlerinden ırmaklar akan Na'im Cennetlerine koyar. → *iman edip sâlihâtı yapanlar*
- 1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek

10. Onların, oradaki duası: "Ey Allah'ım! Seni tesbih¹ ederiz." Onların temennileri, "Selam"dır.² Dualarının sonu ise: "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." dur.

1- Yüceliğini takdir ederiz. 2- Esenlik ve güvendir.

11. İnsanların, hayrı acele istedikleri gibi, Allah da şerri onlara acele verseydi, muhakkak süreleri bitirilirdi. Ama Biz, Bizimle karşılaşmayı ummayanları, kendi hallerine bırakırız. **Azgınlıkları** içinde bocalar dururlar. → *kötülik zulüm*

12. İnsana bir sıkıntı dokununca, yatarken, otururken veya ayaktaiken bize dua eder; fakat Biz onun sıkıntısını giderince de karşılaştığı sıkıntıdan ötürü sanki **Bize hiç dua etmemiş gibi davranmaya devam eder**. İşte Müsrüflere¹, yaptıkları şey böyle süslü gösterilmiştir.

1- Haddi aşanlara. → *kötü işler, zulümlere duyarsız kalmaya*

13. Ant olsun Biz, sizden önce nice nesilleri, rasulleri **kendilerine kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi** getirdiği halde iman etmeyip, **haksızlık yaptıkları için yok ettik**. İşte **suçlu toplumları** böyle cezalandırırız. → *zulmettikleri*

14. Sonra, onların arkasından, **yeryüzünde sizi halifeler** yaptık ki bakalım nasıl davranacaksınız. → *yaptıklarının haksızlık olduğunu gösteren*

15. Bizimle karşılaşmayı ummayanlara, ayetlerimiz açıkça okunduğu zaman, onlar: "Ya bundan başka bir Kur'an getir veya onu değiştir." dediler. De ki: "Onu kendiliğimden değiştirmem olacak şey değildir. Ben, ancak bana vahyolunana uyarım. Eğer Rabb'ime karşı gelirim, büyük günün azabından korkarım." → *neyi becermediler? salih amel neye yarar?*

16. De ki: "Eğer Allah dileseydi onu size okumazdım. Onu size hiç bildirmezdim. İçinizde bir ömür kaldım. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?"

17. **Uydurduğu yalanı** Allah'a dayandıran veya O'nun ayetlerini yalan sayandan daha **zalim** kim olabilir? O, **suçluları** kurtuluşa erdirmez. → *kötü işler neye yarar?*

kulluk etmesen
seni cezalandıracağız

18. Onlar, Allah'ın yanı sıra bir de kendilerine, ne bir zarar ne bir yarar sağlamayan şeylere kulluk ediyorlar ve "Bunlar, Allah'ın katında bizim şefaathilerimizdir." diyorlar. De ki: "Allah'a, göklerde ve yerde kendisinin bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?" Allah, onların ortak koştuklarından Münezzehtir¹ ve Çok Yücedir.

1- Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur.

19. İnsanlar, sadece tek bir ümmetti. Sonra anlaşmazlığa düştüler. Şayet Rabb'inin katında önceden verilmiş bir hüküm olmasaydı, anlaşmazlığa düştükleri konularda hemen karar verilirdi.

20. "Ona Rabb'inden bir ayet¹ indirilmeli değil mi!" diyorlar. De ki: "Gayb yalnızca Allah'a aittir. Artık bekleyin, ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."

1- Mucize, kanıt.

21. İnsanlara dokunan bir sıkıntıdan sonra, bir rahmet tattırdığımız zaman, ayetlerimize karşı hemen plan yapmaya kalkışır. De ki: "Plan yapmada Allah daha seridir." Elçilerimiz, yaptığınız tüm planları kaydetmektedirler.

22. Sizi karada ve denizde yürüten O'dur. Öyle ki siz gemide iken ve güzel bir rüzgarla akıp giderken, yolcuların da bununla sevindikleri bir sırada, birden şiddetli bir kasırga gelip çatar ve her yönden dalgaların onları sarıp kuşattığı anda, dini Allah'a has kılarak: "Ant olsun, eğer bizi kurtarırsan mutlaka şükredenlerden olacağız." diye dua ederler.

23. Ama onları kurtarınca, yeryüzünde haksız yere taşkınlık yaparlar. Ey insanlar! Sizin azgınlığınız ancak kendiniz içindir. Dünya hayatı bir geçimliktir. Sonunda bize döneceksiniz. Yaptıklarınızı size haber veririm.

amel

dinin
amalı

kurtulursun
teşekkür
edeceğin
ni duyuyor
hayatın
karşılığını
amel ile
vereceğin
diyorlar.

24. Dünya hayatı, gökten indirdiğimiz yağmurla hayat bulup yeşeren, insanların ve hayvanların yararlandıkları yeryüzü bitkileri gibidir. Öyle ki yeryüzü bütün süslerini ve güzelliğini kuşandığı ve sahipleri de onu elde edecek güce sahip olduklarını sandıkları bir sırada; geceleyin veya güpegündüz ona emrimiz geliverir de bunları sanki dün yerinde hiç yokmuş gibi kökünden yolunmuş bir hale getiririz. İşte düşünen bir kavim için ayetlerimizi böyle detaylı olarak açıklıyoruz.
25. Allah, selam¹ diyarına çağırır. Dilediği² kimseyi dosdoğru yola iletir.

1- Esenlik ve güven yurdu. 2- Uygun gördüğünü. Hak edeni, dilemeni; doğru yolu bulma çabasında olanı. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyler yapmanı saptırır; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapmanı da doğru yola iletir.

26. İyi ve güzel davrananlar için daha güzeli ve fazlası var. Onların, yüzleri ne kararır ne de hor görülmekten kızarır. Onlar, Cennet halkıdır. Orada sürekli kalıcıdır.
27. Kötülük yapanların cezaları, yaptıkları kötülük kadardır. Onları her yönden zillet kaplayacaktır. Onları Allah'ın cezasından kurtaracak hiç kimse yoktur. Yüzleri geceden daha kara bir parçayla örtülmüş gibidir. İşte onlar ateş halkıdır. Orada sürekli kalacaklardır.
28. O gün, onların hepsini toplarız. Sonra şirk koşanlara, "Siz ve şirk koştuklarınız, olduğunuz yerde durun." diyeceğiz. Artık onları birbirinden ayıracağız. Şirk koşulanlar, şöyle diyecekler: "Siz, bize kulluk etmiyordunuz."
29. Sizinle bizim aramızda tanık olarak Allah yeter. Doğrusu, sizin bize kulluğunuzdan haberimiz yoktu.

bu şekilde
Allah'ın ilkelerinden biri
ile selâh öğretilerinden
biri sorumlu değiliz

30. İşte orada, **herkes ne yapmışsa onu bulur**. Gerçek mevlaları¹ olan Allah'a döndürülmüş olarak. **Uydurdukları şeyler ise kendilerinden uzaklaşıp kaybolurlar**.

1- Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren. Mevla yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şirktir. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.

31. De ki: "Sizleri gökten ve yerden rızıklandıran kimdir? İşitme ve görme gücünü veren kimdir? Ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkaran kimdir? Bütün işleri düzenleyen kimdir?" Diyecekler ki: "Allah'tır." O halde, "O'na karşı **takvalı** olmayacak mısınız!" de.

32. İşte O, gerçek Rabb'iniz Allah'tır. **Haktan sonra sapkınlıktan başka ne vardır?** Öyleyse nasıl çevriliyorsunuz?

33. Böylece, Rabb'inin **fasıklar**¹ hakkındaki kelimesi gerçekleşmiş oldu. Onlar iman etmezler.

1- Günaha sapan. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan.

34. De ki: "Ortak koştuklarınızdan ilk kez yaratıp sonra tekrar diriltecek var mıdır?" De ki: "Allah, ilk olarak yaratır, sonra diriltilir." Nasıl da çevriliyorsunuz?

35. De ki: "Ortak koştuklarınızdan, **hakka**¹ iletebilecek kimse var mı?" De ki: "Allah **hakka** iletir. Hakka ileten mi, yoksa kendisi iletilmedikçe doğru yolu bulamayan mı uyulmaya daha layıktır. Ne oluyor size, **nasıl karar veriyorsunuz?**"

1- Gerçeğe. Problemlerle yanlış hükümlerle hükmetmek.

36. Onların çoğu, **ancak zanna uyarlar**. Kuşkusuz zan hakkın yerini tutamaz. Allah, onların ne yaptıklarını çok iyi bilendir.

37. Bu Kur'an, Allah'tandır; başkası tarafından uydurulmuş değildir. Aynı zamanda **kendinden önceki kitapları tasdik** eder ve Kitap'ı¹ ayrıntılı olarak açıklar. Âlemlerin Rabb'inden olduğundan hiç kuşku yoktur.

1- Allah'ın emir ve yasakları ile ilgili hükümleri.

38. Yoksa "Onu uydurdu." mu diyorlar? De ki: "Allah'tan başka kim varsa çağırın da ona benzer bir sure¹ meydana getirin; eğer doğru söyleyenlerdenseniz." (17/İsra, 88; 11/Hud, 13; 52/Tur, 33-34; 2/Bakara, 23.)

1- Sure, Kur'an'ın 114 bölümünden birisine dendiği gibi, tek seferde indirilmiş olan veya bir konuyu anlatan bölüme, kısma da denmektedir.

39. Hayır! Onlar, bilgisini kavrayamadıkları ve kendilerine asıl anlamı açıklanmamış bir şeyi yalanladılar. Onlardan öncekiler de böyle yalanlamışlardı. **Zalimlerin sonunun nasıl olduğuna bak!**

40. Onlardan kimi ona inanır, kimi de inanmaz. **Rabb'in bozgunculuk edenleri en iyi bilendir.**

41. Eğer seni yalanlarlarsa de ki: "Benim yaptıklarım bana, sizin yaptıklarınız da sizedir. Siz benim yaptıklarımın sorumlu değilsiniz ben de sizin yaptıklarınızdan sorumlu değilim."

42. Onlardan seni dinleyenler de var. Ancak sağırlara duyurabilir misin? Üstelik **akıllarını** da kullanmıyorlarsa!

43. Onlardan sana bakanlar¹ da var. Eğer görmüyorlarsa, körlere² sen mi doğru yolu göstereceksin?

1- Gerçeği görmeyenleri.

44. Allah, insanlara haksızlık yapmaz. Ancak **insanlar kendi kendilerine haksızlık yaparlar.**

45. Onları toplayacağımız gün; dünyada, ancak birbirleri ile tanışabilecekleri kadar kısa olan, gündüzün bir saati kadar yaşamış gibi gelecek kendilerine. Allah'a kavuşmayı yalanlayıp, **doğru yola** yönelmemiş olanlar, gerçekten hüsrana uğramışlardır.

46. Onlara yaptığımız uyarının¹ bir kısmını sana göstersek de göstermeden ruhunu alsak da, onların dönüşü Biz'edir. Allah, onların ne **yaptıklarına** tanıktır.

1- Görecekleri cezanın.

47. Her ümmetin¹ bir rasulü vardır. Rasulleri geldiği zaman aralarında **hakkanîyetle** hükmedilir. Asla **haksızlığa** uğratılmazlar.²
1- Toplumun. 2- Bu ayet, Ahiret hayatıyla ilgilidir.

48. "Eğer doğru söylüyorsanız, yaptığınız bu uyarı ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.

49. De ki: "Ben, kendime dahi Allah'ın dilediğinden başka ne bir yarar sağlama ne de bir zarar verme gücüne sahibim. Her ümmetin bir sûresi vardır. Süreleri gelince ne bir saat öne alınırlar ne de geriye bırakılırlar.

50. De ki: "Söyleyin bakalım! O'nun azabı ister gece, ister gündüz gelsin. Suçlular neden bunu acele istiyorlar?"

51. "Gerçekleşmesi için acele isteyip durduğunuz azap, gerçekleşince mi ona **inanacaksınız?**"

52. Sonra **zulmedenlere**, "Süresiz azabı tadın." denir. **Kazandığınızdan başka bir karşılık** mı bekliyordunuz?

53. Sana "Bu gerçek midir?" diye soruyorlar. De ki: "Rabb'ime yemin ederim ki o gerçektir. Ve siz onu engelleyemezsiniz."

54. **Zulmedenler**, yeryüzündekilerin tamamı kendilerinin olsaydı, kurtulmak için onları fidye olarak verirlerdi. Azabı gördükleri zaman içten bir pişmanlık duyarlar. Ancak aralarında **hakkanîyetle**¹ hüküm verilir ve **haksızlığa** uğratılmazlar.
1- Tarafsızca.

55. İyi bilin ki, **gökte ve yerde ne varsa** hepsi Allah'ındır. Yine iyi bilin ki, Allah'ın uyarısı gerçektir. Fakat onların çoğu bu gerçeği anlamamaktadırlar.

56. Diriltlen de öldüren de O'dur. Ve O'na döndürüleceksiniz.

hakikatine (bilip de veydiklerin 171)

57. Ey insanlar! Rabb'inizden size bir öğüt; göğüslerde olana bir şifa, müminler için **bir hidayet** ve rahmet gelmiştir.

58. De ki: "Allah'ın fazlı¹ ve rahmetiyle rahata ersinler. Bu onların toplayıp biriktirdiklerinden daha hayırlıdır."
1- Hayır, iyilik, lütuf, kerem.

59. De ki: "Allah'ın **size rızık** olarak indirdiklerinin bir kısmını helal, bir kısmını haram yaptığınızı görmüyor musunuz?" De ki: "Allah mı size izin verdi, yoksa Allah'a iftira mı ediyorsunuz?"

60. **Allah'a karşı yalan uyduranlar**, kıyamet gününü ne sanıyorlar? Doğrusu Allah, insanlara karşı bol bağış sahibidir. Ancak onların çoğu yine de şükretmezler.

61. Hangi işle meşgul olursan ol; o işe dair Kur'an'dan ne okursan oku; hangi işle meşgul olursanız olun, unutmayın ki, siz ona daldığınızda biz yaptıklarınıza tanığız. Göklerde ve yerde zerre ağırlığına hiçbir şey Rabb'inizden gizli kalmaz. Ne bundan daha küçüğü ne de daha büyüğü yoktur ki, hepsi apaçık bir kitaptadır.

62. İyi bilin ki, Allah'ın **evliyası**¹ için bir korku yoktur, onlar asla üzülmeyeceklerdir.

1- Koruyucular, yardımcıları, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedirler.

63. Onlar, **iman eden ve takva**¹ sahibi olan kimselerdir.

64. Onlar için dünya hayatında da ahirette de müjdeler vardır. Allah'ın kelimelerinde¹ asla bir değişiklik olmaz. İşte en büyük başarı budur.

1- Takdir edilmiş hüküm.

tekellümde olmayan şahısların
adil paylaşım

65. Onların sözleri seni üzmesin. İzzet¹ bütünüyle Allah'a aittir. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Yüksek onur, şeref, büyük itibar, yücelik, saygınlık, üstünlük, güç.

66. İyi bilin ki göklerde ve yerde kim varsa Allah'ındır. Oysaki Allah'ı bırakıp koştukları ortaklar, hiç bir şeye sahip değiller. Onlar, ancak zanna tabi olmuş oluyorlar. Ve onlar ancak saçmalıyorlar.

67. Sükunet bulasınız diye geceyi karanlık ve gündüzü de aydınlık yapan O'dur. Bunda dinleyen bir toplum için ayetler¹ vardır.

1- Göstergeler, kanıtlar.

68. "Allah çocuk edindi." dediler. O, bundan münezzehdir. O'nun hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. Sizin bu konuda hiçbir yetki belgeniz yoktur. Allah hakkında bilmediğiniz şeyi söylüyorsunuz!

69. De ki: "Allah hakkında yalan uyduranlar kurtuluşa eremezler."

70. Dünyada geçici bir yararlanma vardır. Sonra dönüşleri Biz'edir. Sonra da gerçeği yalanlayan nankörler olmalarından dolayı onlara şiddetli azabı tattırırız.

71. Onlara, Nuh'un haberini anlat. Hani o kavmine: "Ey kavmim! Eğer konumum ve Allah'ın ayetlerini hatırlatmam size ağır geliyorsa, bilin ki ben yalnızca Allah'a güveniyorum. Öyleyse yapacağınızı yapmak için şirk koştuklarınızla toplanıp karar verin. Sonra ne yapacaksa yapın. Sonra bana fırsat vermeden aldığınız kararı hemen uygulayın!" demişti.

72. "Eğer yüz çevirirseniz, siz bilirsiniz. Yaptığım işe karşılık sizden bir ücret istemiş değilim. Benim ücretim ancak Allah'a aittir. Ben, Müslümanlardan¹ olmakla emrolundum."

1- Allah'a teslim olanlardan.

73. Onu yalanladılar. Biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtardık. Ve onları yeryüzünün halifeleri yaptık. Ayetlerimizi yalanlayanları da boğduk. Bak! Uyarılanların sonu nice oldu!

74. Sonra onun arkasından, rasulleri halklarına gönderdik. Onlar, halklarına kanıt içeren açık belgelerle geldiler. Daha önce yalanladıkları şeylere inanmak istemediler. Haddi aşanların kalplerini mühürleriz.

75. Sonra onların arkasından Musa ve Harun'u ayetlerimizle Firavun ve ileri gelenlerine gönderdik. Ancak onlar büyüklendiler, suçlu bir topluluk oldular.

76. Onlara, Tarafımızdan hakk geldiği zaman, "Kuşkusuz bu apaçık bir sihirdir." dediler.

77. Musa: "Siz; Hakk için, o size gelince bu sihir mi diyorsunuz? Oysa sihirbazlar iflah olmazlar." dedi.

78. Dediler ki: "Sen; bizi, atalarımızı üzerinde bulduğumuz yoldan çevirmek ve yeryüzünde gücün ikinizin eline geçmesini sağlamak için mi geldin? Biz, size mü'min¹ olacak değiliz.

1- İman etmek, inanmak.

79. Firavun: "Bütün bilgin sihirbazları bana getirin!" dedi.

80. Sihirbazlar gelince, Musa onlara: "Atacaklarınızı atın." dedi.

81. Onlar, atacaklarını atınca Musa: "Sizin bu yaptığınız sihirdir. Allah onu boşa çıkaracaktır. Allah, bozguncuların işini düzeltmez." dedi.

82. Suçlular hoşlanmasalar da, Allah, kelimeleriyle¹ gerçeği ortaya çıkaracaktır.

1- Takdir edilmiş hüküm.

83. Firavun ve ileri gelenlerinin, kendilerine kötülük yapacaklarından korktukları için, Musa'ya halkından az sayıda gençten başka inanan olmadı. Zira Firavun, o yerde çok büyülenmişti. O, çok aşırı gidenlerdendi.
84. Musa dedi ki: "Ey halkım! Eğer Allah'a iman etmişseniz ve O'na teslim olmuşsanız, o halde O'na tevekkül¹ edin."
1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.
85. Dediler ki: "Biz, Allah'a tevekkül ettik. Ey Rabbimiz! Bizi zalim halk için bir fitne¹ yapma." → bize zulmedip zulmetme
1- Zalim halkın zulmüyle sına. yuklenme sine
86. Rahmetinle bizi gerçeği yalanlayan nankör halktan kurtar.
87. Musa ve kardeşine vahyettik: "Halkınız için Mısır'da evler hazırlayın. Evlerinizi kible¹ yapın ve salâtı ikame edin.² Mü'minleri müjde." → azgınlık
1- Bir araya gelme merkezleri, toplanma yerleri, birbirlerine yakın yerler. 2- Yardımlaşma ve dayanışmayı canlı ve diri tutun.
88. Musa: "Ey Rabb'imiz! Firavun ve ileri gelenlerine dünya hayatında ziynet¹ ve mallar verdin. Ey Rabb'imiz! Onlar ise bunu Senin yolundan saptırmak için kullanıyorlar. Rabb'imiz! Mallarını yok et, kalplerine sıkıntı ver. Zira onlar can yakıcı azabı görmedikçe iman etmezler." dedi.
1- Malla, zenginlikle, makamla, şöhretle, güzellikle bezenerek gösterişli hale gelmek. Gösterişli olmak. zülmük m'adele
89. Allah: "İkinizin duası kabul olunmuştur. Siz, doğru yolunuza devam edin. Bilmeyenlerin yoluna uymayın." dedi.
90. İsrailoğulları'nı denizden geçirdik. Firavun ve ordusu, azgınlık ve düşmanlıkla onların peşlerine düştüler. Boğulmak üzereyken: "İsrailoğulları'nın iman ettiğinden başka ilah olmadığına iman ettim ve ben de Müslümanlardanım." dedi.

91. "Şimdi mi? Oysa daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuşsun."
92. "Kendinden sonrakilere bir ayet¹ olman için, bugün senin cansız bedenini² kurtaracağız." İnsanların çoğu ayetlerimizden gafildirler.
1- İbret. 2- "Beden" sözcük olarak "zırh" anlamına da gelmektedir.
93. Gerçekten Biz, İsrailoğulları'nı güvenli bir yere yerleştirdik. Onları temiz ve hoş nimetlerle rızıklandırdık. Kendilerine ilim¹ gelinceye dek ihtilafa düşmediler. Rabb'in, aralarında ihtilaf ettikleri şeyler hakkında Kıyamet Günü hükmünü verecektir.
1- Vahin ortaya koyduğu gerçekler. Vahiy. Vahiy, onların isteklerine uymayan bir takım kurallar koyunca.
94. Eğer sana indirdiğimizden şüphe ediyorsan, senden önce kitap okuyanlara sor! Ant olsun ki Rabb'inden sana gelen gerçektir. Sakın şüphe edenlerden olma.
95. Allah'ın ayetlerini yalanlayanlardan olma. Yoksa hüsrana uğrayanlardan olursun.
96. Rabb'inin haklarında kelimeleri¹ gerçekleşecek olanlar, iman etmezler.
1- Takdir edilmiş hüküm.
97. Onlara, her türlü ayet¹ gelse bile yine de can yakıcı azabı görmedikçe inanmazlar.
1- Mucize, kanıt, gösterge.
98. Keşke iman edip de imanları kendilerine fayda vermiş; imanda geç kalmamış bir kasaba olsaydı. Yunus'un toplumu dışında. Onlar, iman edince dünya hayatında, onlardan rezillik azabını kaldırdık. Ve onları belli bir süre daha yararlandırdık.
99. Oysa Rabb'in dileseydi, yeryüzündekilerin tamamı iman ederdi! Bunu bildiğin halde, insanları zorla mü'min mi yaparsın?

100. Allah'ın bilgisi¹ dışında hiç kimsenin iman etmesi mümkün değildir.² Ve aklını kullanmayanları rics³ ile karşı karşıya bırakır.

1- Uygun görmesi. 2- 96. ayetten 101. ayete kadar şu husus ifade edilmektedir: Zulmedenlere/Zalimlere Allah hidayet etmeyecek. Zira onlar, zulümlerinin karşılığı olarak Cehenneme gitmeyi hak etmektedirler. Allah, yüzlerce ayette kesinlikle zalimleri başla-mayacağını söylemektedir. Bundan şu gerçek ortaya çıkmaktadır ki, dünün Firavunları da, bugünün diktatörleri, kralları, prensleri, toplumun azgın ileri gelenleri, kan dökücü zorbaları, haksız yere cana kıyanları, az bir değer karşılığında din satıcıları da kesinlikle imana eremeyeceklerdir. Eremeyeceklerdir ki, yaptıklarına karşılık Cehennem azabını tatsınlar. 3- Ahlaki kirlilik. Üzen, sıkıntıya sokan, rahatsız eden, acı veren, çirkin ve ahlaksızlık olan, azaba yol açan her şey "rics"tir.

101. De ki: "Göklerde ve yerde olanlara ibretle bir bakın!" Ancak o apaçık ayetler¹ ve uyarılar iman etmeyecek bir halka yarar sağlamaz.

1- Göstergeler, işaretler, kanıtlar.

102. Kendilerinden öncekilerin başından geçen felaketlerin bir benzerini mi bekliyorlar? De ki: "Bekleyin, ben de sizinle beraber bekliyorum."

103. Sonra rasullerimizi ve iman edenleri kurtarıyoruz. İman edenleri kurtarmak üzerimize bir haktır.

104. De ki: "Ey insanlar! Eğer benim dinimden kuşku duyuyorsanız, ben, sizin Allah'tan başka kulluk ettiklerinize kulluk etmem. Ben, ancak sizin canınızı alacak olan Allah'a kulluk ederim. Ve ben inananlardan olmakla emrolundum."

105. Allah'ı birleyici¹ olarak dine yönel. Sakın müşriklerden olma.

1- Allah'a ait nitelikleri, başka hiçbir varlıkta görmeyen.

106. Allah'ı bırakıp da sana fayda da zarar da veremeyecek olanlara yönelme. Böyle yaparsan zalimlerden olursun.

Kötülük, zulüm, ilkel
bu ilkel (adalet, doğruluk, iyilik vs ile hükmederim)
on inen insan fayda, zarar veremez sana putların

107. Eğer Allah, sana bir sıkıntı verirse onu Kendisinden başka giderebilecek yoktur. Eğer senin için bir hayır dilerse, O'nun fazlını¹ geri çevirebilecek yoktur. O, onu kullarından dilediğine² nasip eder. O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Üstünlük, fazilet, lütuf, ihsan, ikram, cömertlik, hayır, iyilik. 2- Uygun gördüğünü. Hak eden, dileyeni; elde etme çabasında olanı.

108. De ki: "Ey insanlar, işte Rabb'inizden size Hakk¹ geldi. Hidayeti kabul eden, kendisi için kabul etmiş olur. Sapkınlık eden de, kendi aleyhine sapmış olur. Ve ben sizin vekiliniz² değilim.

1- Doğru yolu gösteren kılavuz. 2- Sizi zorla hidayet erdirecek. Korumayunuz, dayanağınız ve kefiliniz.

109. Ve sana vahyolunana uy. Allah, hükmünü verene kadar sabret. Ve O, Hüküm Verenlerin En Hayırlısıdır.

adalet yolu
gözetim
aracı
zulüm yolu

HUD SÛRESİ

[İniş sırası: 52, Mekki, 123 ayet.]

Adını surede geçen "Hud Nebiden" almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lâm, Râ. Bu, Yasa Sahibi, Her Şeyden Haberdar Olan tarafından, ayetleri sağlamlaştırılmış ve ayrıntılı olarak açıklanmış bir Kitap'tır.
2. Allah'tan başkasına kulluk yapmayın. Ben, O'nun tarafından gönderilmiş bir uyarıcı ve müjdeciyim.
3. Ve Rabb'inizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tövbe edin ki belirli bir süreye kadar sizi iyi nimetlerden yararlandırınsın. Fazilet sahibine, faziletinin karşılığını versin. Eğer yüz çevirirseniz, ben sizin için büyük günün azabından korkarım.
4. Dönüşünüz yalnızca Allah'adır. O'nun Gücü Her Şeye Yeter.
5. İyi bilin ki! Onlar, O'ndan düşmanlıklarını gizlemek için iki büküm olurlar. Yine iyi bilin ki! Onlar, örtülerine büründükleri¹ zaman, neyi gizleyip neyi açığa çıkardıklarını bilir. O, göğüslerde olanı en iyi bilendir.

1- Gerçek düşüncelerini, asıl niyetlerini saklasalar da.

6. Veryüzünde yaşayan hiçbir canlı yoktur ki, rızık Allah'a ait olmasın. O, onun karar kıldığı yeri ve geçici durduğu yeri bilir.¹ Bunların tamamı apaçık bir Kitap'tadır.²
7. Gökleri ve yeri altı günde¹ yaratan O'dur. Daha önce arşı² su üzerindeydi. Sizi yaratması, hanginizin iyi şeyler yapacağını sınav yapmak içindir. Eğer gerçeği yalanlayan nankörlere: "Gerçekten siz, öldükten sonra diriltileceksiniz." deseydi, "Bu ancak apaçık bir büyüdür." diyecekler.
8. Eğer, bir ümmet¹ için azabı onlardan belli bir süreye kadar erteleyecek olursak, "Bunu engelleyen şey nedir ki?" derler. Bilesiniz ki, onlara azap geldiği gün, artık geri çevrilmez. Alaya aldıkları azap onları kuşattır.
9. Eğer insana, tarafımızdan bir rahmet tattırsak, sonra da onu geri alsak, ümitsizliğe kapılır ve nankörlük eder.
10. Eğer, kendisine dokunan bir zarardan sonra, ona bir nimet tattırsak, "Kötülüklerden kurtuldum." diye¹ böbürlenir ve şımarmaya başlar.
11. Ancak sabredenler ve sâlihâtı yapanlar¹ hariç. İşte onlar için bağışlanma ve büyük bir ödül vardır.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, iyi olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

umut ve olmak
Kafir alması
Allah'ın ıslah misyonunun
sadece yapıp faydalı
olma umuduydu
gahılamak zorunda

12. O halde sen, "Ona bir hazine indirilmeli veya onunla bir melek gelmeli değil miydi?" dedikleri için göğsün daralıp; sana vahyolunanın bir kısmın tebliğ etmekten vaz mı geçeceksin? Sen ancak bir uyarıcısın.¹ Allah ise her şeye vekildir.²

1- Onların inanıp inanmamalarından sorumlu değilsin. 2- Her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefil olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan kontrol altında tutan, rızkını ve hak ettiğini veren.

13. Yoksa "Onu uydurdu." mu diyorlar? De ki: "Eğer, doğru söylüyorsanız haydi ona benzer on sure getirin. Allah'tan başka çağırabileceklerinizi de çağırın."

14. Eğer, size cevap veremezlerse; iyi bilin ki, bu ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir. O'ndan başka ilâh yoktur. Hala müslüman¹ olmayacak mısınız?

1- Vahye teslim.

15. Kim sadece dünya hayatını ve onun ziynetini¹ isterse, onlara yaptıklarının karşılığını eksiksiz öderiz. Bu hususta onlara hiçbir haksızlık yapılmaz.

1- Malını, zenginliğini, makamını, şöhretini, gösterişini.

16. İşte bu kimselere, ahirette ateşten başka bir şey yoktur. Burada yaptıkları şeyler boşa gitmiştir. Zaten yaptıkları bütün işleri geçersizdir.

17. Rabb'inden, kanıt içeren bir bilgi üzerinde olan kimse ile yalnız dünya hayatına bağlanan kimse bir olur mu? Bunu Rabb'inden bir tanık ve bir de ondan önce rehber ve rahmet olarak Musa'nın kitabı desteklemektedir. İşte bunlar, ona iman ederler. Hangi grup onu inkâr ederse, varacağı yer ateştir. Ondan kuşkun olmasın. Kuşkusuz o Rabb'inden bir gerçektir. Fakat insanların çoğu iman etmezler.

18. Uydurduğu yalanı Allah'a dayandırandan daha haksız kim olabilir? Onlar, Rabb'lerinin huzuruna çıkarılacaklar ve tanıklar da: "Rabb'lerine karşı yalan uyduranlar işte bunlardır." diyeceklerdir. İyi bilin ki Allah'ın laneti zalimlerin üzerinedir.

19. O kimseler, Allah'ın yolundan alıkoyarlar. Ve o yolu eğri göstermeye çalışırlar. Ve onlar, ahiret hayatını yok sayarlar.

20. Onlar, yeryüzünde Allah'ı aciz bırakabilecek değillerdir. Kendilerini, Allah'a karşı koruyacak bir yardımcı da bulamayacaklardır. Onların azapları kat kat olacaktır. Onlar, gerçeği duymaya ve görmeye tahammül edemiyorlardı.

21. İşte onlar, kendilerine yazık eden kimselerdir. Uydurdukları şeyler de kendilerini terk edip kaybolmuştur.

22. Onlar ahirette en büyük kayba uğrayanlardır.

23. İman edip, sâlihâtı yapanlar, Rabb'lerine içtenlikle bağlı olanlar; Cennet ehliidirler. Onlar, orada sürekli kalacaklardır.

24. Bu iki grubun durumu; kör ve sağır ile gören ve duyanın durumu gibidir. Bunlar hiç bir olur mu? Niçin düşünüp öğüt almıyorsunuz?

25. Ant olsun ki! Biz, Nuh'u kendi halkına göndermiştik. "Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım;"

26. "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Ben, sizin için can yakıcı bir günün azabından korkuyorum."

27. Bunun üzerine halkından, gerçeği yalanlayıp nankörlük edenlerin ileri gelenleri: "Biz, seni kendimiz gibi bir insan olarak görüyoruz. Görüyoruz ki, sana tabi olanlar, bizim toplumun en zayıf ve sefil olanlarıdır. Sizin, bize karşı bir üstünlüğünüzü görmüyoruz. Bilakis sizin yalancılardan olduğunuzu düşünüyoruz." dediler.

44. "Ey yer, suyunu çek ve ey gök, suyunu keş." denildi. Su çekildi, iş bitirildi. Gemi Cudi'ye oturdu. "Zalimler topluluğu Allah'ın rahmetinden uzak olsun." denildi.¹

1- Nuh tufanı, bölgesel bir tufandır. Nuh'un davetine muhatap olanları kapsamaktadır. Bütün bir yeryüzünde olduğu düşüncesi Tevrat'tan kaynaklanmaktadır. Ya değilse Rabb'imiz, davetten habersiz bir toplumu ne diye cezalandırsın?

45. Nuh, Rabb'ine seslendi: "Ey Rabb'im! Oğlum benim ehlimdendir. Senin uyarın elbette gerçektir. Sen, hâkimlerin hâkimisin."¹ dedi.

1- En doğru kararı veren Sen'sin.

46. Dedi ki: "Ey Nuh! O senin ehlinden değildir. Zira onun yaptığı doğru olmayan bir işti. Öyleyse hakkında bilgin olmayan¹ şeyi Benden isteme. Cahillerden² olmaktan seni sakındırıyorum."

1- Kavrıyamadığın. 2- Gerçeği kavramamış.

47. "Rabb'im! Bilmediğim bir şeyi Sen'den istemekten Sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan olurum." dedi.

48. Dendi ki: "Ey Nuh! Katımızdan esenlikle in. Sana ve sana tabi olan topluluklara bereketler olsun. Ama öyle toplumlar da olacak ki, onları dünya nimetlerinden bir süre yararlandıracğız, sonra onlara Bizden can yakıcı bir azap dokunacaktır.

49. İşte bunlar, sana vahyettiğimiz gayb¹ haberlerindendir. Bunları ne sen ne de halkın daha önce bilmiyordunuz. O halde sabret. Sonuç, takva² sahiplerininindir."

1- Gizli, görünmeyen, bilinmez olan, algılanamayan. 2- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

50. Ad halkına kardeşleri Hud'u gönderdik. Dedi ki: "Ey halkım! Yalnızca Allah'a kulluk edin. Sizin ondan başka bir ilahınız yoktur; siz bu tutumunuzla iftira etmekten başka bir şey yapmıyorsunuz.

Zulümlerinizle meşru gösteren gaybî haberleri Allah'ın da almış olduğu zulümlerinizle Allah'ın da meşru gösterdiği inanmanız on iftiradır.

51. "Ey halkım! Bunun için sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, yalnızca bana bu benliği verene aittir. Aklınızı kullanmayacak mısınız?"¹

1- Tek amacımın, sizi doğru yola davet etmek olduğunu görmüyor musunuz?

52. "Ey halkım! Rabb'inizden bağışlanma dileyin. Sonra O'na tövbe edin, gökten üzerinize bol bol rahmet göndersin, gücünüze güç katsın. Suçlular olarak yüz çevirmeyin."

53. Dediler ki: "Ey Hud! Bize kanıt içeren bir bilgi getirmedin; biz, senin sözünle ilahlarımızı terk edecek değiliz. Ve biz sana inacak da değiliz."

54. "İlahlarımızdan biri seni fena çarpmış, demekten başka bir sözümüz yok." dediler. Hud da: "Ben Allah'ı tanık tutuyorum. Siz de tanık olun ki ben müşriklerden değilim." dedi.

55. "Haydi, hiç zaman kaybetmeden bana istediğiniz tuzağı kurun."

56. Ben, benim de Rabb'im sizin de Rabb'iniz olan Allah'a tevekkül¹ ettim. Hiçbir canlı yoktur ki O'nun buyruğunda/kontrolünde olmasın. Kuşkusuz Rabb'im dosdoğru bir yol üzerindedir.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

57. Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki size iletmek üzere gönderildiğim mesajı size ilettim. Rabb'im, yerinize sizden başka bir toplum getirebilir ve siz O'na hiçbir şekilde engel olamazsınız. Rabb'im, her şeyi koruyup gözetendir.

58. Hükmümüz gerçekleşince, Hud'u ve beraberindeki iman edenleri Bizden bir rahmetle kurtardık. Onları şiddeti çok ağır bir azaptan kurtardık.

59. Âd halkı da Rabb'lerinin ayetlerini inkâr ettiler ve rasullerine isyan ettiler. İnatçı zorbanın her buyruğuna uydular.

her inatçı zorbanın işine tabii oldular emrine

60. Bu dünyada da, Kıyamet Günü'nde de lanete tabi tutuldular. İyi bilin ki gerçekten Âd kavmi Rabb'lerine nankörlük ettiler. İşte böyle yok olup gitti Hûd'un kavmi Âd.

61. Semud halkına da kardeşleri Salih'i gönderdik. Ey halkım: "Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka ilahınız yoktur." dedi. Sizi yer yüzünde meydana getiren ve sizi orayı imar etmekle görevli kılan O'dur. Öyleyse O'ndan bağışlanma dileyin. Sonra O'na tövbe ile yönelin. Rabb'im, Çok Yakındır, İsteklere Cevap Veren'dir.

62. "Ey Salih! Sen, bundan önce aramızda ümit beslenen biriydin. Şimdi atalarımızın kulluk ettiklerine kulluk etmekten bizi vazgeçirmek mi istiyorsun? Ve biz, gerçekten de senin bizi çağırdığın şey hakkında şüphe içindeyiz, kaygılanıyoruz." dediler.

63. "Ey halkım, söyleyin bakalım, ya Rabb'imın Kendinden verdiği bir rahmetle, kanıt içeren açık bir bilgi üzerindeysen! Ona asi olduğum takdirde, Allah'ın vereceği cezaya karşı bana kim yardım edebilir? Bana zarar vermiş olmaktan başka bir şey yapmış olmazsınız." dedi.

64. "Ey halkım! İşte şu Allah'ın dişi devesi¹, sizin için bir ayettir.² Bırakın onu, Allah'ın arzında otlasın. Kötü bir amaçla ona yaklaşmayın. Yoksa sizi yakın bir azap yakalar."

1- "Halka ait, toplumun ortak malı olan beş yaşında, yavrulu dişi deve. 2- Gösterge, kanıt.

65. Yine de onu kestiler. "Yurdunuzda üç gün yaşayın.¹ Bu yalan olmayan bir uyarıdır." dedi.

1- Kısacık bir zamanınız kaldı.

66. Nihayet emrimiz gelince, Salih'i ve beraberinde iman etmiş olanları tarafımızdan bir rahmetle o günün zilletinden kurtardık. Rabb'in, Çok Güçlü'dür, Mutlak Üstün Olan'dır.

Allah'ın İlkelerine
(Ladale...)

67. Zulmedenleri bir çığlık yakaladı. Yurtlarında dizüstü çöküp kaldılar.

68. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. İyi bilin ki Semud kavmi Rabb'lerine nankörlük ettiler. İyi bilin ki Semud kavmi yok olup gitti.

69. Ant olsun elçilerimiz İbrahim'e müjde ile gelip, "Selam!" dediler.¹ O da "Selam!" dedi ve hemen gidip kızarmış buzağı eti getirdi.

1- Esenlik dilediler.

70. Ona ellerini uzatmadıklarını görünce, onlardan kuşkulanıp korkuya kapıldı. "Korkma! biz Lut kavmine gönderildik." dediler.

71. Ayakta duran hanımı bunun üzerine gülümsedi.¹ Biz de ona İshak'ı müjdeledik ve İshak'ın arkasından da Yakup'u.

1- Rahatladı.

72. "Vay başıma gelene! Ben bir koca karı, kocam da bir ihtiyar olduğumuz halde, doğuracak mıyım? Doğrusu bu çok hayret edilecek bir şey!" dedi.

73. "Allah'ın takdirine hayret mi ediyorsun!" dediler. Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinizdir ey ev halkı. O, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır, İyiliği Bol Olan'dır.

74. İbrahim'in korkusu geçip, bu müjde kendisine verilince, Lut'un halkı hakkında bizimle¹ tartışmaya başladı.²

1- Meleklerimizle. 2- Girişimde bulundu.

75. Çünkü İbrahim, çok yumuşak huylu, yufka yürekli ve Allah'a gönülden yönelen bir kimseydi.

76. Ey İbrahim! Bundan vazgeç. Çünkü Rabb'inin takdiri kesindir. Onlara gelecek azap engellenemez.

77. Elçilerimiz Lut'a vardıklarında, onların yüzünden fenalaştı. Onlara karşı eli ayağı birbirine dolaştı. "Bu çok zorlu bir gün." dedi.

İlkelerin (Ladale...)
Sözetlen Geldi...

78. Halkı koşa koşa ona geldiler. Onlar, önceden de kötü işler yapıyorlardı. "Ey halkım! İşte şunlar kızlarımdır¹, onlar sizin için daha temizdir. Allah için takvalı olun, misafirlerime karşı beni rezil etmeyin, içinde hiç aklı başında kimse yok mu?" dedi.

1- "Kızlarım" sözcüğü ile kast edilen şey, Lût'un kendi öz kızları değil, o beldenin kızlarıdır. 'Haûlai benatî' açık benzetme türünden bir ifade olup, "kavminin kızları/kadınları benim kızlarım mesabesinde-dir." anlamına gelmektedir." Dolayısı ile bu ifade "Lût'un öz kızlarına değil, kavminin kızlarına işaret etmektedir." Erkeklerle yönelmiş sapkınlığa karşı, doğru ilişkinin erkeğin kadınıla ilişkisi olduğu uyarısı ve öğüdü yapılmıştır. Bu konuda; değil bir nebinin, her hangi bir kimse-nin bile kişiliğine, saygınlığına, ahlakına yakışmayacak bir davranış, sanki Nuh nebi kendi kızlarını başkalarına sunmuş gibi düşünmek akla ziyan bir durumdur. Bak, Hicr suresi, ayet 71: Meşru bir ilişkinin nasıl olması gerektiğinden hareketle, yol gösterme amaçlı söylenen bir sözü ifade etmektedir.

79. "Senin kızlarındaki bizim gözümüzün olmadığını biliyorsun. Ant olsun ki ne istediğimizi çok iyi biliyorsun." dediler.
80. "Keşke siz karşı bir gücüm olsaydı veya sağlam bir kaleye sığınabilseydim." dedi.
81. "Ey Lut! Biz, Rabb'inin elçileriyiz." dediler. "Onlar, sana doku-namazlar. Ailenle birlikte gecenin bir bölümünde hemen yola çık. Hanımın hariç, hiç kimse arkada kalmamasın. Doğrusu on-ların başına gelecek olan musibet onun da başına gelecektir. Onlara belirlenen vakit sabahtır. Sabah da yakın değil mi?"
82. Takdirimizle yaşadıkları yeri alt üst ettik. Üzerlerine yığınlarca pışmış çamurdan taş yağdırdık.
83. Bu taşlar, Rabb'inin katında işaretlenmiştir.¹ Bunlar, zalimler-den uzak değildir.

1- Hangi taşın kime isabet edeceği belirlenmiştir.

84. Medyen halkına da kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. Ey halkım! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın. Ben, sizi bir hayır¹ içinde görüyorum. Ve sizin için kuşatıcı bir günün azabından korkuyorum.
- 1- Bolluk ve refah içinde.

85. "Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı hakkaniyetle yapın. Kimsenin malını eksik vermeyin. Bozguncular olarak yeryüzünde fesat çıkarmayın.

86. Eğer mü'minler iseniz, Allah'ın bıraktığı¹ sizin için daha hayırlıdır. Yoksa ben, gözetleyiciniz değilim."

1- Helalinden kazanç.

87. Dediler ki: "Ey Şu'ayb! Atalarımızın kulluk ettiklerini bırakma-mızı; mallarımızı, istediğimiz gibi kullanmaktan vazgeçmemi-zi senin salâtın¹ mı buyuruyor?" Oysa ki sen yumuşak huylu, akli başında bir adamsın.

1- Dinin. "Salat" sözcüğü; namaz, destek, dua, ibadet, yardımlaş-ma, dayanışma, Allaha yönelme ve din gibi anlamları olan bir söz-cüktür. Bu ayette, "din" anlamında kullanılmıştır.

88. "Ey halkım! Bana söyleyin! Ya ben Rabb'imden kanıt içe-ren apaçık bir bilgiye sahipsem; kendinden bana iyi bir rızık vermişse! Vazgeçmenizi istediğim şeyleri, kendim yapmak istemiyorum. Sadece gücümün yettiği kadarıyla düzeltemek istiyorum. Başarım ancak Allah'tandır. Yalnız O'na tevekkül¹ ettim ve yalnız O'na yöneldim.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

89. Ey halkım! Bana karşı gelmeniz; Nuh halkının, Hud halkının, Salih halkının başına gelen şeyleri sizin başınıza da getirme-sin? Üstelik Lut halkı sizden pek uzak da değil.

hepsi zalim halkları

90. Rabb'inizden bağışlanma dileyin. Sonra ona tövbe¹ edin! Rabb'im, Rahmeti Kesintisiz'dir, Çok Seven'dir.

1- Tövbe, pişmanlığın sözle ifadesi değil, yapılan hatadan pişman olmak ve ondan vazgeçmektir; hatayı düzeltmektir.

91. "Ey Şu'ayb! Dediklerinin çoğunu anlamıyoruz, biz, seni içimizde gücsüz görüyoruz. Kabilen olmasaydı seni taşla öldürürdük. Esasen sen değerli biri de değilsin."

92. "Ey halkım! Size göre kabilem Allah'tan daha mi değerli ki O'na sırt çevirdiniz. Kuşkusuz Rabb'im yaptıklarınızı kuşatmıştır."

93. "Ey halkım! Elinizden geleni yapın. Doğrusu ben de yapacağım. Alçaltıcı azabın kime geleceğini ve kimin yalancı olduğunu ileride bileceksiniz. Gözetleyin, doğrusu ben de sizinle birlikte gözetleyip bekliyorum." dedi.

94. Emrimiz gelince Şu'ayb'ı ve onunla birlikte iman etmiş olanları, Tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri de dehşete düşürücü bir ses yakaladı ve oldukları yerde çöküp kaldılar.

95. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Tıpkı Semud gibi, Medyen de yok olup gitti.

96. Ant olsun Musa'yı ayetlerimizle ve apaçık bir yetkiyle gönderdik;

97. Firavun'a ve toplumunun önde gelenlerine. Firavun'un buyruklarına uydular. Oysa Firavun'un buyrukları hiç de akıllıca değildi;

98. Kıyamet günü, halkının önüne düşecek ve onları ateşe götürecektir. Varacakları yer, ne kötü bir yerdir.

99. Bu dünyada da Kıyamet Günü'nde de lanete uğratıldılar. Paylarına düşen ne kötü bir paydır.

100. Bunlar, o kentlere ait sana bildirdiğimiz haberlerdir. O kentlerden, yerinde duran da var, biçilmiş ekin gibi olan da.

101. Biz onlara haksızlık yapmadık; onlar kendi kendilerine haksızlık yaptılar. Rabb'inin emri gelince, Allah'ı bırakıp da kulluk ettikleri ilahları kendilerine hiçbir yarar sağlamadı. Yalnızca kayıplarını artırdılar.

102. İşte Rabb'in, zulmeden kentleri cezalandırdığı zaman, böyle cezalandırır. O'nun cezası çok acı verici ve çok şiddetlidir.

103. Ahiret azabından korkanlar için, bunda bir ayet¹ vardır. O gün, bütün insanların toplanacağı gündür. O mutlaka görülecek bir gündür.

1- İbret.

104. Onu geciktirmemiz belli bir süreye kadardır.

105. O gün gelince, O'nun izni olmadan hiç kimse konuşamaz. Onlardan kimi mutsuz kimi de mutludur.

106. Mutsuz olanlar ateştedir. Onlar, orada hıçkırırlar, inleyip dururlar.

107. Rabb'in, aksini dilemedikçe¹, gökler ve yer durdukça², orada sürekli kalacaklardır. Kuşkusuz Rabb'in, dilediğini yapandır.

1- Bu Rabb'in takdir ettiği şeydir ve Rabb'in bu kararını değiştirmedikçe böyle devam edecektir. Burada, söz konusu edilen istisna, bir değişikliğin olabileceğinden değil, herhangi bir değişikliğin kesinlikle olmayacağını ifadesidir. 2- Bu süreklilik ifade eden bir deyimdir.

108. Mutlu olanlar ise, Cennet'tedirler. Rabb'in aksini dilemedikçe, gökler ve yer durdukça, orada sürekli kalacaklardır. Bu kesintisiz bir iyiliktir.

109. Onların kulluk ettikleri hakkında¹ hiç tereddüdün olmasın. Daha önce atalarının kulluk ettikleri gibi kulluk ediyorlar. Elbette paylarına düşeni eksiksiz olarak vereceğiz.

1- Müşriklerin, ilahlarına kulluk ettikleri hakkında.

onların ilkelere değil, adaletten sapmış ilkelere göre değil, adaletten sapsız olarak.

110. Ant olsun! Musa'ya Kitap'ı verdik de onda anlaşmazlığa düş-tüler. Rabb'in tarafından önceden takdir edilmiş bir karar ol-masaydı, aralarında hemen hüküm verilirdi. Onlar¹ kuşku ve güvensizlik içindeydiler.²

1- Yahudiler, Musa'ya verilen Kitap hakkında. 2- Müşrikler de tıpkı onlar gibi kuşku ve güvensizlik duymaktadırlar.

111. Rabb'in onların yaptığı her şeyin karşılığını tam olarak vere-cek. O, onların yaptıklarından haberdardır.

112. Sen ve tövbe edip¹ seninle birlikte olanlar, emrolunduğunuz gibi dosdoğru olun. Aşırı gitmeyin.² O, yaptığınız her şeyi gör-mektedir.

1- Küfrü bırakıp iman edenler. 2- Doğruluktan ayrılmayın.

113. Zulmedenlere eğilim göstermeyin. Sonra size de ateş doku-nur. Allah'tan başka evliyanız¹ da yoktur. Sonra yardım da gö-remezsiniz.

1- Koruyucular, yardımcıları, gözeticiler, destekleyiciler, yandaşlar. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" sözcüğü; dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, koruma-yı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

114. Gündüzün iki tarafında¹ ve gecenin yakınlarında² salâtı ika-me et³. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, anlayanlara bir öğüttür.

1- Sabah ve akşam. 2- Gecenin ilk kısımlarında (yatsı vaktinde). Bu ve salâtı/namazı konu edinen diğer ayetler, namazın; "sabah", "ak-şam" ve "gece" olmak üzere günde üç vakit olduğunu bildirmek-tedir. Bu ayetten, dil bilgisi kuralları çerçevesinde beş vakit çıkarı-mında bulunanlar olsa da bu çok zorlama bir husustur. 3- Namazı gereği gibi kıl, canlı ve diri tut.

115. Sabret! Kuşkusuz Allah, iyilerin iyiliklerini asla karşılıksız bır-akmaz.

116. Keşke sizden önceki nesiller de, yeryüzünde fesatlığa karşı çı-kan faziletli kimseler olmuş olsaydı. Onlardan ancak çok azını kurtuluşa erdirdik. Zulmedenler ise içinde bulundukları refa-ha dalıp böylece suçlu kimseler oldular.

117. Yoksa senin Rabb'in, o memleketleri, halkı düzelticiler olduk-ları halde, haksızlıkla yok edecek değildi!

118. Rabb'in dileseydi¹, bütün insanları tek bir ümmet yapardı. İh-tilaf edenler² olarak sürüp gitmezlerdi.

1- İnsanlara seçme hakkı vermeyerek, herkesi inanmak mecburiye-tinde bırakarak. 2- İmana karşı küfrü tercih edenler.

119. Ancak Rabb'inin rahmet ettikleri hariç.¹ Bunun için yarattı on-ları.² Kesinlikle Rabb'inin takdir ettiği, "Cehennem'i cinlerden ve insanlardan dolduracağım" hükmü gerçekleşecektir.³

1- Hidayete iletmeyi hak edenler hariç; onlar imana karşı küfrü tercih etmezler. 2- Herkesi, Allah'ın hidayet nimetine nail olacak fıtratta yarattı. 3- İmana karşı küfrü tercih edenlerin tamamının Cehennem'e koyacağına dair yaptığı uyarı gerçekleşecektir.

120. Elçilerin haberlerinden, kalbini kuvvetlendirecek olanları kıs-sa olarak sana anlatıyoruz. Bu hususta sana Hakk, müminlere de öğüt ve hatırlatma geldi.

121. İnanmayanlara de ki: "Elinizden ne geliyorsa yapın. Biz de ya-pacağız."

122. "Bekleyin! Biz de bekliyoruz."

123. Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir. Bütün işler O'na döndü-rülür. Öyleyse yalnızca O'na kulluk et ve yalnızca O'na tevekkül¹ et. Rabb'in, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

YUSUF SÛRESİ

[İniş sırası: 53, Mekki, 111 ayet.]

Adını surede geçen "Yusuf" kıssasından almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif. Lam. Ra. Bunlar açık ve anlaşılır Kitap'ın ayetleridir.
2. Akledip anlamamız için onu Arapça bir kuran¹ olarak gönderdik.
1- Beyan. Okunan.
3. Biz, Sana bu kuranı¹ iletmekle, daha önce hakkında bilgi sahibi olmadığın kıssaları en doğru şekilde bildirmiş oluyoruz.
1- Beyanı. Beyan, bir şeyin kanıtlarıyla ortaya konması, ilan edilmesi demektir.
4. Hani bir zamanlar Yusuf, babasına: "Ey babacığım! Ben rüyamda on bir yıldızla, Güneş'in ve Ay'ın bana secde¹ ettiklerini gördüm." demişti.
1- Saygı gösterdiklerini, uyduklarını.
5. Dedi ki: "Ey yavrum! Rüyanı kardeşlerine anlatma; sonra sana tuzak kurarlar. Şeytan¹, insanın açık bir düşmandır."
1- İnsandaki kötülük(kıskançlık) dürtüsü.

6. Böylece Rabb'in seni seçecek ve sana olayların yorumlanmasının bilgisini verecek. Tıpkı daha önce ataların İbrahim ve İshak'a nimetlerini tamamladığı gibi sana ve Yakup soyuna da tamamlayacaktır. Rabb'in Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.
7. Doğrusu, Yusuf ve kardeşlerinin olayında ders almak isteyenler için nice ayetler¹ vardır.
1- Göstergeler.
8. Hani: "Çok sayıda kardeş olduğumuz halde, babamız, Yusuf ve kardeşini¹ bizden daha çok seviyor. Doğrusu babamız apaçık bir yanlıgı içindedir." demişlerdi.
1- Öz kardeşini.
9. Yusuf'u öldürün veya onu belirsiz bir yere atın ki babanızın ilgisi yalnızca size yönelsin. Ve bunun ardından iyi bir topluluk olursunuz.
10. İçlerinden, sözü geçerli olanı: "Yusuf'u öldürmeyin, eğer bir şey yapacaksanız onu bir kuyunun dibine bırakın, kervanlardan biri onu alsın."
11. "Ey babamız! Yusuf hakkında neden bize güvenmiyorsun? Oysaki biz onun iyiliğini isteyenleriz." dediler.
12. "Onu, yarın bizimle beraber gönder. Dilediğinize gezip eğlenin. Biz ona sahip çıkarız."
13. "Onu götürmeniz beni tasalandırır." dedi. "Sizin ondan habersiz olduğunuz bir sırada kurdun onu yemesinden korkarım."
14. "Ant olsun ki, biz bu kadar kişiye yine de kurt onu yerse, o takdirde bize yazıklar olsun." dediler.
15. O'nu alıp götürdüler. Hep birlikte onu kuyunun dibine bırakmaya karar verdiler. O sırada Yusuf'a: "Ant olsun onların bu yaptıklarını, bir gün gelecek yüzlerine vuracaksın." diye vahyettik.

34. Bunun üzerine Rabb'i dileğini kabul etti ve tuzaklarını ondan savdı. O' Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.
35. Suçsuzluğuna dair kanıtlara rağmen yine de onu belli bir süre zindana atmaya karar verdiler.
36. Yusuf'la birlikte iki genç daha zindana atıldı. Onlardan biri: "Ben, rüyamda kendimi şarap sıkarken gördüm." dedi. Diğeri: "Ben de başımın üstünde ekmek taşıyordum, kuşların da onu yediklerini gördüm. Bize bunu yorumla. Doğrusu senin iyilik eden kimselerden olduğunu görüyoruz." dedi.
37. Yusuf: "Yiyeceğiniz yemek daha gelmeden, ikinizin de rüyasını yorumlayacağım. Rüya yorumu yapmak Rabb'imın bana öğrettiği şeylerdendir. Doğrusu ben, Allah'a iman etmeyen ve Ahiret Günü'nü yalanlayan bir halkın inanç sistemini terk ettim." dedi. *Sadakatı umursamayan*
38. Atalarım İbrahim, İshak ve Yakup'un inanç sistemini seçtim. Allah'a, herhangi bir şeyi ortak koşmak bize yakışmaz. Bu, Allah'ın bize ve insanlara olan lütfudur. Ne var ki, insanların çoğu yine de şükretmiyorlar! *nimetleri hakkını vermek için çoğunluğu islah*
39. "Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa her şeye hükmeden tek Allah mı?" *ayrı ayrı rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa her şeye hükmeden tek Allah mı?*
40. Sizin, O'ndan başka kulluk ettiğiniz şeyler, ancak sizin ve atalarınızın uydurup adlandırdığı şeylerdir. Allah, onlara hiçbir güç ve yetki vermedi. Hüküm yalnızca Allah'ındır; kendisinden başkasına kulluk etmemenizi emretmiştir. Dosdoğru din yalnızca budur. Ancak insanların çoğu bu gerçeği bilmezler.
41. "Ey zindan arkadaşlarım! Biriniz rabbine¹ yine şarap içirecek, biriniz ise asılacak ve kuşlar onun başından yiyecek. Bana sorduğunuz rüyanın gerçekleşecek yorumu budur."

1- Efendisine.

42. O ikisinden, kurtulacağını umduğu kimseye dedi ki: "Rabbinin¹ yanında beni an."² Ne var ki şeytan, ona efendisine Yusuf'tan söz etmeyi unutturdu. O da nice yıllar zindanda kaldı.
- 1- Efendinin. 2- Efendine rüya yorumladığımdan söz et.
43. Derken, hükümdar: "Doğrusu ben rüyamda yedi zayıf sığırın besili yedi sığırı yediğini görüyorum. Ve yedi yeşil ve kuru başak. Ey ileri gelenler! Eğer rüya tabir etmeyi biliyorsanız rüyamı yorumlayın."
44. "Bunlar, karışık rüyalar. Biz böyle rüyaların yorumunu bilenlerden değiliz." dediler.
45. Ancak o zaman o iki kişiden kurtulmuş olanı, aradan geçen bunca zamandan sonra hatırladı. Beni hemen gönderin, rüyanın yorumunu ben size söyleyeceğim.
46. Ey doğru sözlü Yusuf! Yedi besili sığırı yiyen, yedi zayıf sığır ile yedi yeşil başak ve kuru başağın ne anlama geldiğini bize açıkla. Döndüğümde insanlara anlatayım da böylece onlar senin değerini öğrenmiş olurlar.
47. Dedi ki: "Yedi yıl bildik şekilde ekip biçin. Ancak biçtiğinizden, yiyeceğiniz kadarını ayırdıktan sonra kalanı biriktirin."
48. Sonra yedi yıllık bir kıtlık dönemi gelecek, önceden biriktirdiğinizin az bir miktarı hariç tamamı yenip bitirilecek.
49. Bu sıkıntının ardından, bol yağmurlu bir yıl gelecek. Ve insanlar onda sıkıp sağlayacaklar.
50. Hükümdar: "Onu bana getirin." dedi. Hükümdarın elçisi ona gelince, efendine dön ve ona, ellerini kesen kadınların durumunu sor.¹ Kuşkusuz Rabb'im onların hilesini bilendir.
- 1- Önce bunu bir aydınlatın bakalım.

51. Hükümdar: "Yusuf'tan murat almak istediğinizde ondan nasıl bir karşılık aldınız?" dedi. Kadınlar: "Hâşâ! Allah için onun bir kötülüğünü bilmiyoruz." dediler. Aziz'in hanımı: "Şimdi gerçek ortaya çıktı, ona ben sahip olmaya kalkıştım, o kesinlikle doğru söyleyenlerdendir." dedi.
52. Bu, gıyabında ona ihanet etmediğimi¹ ve Allah'ın hainlerin planlarını başarılı kılmadığını Yusuf'un bilmesi içindir.
- 1- Yani, Aziz'in hanımı, gerçek neyse onu söyleyerek, suçu Yusuf'a atmıyor. Böylelikle ona ihanet etmemiş oluyor.

— 12. Bölümün Sonu —

53. Ben¹ kendimi temize çıkarmam. Rabb'imın rahmet ettiği kimse hariç nefis her zaman kötülüğü ister. Rabb'im Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
- 1- Aziz'in hanımı.
54. Ve Hükümdar: "Onu bana getirin. Onu, yanımda seçkin bir kimse yapayım." dedi. Onunla görüştüğünde de: "Sen bundan böyle yanımda itibarlısın ve güvendesin." dedi.
55. Yusuf: "Beni ülkenin hazinelerinin başına tayin et. Zira ben onları korumasını iyi bilirim." dedi.
56. Ve böylece Yusuf'u yetki sahibi yaptık, istediği yerde mekân tutma imkânı verdik. Rahmetimizi istediğimize veririz. İyilik edenlerin yaptıklarını karşılıksız bırakmayız.
57. Ancak iman eden ve takvâ¹ sahibi olan kimseler için ahiretteki ödül daha hayırlıdır.
- 1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

→ Allah'ın ilkelere sığınan

58. Nihayet Yusuf'un kardeşleri geldi ve onun huzuruna çıktılar. Yusuf onları hemen tanıdı. Ama onlar onu tanıyamadılar.
59. Yüklerini yüklettikten sonra, kendilerine: "Baba bir kardeşinizi de bana getirin. Görüyorsunuz ki ihtiyacınızı fazlasıyla veriyorum ve ben iyi bir misafirperverim." dedi
60. Buna rağmen eğer o kardeşinizi bana getirmezseniz, size hiçbir şey vermem ve kesinlikle yanıma da gelmeyin.
61. "Babasını ikna etmeye çalışacağız. Bunu mutlaka yapacağız." dediler.
62. Yusuf adamlarına: "Verdiklerini, yüklerinin içine koyun. Umulur ki ailelerine döndüklerinde bunu görür ve geri gelirler." dedi.
63. Babalarının yanına vardıklarında: "Ey babamız! Kardeşimizi bizimle birlikte gönder ki tahıl alalım. Yoksa bize tahıl verilmeyecek. Onu mutlaka koruruz." dediler.
64. "Size güvenir miyim hiç? Bundan önce kardeşiniz hakkında da size güvenmişim! Ama en iyi koruyucu Allah'tır ve O, merhamet edenlerin en merhametlisidir." dedi.
65. Tahıl yüklerini açtıklarında verdikleri bedelin kendilerine geri verilmiş olduğunu gördüler. "Ey babamız! Bak sermayemiz bize geri verilmiş. Daha ne istiyoruz! Onunla da kendimize tahıl getiririz. Kardeşimizi de koruruz. Fazladan bir deve yükü daha alınız. Zaten bu bize yetmez." dediler.
66. "Saldırıya uğrayıp çaresiz kalmadıkça, kesinlikle onu bana getireceğinize dair Allah adına sağlam bir söz vermedikçe, onu sizinle asla göndermem." dedi. Onlar, söz verince: "Allah söylediklerinize vekildir." dedi.
67. Ve "Ey oğullarım! Aynı kapıdan girmeyin, her biriniz ayrı bir kapıdan girin. Allah'ın takdirine karşı size bir faydam olmaz. Hüküm yalnızca Allah'ındır. Ben O'na tevekkül¹ ettim. Tevekkül edecek olanlar O'na tevekkül etsinler." dedi.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

→ sadece onun ilkelere sığınanları

68. Babalarının istediği şekilde girdiler. Yakup, eğer Allah, haklarında bir şey takdir etmiş olsaydı, içinden gelen bu dileğin onlara fayda vermeyeceğini bilmekteydi. O, kendisine öğrettiğimiz için ilim sahibiydi. Ancak insanların çoğu bilmezler.
69. Kardeşleri Yusuf'un yanına girince, o, öz kardeşini yanına alarak, "Ben senin kardeşim, onların yapmış oldukları şeylerden dolayı artık üzülme." dedi.
70. Yüklerini yükletirken su kabını öz kardeşinin yükü içine koydurttu. Sonra bir çağırıcı: "Ey kervancılar! Siz hırsız kimselersiniz." diye seslendi.
71. Döndüler ve çağırıcıya, "Ne arıyorsunuz?" dediler.
72. "Hükümdarın su kabını arıyoruz. Onu bulana bir deve yükü ödül var." dediler. Çağırıcı: "Ben buna garanti veriyorum." dedi.
73. Yusuf'un kardeşleri: "Vallahi buraya bozgunculuk yapmaya gelmedik; hırsız olmadığımızı da kesin olarak biliyorsunuz." dediler.
74. "Peki! Eğer yalan söylüyorsanız bunun cezasının ne olduğunu biliyor musunuz?" dediler.
75. "Su kabı kimin yükünde bulunursa, bunun cezası, yük sahibinin kendisidir.¹ Biz haksızları böyle cezalandırırız." dediler.
- 1- Suça karşılık, suçu işleyene el koyarız.
76. Bunun üzerine, kardeşinin yükünden önce diğerlerinin yükünü aramaya başladı. Sonra su kabını öz kardeşinin yükünden bulup çıkardı. İşte Yusuf için böyle bir tedbir aldık. Allah, böyle dilemeseydi hükümdarın dinine¹ göre kardeşini alıkoymayacaktı. Dilediğimizi derecelerle yükseltiriz. Her bilenin üstünde bir bilen vardır.
- 1- Yasasına.

hırsızlık
bir fesad
türü

hükümdarın dinine
göre belki hırsız
öldürülüyorduk
şek hukuk belki

77. "Eğer o çalmışsa, zaten daha önce kardeşi de çalmıştı." dediler. Yusuf, içinden geçeni onlara açmadı. Kendi kendine, "Asıl kötü olan sizlersiniz ve anlattığınız şeyin iç yüzünü Allah biliyor" dedi.
78. Kardeşleri: "Ey soylu Aziz! Emin ol ki, bunun çok yaşlı bir babası var. Onun yerine bizden birini alıkoyma. Senin iyilik edenlerden olduğunu görüyoruz." dediler.
79. "Eşyamızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymaktan Allah'a sığınırız. Yoksa haksızlık etmiş oluruz." dedi.
80. Ondan ümitlerini kesince, kendi aralarında konuşmaya başladılar. Büyükleri: "Babanızın Allah adına sizden söz aldığını ve daha önce Yusuf konusunda da sınırı aşmış olduğunuzu bilmez misiniz? Babam izin verinceye veya Allah hakkımda hüküm verinceye kadar buradan ayrılmam. O, hüküm verenlerin en iyisidir." dedi.
81. "Siz dönün! Babanıza deyin ki: Ey babamız! İnan ki oğlun hırsızlık yaptı. Biz bildiğimizden başka bir şeye tanıklık etmedik; işin iç yüzünü de bilmiyoruz."
82. "Gittiğimiz kasabanın halkına ve beraberinde olduğumuz kervana da sor. Kuşkusuz biz doğru söylüyoruz."
83. "Hayır! Nefsiniz bu işte sizi aldatmış.¹ Artık bana düşen güzelce sabretmektir. Umarım ki Allah hepsini birden bana kavuşturur. Gerçek şu ki O, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.
- 1- Kıskançlık duygunuza yenik düşmüşsünüz.
84. Onlardan yüz çevirdi. Ve "Vah! Vah! Yusuf'um!" dedi. Üzüntüden gözleri ağardı. Yutkundukça yutkunuyordu.
85. "Yusuf'u anmaya devam edersen, vallahi sonunda üzüntünden ya hasta olacaksın veya öleceksin." dediler.
86. "Gönlümden geçenleri ve kederimi yalnızca Allah'a arz ediyorum. Ve Allah'tan bilmeyeceğiniz şeyleri bilirim." dedi.

Allah bu sevgisine kınamadı,
çatırıp bulmadı, benden hoşlanıyorsa
denedi!

kıyas -
suğu yenne başkasını
cezalandırmak zulümdür (terör)

87. Ey oğullarım! Gidin Yusuf'u ve kardeşini araştırın. Allah'ın rahmetinden umut kesmeyin; **çünkü gerçeği yalanlayan nankör bir halktan başkası O'nun rahmetinden umudunu kesmez.**
88. Sonra onun yanına girdiklerinde: "Ey saygıdeğer Azîz! Bize ve ailemize darlık dokundu. Az bir sermaye ile geldik. Bize tam ölçek ver ve bize tasaddukta² bulun. Kuşkusuz, Allah tasadduk edenlerin ödülünü verir." dediler.
- 1- Yönetici, vezir. 2- Karşılıksız yardımda bulun.
89. Yusuf: "Yusuf'a ve kardeşine cahilce ne yaptığınızı biliyor musunuz?" dedi.
90. "Yoksa sen Yusuf musun?" dediler. "Ben Yusuf'um, bu da kardeşim." dedi. Doğrusu, Allah bizi nimetlendirdi. Çünkü kim **takvalı¹** olur ve **sabrederse**, o zaman Allah, **kesinlikle iyilerin yaptığını** karşılıksız bırakmaz.
- 1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyararak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.
91. Dediler ki: "Allah'a yemin olsun ki, Allah, seni bize üstün kıldı. Ve biz gerçekten hata yapmışız."
92. Yusuf: "Bugün, size bir kınama yoktur. Allah, sizi bağışlayıcılığıyla bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir." dedi.
93. "Şu gömleğimi götürün; babamın yüzüne koyun. Görmeye başlayacaktır. Ailenizin tamamını bana getirin." dedi.
94. Kafile ayrıldığında babaları: "Eğer bunamış demezseniz, doğrusu ben gerçekten Yusuf'un kokusunu duyuyorum." dedi.
95. "Allah'a yemin olsun ki, sen hala eski şaşkınlığına devam ediyorsun." dediler.
96. Müjdecî geldiği zaman, onu yüzüne koyunca gözü hemen görmeye başladı. "Ben size demedim mi, ben Allah'tan sizin bilmediğiniz şeyleri bilirim." dedi.
97. "Ey babamız! Suçlarımız için bağışlama dile. Gerçekten bizler çok yanlış yaptık." dediler.

98. Sizin için Rabb'imden bağışlanma dileyeceğim. Kuşkusuz O; Çok Bağışlayıcıdır, Rahmeti Kesintisizdir.
99. Ne zaman ki Yusuf'un yanına girdiler, anne ve babasını kucakladı ve "Allah'ın izni ile güven içinde Mısır'a girin." dedi.
100. Yusuf, anne ve babasını makamına çıkardı. Hepsi onun **makamına saygı ile eğildiler.**¹ Yusuf: "Ey babacığım! Bu durum, daha önceki rüyamın gerçekleşmesidir.² Rabb'im onu gerçek kıldı. Ve gerçekten bana ihsanda bulundu. Çünkü beni zindandan çıkardı, şeytan benimle kardeşlerimin arasını açtıktan sonra sizi çölden getirdi. Benim Rabb'im dilediğine lütuf sahibidir. Gerçek şu ki: O, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.
- 1- Secde ederek. 2- Yorumudur.
101. "Rabbim! Bana yöneticilik verdin ve bana olayların yorumunu öğrettin. Ey göklere ve yere yasalarını koyan!¹ Sen, dünyada da ahirette de velimsin; canımı müslüman² olarak al ve **beni sâlihlerin³ arasına kat.**"
- 1- Fıtratını belirleyen. 2- Teslim olan. 3- Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.
102. İşte bu sana vahiyle bir bildirdiğimiz; **gayb¹** haberlerdendir. Yusuf'un kardeşleri bir araya gelip, tuzak kurmak için plan yaparlarken sen yanlarında değildin.
- 1- Bilmediğin.
103. Ama ne kadar çok istesen de **insanların çoğu inanacak değildir.**
104. Ve sen buna karşılık¹ onlardan bir ücret istemiyorsun. O, bütün bir insanlık için ancak **bir zikirdir.**²
- 1- Vahiyle öğüt verme, anımsatma ve uyarıda bulunmaya karşılık. 2- Öğüt, anımsatma, uyarı.
105. Göklerde ve yerde nice **ayetler¹** var, ancak onlar yine de bunları umursamadan görmezden gelirler.
- 1- Allah'ı birliğini ve gücünü gösteren kanıtlar, işaretler ve belgeler.

İşaretler
(hak/doğru yolu
gösteren)

duyanlar
olun...

4. Veryüzünde aynı su ile sulanan ve birbirine bitişik toprak parçalarında, üzümlerden bahçeler, ekinler, çatalı çatalsız hurma ağaçları vardır. Ve Biz, onları yenmesinde¹ farklı farklı kılıyoruz. Aklını kullanan bir toplum için bunda âyetler² vardır. 1- Özelliklerinde, tatlarında. 2- Allah'ın varlığının ve gücünün göstergesi olan işaretler, kanıtlar.

5. Eğer şaşırıyorsan, asıl şaşılacak şey, onların, "Biz toprak olduğumuz zaman mı, gerçekten biz bir kez daha mı yaratılacağız?" sözleridir. İşte onlar, Rabb'lerini küfreden¹ kimselerdir. İşte onlar, boyunlarında halkalar olanlardır. Ve işte onlar, ateş ehlidir. Onlar, orada sürekli kalacaklardır. 1- Rabb'lerinin yeniden yaratmasını yalanlayan.

6. Ve senden, iyilikten önce kötülüğü çabuklaştırmanı istiyorlar.¹ Oysaki kendilerinden önce nice ibret alınacak cezalar yaşandı. Rabb'in, haksızlıklarına rağmen insanlar için gerçekten bağışlayıcı olandır. Ve elbette ki; Rabb'in, Azabı da Çok Şiddetli Olan'dır. 1- Yapılan uyarıyı ciddiye almadıklarını belirtmek için.

7. Gerçeği yalanlayan nankörler, "Ona Rabb'inden bir âyet¹ indirilmeli değil miydi?" diyorlar. Sen, yalnızca bir uyarıcısın. Bütün toplumlar için hidayete iletici Allah'tır. 1- Mucize. Kanıt.

8. Allah, her dışının neye gebe olduğunu, rahimlerin neyi azalttığını ve neyi artırdığını bilir. O'nun katında her şey koyduğu düzene göre işlemektedir.

9. Görüneni ve görünemeyeni bilendir. O, Her Şeyden Büyük'tür ve Her Şeyden Yüce'dir.

10. Sizden, düşüncesini açıklayan da gizleyen de; bir şeyi gece yapan da gündüz yapan da aynıdır.¹

1- Allah için birdir. Allah gizliyi de açığı da bilir.

11. Allah'ın emriyle, onu her şeyi ile izleyen ve yaptığı her şeyi kaydeden izleyiciler vardır. Kuşkusuz bir toplum kendi durumunu değiştirmedikçe, Allah onların durumunu değiştirmez. Ve Allah, bir topluma ceza vermeyi istediğinde¹ hiçbir güç bunu engelleyemez. Onlar için O'ndan başka bir veli² yoktur.

1- Bir toplum yaptığı kötülükler nedeniyle, cezalandırılmayı hak ettiğinde. 2- Koruyucu, yardımcı, gözetken, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

12. O, korkutan şimşegi gösteren ve umut olarak yağmur yüklü bulutları meydana getirendir.

13. Gök gürültüsü övgüsüyle, melekler de ürpertisiyle O'nu tesbih¹ ederler. O, yıldırımlar gönderir ve onunla dilediğini çarpar. Onlar ise Allah hakkında tartışıp duruyorlar. Ve O, karşı konulamaz pek çetin bir güç sahibidir.

1- Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek. Allah'ın, her türlü noksanlıktan arınık, tüm mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir.

14. Gerçek olan dua ancak O'na yapılandır. Onların, O'ndan başka istekte bulundukları varlıklar, hiçbir şekilde onlara karşılık veremezler. Onlar, elleri suya ulaşmadığı halde, ağızlarına su kendiliğinden gelsin diye iki avucunu açanlar gibidir. Gerçeği yalanlayan nankörlerin duası sapkıncadır.

15. Göklerde ve yerde olanlar ve gölgeleri, isteyerek veya istemeyerek, sabah akşam¹ Allah'a secde² ederler.

1- Hiç durmadan. Sürekli. Bütün bir gün. 2- Allah'ın yasasına göre hareket ederler.

Adem secde'si
Yusuf'un ailesinin
secde'si
her 2 Allah'ın

si) Allahın ilkelinde
(hakları, adakları...) sığdırın
k) Kur'an/kor'anlar

16. De ki: "Göklerin ve yerin Rabb'i kimdir?" De ki: "Allah'tır! O'ndan başka, kendileri için yarar da zarar da sağlamaya güç yetiremeyenleri veliler¹ mi edindiniz?" De ki: "Hiç gören ile kör bir olur mu? Ya da karanlıkla, aydınlık bir midir?" Yoksa Allah'a, O'nun yaratması gibi yaratması olan ortaklar mı buldular da bu yaratma, kendilerince birbirine mi benzeşti. De ki: "Allah her şeyin yaratıcısıdır. O, Eşsiz ve Benzersiz Bir Olan'dır, Varlığın Üzerinde Mutlak Egemen'dir.

1- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

17. Gökten su indirdi. Dereler kendi ölçüsünce çağlayıp aktı.¹ Akıntı, üste çıkan köpüğü taşıyıp götürür. Buna benzer bir köpük de değerli maden² elde etmek için veya faydalanmak için ateşte eritilen madenlerin üzerinde de oluşur. İşte Allah hakk ve bâtla böyle örnek verir. Köpük yok olup gider. İnsana fayda veren şey ise kalıcı olur. İşte Allah böyle örnek verir.

1- Bu suyla yeryüzünde belirlenen ölçülerde nehirler oluştu. **2-** Altın ve gümüş gibi süs eşyası.

18. Rabb'lerinin çağrısına uyanlar için, en iyi karşılık vardır. O'na uymayanlar ise, yeryüzünde bulunanların tamamı ve bir o kadarı daha kendilerinin olsa, kurtulmak için hepsini fide olarak verirlerdi. Hesabın kötüsü onlar içindir. Varacakları yer Cehennem'dir. O ne kötü bir yataktır.

19. Rabb'in den sana indirilenin hakk olduğunu bilen kimse, kör kimse gibi midir? Ancak sağlıklı düşünen akıl sahipleri öğüt alıp gerçeği kavrarlar.

20. Onlar, Allah'la olan ahdi¹ yerine getirirler, misakı² bozmazlar.
1- Sözü. 2- Antlaşmayı.

21. Ve o kimseler, Allah'ın bağlı kalınmasını emrettiği şeye bağlı kalırlar, Rabb'lerini saygı ile yüceltirler, hesabın kötü olmasından korkarlar.

1- Sahip çıkarlar, bağlantıyı kesmezler.

5m ab 4
 nr 99 135
 zahl 90
 zahl 2000

22. Ve o kimseler, **sabırla Rabb'lerine yönelirler ve salâtı ikâme ederler¹**, kendilerine verdiğimiz rızıktan **gizli ve açık infak² ederler, kötülüğü iyilikle savarlar**; dünya yurdunun sonucu onlar içindir.

1- Yardımlaşma ve dayanışmayı canlı ve diri tutarlar ve gereği gibi yerine getirirler. 2- İhtiyaç sahiplerine verirler.

23. Adn cennetleri onlarıdır. Oraya, anne ve babalarından, eşlerinden ve soylarından **salih¹ olanlar gireceklerdir**. Melekler de her kapıdan yanlarına girecekler ve şöyle diyecekler:

1- Arı, saf, temiz, iyi, erdemli, dürüst.

24. "Sabretmeniz¹ nedeniyle size selâm olsun. Dünya yurdunun sonu ne güzeldir" → *Doğru olanı karşı* *1519 h*
2- Allah'ın yolundan gitmek için kararlılık göstermeniz, dayanıp direnmeniz, sıkıntılara göğüs germeniz.

25. Misaklerinden¹ sonra Allah'ın ahdini² bozanlar; Allah'ın bağlı kalınmasını istediği şeyle bağlarını koparanlar ve yeryüzünde bozgunculuk yapanlara lânet vardır ve dünya yurdunun kötü sonu onlarındır.

1- Antlaşmalarından. 2- Bir şeyin yapılması için özgür irade ile verilmiş olan her türlü söz.

26. Allah, rızkı dilediğine genişletir de ölçülendirir de. Dünya hayatı ile şımardılar. Oysa dünya, ahiret hayatı yanında bir metadan¹ başka bir şey değildir.

1- Günü birlik haz. Kısa vadeli geçici lezzet.

27. Gerçeği yalanlayan nankörler: “Rabb’inden ona bir âyet¹ indirilseydi ya!” diyorlar. De ki: “Allah, dilediği kimseyi dalâlette² bırakır, kendisine yönelen kimseyi de doğru yola iletir.”

1- Mucize. 2- Uygun gördüğünü, hak eden. Sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de dalaletle düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.

28. Onlar, iman edenler ve kalpleri¹ Allah'ın zikri² ile tatmin olanlardır. Kalpler, ancak Allah'ın zikri ile tatmin olur.

1- Kalpten kasıt, kan pompalayan organ değildir. Kalp, "düşünmenin ve akletmenin" merkezidir. 2- Allah'tan gelen öğüt. "Kalpler, Allah'ı zikretmekle tatmin olur" şeklindeki çeviriler doğru değildir. Doğru çeviri, "kalpler Allah'ın zikri ile tatmin olur" şeklinde olmalıdır. "Allah'ın zikri," Allah'tan gelen öğüt/vahiy demektir.

29. İman eden ve sâlihâtı¹ yapanlara ne mutlu. Dönüş yerinin iyisi onlarındır.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

30. Kendilerinden önce nice toplumların gelip geçtiği bir topluma seni gönderdik ki, sana vahyettiğimizi onlara okuyup duyurasın. Onlar, Rahman'a nankörlük ediyorlar. De ki: "O benim Rabb'imdir; O'dan başka ilah yoktur. Ben O'na tevekkül¹ ettim, tövbe² O'nadır.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma. 2- Dönüş.

31. Kur'an'la dağlar yürütülseydi veya onunla yeryüzü yarılıp parçalansaydı veya onunla ölümler konuşturulsaydı yine de bir şey değişmezdi. Hayır! Bütün işler Allah'a aittir. İman edenler hâlâ anlamadılar mı ki Allah dileyecek¹ olsa bütün insanları hidayete iletir. Allah'ın sözü gerçekleşinceye kadar, küfredenler, yaltaklanmalarından² dolayı kendileri veya yurtları büyük bir bela ile karşı karşıya kalıp duracaktır. Kuşkusuz Allah, sözünden dönmez.

1- İnsanlara dilediğini seçme hakkı veren Allah'tır. Allah, istese bu hakkı vermez ve insanın inanmaktan başka seçeneği olmazdı. 2- Yaltanmak olarak çevirdiğimiz ve diğer çevirilerde "yaptıkları işler" olarak çevrilen "Sanaû" sözcüğü bir nevi köçeklik etmek; kıvırtarak oynamak demektir. Ayetteki karşılığı ise kişiliğiz, tutarsız ve ilkesiz olmaktır; deyim yerinde ise güce ve iktidara yaltaklanmaktır.

32. Ant olsun senden önceki rasullerle de alay edildi. Gerçeği yalanlayan o nankörlere süre tanıdım. Sonra zamanı gelince onları yakalayiverdim. Benim cezam nasıl olurmuş gördüler.

33. Peki, herkesin ne yaptığını gözeten O değil mi? Onlar yine de ilahlarını Allah'a ortaklar koştular. De ki: "Onları¹ istediğiniz isimle isimlendirin bakalım. Yoksa siz, O'na yeryüzünde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Yoksa boş sözlere mi aldaniyorsunuz?" Aslında gerçeği yalanlayan nankörlere planları güzel gösterildi de doğru yoldan alıkonuldular. Allah kimi saptırırsa artık ona hidayet edecek kimse olamaz.

1- Putlarınızı.

34. Onlara dünya hayatında bir azap vardır. Ahiret azabı ise daha zordur. Onları Allah'ın azabından koruyabilecek bir koruyucuları da yoktur.

35. Takva sahiplerine söz verilen Cennet'in içinden ırmaklar akmaktadır, meyvesi ve gölgesi sürekli. İşte bu takva sahiplerinin sonudur. Gerçeği yalanlayan nankörlerin sonu ise ateştir.

36. Kendilerine Kitap verdiğimiz kimseler, sana indirilen ile sevinirler. Kabilelerden onun bir kısmını küfreden¹ gruplar vardır. De ki: "Ben yalnızca Allah'a kulluk etmekle ve O'na şirk koşturmakla emrolundum. Ben yalnızca O'na çağırıyorum ve dönüşüm yalnızca O'nadır." 13:21,25

1- Bir kısmının üzerini örten, bir kısım gerçeği görmezden gelen, yok sayan.

37. İşte böylece Biz onu Arapça bir hüküm¹ olarak indirdik. Eğer sana gelen ilimden² sonra onların hevalarına³ uyarsan, seni Allah'tan koruyacak bir veli⁴, bir koruyucu bulamazsın.

1- Yargılama, yasa kaynağı. 2- Vahiy. Vahiyle gelen bilgiden sonra 3- Tutku ve kuruntularına. 4- Yardımcı.

Yemirlerden sapmamakla

balıktan çıkartılma hikayesi için
adaletten saparsan

38. Ant olsun ki senden önce de rasuller gönderdik. Onlara da eşler ve çocuklar verdik. Bir rasul için Allah'ın izni olmadan bir âyet¹ getirmesi mümkün değildir. Her ecelin² bir kitabı³ vardır.

1- Mucize, kanıt. 2- Belirlenmiş süre, bekleme süresi. 3- Yazılı bir kaydı.

39. Allah dilediğini kaldırır, dilediğine de dokunmaz. Ana Kitap O'nun yanındadır.

40. İster onlara yaptığımız uyarının bir kısmını sana gösterelim, ister senin canını alalım; sana düşen sadece tebliğ yapmaktır.¹ Hesap görmek Bize aittir. *Sana saldırmayana bize ne yaparsın*

1- İnsanları gerçeğe çağırmaktır, vahyi onlara duyurmaktır.

41. Yeryüzüne gelip onu çevresinden nasıl eksilttiğimizi¹ görmüyorlar mı? Karar veren Allah'tır ve O'nun verdiği kararı bozacak hiç kimse yoktur. O, hesabı çabuk görendir.

1- Müşrikler, bu çağırının giderek nasıl güçlendiğini, etraflarındaki çemberin her geçen gün biraz daha daraldığını.

42. Onlardan öncekiler de planlar yapmışlardı. Oysa Allah'ın planı bütün planları geçersiz kılar. Zira O, herkesin ne yaptığını bilir. Gerçeği yalanlayan nankörler, bu yurdun sonunun¹ ki-min olduğunu bileceklerdir.

1- Hesap günü geldiğinde.

43. Gerçeği yalanlayan nankörler, "Sen gönderilmiş¹ değilsin." diyorlar. De ki: "Benimle sizin aranızda en iyi tanık olarak Allah ve yanlarında Kitap'ın bilgisi olanlar yeter."

1- Elçi, nebi.

Sadece tebliğ
Sizinde hakkı, ahlakı, ıhlâsı, doğruluğu anlatan kitabın mantığını kınayanlar, aynı ilkeler insanların bu ilkelere göre sapıp toplumun yozlaşmasına karşı mücadele eden bu peygambere destekler olduğunu bilir ve destekler

İBRAHİM SÛRESİ

[İniş sırası: 72, Mekki, 52 ayet.]

Adını 35-41. Ayetlerde konu edinilen "İbrahim Nebiden" almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Bu; insanları, Rabb'lerinin izni ile karanlıklardan aydınlığa çıkarman; onları Mutlak Üstün Olan'ın Övgüye Değer Yegâne Varlık Olan'ın yoluna iletmen için sana indirdiğimiz bir Kitap'tır.
2. O Allah ki; göklerde ve yerde olan her şey O'nundur. Göcekleri şiddetli azaptan dolayı, gerçeği yalanlayan nankörlerin vay haline!
3. Onlar, dünya hayatını ahiret hayatına tercih ederler. Allah'ın yolundan alıkoyarlar ve onda eğrilik ararlar. İşte onlar, derin bir sapkınlık içindedirler.
4. Biz, mesajımızı anlaşılır olarak iletebilmesi için hiçbir rasulü kendi toplumunun dilinden başka bir dille göndermedik. Allah, artık dilediği kimseyi saptırır, dilediği kimseyi de hidayete iletir.¹ O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Allah, doğru yola iletilmek isteyen doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmak isteyen sapkınlıkta bırakır. Sapkınlığı gerektiren şeyler yapanı saptırır; doğru yola iletilmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, bir kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de zorla dalaletle iletir. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir.

5. Ant olsun ki; Musa'yı, "Toplumunu karanlıklardan aydınlığa çıkar, onlara Allah'ın günlerini¹ hatırlat." diye ayetlerimizle gönderdik. Kesinlikle bunda sabreden² ve şükreden³ kimseler için nice âyetler⁴ vardır.

1- Nimet ve musibet günlerini. 2- Yılmadan, kararlılık gösteren. 3- Kadir kıymet bilen, nankörlük yapmayan. 4- Göstergeler, kanıtlar, alınacak dersler.

6. Hani! Musa halkına demişti ki: "Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani O, sizi; oğullarınızı boğazlayıp, kadınlarınızı sağ bırakarak azabın en kötüsü ile cezalandıran Firavun ve adamlarından kurtarmıştı. Bunda, Rabb'inizden çok büyük bir sınav vardı."

7. Hatırlayın! Rabb'iniz: "Eğer şükrederseniz mutlaka size nimetlerimi artırırım, eğer nankörlük ederseniz bilin ki azabım çok şiddetlidir!" diye bildirmişti.

8. Musa dedi ki: "Eğer siz ve yeryüzünde bulunanların tamamı nankörlük etseniz bile, iyi bilin ki Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

9. Sizden öncekilerin; Nuh toplumunun, Ad, Semud ve onlardan sonra gelenlerin haberleri size gelmedi mi? Allah'tan başkası onları bilmez. Rasulleri onlara beyyinelerle¹ geldiği halde onlar zorla susturmaya çalışarak: "Biz, kendisiyle gönderildiğiniz şeyi küfrediyoruz;² bizi çağırdığınız şeyden kesinlikle kuşku içindeyiz." dediler, endişeli bir halde.

1- Kanit içeren açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi. 2- Gerçek olduğunu kabul etmiyoruz.

10. Rasulleri dedi ki: "Göklere ve yere belli bir fitrat veren¹, sizi, suçlarınızı bağışlamak için çağıran ve belirlenmiş bir ecele² kadar sizi erteleyen Allah hakkında mı kuşkudasınız?" Dediler: "Siz de ancak bizim gibi sadece bir insansınız. Atalarımızın kulluk ettiklerinden bizi alıkoymak istiyorsunuz. Öyleyse açık bir sultan³ getirin!"

1- İşleyiş yasalarını koyan. Ayette geçen "fatıra" sözcüğüne "yarat-tı" anlamını vermek sözcüğün doğru anlamını ifade etmemektedir. Sözcüğün doğru anlamı; yaratılan şeylere, yaratılış ve işleyiş yasalarını koymaktır. 2- Belirlenmiş süre. 3- Yetki belgesi, görev pusulası.

11. Rasulleri onlara dediler ki: "Biz de ancak sizin gibi insanız. Ancak Allah, kullarından dilediği kimseye ihsanda bulunur.¹ Allah'ın izni olmaksızın bizim size bir sultan² getirmemiz olacak şey değildir. Mü'minler yalnızca Allah'a tevekkül³ etsinler."

1- Kullarından dilediğini rasul yapmakla. 2- Rasul olduğumuzu gösteren bir belge. "Sultan" sözcüğüne, mucize veya delil olarak anlam vermek doğru değildir. Sultan; yetkili, yetki verilmiş, yetkilendirilmiş veya yetki verildiğini gösteren belge demektir. Burada rasullerin, rasul olarak görevlendirildiklerine dair bir yetki belgesinden, bir görev pusulasından söz edilmektedir. 3- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

12. Bize ne oluyor ki Allah'a tevekkül etmeyelim? Üstelik bize yollarımızı göstermişken. Elbette biz, bize yaşattığınız sıkıntılara sabredeceğiz. Tevekkül edenler de yalnızca Allah'a tevekkül etsinler.

13. Gerçeği yalanlayan nankörler, rasullerine: "Sizi mutlaka topraklarımızdan süreceğiz veya kesinlikle bizim milletimize¹ dönmek zorundasınız!" dediler. Bunun üzerine Rabb'leri onlara: "Zalimleri mutlaka yok edeceğiz." diye vahyetti.

1- Yaşam biçimimize, yolumuza, inanç sistemimize.

14. "Ve onlardan sonra sizi mutlaka yeryüzünde yerleştireceğiz. Bu, makamımdan ve uyarımdan korkan kimseler içindir." diye vahyetti.

15. Fetih¹ istediler. Bile bile haktan yüz çeviren **zorbaların hepsi kaybetti.**

1- Rasuller, inanmayanlar hakkında hüküm verilmesini istediler. Onlara üstün gelmeyi istediler.

16. Onun ardından da Cehennem vardır ve irinli sudan içirilecektir.

17. Onu yutmaya çalışacak fakat boğazından geçiremeyecekler. Her yanından kendilerine ölüm geldiği halde yine de ölemeyecekler. Ardından da daha ağır bir azap tadacaklar.

18. Rabb'lerine nankörlük edenlerin yaptıkları, fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu bir kül gibidir. **Kazandıklarından hiçbir şey ellerinde kalmaz.** İşte bu derin bir sapkınlıktır.

19. Allah'ın gökleri ve yeri Hakk ile yarattığını görmüyor musun? **Dilerse sizi yok eder, yeni bir nesil yaratır;**

20. Bu Allah'a göre asla büyük bir iş değildir.

21. Hepsi, Allah'ın huzuruna çıkacaklar. Gücsüz olan kimseler, büyüklük taslayanlara: **"Gerçekten biz size uyan kimselerdik.** Şimdi siz, Allah'ın azabından herhangi bir şeyi bizden savabilir misiniz?" diyecekler. Onlar: "Eğer Allah bize bir yol gösterseydi biz de kesinlikle size yol göstericiler olurduk.¹ Sabretsek de sabretmesek de bizim için birdir. Bizim için kaçacak bir yer yoktur." dediler.

1- Suçlarını kabul etmeyerek; yanlış yolda olmalarının sorumlusu olarak Allah'ı gösteriyorlar.

gök ve
yeni
sabit
sizi
değiştirir
tekelime
gibi
sahibinin

Gibi Allah'ın ilkelinden
sizi saptırır.

22. Ne zaman ki hüküm gerçekleşti, şeytan onlara: "Şüphesiz ki Allah'ın vaktiyle yaptığı uyarıların hepsi gerçekleşti. Benim verdiğim sözler ise boş çıktı. **Zaten benim size karşı zorlayıcı bir gücüm¹ yoktu.** Ben size sadece çağrıda bulundum siz de kendiliğinizden çağrıma uydunuz. O halde beni değil, kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Gerçekten ben, daha önce beni Allah'a ortak koşmanızı da kabul etmemiştim." dedi. **Zalimlerin hakkı acı bir azaptır.**

1- Yetkim.

23. **İman eden ve sâlihâtı yapanlar¹,** Rabb'lerinin izni ile içinde sürekli kalmak üzere içlerinden ırmaklar akan Cennetlere konurlar. Oradaki yaşamları "selam" dır.²

1- Bozuk olan şeyi düzelterler, düzelticilik yapanlar, yapıcı olanlar, düzeltmeye yönlendirenler, teşvik edenler. 2- Güven ve esenlik içindedir.

24. Görmüyor musun Allah nasıl örnek verdi? **Hoş bir söz,** bakımlı¹ bir ağaç gibidir. Onun kökü sabittir. Ve onun dalları göktedir.

1- Ayette geçen "Tayyibetin" sözcüğü; "güzel", "temiz" veya "hoş" anlamına değil; "hoşa giden/ bakımlı" anlamına gelmektedir. "Tayyib" sözcüğüne "güzel" anlamını vermek doğru değildir.

25. **O, Rabb'inin izni ile her zaman ürün verir.** Allah, öğüt almaları için insanlara böyle örnekler verir.

26. **Kötü bir söz** de, kökü yerden sökülmüş, ayakta duramayan kötü¹ bir ağaç gibidir.

1- Bakımsız, cılız.

27. Allah, iman edenleri dünya hayatında da ahirette de **sapasağlam¹** ayakta tutar. Allah, **zalim olanları** saptırır. Allah dilediğini yapar.

1- Tıpkı kökü yerde olan sağlam ağaç gibi.

şeytan onlara / dus eden

Allah'ın ilkelinden sapanak
insanlar zulmedenler

toplanları zulüm fesad, yozlaşma
deni islah edenler

güzel söz yayılma teşviki

sağlam ahlakı

28. Allah'ın nimetini küfre¹ çevirenleri² ve böylece kendi toplumlarını yok olma yurduna sürükleyenleri görüyorsun değil mi?
1- Nankörlüğe. 2- Allah'ın verdiği nimetlere şükretme ve ihtiyaç sahipleri ile paylaşmak yerine, onunla şımaranları, azgınlaşanları.
29. Gidecekleri yer Cehennem'dir; kalacakları yer ne kötüdür!
30. O'nun yolundan saptırmak için Allah'a bir takım eşler koştular. De ki: "Yararlanın bakalım! Gideceğiniz yer ateştir."
31. İman eden kullarıma söyle: "İçinde alışverişin¹ ve dostluğun olmadığı o gün gelmeden önce, salâti ikame etsinler¹, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli açık infak³ etsinler."
1- Hiçbir pazarlığın. 2- Kulluğu, Allah'a yönelmeyi, dua ve ibadeti şirkten arındırılmış bir bilinçle yapsınlar; yardımlaşmayı, dayanışmayı ve destek olmayı canlı ve diri tutsunlar. 3- İhtiyaç sahiplerine yardım etsinler.
32. O Allah ki, gökleri ve yeri yarattı, gökten su indirdi ve böylece onunla ürünleri size rızık olarak yetiştirdi; koyduğu yasalarla denizlerde yüzüp giden gemileri hizmetinize verdi ve ırmakları yararınıza sundu.
33. Düzenli bir hareket içinde olan Güneş'i ve Ay'ı hizmetinize verdi. Geceyi ve gündüzü de hizmetinize verdi.
34. Ondan istediğiniz her şeyden size verdi. Eğer Allah'ın nimetini sayacak olsanız sayamazsınız. Doğrusu insan, çok zalimdir, çok kâfirdir.¹
1- Nankördür. Ayette yer alan "zalim ve nankör" nitelemesi, insanların tamamını kapsayan bir niteleme değildir. Belirlilik takısı(el) ile işaret edilen, yani bilinen "zalim ve nankör" insandan kasıt, gerçeği yalanlayan nankörler ve müşriklerdir. 32 ve 33. ayetlerde ifade edilen nimetlere karşı nankörlük edenlerdir. Kafir sözcüğünün öncelikli anlamlarından biri de nankörlüktür.
35. Bir zamanlar İbrahim şöyle demişti: "Rabb'im! Bu şehri güvenli kıl. Beni ve çocuklarımı¹ putlara kulluk yapmaktan uzak tut."
1- Kimi çevirilerde, "Beni ve çocuklarımı" yerine "beni ve oğullarımı" şeklinde yapılan çeviriler doğru değildir.

sevin ilzelerinden (adaletten...)
saptıran

36. "Doğrusu onlar¹, insanlardan çoğunu saptırdılar. Kim, bana uyarırsa, o bendendir. Ve kim bana uymazsa, onun işi Sana kalmıştır. Kuşkusuz Sen, Çok Bağışlayıcı'sın, Rahmeti Kesintisiz Olan'sın."
1- Putlara kulluk yapanlar. (uyumazsa sille yapar) işin rahmeti mi diliyor?
37. "Rabb'imiz! Gerçekten ben, neslimden bir kısmını sahipsiz, ekine elverişli olmayan vadiye; Beyt-i Haram'ının¹ yanına yerleştirdim; Rabb'imiz! Salâti ikame etsinler². İnsanlardan bir kısmının gönlünü onlara yönelt. Ve onları kimi ürünlerle rızıklandır. Umulur ki onlar şükrederler."
1- Kutsal Ev'in, Kabe'nin. 2- Şirkten arınmış tevhidî bir bilinçle Allah'a yönelsinler; ibadete layık yeğene ilahın Allah olduğuna inansınlar. (şükretmek için ürünlerle karşılık verilecek)
38. "Rabb'imiz! Sen, gizlediğimiz ve açığa vurduğumuz her şeyi bilirsin. Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz."
39. "Hamd, yaşlılığımda bana İsmail'i ve İshak'ı bağışlayan Allah'a aittir. Kuşkusuz, benim Rabb'im duayı işitendir."
40. "Rabbim! Beni ve soyumu salâti ikame eden¹ kıl. Rabb'imiz duamı kabul et."
1- Şirkten arınmış, tevhidî bir bilince sahip olarak Sana yönelen kimselerden kıl.
41. "Rabb'imiz! Hesabın görüleceği gün, beni, annemi, babamı ve mü'minleri affet."
42. Sakın zalimlerin yaptıkları şeylerden Allah'ı habersiz sanma. Ancak onları gözlerin bakakalacağı bir güne erteliyor.
43. Bakışlarını yukarı dikerek¹, bakışları sabit bir şekilde umutsuzca koşarlar.²
1- Bir kurtarıcı beklercesine. 2- Davet edene.

44. Azabın kendilerine geleceği gün ile insanları uyar. O zaman kendilerine **haksızlık¹ yapanlar**: "Rabb'imiz! Bize biraz daha süre ver de Senin çağrını kabul edelim ve **rasullere uyalım**." diyecekler. Allah da: "Daha önce sizin için bir tükenişin, inişe geçişin olmadığına yemin edenler sizler değil miydiniz?" diyecek.

1- Vahyin çağrısına uymamakla.

45. Ve siz, kendilerine **zulmeden halkların yurtlarında** yaşadınız. Onlara neler yaptığımızı örneklerle açıklamıştık.

46. Onlar, her türlü planı yapmışlardı. **Dağları yerinden oynatacak derecede güçlü olduğunu sandıkları** planlarını Allah boşa çıkarmıştı.

47. Öyleyse sakın Allah'ın rasullerine verdiği sözden cayacağını sanma! Allah, Mutlak Üstün Olan'dır, Hesap Sorucu'dur.

48. O gün yeryüzü ve gökler başka bir hale dönüştürülür. Ve onlar, bir ve gücüne karşı konulamaz Allah'ın huzuruna çıkarlar.

49. İzin Günü; **suçluları**, birbirlerine yaklaştırılarak zincirlere vurulmuş görürsün.

50. Onların giysileri katrandandır ve yüzlerini ateş sarmıştır.

51. Allah, herkesin kazandığının karşılığını verecektir. Kuşkusuz Allah, hesabı çabuk görendir.

52. Bu Kur'an, kendisiyle uyarılmaları, **Allah'ın bir tek ilah olduğunun bilinmesi** ve sağlıklı düşünen akıl sahiplerinin öğüt almaları için insanlara bir mesajdır.

HİCR SÜRESİ

[İniş sırası: 54, Mekki, 99 ayet.

Adını, 80. ayette geçen "Hicr/Tebük-Medine arasında bir yer adı" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Elif, Lam, Ra. İşte bunlar, **Kitap'ın¹** ve **Kur'an-ı Mubin'in²** ayetleridir.

1- Allah'ın koyduğu yasaların. 2- Gerçekleri açıkça ortaya koyan.

2. Gün gelecek, gerçeği yalanlayan nankörler: "**Keşke Müslüman olsaydık**." diye yakınacaklar.

3. Bırak onları; yiyip, içip faydalansınlar; beklentileri onları oyalasın. Fakat yakında gerçeği anlayacaklar.¹

1- Gerçekle karşı karşıya kalacaklar.

4. Biz, hiçbir kenti, bilinen bir kitabı¹ olmaksızın **helak etmedik**.

1- Yasası, hükmü; Allah'ın koyduğu yasalara dayanmaksızın.

5. Hiçbir toplum, ecelini öne alamaz ve geciktiremez.

6. "Ey! Kendisine zikir¹ indirildiğini söyleyen, sen gerçekten mecnunsun!"² dediler.
1- Vahiy, öğüt. 2- Cinlenmiş, deli.
7. "Eğer doğru söylüyorsan, bize melekleri getir de görelim!"¹
1- Melekler sana tanıklık etsinler.
8. Biz, melekleri ancak Hakk ile¹ indiririz. O zaman da işleri bitirilmiş olur.
1- Boş yere göndermeyiz.
9. Zikri¹ Biz indirdik ve kesinlikle onun koruyucusu da Biziz.
1- İnsanlığa "Öğüt" olan Kur'an'ı.
10. Ve ant olsun ki senden önceki geçmiş topluluklara da gönderdik¹.
1- İnsanlığa Öğüt olan vahiy ileten rasuller gönderdik.
11. Kendilerine gelen rasullerden alay etmedikleri hiç kimse olmadı. *Gösterdikleri ilkeler sönüp gitti*
12. Böylece onu¹ suçluların kalplerine sokarız.
1- Alaycı tutumu, basitleşmeyi.
13. Kendilerinden öncekilerin sünneti¹ geçtiği halde ona inanmazlar.
1- Önceki toplumların izledikleri yoldan dolayı başlarına gelenler.
14. Gökten bir kapı açsak da oradan yükselseler bile.
15. "Herhalde gözlerimize perde çekildi, doğrusu büyülenmiş bir topluluğuz." diyecekler.
16. Ant olsun, Biz, semada burçlar yaptık ve bakanlar için onu donattık.
17. Onu taşlanmış¹ her şeytandan² koruduk.
1- Lanetlenmiş, kovulmuş. 2- Şeytani güçlerden.

18. Ancak, kulak hırsızlığı yapan olursa, onu açıkça görünen bir alev kovalar.¹
1- Ayet, kâhinleri, büyücüleri, cinlerle bağlantı içinde olduklarını iddia edenleri yalanlamaktadır.
19. Yeryüzünü yaydık ve oraya sabit dağlar yerleştirdik. Ve orada her türlü bitkiyi bir ölçüye göre yetiştirdik.
20. Sizin için de, geçimlerini sizin sağlamadıklarınız için de, orada, geçim kaynakları meydana getirdik.
21. Hazinele Bizim yanımızda olmayan hiçbir şey yoktur. Ve Biz, bilinen bir kaderi olmaksızın¹ onu indirmeyiz.
1- Belli bir yasa ve esasa bağlı olmaksızın.
22. Biz, rüzgarları yüklü¹ olarak gönderdik; böylece gökten su indirdik ve sizi onunla suya kavuşturduk. Onun hazinelerini² oluşturan siz değilsiniz.
1- Bulut. 2- Yer üstü ve yer altı su kaynaklarını. *Öldürmek için*
23. Sadece Biz diriltir ve Biz öldürürüz. Ve varis¹ olan da Biziz.²
1- Ölümsüz olan, kalıcı olan. 2- Birçok ayette; "Biz", "Biziz" zamiri kullanılmaktadır. Biz zamirinin kullanıldığı hiçbir ayette Allah'ın zatı ve Allah'lık niteliği söz konusu edilmemektedir. Allah'ın zatından ve ulûhiyetinden söz eden ayetlerin tamamında "ene", "inni" (ben, beni/bana) zamirleri gibi tekil şahıs zamirleri kullanılmaktadır. Biz zamiri ise, Allah'ın icraatlarına yönelik ayetlerde, gücünün ve kudretinin ifade edildiği ayetlerde yer almaktadır. Dünyanın bütün dillerinde, gücü elinde bulunduran ve mevki üstünlüğüne sahip olan erk, otorite kendi güç ve üstünlüğünden söz ederken, açıklamalarında ve talimatlarında "biz" zamirini kullanmaktadır.
24. Ant olsun ki, sizden öncekileri biliyoruz. Ve ant olsun ki sizden sonrakileri de biliyoruz.
25. Rabb'in, bizzat onları haşreder.¹ Kuşkusuz O, En İyi Hüküm Veren'dir, Her Şeyi Bilen'dir.
1- Hesap için toplar.

26. Ant olsun ki; Biz, insanı kuru bir çamurdan, dönüşüme uğramış bir balçıktan yarattık.
27. Cinleri daha önce "Semum'un ateşinden"¹ yarattık.
1- Öldürücü sıcak rüzgâr.
28. Hani Rabb'in meleklerle: "Ben kuru bir çamurdan, dönüşüme uğramış bir balçıktan, bir beşer¹ yaratacağım." demişti.
1- Bir şeyin olanca güzellik ve çalılırlığıyla ortaya çıkıp, görünür hale gelmesi". "Beşera, insanın ilk görünür yeri olan derisi" gibi anlamlara gelen beşer sözcüğüyle insan, değişik bir yönüyle ifade edilmiştir.
29. "Onu biçimlendirip ve ona ruhumdan üflediğimde¹, hemen ona secde edin!"²
1- Karşılaştırma: 21/Enbiya, 91; 32/Secde, 9; 38/Sad, 72. 2- Tereddütsüz ona gerekli saygıyı gösterin, saygı sunun. Ayette yer alan secde sözcüğü, secde ayeti olarak tanımlanmakta ve tıpkı namaz kılarak yapılan secde gibi algılanmaktadır. Oysaki bu sözcük, yer aldığı ayetlerin tamamında saygı gösterme, kabul etme, boyun eğme, selama durma, selamlama gibi anlamlara gelmekte olup, yere kapanmakla bir ilgisi bulunmamaktadır.
30. Bunun üzerine bütün melekler ona secde ettiler.
31. İblis hariç. O, secde edenlerle birlikte olmaktan kaçındı.
32. Allah: "Ey iblis! Neden secde edenlerle birlikte olmadın?" dedi.
33. İblis: "Ben; kuru bir çamurdan, dönüşüme uğramış bir balçıktan yarattığın bir beşere, secde etmem." dedi.
34. Allah: "Çık oradan! Sen kesinlikle kovulmuş birisin." dedi.
35. "Lanet, Din Günü'ne kadar senin üzerindedir." dedi.
36. İblis: "Rabbim! Öyleyse yeniden diriltilecekleri güne kadar, bana süre tanı." dedi.
37. Allah: "Sen, süre verilenlerdensin;"
38. "Bilinen zamanın gününe kadar." dedi.

kıbr
irkesiye
↑

39. İblis: "Rabbim! Beni azdırmandan dolayı¹, ben de yeryüzündeki her şeyi cazip göstererek, kesinlikle onların hepsini azdıracam."²
1- Aleyhime hüküm vermenden dolayı. 2- Günaha ve kötülüğe yönlendireceğim.
40. "Ancak onlardan muhles¹ kulların hariç."
1- Arıtılmış kullar. Saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan kullar.
41. Allah: "Bu, Bana varan dosdoğru yoldur." dedi.
1- Muhles kullarımın tutukları yol.
42. Sana uyan azgınlar hariç, kullarım üzerinde hiçbir yaptırım gücün yoktur.
43. Onların tamamının buluşma yeri Cehennem'dir.
44. Onun yedi¹ kapısı vardır. Her kapıya onlardan bir grup ayrılmıştır.
1- Yedi sayısı; gerçekten de yedi sayısını ifade ediyor olabileceği gibi, Arapçada bir deyim olarak "çokça" anlamına da gelmektedir.
45. Takva¹ sahipleri, Cennetlerde ve pınarların başlarındadırlar.
1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.
46. Onlara: "Güven ve esenlik içinde oraya girin." denecek.
47. Ve onların göğüslerindeki kötü duyguların tamamını yok ettik. Onlar, kardeşler olarak, tahtlar üzerinde karşı karşıya otururlar.
48. Orada, kendilerine hiçbir yorgunluk dokunmaz ve oradan hiç çıkarılmayacaklardır.
49. Kullarıma haber ver: "Ben, Çok Bağışlayıcıyım, Kesintisiz Rahmet Sahibiyim."
50. Azabım, elem verici bir azaptır.
51. Onlara İbrahim'in misafirlerinden haber ver.

adının aksine süğünü
kullanıyor, Allah'a atıyor.
her köşer bir dümenlik ve intikam
peşinde

52. İbrahim'in yanına girdiklerinde, "Selam." dediler. İbrahim: "Doğrusu, sizden korkuyoruz." dedi.
53. Onlar: "Korkma! Biz, sana âlim¹ bir oğul müjdeliyoruz." dediler.
1- Kur'an'da yer alan ilim ve âlim sözcükleri; Allah'ın nasıl bir Allah olduğunu idrak etmek, kesin, doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmak, bilmek ve kavramak demektir. Bu nedenle, Âlim sözcüğüne "bilgin", ilim sözcüğüne de "bilgi" olarak anlam vermek doğru değildir. Kur'an, "ilim" ve "âlim" sözcüklerini, çoğunlukla "bilgi" ve "bilen" anlamında kullanmadığı halde; çeviriler, bu sözcüklere, her yerde ilim ve âlim anlamı vermektedirler.
54. İbrahim: "Ben yaşlı bir kimse olduğum halde mi, beni müjdeleyorsunuz? Neye dayanarak bu müjdeyi veriyorsunuz?"
55. Onlar: "Seni, hakk¹ ile müjdeliyoruz. Asla ümidini kesenlerden olma." dediler.
1- Allah'tan aldığımız bilgi ile.
56. İbrahim: "Rabb'inin rahmetinden, sapkınlardan başka kim ümidini keser?" dedi. **12:87, 39:53**
57. İbrahim: "Ey elçiler! Sizin niyetiniz ne?" dedi.
58. Elçiler: "Biz, suç işleyen bir topluma gönderildik." dediler.
59. Ancak Lut ailesinin¹ tamamını kurtaracağız.
1- Lut'a inanç bağı ile bağlı olanları, ona inanları; onun taraftarlarını.
60. Onun hanımı hariç. Onun, mutlaka geride kalanlardan olmasını takdir ettik.¹
1- Kendi tercihleri nedeniyle. Lut'a karşı çıkanlarla birlikte olduğu için.
61. Elçiler, Lut'un ailesine geldiklerinde,
62. Lut: "Doğrusu çekinilecek kimselersiniz." dedi.

63. Elçiler: "Hayır! Biz sana hakkında kuşku duyulan azabın habelerini getirdik;"
64. "Doğru söyleyenleriz! Biz sana Hakk'ı¹ getirdik."
1- Allah'tan aldığımız bilgiyi.
65. "Hemen gecenin bir bölümünde, aileni¹ yola çıkar, arkalarından onları takip et. Sağa sola takılıp oyalanmadan, bir an önce emrolunduğunuz² yere doğru gidin."
1- Sana inanç bağı ile bağlı olanları, taraftarlarını. 2- Gitmeniz gereken yere kadar gidin.
66. Sabaha girerlerken, onların kökünün kesileceği kararımızı, ona bildirdik.
67. Şehir¹ halkı sevinerek geldiler.
1- Sodom.
68. Lut: "Bunlar benim misafirlerim. Sakın beni mahcup etmeyin;
69. Allah'a karşı takva sahibi olun. Beni rezil etmeyin." dedi.
70. Şehir¹ halkı: "Seni, başkalarının işine karışmaktan **men etmedik mi?**" dediler.
1- Sodom.
71. Lut. "Eğer bir şey yapacaksanız işte kızlarım.¹" dedi.
1- "Kızlarım" sözcüğünden kasıt, Lut'un öz kızları değil, toplumun bütün kadınlarıdır. Lut, teşbih(benzetme) olarak, meşru ilişkinin karşı cinsle yapılan ilişki olduğu uyarısında bulunmaktadır.
72. Sana ant olsun ki, onlar sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlardı.
73. Tan yeri ağarırken korkunç bir ses onları yakaladı.
74. Böylece şehri altüst ettik ve üzerlerine balçıktan pişirilmiş taşlar yağdırdık.
75. Bunda, ibret almak isteyenler için kesinlikle ayetler¹ vardır.
1- İşaretler, kanıtlar.

Allah'a karşı insanları
 takva = sınırlı karşı
 yaklaşmak

hakki farste
 etmeyi yasaklıyolar

doğru yol için işaretler

76. O¹, bir yol üzerinde durmaktadır.
1- Altüst edilen şehir.
77. Bunda, mü'minler için bir ayet¹ vardır.
1- Kanıt.
78. **Eykeliler gerçekten zalim kimselerdi.**
79. Onlardan intikam aldık. İki¹ de kesinlikle açık bir rehberdir.²
1- Sodom ve Eyke. 2- Gelecek nesillere ibrettir.
80. Ant olsun ki Hicr¹ halkı da gönderilen elçileri yalanladı.
1- Hicaz bölgesinde, Medine ile Tebük arasında bulunan bir yerin adı.
81. Onlara ayetlerimizi¹ verdik, fakat ondan yüz çevirdiler.
1- Mucize. İşaret. Kanıt.
82. Güya dağlardan güvenli evler yontuyorlardı.
83. Derken, sabaha karşı korkunç bir ses onları yakaladı.
84. Sahip oldukları şeylerin, kendilerine hiçbir yararı olmadı.
85. Biz; gökleri, yeri ve ikisinin arasındakilerini **hakk** ile yarattık. Elbette ki o saat¹ mutlaka gelecektir. O halde, sen onlara aldirış etme ve **güzelce** yüz çevir.
1- Kıyametin kopuşu.
86. Rabb'in Her Şeyi Yaratan'dır ve Her Şeyi Bilen'dir.
87. Ant olsun ki sana seb'an¹ mine'l- mesânî² ve yüce Kur'an'ı verdik.
1- Yedi. 2- İkişerliler, ikililer. Seb'an mine'l mesânî, "ikililerden veya ikişerlilerden yedi" demektir. Çevirilerde bu tabire, "Fatiha sûresi" veya "yedi büyük/uzun sure" anlamı verilmektedir. Bu doğru değildir. Ayette zaten yüce Kur'an anılmaktadır. Bu tabirle, Nebi Efendimize, Kur'an'la birlikte verilmiş, şahsı ile ilgili, kendisini başarıya götüren nimetler kast edilmiş olabilir.
88. Onlardan bazılarına, kat kat vererek, kendilerini yararlandır-dığımız şeylere **imrenme**. Onlar için **üzülme**.¹ Sen, mü'minlere **kol kanat ger**.
1- İnanmıyorlar diye.

89. De ki: "Ben ancak apaçık bir **uyarıcıyım**."
90. Muktesimlere¹ indirdiğimiz şey gibi.
1- Daha önce kitaplarının bir kısmına inanıp bir kısmına inanmayarak, onu parça parça edenlere.
91. Onlar şimdi de Kur'an'ı parça parça yaptılar.¹
1- Yalan, sihir, kâhinlik, eskilerin masalları, şiir olarak niteleyerek.
92. Rabb'ine ant olsun ki kesinlikle onların hepsine soracağız.
93. **Yaptıkları şeylerden.**
94. **Emrolunduğun şeyi açıkça söyle ve müşriklere aldirma.**
95. Alay edenlere karşı, Biz, sana yeteriz.
96. **Allah'ın yanı sıra başka ilah edinenler**, yakında gerçeği anlayacaklar!
97. Ant olsun; Biz, onların söylediklerinden dolayı senin göğsünün daraldığını biliyoruz.
98. Rabb'ini hamd ile tesbih et¹ ve secde² edenlerden ol.
1- Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yücelt. 2- Saygı gösterip, değerini takdir et.
99. Ölüm gelinceye kadar, Rabb'ine kulluk et!

adalet!

sakata hıncılık?

salıf, öğrenip, boyun eğme

kıtsallar
adına
adaletten
saphen
neşirgöneri

NAHL SÛRESİ

[İniş sırası: 70, Mekki, 128 ayet.]

Adını, 68. ayette geçen "nahl / bal arısı" sözcüğünden almıştır.

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Allah'ın emri geldi. Artık onda acele etmeyin. O, onların şirk koştukları şeylerden münezzehtir ve yücedir.
2. "Benden başka ilah yoktur, öyleyse Bana karşı takva¹ sahibi olun." uyarısında bulunmaları için melekleri, kullarından dilediğine² kendi emrinden ruh³ ile indirir.
1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.
2- Dilediğine elçilik/nebilik vererek. 3- Vahiy.
3. Gökleri ve yeryüzünü **hakk ile** yarattı. O, onların şirk koştuklarından yücedir.
4. İnsanı bir nutfeden¹ yarattı. Böyleyken bir de bakarsın, o apaçık bir **düşmandır.**²
1- "Ntf kökünden gelir. Mastarı; azar azar akmak, damlamak, dökülmek" demektir. Berrak su, saf su, meni(netf, nutûf) bu kökten gelmektedir. Türkçeye geçen sperm sözcüğü de aynı anlamı çağırır." 2- Rabb'ine karşı.

5. Hayvanları, sizin için O yarattı. Isınma ve birçok yararları yanında, onlardan yiyecekler de elde edersiniz.
6. Akşamları yayılmaktan gelirlerken de sabahları yayılıma gönderirken de onlarda sizin için **bir güzellik vardır.**¹
1- Keyiflenirsiniz.
2- Sırt?
7. Zorlukla ulaşabileceğiniz yerlere **yüklerinizi taşırlar**. Kuşkusuz, Rabb'iniz Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.
8. Sizin için **binek ve süs hayvanı** olarak atları, katırları ve eşekleri yarattı. Ve O, bilmediğiniz şeyleri yaratmaktadır.
9. **Doğru yolu** göstermek Allah'a aittir. Yolun eğrisi de vardır. Eğer O dileseydi¹, hepinizi **hidayete** erdirirdi.
1- Size seçme hakkı tanımayarak, sizi irade sahibi kılmayarak hepinizi zorunlu olarak hidayete iletirdi.
10. Gökten su indiren O'dur. İçme sularınız O'ndandır. Hayvanlarınızı otlatığınız bitkiler de O'ndandır.
11. O su ile sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve her türlü meyveden bitiriyor. Kuşkusuz, **düşünen bir toplum için** elbette bir ayet¹ vardır.
1- Gösterge, kanıt.
12. O, geceyi ve gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı yararlanmanıza sundu. Yıldızlar da O'nun buyruğuna boyun eğmektedirler. Bunda **aklını kullanan bir toplum için ayetler**¹ vardır.
1- Göstergeler, kanıtlar.
13. Yeryüzünde, rengârenk şeyleri, sizin için üretip çoğalttı.¹ Bunda **öğüt alan bir toplum için** elbette ayet² vardır.
1- Çevirilerde "Sizin için yarattı." olarak anlam verilen bu sözcüğün doğru anlamı; "üretip çoğaltmaktır". Zira "zerae" yaratma değil; üretme, çoğaltma anlamına gelmektedir. Yaratma sözcüğü "haleka"dır. 2- Gösterge, kanıt.

14. Taze et yemeniz ve takındığınız süs eşyası çıkarmanız için denizi yararlanmanıza sunan O'dur. Lütfundan rızık aramanız için, onun içinde suları yararak giden gemiler görürsün. Umulur ki şükredersiniz.
15. O, yeryüzünde sarsılmamanız için dağlar, yolunuzu bulmanız için nehirler ve yollardan izler bıraktı;
16. Ve işaretler. Onlar, yıldızla yol bulurlar.
17. O halde yaratan ile yaratmayan bir midir? Hala tezekkür¹ etmez misiniz?
1- Öğüt almaz mısınız?
18. Eğer Allah'ın nimetlerini sayacak olsanız, onu hesaplamazsınız. Kuşkusuz, Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
19. Allah, gizlediğiniz şeyleri de açığa vurduğunuz şeyleri de bilir.
20. Onların, Allah'tan başka dua ettikleri bir şey yaratamazlar. Kendileri yaratılmışlardır.
21. Diri değil, ölüdürler. Diriltilecekleri zamandan habersizdirler.
22. Sizin ilâhınız, bir tek ilahdır. Buna rağmen, ahirete inanmayanların kalpleri¹, bunu kabul etmez. Ve onlar büyüklenen kimselerdir.
1- Akılları. Kur'an kalp sözcüğünü, kan pompalayan organ olan kalbi değil de, akıl ve düşünme merkezi anlamında kullanmaktadır.
23. Allah'ın, onların gizlediklerini de, açığa vurduklarını da bildiğinden kuşku yok. Gerçek şu ki O, büyüklük taslayanları sevmez.
24. Onlara, "Rabb'inizin indirdiği şey nedir?" diye sorulduğu zaman, "Öncekilerin masallarını." derler.
25. Kıyamet Günü, kendi yüklerinin tamamını ve saptırdıkları cahillerin yüklerinden bir kısmını, yüklenmiş olurlar. Dikkat edin! Yüklendikleri şey ne kötüdür!

ahirete inananların büyükler (belki Allah'a inanıyorlar ama onları adaleten saptıran putları var.)

sistem, strateji, politikası, düzen

26. Onlardan öncekiler de düzen kurmuşlardı. Allah, onların yapılarını temelden yıktı, çatıları da tepelerine çöktü. Onlara, bu azap, hesaba katmadıkları yerden geldi.¹
1- Müşriklerin kurdukları hile ve tuzakların alt üst edilişi bina benzetmesiyle ifade edilmektedir.
27. Sonra Kıyamet Günü, onları rezil edecek. Ve "Hani, uğrunda ayrılığa düştüğünüz ortaklarımız nerede?" diyecek. Kendilerine ilim¹ verilenler, "Rezillik ve kötülük, bugün gerçeği yalayan nankörlerin üzerinedir." diyecek.
1- Vahye tabi olanlar. İlimden kasıt; bilgi veya bilim değil; gerçek ve kesin bilginin vahiy olduğuna inanmaktır. Yani, vahyin gerçekliği kavramaktır.
28. Melekler, kendilerine haksızlık yapanların¹ canlarını alacakları zaman, onları teslimiyet içinde:² "Biz, kötü bir iş yapmadık." dediler. Hayır! Kuşkusuz, Allah, yapmış olduğunuz şeyleri çok iyi bilendir.
1- Yaradılış amacına uygun yaşamayarak hakkın yerine batılı tercihe ederek. 2- Çaresizce son anda iman etmeye sığınarak.
29. O halde, içinde ebedi kalıcılar olarak Cehennem'in kapılarında girin! Büyüklük taslayanlar için ne kötü bir yerdir orası.
30. Ve takva sahiplerine: "Rabb'inizin indirdiği şey nedir?" denildi. "İyilik." dediler. Bu dünyada, iyilik yapanlar için iyilik vardır. Ve elbette ahiret yurdu daha hayırlıdır. Takva sahiplerinin yurdu ne güzeldir.
31. İçinden ırmaklar akan Adn Cennetlerine girerler. Orada, onlar için diledikleri her şey var. İşte Allah, takva sahiplerini¹ böyle ödüllendirir.
1- Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak, o buyruklarla kendisini kötü ve zararlı şeylere karşı korumaya alan.
32. Melekler, onların canlarını en iyi şekilde alırlar. "Selam size. Yapmış olduğunuz iyi şeylere karşılık girin Cennete." derler.

Yani Allah iyilik edenleri

insanların haklarını gaspedenler
gözelliklerle karşılık

33. Kendilerine meleklerin gelmesinden veya Rabb'inin emrinin gelmesinden başka bir şey mi bekliyorlar? Onlardan öncekiler de böyle yapmışlardı. Allah onlara haksızlık yapmadı. Fakat onlar kendilerine haksızlık yapmışlardı.

34. Böylece yaptıklarının kötülükleri onlara isabet etti. Alay ettikleri şey kendilerini kuşattı.

35. Şirk koşanlar, "Eğer Allah dileseydi biz ondan başkasına kul olmazdık. Babalarımız da olmazdı. Ne biz ne de babalarımız O'nun haram kıldığından başka hiçbir şeyi haram kılmazdık." dediler. Onlardan öncekiler de böyle yaptılar. Bu durumda rasullerin üzerine düşen, vahyi apaçık bir şekilde tebliğden başkası değil.

36. Ant olsun ki, Biz, her topluma, Allah'a kulluk etmeleri ve tağuttan¹ uzak durmaları için bir rasul gönderdik. Allah onlardan bir kısmına hidayet etti, bir kısmına da sapkınlık hak oldu. Şimdi yeryüzünde gezin de, yalanlayanların sonun nasıl olduğuna bakın.

1- Tağut, "Allah'a isyan etmek" anlamına gelen tağa kökünden türemiştir. Tağut sözcüğü, "Allah'a isyan eden, azgın, insanlara zorla hükmeden, kâfir, zorba kişi." demektir.

37. Sen, onların, hidayete ermelerini, ne kadar çok istersen iste; sapkınlıkta kararlı olanlara¹, Allah hidayet etmez. Onlar için bir yardımcı da bulunmaz.

1- Allah, bütün uyarı ve çağrılara rağmen, sapkınlığı tercih edenlere, hidayet etmez.

38. "Allah, ölen bir kimseyi diriltmez." diye olanca güçleriyle Allah'a yemin ettiler. Hayır! Allah'ın ölüleri diriltmesi kesin bir sözdür. Ancak insanların çoğu bu gerçeği kavramazlar.

39. Karşı çıktıkları şeyin¹ onlara açıklanması ve gerçeği yalanlayan nankörlerin, yalancılar olduklarını bilmeleri için diriltileceklerdir.

1- Yeniden diriltileme olayı.

zülmlerinin hesabını vereceklerini kabul etmiyorlar. Kötüliklerinin meden meşru olmadığı.

40. Bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, sözümüz ona sadece, "Ol." demektir. O da olur.¹

1- "Ol deyince hemen olur" hükmü ile insanın ölümden sonra tekrar diriltilmesinin Allah için asla güç bir iş olmadığı, bunun olması için sadece Allah'ın ol demesinin yeterli olacağı ifade edilmektedir. Elbette ki Rabb'imizin "ol" demesi ile bütün bir evren olur. Ancak bu ifadenin evrenin yaradılışı ile bir ilgisi yoktur.

41. Zulme uğramalarından sonra, Allah yolunda hicret eden kimseleri, kesinlikle dünyada iyi bir yere yerleştiririz. Ahiret ödülü ise daha büyüktür. Keşke hicretten geri kalanlar bunu bilselerdi!

42. Onlar¹, sabreden kimselerdir. Rablerine, tevekkül² edenlerdir. 1- Allah yolunda hicret edenler. 2- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma.

43. Senden önce de, vahyimizi iletmede elçi olarak insandan¹ başkasını görevlendirmedik. Eğer bilmiyorsanız, zikir ehline² sorun.

1- "İnsandan" anlamı verdiğimiz "ricalen" sözcüğü, sözcük olarak erkekler, adamlar demektir. Ayetin bağlamı dikkate alındığında, müşriklerin "neden melek değil de insan bir nebi" itirazlarına cevap verildiği görülmektedir. Dolayısı ile ayette yer alan "adamlar," sözcüğü "insan" anlamındadır. 2- Allah'ın öğütlerinden haberdar olan, Kitap Ehli'nin bilginlerine sorun.

44. Onları¹ beyyinelerle² kitaplarla gönderdik. Sana da zikri³ indirdik. İnsanlara, kendilerine indirileni beyan edesin.⁴ Ki böylece düşünüp öğüt alırlar.

1- Senden önce elçi olarak gönderilenleri. 2- Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgiyle. 3- Öğüt. 4- Bir şeyin kanıtlarıyla ortaya konması, ilan edilmesi.

45. Sana sinsice kötü tuzaklar kuranlar, Allah'ın, kendilerini yerin dibine geçirmeyeceğinden veya ummadıkları bir yerden azabın gelmeyeceğinden emin midirler?

46. Veya gezinip dururlarken, onları ansızın yakalamasından. Onlar, bunu engelleyemezler de.
47. Veya kendilerini, yavaş yavaş yok etmeyeceğimizden. Buna rağmen, doğrusu Rabb'iniz, Çok Şefkatli'dir, Rahmeti Kesintisiz'dir.
48. Onlar, Allah'ın yarattığı şeylerden, herhangi bir şeye bakmazlar mı? Gölgelerinin; boyun eğerek, saygıyla sağa sola dönüp O'nun yasalarına nasıl uyduklarını görmüyorlar mı?
49. Göklerde ve yerde bulunan hareket halindeki varlıkların tamamı ve melekler büyüklenmeden, Allah'a secde ederler.¹
- 1- Allah'ın koyduğu yasalara boyun eğerek. Bu ayetten de anlaşılıyor ki, "secde" etmek demek, salât anında başın yere kapanması olan "secde" demek değildir. Yoksa hareket halindeki kuşların, hayvanların, böceklerin yere kapanarak secde etmeleri söz konusu değildir.
50. Kendilerine egemen olan Rabb'lerine karşı gelmekten korkarlar ve emrolundukları şeyleri yaparlar.
51. Allah: "İki ilâh edinmeyin! O, ancak tek bir ilahdır. O halde, yalnızca Bana, Bana rehbet¹ duyun.
- 1- "Korkmak" anlamı da bulunan bu sözcüğün, buradaki anlamı, iki ilâh edinmenin ceza ile karşılanacağını bildirilmesidir.
52. Göklerde ve yerde ne varsa, yalnız O'nundur. Din de O'nundur.¹ Böyleyken, Allah'tan başkasına mı takvalı oluyorsunuz.²
- 1- Kulluğun sahibi, uyulması gereken yasaların sahibi odur.
- 2- Allah'tan başkasına mı yöneliyor ve saygı gösteriyorsunuz?
53. Sahip olduğunuz nimetlerin tamamı, Allah'tandır. Sonra bir sıkıntıya uğradığınızda, yalnız O'na yalvarırsınız.
54. Sonra O, sizden sıkıntıyı giderince, bir kısmınız hemen Rabb'lerine şirk koşmaya başlar.

Göklerden sığar

55. Kendilerine verdiklerimize nankörlük ediyorlar. Şimdilik faydalanın bakalım! Yakında göreceksiniz!
56. Onlar, kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden bilincsizce¹ pay ayırmıyorlar. Allah'a yemin olsun ki, uydurduğunuz bu şeylerden kesinlikle hesaba çekileceksiniz.
- 1- Körü körüne, akılsızca, düşüncesizce. Bu pay, "ilah" olarak gördükleri nesnelere ayrılan paydır.
57. Kız çocuklarını Allah'a yakıştırıyorlar. O, bundan münezzehtir. Hoşlandıklarını¹ da kendilerine ayırıyorlar.
- 1- Erkek çocukları.
58. Onlardan birisine, kız çocuğu olduğu haberi verildiği zaman, kızgınlığından yüzü kapkara kesilir.
59. Aldığı haberin kötülüğünden, insanların yüzüne bakamaz olur! Bu zillete¹ karşı onu yanında mı tutsun, yoksa toprağa mı gömsün! Dikkat edin, verdikleri hüküm² ne kötüdür!
- 1- Küçük düşürücü duruma karşı! 2- Böyle düşünceleri.
60. Kız çocuğunun doğum haberinin kötü görülmesi ahirete inananlara aittir. En yüce benzetme¹ Allah'a aittir. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.
- 1- Allah, bunu "iyi" bir şey olarak görmektedir.
61. Eğer Allah insanları, baksızlıkları nedeniyle cezalandıracak ol- saydı, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Ancak onları adi konulmuş bir süreye kadar erteler. Süreleri dolduğu zaman, ne bir saat ertelenir ne de öne alınır.
62. Onlar, hoşlanmadıkları şeyleri Allah'a ait kılarlar. Dilleri en iyinin kendilerine ait olduğu yalanını söyler durur. Ateş onlara aittir. Onlar ifratta¹ olanlardır.
- 1- Aşırılık, haddi aşma.

Ahirete iman etmeye kötülüğün
tearsıllı Kur'an'da.
Allah'da yüceltin (Bakka sayar
yücelterek kötülük yapmama
gereğinin)

63. Allah'a ant olsun ki, Biz, kesinlikle senden önceki toplumlara da elçiler gönderdik. Şeytan, onlara yaptıklarını süslü gösterdi. Şeytan, o gün de bu gün de onların velisidir.¹ Onlar için acı veren bir azap vardır.

1- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. Kur'an'da yer alan, "veli" sözcüğü; "dost," olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcük, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

64. Biz, sana Kitap'ı, hakkında ayrılığa düştükleri şeyleri, kendilerine beyan¹ etmen ve iman eden bir toplum için yol gösterici ve rahmet olmasından başka bir şey için indirmedik.

1- Bir şeyin kanıtlarıyla ortaya konması, ilan edilmesi.

65. Allah, gökyüzünden suyu indirerek, ölümünden sonra yeryüzüne hayat verdi. Bunda dinleyen¹ bir toplum için kesinlikle bir âyet² vardır.

1- Gerçeğin sesine kulak veren. 2- Gösterge, işaret, kanıt.

66. Hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Size, onların karınlarındaki fişki¹ ile kan arasından süzülüp gelen içimi lezzetli, halis² bir süt içiriyoruz.

1- Sindirilmiş besin. 2- Arınmış, saf, arı duru hale gelmiş;

67. Üzüm ve hurma meyvelerinden içecek¹ ve faydalı besinler elde edersiniz. Aklını kullanan bir toplum için, bunda kesinlikle bir âyet² vardır.

1- Çevirilerde çoğunlukla, ayette geçen "sekran" sözcüğüne "sarhoşluk veren içki" olarak anlam verilmekte ve bu ayetin hükmünün içkiyi haram kılan ayetlerce nesh(geçersiz) edildiği söylenmektedir. Oysaki bu sözcük, meyvelerden doğal yollardan elde edilen meyve suyu, şerbet, sirke ve şıra anlamına gelmektedir. Kaldı ki Kur'an'da nesh edilmiş iptal edilmiş ayetler olduğunu söylemek; en yalın anlamı ile Kur'an'a iftira atmaktan başka bir şey değildir. 2- Gösterge, işaret.

veli = kötü söz mevr gösteren

toplamsal
sıkışmalar

gatesimeli
adalete
nisme

hayyina

riakı
adil
alın

68. Rabbin, bal arısına; dağlarda, ağaçlarda ve hazırladıkları şeylerde¹ yuva edinmesini vahyetti.²

1- Yuva, kovan. 2- Nasıl yapacağını bildirdi/ilham etti, öğretti.

69. "Sonra, bitkilerin hepsinden ye. Rabb'inin emre amade kılınmış yollarında dolaş."¹ Onun karından, çeşitli renklerde sıvı çıkar. Onda, insanlar için şifa vardır. Bunda düşünen bir toplum için kesinlikle bir âyet vardır.

1- Rabb'inin sana bildirdiği/öğrettiği güzergâha uyarak çiçekten çiçeğe dolaş.

70. Sizi, Allah yarattı, sonra da sizi vefat ettirecek. Sizden kiminiz de bilir bir haldeyken¹, hiçbir şey bilmeyen ihtiyar bir bunak oluncaya dek yaşatılır. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Her Şeye Gücü Yeten'dir.

1- Hafızası yerinde, akli başında gücü kuvveti yerindeyken.

71. Allah, rızık konusunda kiminizi kiminize üstün kıldı. Üstün kılınanlar; rızıklarını, yeminlerinin mülkü¹ olan kimselere aktarıyorlar da, onlar, onda eşit oluyorlar mı? O halde, Allah'ın nimetini mi inkâr ediyorlar?²

1- Sahip oldukları; köle, cariye, yetim, kimsesiz ve sorumluluklarını üstlendikleri. 2- Benzer bir âyet olan, Rum Suresi, âyet 28'de de Rabb'imiz, "Kendinizden size bir örnek vermektedir: Size, verdiğimiz mallarda, yeminlerinizin mülkü olanlardan ortaklarınız var mı? Siz ve onlar bu mallarda eşit misiniz? Onları, bir birinizi saydığınız gibi sayar mısınız? Aklını kullanan bir kavim için âyetleri işte böyle açıklıyoruz." demektedir. Bu âyetlerde, Rabb'imiz; rızık yaratan da, rızık gerçek sahibi olan da Ben'im diyor. Ve diyor ki: Siz sağ elinizin mülkü olan kimseleri malınıza ortak ediyor musunuz ki, Ben, kullarımı rızıklandırıyorum, bu rızıklandırmamda, ilahlarınızı(Lat, Uzza, Menat) Kendime ortak edeyim. Ve onlar aracılığıyla veya onlarla birlikte size rızık vereyim. Diğer bir anlatımla Allah, rızık verici olan, yalnızca Benim demektedir. Rızık Benim değil mi? Onu dilediğim gibi dağıtırım.

riakı paylaşı

bilgi
ayetler

72. Allah sizin için, kendinizden eşler takdir etti ve o eşlerden de çocuklar ve torunlar takdir etti. Temiz şeylerle rızıklandırdı. Hala bâtla mı inanıyorlar? Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?

73. Onlar, Allah'ı bırakıp göklerden ve yerden kendilerine hiçbir rızık veremeyen ve hiçbir şeye güçleri yetmeyen şeylere kul-luk ediyorlar.

74. Artık Allah'a benzerler uydurmayın. Kuşkusuz, Allah bilir siz bilmezsiniz.

75. Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olmuş bir köle ile tarafımızdan kendisine iyi bir rızık verip de ondan gizli ve açık olarak yardımda bulunan bir kimseyi örnek verir. Bunlar, hiç bir olurlar mı? Hamd, Allah'a mahsustur. Ne var ki onların çoğu bilmezler.¹

1- "Bilmek", "ilim" anlamındaki bilmek değil, gerçeği kavrama, idrak etme anlamındadır.

76. Allah, iki adamı da örnek verdi: Bunlardan biri dilsiz ve hiçbir şeye gücü yetmez; mevlasına¹ bir yüküttür. Onu nereye gönderrirse göndersin, bir iş beceremez. Bu adamla, adaleti emre-den ve dosdoğru yolda olan eşit olur mu?

1- Veli, koruyucu, yardımcı, gözetin, destekleyici.

77. Göklerin ve yerin gaybı, yalnızca Allah'a aittir. Saatin¹ emri de yalnızca göz açıp kapamak veya ondan daha az bir zamanda olacaktır. Kuşkusuz, Allah Her Şeye Kadir'dir.

1- Kıyametin kopuşu.

78. Ve Allah, sizi hiçbir şey bilmez halde, annelerinizin karnından çıkardı. Size işitme yetisi, görme yetisi ve fuadlar¹ verdi. Umur ki şükredersiniz.

1- Gönül, yararlı olmak, bir şeye ilgi duymak ve sorumlu olmak gibi anlamlara gelmektedir.

79. Gökyüzünün boşluğunda ilahi yasa gereği, uçuşan kuşları görmüyorlar mı? Onları, Allah'tan başkası o boşlukta tutamaz. Bunda inanan bir toplum için ayetler¹ vardır.

1- Göstergeler, işaretler, kanıtlar.

80. Allah, evlerinizden sizin için bir huzur ve dinginlik yeri yaptı. Ve sizin için, hayvanların derilerinden yolculuğunuz sırasında ve konaklamanızda taşınabilir çadırdan evler ve yünlerinden, tüylerinden, kollarından ev eşyası ve geçim aracı yaptı.

81. Allah, sizin için, yarattığı şeylerden gölgeler yaptı. Sizin için dağlardan sığınaklar, sizi sıcaktan koruyacak giysiler ve şiddetli darbelerden koruyacak giysiler¹ yaptı. Sizin üzerinizdeki nimetini işte böyle tamamlıyor. Umur ki; böylece teslim² olursunuz.

1- Zırh. 2- Müslüman.

82. Eğer yüz çevirirlerse, sana düşen sadece açık bir şekilde teblig¹ etmektir.

1- Davet etmek, bildirmek, duyurmak, anlatmak.

83. Onlar, bu nimetleri Allah'ın verdiğini biliyorlar. Sonra da onu inkar¹ ediyorlar. Onların çoğu kâfir² kimselerdir.

1- Görmezden geliyorlar. 2- Nankör.

84. Her ümmetten¹ bir tanık getirdiğimiz gün, artık gerçeği yalanlayan nankörlere izin verilmez. Onlardan özür dilemeleri de istenmez.

1- Topluluktan.

85. Zulmeden kimseler, azapla karşı karşıya kaldıklarında, artık onlardan azap hafifletilmez. Ve onlara fırsat da verilmez.

86. Şirk koşanlar, şirk koştuklarını gördüklerinde: "Rabb'imiz! İşte bunlar, Seni bırakıp da istekte bulunduğumuz, yakardığımız ortaklarımız." diyecekler. Şirk koşulanlar da: "Siz, kesinlikle yalan söyleyenlersiniz." diyerek, onları yalanlarlar.

87. İzin Günü¹, Allah'a teslim olurlar. Uydurdukları şeyler, yüzüstü bırakarak onlardan uzaklaşırlar.

1- Hesap görme günü.

88. Küfredip, Allah'ın yolundan alıkoyanlara; yaptıkları bozgunculuk nedeniyle azap üstüne azap katarız.

89. Biz, o gün, her ümmetin kendi içinden birini, onların üzerine tanık getireceğiz. Seni de onların¹ üzerine tanık getiririz. Biz, sana her şeyin açıklayıcısı² olan bu Kitap'ı, teslim olanlara³ bir kılavuz, bir rahmet ve bir müjde olarak indirdik.

1- Kendi çağdaşların/ümmetin. 2- Hak ve batılın bilinmesi için gerekli olan şeylerin tamamını. 3- Allah'a gönülden boyun eğen, bağlılık gösteren.

90. Allah, adil olmayı, iyilik yapmayı ve yakınlarınızda olanlara yardım etmeyi emreder. Haddi aşmaktan, kötülük ve zorbalık yapmaktan men eder. Umulur ki bu uyarıdan öğüt alırsınız.

91. Söz verdiğiniz zaman, verdiğiniz sözü Allah için tutun. Allah'ı kendinize kefil kılarak, pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Allah ne yaptığınızı bilir.

92. İçinizden bir topluluğun başka bir topluluktan daha güçlü olmasından etkilenerek, yeminlerinizi aldatma amacıyla; ipliğini sağlamca eğirdikten sonra, onu geri çözüp bozan kadın gibi olmayın. Allah, sizi bununla¹ sınıyor. Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz şeyler, kıyamet günü size açıklanacaktır.

1- Yeminlerinizle.

İhtilaflarını söylemek için gerekli tüm ilkeler (sıkara aykırı her bir adil ol) nimetleri paylaş vs... dosdoğru ol... gönlünden değil, haklıdan yansın.

tek bir, tek irki, tek devlet, tek millet, tek bayrak

93. Allah, dileseydi sizi tek bir ümmet¹ yapardı. Fakat Allah dileğini saptırır, dilediğini de hidayete iletir.² Siz, yaptığınız her şeyden sorumlu tutulacaksınız.

1- Aynı inanca mensup, aynı düşünce ve amaçla sahip topluluk. 2- Uygun gördüğünü. Bu terkip; Allah, doğru yola iletmeyi isteyen doğru yola iletir; sapkınlıkta kalmak isteyen de sapkınlıkta bırakır; sapkınlığı gerektiren şeyler yapmayı saptırır, doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapmayı da doğru yola iletir, demektir. Hidayet ve dalalet konusu insanın dilemesiyle ilişkilidir. Allah, hiç kimseyi ne zorla hidayete erdirir ne de dalalet düşürür. İman ve inkâr konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir. Ayetteki "Şâe" sözcüğü, "dilediğini" anlamının yanı sıra, "şey edeni", "gayret göstereni", "bir şey yapmak isteyen" anlamına da gelmektedir.

94. Yeminlerinizi, aranızda aldatma ve bozgunculuğa araç yapmayın. Yoksa yere sağlam bastıktan sonra¹ ayak kayar. Allah'ın yolundan saptığınız için kötülükle karşı karşıya kalırsınız. Ve ahirette de büyük bir azaba uğrarsınız.

1- Hakk ve adalet üzerinde yaşarken.

95. Allah'ın ahdini¹, küçük bir çıkara değiştirmeyin. Şayet bilerseniz, Allah'ın yanındaki ödülünüz daha iyidir. Kötüler yüzünden 1- Allah'a verdiğiniz sözü.

96. Sizin yanınızda olan şeyler tükenir, Allah'ın yanında olan şeyler ise tükenmez. Sabredenlere, ödülleri yaptıkları şeylerin karşılığı olarak en iyi şekilde vereceğiz.

97. Erkek ve kadın, mü'min olarak kim sâlihâtı yaparsa¹, ona hoş, temiz bir hayat yaşatırız. Kesinlikle yaptıklarının karşılığını daha iyisiyle veririz.

1- Bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, düzeltici olmak, yapıcı olmak, düzeltmeye teşvik etmek, iyiye yönlendirmek.

adil olacağız, iyi olacağız, hak geneleceğiz, dosdoğru olacağız... ahdimiz

insan yapması, din/millî, siyasi, ideolojik kentseller

98. Kur'an okuduğun zaman, recmedilmiş¹ şeytandan² hemen Allah'a sığın.³

1- Taşlanmış, kovulmuş. 2- Şeytani düşüncelerden. 3- "Eûzubillahi mine's şeytanirracim" demek.

99. Kuşkusuz, iman etmiş ve Rabb'lerine tevekkül¹ eden kimseler üzerinde, onun bir sultanlığı² yoktur.

1- Allah'a güvenme, O'na dayanma; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakma. 2- Yaptırım gücü.

100. Onun sultanlığı,¹ ancak kendisini veli² edinen ve Allah'a ortak koşan kimseler için söz konusudur.

1- Yaptırım gücü. 2- Yardımcı, gözeten, dost, destekleyici. Kur'an'da yer alan, "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" dost, dostlar olarak çeviriye konu edilmektedir. Oysaki bu sözcükler, etik anlamda dostluğu değil; siyasi bağlamda, yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir.

101. Biz, bir ayeti, başka bir ayetle değiştirdiğimiz¹ zaman: "Allah ne indirdiğini bilirken², sen kesinlikle uyduruyorsun." derler. Hayır, onların çoğu gerçeği bilmiyorlar.

1- Tevrat ve İncil'deki hükümlerin yerine yeni bir hüküm getirdiğimiz zaman. Kur'an'da "nesh" edilmiş (geçersiz kılınmış) ayetler olduğunu iddia ederek, Kur'an'a iftira atanlar, referans olarak ileri sürmektedirler. Oysa ayette söz konusu edilen şey, Kur'an'daki herhangi bir hükmün iptal edilmesi değil, daha önceki kitaplarda yer alan kimi hükümlerin değiştirilmesidir. Örneğin kiblenin yönünün değiştirilmesi gibi. 2- Allah, böyle bir ayet indirmemiştir; Allah, hangi ayeti indireceğini biliyor. Bu ayetler, Allah'ın indirdiği ayetler değil, bunlar senin uydurmandır.

Adakten, doğrudan
saptıran kâfirlik/kararlar

102. De ki: "İman edenlerin; imanlarını pekiştirmek, Müslümanlara kılavuz ve müjde olmak üzere, senin Rabb'inden, Hakk ile ona birçok Rûhu'l-Kudus¹ indi.

1- Ruh'u'l Kudus, Ruh ve Kudus sözcüklerinden oluşan belirtili isim tamlamasıdır. "Kudus'un Ruh'u" demektir. "Kutsal Ruh" olarak, sıfat tamlaması şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. İsim tamlaması olarak; Allah'ın Ruh'u, Allah'ın vahyi, Allah'tan gelen bilgi anlamına gelmektedir. Ruh sözcüğü; "can", vücuda hayat veren cevher" demektir. Bu anlamından hareketle, isim tamlaması olarak vahiy sözcüğünün yerine kullanılmıştır. Kur'an'da dört yerde geçen Ruh'u'l Kudus isim tamlamasındaki Kudus, Allah; ruh sözcüğü ise, "insana ve topluma hayat veren; düzen vererek onları canlı ve diri tutan, sağlıklı kılan ruh/can anlamındadır. Bu nedenle çevirilerde, Ruh'u'l Kudus'a, "Cebrail" anlamı verilmesi doğru değildir. Ayrıca, ayette yer alan "nezele" fiiline "indirdi" anlamı vermek, gramer olarak yanlıştır. Zira "indirdi" olabilmesi için, sözcüğün, nezele değil "enzele" olması gerekirdi. Ayette yer alan "nezelehu Ruh'u'l Kudus" ifadesinin anlamı, "Ona birçok vahiy/Ruh'u'l Kudus indi." demektir. "O, dereceleri yükseltendir, arşın sahibidir. O, buluşma günü hakkında insanları uyarmak için Kendi buyruğundan olan "ruhu/vahyi" kullarından dilediğine ulaştırır. (Mü'min, 15) Ruh'u'l Kudus ifadelerinin geçtiği ayetler: Bakara, 87, 253; Maide, 110.

103. Ant olsun ki Biz, onların: "Ona ancak bir beşer öğretiyor." dediklerini biliyoruz. Kastettikleri kimsenin dili yabancısıdır. Bu ise apaçık bir Arapçadır.

104. Allah, Allah'ın ayetlerine inanmayanları doğru yola iletmez. Ve onlar için çok acı bir azap vardır.

105. Ancak, Allah'ın ayetlerine inanmayanlar yalan uydururlar. Zaten onlar, yalancıların ta kendileridir.

106. Kalbi iman ile yatışmış olduğu halde, -baskı ile zorlanan kimse hariç- kim imanından sonra Allah'ı küfrederse¹ ve kim küfre göğüs açarsa, bilsin ki Allah'ın gazabı onların üzerinedir. Bunlar için büyük bir azap vardır.

1- Allah'ı inkâr ederse.

zalimlerin taraftarları
geri dönersen.

107. Bunun nedeni, onların dünya hayatını sevip onu ahirete tercih etmeleridir. Allah, nankörlük yapanlara hidayet etmez.
108. İşte onlar, Allah'ın, kalplerini¹, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir. Onlar, gafil olanların ta kendileridir.
1- Akletme yetilerini.
109. Kuşkusuz onlar, ahirette hüsranda olanlardır.
110. Sonra, Rabb'in, zulme uğrayıp hicret etme zorunda kalan, ardından da cihat edip, sabredenlerin¹ yanındadır. Rabb'in, onlara karşı Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
1- Direnen, yılmayan, kararlılıkla yoluna devam eden.
111. O gün gelir ve herkes kendi canını kurtarmak için çabalar. Herkese, yaptığı şeylerin karşılığı tastamam ödenir. Onlara asla haksızlık edilmez.
112. Allah, güvenli ve her yönden tatmin olmuş bir kenti örnek verdi. Oraya, her yerden bol bol rızık geliyordu. Ne var ki, Allah'ın nimetlerine nankörlük ettiler. Bunun üzerine Allah da onlara kaypaklıkları nedeniyle açlık ve korku elbisesini tattırdı.¹
1- Açlık ve korku onları her taraftan kuşattı.
113. Ant olsun ki, onlara, içlerinden bir rasul geldi. Fakat onu yalnadılar. Bunun üzerine onları azap yakaladı. Onlar zalimlerdir.
114. Eğer Allah'a kulluk ediyorsanız, Allah'ın nimetine şükredin. Allah'ın size verdiği rızıklardan helal ve temiz olarak yiyein.
115. Allah, size sadece ölmüş hayvan etini, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilenleri¹ haram kıldı. Ancak kim mecbur kalırsa² haddi aşmadığı ve hakkı çiğnemediği takdirde, bilsin ki doğrusu Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
1- Bundan kasıt, tapınma ve ibadet amacıyla; adanma düşüncesiyle başka bir ilah adına kesilenlerdir. Yoksa sanıldığı gibi, kesme işlemi sırasında Allah'ın adını anma mecburiyetinden söz edilmemektedir.
2- Açlık nedeniyle bir şeyler yemek zorunda kalmışsa

116. Kendi yalanlarınızı, Allah'a dayandırarak, dilinize geldiği gibi yalan yanlış, "Şu helâldir, şu haramdır." demeyin. Uydurduğu yalanı Allah'a dayandıranlar, kurtuluşa eremezler.
117. Bu yaptıkları az bir yararlanmadır. Onlara acı bir azap vardır.
118. Sana anlattıklarımızı daha önce Yahudilere de haram kılmıştık. Biz, onlara haksızlık yapmadık. Fakat onlar kendi kendilerine haksızlık ediyorlardı.
119. Sonra, Rabb'in, cahillikle¹ kötülük yapan ve sonra bunun ardından tövbe edip düzelen kimseleri bağışlar. Çünkü Rabb'in Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
1- Bilmeyerek, düşüncesizlikle. İradesine sahip olamayarak.
120. İbrahim, hanif¹ olarak Allah'a yönelen bir ümmetti.² Ve müşriklerden değildi.
1- Birleyici, şirk koşmaksızın tevhide yönelen. 2- Bir önderdi/imamdı.
121. Allah'ın nimetlerine şükrediciydi. Onu seçti ve dosdoğru yola ilettiler.
122. Ona dünyada iyilikler verdik ve kuşkusuz o, ahirette de sâlihlerdendir.¹
1- Seçkinlerdendir.
123. Sonra sana: "Hanif olarak İbrahim'in milletine¹ uy, o müşriklerden değildi." diye vahyettik.
1- Millet sözcüğü çevirilerde "din" olarak geçmektedir. Oysa bu sözcük din değil; dine dayalı yaşam biçimi, inanç sistemi, uygarlık gibi anlamlara sahiptir.
124. Sebt¹ yalnızca ihtilafa düşenler üzerine kılındı.² Kuşkusuz, senin Rabb'in ihtilaf edip durdukları şeyler hakkında Kıyamet Günü, aralarında kesinlikle hüküm verecektir.
1- Cumartesi günleri balık avlama yasağı. 2- İlahi buyruklara muhalefet edenlere yasaklandı.

125. Rabb'inin yoluna, hikmetle ve iyiliği öğütleyerek çağır¹. Onlarla en iyi şekilde mücadele et. Rabb'in, kendi yolundan sapanları bilir. O doğru yolda olanları da bilir.

1- Bilgece.

126. Eğer siz, sert karşılık vermek zorunda kalırsanız, o zaman onların size verdiği karşılığa orantılı olarak karşılık verin. Ama sabrederseniz¹, elbette böyle bir davranış sabredenler için daha hayırlıdır.

1- Bağışlarsanız.

127. Sabret! Senin sabrın yalnızca Allah ile¹. Onlar için üzülmeye. Onların kurdukları tuzaklar nedeniyle darlanma.

1- Sana dayanma gücünü, direnme azmini Allah verir.

128. Kuşkusuz, Allah, takvalı¹ olanlarla ve iyi davranan kimselerle beraberdir.

1- Korunma; Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak; o buyruklarla, kötü ve zararlı şeylere karşı kendisini korumaya, güvenceye alan.

14. Bölümün Sonu

İSRA SÛRESİ

[İniş sırası: 50, Mekki, 111 ayet.

Adını 1. ayetteki "İsra/ gece yolculuğu" sözcüğünden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

1. Kulunu, ayetlerimizden gösterelim diye, Mescid-i Haram'dan¹ çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya² bir gece yürüttü. Ki O sübhandır.³ Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Gören'dir. 1- Kâbe. 2- Mescid-i Aksa, uzaktaki mescid demektir. Bu mescidin, nerede oluşuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Haram/dokunulmaz kılınan bölgenin mescidi olan Mescid-i Haram'ın, en uzağında olan mescid olmalıdır. Kudüs'teki Mescid olarak anılması gerçeği yansıtmayan bir rivayettir. Zira bu ayetin inişinden yaklaşık 50 yıl sonra, ismi, Abdülmelik b. Mervan tarafından Mescid-i Aksa olarak değiştirilen ve bugün Mescid-i Aksa olarak anılan mescidin o zamanki adı "Beytü'l-Makdis"ti. Bu rivayet aynı zamanda "miraç" olayına dayanak yapılmaktadır. Bu ayetin, tamamen uydurma olan "miraç" olayı ile bir ilgisi yoktur. 3- Bütün noksanlıklardan uzaktır.

İlkeleri belirleyen

17. İSRÂ SÜRESİ

[İniş sırası: 50, Mekki, 111 âyet.

Adını 1. âyetteki "İsrâ/ gece yolculuğu" kelimesinden almıştır.

Mekke döneminin ortalarında indirilmiştir.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

- 17:1. O subhandır.¹ Kulunu, Mescid-i Harâm'dan² çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya³ bir gece yürüttü. Ona âyetlerimizi göstermek için. Kuşkusuz O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Gören'dir.
- 1- Bütün kusur ve eksikliklerden uzak. 2- Kâbe. 3- Şehrin diğer ucundaki mescid. Aksâ kelimesi, uzak, dışında, öbür ucunda, kenarında anlamlarına gelmektedir. Mescid-i Aksâ, şehrin dışındaki, öbür ucundaki mescid demektir (8:42; 19:22; 28:20; 36:20). Mescid-i Aksâ, harâm/dokunulmaz kılınan bölgenin mescidi olan Mescid-i Harâm'ın, uzağında bulunan bir mescittir. Kudüs'teki Mescid ile bir ilgisi yoktur. Zira bu âyetin inişinden yaklaşık 50 yıl sonra Abdülmelik b. Mervan tarafından ismi Mescid-i Aksâ olarak değiştirilen ve bugün Mescid-i Aksâ olarak anılan mescidin o zamanki adı "Beytü'l-Makdis"ti. Bu âyetin, tamamen "uydurma" ve gerçek dışı olan "miraç" olayı denilen olayla hiçbir ilgisi yoktur.
- 17:2. Mûsâ'ya, İsrâîloğulları'na, Ben'den başka bir vekil¹ edinmeyin diye, doğru yola ileten o Kitâp'ı verdik.
- 1- Her şeyi kontrol altında tutan, her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefil olan; varlığı ayakta tutan, sürdüren, koruyan ve rızkını veren; "canlı cansız tüm varlıkları belirli bir programa göre ayarlayan ve bu programı koruyarak, destekleyerek uygulayan." Vekil sadece Allah'tır. Nitekim Allah birçok âyette Resûl'üne, "sen onlara vekil değilsin" demiş ve ona, insânlara, "Ben size vekil değilim." demesini buyurmuştur.
- 17:3. Ey Nûh ile birlikte taşıdığımız kimselerin soyundan olanlar! Gerçek şu ki, o çok şükreden bir kuldur.

İnmetlerin kâşifi olarak toplumun ıslahı için salıhan (salih amel)

- 17:4. İsrâîloğulları'na Kitâp'ta¹ yargıda bulunduk: "Siz kesinlikle iki kez yeryüzünde fesat çıkaracaksınız ve kibirlenip böbürleneceksiniz."
- 1- Tevrât'ta. Allah yolunda cennetlere karşı adalet
- 17:5. Birincisinin zamanı gelince çok güçlü kullarımızı üzerinize gönderdik. Yurtlarının içlerine kadar girdiler, işgal ettiler. Böylece yapılan uyarı gerçekleşmiş oldu.
- 17:6. Sonra sizi, onlara karşı tekrar üstün kıldık. Size mallarla ve evlatlarla yardım ettik. Ve sayınızı çokça artırdık.
- 17:7. Eğer iyilik yaparsanız, kendinize iyilik yapmış olursunuz. Eğer kötü olursanız, o da kendiniz içindir. Diğer bozgunculuğunuzun cezalandırma zamanı geldiğinde, sizi kötü duruma düşürmek için, ilk kez girdikleri gibi mescide¹ girsinler. Ve yücelttiğiniz şeyleri dar-madağın edip mahvetsinler.
- 1- Kudüs'e. Kudüs'ün M.S. 70 yılında işgal edilmesi.
- 17:8. Umulur ki Rabb'iniz size merhamet eder. Eğer siz dönerseniz, Biz de döneriz.¹ Ve Biz Cehennem'i Kâfirler² için kuşatıcı kıldık.
- 1- Yine bozgunculuk yaparsanız, Biz de yine cezalandırırız. 2- İnançsız, imân etmeyen. Gerçeğin üzerini örten, gerçeği kabul etmeyen, gerçeğe karşı nankörlük eden. Allah'ı ve vahyi reddeden. Fitrî yeteneğini köreltip örten. Küfr, İmân'ın emin olmanın, güvenmenin, onaylamanın karşıtıdır. Kur'an, ektiği tohumun üzerini toprakla örttüğü için çiftçiye de kâfir demektir (57:20).
- 17:9. Kuşkusuz bu Kur'an, en doğru yolu gösterir. Sâlihâtı yapan Mü'minlere kesinlikle büyük bir ödül olduğunu müjdeler.
- 17:10. Âhirete imân etmeyenlere can yakıcı bir azâp hazırlandığını haber verir. Kötü kulların cezası
- 17:11. İnsân hayra dâa eder gibi, şerre dâa ediyor. İnsân çok acelecidir.
- 17:12. Biz geceyi ve gündüzü iki âyet¹ yaptık. Sonra geceyi karanlık, gündüzü aydınlık yaptık ki Rabb'inizin bahsettiği nimetleri çalışıp kazanasınız ve yılların sayısını ve hesabını yapma imkânı bulasınız. Biz, her şeyi ayrıntılı olarak açıkladık.
- 1- Gösterge, işaret.

17:13. Her insânın kuşunu¹ kendi boynuna doladık.¹ Kıyâmet Günü, yaptıklarının tamamını gösteren kitâbı önüne koyarız.

1- Cahiliye döneminde insanlar kuş uçurarak bir şeyin kendileri için iyi mi kötü mü olacağına karar veriyorlardı. Âyet, bir benzetme ile kişinin başına ne geleceğini bilmesi için kuşunun hangi yöne gittiğine bakmasına gerek olmadığını, zira herkesin kuşunun kendi boynuna asıldığını söylemektedir. Bu kuş, insânın çalışıp çabalamasından, yaptıklarından başka bir şey değildir.

17:14. Kitâbını¹ oku. Bugün hesap görücü olarak sen kendine yetersin.

1- İnsânın yaptığı her şeyin kayda alındığı kitâp.

17:15. Kim doğru yolda olursa, ancak kendi iyiliği için doğru yolda olur. Kim de saparsa ancak kendi kötülüğü için sapmış olur. Ve hiçbir yük taşıyıcı, başkasının yükünü yüklenmez.² Ve Biz, bir Resûl göndermedikçe azâp edecek değiliz.

1- Her kim zerre miktarı bir hayır işlerse onu görecektir, her kim zerre miktarı bir şer işlerse onu görecektir (99:7-8).

17:16. Biz bir beldeyi yok etmek istersek, varlık ve güç sahibi ileri gelenlerine uyarımızı yaparız, buna rağmen bozgunculuk yaparlarsa böylece söz¹ hak olur. Ve onu helâk ederek yok ederiz.

1- Cezalandırma.

17:17. Nûh'tan sonra böyle nice nesilleri yok ettik. Kullarının suçlarını görmede ve haberdar olmada tek başına Rabb'in yeter.

17:18. Kim aceleyi¹ isterse, hak eden² kimseye dilediğimiz şeyi çabuklaştırır. Sonra onun için Cehennem'i mekân yaparız. Kınanmış ve kovulmuş olarak oraya girer.

1- Geçici olan, çabuk biten dünyayı. 2- Kelimesi kelimesine, dilediğimiz.

17:19. Kim de âhireti isterse ve Mü'min olarak onun gerektirdiği şekilde çalışırsa, işte onların çalışmaları meşkûrdur.¹

1- Şükredilendir. Çalışmalarının karşılığı verilir. Âyetten de anlaşıldığı gibi şükretmek demek, karşılığını vermek demektir. Şükür, "karşılık vermek" demektir. Şükür, "sözle ifade edilen bir şey değildir." Kim Allah'a şükretmek istiyorsa, Allah'ın kendisine verdiği her şeyin karşılığını vermelidir. Allah'ın verdiği nimetlerden ihtiyaç sahiplerini yararlandırma-lıdır. Örneğin malın şükürü infaktır, Canın/hayatın şükürü Allah'a kulluk yapmaktır, aklın şükürü teslim olmaktır vb.

17:20. Biz, bu dünyayı isteyene de âhireti isteyene de veririz. Bu, Rabb'inin atâlarındandır.¹ Rabb'inin atâları kısıtlanmış değildir.

1- Nimetlerindendir, ihsanındandır.

17:21. Bak! Onların bir kısmını bir kısmından daha fazla imkân sahibi kıldık. Elbette âhiret, dereceler ve imkân bakımından da daha büyüktür.

17:22. Allah ile birlikte başka bir ilâh edinme. Yoksa kınanmış ve hor görülmüş olarak kalırsın.

17:23. Rabb'in, Kendisinden başkasına kul¹ olmamanızı, anne ve babaya iyi davranmanızı kaza² etti. Eğer ikisinden birisi veya her ikisi senin yanında yaşarlarsa sakın onlara "öf" deme, onlara kaba davranma. Ve ikisine de kerim³ şekilde konuş.

1- Bkz. 16:75. âyetin 1. dipnotu. 2- Hükmetti. 3- Onurlarını zedelemekten, saygılı, candan, tatlı dil ve güzel bir üslupla konuş.

17:24. Ve merhametle, alçakgönüllüce onlara kol kanat ger. Ve de ki: "Rabb'im, onların beni büyütürken gösterdikleri merhamet gibi, onlara merhamet et."

17:25. Rabb'iniz niyetinizi çok iyi bilir.¹ Eğer salihler² olursanız, o zaman kuşkusuz O, Kendisine yönelenleri bağışlayıcıdır.

1- Anne ve babanıza karşı ne düşündüğünüzü. 2- Kötülükle mücadele eden, bozuk olan şeyi düzelter, iyileştiren, yapıcı olan, iyiye yönlendiren, samimi, dürüst ve seçkin.

17:26. Yakınlık sahibine,¹ düşkünlere ve yol oğluna² yardım yap! Savurganlık yaparak saçıp savurma.

1- Himaye ettiklerine, yanında yer alanlara, yakınlık gösterenlere, akrabaya. 2- Bkz. 90:60. âyetin 6. dipnotu.

17:27. Saçıp savuranlar, şeytânların kardeşleridir. Şeytân ise Rabb'ine karşı çok nankördür.

17:28. Rabb'inden, ümit ettiğin rahmeti isterken, onlardan yüz çevirirsen¹ bari yumuşak davranarak gönüllerini al.

1- İmkânın olmadığı için onlara yardım edemezsen.

17:29. Elini bağlayıp boynuna asma. Onu büsbütün de açma.¹ Aksi halde kınanırsın ve yaptığina pişman olur kalırsın.²

1- Cimri olma, savurganlık da yapma. 2- Cimrilik edersen kınanırsın, savurganlık yaparsan pişman olursun.

17:30. Rabb'in, dilediği kimsenin rızkını genişletir ve bir ölçüye göre verir. O, kullarından Haberdar Olan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

17:31. Yoksulluk endişesi ile çocuklarınızı öldürmeyin. Onları ve sizi sadece Biz rızıklandırırız. Onların öldürülmesi büyük bir yanlıştır.

17:32. Zinâya yaklaşmayın.¹ Kuşkusuz o bir fuhuştur² ve kötü bir yoldur. 1- Zinaya neden olacak şeylerden uzak durun. 2- Aşırılık, hayâsızlık, çok çirkin ve kötü.

17:33. Allah'ın harâm¹ kıldığı bir canı haksız yere öldürmeyin. Kim haksız yere öldürülürse, Biz onun velisini sultan² kıldık. O da öldürmede haddi aşmasın. O yardım olunmuştur.³

1- Kutsal. Yasak. 2- Hesap sormada yetkili kıldık. 3- Hesap sorma hakkı ve yetkisi sağlanarak kendisine yardım sağlanmıştır.

17:34. Olgunluk çağına erişinceye kadar, iyiliği için olmadıkça yetimin malına dokunmayın. Ve verdiğiniz sözleri¹ yerine getirin. Verilen söz insânı sorumlu yapar.

1- Haklarını koruyacağınıza dair verdiğiniz sözleri.

17:35. Ölçtüğünüz zaman tam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Hayırlı ve iyi olan budur.

17:36. Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme! Kuşkusuz kulak, göz ve fuâd¹ bunların hepsi ondan sorumludur.

1- Bkz. 16:78. âyetin 3. dipnotu.

17:37. Yeryüzünde büyükenerek yürüme! Sen asla yeri yaramazsın ve boyca dağlara erişemezsin.

17:38. Bütün bunlar, Rabb'inin yanında hoş görülmeyen kötü şeylerdir.

17:39. İşte bunlar, senin Rabb'inin, sana Hikmet'ten¹ vahyettiği şeylerdendir. Allah ile birlikte başka ilah edinme. Yoksa kınanmış ve kovulmuş olarak Cehennem'e atılırsın.

1- Hikmet, Kur'an'ın niteliklerinden/isimlerinden birisidir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkân gibi (62:2). Hikmet, "engel olmak" demektir: Kur'an'ın toplumu güçlendirmek, sağlamlaştırmak, baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkelerini ifade etmektedir. Hikmetin anlamlarından birisi de sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru yargıda bulunma yetisidir. Hikmet kavramının ayrıca yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma, bilme, bilge olma, hakem, hâkim, hüküm, hükümdar, hükümet, mahkeme, mahkûm, tahakküm, istihkâm, gibi anlamları bulunmaktadır. Hikmet kelimesine sünnet anlamı verilmesi doğru değildir.

17:40. Rabb'iniz, oğulları size ayırdı da kendisi meleklere kızlar mı edindi? Siz gerçekten çok büyük laf ediyorsunuz.¹ 1- Söylediklerinizle haddinizi aşıyorsunuz.

17:41. Ant olsun ki Biz, bu Kur'an'da öğüt alsınlar diye her türlü açıklamayı yaptık. Oysaki bu onların yalnızca nefretlerini arttırdı.

17:42. De ki: "Eğer dedikleri gibi, O'nunla beraber başka ilâhlar olsaydı, o zaman onlar da mutlaka arşın sahibine bir yol¹ ararlardı."

1- O'nunla baş etmek, O'nu yenmek, O'na karşı koymak için bir şeyler yaparlardı.

17:43. Allah, onların iddialarından Münezzeh'tir¹ ve Yücedir.

1- Bkz. 16:1. âyetin dipnotu.

17:44. Yedi gök, yeryüzü ve içindekiler, O'nu tesbih¹ ederler. Onu hamd² ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz, onların tesbihlerini kavrayamazsınız. Kuşkusuz O, Çok Hoşgörülü'dür, Çok Bağışlayıcı'dır.

1- Allah'ın, her türlü kusur ve eksiklikten arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranmasıdır. Allah'ı şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir (20:130). Tesbihi, bazı sözlerin (Subhanallah, Elhamdülillah vb.) belli sayılarla tekrar

gilerle, Allah yolunda çalışarak ilerletme, toplumu islah hedefine ulaşmak için çalışarak ilerletme

edilmesine indirgemek hurafeden başka bir şey değildir. 2- Övgüye ve teşekkürle layık yegâne varlık. Bir nimetin ve güzelliğin kaynağı ve sahibi olan gücü, övgü ve yüceltme sözleriyle anmaktır. Bu anlamıyla "hamd", verilen bir nimetten yararlanma veya yapılan bir yardımla feraha çıkma karşılığı olmaktan çok, o nimeti veren Yaratıcı'nın sonsuz güç ve kuvvetine duyulan hayranlık sebebiyle dile getirilen bir övgüdür. Hamid: Övgüye ve teşekkürle layık yegâne varlık.

17:45. Kur'an okuduğun¹ zaman, seninle âhirete îmân etmeyenler arası-
na görünmez bir perde çekeriz. *zulûmlerini (cezasını) seçeceklerine inanmı-
yorlar.*
1- Duyurduğun, ilettiğin.

17:46. Kur'an'ı anlamalarına engel olsun diye, kalplerine¹ perde, kulak-
larına bir ağırlık koyduk. Sen, Kur'an'da Rabb'inin tekliğini andığın
zaman, nefretle arkalarını dönüp kaçarlar. *gılgılları*
1- Bkz. 9:125. âyetin dipnotu. *İnşânın zühmetine meşgul gösteren putlarını önemsedikleri*

17:47. Biz onların seni ne amaçla dinlediklerini ve kendi aralarında fısıl-
daştıklarında da **o zâlimlerin**: "Siz büyülenmiş bir adamdan baş-
kasına uymuyorsunuz." dediklerini çok iyi biliyoruz.

17:48. Seni neye benzettiklerine¹ bir bak! Bu yüzden sapkınlaştılar. Artık,
bir daha doğru yolu bulamazlar. *doğru yolu, adalete*
1- Mecnûn, kâhin, sihirbaz, şâir vs. *gâşirmanı kâşirsedikler*

17:49. "Biz kemik yığını ve toz toprak olduktan sonra, gerçekten de yeni
bir yaratılışla mı diriltileceğiz?" dediler. *inancak ve*

17:50. De ki: "İster taş ister demir olun;" *adil olmak sıkeranını*

17:51. "Veya göğüslerinizde büyüyen¹ herhangi bir varlık." Sonra da
"Bizi kim geri çevirecek?" diyecekler. De ki: "Size ilk defa fitrat³
belirlemiş olan." Alaylı alaylı başlarını sallayarak: "Ne zamandır
o?" diyecekler. De ki: "Belki de pek yakın bir zamanda."

1- Yüreğinizde büyüttüğünüz, ölümünü imkânsız gördüğünüz, çok güçlü
olarak hayal ettiğiniz bir şey olun. 2- Yeniden diriltecek. 3- Yaradılış ve
varoluş yasalarınızı.

17:52. "Sizi çağıracağı¹ gün, O'nu överek çağrıya uyacaksınız ve dünyada
çok kısa bir süre kaldığınızı sanacaksınız."
1- Diriltileceğiniz gün.

17:53. Kullarıma de ki: "Sözün en iyi olanını söyleyinler!" Şeytân, onların
aralarını bozar. Şeytân, insân için apaçık bir düşmandır.

17:54. Rabb'iniz sizi daha iyi bilir. Hak edene merhamet eder veya hak
edene azâp eder.¹ Seni onlara vekil² olarak göndermedik.

1- Kelimesi kelimesine, "dilediğini." Dilediğini demek: "Hak edeni" demek-
tir; Allah, azâbı hak edene azâp eder; bağışlanmayı hak edeni bağışlar,
demektir. Allah, "Dilediğimi" demekle, "kimin neyi hak ettiğine en doğru
kararı Ben veririm," demeyi kastetmektedir. Zira burada Allah'ın "dileme-
si," İnsânın "dilemesine," "İnsânın seçimine" bağlı olarak gerçekleşmekte-
dir. "Şâe" kelimesinin âyetteki anlamı; "gayret göstereni, bir şey yapmak
isteyeni" yani "bir şeyi dileyeni" anlamındadır. Seçim insâna aittir ve be-
lirleyici olan insânın "dilemesi"dir (Bkz. 10:108; 76:3). 2- Her şeyi kontrol
altında tutan, her şeyin koruyucusu, yöneticisi, dayanağı ve kefil olan.

17:55. Göklerde ve yeryüzünde kimlerin olduğunu Rabb'in daha iyi bilir.
Ant olsun ki Biz Nebilerin kimini kiminden, kimi nitelikleriyle üs-
tün kıldık. Dâvûd'a Zebûr'u verdik.

17:56. De ki: "O'nun yanı sıra, zanda bulunduklarınıza¹ çağırın." Oysa on-
lar, sizden bir sıkıntıyı yok etme veya onu değiştirmeye güç yeti-
remezler.

1- İlâh sandıklarınızı. *zulûmlerini ve size meşgul
gösteren kâşir/kurum/kayranları*

17:57. İşte onların, o yöneldikleri de¹ Rabb'lerine daha yakın olmak için
vesile arayan, O'nun rahmetini uman ve O'nun azâbından korkan
kimselerdir. Gerçekten Rabb'inin azâbı korkunçtur.

1- Yöneldikleri varlıklar, melekler, cinler, ilâhlar, vs. *putları ile ideolojik
kaygıya zâlim topluluk olan yalancılar*

17:58. Hiçbir belde¹ yoktur ki, kıyâmet gününden önce biz onu yok etmeye-
lim veya şiddetli bir azâp ile azâplandırmayalım. Bu Kitâp'ta² kayıtlıdır.

1- Halkı müşrik olan, zulmeden. 2- Bu, ilâhi yasamız gereğidir. *peygamber
altın, ider vs.*

17:59. Bizi âyet¹ göndermekten alıkoyan şey, öncekilerin onu² yalanla-
mış olmalarıdır. Semûd halkına göz göre göre o dişi deveyi verdik.
Onunla kendilerine zulmettiler.³ Ve Biz, âyetleri⁴ uyarmaktan baş-
ka bir şey için göndermeyiz.

1- Mucize. 2- Gönderdiğimiz mucizeleri. 3- Onu öldürmekle (11:65). 4-
Mucizeleri. *zulûmlerinden vazgeçmeler için*

17:60. Hani bir zaman sana: "Rabb'in insânları kuşatmıştır." demiştik. Sana gösterdiğimiz o rüyeti¹ ve Kur'an'da lânet edilen ağacı,² sadece insânlar için fitne³ kıldık. Biz onları uyarıyoruz. Fakat bu onların aşırı azgınlıklarını daha da artırmaktan başka bir şeye yaramıyor.

1- Rüayı/Açık görüntüyü. Bu görüntünün, bu sûrenin birinci âyetinde yer alan görüntü olduğu hususunda ittifak derecesinde görüş birliği bulunmaktadır. 2- Kelimesi kelimesine, "Eş'şecere." Şecere kelime anlamı olarak ağaç, yön değiştirme ve kargaşa çıkarma anlamına gelmektedir. Âyette, ağaç kelimesi, dünya nimetlerine gereğinden fazla yönelme, yaradılışı bozacak düzeyde dünyaya tutkuyla bağlanma, mal biriktirme, mülk edinme tutkusunu ve kargaşa çıkarma anlamında mecaz olarak kullanılmıştır (4:65, 17:60). Ağaç, Sümerlerde de gücün ve çokluğun simgesiydi. 3- Sınava.

17:61. Hani Biz meleklere, "Âdem'e secde edin."¹ dediğimiz zaman, iblis hariç hepsi secde etti. İblis, "Ben, çamurdan yarattığın kimseye mi secde edeceğim?" dedi.

1- Secde; tam bir teslimiyet içinde Allah'a bağlılık göstermek, itaat etmek, emrine amade olmak, değerini takdir etmek, yüceliğini, üstünlüğünü kabul etmek, saygı göstermek ve içtenlikle boyun eğmek demektir. Diğer bir anlamı ile de secde bütün bir varlığın Allah'ın evrene koyduğu işleyiş yaşalarına tâbi olması, boyun bükmesidir. Namaz kılariken alını yere koymak.

17:62. Dedi ki: "Bu mu benden mükerrem¹ kıldığın varlık? Eğer bana Kıyâmet Günü'ne kadar müsaade edersen, pek azı hariç, onun soyunu kesinlikle buyruğum altına alacağım."

1- Şerefli, değerli.

17:63. Allah, "Git! Onlardan kim sana uyararsa, bilin ki bunun karşılığı tam bir karşılık olarak Cehennem'dir." dedi.

17:64. "Onlardan, gücünün yettiğini sesinle¹ ayart. Atlıların ve yayalarınla² onları yaygara ile yönlendir. Mallarında ve çocuklarında onlara ortak ol.³ Ve onlara vaatlerde bulun. Şeytânın vadettikleri gururdan⁴ başka bir şey değildir."

1- Söyleyecekleriyle/vereceğin vesvese ile. 2- Bütün gücünü kullanarak. 3- Mallarını ve evlatlarını kullanarak onlara kötülük yaptır, günah işlet. 4- Aldanmaktan.

17:65. "Bana yönelmiş kullarım üzerinde, senin bir sultanın¹ yoktur. Vekil² olarak Rabb'in yeter."

1- Yaptırım gücün. 2- Bkz. 17:2. âyetin dipnotu.

17:66. Rabb'iniz, lütfundan arayasınız¹ diye sizin için denizde gemileri yürütendir. O'nun size olan rahmeti kesintisizdir.

1- Rızık aramak, ticaret yapmak ve seyahat etmek için.

17:67. Denizde bir sıkıntı size dokunduğu zaman, O'ndan başka yardım dıklarımız kaybolup gider. Fakat sizi karaya çıkarınca, yüz çevirirsiniz. İnsân çok nankördür.¹

1- Âyette, nankörlük ile itham edilen "insân," insânların tamamı değil; yapılan iyiliğin, yardımın değerini takdir etmeyenlerdir. Keza bu surenin 70. âyetinde insânoğlunun kerem sahibi kılındığının söylenmesi, bunu yeterince açıklamaktadır.

17:68. Peki, sizi karada yerin dibine geçirmesinden veya üzerinize bir kasırga göndermesinden güvende misiniz? Sonra kendinize bir vekil¹ de bulamazsınız.

1- Koruyucu.

17:69. Ya da sizi tekrar oraya¹ döndürüp de böylece üzerinize kasırgalar göndermeyeceğinden ve ettiğiniz nankörlük nedeniyle sizi boğmayacağından emin mi oldunuz? Sonra bu yaptığınızdan dolayı Bize karşı size yardım edecek birini bulamazsınız.

1- İhtiyacınızdan dolayı tekrar denize gittiğinizde.

17:70. Ant olsun ki insânoğlunu kerem¹ sahibi kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Ve onları temiz şeylerle rızıklandırdık. Onları, yarattıklarımızın birçoğuna üstün kıldık.

1- Şeref/onur, itibar sahibi kıldık.

17:71. O Gün, bütün insanları imâmlarıyla¹ çağırırız. O Gün kimin kitâbı² sağından³ verilirse, işte onlar kendi kitâplarını okurlar⁴ ve kıl kadar haksızlığa uğratılmazlar.

1- Amellerini bildiren defterleri ile. İmâm kelimesi önder anlamının yanı sıra kayıt defteri anlamına da gelmektedir. Veya içinde yer aldıkları, birlikte oldukları, ortak hareket ettikleriyle, taraftarlar birliği ile peşi sıra gittikleri kimse ile kişisel veya toplumsal önderliklerle. 2- Yaptıklarının yazılı olduğu kitâp, amel defteri. 3- Bu bir deyimdir. Araplarda sağ taraf deyimi "uğur, mutluluk, sağlamlık ve kurtuluşu" ifade etmektedir. 4- Yalnızca kendi yaptıklarından sorumlu olurlar.

17:72. Dünyada kör olan, âhirette de kör olacaktır¹. Yol bulma bakımından kördense daha şaşkın olacaktır.

1- Bu dünyada gerçeği görmeyen, doğru yolu bulmayan, âhirette de bulamayacaktır.

17:73. Onlar, fitneyle¹ neredeyse seni, sana vahyettiğimizden ayırarak, ondan başkasını Bize karşı uyduran bir iftiracı konumuna düşüreceklerdi.² O zaman seni halîl³ edinirlerdi.

1- Tutarlı ve ilkeli olma sınavını kaybetmeni sağlayacak şeylerle. 2- Müşrikleri kazanmak adına kimi ilkeleri yumuşatarak, vahyin özü ile bağdaşmayan onları hoşnut edecek, onlara birtakım ayrıcalıklar sağlayacak ödünler verecektin. 3- Samimi dost, arkadaş, yoldaş, iz bırakan önder, sevgili.

17:74. Seni dirençli kılmasaydık, ant olsun ki sen, neredeyse az da olsa onlara eğilim gösterecektin.

17:75. O durumda sana, hayatın da ölümün de azâbını tattırırdık. Sonra Bize karşı bir yardımcı da bulamazdın.

17:76. Neredeyse seni bulunduğun yerden çıkman için tedirgin etmeyi başaracaklardı. Eğer öyle olsaydı, onlar da senin ardından ancak az bir süre kalabilirdi.

17:77. Senden önce de gönderdiğimiz Resûl'lerimize uyguladığımız sünnetimiz budur. Bizim sünnetimizde¹ bir değişiklik bulamazsın.

1- Sunnetullah: Allah'ın yasaı.

17:78. Güneş'in batmasından¹ gecenin karanlığı bastırınca kadar salâtı ikâme et.² Ve fecrin kuranı;³ kuşkusuz fecrin kuranı⁴ tanıklıdır.

1- Âyette geçen ve "Güneş'in dönmesi (zeval vakti)" olarak anlam verilen "duluk" kelimesi, "batmak" demektir. "Dulûkuş-şems" deyiimi ise Güneş'in batması demektir. Yani, "Güneş'in batma anı" anlamına gelmektedir. Dolayısı ile bu âyet, öğlenden akşama kadar geçen bir zaman dilimini değil, akşam salâtının/namazının vaktini; yani akşam salâtının/namazının başlangıç ve bitim zamanını belirlemektedir. Buna göre Güneş'in batmasından itibaren yaklaşık 45 dakikalık zaman dilimi, akşam namazının vaktidir. 2- Namaz kıl. 3- "Kur'âne'l-Fecri," tamlamasındaki kur'ân kelimesi fecrin, yani sabah şafağının iyice "yoğunlaşıp toplanması" anlamındadır. Zira kur'ânın kelime anlamlarından biri de "toplamak, bir araya getirmek, içinde tutmak"tır. 4- Fecrin, yani sabah şafağının iyice yoğunlaştığı zaman, sabah namazının vaktidir. Şafağın yoğunlaşmasının görülen bir şey olduğu ifade edilmektedir.

17:79. Sana özgü nafile¹ olarak gecenin bir kısmında onunla² fetehecced et³. Umulur ki Rabb'in seni makâmı mahmûda⁴ ulaştırır.

1- İlave, fazladan. 2- Kur'an ile. 3- Uyan. "Teheccüd namazı kılmak" olarak çevirisi yapılan "Fetehecced" kelimesi uykudan uyanmak demektir. Teheccüd kelimesinin kökü olan (hcd) kelimesi, zıt anlamlı bir kelime olup hem uyumak hem uyanmak anlamına gelmektedir. Âyette namaz konu edilmemektedir. 4- Övgüye değer bir makâma.

17:80. De ki: "Rabb'im! Beni doğru bir girişle girdir ve beni doğru bir çıkış ile çıkar. Ve bana katından bir sultan¹ ver."

1- Yaptırım gücü, yol gösterici.

17:81. De ki: "Hakk geldi, Bâtil yok oldu." Kuşkusuz ki Bâtil yok olmaya mahkûmdur.

17:82. Kur'an'dan indirdiğimiz şeyler, Mü'minler için şifadır, rahmettir. Zâlimlerin ise yalnızca hüsrânını arttırır.

17:83. Ve kimi insâna nimet verdiğimiz zaman, yüz çevirerek uzaklaşır. Ve ona bir kötülük dokunduğunda umutsuzluğa düşer.

17:84. De ki: "Herkes kendi karakterine göre davranır. Rabb'in, kimin doğru yolu seçtiğini iyi bilir."

17:85. Sana rûhtan¹ soruyorlar. De ki: "Rûh, Rabb'im'in işindendir.² Ve size ilimden çok az verilmiştir."

1- Vahiy. Rûh; insânı yaşatan "can", "vahiy" ve "vahyin kaynağı" demektir. Kur'an, rûh kelimesini "vahiy" anlamında da kullanmaktadır. Zira vahiy, insâna ve topluma hayat vermektedir, insâna ve topluma düzen vererek onları canlı ve diri tutmaktadır; onlara en doğru yaşamın yolunu göstermektedir. 2- Rabb'im'in emrindendir; O'nun bileceği bir şeydir.

17:86. Eğer dilersek, sana vahyettiklerimizi ortadan kaldırırız; sonra Bize karşı kendine bir vekil¹ bulamazsın. 1- Koruyucu, dayanak.

17:87. Ancak bu, Rabb'inden bir rahmettir. O'nun, senin üzerindeki lütfu çok büyüktür.

17:88. De ki: "Eğer ins¹ ve cinn¹ bu Kur'an'ın benzerini getirmek için bir araya gelseler ve birbirlerine yardımcı olsalar yine de onun benzerini ortaya koyamazlar."

1- "İns ve cinn", Kur'an'da birleşik bir ifade olarak kalıp şeklinde kullanılmaktadır. Bu terkibe, "insânlar ve cinler" şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. İns ve Cinn terkip olarak: Yerli-yabancı, tanıdık-tanımamak, bilinen-bilinmeyen kimseler; diğer bir ifade ile herkes, her kim varsa hepsi demektir. Hazırda olanı olmayanı herkesi içine alan bir anlama sahiptir. Bu terkipteki cinn kelimesi, "görünmez olan, dumanlı ateşten yaratılmış ontolojik varlık" anlamındaki cinn değildir. Kur'an'ın; Câhiliye'nin cinn algısı bağlamında, cinn kavramını kullanmış olmasının cinler hakkında ontolojik bilgi olarak görülmesi önemli bir yanılgıdır. Kur'an, Câhiliye'nin cinn algısını sapkınlık olarak nitelemekte ve Câhiliye'nin cinnlere atfettikleri nitelikleri reddetmektedir. Kur'an'a göre; cinnlerin, üstün varlıklar ve üstün güçlere sahip olduğu inancı câhili bir inançtır. Müşriklerin; Nebi Muhammed'e kâhin, şair, mecnûn lakabı takmaları, onların cinn inançlarının bir sonucudur. Cinn, kelime anlamı olarak, "kapalı, gözükmez varlık ve güç" demektir.

17:89. Ant olsun Biz, bu Kur'an'da insânlara her türlü örneği verdik. Buna rağmen insânların çoğu yine de kâfirlikte¹ diretti.

1- Bkz. 17:8. âyetin 2. dipnotu.

17:90. "Yerden bizim için bir pınar fışkırtmadıkça sana asla inanmayacağız." dediler.

Bu kitapta insânların (insanlar) da 2) toplumlar ihtilâfları görmek için gerekli tüm ilkelere var. Kitapta hükmetmeyen kâfirler (Nahl 64, Maide 44-45)

Hakkes için Hak ve Adalete fıkri sıkıntılarının ezberlenme vsmuyor. Bundan vazgeçmek zor

geliyor. Takvâli, duyulan, içtenlik değiller.

17:91. "Veya senin hurma ve üzüm bağlarından bir bahçen olmalı ve aralarından gürül gürül nehirler akıtmalısın." Ezberlenenden

17:92. "Veya iddia ettiğin gibi, göğü paramparça edip üzerimize yıkmalısın. Veya Allah'ı ve melekleri karşımıza çıkarmalısın." Ezberlenenden

17:93. "Veya altından bir evin olmalı, ya da göğe yükselmelisin. Çıksan dahi, bize oradan okuyacağımız bir kitâp indirmedikçe senin yükselişine asla inanmayız. De ki: "Benim Rabb'im noksanlıklardan arıdır. Ben, bir beşer ve resûlden başka bir şey miyim ki?"

17:94. İnsânlara, doğru yola ileten rehber gelince, onları îmân etmekten alıkoyan şey, "Allah, ölümlü bir beşeri mi resûl gönderdi?" şeklindeki anlayışlarıdır.

17:95. De ki: "Eğer yeryüzünün sakinleri melekler olsaydı, elbette onlara gökten resûl olarak bir melek gönderirdik."

17:96. De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. Kuşkusuz O, kulları için Her Şeyden Haberdar Olan'dır, Her Şeyi Gören'dir."

17:97. Allah, kime hidâyet etmişse,¹ işte o doğru yolu bulmuştur. Kimi de saptırırsa,¹ onun için, O'ndan başka veliler bulamazsın. Kıyâmet Günü, onları; kör, sağır ve dilsiz olarak yüzüstü sürünür durumda mahşer yerine toplarsın. Onların varacakları yer Cehennem'dir. O ne zaman dinse, onlara ateşi artırırız.

1- Bkz. 16:9. âyetin 3. dipnotu.

17:98. Onların, cezalandırılmalarının nedeni, âyetlerimizi inkâr etmelerinden ve "Biz bir yığın kemik ve ufalanmış toz haline geldikten sonra mı yeni bir yaratılışla diriltilecekmiz?" diye alay etmeleridir.

17:99. Gökleri ve yeri yaratan Allah'ın, tıpkı bunlar gibi, yeni yaratmalara da gücünün yeteceğini görmüyorlar mı? Kendileri için bir gün sona ereceği kesin olan bir süre tayin etmiştir. Zâlimlerin yaptıkları Küfr'den¹ başka bir şey değildir.

1- Bkz. 17:8. âyetin 2. dipnotu.

Kafirler Zâlimlerdir (Bakara 254)

17:100. De ki: "Eğer siz, Rabb'immin rahmet hazinelerine sahip olsaydınız, **tükenir endişesi ile kimseye bir şey vermezsiniz. Kimi insân çok cimridir.**"¹

1- İnsânın, cimri olanı olduğu gibi, cömert olanı da vardır; savurgan olanı da. Bu niteleme insânların tamamı için yapılan bir niteleme değil, cimrilik yapanlarla ilgili bir nitelemedir. Zira âyette "el insân" denmektedir. Yani bildik, cimrilik yapan insânlardan söz edilmektedir. Bu bildik olan insânlar önceki âyetlerde söz edilen Kâfirlerdir.

17:101. Ant olsun ki Biz Mûsâ'ya apaçık dokuz âyet¹ verdik. İsrâîloğulları'na sor. Onlara geldiğinde, **Firavun ona**, "Ey Mûsâ! Ben kesinlikle bü-yülenmiş olduğumu görüyorum." demişti.

1- Mucize, kanıt.

17:102. Mûsâ: "Bunları uyarıcı, aydınlatıcı olarak göklerin ve yerin Rabb'inden başkasının indirmediklerini sen bildin. Ey Firavun! Ben de senin mahvolduğunu görüyorum". dedi.

17:103. Bunun üzerine yeryüzünü onlara dar etti.¹ Biz, onu ve beraberinde olanların tamamını suda boğduk.

1- Âyette geçen "yestefizze" kelimesi, anlam olarak sürgün etmek değil, tedirgin etmek demektir. Bu nedenle "onları bulundukları yerden sürmek" şeklindeki çeviriler doğru değildir.

17:104. Arkasından İsrâîloğulları'na, "güven içinde o yerde yerleşin! Sonra âhiret için verilen süre dolunca hepinizi toplayıp bir araya getireceğiz." dedik.

17:105. Onu **hakk** ile indirdik. Ve **hakk**¹ ile indi. Seni, **haber verici** ve uyarıcı olmandan başka bir şey için göndermedik.

1- Değişmeksizin, gönderdiğimiz şekliyle.

17:106. Kur'an'ı; onu, zamana yayarak insânlara duyurman¹ için bölümler halinde birbiri ardınca indirdik.

1- "Takrae" kelimesinin bu âyetteki anlamı okumak değil, bu kelimenin anlamlarından biri olan "duyurmak"tır. Kur'an, okunsun diye değil; insânlara duyurulsun, iletilsin diye gönderilen bir hitaptır.

17:107. De ki: "Ona ister îmân edin ister îmân etmeyin; daha önce kendilerine **ilim verilenler**,¹ o, onlara okunduğu zamanlar, çeneleri üzerine secdeye² kapanırlar."

1- Vahiy aracılığı ile bilgi sahibi olanlar. Daha önce kendilerine kitap verilenler. Âyetteki ilim kelimesinden kasıt vahiydir. Kur'an, ilim kelimesini daha çok "vahiy" anlamında kullanmaktadır. 2- Tam bir teslimiyet.

17:108. Ve derler ki: "Rabb'imiz her şeyden yücedir. Rabb'imizin uyarısı kesinlikle gerçekleşecektir."

17:109. Onlar, ağlayarak çeneleri üzerine kapanırlar.¹ Bu onların hûşûlarını² artırır.

1- Çenesi üzerine kapanma bir saygı gösterme deyimidir. 2- Bilinçlerini, saygılarını, duyarlılıklarını ve içtenliklerini.

17:110. De ki: "İster Allah diye çağırın ister Rahmân diye çağırın. Hangisiyle çağırırsanız çağırın en iyi isimler O'nundur." Sâlatında¹ ne fazla yükselt ne de fazla kıs.² Bu ikisi arasında bir yol tut.

1- Dânda, Allah'tan yardım isteyişinde. 2- Sesini.

17:111. Ve de ki: "Hamd,¹ çocuk edinmeyen Allah'a özgüdür. O'nun mülkte² ortağı yoktur. O'nun acizlikten dolayı bir veliye³ de ihtiyacı yoktur." O'nu tam bir yüceltme ile yücelt.

1- Bütün övgüler. 2- Egemenlikte. 3- Yardımcıya, destekleyiciye.

Kadık, doğulu, gıllı, sağ, sağlam, kitap, insanlara anlatırken bağırıp sığmadan, sakın bir üslupla anlat
yönetim de ortağı yoktur. Adaletin dışına çıkarak yönetiminde ona ortak koymakla haksız o adaleti emreder.

Kurandaki İman, kofar, şirk, şak, zekat, terhi, zikir gibi kavramlar gestikler bağlamının tananıyla uyumlu şekilde bir şekilde yorumlandığında ortaya çıkan din, mevcut tüm dinî yorumlardan mantıklı, tutarlı ve istin ve istin geliyor.

18. KEHF SÜRESİ

[İniş sırası: 69, Mekki, 110 âyet.

Adını 9. âyetindeki "Kehf/büyük mağara" kelimesinden almıştır.

Mekke dönemi ortalarında inmiştir.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

18:1. Hamd, kendisinde hiçbir çelişki olmayan Kitâp'ı indiren Allah'a aittir.
1- Bkz. 17:44. âyetin 2. dipnotu.

18:2. Dosdoğru bir gözetici olarak; şiddetli azâba karşı uyarmak, **erdemli ve doğru davranışlarda bulunan** Mü'minlere, en iyi karşılığın onların olduğunu müjdelemek için katından indirdi.

18:3. Onlar, orada¹ ebediyen kalıcıdır. **Mü'minler**
1- Cennet'te.

18:4. Ve "Allah, çocuk edindi." diyenleri uyarmak için. **Kötü örnek**

18:5. Buna dair kendilerinin de atalarının da hiçbir bilgileri yoktur. Çok büyük söz ediyorlar. Yalandan başka bir şey söylemiyorlar.

18:6. Onlar, bu söze inanmıyorlar diye, onların durumlarına üzüntünden neredeyse kendini harap edeceksin!

18:7. Biz, **hangisinin daha iyi şeyler yapacağına sınav olsun diye, yeryüzünde olan şeyleri ilgi çekici yaptık.**

18:8. Yeryüzünde olan güzellikleri kupkuru toprak haline getireceğiz.

18:9. Yoksa sen, Kehf¹ ve Rakîm² Ashâbı'nın³ Bizim en şaşılacak âyetlerimizden⁴ olduklarını mı sandın?

1- Mağara. 2- Yazıt/kitâbe/yazılı levhâ arkadaşlarının. 3- Arkadaş. 4-Mucize, ibret, kanıt.

18:10. Gençler, mağaraya sığındıkları zaman şöyle demişlerdi: "Rabb'imiz, bize kendi katından bir **rahmet ver. İşimizde doğru olanı** yapma bilinci lütfet."

18:11. Böylece onları yıllar yılı mağarada dış dünyadan habersiz yaptık.

18:12. Sonra iki gruptan hangisinin kaldıkları süreyi daha iyi hesapladığını ortaya çıkarmak için, onları tekrar uyandırdık. ??

18:13. Biz, sana onların hikâyesini bütün gerçekliği ile anlatıyoruz. Onlar Rabb'lerine î mân eden gençlerdi. Biz de onlara **hidâyeti**¹ arttırdık.

1- Doğru yola yönelme bilinçlerini.

18:14. Onların kalplerini pekiştirdik. Kıyam ederek¹: "Bizim Rabb'imiz, göklerin ve yeryüzünün Rabb'idir" dediler. "**Ondan başkasını asla ilâh diye çağırma**ız. Yoksa kesinlikle saçmalamış oluruz."

1- Müşrik yönetime başkaldırarak.

18:15. "İşte bunlar, O'nun yanı sıra ilâhlar edinenler bizim halkımızdır. Onların ilâhlığını gösteren açık bir yetki belgesi getirselerdi ya! Allah'a karşı yalan uydurandan **daha zâlim kim olabilir?**"

18:16. "Mademki onlardan ve Allah'tan başka kulluk¹ ettikleri şeylerden ayrılmayı tercih ettiniz, o halde mağaraya sığın ki, Rabb'iniz size rahmetini açsın ve size destek olarak işlerinizi kolaylaştırsın."

1- Bkz. 16:75. âyetin dipnotu.

18:17. Onlar, mağaranın geniş bir dehlizinde bulunurlarken, Güneş'in doğduğu zaman, mağaralarından sağa tarafa yöneldiğini, battığı zaman da sol tarafa doğru onları makaslayıp geçtiğini görürsün.¹ Bu Allah'ın âyetlerindendir.² Allah, **kimi doğru yola** iletirse,³ işte o doğru yolu bulmuştur. Kimi de **sapkınlıkta** bırakırsa,³ artık onun için yol gösteren bir veli⁴ bulamazsın.

1- Güneş hiçbir durumda onların üzerlerine vurup onları rahatsız etmiyor. 2- Mucizelerindendir. 3- Bkz. 16:93. âyetin 3. dipnotu. 4- Bkz. 11:113. âyetin dipnotu.

18:18. Uykuda oldukları halde sen onları uyanık sanırsın. Ve biz onları sağ yanlarına ve sol yanlarına çeviririz. Köpekleri de avluda ön ayaklarını öne doğru uzatmıştı. Eğer sen onlarla karşılaşıydın, gerisin geri kaçırdın. Ve korkudan ürperirdin.

→ Sağa/sola dönen bir şeyin içindeler. İçerde zaman farklı, dışarda farklı akıyor.

18:19. Onları uyandırdık ve böylece birbirlerine sormaya başladılar. Onlardan birisi şu soruyu sordu: "Ne kadar kaldınız?" "Bir gün veya günün bir bölümü kadar." dediler. Kimisi de: "Ne kadar kaldığınızı Rabb'iniz bilir." dedi. "Sizden birisini, gümüş paranızla şehre gönderin. Hangi yiyeceği seviyorsanız ondan yiyecek getirsin. Ve sizi kimseye sezdirmemeye dikkat etsin."

18:20. "Onlar sizi fark ederlerse, sizi taş tutarlar veya kendi milletlerine¹ döndürürler. O zaman, kesinlikle ebediyen kurtuluşa eremezsiniz."
1- Bir halkın sahip olduğu uygarlık, inanç sistemi, yaşam biçimi, yol, sünnet. Kimi çeviriler millet kelimesine "din" anlamı vermektedir bu doğru değildir.

18:21. Böylece, Allah'ın verdiği sözün gerçek olduğunu, o Sâ'at'in¹ kesin olduğunu bilmeleri için onları haberdar ettik. O zaman, onların durumu hakkında aralarında tartışıyorlardı. "Onların üzerlerine bir bina yapın; onların Rabb'leri, onları daha iyi bilir." dediler. Düşünceleri kabul edilenler: "Onların üzerlerine bir mescid yapalım." dediler.

1- Kıyâmet.

18:22. "Onlar üç kişidir, dördüncüsü köpekleridir." diyecekler. Gayba taş atar gibi¹ "Beş kişidir, altıncısı köpekleridir." diyecekler, "Yedi kişidir, sekizincisi köpekleridir." diyecekler. De ki: "Onların sayılarını Rabb'im bilir. Onları pek az kimseden başkası bilmez." Onlar hakkında, Kur'an'ın verdiği bilgi dışında onlarla tartışma. Onlar hakkında tartışan hiç kimseden de bir açıklama isteme.

1- Gerçek bilgiye sahip olmadan, zanda bulunarak.

18:23. Hiçbir şey için, "Ben, yarın bunu kesinlikle yapacağım." deme.

18:24. Ancak, "Allah'ın dilemesiyle yapacağım." de. Ve unuttuğun zaman Rabb'ini an. Ve "Umulur ki Rabb'im beni en doğru olanı yapmaya yöneltir." de.

18:25. Onlar, mağaralarında, üç yüz yıl kaldılar ve dokuz yıl ilave ettiler.¹
1- Bu sayı, tahmin yürütenlere aittir. Zira bir sonraki âyette böyle olduğu anlaşılmaktadır. Böyle tahmin edenlere bir sonraki âyette cevap verilmektedir.

18:26. De ki: "Onların ne kadar kaldıklarını en iyi Allah bilir." Göklerin ve yerin bilinmezi yalnızca O'na aittir. En iyi gören ve en iyi işiten O'dur! Onlar için O'ndan başka veli¹ yoktur. O, hükümrânlığına² kimseyi ortak etmez.

1- Bkz. 11:113. âyetin dipnotu.

18:27. Ve sen, Rabb'inin Kitâp'ından sana vahyedileni oku! O'nun kelimelerini¹ değiştirecek yoktur. O'ndan başka sığınacak da bulamazsın.
1- Takdir edilmiş hüküm. "Allah'ın kelimeleri" deyişi "Allah'ın sözleri" anlamını değil, Allah'ın yarattığı evreni, sonsuz, sınırsız mutlak yaratma gücünü ve ilmini ifade etmektedir.

18:28. Sabah akşam¹ O'nun yoluna yönelerek, Rabb'ine çağrıda bulunanlarla beraber olmada sabırlı ol. Dünya hayatının çekiciliğine kanarak gözlerini onlardan ayırma. Kalbini² zikrimizden gafil kıldığımız³, tutkularına uymuş, işi aşırılık olan kimseye boyun eğme⁴.
1- Her zaman, sürekli, gün boyu. 2- Bkz. 9:125 âyetin dipnotu. 3- Öğütlerimizi, hatırlatmamızı umursamayanları. 4- Toplumun ileri gelenlerinin beğenisi için, yoksul, yoksun ve güçsüz olanları ikinci planda bırakacak bir davranış içine girme (Bkz. 6:52).

18:29. De ki: "Hakk¹ Rabb'inizdendir. O halde dileyen imân etsin, dileyen küfretsinsin." Kuşkusuz Biz, zâlimler için bir ateş hazırladık. Çadır gibi onları kuşatan. Eğer yardım isterlerse, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su yağdırılır. O ne kötü bir içecektir! Ve ne kötü bir barınma yeridir.

1- Gerçeği kesin olarak bildiren mesaj, gerçek doğruluk. Gerçeklik. Bir şeyin aslı ve esası.

18:30. Gerçek şu ki; imân edip sâlihât¹ yapanlara gelince, Biz, iyi bir iş yapan hiç kimsenin yaptığını karşılıksız bırakmayız.

1- Bkz. 16:97. âyetin dipnotu.

18:31. İşte onlara Adn Cennetleri vardır. Onların içinden nehirler akar. Orada, altından bileziklerle süslenirler. İnce ve kalın ipekten yeşil elbiseler giyerler. Orada tahtlar üzerine yasanırlar. Ne güzel bir karşılık ve ne iyi bir ağırlanma yeri!

- 18:32. Onlara iki adamın durumunu örnek ver. Bunlardan birine her türlü üzümünden iki bahçe yaptık. Ve bu iki bahçenin çevresini hurmalıklarla donattık. Aralarında da ekinlikler bitirdik.
- 18:33. İki bahçenin ikisi de hiçbir şey eksik bırakmadan meyvelerini verdi. Ve aralarında bir nehir akıttık.
- 18:34. Ve onun serveti oldu. Arkadaşı ile konuşurken: "Ben malca senden daha zenginim, insân sayısınca da senden daha güçlüyüm." dedi.
- 18:35. Ve o kendisine yazık ederek bahçesine girdi: "Ben, bunun hiçbir zaman yok olacağını sanmıyorum." dedi.
- 18:36. "Kıyâmetin kopacağını sanmıyorum. Eğer böyle bir şey olur da Rabb'ime döndürülürsem, mutlaka orada bundan daha hayırlısını bulurum."
- 18:37. Tartışmaya girdiği arkadaşı ona: "Seni topraktan, sonra bir nut-feden yaratan, sonra da seni insân şekline sokana nankörlük mü ediyorsun?"
- 18:38. "Oysa benim Rabb'im Allah'tır. Ve ben Rabb'ime kimseyi ortak koşmam."
- 18:39. "Her ne kadar beni mal-mülk ve evlat bakımından eksik görüyor-san da bahçene girdiğin zaman: "Allah ne dilerse o olur, Allah'tan başka hiçbir güç yoktur, deseydin ya!"
- 18:40. "Belki Rabb'im, bana senin bahçenden daha hayırlısını verir. Ve seninkinin üzerine de gökten felaketler gönderir de verimsiz, kupkuru bir toprak olur."
- 18:41. "Veya onun suyu yerin dibine çekilir de artık onu çıkarmaya asla gücün yetmez."
- 18:42. Onun ürünleri kusatılıp bitirildi. Ve çardakları üzerine yıkılmıştı. Yaptığı harcamalara üzülererek ellerini ovuştururken, "Keşke ben Rabb'ime hiçbir şeyi ortak koşmasaydım." diyordu.
- 18:43. Allah'tan başka kendisine yardım edecek kimseler olmadı. Ve kendi kendisini de koruyamadı.
- 18:44. İşte bu durumda velilik, gerçek olarak yalnızca Allah'a aittir. O, ödüllendirme bakımından da en hayırlı olandır. Sonuç bakımın-dan da en hayırlı olandır.

→ kâfirin hıncına göre onlara
Zâlimlerin hıncına göre onlara
mânevî etmeyin

- 18:45. Dünya hayatının neye benzediğine dair şu örneği ver: o, gökten indirdiğimiz su ile yeryüzünde yeşeren ve daha sonra çer çöp olup rüzgârla sağa sola savrulan bitki gibidir. Allah'ın Her Şeye Gücü Yeter.
- 18:46. Mal ve çocuklar, dünya hayatının süsüdür. **Kalıcı olan iyi işler ise Rabb'inin yanında daha değerlidir.** Ümit bağlama yönünden de daha değerlidir.
- 18:47. O Gün dağları yürüteceğiz. Ve yeryüzünü dümdüz görürsün. Hiç kimseyi bırakmaksızın onların tamamını¹ mahşerde toplarız.
1- Tüm ölüleri.
- 18:48. Saf saf Rabb'ine arz olunacaklar. "Ant olsun ki siz, ilk yarattığımız gibi Bize geldiniz. Hayır, size yaptığımız uyarıları, gerçekleştirme-yeceğimizi sanıyordunuz."
- 18:49. Ve kitâp ortaya kondu. O zaman suçluların onda olanlardan ür-perdiklerini görürsün. "Eyvah bize! Bu nasıl bir kitâp ki, **büyük-küçük saymadık hiçbir şey bırakmamış.**" derler. Yaptıkları her şeyi hazır buldular. Senin Rabb'in, **hiç kimseye haksızlık yapmaz.**
- 18:50. Hani! Biz, meleklerle, "Âdem'e secde edin." demiştik. İblîs hariç hepsi secde etmişti. O cinlendendi. Böylece Rabb'inin sözünden **dışarı çıktı.** Benim yanı sıra, onu ve soyunu evliya mı ediniyor-sunuz? Oysa onlar sizin düşmanınızdır. **Zâlimler için ne kötü bir tercihtir bu!**
- 1- Bkz. 17:61. âyetin dipnotu. 2- Bkz. 11:113. âyetin dipnotu.
- 18:51. Ben onları¹ göklerin ve yeryüzünün yaratılışına ve kendilerinin yaratılışına tanık tutmadım.² Ve Ben **saptıranları** yardımcı edinmedim.
1- İblîs ve soyu. 2- İblîs ve soyu kendi yaratılışlarına tanık tutulmazlar-ken; insân ve soyu kendi yaradılışına tanık tutulmuştur (Bkz. 7:172). Yani Allah, insânı yaratırken onun benliğine, yaratıcıyı idrak etme güdüsünün yerleştirildiğini; insânın yaradılış özünde Allah'ı tanıma ve idrak etme yeteneğinin kodlanmış olduğunu ifade etmektedir.
- 18:52. O Gün Allah, "Benim ortaklarım olarak sandıklarınızı haydi ça-ğırın." der. Sonra onları çağırdılar fakat onlar, kendilerine cevap vermedi. Ve Biz onların aralarına aşılmaz bir engel koyduk.

→ Benim ilâhlerim den saptıranları
gizli ilâhlerim
gizli ilâhlerim

18:53. **Mücrimler**¹ ateşi görünce, ona düşeceklerini anlarlar. Ancak ondan bir kaçış yolu bulamazlar.

1- Suçlu. Hakikât ile bağı koparmış. Mücrim, "basit suçlu" anlamında değil, Kâfir, nankör, Müşrik, şakın olmayı da kapsan "suçların hepsini içine alan, onların toplamını ifade eden" bir kavramdır.

18:54. Ant olsun ki Biz, bu Kur'an'da her türlü örneği farklı farklı açıklamalarla verdik. Ne var ki insân bilir bilmez her şeye karşı çıkmayı çok sevmektedir.

18:55. Kendilerine doğru yolu gösterici geldiği zaman; insânları, Rabb'lerinin bağışlamasını dilemekten ve imân etmekten alıkoyan şey, kendilerinden öncekilerinin başına gelenlerin, kendi başlarına da gelmesini ya da azâpla karşı karşıya gelmeyi beklemeleridir.

18:56. Biz, Resûlleri ancak haberdar ediciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Kâfirler ise **Hakk'ı Bâtıl ile ortadan kaldırmak için mücadele ediyorlar**. Ve onlar, âyetlerimizi ve uyarıldıkları şeyleri alaya alırlar.

18:57. Rabb'inin âyetleriyle öğüt verildiği zaman onu dikkate almayan ve **yapıp ettiklerini önemsemeyen** kimseden **daha zâlim kim** vardır? Biz, böylelerinin kalplerinin üzerine, gerçeği düşünüp kavramayı engelleyen bir örtü, kulaklarına da ağırlık koyduk. Sen onları doğruya yöneltmeye çalışsan da artık asla doğru yola dönmezler.

18:58. Bununla beraber, rahmet sahibi Rabb'in çok bağışlayıcıdır. Eğer O, **yaptıkları yüzünden onları** hemen hesaba çekseydi, kesinlikle onlara azâbı hemen verirdi. Aksine onlar için belirlenmiş bir zaman vardır. Onlar, O'ndan başka sığınılacak bir yer asla bulamazlar.

18:59. **İşte zûlm ettikleri zaman yok ettiğimiz beldeler**. Biz onların yok edilmeleri için de bir zaman belirlemiştik.

18:60. Bir zamanlar Mûsâ, genç arkadaşına: "İki denizin birleştiği yere ulaşıncaya kadar yoluma devam edeceğim veya uzun zaman gitmeye devam edeceğim." demişti.

18:61. İkisinin arasının¹ birleştiği yere ulaştıklarında hûtlarını² unuttular. O da denizin derinliklerine doğru kendi yolunu tuttu.

1- İki denizin. 2- Balıkların.

18:62. Epey bir mesafe aldıktan sonra, genç arkadaşına, "Yolculuğumuz nedeniyle iyice yorulduk, haydi sabah yemeğimizi getir." dedi.

18:63. "Tüh! Şu işe bak! O kayanın yanında durduğumuzda ben hûtu¹ unuttum; şeytân hatırlamama engel oldu. O da şaşılacak bir şekilde denizde kendisine yol tuttu."

1- Balığı.

18:64. "Hemen oraya dönmeliyiz" dedi. Ve izlerini takip ederek geri döndüler.

18:65. Derken katımızdan, kendisine bir rahmet verdiğimiz ve tarafımızdan bir ilim¹ öğrettiğimiz Bizim kullarımızdan bir kul² buldular.

1- Kelimesi kelimesine, "ilm-i ledun." "Ledun" kelimesi, kimi dünya dinlerinde gnosıs (gizli, özel bilgi, sır) olarak tanımlanan biçimiyle "tasavvuf dininde" de bilgi türü olarak, "ilm-i ledun" olarak yer almaktadır. Tasavvuf dinini, ilm-i ledunu "hiçbir çaba olmaksızın, Allah'ın, kimilerinin kalbine doğrudan bilgi yükleme" olarak tanımlamaktadır. Oysaki "ledun" kelimesi Kur'an'ın onlarca âyetinde (Örn.18:76) olduğu gibi, "mekân zarfı" olarak; tarafında, yanında, katında anlamlarına gelmektedir. 2- Çeşitli kaynaklara dayanılarak "Hızır" olarak adlandırılan "bir kul'un kim olduğu bilgisi Kur'an'da yer almamaktadır. Hızır kelimesi Kur'an'da yer almadığı halde, Kur'an'da "kullarımızdan bir kul" olarak geçen kulu, Kur'an dışı geleneksel anlayış, Kur'an dışı inançların etkisinde kalarak "Hızır" olarak anmaktadır.

18:66. Mûsâ ona: "Sana öğretilen **doğru yoldan gitme bilgisini** bana da **öğretmen için**, sana tâbi olabilir miyim?" dedi.

18:67. "Sen, benimle beraber olmadıkça **sabretmeye** asla güç yetiremezsin."

18:68. "Haberdar edilerek **iç yüzünü kavrayamadığın şeye** nasıl **sabredebilirsin?**"

18:69. "İnşâallah beni sabırlı bulacaksın ve **senin hiçbir işine karşı çıkmayacağım**." dedi.

18:70. "O halde, eğer bana uyacaksan, hakkında bir açıklama yapıncaya kadar bana hiçbir şey hakkında soru sorma." dedi.

18:71. Bunun üzerine yürüdüler. Nihâyet bir gemiye bindiklerinde onu deldi. Mûsâ: "İçindekilerini boğmak için mi onu deldin? Gerçekten sen şaşılacak bir iş yaptın." dedi.

18:72. "Gerçek şu ki sen benimle birlikte olmada sabretmeye asla güç yetiremezsin dememiş miydin?"

18:73. "Unutmuş olmamdan dolayı beni kınama ve bu işimden dolayı güçlük çıkarma." dedi.

18:74. Tekrar yola koyuldular. Nihâyet bir delikanlıya¹ rastladılar. Onu öldürdü. "Bir cana karşılık olmaksızın zekiyye² bir canı öldürdün mü? Gerçekten dehşet verici bir şey yaptın!"

1- Kelimesi kelimesine, Ğulâm. Ğulâm, anneye babaya nispetle evlat anlamındadır. Çocuğun yaşı ne olursa olsun kırk yaşında olsa bile anne ve babaya nispet edildiğinde evlat, yani çocuk olarak tanımlanmaktadır. Ğulâm kelime olarak oğlan, evlat, delikanlı, çocuk, uşak, hizmetli, ergenlik çağı anlamlarına gelmektedir. Kimi çevirilerde çocuk diye çevrilen "ğulâm" kelimesi, bu âyette delikanlı anlamında olup, yaşlı anlamındaki "şeyh" kelimesinin zıddıdır. Dolayısı ile öldürülen kimse çocuk değil delikanlı yaşı birisidir. Ğulâm kelimesinin delikanlı, genç anlamına geldiği bu sûrenin 82. âyetinde açıkça ifade edilmektedir. 2- Masum. Bu ve onlarca âyette geçtiği gibi "zekât" arınmak, daha temiz olmak, yücelmek demektir.

— 15. Bölümün Sonu —

18:75. Sana, "Sen, kesinlikle benimle birlikte olmaya sabretmeye asla güç yetiremezsin, demedim mi?" dedi.

18:76. "Eğer bir daha sana bir şey sorarsam, artık benimle arkadaşlık etmezsin! Tarafımdan¹ yeterince özür dilemede bulundum."

1- Ledun (tarafımdan) kelimesi ile ilgili Bkz.18:65. âyetin dipnotu.

18:77. Yeniden yola koyuldular. Bir kasabaya varınca, karşılaştıkları halktan yiyecek istediler. Ne var ki onlar, kendilerini misafir etmekten kaçındılar. Derken orada yıkılmak üzere olan bir duvar buldular. Hemen onu düzeltti. Mûsâ: "Eğer isteseydin elbette bunun için bir ücret alırdın." dedi.

18:78. "İşte bu yollarımızın ayrılma vaktidir. Sabırlı olmaya güç yetiremediğin şeylerin içyüzünü sana açıklayacağım." dedi.

18:79. "O gemi, geçimini denizden sağlayan yoksul kimselere aitti. Gemiye hasarlı göstermek istedim, zira onların ilerisinde bütün gemileri gasp eden bir hükümdar vardı."

18:80. "Delikanlıya gelince, anne ve babası Mü'min kimselerdi. Onları azgınlığa ve Küfre sürüklemesine rızamız olmadı."¹

1- Zor kullanarak, baskı yaparak anne ve babasını azgınlığa ve küfre sürüklemekte oluşunu samimiyetle biliyorduk. Anlaşılan odur ki; söz konusu âlim/bilen kul o yörede yaşayan ve yaşadığı bölgede olup bitenlere yakından tanık olan birisidir. Delikanlıyı ve delikanlının anne ve babasına inançlarından dolayı nasıl baskı yaptığını, nasıl zulmettiğini içtenlikle/yakından bilen birisidir. Âyetteki hûşû kelimesi, âlim kulun olup bitenleri çok iyi bildiği ve bilgisinden emin olduğu anlamındadır. Zaten âyete literal olarak dil bilgisi kuralları açısından da gelecek zaman anlamı verilemez. Çünkü "يُرْهَقُهُمَا" "en yurhikahumâ" mastardır ve mastarlar isim grubundan oldukları için şimdiki zaman kipindedirler. Âyet, gelecekte olacak olan bir şeyden değil oluyor olan; olmakta olan bir durumdan söz etmektedir. Âyete gelecekte olacak bir şeymiş gibi anlam verilmesi yanlıştır. Ayrıca âyette geçen haşiye kelimesinin anlamı korkmak değil, hûşûdur, yani içtenliktir. En ilkel olanı da dâhil, yeryüzünün hiçbir hukuk sisteminde olmayan, gelecekte işlenecek bir suçta ceza vermeyi, Allah'ın uygun görmüş olabileceğini varsaymak Allah'a iftira atmaktır.

18:81. "Böylece onların Rabb'lerinin, onu, ondan daha hayırlı, daha zekât¹ ve merhamete daha yakın olanla değiştirmesini istedik."

1- Daha temiz.

18:82. "Duvar ise o şehirde iki yetim genç aitti. Ve onun altında, onlara ait bir servet vardı. Babaları iyi bir kimseydi. İşte onun için Rabb'in, onların erginlik dönemine erişmesini ve - Rabb'lerinden bir rahmet olarak- serveti çıkarmalarını istedi. Ve ben onu kendiliğimden bir iş olarak yapmadım. İşte senin sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin açıklaması budur."¹

1- Bu kıssanın önemli mesajlarından birisi de şudur: Bir konuda kesin olarak doğru bilgi sahibi olunmadan, bir şeyin nedeni kesin olarak bilinmeden yargıda bulunmak doğru değildir. Mûsâ Nebi, nedenini bilmediği her üç konuda da tanık oldukları ile yargıda bulunmuş ve yanılmıştır.

Örneğin birisini bıçaklayarak öldüren bir kimseyi gördüğümüzde ona hemen katil deriz. Neden böyle deriz? Çünkü öldürürken gözlerimizle gördük. Oysaki neden öldürdüğünü öğrendiğimizde belki de katil dediğimiz kimseye bu kez kahraman diyeceğiz. Hatta ona yardım bile etmek isteyebiliriz. Onun için bir şeyin nedenini bilmeden, doğruluğundan emin olmadan sonuç üzerinden yargıda bulunmak -isabet edilse bile- doğru değildir.

18.83. Sana, Zu'l-Karney'n'den¹ soruyorlar. De ki: "Size ondan bir konu anlatacağım."

1- Zu'l-Karney'n kelimesi iki boynuz sahibi demektir. Zu'l-Karney'n'in kim olduğu konusunda Kur'an bir bilgi vermemektedir.

18.84. Doğrusu Biz, onu yeryüzünde güçlendirdik ve ona her şeyden bir sebep¹ verdik.

1- Sonuca ulaşmayı sağlayacak şey.

18.85. Böylece bir sebebe tâbi oldu.

18.86. Nihâyet o, Güneş'in battığı yere vardığı zaman, onu koyu bir suda batıyor buldu. Bir de bunun yanında bir halkla karşılaştı. "Ey Zu'l-Karney'n! Dilersen onları cezalandırırsın, dilersen onlara iyilik edersin." dedik.

1- Ya zülmederek zâlim olursun ya da adil davranarak, iyi bir kimse olursun.

18.87. Zu'l-Karney'n: "Kim zülmederse ona azâp edeceğiz. Sonra Rabb'ine döndürülür. Böylece ona daha şiddetli bir azâpla azâp edilir." dedi.

18.88. "Kim î mân eder ve sâlihâtı¹ yaparsa, en iyi karşılık onundur. Biz, ona her türlü kolaylığı göstereceğiz."

1- Bkz. 16:97. âyetin dipnotu.

18.89. Sonra bir sebebe¹ tâbi oldu.

1- Amacına ulaştracak bir yola koyuldu.

18.90. Nihâyet Güneş'in doğduğu yere vardığı zaman, onu, kendilerini Güneş'e karşı koruyacak bir örtü yapmadığımız bir halkın üzerine doğarken buldu.

18.91. İşte böyle! Biz, onun yanında olan şeyleri bilgimizle kuşatmıştık.

18.92. Sonra bir sebebe tâbi oldu.

18.93. Nihâyet iki set arasına ulaştığı zaman, onların yanı başında neredeyse hiç söz anlamayan bir halkla karşılaştı.

18.94. "Ey Zu'l-Karney'n! Şüphesiz Ye'cûc ve Me'cûc yeryüzünde fesat çıkaranlardır. Onun için, onlarla bizim aramıza ücreti mukabilinde bir set yap, olmaz mı?" dediler.

18.95. "Rabb'im, beni içinde bulundurduğu imkânlar daha hayırlıdır." dedi. "Şimdi bana güç verin de sizinle onların arasına çok sağlam bir engel yapayım." dedi.

18.96. "Bana demir parçaları getirin. İki dağın arası eşit seviyeye gelinceye kadar körükleyin." dedi. Onu bir ateş haline getirince, "Bana erimiş bakır getirin, onun üzerine dökeceğim." dedi.

18.97. Artık onu aşmaya ve yarıp geçmeye güç yetiremediler.

18.98. "Bu Rabb'imden bir rahmettir. Ama Rabb'im uyarısı¹ gerçekleştiği zaman, onu yerle bir eder. Ve Rabb'im uyarısı gerçektir." dedi.

1- Sözü edilen/karar verilen an.

18.99. O Gün¹ onları terk ederiz. Dalga dalga birbirlerine karışırlar. Ve Sûr'a üfürülür. Hepsini bir araya toplarız.

1- Hesap sorma günü, yalnızca Allah'ın belirlediği ilke ve kuralların geçerli olduğu gün.

18.100. O Gün Cehennem'i Kâfirlere sunarız, tam bir sunuşla.

18.101. Ki onlar, bizim zikrimize¹ karşı gözleri kapalı ve işitmeye tahammülü olmayanlardır.

1- Hatırlatıcımıza, öğüdümüze.

18.102. Yoksa Kâfirler, Benim yanı sıra evliya¹ edinebileceklerini mi sandılar? Biz, Cehennem'i Kâfirlere bir ikram olarak hazırladık.

1- Bkz. 11.113. âyetin dipnotu.

18.103. De ki: "Size, yaptıklarından dolayı en çok kayba uğrayanları ha-

ber verelim mi?"

18:104. "Onlar, dünya hayatında iyi işler yaptıklarını sanırlarken, yaptıkları boşa gitmiş olan kimselerdir."

18:105. İşte onlar, Rabb'lerinin âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenlerdir. Bu nedenle onların bütün yaptıkları boşa gitmiştir. Artık Kıyâmet Günü onlara hiçbir değer vermeyiz.

18:106. Küfretmeleri, âyetlerimi ve Resûllerimi alaya almaları nedeniyle onların cezaları Cehennem'dir.

18:107. İmân edip, sâlihâtı yapanların ikramı Firdevs Cennetleridir.

18:108. Orada devamlı kalırlar. Asla ayrılmak istemezler.

18:109. De ki: "Rabb'immin kelimeleri¹ için denizler ve bir o kadar daha deniz mürekkep olsa; Rabb'immin kelimeleri bitmeden denizler biterdi.

1- Takdir edilmiş hüküm. "Allah'ın kelimeleri" deyiimi "Allah'ın sözleri" anlamını değil, Allah'ın yarattığı evreni, sonsuz, sınırsız mutlak yaratma gücünü ve ilmini ifade etmektedir.

18:110. De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir beşerim. Sizden farkım; bana, ilâhınızın ancak tek ilâh olduğu vahyedilmiş olmasıdır. Onun için her kim Rabb'ine kavuşmayı umuyorsa, sâlihâtı yapsın ve Rabb'ine kullukta¹ hiç kimseyi ortak koşmasın."

1- Bkz. 18:16. âyetin dipnotu.

Handwritten notes in blue ink:

- adil olur, paylaşın hak zengin zülmetsizlik
- suğların cezası olduğu inandırdık - lağı lala suğ işleyişler
- dünyadaki toplumlarındaki zülm, fesat, yozlaşma, haksızlık, adaletsizlik, kötülükler, istikrar, ıslah etmek için birlik olup çalışanlar, sözün ten üretenler, sistemleri ıslah edenler, bunu yaparken kitapları paylaşmayan, katalardan gelen zâbentler (putları), kimseyle aklarına bakmayanlar.
- Kitaptaki ilkelerden habir kıl / kurun / kavran (put) adını sapmasın
- İman
- adalet, iyilik, doğruluk, paylaşma, barış

19. MERYEM SÛRESİ

[İniş sırası: 44, Mekki, 98 âyet.

Adını sûrede geçen "Meryem" kıssasından almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

19:1. Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd.

19:2. Rabb'inin, kulu Zekeriya'ya rahmetinin zikridir.¹

1- Öğütüdür.

19:3. O, içten bir seslenişle Rabb'ine seslenmişti.

19:4. "Rabb'im! Gerçekten ben iyice güçten kesildim. Saçım başım ağardı. Ve Rabb'im, Sana ettiğim dâualarım hiç karşılıksız kalmadı."

19:5. "Gerçekten, benden sonra yerime geçeceklerden çok endişeliyim. Hanımım da kısır. Onun için bana katından bir veli¹ bağışla."

1- Yerime geçecek, destekleyici, yardımcı birini lütfet.

19:6. "Bana ve Ya'kûb soyuna mirasçı olsun. Rabb'im, onu hoşnut olunan kıl."

19:7. "Ey Zekeriya! Biz, sana ismi Yahya olan ve daha önce dengi görülmemiş bir oğul müjdeliyoruz."

19:8. "Rabb'im! Hanımım kısır, ben de ayakta duramayacak kadar yaşlanmışken, benim nasıl bir oğlum olabilir?" dedi.

19:9. "Haklısın, ne var ki senin Rabb'in böyle olmasını buyurdu." Ve "Bu Benim için kolaydır. Bundan önce de seni, sen hiçbir şey değilken yarattım." dedi.

19:10. "Rabb'im! Bana bir âyet¹ ver!" dedi. "Senin âyetin,² sapasağlam olduğun halde aralıksız üç gece³ insânlarla konuşmayacak olmandır."⁴ buyurdu.

1- Belirti göster. 2- Belirtin. 3- Üç gün, üç gece (3: 41). 4- Konuşma sorunun olmadığı halde üç gün boyunca konuşamayacak olmandır, dilinin tutulmasıdır.

19:11. Bunun üzerine mihraptan¹ halkının karşısına çıktı. Onlara, sabah akşam tesbih² etmelerini vahyetti.³

1- İbadethaneden. 2- Allah'ın, her türlü kusur ve eksiklikten arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranmasıdır. Allah'ı şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir (20:130). Tesbihi, bazı sözlerin (Subhanallah, Elhamdülillah vb.) belli sayılarla tekrar edilmesine indirgemek hurafeden başka bir şey değildir. 3- İşaret diliyle anlattı.

19:12. "Ey Yahyâ! Kitâp'ı kuvvetlice tut¹." O henüz çocukken ona hikmet² verdik.

1- Onun buyruklarına samimiyetle uy. 2- Yanlışla, sapkınlığa engel olmak bilgisi, bilgeliği. Sağlıklı düşünmek, gerçeği kavramak, doğru yargıda bulunmak yetisi. En doğru yöntem.

19:13. Tarafımızdan yumuşak kalplilik ve zekât¹ verdik. Ve o, takvâ² sahibi oldu.

1- Zekât, arınmak, arındırmak demektir. Benliğin her türlü kötülükten arınması, temizlenmesi, arı duru hale gelmesi demektir (2:43; 19:13, 31; 18:81; 20:76; 23:4; 41:7). "Zekât vermek" terkinin anlamı, malı yardımda bulunmak değildir. Bir terkip olarak, arınmış, temizlenmiş, arı duru hale gelmiş bir benlikle Allah'ın emirlerine tâbi olmak demektir. 2- Takvâ, korunmak demektir. Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak fucûr, günah, kötü, zararlı ve tehlikeli şeylere karşı kendisini korumak ve güvene almaktır. Takvâ, kelime anlamı olarak zarar verecek şey ile korunacak şey arasında konan engel demektir. Muttakî: Takvâ sahibi olan. Takvâ "Fucûr"un karşıtıdır (38:28; 91:8). Facir, fütursuzca günaha dalan, Hakk'tan Bâtıl'a sapan kimse demektir.

19:14. Anne ve babasına karşı birr¹ sahibiydi. Karşı çıkan ve asilik eden biri değildi.

1- İyi olan her şey, bütün iyilikler, bağış, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, gönül.

19:15. Doğduğu gün, öleceği gün ve canlı olarak yeniden diriltileceği gün onun üzerine selâm olsun.

19:16. Kitâp'ta Meryem'i de an! Hani o, ailesinden ayrılarak, doğu tarafında bir yere çekilmişti.

19:17. Sonra ailesi ile arasına bir perde çekti.¹ O zaman, ona rûhumuzu gönderdik. Ona normal bir beşer yapısında temessül etti.² 1- Onlardan ayrı bir yere çekildi. 2- Göründü. "Örnek verme" anlamına gelen "temessül" kelimesi "benzetmeyi" ifade eden "göründü" anlamına da gelmektedir.

19:18. "Senden Rahmân'a sığınırım. Eğer takvâ sahibi isen." dedi.¹ 1- Benden uzak dur, dedi.

19:19. "Ben sadece "Rabb'inin elçisiyim." dedi. "Sana tertemiz bir oğul armağan etmek için geldim."

19:20. "Benim nasıl bir oğlum olabilir? Bana kesinlikle bir beşer dokunmamışken. Ve ben kesinlikle iffetsiz değilim." dedi.

19:21. "İşte böyle." dedi.¹ Rabb'in: "O Bana kolaydır. Onu, insânlara bir âyet² ve Bizden bir rahmet kılacağız." dedi." Bunun böyle olması karara bağlanmıştır.³ 1- Rûh/elçi. 2- Mucize.

19:22. Ona hamile kaldı ve gözden uzak bir yere çekildi.

19:23. Sonra doğum sancısı onu bir hurma ağacının gövdesine sığınmaya mecbur etti. "Keşke bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim." dedi.¹

1- Bu sözler, doğum sancısı nedeniyle söylenmiş sözler değil, hamileliğin izahını nasıl yapacağını bilememenin verdiği sıkıntıyı ve üzüntüyü ifade eden sözlerdir.

19:24. Sonra altından¹ ona "Üzülme." diye bir ses geldi: "Rabb'in, senin alt tarafında² olanı şerefli³ kılmıştır."

1- Ağacın. 2- Rahminde. 3- "Seriyy" kelimesi; ark, dere, su yolu gibi anlamlara geldiği gibi; soylu, şerefli, değerli, seçkin, cömert, her şeyin iyisi, önder gibi anlamlara da gelmektedir. Bu âyetin çevirisinin, genellikle bu kelimedenden hareketle; "Rabb'in alt tarafından bir su arkı akıttı" şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. Meryem'in çaresizliğinin ve üzüntüsünün gereksizliğini ifade eden ve onu teselli edecek bir seslenişle: "Üzülme, sen çok şerefli, çok değerli, her şeyin en iyisi olan ve önder bir çocuk doğuruyorsun." demek istenmektedir.

- 19:25. "Hurma ağacını silkele. Üzerine olmuş taze hurmalar dökülsün."
 19:26. "Artık ye ve iç. Gözün aydın olsun! Eğer beşerlerden¹ biri ile karşılaşsan; ben Rahmân'a savm² adadım, bu nedenle bugün hiç kimse ile konuşmayacağım de."
 1- İnsânlardan. 2- Konuşmama (susma) orucu.

19:27. Sonra onu kucaklayarak halka getirdi. Dediler ki: "Ey Meryem! Doğrusu sen olmayacak bir şey yaptın."

- 19:28. "Ey Hârûn'un kız kardeşi!¹ Doğrusu senin baban kötü bir adam değildi. Annen de iffetsiz bir kadın değildi."
 1- "Hârûn'un Kız kardeşi" hitabından kasıt, "Hârûn Ehli/Hârûn soyundan/Kabilesinden" mensubiyetten kinayedir. Gelenek olarak kişinin ismi mensup olduğu soyun ünlü olan kimsesi ile anılıyordu.

- 19:29. Bunun üzerine, Meryem çocuğu işaret etti. Onlar: "Biz beşikteki bir çocukla nasıl konuşuruz?" dediler.¹
 1- Anlam zorlamaları ile bu âyete, "İnsânlar onu henüz genç bularak, "Biz daha dünkü çocukla nasıl konuşalım?" şeklinde anlam vermek doğru değildir. İsâ Nebî'nin beşikte konuşması gerçektir. 19:21. âyette de denildiği gibi bu olay bir mucizedir. İsâ Nebî'nin beşikte iken konuştuğu nu başka âyetler de bildirmektedir (3:46; 5:110).

- 19:30. "Kuşkusuz ki ben¹ Allah'ın kulu yım. Bana Kitâp verdi ve beni Nebî yaptı." dedi.

- 1- Nebi İsâ. *hizmeti silkelemleri yağıl- ması için salıhan (hak, adalet, doğruluk, paylaşma vs.) kitabı anlatıyor*

- 19:31. "Ve beni bulduğum her yerde mübarek¹ kıldı. Ve yaşadığım sürece bana salâtı² ve zekâtı³ tavsiye etti."
 1- Kutlu. 2- Salât, ibadete layık yegâne ilâhın Allah olduğuna inanmak, şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelme demektir. Bu yönelme: Sürekli destek olmak, dayanışmak, ilgi duymak, duyarlı olmak, izleyici kalmak, yanında yer almaktır. Salâtın diğer anlamları şunlardır: Ritüel salât (Namaz), dua etmek, din, havra. Salâtın hangi anlamı ifade ettiği, içinde yer aldığı ayet ve konu bağlamından rahatlıkla anlaşılabilir. Salâtın zıddı tevellâdır. Tevellâ süreklilik ifade etmektedir: Sürekli karşı çıkmak, ilgisiz ve duyarsız kalmak, köstek olmak, engellemeye çalışmak. Namaz, Farsça bir kelimedir ve bu kelime Kur'an'da geçmez. 3- Bkz. 19:13. âyetin dipnotu. 4- Hükme bağladı.

- 19:32. "Ve anneme karşı birr¹ yaptım. Ve beni bir zorba, bir isyankâr yapmadı."

- 1- İyi olan her şey, bütün iyilikler, başış, doğruluk, adalet, gerçeklik, erdem, gönül.

- 19:33. "Doğurulduğum gün, öleceğim gün ve canlı olarak diriltileceğim gün, selâm¹ benim üzerimedir."
 1- Esenlik.

- 19:34. İşte hakkında tartıştıkları Meryem Oğlu İsâ hakkında söylenecek gerçek söz budur. *İsâ'nın Allah'ın oğlu olduğunu kabul etmeyen cennete girecek*

- 19:35. Allah'ın çocuk edinmesi olacak şey değildir. O, her şeyden münzehtir.¹ Allah bir şeyin olmasına karar verdiği zaman ona "Ol." der, o da olur. *diğer biristiyorsa*

- 1- Kusur ve eksikliklerden arınık, eşsiz ve benzersiz. Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur. Allah'ın âcizlik, eksiklik ve yaratılmış özelliklerinden arınmış olduğunu benimsemek. Tenzih, tevhidin başka bir ifadesidir. Eş koşulanların ve yakıştırılan niteliklerin tamamından arındırma demektir. "Hiçbir şey O'nun benzeri değildir (42:11)." Allah'a ait nitelikler hiçbir varlıkta yoktur. *adil olan, dosdoğru olan, paylaşım, sırat bunlardan sapmaman için/kurum/karım-*

- 19:36. Allah, benim de Rabb'im sizin de Rabb'inizdir. O halde, O'na kul- luk edin. İşte bu dosdoğru yoldur. *ihlâf hizmete*

- 19:37. Bundan sonra a gruplar kendi aralarında çekişmeye başladılar. Bütün gününde bütün gerçekler ortaya çıktığı zaman, o Kâfirlerin vay haline. *insanların dünyadaki haksızlık, adaletsizlik, zulümleri ıslah edeceklerdir, dinin millîsi/yasası/ideolojisi/ekonom-*

- 19:38. Bize gelecekleri gün, onlara gerçekler iştirtilir ve gösterilir. Ne var ki *olamaz bölünür* ki zâlimler, bugün apaçık bir şaşkınlık içindeler. *birbirlerine düşman*

- 19:39. Gaflet¹ içinde olup, îmân etmeyenleri, emrin yerine getirileceği gün pişmanlık günüyle uyar. *bunların sahibi değil- sinin, tekelimize almaya çalış- mıyor*

- 19:40. Yeryüzüne ve onun üzerindeki her şeye Biz varis olacağız. Ve on- lar, yalnızca Bize döndürülecekler.

- 19:41. Kitâp'ta İbrâhîm'i de an. O, sadık¹ bir Nebi'ydi.
 1- Doğru, dürüst, candan dost ve erdemli.

19:42. Babasına: "Ey babacığım! İşitmeyen, görmeyen ve sana hiçbir yararı olmayan şeylere niçin kulluk¹ ediyorsun?" demişti.

1- Her insan kaçınılmaz olarak kuldur. Bu seçime bağlı olmayıp. Zorunlu bir durumdur. Seçim kul olup olmamakla ilgili değil, kulluğun kime yapılacağı ile ilgilidir. Kulluk ya Allah'a ya da Allah'tan başka şeylere olur. Allah'a özgü olan kulluk gerçek özgürlüktür. Allah'tan başkasına olan kulluk ise köleliktir. Allah'a kul olmayan bir kimse; bir düşünceye, görüşe, doğaya, iktidara, sisteme, kişiye, unvana, paraya, dünya malına vs. kul olmak zorundadır. Bu kulluk doğası gereği köleliktir. İnsan yaşamında kulluğun kapsamadığı, kulluğun dışına tutulabilecek hiçbir alan yoktur. Bir Mü'min için kulluk, insanın rûhen ve beden bütünü varlığı ile Allah'a bilinçli bir bağlılık ile yönelmesidir. İbadet ve kulluk anlam olarak aynı şeydir: İbadet kul kelimesinin mastarıdır.

19:43. "Ey babacığım! Sana gelmeyen bir ilim¹ bana geldi. O halde bana uy. Ki seni dosdoğru olan yola ileteyim."

1- Vahiy.

19:44. "Ey babacığım! Şeytâna kulluk etme. Şeytân Rahmân'a isyan eden biridir."

19:45. "Ey babacığım! Ben, Rahman'dan sana bir azâp dokunur¹ da bu durumda şeytân² için bir veli³ olursun diye korkuyorum."

1- Ebedi olarak sapkınlıkta kalmayı hak edersin. 2- Kelime anlamı uzaklaşan, uzak olan demektir. Hakikat'ten uzak olan, Hakk'a, adalete ve iyiliğe aykırı hareket eden varlık, kişi, kurum, kötülük dürtüsün, sapkıncı telkin ve yönlendirmelerin ortak karakteristik adıdır. İnsanların içindeki kötülük dürtüsü için de şeytân denmektedir. 3- Koruyucu, yardımcı, gözetken, destekleyici.

19:46. "Ey İbrâhîm! Sen, benim ilâhlarıma değer vermiyor musun? Eğer vazgeçmezsen kesinlikle seni taşlarım. Şimdi uzun bir süre gözümüne görünme." dedi.

19:47. "Sana selâm olsun. Seni affetmesi için Rabb'imden bağışlanma dileyeceğim. Kuşkusuz O, bana çok lütfkârdır.¹"

1- Hoşnut edicidir.

19:48. "Sizden ve Allah'ın yanı sıra kulluk ettiğiniz şeylerden uzak durup, yalnızca Rabb'ime dâa edeceğim. Umulur ki, Rabb'ime ettiğim dâalar sayesinde mahrum olmam."

→ sorunları sizin ilâhlarınızın size neşir gösterdiği şekilde değil, Allah'ın ilkeler ve yardımlarıyla göreceğiz.

19:49. Onlardan ve onların Allah'ın yanı sıra kulluk ettiklerinden ayrılınca, Biz, ona İshâk'ı ve torunu Ya'kûb'u bağışladık. Hepsini Nebi yaptık.

19:50. Ve rahmetimizden onlara lütfettik.¹ Onların doğrulukla anılmalarını sağladık.

1- Hoşnut ettik.

19:51. Kitâp'ta Mûsâ'yı da an. O, muhles¹ bir Resûl, bir Nebi'ydi.

1- Arıtılmış, saf, berrak, arı-duru, samimi, erdemli hale getirilmiş olan.

19:52. Ve Tûr'un sağ tarafından ona seslendik. Onu, özel konuşmak için yaklaştırdık.

19:53. Ona rahmetimizden bir Nebi olarak kardeşi Hârûn'u armağan ettik.

19:54. Kitâp'ta İsmâîl'i de an. O, sözüne sadık¹ bir Resûl, bir Nebi'ydi.

1- Her zaman doğruyu söyleyen, özü sözü doğru olan.

19:55. Ve o kendisi ile birlikte olanlara salâtı¹ ve zekâtı² buyuruyordu. Ve o Rabb'inin yanında kendisinden hoşnut olunmuşlardandı.

1- Bkz. 19:31. âyetin 2. dipnotu. 2- Bkz. 19:13. âyetin dipnotu.

19:56. Kitâp'ta İdrîs'i de an. O, çok sadık bir Nebi'ydi.

19:57. Onu yüce bir mekâna yükselttik.

19:58. İşte bunlar, Allah'ın nimetlendirdiği Nebilerdendi. Âdem'in neslinden ve Nûh ile birlikte taşıdıklarımızdan ve İbrâhîm ve İsrâîl'in soyundan ve doğru yola ilettiğimiz ve seçtiklerimizdendir. Onlara¹ Rahmân'ın âyetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.

1- Bu Nebilere.

19:59. Bundan sonra arkalarından gelen sonraki nesil, salâtı zayı ettiler¹ ve şehvetlerine² uydular. Yakında kötülükleri kendilerine dönecektir.

1- "Salâtı zayı etmek," çevirilerde ifade edildiği gibi, "namazı geçirmek, onu ihmal etmek" demek değildir. Zayı kelimesi, "bir şeyin elden çıkması, yitirilmesi" demektir. Eğer kast edilen şey, namazı geçirmek, terk etmek olsaydı; geçirme kelimesinin karşılığı olan "fevt" kelimesi kullanılırdı. Burada kastedilen şey, salâtın tamamen terk edilmesi demektir. Ve terk edilen salât, bilinen anlamı ile namaz ritüeli değil; din anlamındadır.

→ Allah'ın ilkelerini öğrenmeyi/özetmeyi bıraktıkları Panga hayata ve kötülüğe daldılar.

Allah'a şirksiz yönelme anlamındadır. Yani, dinden çıkmaktan, tevhitten uzaklaşmaktan diğer bir anlatımla "küfr"den söz edilmektedir. Allah'a yönelme, namaz, dâua, destek gibi anlamları olan salâtın anlamlarından biri de "din"dir. Zaten bir sonraki âyette, "tevbe edip, imân etmekten" söz edilmektedir. Salâtı/dini terk edenler imân etmeye davet edilmektedirler. İmâna davet ise ancak Kâfir olanlar için söz konusu olabilir. 2- Şiddetli istek, tutku ve arzularına.

19:60. Ancak tevbe edip, imân eden ve sâlihâtı yapanlar¹ hariç. İşte onlar Cennet'e girecekler ve onlara hiçbir şekilde haksızlık yapılmayacaktır. *haksız, zalim tarafındır, haklı/muallimun tarafındır*

1- "İmân edip, sâlihâtı yapanlar" terkibini "İmân edip iyi işler yapanlar" diye çevirmek doğru değildir. Sâlihât, davranış yolu ile bütünüyle dışa yansıyan imândır. Sâlihât, bozgunculuk ve kötülükle mücadele etmek, bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, yapıcı olmak, iyi olmak ve iyiye yönlendirmek demektir. Bu kelimenin karşısı "seyyiât" yani kötülük ve "fesad" yani bozgunculuk kelimeleridir.

19:61. Rahmân, kullarına gıyaben Adn Cennetleri söz verdi. Kuşkusuz O'nun sözü gerçekleşecektir.

19:62. Onlar, orada boş söz işitmezler. Ancak "selâm"¹ işitirler. Ve orada, onların sabah akşam² rızıkları vardır.

1- Yalnızca "güven ve esenlik" dilekleri işitirler. 2- "Sabah akşam" bir deyimdir ve "sürekli, her zaman" anlamına gelmektedir.

19:63. İşte bu, kullarımızdan takvâ sahibi olanlara miras olarak vereceğimiz Cennet'tir. *güvenli, vâdant*

19:64. Biz, Rabb'inin emri olmaksızın inmeyiz. Önümüzdeki, arkamızdaki¹ ve bunların arasında olan her şey O'na aittir. Rabb'in unutkan değildir.

1- Bildiğimiz bilmediğimiz. Geçmiş ve gelecek şeyler.

19:65. Göklerin, yerin ve ikisinin arasındakilerin Rabb'idir. Öyle ise yalnızca O'na kul ol ve kulluğunda sabırlı ol. İsmi O'nunla anılmaya değer bir başkasını biliyor musun?

19:66. İnsân: "Öldükten sonra gerçekten yeniden diriltilecek miyim?" diyor.

Tüm insanlar değil, belli bir kişi

19:67. Oysaki daha önce hiçbir şey değilken, kendisini yoktan var ettiğimizi düşünmüyor mu? *şeytanları*

19:68. Rabb'ine ant olsun ki, onları ve şeytânları¹ kesinlikle bir araya toplayacağız. Sonra onları Cehennem'in kenarında diz üstü çökmüş olarak hazır tutacağız.

1- Sözüne uydukları, izinden gittikleri şeytân özellikli kimseleri.

19:69. Sonra, her topluluktan, Rahmân'a karşı kim başkaldırırsa onları mutlaka ortaya çıkaracağız. *İkkelere (haklı, adaletli)*

19:70. Sonra Biz, onu¹ kimlerin hak ettiğini elbette daha iyi biliriz. 1- Cehennemi. *şeytanlar*

19:71. Sizden oraya¹ gelmeyecek hiç kimse yoktur. Bu Rabb'inin üzerine aldığı kesinleşmiş bir yargıdır.²

1- Hesap görme alanına, mahşer yerine. 2- Âyette, kastedilen şey şudur: Herkes mahşer alanına, hesap görmek üzere toplanacak. Hesap görmekten hiç kimse istisna tutulmayacak. Devam eden âyette de dendiği gibi, takvâ sahipleri kurtulacak ve zalimler de Cehennem için orada diz üstü çökmüş halde bekleyeceklerdir. Âyet, böyle söylemesine karşın, geleneksel anlayışın İsrâiliyyât referanslı çeviri ve tefsirlerinde; Mü'min, Kâfir herkes önce Cehennem'e gidecek, günahının cezası kadar Cehennem'de kaldıktan sonra, Cennet'e geçecek denmektedir. Öysaki 66. âyetten 73. âyete kadar olan âyetlere bir konu bütünlüğünde bakılmalıdır. Âyette doğrudan Cehennem kelimesi geçmediği halde "oraya" zamirine Cehennem olarak anlam verilmektedir. Oysaki Cehennem olarak çevrilen "oraya" zamiri Cehennemi değil, mahşer alanını işaret etmektedir. 21:101 ve 102. âyetleri Mü'minlerin Cehennem'in uğultusunu bile duymayacaklarını söylemektedir. Ayrıca, yüzlerce âyette de açıkça ifade edildiği gibi, Cennet de Cehennem de kalıcıdır. Cehennem'e gidenler Cehennem'den bir daha çıkamayacaklardır. İnancı ne olursa olsun; Müslim de olsa, günahı sevabından fazla olanlar, Cehennem'e gideceklerdir. Ne var ki Cehennem de tıpkı Cennet gibi kısım kısım, derece derecedir.

19:72. Sonra Biz takvâ sahiplerini kurtuluşa erdireceğiz. Ve zalimleri, orada diz üstü çökmüş halde bırakacağız.

güzel + iyilik > nimet + kötülük

19:73. Açıklayıcı kanıt içeren âyetlerimiz onlara okunduğu zaman,¹ Kâfirler, İmân Edenler'e; "İki gruptan² hangisi konumu itibariyle daha hayırlı, çevresi bakımından daha itibarlıdır?" dediler. *İzzet*
1- Dünyada iken. 2- İmân eden ve imân etmeyen. *siye yapma*

19:74. Oysa onlardan önce, mal ve gösterişçe daha iyi olan nice nesilleri yok ettik. *şeytan*

19:75. De ki: "Kim sapkınlıkta ise, Rahmân, ona vaat edilen şeyi; azâbı veya Sa'at'i görecekları zamana kadar, zamanı uzatarak süre tanır. Böylece kimin yerce daha kötü ve taraftarca daha zayıf olduğunu yakında bilecekler."

19:76. Allah, doğru yola yönelenleri, doğru yola iletir. Yapılmış iyi ve yararlı işler Rabb'inin yanında hem karşılık bakımından hem de sonuç bakımından hayırlı olmaktadır.

19:77. Âyetlerimizi inkâr edip, yine de "Bana kesinlikle mal ve evlat verilecek." diyen kimseyi¹ görüyor musun?
1- Ölümünden sonra dirilmeyi ve Hesap Günü'nü yok saydığı halde, öte dünyada da kendisine zenginlik ve güç verileceğini söyleyen kimseyi.

19:78. O, gaybı mı biliyor? Yoksa Rahmân'dan bir söz mü aldı?

19:79. Hayır! Onun söylediklerini yazacağız. Ve ona azâbı uzattıkça uzatacağız.

19:80. Ve onun söylediği şeylere Biz mirasçı olacağız.¹ Ve o bize tek başına gelecek.
1- Söylediklerinin tamamı, mal, mülk ve evlat elinden alınacak.

19:81. Ve onlar, kendileri için bir izzet¹ olsun diye Allah'tan başka ilâhlar *Gözetilip, hak yemeyi*
edindiler. *onları bir şey sandılar*
1- Güç, şan, şeref.

19:82. Hayır! İlah edinilenler, onların kulluklarını inkâr edecekler ve onlara düşman kesilecekler. *saldırganlaştıran*

19:83. Görmüyor musun? Biz, Kâfirlerin üzerine, onları tahrik ederek kışkırtan şeytânları saldırdık. *saptırma*

19:84. Öyleyse onlar için acele etme.¹ Onların günlerinin hesabını yapıyoruz.
1- Hemen cezalandırılmalarını bekleme.

Zamanın ölümlü lider/alım/filozofları

19:85. O gün takvâ sahiplerini Rahmân'ın huzurunda konuk olarak toplayacağız. *şerim/cime içleyen, suşu, zorba, zalim, mafya, eşkıya*

19:86. Mücrimleri¹ de susamış olarak² Cehennem'e süreceğiz.
1- Bkz. 18:53. âyetin dipnotu. 2- Suya götürülen susuz hayvan sürüsü gibi.

19:87. Rahmân'ın yanında bir "ahd" edinmiş olan kimse hariç, bir şefaate¹ sahip olamayacaklar.² *aracı*

1- Bağışlanmaya, yardıma. 2- Şefaât (yardım), Rahmân'ın hükümlerine tâbi olan, onunla bağlantısını koparmamış olan, yaptığı "ahde" bağlı kalan kimselere yapılacaktır. Bunu da Allah yapacaktır. Şu husus çok önemlidir: Âyette, "şefaât edecek" kimselerden değil, "şefaât olunacak" kimselerden söz edilmektedir. Dolayısı ile Allah'ın yanı sıra başkasından şefaât ummak, buna inanmak şirkten başka bir şey değildir (21:47; 39:44; 40:17, 51; 41:46).

19:88. "Rahmân bir çocuk edindi." dediler. *Buna inananları kâfir/cehennemlik ilan ettiler*

19:89. Ant olsun ki, siz çok kötü bir iddiada bulundunuz. *Toplumdaki*

19:90. Neredeyse gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar gürlüğü ile devrilecekti. *Gazim, fesat, yozlaşma, istlah için gelen Muhammed'e*

19:91. Rahmân'a bir çocuk isnât ettiler diye. *sırf bu sağma*

19:92. Oysa Rahmân'a çocuk edinmek yaraşmaz. *inançlı kabul etmedi*

19:93. Göklerde ve yerde bulunan herkes Rahmân'a yalnızca kul olarak *destek olmadılar, köstek oldular.*
gelecek.

19:94. Ant olsun ki, onların tamamını kuşatmış ve bir bir tespit etmiştir.

19:95. Onların hepsi, Kıyâmet günü O'na tek başına gelecektir. *İss dahil*

19:96. İmân eden ve sâlihâtı yapanları¹, Rahmân sevilenler kılacaktır.
1- Bkz. 19:60. âyetin dipnotu. *insanlara zulmeden*

19:97. Böylece Biz onu,¹ kendisi ile takvâ sahiplerini müjdelemen ve inat eden bir halkı uyarabilmen için senin dilinde kolaylaştırdık.

1- Kur'an'ı. *şalim olmaları için*

19:98. Onlardan önce nice nesilleri yok ettik. Onlardan herhangi birilerinin varlığını hissediyor musun? Veya onlardan en küçük bir ses duyabiliyor musun? *şalim olmayan kâfirin helak etmeye işi*

20. TÂHÂ SÜRESİ

[İniş sırası: 45, Mekki, 135 âyet.

Adını 1. âyetteki "Tâ Hâ" harflerinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

- 20:1. Tâ. Hâ.
- 20:2. Biz, bu Kur'an'ı sana güçlük çekesin diye indirmedik.
- 20:3. Ancak hûşû¹ duyan kimselere öğüt olsun diye indirdik.
1- Allah'a karşı derin saygı, içten sevgi duymak, canı gönülden Allah'a yönelmek, alçak gönüllü, bilinçli ve duyarlı olmak. Derin saygı ve içten sevgi beslediği; üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duyduğu yüce varlıktan ayrı düşme, uzak kalma endişesini/korkusunu taşımak.
- 20:4. Yeri ve yüce gökleri yaratan tarafından indirilmiştir.
- 20:5. Rahmân,¹ arş üzerine istevâ² etmiştir.
1- Rahmeti bol Allah. 2- Arş, egemenlik ve güç makamı demektir. Arşa istevâ etmek, mutlak yönetim gücünü ve koyduğu yasalarla evreni egemenliği ve yönetimi altına almak demektir.
- 20:6. Göklerde ve yerde ne varsa ve bu ikisinin arasında ve nemli toprağın altında ne varsa O'nundur.
- 20:7. Sözü açıkça söyleyen de söylemesen de bil ki O, gizliyi de saklıyı da bilir.¹
1- Düşüncelerini de duygularını da.

- 20:8. Allah, kendisinden başka ilâh olmayandır. En "iyi isimler" yalnız- (7:18) ca O'nundur.
1- Kelimesi kelimesine. "Esmâ'ul Husnâ." Esmâ'ul Husnâ'ya "En güzel isimler." olarak anlam verilmesi doğru değildir. "Husnâ," "güzel" değil, "iyi" demektir. "İyi," kelimesi anlam olarak nitelik bildirmektedir. Dolayısı ile "en nitelikli özellikler; en üstün ve anlamlı nitelikler yalnızca Allah'a aittir." demektir. Diğer bir ifade ile Allah'ın sahip olduğu; er-Rahmân, el-Âlim, el-Hâkim, el-Gâfur, el-Kerim vb. nitelikleri güzel isimler değil "iyi isimler" olarak anlam verilmelidir. Bir kimseye, "iyi insan" dediği zaman ahlâkını ve karakterini, "güzel insan" dediği zaman fiziki yapısı belirtilmiş olunur.
- 20:9. Sana Musa'nın hadisi¹ ulaştı mı?
1- Haberi.
- 20:10. Hani o bir ateş görmüş ve yanındakilere: "Ben bir ateş gördüm. Bekleyin! Belki ondan size bir kor getiririm veya ateşin yanında bir yol gösteren bulurum." demişti.
- 20:11. Oraya varınca, "Ey Mûsâ!" diye seslenildi.
- 20:12. "Ben senin Rabb'inim. Şimdi ayakkabılarını çıkar.¹ Sen temizlenmiş vadide, Tuvâ'dasın."
1- "Nalınlarını çıkar." Bu alegorik bir anlatımdır: "Sana ayak bağı olan, seni yolundan alı koyan, sana yük olan şeylerden kurtul" kastedilmektedir. Zira Mûsâ'nın Nebilik süreci başlamaktadır. Eşinden boşanmışlar için "nalınlarından kurtuldu" deymi de ayak bağlarından, yükten kurtuldu anlamına gelmektedir. 2- Tertemiz bir yoldasın.
- 20:13. "Ben seni seçtim.¹ Öyleyse vahyolunanı dinle."
1- Nebi olarak.
- 20:14. "Ben Allah'ım. Benden başka ilâh yoktur. Öyleyse yalnızca Bana kulluk et. Ve öğüdüm için salâtı¹ ikâme et."
1- Mûsâ'ya Nebilik görevinin yeni verildiği dikkate alınırsa buradaki salâtın namaz olmadığı görülmektedir. Salât, ibadete layık yegâne ilâhın yalnızca Allah olduğuna inanmak, şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelmektir. Bu yönelme: Sürekli destek olmayı, dayanışmayı, ilgi duymayı, duyarlı olmayı, izleyici kalmamayı ve Allah'a çağırınların yanında yer almayı canlı ve diri tutmaktır.

ahvâti için ağırlımayan
(hakikatî mûcadelesi)
(herkes için ağırlı)
(herkes için ağırlı bile olsa)

igilik

kötülük

20:15. "Zamanını bildirmemiş olsam da herkesin yaptığının karşılığını görmesi için kuşkusuz ki o Sâ'at¹ gelecektir."

1- Kıyâmet saati.

20:16. "Öyleyse ona¹ imân etmeyen, tutku ve kuruntusuna uyan kimse, seni ondan² alıkoymasın. Yoksa helâk olursun."

1- Kıyamete. 2- Kıyâmet saatine inanmaktan.

20:17. "Sağ elindeki nedir ey Mûsâ?"

20:18. "O benim asamdır¹, ben ona dayanırım. Ve onunla koyunlarıma yaprak silkelerim. Onda benim için başka yararlar da var." dedi.

1- Sopamdır.

20:19. "Ey Mûsâ, onu yere at." dedi.

20:20. Musa onu atınca bir de ne görsün! Hızla hareket eden bir canlı olmuştu.

1- Yılan.

20:21. Allah: "Onu tut, korkma! Onu ilk haline döndüreceğiz." dedi.

20:22. Allah: "Elini koynuna sok. Başka bir âyet¹ olarak, kusursuz bir beyazlıkta çıksın."

1- Mucize.

20:23. "Bununla daha büyük âyetlerimizden¹ bazılarını sana gösterelim."

1- Mucizelerimizden.

20:24. "Firavuna git! Çünkü o azgınlıktı."

20:25. "Rabb'im! Göğsüme genişlik ver." dedi.

20:26. "Ve işimi kolaylaştır."

20:27. "Dilimden düğümü çöz."

20:28. "Ki söyleyeceklerimi anlasınlar."

20:29. "Bana, yakınlarımdan bir yardımcı ver."

20:30. "Kardeşim Hârûn'u."

20:31. "Onunla gücüme güç kat."

20:32. "Onu görevime ortak et."

Mûsâ'nın misyonu,
diğer tüm peygamberler gibi, toplumundaki zulmü,
fesatı, yozlaşmayı
ile mücadele
(islah, salih amel)

ilkelerin/lehlerin
şahitlikleri, onlara hüküm
vermesi! öğretimin

ve insanlara
öğretimin

20:33. "Ki Seni çok tesbih¹ edelim."

1- Her türlü noksanlıktan arındırarak, övgü ile yüceltmek.

20:34. "Seni çokça öğütleyelim."

20:35. "Sen, bizim her halimizi görmektesin."

20:36. "Ey Mûsâ! İsteddiğin sana verildi." dedi.

20:37. "Gerçek şu ki, Biz sana daha önce de lütufta bulunmuştuk."

20:38. "Hani annene vahyedilmesi gerekeni vahyetmiştik."

20:39. "Onu sandığa koy da suya¹ bırak. Su da onu kıyıya bıraksın. Benim ve onun düşmanı, onu alsın." Ve "korumam altında yetiştirilmen için seni sevimli biri yaptım."

1- Nil'e.

kayıyla öldürdüğü
işin kısas gerekmiyordu

20:40. "Hani kız kardeşin gidip, "Size, ona bakacak birisini bulmanızda yardımcı olayım mı?" demişti. Böylece gözü aydın olsun ve üzülmesin diye seni annene geri döndürdük. Ve birisini öldürmüştün de seni sıkıntıdan kurtarmıştık. Ve seni çeşitli sınavlarla sınav yaptık. Sonra yıllarca Medyen halkı içinde kaldın. Sonra takdirimiz gereği şimdi buradasın ey Mûsâ!"

20:41. "Seni Kendim için yetiştirdim."

20:42. "Sen ve kardeşin, âyetlerimle gidin. Öğütlerimi duyurmada gevşeklik göstermeyin."

20:43. "İkiniz de Firavun'a gidin. Kuşkusuz o azgınlıktı."

20:44. "Ona yumuşak söz söyleyin. Umulur ki öğüt alır veya hûşû¹ duyar."

1- Saygı duyar da azgınlıkta daha ileri gitmez.

20:45. "Rabb'imiz! Onun bize karşı aşırı gitmesinden veya azgınlık yapmasından çekiniyoruz." dediler.

20:46. "Korkmayın! Kuşkusuz Ben sizinle birlikteyim. İşitir ve görürüm." dedi.

20:47. "Hemen ona gidin: "Kuşkusuz ki biz Rabb'inin iki Resûl'üyüz. Artık İsrâîloğulları'nı bizimle gönder ve onlara azâp etme. Doğrusu biz sana bir âyet¹ ile geldik. Selâm² doğru yola³ uyanlarıdır."

1- Rabb'inden mesaj getirdik. 2- Esenlik. 3- Vahye.

tebliğ
siyasal

öğretimin (ilkelerin)
hatırlanması/hatırlatması

tuğyan, tazyik
zorlama, hak
yığın

şakaret, bilgi

zulmetme

20:48. "Bize, yalanlayıp aldırmayanların azâba uğrayacakları vahyolundu."

20:49. Firavun: "Ey Mûsâ! Rabb'iniz kimdir?" dedi.

20:50. Mûsâ: "Bizim Rabb'imiz her şeye yaradılışını¹ veren, sonra da yol gösterendir." dedi.

1- Yarattığı her şeyi kendine özgü özelliklerle yaratan ve yaradılış amacına uygun yolu gösterendir.

20:51. Firavun: "Öyleyse ilk nesillerin durumu ne olacak?" dedi.

20:52. "Onun bilgisi Rabb'immin yanında yazılıdır. Rabb'im yanlış yapmaz ve unutmaz." dedi.

20:53. Yeryüzünü sizin için bir beşik yapan, orada sizin için yollar açan ve gökten su indiren O'dur. Onunla her türlü bitkiden çiftler¹ yetiştirdik.

1- Bitkiler de erkekli ve dişili olarak çiftler halinde yaratılmıştır.

20:54. Yiyin ve hayvanlarınızı otlatın. Bunda, akıl sahipleri için âyetler¹ vardır.

1- Göstergeler, kanıtlar.

20:55. Sizi ondan¹ yarattık. Ve sizi ona döndüreceğiz. Ve sizi oradan bir kere daha çıkaracağız.

1- Topraktan.

20:56. Ant olsun ki; âyetlerimizin¹ hepsini ona² gösterdik. Buna rağmen yalanlamakta diretti.

1- Mucizelerimizin, göstergelerimizin, kanıtlarımızın. 2- Firavun'a.

20:57. "Ey Mûsâ! Sen sihriyle bizi yurdumuzdan çıkarmak için mi geldin?" dedi.

20:58. "O halde biz de sana, senin sihriye benzer bir sihirle karşılık vereceğiz. Şimdi üzerinde birlikte anlaşacağımız uygun bir yer ve zaman belirle."

20:59. "Sizinle buluşma zamanı, Ziyet¹ Günü insanların toplanma zamanı olan kuşluk vakti olsun." dedi.

1- Şenlik günü, tören günü.

20:60. Bunun üzerine Firavun dönüp gitti ve yapacağı hileleri hazırlattıktan sonra belirlenen yere geldi.

20:61. Mûsâ onlara: "Yazıklar olsun size! Yalanlarınızla Allah'a iftira etmeyin. Yoksa sizi azâpla yok eder. İftira edenler, gerçekten yok olmuştur."

20:62. Firavunun adamları fısıltı ile aralarında ne yapacaklarını tartıştılar.

20:63. "Bu ikisi kesinlikle sihirbazdır. Sihirleriyle sizi yerinizden çıkarmak, örnek yolunuzu¹ değiştirmek istiyorlar."

1- Dininizi, düzeninizi.

20:64. "Şu hâlde bütün oyunlarınızı birleştirin, sonra bir düzen içinde ortaya koyun. Bugün üstün gelen kesinlikle başarıyı elde etmiş olur."

20:65. Sihirbazlar, "Ey Mûsâ! Önce sen mi atacaksın, yoksa biz mi atalım?" dediler.

20:66. Mûsâ, "Buyurun, önce siz atın." dedi. Yaptıkları büyüden dolayı attıkları sopa ve ip hızla hareket ediyormuş gibi göründü.

20:67. Bunun üzerine Mûsâ'nın içine korku düştü.

20:68. "Korkma! Kuşkusuz ki sen üstün geleceksin." dedik.

20:69. "Sağ elinde olanı at, onların yaptığı şeyleri yutacak. Onların yaptıkları sihirbaz hilesinden başka bir şey değil. Ve sihirbazlar ne yaparlarsa yapsınlar kurtuluşa eremezler."

20:70. Bunun üzerine sihirbazlar, secde edenler¹ olarak atıldılar. Biz: "Hârûn'un ve Mûsâ'nın Rabb'ine îmân ettik." dediler.

1- Gerçeği içtenlikle kabul edenler, gerçeğe teslim olanlar.

20:71. Firavun, "Ben izin vermeden ona îmân mı ettiniz? Kuşkusuz o, size sihir öğreten hocanızdır. Kesinlikle ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve sizi hurma ağacının gövdesine asacağım. Ve böylece hangimizin azâbının daha şiddetli ve kalıcı olduğunu mutlaka öğreneceksiniz." dedi.

20:72. "Bizim açımızdan, ortaya konan bu kanıtlayıcı bilgidен sonra, yaradılışımızın esaslarını belirleyen yaratıcıya karşı seni asla tercih etmeyiz. İstedğin şeyi yap. Senin hükmün ancak bu dünya hayatında geçer." dediler.

20:73. "Biz, yanlışlarımız ve bize sihirle zorla yaptırdığın kötü şeyler için Rabb'imizin bizi bağışlayacağına inanıyoruz. Allah hayırlı ve kalıcı olandır."

20:74. Kim Rabb'ine mücrim¹ olarak gelirse, onun yeri Cehennem'dir. Orada ne ölür ne de yaşar.
1- Bkz. 18:53. âyetin dipnotu.

20:75. Ve kim O'na bir mümin olarak sâlihâtı yapmış şekilde gelirse, işte böyle kimseler için yüksek makamlar vardır.

20:76. İçinden ırmaklar akan Adn Cennetleri'nde sürekli kalacaklar. İşte bu zekât¹ yapanlara verilecek karşılıktır.

1- Bkz. 19:13. âyetin 1. dipnotu.

20:77. Ant olsun ki, Mûsâ'ya: "Kullarımla geceleyin yola çık; onlara denizde kuru bir yol aç. Arkanızdan yetiyecekler diye korkma, Allah'a olan bağlılığını kaybetme!" diye vahyettik.

20:78. Firavun hemen ordusu ile onların ardına düştü. Derken sudan üzerlerine kapanan kapandı.

20:79. Firavun halkını sapkınlıkta bıraktı; onları doğru yola yöneltmedi.

20:80. Ey İsrâilîoglulları! Sizi, düşmanınızdan kurtarmış ve Tûr'un sağ yanında sizden söz almıştık. Ve size menn¹ ve bildircin bağışlamıştık.²

1- Kudret helvası. Güç, kudret, dayanma gücü. 2- Çevirilede, "Kudret helvası ve bildircin indirdik." şeklinde verilen anlam doğru değildir. Zira indirdik anlamındaki "enzele" kelimesinin diğer bir anlamı da bağışlamak, ikram etmektir. Bu âyetteki "enzele" kelimesi "ikram ettik, bağışladık." anlamındadır.

20:81. Size rızık olarak verdiğimiz temiz şeyleri yiysin. Bu konuda aşırılık yapmayın. Yoksa gazâbıma uğrarsınız. Kim gazâbıma uğrarsa, kesinlikle o tepetaklak olmuştur.

20:82. Ben, tevbe eden, î mân edip sâlihâtı yapan¹, doğru yolda olan kimseyi kesinlikle bağışlarım.

1- Bkz. 19:60. âyetin dipnotu.

20:83. "Ey Mûsâ, seni halkından aceleyle ayrılmaya sevk eden şey nedir?"

şey, zalimlerin tarafından; haklıların tarafına giden, ve toplumun kalasını da ıslah işi salıyan.

20:84. Mûsâ: "Onlar, benim yolumdalar. Acele etmemin nedeni, Sen'i hoşnut etmektir." dedi.

20:85. Allah: "Biz, halkını sınadık. Senden sonra Sâmirî onları saptırdı."

20:86. Bunun üzerine Mûsâ, halkına öfkeli ve üzüntülü bir şekilde geri döndü: "Ey halkım, Rabb'iniz size iyi bir söz vermedi mi? Şimdi bu süre size uzun mu geldi? Yoksa Rabb'inizin gazâbının üzerinize inmesini mi istediniz de bana verdiğiniz sözden döndünüz?" dedi.

20:87. "Senin sözünden kendi isteğimizle çıkmadık¹. Fakat biz halkın ziy-netlerinden² yüklenmiştik. Sonra onları kaldırıp attık.³ Aynı şekilde Sâmirî de attı."

1- Sâmirî aklımızı çeldi. 2- Mısırdan çıkarken halktan ziynet (süs ve kıymetli eşyaları) toplamıştık. 3- Onları ateşte eriterek buzağıya süs yaptık.

20:88. Böylece onlara böğürmesi olan bir boğa¹ cesedi² çıkardı. Ve onlara: "Bu sizin de ilâhınız Mûsâ'nın da. Ancak Mûsâ onu unuttu."³ dediler.⁴

1- Buzağı/Boğa Mısır halkı için tanrısal güç, kudret ve ihtişam ifade eden bir semboldü/ilâhtı. 2- Boğa figürü, heykeli. 3- İlâhımızı bıraktı da dağların yamacında ilâh aramaya çıktı. 4- Düşünme, anlama, kavrama ve bilinçten yoksun bir zihin yapısının soyut bir varlığa î mân etmesi, inancmada tutarlılık ve süreklilik göstermesi zordur. Bilinçten yoksun olan insanlar, soyut olan bu inanç yapısına bağlılığını sürdüremez ve onu gözle göreceği elle dokunabileceği bir formda somut hale getirerek onu inanç nesnesi yapar. Boş kafalar inanacakları şeyleri somutlaştırmak eğilimindedir. Böylece soyut olan Allah inancı somutlaşarak şirke dönüşmeye başlar. Mûsâ'yla birlikte hareket edenlerin içine düştükleri durum bunu çok güzel tanımlamaktadır. Burada aklın ve düşünmenin devre dışı bırakılmasının çok güzel bir örneğini görmekteyiz. Günümüz inanç dünyasında, buzağının yerini "şeyh, evliya, âlim vb." figürlerin almasında bu zihinsel travmanın çok önemli etkisi vardır.

20:89. Onlar, kendilerine bir cevap veremediğini, yarar veya zarar verecek bir gücünün olmadığını görmüyorlar mı?

20:90. Ant olsun ki, Hârûn, daha önce onlara: "Ey halkım! Kuşku yok ki siz bununla sınava çekildiniz. Kuşkusuz sizin Rabb'iniz Rahmân'dır. Gelin bana uyun ve bu yurklarına tabi olun." demişti.

malik = ibranice melek
gücün sembolü. Yağmur/bereket işi insan kurban eden putlardan

20:91. Halk, "Mûsâ bize dönüp gelinceye kadar, kendimizi buzağıya adamaktan asla vazgeçmeyeceğiz." dedi.

20:92. Mûsâ: "Ey Hârûn! Bunların sapkınlıklarını gördüğün halde, onları uyarmaktan seni alıkoyan ne oldu?"

20:93. "Niçin bana uymadın? Yoksa buyruklarıma karşı mı çıktın?"

20:94. Hârûn: "Ey annemin oğlu! Sakalımı ve saçımı tutma! Gerçek şu ki: ben senin, "İsrâîloğulları arasında ayrılık çıkardın, sözümü dinlemedin." demenden hûşû¹ ettim. dedi. önce kendi
1- Sakındım, çekindim. tarafından olana kızyar

20:95. Mûsâ: "Ey Sâmirî! Sen ne yapmak istiyorsun?"

20:96. Sâmirî: "Ben, onların anlamadıkları şeyi anladım.¹ Resûlün öğre-tisinden az bir şey almıştım işte onu bıraktım. Bunu, bana nefsim hoş gösterdi." dedi.
1- Halkın görmediğini, yani Mûsâ Nebî'nin sihir yaptığını anladım.

20:97. Mûsâ: "Çek git karşımdan! Artık sen, hayatın boyunca toplum-
dan dışlanacaksın. Ayrıca senin için, asla kurtulamayacağın bir buluşma günü var. Bir de kendini adadığın ilâhına bak! Onu ke-sinlikle yakacağız. Sonra da savurup suya saçacağız." dedi.
1- toplumu yönlendiren deşört

20:98. "Sizin ilâhınız yalnızca Allah'tır. O'ndan başka ilâh yoktur. Kuşku-suz, O'nun ilmi her şeyi kuşatmıştır."

20:99. İşte böylece geçmişlerin haberlerinden sana anlatıyoruz. Gerçek şu ki sana katımızdan bir zikir¹ verdik.²
1- Öğüt. Hatırlatıcı. 2- Ders çıkarman, yararlanman için geçmişin olay-larından örnekler verdik.

20:100. Kim ondan¹ yüz çevirirse, o kıyâmet günü için ağır bir yük yük-le-nir.
1- Zikirden. Allah'ın ilkelerinden
(hak, adalet, iyilik, barış...)

20:101. Onlar, orada sürekli kalacaklardır. Ve yüklendikleri yük, Kıyâmet gününde onlar için ne kötüdür. suçlular/kırime

20:102. O gün, Sûr'a üfürülür. O gün, mücrimleri şaşkınlıktan gözleri do-nuklaşmış olarak toplayacağız. suçlu, zalim, zorba, mafya, eşkıya

20:103. "Dünya hayatınız sadece on gün sürdü değil mi?" diye aralarında fısıldaşırlar.

20:104. Biz, aralarında ne konuştuklarını çok iyi biliriz. Onlardan isabetli olanı, "Olsa olsa bir gün kaldınız." diyecek.

20:105. Sana dağlardan soruyorlar. De ki: "Rabb'im onları ufalayıp savu-
rarak." kara delik tarafından 2

20:106. "Onları dümdüz araziye çevirecektir." geçilen dünya

20:107. Orada ne bir çukur ne de bir tümsek göremezsin.

20:108. O Gün,¹ hiçbir tarafa sapmadan, davetçiye uyarlar. Rahmân'a karşı sesler kısılmıştır. Fısıltıdan başka bir şey işitemezsin.
1- Hesap sorma zamanı, yalnızca Allah'ın belirlediği ilke ve kuralların geçerli olduğu gün.

20:109. O Gün, şefaât fayda vermez. Rahmân'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimse hariç.¹
1- Yani, Rahmân'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseye şefaât/yardım edilecek. Diğer bir anlatımla; âyet, "şefaât ede-cek" kimselerden değil, kimlere "şefaât edileceğinden" söz etmektedir. Şefaât edilecek, yani yardım görecektir olan kimseler, yüzlerce âyette de ifade edildiği gibi "imân eden ve sâlihâtı yapan" kimseler olacak-tır. Âyette sözü edilen, "Rahmân'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseler," dünya hayatlarında imân eden ve sâlihâtı yapan kimselerden başkası değildir. Diğer bir ifade ile âyet, "torpilin" olacağından değil, olmayacağından söz etmektedir. Bu âyete, çevirile-rin büyük bir çoğunluğunda: "O Gün, Rahmân (olan Allah)'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseden başkasının şefaati bir yarar sağlamaz." şeklinde anlam verilmektedir. "Birilerinin şefaât ede-ceği" şeklinde verilen bu anlam kesinlikle bir ön yargının sonucudur ve yanlıştır. Lafız olarak da anlam olarak da birilerinin "şefaât edeceğin-den" değil; Allah'ın kimlere şefaât edeceğinden, yani işlerini kolaylaştı-racağından, yardım edeceğinden söz edilmektedir. Kur'an, Allah'ın yanı sıra başka birilerinin "şefaât" edebileceği anlayış ve inancını kesin ve açık bir şekilde reddetmektedir. Kur'an'a göre Allah'ın yanı sıra başka birilerinin şefaât edebileceğine inanmak kesinlikle şirk'tir.

20:109. O Gün, şefaât fayda vermez. Rahmân'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimse hariç.¹

1- Yani, Rahmân'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseye şefaât/yardım edilecek. Diğer bir anlatımla; âyet, "şefaât ede-cek" kimselerden değil, kimlere "şefaât edileceğinden" söz etmektedir. Şefaât edilecek, yani yardım görecektir olan kimseler, yüzlerce âyette de ifade edildiği gibi "imân eden ve sâlihâtı yapan" kimseler olacak-tır. Âyette sözü edilen, "Rahmân'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseler," dünya hayatlarında imân eden ve sâlihâtı yapan kimselerden başkası değildir. Diğer bir ifade ile âyet, "torpilin" olacağından değil, olmayacağından söz etmektedir. Bu âyete, çevirile-rin büyük bir çoğunluğunda: "O Gün, Rahmân (olan Allah)'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseden başkasının şefaati bir yarar sağlamaz." şeklinde anlam verilmektedir. "Birilerinin şefaât ede-ceği" şeklinde verilen bu anlam kesinlikle bir ön yargının sonucudur ve yanlıştır. Lafız olarak da anlam olarak da birilerinin "şefaât edeceğin-den" değil; Allah'ın kimlere şefaât edeceğinden, yani işlerini kolaylaştı-racağından, yardım edeceğinden söz edilmektedir. Kur'an, Allah'ın yanı sıra başka birilerinin "şefaât" edebileceği anlayış ve inancını kesin ve açık bir şekilde reddetmektedir. Kur'an'a göre Allah'ın yanı sıra başka birilerinin şefaât edebileceğine inanmak kesinlikle şirk'tir.

aklımla, ve Allah'ın ilkelerine
(adaletle, doğrulukla, dayanışma ile
iyilikle, paylaşarak dünyadaki problemleri
gözmekle mükellefiz. Atalara, büyüklere, ebe-
lere tabi olarak değil.

20:110. Onların önlerindeki ve arkalarındaki bilir.¹ Ama onlar, O'nu bilgice kavrayamazlar.²

1- Onların geleceğini de geçmişini de bilir. 2- Allah'ın bilgisinin sınırsızlığını.

20:111. Yüzler, Hayy¹ ve Kayyûm² olanın önünde eğilmiştir. Zülüm taşıyıcılar perişan olmuştur.

1- Mutlak Diri/canlı olan; ezeli ve ebedi hayat sahibi olan. 2- Bütün yarattıklarını gözetip kollayan, her şeyi ayakta tutan.

20:112. İmân Eden biri olarak sâlihâtı yapan kimse ise haksızlığa uğramaktan da hakkının yeneceğinden de korkmaz.

20:113. Sana onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik. O'nda, uyarıları teker teker bildirdik. Böylece takvâ¹ sahibi olurlar veya onlar için öğüt veren bir söz olur.

1- Takvâ, korunmak demektir. Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak fucûr, günah, kötü, zararlı ve tehlikeli şeylere karşı kendisini korumak ve güvene almaktır. Takvâ, kelime anlamı olarak zarar verecek şey ile korunacak şey arasında konan engel demektir. Muttaki: Takvâ sahibi olan. Takvâ "Fucûr"un karşıtıdır (38:28; 91:8). Facir, fütursuzca günaha dalan, Hakk'tan Batıl'a sapan kimse demektir.

20:114. Her şeyin gerçek egemeni olan Allah, yücedir. Kur'an'ın sana vahyedilmesi bitirilmenden önce acele etme. "Rabb'im bana bilgiyi arttır." de.

20:115. Ant olsun ki Biz, bundan önce Âdem'e ahit¹ verdik, ancak o unuttu. Onu azimli bulmadık.

1- Uyması gereken kurallar konusunda ona yükümlülük verdik.

20:116. Hani! Meleklerle: "Âdem'e secde edin." demiştik. Hemen secde etmişlerdi, İblîs ise bundan kaçınmıştı.

1- Bkz. 17:61. âyetin dipnotu.

20:117. Bunun üzerine Biz de: "Ey Âdem! Kuşkusuz bu sana ve eşine düşmandır. Sakın sizi cennetten¹ çıkarmasın. Sonra mutsuz olursun." dedik.

1- Söz konusu cennet, âhiretteki Cennet değildir. Âdem, bu dünyada ve bu dünyanın toprağından yaratılmıştır. Cennet, kelime anlamı olarak, "yeşilliklerle örtülü toprak parçası" demektir. Çıkılacak cennet de böylesi bir yerdir. Yoksa âhiretteki Cennet'te İblîs'in bir rolü yoktur ve orada bir kısıtlama da söz konusu değildir. Orada ne suç vardır ne de ceza.

20:118. "Senin için orada acıkmak ve açıkta kalmak yoktur."

20:119. "Orada susuz kalmazsın ve sıcaktan zarar görmezsin."

20:120. Sonra şeytân ona vesvese verdi. Dedi ki: "Ey Âdem! Sana ebedilik ağacı ve yok olmayacak bir egemenlik¹ için yol göstereyim mi?"

1- Veya varlık. Şüpheli aklı? Şüpheli arzusu?

20:121. Bunun üzerine ikisi de ondan yediler.¹ Hemen çirkinlikleri² kendilerine görünürdü. Cennet yaprağından örtmeye başladılar. Âdem, Rabb'ine asilik edip yarıldı.

1- Aşındırmak, zenginleşmek, küpünü doldurmak, azık, aş. 2- Âyette; "sev'atu-huma" kelimesine, "avret yerlerinin açığa çıkması" veya "ayıp yerlerinin gözükmesi" şeklinde anlam verilmesi İsrâîliyyât'tan kaynaklanmaktadır. İnsanın yaradılış itibarıyla "bizatihi" çirkin olan bir organı yoktur. Bu nedenle cinsel organlar için çirkin nitelemesi yapmak doğru değildir. Âyette geçen "sev'ete" kelimesi "sue" kelimesinden türemiştir. "Sue" kelimesi; kötü ve çirkin olan iş, söz ve durum demektir. Dolayısıyla; "örtülmüş çirkinliklerin gösterilmesi, avret yerlerinin açığa çıkarılması değil, olsa olsa insanın fıtratında bulunan "hasenenin (iyiliğin)" karşıtı olan "kötülük" egosunun harekete geçmesi, açığa çıkması şeklinde anlaşılmalıdır. Dikkat edilirse, "ağaç yaprakları" değil, "cennet yaprakları" denmektedir. "Varak" kelimesi, burada "yaprak" anlamında değil, "mal varlığı" anlamındadır.

20:122. Sonra Rabbi onu seçti, tevbesini kabul etti. Ve ona doğru yolu gösterdi.

20:123. Dedi ki: "Hepiniz oradan ayrılın.¹ Bir kısmınız bir kısmınıza düşmansınız. Benden size bir yol gösterici geldiği zaman, kim yol göstericime uyarsa; işte o sapkınlığa düşmez ve mutsuz olmaz."

1- "İhbita" kelimesinin "inin" anlamı olmakla birlikte, bu kelimenin aynı zamanda "ayrılın" anlamı da bulunmaktadır (Bkz. 2: 61). Söz konusu olan "inme," seviye itibarıyla yüksek bir yerden, alçak bir yere inmek anlamında değil, konum itibarı ile bir inmeyi ifade etmektedir: Zengin-ken yoksul olmak gibi veya "köyden kente inmek" gibi.

20:124. Kim Ben'im zikrimden¹ yüz çevirirse, bilmelidir ki onun için bunalmış bir yaşam vardır. Kıyâmet Günü de onu kör olarak hasrederiz.²

1- Öğüdümden/vahyimden, hatırlatmamdan. 2- Kör olarak diriltiriz veya yargılama alanına kör olarak getiririz.

İzzetlerinden, haktan, adaletten, iyilikten, doğruluktan, paylaşımdan, barıştan...

20:125. "Rabb'im, beni neden kör olarak haşrettin? Oysa dünyada iken gören biriydim." der.

20:126. "Bu böyledir, âyetlerimiz sana geldi ancak onları dikkate almadın; bugün de sen terk edileceksin." dedi.

20:127. Haddi aşanları ve Rabb'inin âyetlerine imân etmeyenleri işte böyle cezalandırırız. Ve ahiret azâbı daha şiddetli ve daha kalıcıdır.

20:128. Şimdi yurtlarında gezip dolaştıkları nesilleri yok etmiş olmamız, onlar için yol gösterici olmadı mı? Kuşku yok ki bunda kötülükten alıkoyan bir akıl için nice kanıtlar vardır.

20:129. Ve eğer Rabb'inden daha önce kararlaştırılmış bir hüküm ve adı konmuş bir süre olmasaydı elbette ceza kaçınılmaz olurdu.¹

1- Âyette, suçluların bu dünyada hemen cezalandırılmamasını; onlara hiç ceza verilmeyeceği anlamına gelmediğini, cezanın belirlenmiş bir süreye bırakıldığı ifade edilmektedir.

20:130. O halde söylenen şeylere sabret! Ve Rabb'ini, Güneş'in doğmasından önce ve batmasından önce ve gecenin bir kısmında ve gündüzün taraflarında¹ hamd ile tesbih² et. Umulur ki böylece O'nun hoşnutluğunu kazanırsın.

1- Kelimesi kelimesine, "ve etrâfe." Etrâfe, üç ve daha fazla şeyi gösteren çoğul bir kelimedir. Bütün bir gün, gün içinde anlamına gelmektedir. 2- Allah'ın, her türlü kusur ve eksiklikten arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranmasıdır. Allah'ı şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir (20:130). Tesbih, bazı sözlerin (Subhanallah, Elhamdülillah vb.) belli sayılarla tekrar edilmesine indirgemek hurafeden başka bir şey değildir.

20:131. Onlardan bazı zümrelere, kendilerini sınamak için, dünya hayatının süsü olarak verdiğimiz şeylere imrenme. Rabb'inin rızıkı daha hayırlıdır ve kalıcıdır.

Kuran (Tevhid) Allah'ın ilkelerini) mağl öğren, insanlara anlatmak, öğretmek işi hazırlık yap. → salat

20:132. Ehline salâtı buyur.¹ Kendin de onun üzerinde sabırlı ol. Senden rızık istemiyoruz. Seni, Biz rızıklandırıyoruz. Sonuç takvâ içindir.

1- Seninle birlikte hareket edenlere, yanında yer alanlara, Allah'a yönelmelerini, Allah'tan istemelerini buyur. Birbirlerine destek olmalarını, yardımlaşma ve dayanışma içinde olmalarını öğütler. Salât kelimesi, namaz kılmak, dâua etmek, din, kulluk, yardım etmek, destek olmak gibi anlamları olan bir kelimedir. Bu âyette; salât kelimesi, âyetin bağlamı dikkate alındığında; "rızıkın Allah'tan istenmesi, isteğin Allah'a yönelmesi" ve yardımlaşma, birbirlerine destek olunması, dayanışma içinde güç birliği yapılması" anlamına geldiği görülmektedir. Dünya hayatının gayri meşru yollarla elde edilen zenginliğine, servetine imrenmek yerine, az da olsa helâl kazançla, kendi emeğimizle ve hak ederek kazandıklarımızla yetinmenin sonuç olarak daha kazançlı ve hayırlı olduğu uyarısı yapılmaktadır. Kafirlerin zenginliğine imrenmek yerine destekleşmenin, dayanışmanın sağlayacağı gücün daha büyük zenginlik olacağı vurgulanmaktadır. Kimi çevirilerde söylendiği gibi bu âyetin, "Aile bireylerine namaz kılmalarını emretmek" ile bir ilgisi yoktur.

20:133. "Rabb'inden bize bir âyet¹ getirse ya!" dediler. Onlara, önceki suhurlarda² yer alan kanıt içeren açıklayıcı bilgiler ulaşmadı mı?

1- Mucize. 2- Önceki Resûllerle gönderilen kutsal metinlerde, sayfa-larda.

20:134. Ve eğer Biz, ondan önce bir azâp ile onları yok etseydik, "Ey Rabb'imiz! Bize bir Resûl gönderseydin de hor ve rezil olmadan önce Sen'in âyetlerine uysaydık ya!" diyeceklerdi.

20:135. De ki: "Herkes beklemektedir. O halde siz de bekleyin. Kuşku yok ki kimin düzgün yolda olduğunu, kimin doğru yolu bulduğunu yakında bileceksiniz."

Dinlerin anaçının yazılmış, zâlim topluluklara hakkı, adaleti, iyiliği, doğruluğu, paylaşmayı vs. tekrar hatırlatmak (zikretmek) olduğunu bilenler için, Bu ilkeler önceki kitaplarda da var. Bu ilkeleri öğrenemeyenler, önemini kavrayamayanlar, din olarak bunu yeterli görmüyor. Ve olağanüstü mucizeler görmek istiyorlar peygamberin işini mücadele sine destek olmak için.

21. ENBİYA SÛRESİ

[İniş sırası: 73, Mekki, 112 âyet.

Adını sûrede geçen "Nebiler" kelimesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

21:1. İnsanlar için hesap vakti¹ yaklaştı. Ne var ki onlar gaflet içinde aldırıyorlar.

1- Hesap, ölümle birlikte başlamaktadır. Zira ölen insan için hesap başlamış demektir. Ölü için zaman durmaktadır. Allah'a göre ise zaten zaman diye bir şey yoktur. Ölen kimse için, kendi ölümü ile kıyametin kopması arasında zaman farkı yoktur. Deyim yerinde ise, ölmesi ile dirilmesi bir olmaktadır. Her bir insan için "vaktin yaklaşması" bu şekilde değerlendirilmelidir. Bu açıdan, bu nasıl bir vakit yaklaşmasıdır ki yüzyıllar geçmesine rağmen bir türlü gelmedi düşüncesi yanlıştır. Ölümün yaklaşması ile kıyametin yaklaşması aynı şeydir (20: 100-104; 10:45; 30:55, 56).

21:2. Rabb'lerinden, kendilerine gelen söze bürünmüş her yeni öğüdü, sadece alay ederek dinlerler.

21:3. O haksızlık yapanlar, akıllarınca önemsemeyerek ve kendi aralarında fısıldayarak: "Bu, sizin gibi bir beşerden¹ başka bir şey midir? Yoksa siz, göz göre göre büyüye mi kapılacaksınız?" diyorlar.

1- Hiçbir ilâhi ve insan üstü özelliği olmayan, sıradan bir insan.

21:4. "Rabb'im, gökte ve yerde olan her sözü bilir. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir." dedi.

21:5. "Hayır, bunlar karmakarışık düşlerdir. Hayır, belki onu uydurdu. Hayır, o bir şâirdir. Öyleyse öncekilere gönderildiği gibi bize bir âyet¹ getirsin." dediler.

1- Kanıt, mucize.

Güçlüklerinin meşru olmadığını kabul etmez ve olağanüstü şeyler olmasını farz ediyorlar.

21:6. Onlardan önce yok ettiğimiz hiçbir kent îmân etmemişti. Şimdi bunlar mı îmân edecekler?¹

1- Daha önce mucize gösterdiğimiz toplumlar, buna rağmen inanmadılar, bunlara mucize gösterecek olsak bunlar da inanmayacaklar.

21:7. Senden önce de vahyimizi iletmede elçi olarak insandan başkasını görevlendirmedik. Eğer bilmiyorsanız, zikir ehline¹ sorun.

1- Geçmiş vahiy mensuplarına. Kitâp Ehlî'ne.

21:8. Biz, onları yemeye, içmeye ihtiyaç duymayan varlıklar yapmadık. Ve onlar ölümsüz de değillerdi.

21:9. Sonra onlara verdiğimiz söze bağlı kaldık. Onları ve hak eden kim-yaz-seler¹ kurtardık. Müsrifleri² ise yok ettik.

1- Kelimesi kelimesine, dilediğimiz kimseleri. 2- Haddi aşanları.

21:10. Ant olsun ki, gerçekten içinde sizin öğüdünüz¹ olan bir kitâp indirdik. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?

1- Sizin için bildirdiğimiz, yapmanız ve sakınmanız gereken bilgiler. /Sizin öğüt kitabınız.

21:11. Ve Biz, zalim olan kentlerden nicelerini kırıp geçirdik. Onlardan sonra başka bir halk getirdik.

21:12. Öyle ki onlar azâbımızı hissettikleri zaman, ondan kaçmaya çalışıyorlardı.

21:13. Boşuna kaçmayın, refaha kavuşturulduğunuz şeylere ve evlerinize geri dönün; çünkü hesaba çekileceksiniz.

21:14. "Yazıklar olsun bize! Biz zâlimlermişiz." dediler.

21:15. Biçilmiş ekin gibi pörsüyüp, cansız kalıncaya kadar bu çağrılarını son bulmadı.

21:16. Biz; yeri, göğü ve ikisinin arasındakileri eğlence olsun diye yaratmadık.

21:17. Eğer eğlence edinmek isteseydik, elbette onu kendi şanımıza uygun yapardık. Eğer yapacak olsak böyle yapardık.

21:18. Aksine, Biz; Hakk'ı, Bâtıl'a karşı ortaya koyarız da onu mahveder. Böylece Bâtıl yok olur. Nitelediğiniz şeylerden dolayı size yazıklar olsun.

Hakk olan yenilmez, eninde sonunda kazanır. Doğru yöntemlerle hakkını savunur.

21:19. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. O'nun yanında bulunanlar
O'na kulluk etmekten **büyüklenmez** ve **usanmazlar**;

21:20. Gece, gündüz ara vermeksizin tesbih¹ ederler.

1- Allah'ın koyduğu işleyiş yasalarına kesintisiz ve mutlak bir şekilde tâbi olurlar. misyonlarının gereğini yerine getirmek için ilâhlar

21:21. Yoksa yeryüzünde birtakım ilâhlar edindiler de ölüleri onlar mı diriltecek? **S Allah'ın ilkelerinden (adalet) saptıran**

21:22. Eğer ikisinde¹ de Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, **ikisi de kesinlikle fesada uğrardı**. Arşın² Rabb'i olan Allah, onların niteledikleri şeylerden münezzehtir.³ **kötülüklerini Allah'ın meşru**
1- Göklerde ve yerde. 2- Egemenlik ve güç makamı. 3- Bkz. 19:35. âyetin dipnotu.

21:23. O, yaptıklarından dolayı sorgulanamaz. Ama onlar **yaptıklarının hesabını** vereceklerdir.

21:24. Yoksa O'nun yanı sıra başka ilâhlar mı edindiler? De ki: "Burhânınızı getirin.¹ Bu benimle beraber olanların ve benden öncekilerin öğüdüdür." Fakat onların çoğu gerçeği bilmezler ve onlar, ondan yüz çevirenlerdir.

1- İlâhi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.

21:25. Senden önce hiçbir Resûl göndermedik ki, kendisine, "Benden başka ilâh yoktur. Onun için **Bana kulluk¹ edin**." diye vahyetmiş olmayalım.

1- Bkz. 19:42. âyetin dipnotu.

21:26. Ve onlar: "Rahmân çocuk edildi." dediler. O, bundan münezzehtir.¹ Onlar,² ikrâm olunmuş³ kullardır.

1- Bkz. 19:35. âyetin dipnotu. 2- Melekler. 3- Şerefli kılınmış.

21:27. Onlar,¹ O'nun sözüne aykırı hareket edemezler. Onlar, yalnızca O'nun buyruğuna uyarlar.

1- Melekler.

ilahlaştırarak Allah'ın ilkelerinden (adalet) saptığınızı o zatlar Allah'ın ilkelerine aykırı birşey yapamazlar. Bu sizin önceki nesillerinizin/atalarınızın yarattığı bir inanıştır.

21:28. Allah, onların bütün yapıp ettiklerini bilir. Ve onlar, rızasına ermiş olanlardan başkasına şefaati¹ edemezler. Onlar, O'na duydukları derin saygıdan titrerler.

1- Şefaati, kelime anlamı olarak yardım etmek demektir. Kur'an, Allah'ın yanı sıra başka birilerinin "şefaati" edebileceği anlayış ve inancını kesin ve açık bir şekilde reddetmektedir. Nebiler de dâhil hiç kimsenin şefaati etme hakkı yoktur. Kur'an'a göre "şefaati" inancı kesinlikle şirk (2:48, 123). Şefaatin olduğunu iddia etmek Allah'ın haksızlık yapacağını, torpil yapacağını söylemekle eş anlamlı bir iddiadır. Bu Allah'a atılan büyük bir iftiradır. Yüzlerce âyette, herkese sadece ve sadece yaptıklarının karşılığının verileceğini ve şefaatin olmadığını açıkça söylenmesine rağmen, şefaatin olduğuna inanmak, Allah'ın sözüne itibar etmemektir.

21:29. Onlardan kim, "O'nun yanı sıra ben de ilâhım." dersen, işte o zaman onu Cehennem'le cezalandırırız. Biz, zâlimleri böyle cezalandırırız.

21:30. Kâfirler,¹ görmüyorlar mı² gökleri ve yer bitiştiği? Biz onları ayırdık. Suyu hayat kaynağı kıldık. Buna rağmen hâlâ inanmıyorlar mı?

1- İnançsız, imân etmeyen. Gerçeğin üzerini örten, gerçeği kabul etmeyen, gerçeğe karşı nankörlük eden. Allah'ı ve vahyi reddeden. Fitri yeteneğini köreltip örten. Küfr, imân'ın emin olmanın, güvenmenin, onaylamanın karşıtıdır. Kur'an, ektiği tohumun üzerini toprakla örttüğü için çiftçiye de kâfir demektir (57:20). 2- Görmek ile kast edilen şey: Anlamak, idrak etmek, bilmek, gerçeği kavramak, ayırdına varmak ve dikkate almaktır.

21:31. Ve Biz, onları sarsmasın diye yeryüzüne ağır baskılar yerleştirdik. Orada yol bulmaları için geçitler yaptık.

21:32. Gök yüzünü korumuş bir tavan yaptık. Onlar hala âyetlerimizden¹ yüz çeviriyorlar.

1- Gök yüzünün varlığından ibret almıyorlar, yaradılıştaki muhteşem yapıdan ki o yapı, gerçeği görenler için bir göstergedir, işaretler, kanıttır.

21:33. Geceyi ve gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı yaratan O'dur. Onların her biri kendi yörüngesinde **yüzmektedir**.

21:34. Biz, senden önce de hiçbir beşeri ölümsüz kılmadık. Sen öleceksin de onlar süresiz mi yaşayacaklar?

21:35. Her nefis¹ ölümü tadıcıdır. Sizi sınav olarak, iyilik ve kötülükle sınavırız. Ve siz, yalnız Bize döndürüleceksiniz.

1- Canlı.

21:36. Ve Kâfirler seni gördükleri zaman: "İlâhlarınızı zikreden¹ bu mu?" diye alaya alıyorlar. Onlar, Rahmân'ın zikrinin² küfredenlerdir.³

1- İlâhlarınız hakkında ileri geri konuşan. 2- Rahman'ın öğüdünü. 3- Bkz. 21:30. âyetin 1. dipnotu.

21:37. İnsan aceleden yaratılmıştır.¹ Size, günü gelince âyetlerimi² göstereceğim. Acele etmemi istemeyin.

1- Yaradılışında acelecilik vardır. Tez canlıdır. Sabırsızdır. 2- Nasıl bir sonuçla karşılaşacağınızı, azâbımı.

21:38. "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz bu uyarı ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.

21:39. Kâfirler, kendilerini her yönden saracak ateşi savamayacakları ve yarımsız kalacakları zamanı ah bir bilselerdi!

21:40. Aslında, onlara ansızın gelecek ve onları şaşkına çevirecek. Artık onu geri çevirmeye güçleri yetmeyecek ve onlara süre de verilmeyecek.

21:41. Gerçek şu ki senden önce de birçok Resûl'le alay edildi. Sonra alay ettikleri şey, alay edenleri kuşattı.

21:42. De ki: "Gece ya da gündüz Rahmân'dan sizi kim koruyabilir?" Doğrusu onlar, Rabb'lerinin öğüdünden yüz çevirenlerdir.

1- Rahmân'dan gelecek cezaya karşı.

21:43. Yoksa onların, onları Bize karşı koruyacak ilâhları mı var? Onlar, kendilerine dahi yardıma güç yetiremezler. Ve onlara Bizim tarafımızdan sahip çıkılmaz.

21:44. Oysaki onlara uzun gelen bir ömür boyunca, onları ve atalarını geçindirdik. Yeryüzüne müdahale edip onun her tarafında birçok şeyi nasıl yok ettiğimizi¹ görmüyorlar mı? O halde galip olanlar onlar mı?

1- Tabiâтта ve canlılar âleminde meydana gelen ölümleri, değişiklikleri; her şeyin nasıl ölümlü ve sonlu olduğunu...

Allah'ın ilkeleri ile Hak, adalet, iyilik, doğruluk, paylaşma, barış...)

21:45. De ki: "Ben sizi ancak vahiy ile uyarıyorum." Ne var ki sagırlar uyarılsalar da çağırıyor duymazlar.

21:46. Eğer onlara, Rabb'inin azâbından bir nebze dokunsa, "Eyvah bize! Biz kendimize haksızlık edenteriz." diyecekler.

21:47. Kıyâmet günü hak edileni eksiksiz belirleyen tartıları kurarız. Hiç kimse, hiçbir biçimde haksızlığa uğratılmaz. Hardal tanesi kadar da olsa her şeyi hesaba katarız. Hesap gören olarak Biz yeteriz.

21:48. Ant olsun ki, Mûsâ ve Hârûn'a takvâ sahipleri için bir ışık olan, bir öğüt olan Furkân'ı¹ verdik.

1- Hakk ile Bâtıl'ı, İmân ile Küfrü, güzel ile çirkini, iyi ile kötüyü birbirinden ayırma ölçüsü.

21:49. Onlar, Rabb'lerini görmedikleri halde, O'na içten derin bir saygı duyarlar. Ve onlar, kıyâmet gününün hesabından endişe ederler.

21:50. Bu, indirdiğimiz çok değerli bir öğüttür. Böyleyken, siz onu inkâr mı edeceksiniz?

21:51. Ant olsun İbrâhîm'e rüşdünü¹ vermiştik. Biz, onu tanıyorduk.

1- Doğru düşünme yetisi, isabetli davranma olgunluğu.

21:52. Hani o, babasına ve halkına: "Kendinizi adadığınız bu heykeller nedir?" dedi.

21:53. "Biz, atalarımızı bunlara kulluk edenler olarak bulduk." dediler.

21:54. "Gerçek şu ki siz de atalarınız da açık bir sapkınlık içindesiniz." dedi.

21:55. "Gerçeği mi getirdin, yoksa bizimle oyun mu oynuyorsun?" dediler.

21:56. "Hayır! Sizin Rabb'iniz göklerin ve yerin Rabb'idir. Onlara işleyiş yollarını O koymuştur. Bunun böyle olduğundan kesinlikle eminim."

21:57. "Allah'a yemin ederim ki, siz buradan ayrıldıktan sonra, putlarınız hakkında tasarladığımı gerçekleştireceğim."

21:58. Sonra da kendisine sorsunlar diye, büyük olanı haric diğerlerini parça parça etti.

21:59. "Bizim ilâhlarımıza bunu kim yaptı? Kuşku yok ki o, gerçekten zâlimlerdendir." dediler.

21:60. "İbrâhîm adında bir gencin onlardan söz ettiğini duyduk." dediler.

Yeryüzünün sahibi gibi davranıyordunuz. Putlarınızın değil, Allah'ın yasalarını (adalet...) uyuyor!

21:61. "O halde onu insanların huzuruna getirin. Belki tanıklık eden çıkar" dediler.

21:62. "Ey İbrâhîm! İlâhlarımıza bunu sen mi yaptın?" dediler.

21:63. "Hayır, onu şu büyükleri yapmıştır. Eğer konuşabilirlerse haydi onlara sorun!" dedi.

21:64. Bunun üzerine birbirlerine dönüp, "Haksızlık ediyoruz." dediler.

21:65. Sonra çok geçmeden yine eski kafalarına döndürüldüler: "Gerçek şu ki sen bunların konuşmadıklarını biliyorsun!" dediler.

21:66. İbrâhîm: "Allah'ı bırakıp da size bir faydası da bir zararı da olmayan şeylere mi kulluk ediyorsunuz?" dedi.

21:67. "Yazıklar olsun size ve Allah'ın yanı sıra kulluk ettiğiniz şeylere. Siz hala aklınızı kullanmayacak mısınız?"

1- İslâm, inanç ve düşünce özgürlüğünü isteyen bir dindir. Allah "dileyen imân etsin, dileyen küfre sin diyerek insanı özgür irade sahibi kılmıştır. "Dinde zorlama yoktur (2:256) denmektedir. Peki! İbrâhîm neden halkın ibadet ettiği putları kırdı? "Neden" sorusuna verilecek doğru cevap, yapılan şeyin doğru mu yanlış mı olduğunun da cevabı olacaktır: İbrâhîm'in yaptığı şey inanç özgürlüğüne müdahale değildir. Aksine bir inanç özgürlüğü, düşünce özgürlüğü mücadelesidir. Zira köleciler bir düzen var ve köleleştirilmiş ve başka bir şeye inanma hakları ellerinden alınmış bir halk. İbrâhîm'in mücadelesi, köleleştirilmiş ve istenilen şeye inanmak zorunda bırakılmış bir halkın özgürleşme ve dilediği şeye inanma hakkını elde etme mücadelesiydi.

21:68. Halk: "Eğer yapabilirseniz, onu yakın! İlâhlarınızın intikamını alın!" dediler.

21:69. "Ey ateş! İbrâhîm'e serin ve esenlik ol." dedik.

21:70. Ona tuzak kurmak istediler. Fakat onları hüsrana uğrattık.

21:71. Onu ve Lût'u kurtarıp, âlemler için bereketli kıldığımız yurda ulaştırdık.

21:72. Ona İshâk'ı ve ayrıca Ya'kûb'u armağan ettik. Ve hepsini kimse-

ler yaptık.
 meşru görülen zulüm/fesat/yozlaşmalar ile mücadele edilip, ıslah etmeye çalışılır.

21:73. Onları, buyruklarımızla doğru yolu gösteren önderler kıldık. Onlara hayırlar yapmayı, salâtı ikâme etmeyi, zekâtı yapmayı vahyettik. Ve onlar yalnızca bize kulluk eden kimselerdi.

1- Salâtın namaz kılmak anlamının yanı sıra birçok anlamı bulunmaktadır. Bu ayetteki salât, "namaz kılmak" anlamında değildir. Namazı kılmak, zekâtı verin" şeklinde anlam verilen bu terkiple: İbadete lâyık yegâne ilâhın yalnızca Allah olduğuna inanmak; Allah'a yönelmeyi, kulluğu ve dâvayı "şirkten arınmış bir bilinçle; arınmış, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; dayanışmayı, yardımlaşmayı ve destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. Namazı kılın, zekâtı verin" şeklinde anlam verilen bu terkipteki "vermek" kelimesinin kök harfleri أ ت ي (Elif-Te-Ye) olup, 549 yerde geçmektedir. Her ne kadar bu terkipte, "vermek" anlamına gelen "Âtû" kelimesi yer alsın da (أتى) âtû kelimesine, (أتى) Eta "yapmak" anlamının verilmesi de uygundur. Bu kelime kök anlamı itibarıyla yaygın olarak şu üç anlamda kullanılmaktadır: "Yapmak", "getirmek" ve "vermek." Arınmak, aklanmak, temizlenmek demek olan "zekât", verilen bir şey değil, "yapılan" bir şeydir. Kur'an, zekât kelimesini "arınmak" anlamında kullanmaktadır (Bkz. 19:13). Zekât, "mâli yardım" demek değil, mâli yardım yapılarak malın arınmasıdır. Kur'an'daki mâli yardımın adı sadakadır (Bkz. 9:60). Sadaka verilirse, malın arınması gerçekleşmiş olacaktır.

21:74. Biz, Lût'a bir hüküm, bir ilim verdik. Onu çirkin işler yapan kentten kurtardık. Onlar fâsık olan kötü bir halktı.

1- Vahiy. 2- Doğru yoldan çıkmış.

21:75. Onu rahmetimize dâhil ettik. O sâlihlerdendi.

1- Kötülükle mücadele edenlerdendi.

21:76. Ve Nûh'u da hani o daha önce bize çağrıda bulunmuştu. Biz de çağrısına karşılık verdik. Onu ve ehlini büyük bir felaketten kurtardık.

1- Ailesini, yakınlarını, onunla birlikte hareket edenleri.

21:77. Âyetlerimizi yalanlayan bir halka karşı ona yardım ettik. Onlar kötü bir halktı. Bundan dolayı Biz de hepsini boğduk.

21:78. Hani Dâvûd ve Süleyman, halkın koyunlarının yayıldıkları ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Biz, onların hükümlerine tanıklık.

Ad ve senâd kavimlerinden daha zalim bir kavim Mûsâ kavmi.

21:79. Biz, bunu Süleymân'a iyice kavrattık. Her ikisine de **hüküm¹** ve **ilim²** verdik. Dâvûd³ la beraber **tesbih³** etsinler diye **dağları ve kuşları** buyruk altına aldık. Ve Biz, yapanlarız.

1- Egemenlik. 2- Vahiy. 3- Dağların ve kuşların tesbih etmeleri, yaradılış özelliklerine göre hareket etmeleri, ilâhi yasalara tam bir itaatle itaat etmeleridir.

21:80. Ona; sizi, sizin şiddetinizden **koruyacak elbise¹** yapma sanatını **öğrettik**. Öyleyse şükredenler misiniz?

1- Zirh.

21:81. Ve **şiddetli esen rüzgâr Süleymân içindi**, **Onun isteğine uygun şekilde bereketli yerlere doğru eser giderdi**. Biz, Her Şeyi Bilenleriz.

21:82. Ve **şeytânlardan¹** kendisi için dalgıçlık eden ve bundan başka iş yapanlar vardı. Onları gözetim altında tutuyorduk.

1- Söz konusu şeytânlar; şeytânlar kelimesinin Kur'an'daki anlamı dışında algılanmış ve bunun üzerinde, Süleymân Nebi hakkında birçok efsane uydurulmuştur. Bu âyetteki şeytânlar, ruhani ontolojik yaratıklar olmayıp, şeytânın kelime anlamlarından biri de olan ve Kur'an'da da kullanılan biçimiyle "Hakk'tan uzak olan kimseler"dir. Âyetle sözü edilen şeytânlar, Süleymân Nebi'nin buyruğu altında çalışan ve "Hakk'tan uzak bir karakteristik yapıya sahip olan" kimselerdir. Şeytân; Hakk'a aykırı hareket eden her türlü güç, kurum ve kişinin ortak karakteristik adıdır. Anlaşılan bu kimseler de Süleymân Nebi'ye karşı, onun aleyhinde sürekli planlar yapan, ona karşı kötülük tezgâhlayan, iftira ve yalanlar uyduran kimselerdir. Âyetle şeytanların dalgıçlık yaptıkları, başka işler yaptıkları dikkate alınırsa bunların "insandan şeytânlar" oldukları anlaşılmaktadır.

21:83. Eyyûb'u da an! Hani o: "Bana bir dert dokundu. Ve Sen, merhamet edenlerin en merhametlisisin." diye Rabb'ine seslenmişti.

21:84. Biz de onun çağrısına karşılık verdik. Ve derdini yok ettik. Ve katımızdan bir rahmet ve kulluk edenlere bir **öğüt olmak üzere**, kendisine ehlini¹ ve onlarla birlikte bir mislini daha verdik.

1- Ailesini, yakınlarını.

21:85. İsmâ'il'i, İdris'i ve Zû'l-Kifl'i de an. Hepsi **sabredenlerdendi**.

21:86. Onları rahmetimizle kuşattık. Onlar **sâlih¹** kimselerdi.

1- Kötülükle mücadele eden, bozuk olan şeyi düzelten, iyileştiren, yapıcı olan, iyiye yönlendiren, samimi, dürüst ve seçkin.

21:87. Ve Zû'n-Nûn'u¹ da an! Hani öfkelenerek gitmişti de kendisini sıkıntıda bırakmayacağımızı sanmıştı. Sonra karanlıklar içinde, "Senden başka ilâh yoktur! Sen yüceler yücesisin. **Ben haksızlık yaptım!**" diye seslenmişti.

1- Yunus Nebi'yi. (Balık karnına girmiş olan.) **Senin ilkelerinin onları uyandıranı terk ederek.**

21:88. Bunun üzerine çağrısına karşılık verdik ve onu sıkıntıdan kurtardık. İşte inananları böyle kurtarız.

21:89. Ve Zekeriyâ'yı da an! Rabb'ine: "Rabb'im! Beni tek başıma bırakma, Sen vârislerin¹ en hayırlısısın." diye seslenmişti.

1- Sonunda her şeyin kendisinin olacak olan, her şeyin gerçek sahibi.

21:90. Bunun üzerine çağrısına karşılık verdik. Ve kendisine Yahyâ'yı armağan ettik. Ve onun için eşini **islah¹** ettik. Onlar hayırlarda yarıyor, umarak ve endişe ederek **Bize valvarıyorlardı**. Ve Bize karşı içtenlikle saygı duyuyorlardı.

1- Doğum yapmaya engel olan durumunu iyileştirdik. **İlahın yardım istemeleri.**

21:91. Ve namusunu koruyanı da an. Ona rahumuzdan üfledik. Ve kendisini ve oğlunu âlemler için bir âyet³ kıldık.

1- Meryem. 2- Karnında bir çocuğa hayat verdik (15:29; 32:9; 38:72).

3- Mucize. İbret.

21:92. Bu **sizin ümmetiniz tek bir ümmettir**. Çünkü hepinizin Rabb'i **Ben'im**. O halde yalnızca Bana kulluk edin!

21:93. Emirlerini¹ aralarında bölük pörçük ettiler. Oysa hepsi yalnızca **Bize dönecekler**.

1- Dinin buyruklarını.

21:94. Fakat **kim imân etmiş olarak sâlihât¹** yaparsa, onun çabası için **kalırlık²** yapılmaz. Biz, bütün çabalarını yazmaktayız.

1- "İmân edip, sâlihâtı yapanlar" terkiibini "İmân edip iyi işler yapanlar" diye çevirmek doğru değildir. Sâlihât, davranış yolu ile bütünüyle dışa yansıyan imândır. Sâlihât, bozgunculuk ve kötülükle mücadele etmek, bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, yapıcı olmak, iyi olmak ve iyiye yönlendirmek demektir. Bu kelimenin karşıtı "seyyât" yani kötülük ve "fesad" yani bozgunculuk kelimeleridir. 2- Çabaları mutlaka dikkate alınır, görülür ve ona göre karşılık verilir.

Allah'ın ilkelerini islah ettirip, bunlardan hissiyâdına sâlmadan, yozlaşmış toplum bu ilkeleri islah için çağırıyor.

Uşakları

maklûmlar?

Yozlaşmış toplum islah eden.

Yozlaşmış toplum islah eden.

21:95. Yok ettiğimiz bir kent halkının geri dönmesi harâmdır.¹ Onlar bir daha geri dönemezler.

1- Geri dönmeleri mümkün değildir. Bu ihlâl edilemez bir yasadır.

21:96. Hatta Ye'cûc ve Me'cûc yaygınlaşıp her tarafı kuşatma altına alıncaya kadar.

21:97. Uyarıldıkları gerçekte yüz yüze geldiklerinde, Kâfirlerin gözleri korku ile büyür. "Eyvah bizlere! Gerçekten biz aldaniş içindeymişiz. Aslında biz, kendimize haksızlık etmişiz." *biz zulmüştük.*

21:98. Siz ve Allah'ın yanı sıra kulluk¹ ettikleriniz, Cehennem'in odunu sunuz. Siz oraya gireceksiniz.

1- Bkz.19:42. âyetin dipnotu.

21:99. Eğer onlar gerçekten ilâh olsalardı, Cehennem'e girmezlerdi. Oysa hepsi orada sürekli kalacaklardır. *Meerü gösteren kurtuluş kurtuluş / kurtuluş / kurtuluş*

21:100. Onlar için orada bir inleme vardır ve onlar orada kendi inlemelelerinden başka bir şey işitmezler.

21:101. Bizden kendilerine iyilik ulaşanlar, işte onlar, ondan¹ uzaklaştırılanlardır.

1- Cehennem'den.

21:102. Onlar, Cehennem'in uğultusunu bile duymazlar. Ve onlar canlılarının istediği şeylerin içinde sürekli kalacaklardır.¹

1- Bu ve buna benzer onlarca âyet îmân ve sâlihât sahibi kimselerin doğrudan Cennet'e gideceğini, Cehennem'in uğultusunu bile duymayacaklarını söylemesine rağmen, geleneksel inanışta herkesin muhakkak Cehennem'e gideceğini, günahları karşılığı kadar orada kaldıktan sonra Cennet'e geçeceğini inanılmaktadır. Oysaki yüzlerce âyette Cennet'in de Cehennem'in de ebedi olduğu; sevabı günahlarından çok olanların Cennet'e gideceğini ve ebedi olarak Cennet'te kalacağını; günahı sevabından çok olanın da Cehennem'e gideceğini ve ebedi olarak Cehennem'de kalacağını bildirilmektedir.

21:103. O en büyük dehşet, onları kaygılandırmayacak. Ve melekler, "İşte bu, size söz verilen gününüzdür." diye onları karşılayacaklar.

gökten verilen nimetlerin haklarını vererek dünyayı ıslah için çalışanların.

21:104. O gün, kitap sayfalarını dürer gibi göğü düreriz. Onu¹ ilk yarattığımız gibi yeniden yaratacağız. Bu Bizim katımızdan verilmiş bir sözdür. Kuşkusuz sözümüzü yerine getiririz.

1- Varlıkları.

21:105. Ve ant olsun ki Biz, zikirden¹ sonra zebûrda², arza³ sâlih⁴ kullarımızın varis olacağını yazdık. *Yazılacak zulum (feshat) yazılacakları ıslah için 4- Cennet yurduna. Âyetin cümle yapısından ve siyakından ve konu bütünlüğünden söz konusu "arzin" yeryüzü değil, Cennet yurdu olduğu anlaşılmaktadır. 4- Kötülüğe karşı mücadele eden, bozuk olan şeyi düzelter, iyileştiren, yapıcı olan, iyiye yönlendiren, samimi, dürüst ve seçkin.*

21:106. Bunda kulluk eden bir toplum için açık bir duyuru vardır. *Allah'ın ilkelerini hayata geçirmek için*

21:107. Biz, seni bütün insanlık için sadece bir rahmet olarak gönderdik. *rahmet eden,*

21:108. De ki: "Bana, sizin ilâhınızın ancak tek bir ilâh olduğu vahyolundu. Artık O'na teslim olacak mısınız?"

21:109. Buna rağmen yüz çevirirlerse, o zaman de ki: "Herkesi eşit olarak duyurdum. Söz verilen şey yakın mı uzak mı orasını bilmiyorum!"

21:110. "O, açıkça söylenen sözleri de bilir, gizlediklerinizi de bilir."

21:111. "Bilemem, belki o¹ bir sınav ve sizin için belli bir zamana kadar yararlanmadır."

1- Erteleme.

21:112. Dedi ki: "Rabb'im! Aramızda Hakk ile hükmet. Ve Rabb'imiz, yakıştırmalarınıza karşı yardım istenecek Rahmân'dır."¹

1- Rahmeti bol olandır.

insanlar arasındaki ihtilafları görmek için hüküm verirken tabi olacağımız ilkeler (sıkıyık, aykırı bile olsa adalet, doğruluk, iyilik, paylaşma, barışın) Allah'ın ilkelerinden insanlara bunlardan sığınmayı mevrü gösteren her kisi/kurum/kurum puttur.

ilkelerine (hak, adalet, iyilik, doğruluk, paylaşım, barışın) karşı duyarlı olun

22. HAC SÛRESİ

[[İnış sırası: 103, Mekki mi Medeni mi olduğu tartışmalıdır, 78 âyet. Adını 27. âyetteki "El-Hacc" kelimesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

- 22:1. Ey İnsanlar! **Rabb'inize karşı takvâ¹** sahibi olun. Kuşkusuz, o Sâ'at'in² şiddetli sarsıntısı çok büyük bir şeydir.
1- Takvâ, korunmak demektir. Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak fucûr, günah, kötü, zararlı ve tehlikeli şeylere karşı kendisini korumak ve güvene almaktır. Takvâ, kelime anlamı olarak zarar verecek şey ile korunacak şey arasında konan engel demektir. Muttakî: Takvâ sahibi olan. Takvâ "Fucûr"un karşıtıdır (38:28; 91:8). Facir, fütursuzca günaha dalan. Hakk'tan Bâtıl'a sapan kimse demektir 2- Kıyâmet'in.
- 22:2. Onu gördüğünüz gün, her emzikli kadın, emzirdiğini unuttur. Her hamile kadın, bebeğini düşürür. Ve İnsanları sarhoş olmadıkları halde, sarhoş gibi görürsün. Zira Allah'ın azâbı çok şiddetlidir.
- 22:3. Ve İnsanlardan öyle kimseler vardır ki; hiçbir bilgisi olmadığı halde, Allah hakkında ileri geri konuşurlar ve bütün **azgın şeytânların¹ peşinden giderler.**
1- Kelime anlamı uzaklaşan, uzak olan demektir. Hakikat'ten uzak olan, Hakk'a, adalete ve iyiliğe aykırı hareket eden varlık, kişi, kurum, kötülük dürtüsün, sapırtıcı telkin ve yönlendirmelerin ortak karakteristik adıdır. İnsanların içindeki kötülük dürtüsü için de şeytân denmektedir.

- 22:4. Onun¹ hakkında yazıldı: ona uyan kesinlikle bilmelidir ki, şeytân onu saptırır. Ve onu Saîr'in² azâbına iletir.
1- Şeytân. 2- Cehennem.
- 22:5. Ey İnsanlar! Eğer öldükten sonra yeniden dirilmekten kuşkunuz varsa; bilin ki Biz, sizi topraktan, sonra nutfeden,¹ sonra bir alakadan,² sonra yapısı belli belirsiz mudğadan³ yarattık. Ne olduğunuzu bilin diye size açıklıyoruz. Ve Biz, dilediğimizi belli bir süre-yeye kadar rahimlerde tutarız. Sonra sizi bir bebek olarak çıkarırız. Sonra kiminiz ergenlik çağına ulaşır. Ve sizden bir kısmınız vefât ettirilir. Kiminiz de ömrünün en kötü dönemine erişir; bir şey bilmez yaşlı bir bunak haline gelir. Yeryüzünü kurumuş ölmüş görürsün, ama üzerine su indirdiğimiz zaman yeniden hareketlenir, kabarıp ve her bitkiden göz alıcı çiftler bitirir.
1- Bir damla sıvıdan. 2- İlişip yapışan, rahim duvarında asılı durandan. 3- Belli belirsiz bir çiğnem et parçası.
- 22:6. İşte Hakk olan Allah budur. O, ölüleri diriltir. Ve O, Her Şeye Gücü Yeten'dir.
- 22:7. Kuşkusuz o Sâ'at¹ gelecektir. Onun geleceği kesindir. Ve Allah, kabirlerde olanları² diriltecektir. **Barıştan, adaletten, iyilikten, 1- Kıyâmet. 2- Ölüleri.**
- 22:8. İnsanlardan bazıları, bir bilgiye, bir yol göstericiye ve aydınlatıcı bir kitâba dayanmaksızın Allah hakkında tartışıyorlar.
- 22:9. **Allah'ın yolundan saptırmak** için kıvırpı durur. Onun için dünyada **rezillik vardır.** Ve ona Kıyâmet günü yakıcı ateşin azâbını tattıracağı.
- 22:10. İşte bu **kendi tercihinle yaptığı şeylerden dolayısıdır.** Kuşkusuz Allah, kullarına **haksızlık edici değildir.** **zulmedici**
- 22:11. İnsanlardan **bazıları da iş olsun diye Allah'a kulluk eder.** Onun yararına bir şey olursa onunla mutlu olur, eğer bir fitneyle¹ karşı karşıya kalırsa hemen yönünü değiştirir. O dünyada da âhirette de kaybedendir. İşte o apaçık bir kayıptır.
1- Sınavla: Baskıyla, zorlukla, zorbalıkla ve sıkıntıyla.

kötülük, hak gaspı, zulüm... cimilik

22:12. Allah'ın yanı sıra kendilerine zarar da fayda da veremeyecek olan şeylere düa¹ ediyorlar. İşte bu derin bir sapkınlıktır.

1- Düa; çağırma, seslenmek, yardım istemek demektir. Düa, Allah'a istek ve ihtiyaçlarını arz ederek O'nun lütfunu desteğini, bağışlamasını ve yardımını istemektir (2:186). İnsan, Düa etmeden önce kendisine düşeni yapmalıdır. Kendisine düşeni yapmadan Allah'tan bir şey istemek samimiyetsizliktir. Yine Allah'tan istenilen şeyin doğru bir şey olması gerekir: İsteddiği şeyi hak edip etmediğini, hakkı olup olmadığını dikkate almalıdır. Düa edenin, isteği kabul edildikten sonra, Allah'ı unutacak olması, duasının kabul edilmesine engeldir. Allah'ın yanı sıra başka bir kimseye veya şeye Düa etmek şırıktır (1:5).

22:13. Gerçekten de zararı yararından daha yakın olana düa ediyorlar. O ne kötü mevlâ¹ ne kötü yoldaştır!

1- Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren, veli, efendi, yönetici.

22:14. Allah, îmân eden ve sâlihâtı yapanları¹ altından ırmaklar akan Cennetlere koyacak. Kuşkusuz Allah, Dilediği Şeyi Yapar.

1- Bkz. 21:94. âyetin 1. dipnotu.

22:15. Kim Allah'ın, ona dünyada ve âhirette kesinlikle yardım etmeyeceğini zannediyorsa, o zaman semaya¹ bir araç uzatsın da sonra onu² kessin de baksın bakalım bu planı kendisini kızdıran şeyi giderecek mi?

1- İzâfeten; yüce rahmet ve yardım kapısına. 2- Yardım ve desteği.

22:16. Onu apaçık âyetler olarak indirdik. Allah, hak edene¹ doğru yolu gösterir.

1- Bkz. 16:93. âyetin 3. dipnotu.

22:17. Allah; îmân Edenler, Yahudiler, Sâbiiler, Nesârâ², Mecûsiler ve Müşrik olanların Kıyâmet günü aralarını ayıracaktır.³ Allah, her şeye tanıktır.

1- Sâbiî konusunda Kur'an bir bilgi vermemektedir. Nuh Nebi ve Zebur ile bağlantıları olan kimseler oldukları söylenmektedir. 2- Hristiyanlar. 3- Herkes hak ettiği karşılığı alacaktır. Haklı, haksız ortaya çıkacaktır.

22:18. Göklerde ve yerde ne varsa; Güneş'in, Ay'ın ve yıldızların, dağların, ağaçların, hayvanların ve insanların birçoğunun Allah'a secde¹ ettiklerini görmüyor musun?² Birçoğunun da³ üzerine azâp hak oldu. Ve Allah, kimi küçük düşürürse artık onun için bir yüceltici yoktur. Kuşkusuz Allah, dilediğini yapar.

1- Secde; tam bir teslimiyet içinde Allah'a bağlılık göstermek, itaat etmek, emrine amade olmak, değerini takdir etmek, yüceliğini, üstünlüğünü kabul etmek, saygı göstermek ve içtenlikle boyun eğmek demektir. Diğer bir anlamı ile de secde bütün bir varlığın Allah'ın evrene koyduğu işleyiş yasalarına tâbi olması, boyun bükmesidir. Namaz kılarken alnı yere koymak. 2- Görmek ile kast edilen şey: Anlamak, idrak etmek, bilmek, gerçeği kavramak, ayırdına varmak ve dikkate almaktır. 3- İnsanların.

22:19. Bu iki karşı taraf,¹ Rabb'leri hakkında mücadele eden, birbirleri-ne iki düşmandır. Bunlardan Kâfirler için ateşten biçilmiş elbiseler vardır. Onların başlarının üstünden kaynar sular dökülecek!

1- Müminler ve Kâfirler.

22:20. Bununla iç organları ve derileri eritecek.

22:21. Ve onlar için demirden topuzlar vardır.

22:22. Azâptan kurtulmak için ne zaman oradan çıkmak isteyecek olurlarsa, yakıcı azâbı tatmaları için oraya geri döndürülürler.

22:23. Allah, îmân eden ve sâlihâtı yapanları¹, içinden ırmaklar akan Cennetlere koyacak. Onlar, orada altından bilezikler ve inciler ile süslenirler. Elbiseleri ipektendir.

Bkz. 21:94. âyetin 1. dipnotu.

22:24. Sözün temiz-hoş olanına yönlendirildiler. Hamid'in¹ yoluna yönlendirildiler.

1- Yüce, övgüye ve teşekkür değer yegâne varlık.

22:25. Kâfir olanlar ve Allah'ın yolundan ve Mescid-i Harâm'dan engelleyenler -bilsinler ki- onu,¹ orada yerleşik olan ve dışarıdan gelen bütün insanların eşitçe adanmaları için yaptık. Kim orada haksızlık sapkınlık yaparsa, ona acı azâptan tattıracağız.

1- Mescid-i Harâm'ı.

22:26. Bir zamanlar İbrâhîm'e evin¹ yerini göstererek; "Bana hiçbir şeyi ortak koşma. Evimi tavâf edenler, kaim olanlar,² rukû³ edenler, secde edenler⁴ için arındır.⁵" demiştik.

Allah'ın ilkelerinin boyunu eğerler

1- Kâbe. 2- Hakkını vermek, canlı ve diri tutmak, ayakta tutmak. 3- Şirk koşmaksızın Allah'a itaat etmek, emrine amade olmak, değerini takdir etmek, yüceliğini, üstünlüğünü kabul etmek ve saygı göstermek. İçtenlikle boyun eğmek. Câhiliye Arapları puta tapmayıp yalnızca Allah'a tapanlara "rakea ilellah;" Allah'a rukû etti, derlerdi. Kur'an'da geçen rukû kelimeleri ile kast edilen şey namaz kılariken yapılan ve adına "rukû" denilen hareket değildir. Ancak namazdaki rukû ile amaçlanan şey de Allah'a bağlılık ve içtenliktir. 4- Bkz. 22:18. âyetin 1. dipnotu. 5- "Tah-hir" kelimesine "temizle, temiz tut" anlamının verilmesi doğru değildir. Tahhir; fiziki değil, değersel /manevi bir temizliği ifade eder. Tıpkı bir kimseye, "Temiz İnsan" dendiğinde; bedensel bir temizlikten değil, ahlâkî bir temizlikten söz etmiş olmak gibi. Bir kimseye; temiz İnsan dendiğinde, dürüst İnsan, güvenilir İnsan vs. denmek istenmektedir. Evin/Beytin temiz tutulması da bu anlamdadır. Silinip süpürülmesi anlamında değil, her türlü şirkten, çıkarılıktan, kötülükten ve yanlış şeylerden arındırmaktır.

22:27. İnsanları Hacca çağır. Gerek yaya gerek her türlü binek üzerinde, uzak-yakın her yerden sana gelsinler.

22:28. Bunun kendilerine sağlayacağı yararlara tanık olsunlar. Ve kendilerine rızık olarak verilen hayvanlar üzerine belli günlerde¹ Allah'ın adını² ansınlar. Böylece onlardan yiyecek, muhtaç ve yoksul olanları doyurun.

1- Hacc esnasında zamanı belli olan günlerde. 2- Kurbanları keserlerken.

22:29. Sonra kirlerini gidersinler.¹ Adaklarını yerine getirsinler. Ve Beyt-i Atik'i² tavâf etsinler.

1- Arınsınlar. 2- Bütün göstergelerle işaret edilen anlam ve değerlerin birleştiği, anlam ve önemlerini kazandıkları son nokta Kâbe.

22:30. İşte böyle. Kim Rabb'inin yasaklarına uymada gerekli özeni gösterirse, bu onun için daha hayırlıdır. Size okunanlar¹ hariç, diğer hayvanlar helâl kılını. Artık putların pisliğinden² kaçının. Yalan sözden kaçının.

1- Yasaklandığı bildirilen. Bu hayvanların hangileri olduğu 6:145 ve 16:115. âyetlerde belirtilmektedir. 2- İnanç kirliliğinden.

Yıyıcı kutsallar üzerinden helâl harâm kılınan, insanların masru baklarını yasaklanıktan.

22:31. Hanifler,¹ onunla² Allah'a şirk koşmayanlardır. Allah'a şirk koşan kimse, sanki gökten düşen ve kuşun kaptığı³ veya rüzgârın uzak yerlere sürüklediği kimse gibidir.

1- Şirk koşmaksızın Allah'a yönelmiş olanlar. 2- Pislik olan putlar ve putlar adına kesilen hayvanlarla. 3- Yükseklerden düştüğü için paramparça olan ve kuşlara yem olan kimse

22:32. İşte böyle! Kim Allah'ın şiarlarına¹ saygı gösterirse, kuşkusuz bu saygı kalplerin takvâsındandır.

1- Allah'ın, belirlediği dini simgelere, işaretlere, sembolere. Allah'ı tanımaya, bilmeye yarayan, göstergelere.

22:33. Sizin için onlarda belli bir süreye kadar faydalar vardır. Sonra bunların mahalli Beyt-i Atik'edir.¹

1- Bütün göstergelerle işaret edilen anlam ve değerlerin birleştiği, anlam ve önemlerini kazandıkları son nokta Kâbe.

22:34. Rızık olarak verilen hayvanların üzerine Allah'ın adını anmaları için bütün ümmetlere mensek¹ tayin ettik. Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır. Artık yalnızca ona teslim olun. Samimi insanları haberdar et. 1- Kurban ve kurban kesme ile ilgili kurallar. Nusûk, Allah'a yakınlaşmaya vesile olan her şeydir.

22:35. Onlar ki¹ Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir, başlarına gelene sabrederler,² salâtı ikâme ederler,³ kendilerini rızıklandırırdığımız şeylerden infak⁴ ederler.

1- Samimi İnsanlar. 2- Dayanmak, direnmek, yılgınlık ve usanç göstermemek, kararlı ve azimli olmak, sıkıntılara göğüs germek. 3- Yardımlaşmayı, dayanışmayı, destek olmayı canlı ve diri tutarlar. 4- İhtiyacı olana karşılıksız yardım ederler.

22:36. Büyükbâş hayvanları da¹ sizin için Allah'ın şiarlarından² kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır. Ayakları bağlı halde keserlerken üzerlerine Allah'ın adını anın. Yanları üzerine düşünce onları yiyin. İsteyene de istemeyene de yedirin. Böylece onları yararlanmanıza sunduk. Umulur ki şükredersiniz.

1- Kurban olarak kesilmelerini. 2- Allah'ın, belirlediği dini simgelerden, işaretlerden, sembollerden. Allah'ı tanımaya, bilmeye yarayan, göstergelerden.

Şükretmelerin karşılığında şükreden beklenen toplumdaki zenginleşme, yoksullukların ortadan kalkmasıyla mücadele misyonuna geçmektedir.

22:37. Onların¹ ne etleri ne de kanları asla Allah'a ulaşmaz. Ona ulaşacak olan sizin takvânızdır. Sizi doğru yola ilettiğinden dolayı Allah'ı yüceltmeniz için onları sizin yararınıza sundu. İyi olan kimseleri müjdele.

1- Kurbanların.

22:38. Allah, imân edenleri savunur. Allah, hain nankörleri sevmez.

22:39. Kendileriyle savaşılan kimselerin, zulme uğramaları nedeniyle, savaşmalarına izin verildi. Kuşkusuz Allah, onlara yardım etmeye kadirdir.

22:40. Onlar, sadece "Rabb'imiz Allah'tır." dedikleri için haksız yere yurtlarından çıkarıldılar. Eğer Allah, insanların bazılarını bazılarıyla savmasaydı, içinde Allah'ın isminin çokça anıldığı sevâmiu,¹ biyeûn,² selavât,³ mescitler mutlaka yıkılırdı. Allah, kendisine yardım edene⁴ mutlaka yardım eder. Kuşkusuz Allah, Mutlak Güç Sahibi'dir, Mutlak Üstün Olan'dır.

1- Manastırlar. 2- Kiliseler. 3- Havralar. 4- Vahye içtenlikle uymayı esas alarak, Kendisine yönelene. Gösterdiği yoldan gidene.

22:41. Eğer yeryüzünde onları egemen kılsak, salâti ikâme ederler¹, zekâti yaparlar¹, ma'rûf olanı yapar, münkerden sakındırırlar.² Bütün işlerin sonucu Allah'a dönecektir.

1- Bkz. 21:23. âyetin dipnotu. 2- "Emr-i b'il-ma'rûf nehy-i ani'l munker," terkip olarak: İyiliği yap ve telkin et, kötülükten sakındır ve engel ol demektir. "Ma'rûf: İyi, doğru, yararlı, güzel olan, toplumsal değer yargılarına göre ve toplumsal uzlaşi ile doğru olduğu kabul edilen ve Vahye uygun olan demektir. Munker ise; kötü, eğri, zararlı, çirkin olan şey demektir. "Emr" fiilinin asıl anlamı iş yapmaktır. Bu anlam bağlamında âyetteki "Emr-i b'il-ma'rûf terkibine "iyiliği emret" şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. Bu terkip: İyi olan şeyleri yapmayı kendine iş edin, ahlak edin; kötü olan şeylerden uzak dur, kötülüklerden sakın; kötülüklerden uzak durmayı ve iyi olan şeyleri yapmayı ilke edin; iyiliğin yaygınlaşması ve kötülüğün önlenmesi için çaba göster demektir.

22:42. Eğer seni yalanlıyorsa, bil ki onlardan önce: Nûh, Âd ve Semûd halkları da Nebilerini yalanlamışlardı.

Bu kavimlerin peygamberleri Muhammed Nebi'nin kavmi de zalim. Nebi'leri zulümünden vazgeçtirmeye çalıştı ama etmediler.

22:43. İbrâhim ve Lût halkları da yalanlamışlardı. 22:44. Ve Medyen sahipleri de. Mûsâ da yalanlandı. Fakat Kâfirlere süre tanıdım. Sonra da onları yakaladım. Benim inkârım¹ nasılmış görüldü.

1- Onları inkâr etmem, yok saymam.

22:45. Böylece zulüm yapmalarından dolayı nice kentleri yok ettik. Çatı-ları çökmüş, duvarları yıkılmış; sahipsiz kalmış kuyular ve görkemli saraylar vardır.

22:46. Onlar, yeryüzünde dolaşmıyorlar mı ki kendilerinin, kendisi ile akıl edecekleri kalpleri¹ veya kendisi ile işitecek kulakları olsun. Gerçek şu ki, kör olan gözler değildir, kör olan göğüslerde olan kalplerdir.

1- ilâhi cevher. İdrak etmenin, düşüncenin merkezi. Kur'an'da kalp, düşünme, akletme, anlama, kavrama, şeylerin hakikatini bilme melekesi/ yetisi anlamında kullanılmaktadır. Kur'an'da akletme/düşünme fiili kalbe ait olarak görülmüş; düşünmenin ve anlamının kalbin bir işlevi olduğu belirtilmiştir. Kalp, bu özelliklerinden dolayı ilâhî hitaba muhataptır, yükümlü ve sorumludur. Son yıllarda kalp ile beyin arasındaki iletişim üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda kalbin beyin fonksiyonlarını etkilediğine dair bulgular elde edilmiştir. Tıpkı göz, kulak vs. ile beyin arasındaki iletişim gibi.

22:47. Ve senden azâbı çabuklaştırmamı istiyorlar. Oysa Allah, sözünden asla dönmez. Kuşkusuz Rabb'ine göre bir gün, sizin saydıklarınızdan bin yıl gibidir.

22:48. Zulmedip duran nice kentler vardı ki onlara süre vermiştim. Sonra onları yakaladım. Ve dönüş Bana'dır.

22:49. De ki: "Ey insanlar! Ben sizin için yalnızca apaçık bir uyarıcıyım."

22:50. İmân edip sâlihîti¹ yapanlar için bağışlanma ve bol rızık vardır.

1- Bkz. 21:94. âyetin dipnotu.

22:51. Âyetlerimizi geçersiz bırakma yarışında olanlar, işte onlar Cehen-nem ehlidir.

İlkelerimiz = Adalet, İhlâk, doğruluk, paylaşma, barış, özgürlük; bu ilkelerden hiçbirini kişilik/krım/kavim adına sapması nehrü dörmeme.

22:52. Senden önce gönderdiğimiz her Resûl ve Nebi, bir şey dilediği zaman, şeytân² onun bu dileğine bir şeyler katmak istedi.³ Fakat Allah, şeytânın kattığı şeyleri yok eder. Sonra Allah, kendi âyetlerini sağlamlaştırır. Ve Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Mesajı topluma iletmek istedikleri zaman. 2- Bkz. 22:3. âyetin dipnotu. 3- Resûl ve Nebîler'in insanların kurtuluşuna yönelik yaptıkları çağrıya bozguncular (İnsan şeytânlar) çağrıyı etkisiz kılmak için kendi yanlarından bir şeyler katarlardı.

22:53. Kalplerinde hastalık olan ve kalpleri kararıp katılaşmış olanlara, şeytânın kattığı şeyi¹, sınav vesilesi kıldık. Zâlimler derin bir yanılgı içindedirler.

1- Şeytânın/şeytânlaşmış kimselerin çağrıyı boşa çıkarmak için gösterdikleri çabayı, gerçeği çarpıtma isteğini.

22:54. İlim¹ verilen kimselerin², onun³ Rabb'inden gelen bir gerçek olduğunu bilmeleri, ona îmân etmeleri ve kalplerinin tatmin olması içindir. Allah, İmân Edenler'e dosdoğru yolu gösterendir.

1- Allah'tan gelen bilgi, vahiyle gelen bilgi, vahiy bilgisi. 2- Vahiy bilgisinin insanlara ulaşması sayesinde. 3- Vahyin.

22:55. Kâfirler de Sâat'ı ansızın gelinceye veya ardından başka bir gün olmayan günün azâbı gelinceye kadar, ondan² kuşku duymaya devam edeceklerdir.

1- Kiyâmetin kopma anı. 2- İlimden/Allah'tan gelen bilgiden, vahiyden.

22:56. Egemenlik, O Gün¹ tamamen Allah'a aittir, İnsanlar arasında yalnızca O hüküm verir. Artık îmân eden ve sâlihâtı yapanlar, Nimet Cennetlerindedirler.

1- Hesap sorma günü, yalnızca Allah'ın belirlediği ilke ve kuralların geçerli olduğu gün.

22:57. Kâfir olan ve âyetlerimizi yalanlayan kimseler için alçaltıcı bir azâp vardır.

22:58. Allah yolunda hicret edip de sonra öldürülmüş ve ölmüş olanları, Allah kesinlikle iyi bir rızıkla rızıklandıracaktır. Kuşkusuz Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır.

22:59. Onları kesinlikle hoşnut olacakları bir yere yerleştirecektir. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, Çok Şefkatli'dir.

22:60. Bu böyledir! Kim kendisine yapılan haksız bir saldırıya aynı oranda karşılık verirse, sonra yine saldırıya uğrarsa Allah ona yardım eder. Allah, Çok Affedici'dir, Çok Bağışlayıcı'dır.

22:61. Bu böyledir! Allah, geceyi gündüze, gündüzü de geceye döndürür. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

22:62. İşte böyledir! Allah Hakk'ın' ta kendisidir. O'ndan başka yöneltileriniz ise Bâtıl'dır. Allah, Çok Yüce'dir, Çok Büyük'tür.

1- Gerçeğin.

22:63. Allah'ın gökten indirdiği su ile yeryüzünü nasıl yeşerttiğini görüyor musun? Allah, Bütün Ayrıntıları Bilen'dir, Her Şeyden Haberdar'dır.

22:64. Göklerde ve yeryüzünde olan her şey O'nundur. Kuşkusuz Allah, Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Övgüye Değer Yegâne Varlık'tır.

22:65. Allah'ın, yeryüzünde olanları emrinize amade kıldığını görmedin mi? Ve gemiler denizde O'nun emri ile akıp gider. Yeryüzüne düşmesin diye göğü iradesiyle¹ O tutuyor. Kuşkusuz Allah, İnsanlara Çok Şefkatli'dir. Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Koyduğu yasalarla.

22:66. Ve size hayat veren, sonra sizi öldürecek olan, sonra da sizi diriltecek olan O'dur. İnsan¹ gerçekten çok nankördür.

1- Bu niteleme İnsanların tamamı için yapılan bir niteleme değil, kâfirlik/nankörlük yapanlarla ilgili bir nitelemedir. Zira âyette "el insan" denmektedir. Yani belli olan, nankörlük yapan insanlardan söz edilmektedir. Bu insanlar da nankör olan insanlardır.

22:67. Her ümmet¹ için bir mensek² belirledik. Herkes kendi mensekini sürdürür. O halde bu işte seninle çekişmesinler. Sen, Rabb'ine çağır. Kuşkusuz ki sen dosdoğru bir yol üzerindesin.

1- Toplum. 2- Kurban ve kurban kesme ile ilgili kurallar. Nusûk, Allah'a yaklaşmaya vesile olan her şeydir. Bu kelime "hacc ile ilgili ritüel ve kurallar" anlamına da gelmektedir.

22:68. Eğer sizinle tartışarlarsa, o zaman: "Allah yapmakta olduğunuz şeyleri en iyi bilendir." de.

22:69. Allah, Kıyâmet Günü üzerinde görüş ayrılığına düştüğünüz konularda **aranızda hüküm verecektir.**

22:70. Allah'ın gökte ve yerde olan şeyleri kesinlikle bildiğini bilmez misin? Bu bir Kitâp'tadır.¹ Bu Allah'a kolaydır.

1- Her şey kayıt altına alınmıştır. Her şey Allah'ın bilgisindedir.

22:71. Onlar; Allah'ın yanı sıra O'nun kendileri hakkında bir sultan¹ indirmediği ve hakkında bilgi sahibi olmadıkları şeylere kulluk ediyorlar. Zalimler için hiçbir yardım edici yoktur.

1- Yetki belgesi, görev pusulası demektir.

22:72. Onlara apaçık **âyetlerimiz** okunduğu zaman, o Kâfirlerin yüzlerindeki hoşnutsuzluğu görürsün. Nerede ise kendilerine âyetlerimizi okuyanlara saldıracaklar. De ki: "Size bundan daha kötüsünü haber vereyim mi? Ateş! Allah'ın Kâfirlere sözüdür. O, ne kötü bir varış yeridir."

22:73. Ey insanlar! Verilen örneği dikkatle dinleyin: **Allah'ın yanı sıra kulluk ettikleriniz** bir araya gelseler, kesinlikle bir sineği bile yaratamazlar. Değil yaratmak, sinek onlardan bir şey kapsa, onu bile kurtaramazlar. İsteyen de kendisinden istenen de ne kadar acizdir.

22:74. **Allah'ı gereği gibi takdir edemediler!**¹ Kuşkusuz Allah, Mutlak Güç Sahibi'dir, Mutlak Üstün Olan'dır.

1- O'nun yüceliğini ve gücünü kavrayamadılar. O'na şirk koştular. O'na nankörlük ettiler...

22:75. Allah; meleklerden de resüller seçer, insanlardan da. Kuşkusuz, Allah, Her Şeyden Haberdar Olan'dır, Her Şeyi Gören'dir.

22:76. Onların geçmişte yaptıklarını da gelecekte yapacaklarını da bilir. Ve işler yalnızca Allah'a döndürülür.

22:77. Ey İmân Edenler! Rukû¹ edin, secde² edin, Rabb'inize kulluk edin, hayır yapın ki kurtuluşa erebilesiniz.

1- Bkz. 22:26 âyetin 3. dipnotu. 2- 22:18. âyetin 1. dipnotu.

amellevniz

Göremi olan amellevniz

amellevniz göre

inancını dayatan/ dayatması

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

insanlara

22:78. Allah yolunda **gerektiği gibi cihad¹ edin.** O sizi seçti. Dinde size bir zorluk yüklemeydi. Bu atanız İbrâhîm'in milleti.² O, daha önce de şimdi de sizi Müslimler olarak isimlendirdi. Resûl, size tanık olsun, siz de diğer insanlara. Öyleyse salâtı ikame edin, zekâtı yapın³ ve Allah'a şımsıkı bağlanın. O, sizin mevlânızdır⁴. Ne güzel Mevlâ ne güzel yardımcıdır.

1- Allah yolunda mücadele etmek. Kararlı ve tutarlı bir şekilde çaba göstermek, canla başla çalışmak. 2- Yolu, sünneti, inanç sistemi, yaşam biçimi. 3- Bkz. 21:73. âyetin dipnotu. 4- Kendisine dayanan, gözetici, destekleyici, koruyan, sırdaş, yakın olan, koruyan, yol gösteren, yönetici, Mevlâ, yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevlâ, Mevlâna demek şirktir. Veli kelimesinin eş anlamlısıdır. "El-Mevlâ" Allah'ın isimlerindendir.

ilkelerine (adalet, ıslah, doğruluk, paylaşımlar) önce teslim, sonra mantığını anlama ve ıslahlaştırma (inan) sonra bu ilkelerle toplumdaki/dünyadaki negatif görünüm (putlaştırılmış) bulum/fezat/yozlaşmışlığa mücadele.

17. Bölümün Sonu

Allah'ın ilkelerinden hiçbir dmi/mill/siyasi/ideolojik/ekonomik/kutbi/keşil/kurum/kavram adına sapmayın!!

Sadece Allah'tan korkun!

O size korur.

medide 48

amellevniz

amellevniz

amellevniz

amellevniz

amellevniz

amellevniz

amellevniz

Allah'ın ilkelerini!
Cadalet, iyilik, doğruluk, paglaşma,
barış, özgürlük vs... (İsselleştirilmiştir)
bu ilkelerde toplumların iyileşmesi için
zulüm/ fesat/ gırtlasmaları islah
etmek için örnekler
eden, hayran kılın.

23. MU'MİNÛN SÛRESİ

[İniş sırası: 74, Mekki, 118 âyet.

Adını 1. âyetteki "Mü'minler" kelimesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

23:1. **Mü'minler** gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.

23:2. Onlar, **salâtlarında**¹ hûşû² içinde olan kimselerdir.

1- Namazlarında. 2- Allah'a karşı derin saygı, içten sevgi duymak, canı gönülden Allah'a yönelmek, alçak gönüllü, bilinçli ve duyarlı olmak. Derin saygı ve içten sevgi beslediği; üstün ve yüce görmenin sonucu olarak hayranlık duyduğu yüce varlıktan ayrı düşme, uzak kalma endişesini/korkusunu taşımak.

23:3. Onlar **boş şeylerden** yüz çevirirler.

23:4. Ve onlar, **zekât için**¹ çalışanlardır.

1- Benliğin her türlü kötülükten arınması, temizlenmesi, arı duru hale gelmesi.

23:5. Ve onlar, **ırzlarını** korurlar.

23:6. **Eşleri veya yeminle**¹ sahip oldukları hariç.¹ **Bundan dolayı kınan-**
mazlar.²

1- Kelimesi kelimesine, "Mâ melaket Eymânukum." Bu terkip, yeminle (antlaşma yoluyla) hak sahibi olduğunuz ve sağ elinizle (güç yoluyla) sahip olduğunuz anlamlarına gelmektedir. "Eymân" sağ el ve yeminler (sözleşmeler) anlamına gelen bir kelimedir. "El" kelimesinin anlamlarından biri de "güç"tür. Bu anlamlar dikkate alındığına bu terkip için şu anlamlar verilebilir: "Güç yolu" ile üzerinde söz sahibi olduğunuz veya "antlaşma yoluyla" sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmak-

la yükümlü olunanlar, himayeniz altında olanlar. O günün toplumsal gerçekliğinin verili kalıntısı olan kölelik ve cariye olgusu, İslâm'ın kabul ettiği veya ön gördüğü bir olgu değildir. İslâm, kölelik ve cariyeliği; cariye ve köle edinme yollarını kapatarak ortadan kaldırmıştır. "Verili durumun" tasfiye edilmesi süreci olan uygulamalarda cariye ve kölelikten söz edilmesi olması sanki bir tasvipmiş gibi değerlendirilmesi cehalet değilse iftiradır. Kur'an; kiminle olursa olsun, nikâh yapmaksızın ilişkiye girmeyi zina olarak görmektedir. Kur'an'a göre "nikâhsız her birliktelik" zinadır. 2- Onlarla olan ilişkiden dolayı kınanmazlar. Dikkat edilirse âyette "ve" değil "veya" bağlacı kullanılmış. Bu şu anlama gelmektedir; ya eşleri ile veya yeminle sahip oldukları ile birlikte olabilirler. Hem eş hem de yeminle sahip olduğu ile aynı anda değil.

23:7. **Kim bunun ötesinde**¹ bir şey isterse, işte onlar haddi aşanlardır.

1- Nikâhlı evliliğin dışında.

23:8. Onlar, **kendilerine verilen emanetler için sözlerine bağlı kalan** kimselerdir.

23:9. Onlar, **salâtlarını**¹ koruyan kimselerdir.

1- Salât, ibadete layık yegâne ilâhın Allah olduğuna inanmak, şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelme demektir. Bu yönelme: Sürekli destek olmak, dayanışmak, ilgi duymak, duyarlı olmak, izleyici kalmamak, yanında yer almaktır. Salâtın diğer anlamları şunlardır: Ritüel salât (Namaz), dâa etmek, din, havra. Salâtın hangi anlamı ifade ettiği, içinde yer aldığı ayet ve konu bağlamından rahatlıkla anlaşılabilir. Salâtın zıddı tevellâdır. Tevellâ süreklilik ifade etmektedir: Sürekli karşı çıkmak, ilgisiz ve duyarsız kalmak, köstek olmak, engellemeye çalışmak. Namaz, Farsça bir kelimedir ve bu kelime Kur'an'da geçmez.

23:10. İşte onlar varis¹ olanlardır.

1- Cennet nimetlerine.

23:11. Onlar, Firdevs'e¹ varis olacaklar ve orada sürekli kalacaklardır.

1- Muhteşem, harika cennet.

23:12. Ant olsun ki, **İnsanı çamurun özünden yarattık.**¹

1- Ant olsun İnsanı ilk yaratmada hulasadan/özden/süzülmüş/seçilmiş çamurdan yarattık.

23:13. Sonra onu güvenli ve sağlam bir mekanda¹ bir nutfe² kıldık.

1- Rahimde. 2- Sperm/Hayat kaynağı.

23:14. Sonra nutfeyi¹ bir alaka² olarak yarattık. Alakayı da mudğa³ olarak yarattık. Mudğadan da kemikleri yarattık. Kemiklere de et giydirdik. Sonra onu başka bir yaratılışla şekillendirdik. Yaratıcıların en iyisi olan Allah ne yücedir.

1- Spermi. 2- Rahim duvarına asılı. 3- Cenin.

23:15. Sonra kuşku yok ki bunun ardından öleceksiniz.

23:16. Sonra kuşkusuz siz Kıyâmet Günü diriltileceksiniz.

23:17. Ant olsun ki üzerinizde yolların yedisini yarattık. Ve Biz yarattıklarımızdan habersiz¹ değiliz.

1- Her şey kontrolümüz altındadır.

23:18. Gökten kararınca su indirdik. Ve onu yeryüzünde yerleştirdik.¹ Kuşkusuz Biz, onu gidermeye de gücü yetenleriz.

1- Denizler, göller, nehirler...

23:19. Böylece onunla, sizin için hurma ve üzüm cennetleri¹ meydana getirdik. Keza, oralarda yemekte olduğunuz pek çok meyve çeşitleri vardır.

1- Bağlar ve bahçeler.

23:20. Tûr-i Seynâe'da,¹ yağ elde edilen ve aynı zamanda katık olarak yenen ağaç² yetiştirdik.

1- Mübarek dağ. Bereket dağı. Aynı zamanda mübarek yani nimeti bereketli kılan, çoğaltan, bol bol nimet veren bereketli dağ, diğer bir deyimle bereketli topraklar anlamına da gelen bu kelimeye "Sina Dağı" anlamı vermek doğru değildir. 2- Zeytin ağacı.

23:21. Hayvanlardan da sizin için alınacak dersler vardır. Onların karınlarındaki şeyden size içiriyoruz. Ve onlarda sizin için pek çok yararlar vardır. Ve onlardan yersiniz.

23:22. Onları ve gemileri taşıma aracı olarak kullanırsınız.

23:23. Ant olsun ki Biz, Nûh'u halkına gönderdik. "Ey halkım! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilâh yoktur. Hâlâ takvâ sahibi olmayacak mısınız?" dedi.

Meydan halkına geri döndüğünde işi kuşkuyla değil, onu bilerek taşıdı. Yani işi beklilikle taşımadı. (hm)

23:24. Bunun üzerine halkından Kâfir meleler:¹ "Bu, sizin gibi bir beşerden başka bir şey değildir. Size karşı üstünlük kurmak istiyor. Eğer Allah isteseydi mutlaka melekler indirirdi. Geçmiş atalarımızdan da böyle bir şey duymadık." dediler.

1- Halkın ileri gelenleri, imtiyaz sahibi seçkinleri. Din adamları/ruhan sınıfı. Bir şeyin atalardan öyle geliyor olması ve ona meşrûyet kazandırması.

23:25. "O¹ ancak cinlenmiş bir adamdır. O halde kesinlikle bir süre² bekleyin."

1- Nûh. 2- Cinneti geçinceye kadar.

23:26. Nûh: "Rabb'im! Yalanlamalarına karşı bana yardım et!" dedi.

23:27. Bunun üzerine Biz, ona: "Gözetimimiz altında vahyimiz ile bildirdiğimiz gibi gemi yap." diye vahyettik. "Böylece emrimiz gereği Tennur kaynadığı¹ zaman hemen ona² her cinsten eşler olarak iki adet ve ehlini³ bindir. Onlardan, haklarında önceden hüküm verilenler hariç. Ve zülmedenler hakkında Ben'den bir dilekte bulunma. Onlar boğulacak olanlardır."

1- Bu bir deyimdir; "sular yerden fışkırmaya başladığı" zaman anlamına gelmektedir. 2- Gemiye. 3- Sana inananları. Seninle birlikte olanları. (hm)

23:28. Sen ve seninle birlikte olanlar gemiye bindiğiniz zaman: "Zâlim halktan bizi kurtaran Allah'a hamdolsun." de.

23:29. Ve de ki: "Rabbim! Beni kutlu, bereketli bir yere indir. Ve Sen doğru yere yerleştireceklerin en hayırlısısın."

23:30. Bunda kesinlikle âyetler¹ vardır. Ve Biz kesinlikle sınavanlarız.

1- Kanıtlar, ibretler, göstergeler.

23:31. Sonra onların ardından başka bir nesil ortaya çıkardık.

23:32. Onlara, kendi içlerinden, "Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka ilâhınız yoktur, hâlâ takvâ sahibi olmayacak mısınız?" diyen bir Resûl gönderdik.

23:33. Dünya hayatında refaha kavuşturduğumuz, Kâfirlik eden ve âhirete kavuşmayı yalanlayan kavminin meleleri: "Bu da sizin gibi bir beşerdir. Sizin yediğinizden yiyor, sizin içtiğinizden içiyor." dediler.

Kendilerine yapılan uyarının (adli) hakikatini bakmıyorlar, söyleyenin kârlılığını küsmüşçesine uyarıyı değersiz görüyor/göstertiyorlar.

Ahmete inandıktan sonra işledikleri suçların, yaptıkları zulümlerin, yedikleri etlerin, kendilerini düzelttiklerini görürler.

23:34. "Eğer siz, sizden hiçbir farkı olmayan böyle bir beşere uyacak olursanız, kesinlikle hüsrana uğrarsınız.

23:35. "Sizi; ölüp, toprak ve kemik haline geldikten sonra, yeniden diriltileceğinizle mi uyarıyor?"

23:36. "Yazık, yazık! Uyarıldığınız şey, hiç olacak şey mi?"

23:37. "Hayat, yalnızca bu dünyadan ibarettir. Yaşarsınız ve ölürüz. Yeniden diriltilecek değiliz."

23:38. "O, uydurduğu yalanı Allah'a dayandırarak bir kimsedir. Ona inancak değiliz."

1- Günümüzde cemaatler, tarikatlar, dini ekoller ve din üzerinden siyasi, ticari, itibarî rant elde edenler; dini geçim kaynağı haline dönüştürenler, sünnet, hadis adı altında uydurdukları yalanları Allah'a dayandırıyorlar. Kur'an'ın yanı sıra hadis, sünnet, icma, kıyas, içtihat, esbâb-ı nüzul, siyer ve fıkıh gibi kaynakları din edinenler, bu kaynaklarla helâl ve harâm belirleyerek Allah adına yalan uyduruyorlar.

23:39. "Rabbim! Yalanlamaları nedeniyle bana yardım et." dedi.

23:40. Allah. "Pek yakında kesinlikle pişman olacaklar." dedi.

23:41. Derken, kaçınılmaz bir gerçek olarak sayha¹ onları yakalayiverdi. Böylece onları çerçöp yaptık. Zâlim halk yok oldu.

1- Korkunç çılgılık, korkunç felaket.

23:42. Sonra, onların ardından başka nesiller getirdik.

23:43. Hiçbir ümmet¹ ecelini² öne alamaz ve erteleyemez.

1- Toplum. 2- Süresini.

23:44. Sonra ardı ardına elçilerimizi gönderdik. Her ümmet, kendilerine gelen Resûlleri yalanladı. Biz de onları ardı sıra devirdik. Ve onları halkın dilinde hadis¹ konusu yaptık. İman etmeyen halk uzak olsun.

1- Öykü, haber.

23:45. Sonra da Mûsâ ve kardeşi Hârûn'u âyetlerimizle ve apaçık bir görevle gönderdik;

23:46. Firavun ve meleklerine. Ancak onlar kibirlendiler. Büyüklük taslayan bir halk oldular.

→ Allah'ın ilkelerinin (adil) olun, hak yemenin, zulmetmeyin, nimetleri paylaşın...

23:47. Sonra da: "Bizden farkı olmayan, üstelik halkı da bize küllük eden bu iki beşere mi inanacağız?" dediler.

23:48. Onları yalanladılar. Ve helâk edilenlerden oldular.

23:49. Ve ant olsun, onlar doğru yolu bulsunlar diye Mûsâ'ya Kitâp'ı verdik.

23:50. Meryem Oğlu'nu ve annesini bir âyet¹ kıldık. Ve ikisini, suyu olan yerleşime uygun bir tepeye yerleştirdik.

1- Kanıt, mucize.

23:51. Ey Resûller! Helâl ve temiz şeylerden yiye. Ve sâlihâtı yapın. Kuşkusuz yaptığınız şeyleri bilirim.

23:52. Bu sizin ümmetiniz¹, tek bir ümmettir². Ben de sizin Rabb'inizim. O halde bana karşı takvâ sahibi olun.

1- Topluluğunuz, toplumunuz. 2- Gideceğiniz ana yolunuz, yönünüz ve amacınız aynıdır.

23:53. Sonra işlerini aralarında parça parça ettiler. Her bir grup kendine olanla yetinmektedir.

23:54. Artık onları belli bir süreye kadar aymazlıkları ile baş başa bırak!

23:55. Mal ve oğullarla onlara iyilik yaptığımızı mı sanıyorlar?

23:56. Hayırlarını çabuklaştırdığımızı mı sanıyorlar? Hayır, gerçeği kavrayacak bilinçte değiller.

23:57. Rabb'lerine karşı derin saygı duyan kimseler, O'nu incitmekten çekinirler.

23:58. Onlar, Rabb'lerinin âyetlerine inanırlar.

23:59. Onlar, Rabb'lerine şirk¹ koşmazlar.

1- Şirk: Allah'ın; yetki, nitelik ve imtiyazlarını, O'nun yanı sıra soyut ya da somut başka birilerine -Nebilere, âlimlere, mürsidlere, kişi ve kurumlara- vermek demektir. Allah'a ait; -gaybı bilmek, dinde hüküm koymak, şefaat etmek, yol göstermek gibi- nitelikleri Allah'ın yanı sıra başka bir varlıkta görmek.

23:60. Rabb'lerine döneceklerinin bilinciyle, derin bir saygı içinde vermeleri gerekenleri verirler.

23:61. İşte onlar, hayırlarda yarışır ve onda öncülük ederler.

Herkese gücünün yettiğinden sorumlu.

23:62. Hiç kimseyi gücünün yettiğinden fazlasıyla sorumlu tutmayız. Nezdimizde gerçeği söyleyen bir kitâp vardır. Onlar haksızlığa uğratılmazlar.

23:63. Fakat onların kalpleri¹ bundan gaflet² içindedir. Onlar, başka işlerle³ uğraşıp durmaktadırlar.

1- İlâhî cevher. İdrak etmenin, düşüncenin merkezi. Kur'an'da kalp, düşünme, akletme, anlama, kavrama, şeylerin hakikatini bilme melekesi/ yetisi anlamında kullanılmaktadır. Kur'an'da akletme/düşünme fiili kalbe ait olarak görülmüş; düşünmenin ve anlamamanın kalbin bir işlevi olduğu belirtilmiştir. Kalp, bu özelliklerinden dolayı ilâhî hitaba muhataptır, yükümlü ve sorumludur. Son yıllarda kalp ile beyin arasındaki iletişim üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda kalbin beyin fonksiyonlarını etkilediğine dair bulgular elde edilmiştir. Tıpkı göz, kulak vs. ile beyin arasındaki iletişim gibi. 2- Bu gerçekliğe karşı aymazlık içindedir. 3- Bir kalıcılığı olmayan, önemsiz, boş.

23:64. Nihâyet varlıklılarını azâpla yakaladığımızda, hemen feryat etmeye başlarlar.

23:65. Bugün boşuna feryat etmeyin. Kesinlikle Bize karşı size yardım olunmaz.

23:66. Vaktinde âyetlerimiz size okunduğunda siz onları hiçe sayıyordunuz.

23:67. Âyetlerime karşı büyüklük taslayarak, geceleri toplanıp saçma sapan değerlendirmeler yapıyordunuz.

23:68. Onlar, hâlâ sözün¹ üzerinde düşünmüyorlar mı? Yoksa onlara, atalarına gelmemiş bir şey mi geldi?

1- Kur'an'ın.

23:69. Yoksa Resûl'lerinin nasıl birisi olduğunu bilmiyorlar da onun için mi onu reddediyorlar?

23:70. Yoksa onda bir delilik olduğunu mu söylüyorlar? Hayır, onlara, Hakk ile geldi. Ne var ki onların çoğu Hakk'tan hoşlanmıyorlar.

haksızlığı, köslüğü, zulmüne hak söylenir hak sahiplerine

23:71. Eğer Hakk¹ onların nevâlarına² göre belirlenseydi gökler, yer ve onların içindekiler bozguna uğrardı. Hayır, faydalarına olacak zikirlerini³ getirdik. Ne var ki onlar faydalarına olan zikirden³ yüz çevirenlerdir.

1- Gerçekliği mutlak doğru olan. Gerçeği kesin olarak bildiren mesaj, hakikat. 2- Tutkularına, beklentilerine, arzularına. 3- Öğüt, Kur'an, Hatırlatma.

23:72. Yoksa onlardan bir karşılık mı bekliyorsun? Rabb'inin vereceği karşılık daha hayırlıdır. O rızıklandıranların en hayırlısıdır.

23:73. Kuşkusuz sen onları dosdoğru bir yola çağırıyorsun.

23:74. Kuşkusuz âhirete inanmayanlar, bu doğru yoldan sapanlardır.

23:75. Onlara, rahmet edip sıkıntılarını gidersek, yine de azgınlıklarına devam ederler.

23:76. Apt olsun, onları azap ile yakaladık.¹ Ancak Rabbleri için uslanmadılar ve tedarrüde² bulunmadılar.

1- Daha önce verdiğimiz sıkıntılarla. 2- Allah'ın yüceliği karşısında küçülerek, basitliğinin, muhtaçlığının bilincinde olarak, acziyetini ifade ederek tevâzu üstüne tevâzu göstererek isticke bulunmak.

23:77. Ne var ki üzerlerine şiddetli bir azap kapısı açtığımız zaman, bütün ümitleri boşa çıkacaktır.

23:78. Size; işitme, görme ve ef'ide¹ veren O'dur. Ne kadar az şükrediyorsunuz²?

1- Kelimesi kelimesine, "ef'ide", tekili "fuâd". Fuâd, bilmeyi sağlayan öğelerden biri olup idrak etmek, algılamak, düşünmek, akıl yürütmek, gönül, yararlı olmak, bir şeye ilgi duymak gibi işlev ve yetenek anlamına gelmektedir. Fuâd, kalbin işlevlerinden birisidir. Fuâd, bir uzuv değil, bir uzvun görevidir; duyular yolu ile ortaya çıkan idraktır. Fuâd, İnsana verilen; sezme, anlama ve bir şeyin mahiyetini kavrama nimetidir. Kelime anlamı olarak, şiddetli sıcaklık, kızartmak, etin kızartılması, sıcak köz üzerinde ekmeğin yapılması demektir. 2- Şükür, "karşılık vermek" demektir. Şükür, "sözle ifade edilen bir şey değildir." Kim Allah'a şükretmek istiyorsa, Allah'ın kendisine verdiği her şeyin karşılığını vermelidir. Allah'ın verdiği nimetlerden ihtiyaç sahiplerini yararlandırmalıdır. Örneğin malın şükürü infaktır, Canın/hayatın şükürü Allah'a kulluk yapmaktır, aklın şükürü teslim olmaktır vb.

ayrımaları işlah niyyatının hakkını vereniyorsunuz.

23:79. Sizi yeryüzünde çoğaltan O'dur. Ve O'nun huzurunda toplanacaksınız.

23:80. Hayat veren de öldüren de O'dur. Gece ve gündüzün oluşması O'nun yasalarına göredir. Siz hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?

23:81. Ancak onlar öncekilerin dediklerinin aynısını dediler.

23:82. Dediler ki: "Ölüp de toprak ve kemik yığını olduktan sonra mı diriltileceğiz?"

23:83. "Ant olsun ki bize yapılan bu uyarı, daha önce atalarımıza da yapılmıştı. Bu eskilerin masallarından başka bir şey değildir."

23:84. De ki: "Söyleyin bakalım, yeryüzü ve onda bulunanlar kime aittir?"

23:85. "Allah'a aittir." diyecekler. De ki: "Hâlâ öğüt almayacak mısınız?"

23:86. De ki: "Yedi göğün ve muazzam arşın¹ Rabb'i kimdir?"

1- Evrenin yöneticisi, düzenleyicisi, koruyucusu ve egemeni.

23:87. "Allah'tır." diyecekler. De ki: "O halde takvâ sahibi olmayacak mısınız?"

23:88. Sor bakalım: "Evrenin egemenliğine sahip olan, koruyup gözetene ve kendisine karşı kimsenin korunamayacağı kimdir? Biliyorsanız söyleyin!"

23:89. "Allah'tır." diyecekler. De ki: "Öyleyse nasıl oluyor da aldaniyorsunuz?"

23:90. Oysa onlara Hakk'ı sunuyoruz. Onlar ise kesinlikle yalanlamaktadırlar.

23:91. Allah, çocuk edinmemiştir. Ve O'nun yanı sıra bir ilâh daha yoktur. Eğer olsaydı her ilâh kendi yarattığı ile birlikte hareket eder ve kimisi kimisine üstün olurdu. Allah, onların niteledikleri şeylerden münezzehtir.¹

1- Uzaktır, arındır. Bir şey varsa orada iden başka ilâh vardiği halde, olan ilâh Allah, Allah'tan başkasına kulluk ediyordur.

23:92. O, gizliyi de açığı da bilir. Onların şirk¹ kostuklarından çok yücedir.

1- Bkz. 23:59. âyetin dipnotu.

23:93. De ki: "Rabb'im! Eğer onlara uyarısı yapılan azâbı bana göstereceksen;"

23:94. "Rabb'im! Beni, o zâlim halk içinde bırakma."

23:95. Kuşkusuz onları uyardığımız şeylere seni tanık yapmaya gücümüz yeter.

23:96. Kötülüğü en iyi şekilde sav. Biz, yakıştırmakta oldukları şeyleri çok iyi biliyoruz.

23:97. De ki: "Rabb'im! Şeytânların¹ etkilemelerinden Sana sığınırım."

1- Şeytânın kelime anlamı uzaklaşan, uzak olan demektir. Hakikat'ten uzak olan, Hakk'a, adalete ve iyiliğe aykırı hareket eden varlık, kişi, kurum, kötülük dürtüsün, sapırtıcı telkin ve yönlendirmelerin ortak karakteristik adıdır. İnsanların içindeki kötülük dürtüsü için de şeytân denmektedir.

23:98. "Rabbim! Benimle yakınlık kurmalarından Sana sığınırım."

23:99. Onlardan birine ölüm geldiği zaman, "Rabb'im beni hayata geri döndür." der.

23:100. Böylece ihmâl ettiğim şeyleri¹ işleri yaparım. Hayır! Kuşkusuz onun söylediği kesinlikle boş bir sözden ibarettir. Onların tekrar diriltilecekleri güne kadar arkalarında² bir berzâh³ vardır.

1- Kötülükle mücadele eden, bozuk olan şeyi düzelten, iyileştiren, yapıcı olan, iyiye yönlendiren, samimi, dürüst ve seçkin. 2- Dünyaya dönüşlerini imkânsız kılan. 3- Engel, perde.

23:101. Sûra üfürüldüğü gün, artık ailenin, akrabaların bir yararı yoktur. Birbirlerinden soramazlar!

23:102. Kimlerin tartısı ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

23:103. Ve kimin tartısı hafif gelirse, işte onlar kendilerine yazık edenlerdir; Cehennem'de sürekli kalıcıdır.

23:104. Ateş yüzlerini yalar ve onlar, orada acıyla somurtup kalırlar.

23:105. "Âyetlerim size okunduğunda; onları yalanlayanlar siz değil midiniz?"

23:106. Dediler ki: "Rabb'imiz! Azgınlığımıza yenilen sapkın bir halktık."

23:107. "Rabb'imiz! Bizi buradan çıkar. Eğer bir daha aynısını yaparsak zâlim olduğumuz kesinleşmiş olur."

iyilik ? kötülük
amel innet

23:108. Dedi ki: "Sinin orada! Ben'den boşuna bir şey istemeyin!"

23:109. Gerçek şu ki, kimi kullarım: "Rabb'imiz! Biz îmân ettik; bizi bağışla, bize merhamet et, merhametlilerin en iyisi sensin." diyorlardı.

23:110. "Siz ise onları alaya aldınız; öyle ki Benim öğütlerimi kulak ardı ettiniz. Onların haline gülüyordunuz."

23:111. "Gerçek şu ki, bugün onlara sabretmelerinin karşılığını verdim. Onlar kazançlı çıkanlardır."

23:112. Allah: "Yeryüzünde kaç yıl kaldınız?" dedi.

23:113. "Bir gün veya günün bir kısmı kadar kaldık. Hesabını tutanlara sor!" dediler.

23:114. "Sadece az bir süre kaldınız. Keşke o zaman bunu kavramış olsaydınız." dedi.

23:115. "Yoksa sizi boş yere yarattığımızı ve Bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?"

23:116. "Şunu bilin ki, gerçek egemenlik sahibi olan Allah, çok yücedir. O'ndan başka ilâh yoktur. O şerefli arşın¹ Rabb'idir."

1- Arş, egemenlik ve güç makamı demektir. Tüm evrenin tek ve mutlak sahibi, tek yöneticisi, tek hükümranı ve gücü.

23:117. Her kim, hakkında hiçbir burhân¹ olmadığı halde, Allah'ın yanı sıra başka bir ilâhtan istekte bulunursa, bilsin ki onun hesabı yalnızca Rabb'ine aittir. Kuşku yok ki Kâfirler kurtuluşa eremezler.

1- İlâhi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.

23:118. Ve de ki: "Rabb'im! Bağışla ve merhamet et. Sen merhametlilerin en hayırlısınsın."

İkelenme (adâlet, iyilik, doğruluk, barış, paylaşma vs.) deşil deşil kutsal-
laştırılmış din/siyaset/ideolojik/millî/mehulâstır-
ekonomik kısıt/karım/kayınların hakkı
adâlete, doğruluğa aykırı ilkelere

cezanın zekâ deşil selâm
şereflî olan zînanın toplumdaki
merdivenini kurtarmasını engellemek
şüphesiz teşkil etmez
(şereflî deşilman) karşı
at besleğin apeti (so deşil
deşilman)

Kendini deşilmanlaştıran

24. NÛR SÛRESİ

[İniş sırası: 102, Medeni, 64 âyet.

Adını 35. âyetteki "Nûr/aydınlık, ışıık" kelimesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

24:1. Bu indirip, farz kıldığımız¹ bir sûredir. Onda beyyinât¹ âyetler ortaya koyduk. Umulur ki öğüt alırsınız.

1- Yasa, zorunlu yükümlülük yaptığımız. 2- Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.

24:2. Zinâ yapan kadın ve zinâ yapan erkeğin her birine yüzer sopa vur-
run. Allah'a ve âhiret gününe îmân ediyorsanız, onlara karşı duy-
duğunuz acıma duygusu sizi Allah'ın bu yasasını uygulamaktan
alıkoymasın. Mû'minlerden bir grup da buna tanık olsun.

1- Âyette zinânın cezasının ne olduğu açıkça belirtilmektedir. Geleneksel anlayışın uydurduğu din anlayışının dediği gibi zinâ yapmanın cezası recmetmek, yani taşıyarak öldürmek değil, yüz sopadır. Recmetmek kesinlikle Allah'ın dininde yoktur; bu ceza İsrâîliyyât'a ait bir uygulamadır (Tevrât, Tesniye Bab:22). Kur'an'da olmayan bir hükmü dinde hüküm yapmak, Kur'an'ın ifadesiyle, "kendi uydurduğunu din edinmektir." Âyette, zinâ eden erkek ve zinâ eden kadın kelimeleri harf-i tarifli yani "belirli isim" olarak ifade edilmektedir. Bu, zinâ yapanların bilinen ve bunu alışkanlık haline getiren kimseler olduğunu göstermektedir. ?

- 24:3. Zinâ yapan erkek, zinâ yapan veya Müşrik olan kadından başkası ile evlenmiyor. Zinâ yapan kadınla zinâ yapan veya Müşrik olan bir erkekten başkası evlenmiyor. Bu uygulama Mü'minlere haram kılındı.¹
- 1- Bu âyete, âyetteki "nikâhlanmıyor, evlenmiyor" ifadesine "nikâhlanamaz/evlenemez" şeklinde yanlış anlam verilerek, önemli bir hataya düşülmektedir. Çevirilerde; bu âyete, genellikle "Zinâ eden bir erkek veya kadın, zinâ eden veya Müşrik olan bir erkek ve kadından başkası ile nikâhlanamaz, evlenemez." şeklinde anlam verilmektedir. Oysaki bu bir haber âyetidir. O günkü toplumun bir uygulamasından haber vermektedir. Emir veya yasaklama söz konusu değildir. 2:221. âyette Müşrik olan kadın ve erkekle evlenmek açıkça yasaklandığı halde burada Müşrik kadın veya erkekle evlenilmeyi öngörenler, en hafif deyişi ile Kur'an'a açıkça çelişki yakıştırmış olmuyorlar mı? Bu âyette, toplumda mevcut olan; zinâ yapan bir erkeğin zinâ yapan veya Müşrik olan bir kadınla, keza zinâ yapan bir kadınla da ancak zinâ eden veya Müşrik olan bir erkeğin evlenmesi şeklindeki uygulamadan haber verilerek, bunun doğru olmadığı ve bu uygulamanın Mü'minlere haram (yasak) kılındığı ifade edilmektedir.
- 24:4. Ve muhsanât¹ kadınlara iftira edip de sonra dört tanık getiremeyen kimselere seksen sopa vurun. Ve onların tanıklığını ebediyen kabul etmeyin. Onlar fâsıktırlar.²
- 1- Korunan: İffetini, edebini, namusunu, özgürlüğünü koruyan. Bir kadın; evlilikle, özgür olmakla ve iffetli olmakla; korunmayı, sakınmayı ve engel olmayı sağlamaktadır. Muhsenât, kök anlamı itibarıyla saklamak, korumak, engel olmak demektir. Bu kelime, Arapça'da hür kadın, namuslu/iffetli kadın anlamlarına gelmektedir. Muhsenât, hür kadın anlamında (4:24; 4:25), iffet ve namus sahibi anlamında (21:91; 66:12) âyetlerinde geçmektedir. 2- Günaha sapan. Günahta ısrar eden. Vahyin sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan. İnanç olarak inanan, yaşantı olarak Kâfir olan.
- 24:5. Fakat bundan sonra tevbe eden ve kendilerini düzelten kimseler hariç. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
- 24:6. Eşlerine iftira atanlar, kendilerinden başka tanıkları yoksa o zaman onların her birinin tanıklığı, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah'ı tanık tutmasıdır.

geninin Ahirette bağışlayıcılığı var.

- 24:7. Beşincide de eğer yalan söyleyenlerden ise, Allah'ın lânetinin kendisi üzerine olmasını dilemesidir.
- 1- Güzel olan her şeyden mahrum kalmak. Dışlamak. Allah'ın Rahmetinden kovması, merhametinden yoksun bırakması.
- 24:8. Kadının, dört kez "Billahi o kesinlikle yalancıdır." şeklinde sözüne Allah'ı tanık etmesi ondan cezayı kaldırır.
- 24:9. Ve beşinci kez eğer o doğru söyleyenlerden ise Allah'ın gazâbının kendisinin üzerine olmasını diler.
- 24:10. Ya üzerinizde, Allah'ın lütuf ve rahmeti olmasaydı! Allah, tevbele-ri¹ Kabul Eden'dir, En İyi Hüküm Verendir.
- 1- Dönüş yapmak, Allah'a yönelmektir (Bkz. 13:30). Bağışlanmaya konu olan şeyleri terk etmektir. Yapılan kötülükten, yanlıştan, haksızlıktan, günahtan kesin olarak vazgeçmek ve yaptığını düzeltmektir. Pişmanlığın sözle ifade edilmesi tevbe değildir. Tevbe etmek, bağışlanma dilemek değildir; "bağışlanma dilemek" "istiğfar" da bulunmaktadır.
- 24:11. Bu ifk'i¹ yapanlar içinizden birileridir. Sizin için bunun bir şer olduğunu sanmayın. Aksine bu sizin için bir hayırdır. Onlardan her birine günahtan bir pay vardır. İçlerinden önderlik yapıp bunu organize eden kimse için de çok büyük bir azâp vardır.
- 1- İftira. Allah'ın ilkelerini (adâlet, doğruluk vs.) iselleştirenlerin iftira.
- 24:12. Mü'min erkeklerin ve Mü'min kadınların onu işittikleri zaman, iyi zan¹ ile "Bu apaçık iftiradır." demeleri gerekmez miydi?
- 1- İyi niyet göstererek.
- 24:13. İddialarına dört tanık getirmeleri gerekmez miydi? Tanık getiremediklerine göre onlar Allah'ın yanında yalancıdırlar.
- 24:14. Eğer dünyada ve âhirette Allah'ın lütuf ve rahmeti sizin üzerinize olmasaydı, içine düştüğünüz şeyden dolayı size kesinlikle büyük bir azâp dokunurdu.
- 24:15. Hani siz onu dillerinize dolayıp, kendisi hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyi aranızda yayıyordunuz. Ve bunun önemsiz olduğunu sanıyordunuz. Oysaki bunun Allah'ın yanında önemi çok büyüktür.
- İftirayı, kötülüğü yaymak Allah katında büyük suçtur. (Büyüklerden sakınırsanız küçüklerinizi affederiz)

Bir iftkarın asîşe çıkmasını Ahirette bırakmak Allah tarafından lanetlenmek demek

24:16. Ve onu duyduğunuz zaman: "Bunu konuşmamız bize yakışmaz. Seni tenzih ederiz! Bu büyük bir iftiradır." demeniz gerekmez miydi?

24:17. Allah size öğüt veriyor: Eğer îmân etmiş kimselerseniz, böyle bir şeyi yapmayı ebediyen yasaklıyor.

24:18. Allah, size âyetlerini beyan¹ ediyor. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Açıkıyor. Kanıt içeren; açıklayıcı, açığa çıkarıcı bilgi.

24:19. Îmân Edenler arasında, fâhişenin¹ yayılmasından hoşlananlara dünya ve âhirette acı bir azâp vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

1- Her türlü aşırılık, haddi aşmak, hayâsızlık ve edepsizlik, iftira.

24:20. Eğer Allah'ın lütuf ve rahmeti üzerinizde olmasaydı! Allah, Çok Şefkatli'dir. Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Size azâp ederdi.

24:21. Ey Îmân Edenler! Şeytânın¹ adımlarını takip etmeyin. Kim şeytânın adımlarını izlerse şunu bilsin ki şeytân, her türlü aşırılığı ve her türlü çirkinliği telkin eder. Ve eğer Allah'ın üzerinizdeki lütuf ve rahmeti olmasaydı sizden hiç kimse arınmayı asla başaramazdı. Fakat Allah hak edeni² arındırır. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Bkz. 23:97. âyetin dipnotu. 2- Kelimesi kelimesine, "dilediğini." Dilediğini demek: "Hak edeni" demektir; Allah, "Dilediğime" demekle; "kimin arındırmayı hak edip etmediğine en doğru kararı Ben veririm," demeyi kastetmektedir. Zira burada Allah'ın "dilemesi," insanın "dilemesine," "insanın seçimine" bağlı olarak gerçekleşmektedir. "Şâe" kelimesinin âyetteki anlamı; "gayret göstereni, bir şey yapmak isteyen" yani "bir şeyi dileyeni" anlamındadır. Seçim insana aittir ve belirleyici olan insanın "dilemesi"dir (Bkz. 10:108; 76:3).

24:22. Sizden fazilet¹ ve varlık sahibi olanlar, yakınlarına, miskinlere, Allah yolunda hicret edenlere yardım etmeme konusunda yemin etmesinler. Ve artık bağışlayıp hoş görsünler. Allah'ın sizi bağışlamasından mutlu olmaz mısınız? Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

1- Üstünlük, lütuf, ihsan, ikram, cömertlik, hayır, iyilik.

24:23. Hiçbir şeyden haberi olmadığı halde muhsanât¹ Mü'min kadınlara iftira atan kimseler dünya ve âhirette lanetlenmişlerdir. Ve onlar için büyük bir azâp vardır.

1- Bkz. 24:4. âyetin dipnotu.

24:24. O Gün¹ dilleri, elleri ve ayakları yaptıklarına tanıklık edecektir.

1- Hesap sorma günü, yalnızca Allah'ın belirlediği ilke ve kuralların geçerli olduğu gün.

24:25. O Gün Allah, onların hesaplarını hakkıyla görecektir. Onlar da Allah'ın Hakk'ın ta kendisi olduğunu apaçık bileceklerdir.

24:26. Habis¹ kadınlar habis erkeklerle, habis erkekler habis kadınlara yakışır. Tayyib² kadınlar tayyib erkeklerle, tayyib erkekler de tayyib kadınlara yakışır. Bunlar,³ söylenenlerden uzak olanlardır. Onlar için bağışlanma ve cömertçe rızık vardır.

1- Kötü niyetli, kötü huylu. Murdar, pis, tiksinti veren, kötü. 2- Hoşa giden, bakımlı, temiz, sağlıklı, yararlı, iyi niyetli, iyi huylu. 3- Tayyip olanlar.

24:27. Ey Îmân Edenler! Kendi evinizden başka evlere, sahiplerinin sizi istekle karşılayacaklarından emin olmadan ve selâm vermeden¹ girmeyin. Bu sizin için daha hayırlıdır. Umulur ki öğüt alırsınız.

1- Esenlik dilemeden. Müsaade istemeden.

24:28. Eğer orada kimseyi bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer geri dönmeniz istenirse hemen geri dönün. Bu sizin için daha nezihtir.¹ Allah yaptığınız şeyi hangi amaçla yaptığınızdan haberdardır.

1- Temiz olma, arı ve lekesiz olma, saygıdeğer olma.

24:29. Oturulmayan ama yararlanmak için kullanılan yerlere girmenizde bir sakınca yoktur. Allah, sizin açığa vurduğunuz şeyleri de gizlediğiniz şeyleri de bilir.

24:30. Mü'min erkeklerle söyle, bakışlarından bir kısmını¹ sakınsınlar ve ırzlarını² korusunlar. Bu onlar için daha arınmışcadır. Allah, davranışlarından haberdardır.

1- Art niyetle bakmasınlar. 2- Kelimesi kelimesine, "Furûc"lerini. Yani, mahrem yerlerini. Ferc, kelime olarak erkek veya kadının cinsel organı anlamına gelmektedir.

24:31. Ve de Mü'min kadınlara söyle, bakışlarından bir kısmını sakınsınlar,¹ ırzlarını² korusunlar. Doğal olarak görünmesi gerekli olanlar dışında, ziynetlerini³ açığa vurmasınlar.⁴ Örtüleri ile göğüslerini örtünler.⁵ Ziynetlerini; kocaları, babaları, kocalarının babaları, oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kadınların tamamı, yeminle sahip oldukları,⁶ kadına ihtiyaç duymayan erkek hizmetliler, kadınların avret yerlerinin⁷ henüz farkında olamayan çocuklar hariç, açığa vurmasınlar. Korudukları ziynetleri bilinsin diye, ayaklarını vurmasınlar.⁸ Ey Mü'minler! Hepiniz topluca Allah'a tevbe edin. Umulur ki kurtuluşa erersiniz.

1- Art niyetle bakmasınlar. 2- Kelimesi kelimesine, "Furûc"lerini. Yani, mahrem yerlerini. 3- "Biyolojik yapısı itibarı ile karşı cinsin ilgisini çeken yerlerini. Âyetle kast edilen ziynet, süs eşyası cinsinden takılar değildir. Ziynet; ilgi uyandıran, dikkat çeken şey demektir. Mal, zenginlik, makam, şöhrat ve bezenerek gösterişli hale gelmek, gösterişli olmak ziynettir. Ziynet; dünyada ve âhirette insanın onurunu yükselten şey anlamına da gelmektedir. Ziynet; mal-mülk, para-pul, süs eşyası, güzellik, yakışıklılık, sağlık, makam-mevki gibi "basit dünya süsü" cinsinden şeyler olabileceği gibi, îmân, güzel amel, güzel huy, ahlâk, edep, vakar gibi şeyler de olabilir. 4- Âyetle, kadınlardan; doğal ve zorunlu olarak görünenler hariç, ziynetlerini sadece örtmeleri değil, açığa vurmamaları, öne çıkarmamaları istenmektedir. Yani kastedilen şey, bedeninin nasıl olursa olsun örtülmesi değil, bu örtünmenin, kadının ziyneti sayılan yerlerini öne çıkarma amacı taşımamasıdır. Özetle, kadından istenen şey, cinsiyetin değil, kişiliğin öne çıkarılmasıdır. 5- Kadının başını örtmesi "hüküm" bu âyete dayandırılmaktadır. Oysaki âyetin "hüküm" göğüs yırtmacının örtülmesidir. Bunun aksini hiç kimse iddia edemez. Başın örtülmesi ancak yorum olarak "madem ki baş örtüsü ile deniyor, o halde baş örtüsü de farzdır" denebilir. İslâm fıkında yorumla bir şey hüküm/farz kılınmaz. Yorum, yorumu doğru kabul edenleri bağlar. Âyetle, doğrudan "başın örtünmesinden söz edilmemektedir; yani başınızı örtün denmemektedir. Dolayısıyla "hüküm" olarak, başı örtmeye yönelik bir hükümden söz etmek mümkün değildir. Ancak, Arap toplumunda yaşam tarzı olan, onların örfüne ve geleneğine dayanan ve Müslim, Müşrik, Kitap Ehli; erkek-kadın herkesin başında zaten var olan başörtüsü ile kadının göğüs yırtmacının örtülmesi istenmektedir. Kur'an'da "başın örtülmesi" ile ilgili bir tek kelime dahi yoktur. Âyetin "illeti" yani gerekçesi, başın değil, "göğüs yırtmacının örtülmesidir." Bunun illa baştaki örtü ile ya-

başörtüsü
başörtüsü

dekolteyi kapartın, seksi görünmeyin
başörtüsü

pılması da şart değildir. Zaten âyetle "baş" kelimesi de geçmemektedir. "Bi humurihinne" yani sadece "örtüleri ile" kelimesi yer almaktadır. Bu kelimeyi "başörtüsü" şeklinde isim tamlamasına dönüştürmek, ondan başın örtülmesi hükmünü çıkarabilmek anlamına gelmez. Humur, himarın çoğul formudur. Himar, "başörtüsü" değil, "örtü" demektir. İsim tamlaması olarak örtüldüğü yere göre anlam kazanır. "Örtü"; masaya örtüldüğü zaman "masa örtüsü" olur, yatağa örtüldüğü zaman "yatak örtüsü", yere örtüldüğü zaman "yer örtüsü", başa örtüldüğü zaman "başörtüsü" olur. Gerekçesi "başı örtmek" olmayan bir âyetten "başı örtmek" hükmü çıkarılamaz. Bu hüküm; Kur'an'ın hükmü yerine, kendi anlayışını Kur'an'a söyletmeye çalışan zihniyetin kadına bakış açısını dinleştirmesinin sonucudur. Çok yalın ve açık olarak istenen şey, "göğüs yırtmacının örtülmesi" – "cuyûp"lerini, tekili cebtir- olduğu halde, bunu başörtüsü olarak algılamak "atalar dinini," ve Arapların örfünü, dinin yerine geçirmekten başka bir şey değildir. Kaldı ki "humur" "başörtüsü" olarak tanımlansa bile, âyetle istenen şey "başı örtmek" değil, başörtüsü ile göğüs yırtmacını kapatmaktır. "Velyedribne" kelimesine, "salsınlar" (Başörtülerini göğüslerinin üzerine salsınlar.) şeklinde anlam verilerek kelime oyunu yapılmaktadır. "Salsınlar" anlamı başörtüsü iddiasını güçlendirmek için verilmektedir. Böyle olunca yukarıdan aşağıya yani baştan göğüslere doğru anlamı verilmektedir. Oysaki salsınlar "yedribne" değil, "yudnîne"dir (33:59). Söz konusu âyetle cilbablarını üzerlerine "salsınlar" kelimesi يَدْنِيْن (Yudnîne) olarak yer almaktadır. 6- Kelimesi kelimesine, "Mâ melaket Eymânukum." Bu terkip, yeminle (antlaşma yoluyla) hak sahibi olduğunuz ve sağ elinizle (güç yoluyla) sahip olduğunuz anlamlarına gelmektedir. "Eymân" sağ el ve yeminler (sözleşmeler) anlamına gelen bir kelimedir. "El" kelimesinin anlamlarından biri de "güç"tür. Bu anlamlar dikkate alındığına bu terkip için şu anlamlar verilebilir: "Güç yolu" ile üzerinde söz sahibi olduğunuz veya "antlaşma yoluyla" sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, himayeniz altında olanlar. O günün toplumsal gerçekliğinin verili kalıntısı olan kölelik ve cariyelik olgusu, İslâm'ın kabul ettiği veya ön gördüğü bir olgu değildir. İslâm, kölelik ve cariyeliği; cariyeye ve köle edinme yollarını kapatarak ortadan kaldırmıştır. "Verili durumun" tasfiye edilmesi süreci olan uygulamalarda cariyeye ve kölelikten söz edilmiş olması sanki bir tasvipmiş gibi değerlendirilmesi cehalet değilse iftiradır. Kur'an; kiminle olursa olsun, nikâh yapmaksızın ilişkiye girmeyi zinâ olarak görmektedir. Kur'an'a göre "nikâhsız her birliktelik" zinâdır. 7- Cinselliğin ayırdına henüz varmamış olan. 8- İlgi uyandırmak amacıyla kimi yerlerinin belli olması için kırıtarak yürümesinler.

24:32. Aranızdaki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden sâlih¹ olanları nikahlayın². Eğer bunların durumları iyi değilse, Allah onlara lütufta bulunur. Allah, Yardımı Çok Kapsamlı Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Ahlâkı düzgün, iyi kimseleri. Kötülüğe karşı mücadele eden, bozuk olan şeyi düzelter, iyileştiren, yapıcı olan, iyiye yönlendiren, samimi, dürüst. 2- Evlendirin.

24:33. Nikâha¹ imkân bulamayanlar iffetlerini korusunlar. Allah lütfedip kendilerine bir imkân verinceye dek. Yeminle hak sahibi olduklarından² mukâtebe³ yapmak isteyenlerle hemen antlaşma yapın. Eğer iyi niyetli olduklarını biliyorsanız⁴. Ve Allah'ın size verdiği mallardan onlara verin, iffetli kalmak isteyen genç kadınları⁵ taşkınlığa zorlamayın; basit dünya hayatının geçici çıkarı için. Kim onları zorlarsa, bilsin ki Allah, onların zorlanmalarından dolayı onlara karşı Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.⁶

1- Evlenme. 2- Bkz. 24:31. âyetin 6. dipnotu. 3- Kölenin özgür kalma sözleşmesi. Buna göre, köle özgür kalmak için efendisi ile bir sözleşme yapabilir, ödemesini yapınca da özgürlüğüne kavuşma hakkı elde eder. Köleden mukâtebe teklifi geldiğinde efendisinin geri çevirme hakkı ve yetkisi yoktur. Bu, İslâm'ın kölelik kurumunu kaldırmayı amaçladığının önemli bir göstergesidir. 4- Antlaşmalarına bağlı kalacaklarına. 5- Antlaşma yolu ile sahip olunan, sorumlulukları üstlenilen ve özgürlük talebinde bulunan genç kadınlar. 6- Zorla yaptırılan bu fuhuştan dolayı Allah onları sorumlu tutmayacak, onları bağışlayacaktır.

24:34. Ve ant olsun ki size gerçeği apaçık gösteren âyetler, sizden önce yaşamış olan kuşaklardan örnekler ve takvâ sahipleri için bir va'az¹ indirdik.

1- Uyarı, öğüt.

24:35. Allah, göklerin ve yeryüzünün aydınlığıdır.¹ O'nun aydınlığı, içinde ışık bulunan kandil yuvası gibidir. O kandil, bir fanus içindedir. O fanus, inciden bir yıldız gibidir. Doğuya da batıya da ait olmayan mübarek bir ağacın yağından yakılır. Onun yağı neredeyse kendisine ateş dokunmasa bile ışık verir. Aydınlık üstüne aydınlıktır. Allah, hak eden kimseyi aydınlığına iletir. Allah, insanlara örnekler verir. Allah, her şeyi bütün ayrıntılarıyla bilendir.

1- Gökleri ve yeri aydınlatandır. İnsanları karanlıktan aydınlığa çıkaran vahiydir.

24:36. (Allah'ın aydınlığı/ışığı) Allah'ın ismi'nin yüceltilmesine ve öğütlerinin dinlenmesine izin verdiği evlerde¹ vardır. Orada sabah akşam² O'nu tesbih³ ederler.

1- İçinde Allah'ın nuru olan. 2- Gün boyu, sürekli, her zaman. 3- Allah'ın, her türlü kusur ve eksiklikten arınık, bütün mükemmel niteliklere sahip olduğunu bilmek; Allah'ı kendisine özgü nitelikleri ile tanımak ve tanıtmak demektir. Tesbih, tevhid inancının ve anlayışının kavranmasıdır. Allah'ı şirk içeren her türlü düşünce ve inançtan arındırarak, Kendisine özgü nitelikleri ile yüceltmek demektir (20:130). Tesbihi, bazı sözlerin (Subhanallah, Elhamdulillah vb.) belli sayılarla tekrar edilmesine indirgemek hurafeden başka bir şey değildir.

24:37. Öyle kimseler vardır ki ne mal ne de alışveriş onları Allah'ın buyruklarına uymaktan, salâtı ikame etmekten¹ ve zekâtı yapmaktan¹ alıkoymaz. Onlar, kalplerin ve gözlerin altüst olacağı günden korkarlar.

1- Bkz. 21:73. âyetin dipnotu.

24:38. Yaptıklarına karşılık Allah onlara en iyi karşılığı verecek ve lütfundan daha fazlasını da verecektir. Ve Allah hak edeni¹ hesapsız rızıklandırır.

1- Kelimesi kelimesine, dilediğini. Dilediğini; hak edeni, uygun gördüğünü anlamındadır.

24:39. Kâfirlerin yaptıkları, çöldeki serap gibidir. Susayan onu su zanneder. Ancak yanına vardığında hiçbir şey bulamaz. Orada Allah'ın hesabı bulur¹ ve O da yaptıklarının hesabını eksiksiz görür. Allah hesabı çabuk görür.

1- Gittiği yolun bir serap gibi gerçek dışı olduğunu anlar ve gerçekle baş başa kalır. Allah'ın vahyinin gerçek olduğunu görür.

24:40. Veya¹ üzerinde bulutlar olan, üst üste dalgaların kuşattığı derin denizlerdeki karanlığa benzer. Elini göremeyecek kadar karanlık üstüne karanlık. Allah'ın aydınlığıyla aydınlanmamış bir kimse için başka aydınlık yoktur.

1- Kâfirin içinde bulunduğu durum (24:39).

24:41. Göklerde ve yeryüzünde bulunanların, sürü sürü uçanların, Allah'ı nasıl tesbih¹ ettiklerini görmüyor musun? Kuşkusuz hepsi salatını² ve tesbihini bilmektedir. Ve Allah, onların yaptıklarını en iyi bilendir. 1- Bkz. 24:36. âyetin 3. dipnotu. 2- O'na yönelmekte, O'na tâbi olmakta, fitratlarına uygun olanı yapmaktadırlar.

24:42. Göklerin ve yeryüzünün egemenliği yalnızca Allah'a aittir. Sonuçta dönüş Allah'adır.

24:43. Allah'ın, bulutları sürüklediğini, sonra aralarını birleştirdiğini, sonra da onları küme haline getirdiğini görmüyor musun? Böylece aralarından yağmur çıktığını görürsün. Ve gökten içinde dolu bulunan dağ gibi kümeleri getiriyor. Neredeyse parıltısı gözlerini alan şimşegi dilediğine isabet ettiriyor, dilediğinden de onu uzak tutuyor.

24:44. Allah, geceyi ve gündüzü sürekli değiştirir. Kuşku yok ki, elbette bunda basiret¹ sahipleri için ibretler vardır.

1- Basiret, doğru algılama, doğru idrak etme, gerçeği ve doğruyu görme, kavrama ve anlama yetisi; kavrayış, sezgi ve aydınlanma demektir. Basiret kelimesi, parlayan, parlaklığı ile göz kamaştıran yumuşak taş cinsi demektir. Bu ismi almasının nedeni uzaktan görülmesini sağlayan bir ışık saçmasındandır.

24:45. Allah, hareket eden her canlıyı sudan yarattı. Onların kimisi karnı, kimisi iki ayağı, kimisi de dört ayağı üzerinde yürür. Allah, dilediğini yaratır. Kuşkusuz, Allah'ın Her Şeye Gücü Yeter.

24:46. Ant olsun ki apaçık âyetler indirdik. Allah, hak eden¹ kimseyi doğru yola iletir.

1- Kelimesi kelimesine, dilediğini. "Dilediğini demek: Hak edeni demektir; Allah, sapkınlığı gerektiren şeyleri yapanı saptırır; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Allah, "dilediğimi" demekle, "kimin neyi hak ettiğine en doğru kararı Ben veririm," demeyi kastetmektedir. Zira burada Allah'ın "dilemesi" insanın "dilemesine", "insanın seçimine" bağlı olarak gerçekleşmektedir. Dilemek anlamına gelen "şâe" kelimesinin âyetteki anlamı; "gayret göstereni, bir şey yapmak isteyen" yani "bir şeyi dileyeni" anlamındadır. Seçim insana aittir ve belirleyici olan insanın "dilemesi"dir 10:108; 76:3).

24:47. "Allah'a ve Resûl'e imân ettik ve tâbi olduk." diyorlar. Sonra da onların bir kısmı yan çiziyor. Bunlar, imân etmiş değillerdir.

İlkelere (hak, adalet, iyilik, doğruluk paylaşma vs.)

24:48. Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Resûl'üne çağrıldıkları zaman, onların bir kısmı bundan kaçınır.

24:49. Ama yerilen hüküm lehlerine olursa seve seve kabul ederler.

24:50. Onların kalplerinde bir hastalık mı var? Yoksa kuşku mu duyuyorlar? Yoksa Allah ve Resûl'ünün kendilerine haksızlık edeceğinden mi korkuyorlar? Hayır! Onlar, zalimlerin ta kendileridir!

24:51. Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Resûl'üne çağrıldıkları zaman imân Edenler'in sözü ancak, "İstittik ve itaat ettik." demeleri oldu. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.

24:52. Kim Allah'a ve Resûl'üne itaat eder, Allah'a hüşû² duyar ve O'na takvâ³ olursa işte onlar kazançlı çıkacak olanlardır.

1- İslâm dininin "atalar" ve "rivayetler" dinine dönüştürülmesi, büyük oranda "Allah'a ve Resûl'üne itaat" etmeyi buyuran âyetlerdeki "Resûl'e itaat etmeye", "Peygambere, yani sünnete ve hadise itaat etmek" anlamı verilerek yapılmıştır. Bu anlam kesinlikle büyük bir yanılgıdır. Kur'an'da peygamber kelimesi geçmez. Peygamber, Farsça bir kelimedir. Kur'an'da Resûl ve Nebi kelimeleri ayrı ayrı geçmektedir. Kur'an'da Nebi'ye itaat etmeyi buyuran âyet yoktur. Yalnızca Resûl'e itaat etmek vardır. Çünkü Resûl'e itaat etmeyle kast edilen şey, Resûlün bize ilettiği âyetlere itaat etmektir. Dolayısı ile Resûl'e itaat etmek demek, aslında Allah'a itaat etmek demektir. Resûl'e tâbi olmak demek, Allah'a yani vahye tâbi olmak demektir. "Kur'an, Allah'ın kelamı, Resûl'ün beyanıdır, sözüdür." Diğer bir ifade ile Resûl'ün sözleri "âyetler", Nebi'nin sözleri ise "şahsidir" ve Nebi'nin şahsına aittir. Resûl'ün söyledikleri ise şahsına ait olmayıp Allah'a aittir. (69:40) Resûl, hatasızdır. Nebi'nin yanıldığı olmuştur. Resûl ilâhi koruma altındadır. Resûl'e itiraz etmek, Allah'a itiraz etmektir. Ama Nebi'ye itiraz edilebilir, nitekim sahabe zaman zaman bunu yapmıştır. Allah'a itaatın emredildiği âyetlerde, bir terkip olarak Resûl'e de itaat emredilmektedir. Aslında bu itaat, Resûl'ün şahsına değil, onun vahiy olan sözlerine itaat etmektir ve bu Allah'a itaat etmek anlamına gelmektedir. Yani "Allah ve Resûl'ü" terkihi, iki ayrı şey değil, yalnızca Allah'ı kast eden bir terkiptir. Bu terkipte yer alan, "ve" edatı, "atf-ı beyan" olarak kendinden önceki kelimeyi kendinden sonraki kelime ile açıklama görevi yapmaktadır. Bu kurala göre Allah ve Resûl'üne itaat etmek demek, anlam olarak yalnızca "Allah'a vahye itaat etmek" demektir. 2- Bkz. 23:1. âyetin dipnotu.

Allah'ın ilkelerine göre hareket etme (adalet, iyilik, doğruluk vs.)

24:53. **Münafıklar**,¹ kendilerinden istediğin takdirde kesinlikle **savaşa çıkacaklarına** dair en kuvvetli yeminleri ile Allah'a yemin ettiler. De ki: "Yemin etmeyin. Bağlılık ma'rûftur."² Kuşkusuz Allah, **yaptıklarınızdan** haberdardır.

1- Münafık, içten "bitmiş, tükenmiş ve îman kalmamış, omurgasız, onursuz ve iki -yüzlü kimse demektir. Münafık, îman konusunda dürüst ve samimi olmayan, tıpkı tarla faresinin yuva değiştirdiği gibi, yer değiştiren: işlerine gelince Mü'min, işlerine gelince Kâfir olan kimse. 2- Yemine bağlılık, ancak iyi insanlara, erdemli kimselere ait bir davranıştır.

24:54. De ki: "**Allah'a itaat edin. Resûl'e itaat edin.**"¹ Eğer itaat etmezseniz, ona düşen yalnızca görevini yapmaktır. Size düşen ise sorumlulu tutulduğunuz şeye uymaktır. Eğer ona itaat ederseniz, **doğru yolu** bulursunuz. Resûl'ün üzerinde, **mesajı açıkça iletmekten** başka bir sorumluluk yoktur.

1- Bkz. 24:52. âyetin 1. dipnotu.

24:55. Allah, sizden **îmân eden ve sâlihâtı yapanlara**,¹ tıpkı kendilerinden öncekileri halife² kıldığı gibi, kendilerini de yeryüzünde halife kılacağını, onlar için **beğenip seçtiği dini mutlaka** sağlamlaştıracağını ve endişelerinden sonra onları mutlaka güvene kavuşturacağını vaat etti. Onlar, **Bana kulluk ederler ve hiçbir şeyi ortak koşmazlar.** Bundan sonra da kim küfredirse, işte onlar **yoldan çıkanların ta kendileridir.** (Fasık)

1- Bkz. 21:94. âyetin 1. dipnotu. 2- Kur'an, bu kelimeyi, irade ve akıl verilerek, yeryüzünü düzenleyen, yönlendiren, yöneten, imar eden anlamında ve bir de önceki toplumların yerine geçen ardıl anlamında kullanmaktadır. Vekâlet etmek, vekil ve nâib olmak sıfatıyla "Allah'ın yeryüzündeki temsilciliği, vekilliği" olarak anlam kazanan ve halifenin de "Allah'ın yeryüzündeki temsilcisi, vekili" sayılması şeklinde siyasallaşan, "halife" kelimesinin, Kur'an'da yer alan Halife kelimesi ile bir ilgisi yoktur. 3- Allah'ın verdiği bu söze rağmen, eğer bugün İslâm Dünyası (!) denilen dünya bu durumdaysa; "bu durum," bu dünyanın aslında gerçek îmana sahip olmadığını, şirk içinde olduğunu, Allah'ın dinini yerine kendi yanından uydurduğu dine tâbi olduğunu ve yapılması gerekeni yapmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

24:56. **Salâtı ikame edin, zekâtı yapın**.¹ Ve Resûl'e itaat edin.² Umulur ki merhamet edilişiniz. **Adalette vardır hakemler**
1- Bkz. 21:73. âyetin dipnotu. 2- Bkz. 24:52. âyetin dipnotu.

24:57. Sakın **Kâfirleri yeryüzünde aciz bırakıcı zannetme.** Onların varacağı yer atestir. Ne kötü bir varış yeridir.

24:58. Ey **îmân Edenler!** **Antlaşma** yoluyla sahip olduğunuz¹ kimseler, sizden² erginlik yaşına gelmemiş olanlar; şu üç vakitte, yanınıza girmek için sizden izin istesinler; **sabah salâtından**³ önce, gün ortasında elbiselerinizi çıkardığınızda, **akşam salâtından**⁴ sonra. Bu üç vakit "avret"⁵ vaktidir. Bunlar dışında birbirinizin yanına girip çıkmanızda siz ve onlar için bir sakınca yoktur. İşte Allah, size âyetleri böyle açıklıyor. Allah, Her Şeyi Bilen'dir, **En İyi Hüküm Veren'dir.**

1- Bkz. 23:6. âyetin dipnotu. 2- "Sizden" kelimesi ile kast edilen çocuklar, kendi çocuklarımız değil, aile yakını olan çocuklardır (24:59). 3- Sabah namazı. 4- Akşam namazı. 5- Mahremiyet vakti. Özel zaman. Araplar genellikle gün ortasında uyurlardı.

24:59. **Ve çocuklarınız, ergenlik çağına geldiği zaman, onlardan öncekilerin izin istedikleri gibi izin istesinler.** İşte böylece Allah size âyetlerini açıklıyor. Ve Allah, **Her Şeyi Bilen'dir, En İyi Hüküm Veren'dir.**

24:60. **Evlenme arzusu kalmamış yaşlı kadınların, cinsiyetlerini teşhir etme amacı gütmekten dış giysilerini çıkarmalarında bir sakınca yoktur.** Sakıncaları daha hayırlıdır. Allah, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

Allah'ın ilkelerinin topluma eğnetin ve toplumun ahlakını

ilkelerin eladaleti
bozlaşmış toplumun
İslah
İslam
halizan

herbir kişi/kurum/kararlarına Allah'ın ilkelerinden (halika, falet, iyilik, doğruluk, paylaşma, zulümler, kötülükle mücadele, işbirlik, dayanışma) sapmazlar!

24:61. Köre bir sınırlama yoktur. Sakat olana bir sınırlama yoktur. Hasta olana bir sınırlama yoktur.¹ ve size de evlerinizde veya babalarınızın evlerinde veya annelerinizin evlerinde veya erkek kardeşlerinizin evlerinde veya kız kardeşlerinizin evlerinde veya amcalarınızın evlerinde veya halalarınızın evlerinde veya dayılarınızın evlerinde veya teyzelerinizin evlerinde veya anahtarlarına sahip olduğunuz yerlerde veya arkadaşlarınızın² evlerinde yemek yemenizde bir sakınca yoktur. Toplu olarak veya ayrı ayrı olarak yemenizde de bir sakınca yoktur. Evlere girdiğiniz zaman Allah tarafından kutlu ve temiz bir selâm³ ile selâm verin. İşte Allah, size âyetlerini böylece açıklıyor. Umulur ki böylece aklınızı kullanırsınız.

1- Bu kimseler diledikleri gibi hareket edebilirler. Size sıkıntı verecekler diye ayırmacılık yapmayın. 2- Arkadaşlarımızla birlikte yemek yiyebileceğimizi söyleyen Rabb'imiz; adına "haremlik selamlık" denilen kadın ve erkeğin yana yana gelmesinin uygun olmadığı anlayışının yanlışlığını açıkça ortaya koymaktadır. 3- Esenlik ve sağlık dileğiyle, esenlik ve sağlık dileyin.

24:62. Ancak Allah'a ve Resul'üne içtenlikle îmân etmiş Mü'minler, toplumu ilgilendiren bir iş için onunla bir araya geldikleri zaman, ondan izin almadıkça gitmezler. Senden izin isteyen kimseler, işte onlar Allah'a ve O'nun Resul'üne îmân edenlerdir. Öyle ise, bazı işleri için senden izin istedikleri zaman onlardan dilediğin kimseye izin ver; onlar için Allah'tan bağışlanma dile. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

24:63. Resul'ün çağırısını, birbirinize yaptığınız çağırıyla denk tutmayın. İçinizden birbirinin arkasına saklanarak sıvışmak isteyenleri Allah biliyor. Bu sebeple onun buyurmalarına karşı gelenler, kendilerine bir fitnenin veya çok acıklı bir azabın isabet etmesinden sakınsınlar.

24:64. Unutmayın! Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. O sizin ne üzerinde olduğunuzu kesinlikle bilir. O'na döndürüldükleri gün, onlara yaptıklarını haber verecektir Allah, Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

25. FURKÂN SÛRESİ

[İniş sırası: 42, Mekki, 77 âyet.]

Adını 1. âyetteki "Furkân/Doğruyu yanlıştan ayıran" kelimesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

25:1. Âlemlere uyarıcı olması için, kuluna Furkân'ı¹ indiren ne mübarektir!²

1- Doğruyu yanlıştan, Hakk'ı Batıl'dan ayırt etme ölçüsü, anlayışı, yasa-sı. 2- Kutlu, yüce. Cömert, nimeti bereketli kılan, çağaltan, bol bol nimet veren.

25:2. O ki, göklerin ve yerin egemenliği yalnızca O'na aittir. Ve O, çocuk edinmemiştir. Egemenlikte O'nun ortağı yoktur. Her şeyi yaratan, işleyiş ve varoluş yasalarını belirleyen O'dur.

25:3. O'nun yanı sıra hiçbir şeyi yaratamayan, kendileri yaratılmış olan, kendilerine yarar sağlama ve kendilerinden zararı savma güçleri olmayan; ölüme, hayata ve ölümden sonra diriltmeye güçleri yetmeyenleri ilâhlar edindiler.

25:4. Kâfirler: "Bu sadece onun uydurduğu bir yalandır. Ona bu konuda diğer toplumlar da yardım etti." dediler. Böylece haksızca iftira ettiler.

25:5. Ve "O, onun yazdırdığı ve sabah akşam ona dikte ettikleri evvel-kilerin masallarıdır." dediler.

1- Devamlı, her zaman, gün boyu.

25:6. De ki: "Onu, göklerin ve yerin sırrını Bilen indirdi. Kuşkusuz O, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir."

suçlarını meşru gördükten işi
uyarıcı 1- itibarsızlaştırma 2- Bölüm 18
gösteriyorlar.

25:7. Dediler ki: "Bu nasıl bir Resûl ki, yiyor-içiyor, çarşı-pazar dolaşıyor.
Ona bir melek indirilseydi de onunla birlikte uyarıcı olsaydı ya!"

25:8. "Veya ona bir hazine verilseydi veya kendisinden yiyeceği bir bah-
çesi olsaydı ya!" **Bu zâlimler:** "Siz yalnızca büyülenmiş bir adama
uyuyorsunuz." dediler.

25:9. **Senin için nasıl örnekler verdiklerine bir bak. Böylece saptılar, ar-
tık bir çıkış yolu bulamazlar.**

25:10. O, öyle mübarektir¹ ki, dilerse sana bundan daha hayırlı olan,
içinden ırmaklar akan bahçeler verir. Köşkler de verir.
1- Kutlu, yüce. Cömert, nimeti bereketli kılan, çoğaltan, bol bol nimet
veren. suçlarının cezası olacağı, ni
kabul etmiyorlar

25:11. Hayır! Onlar **Sâ'at'i yalanladılar.** Ve Biz, o Sâ'at'i yalanlayanlara
alevli ateş hazırladık. suçlarının cezası
1- Hesap zamanını, Kıyâmet Gününü. öldüğünü inenme
diklerini işi suş işlemeye de ram
edenler

25:12. Cehennem onları¹ uzak bir yerden gördüğü zaman, onun öfkelen-
mesini ve uğultusunu işittiler.²
1- Hesap gününü yalanlayanları. 2- İşitecekler.

25:13. Çaresizlik içinde, dar bir yere atıldıkları zaman orada yok olmak
için yakaracaklar. duyurdu, videdi

25:14. Bugün bir kez değil, defalarca yok olmayı isteyin.

25:15. De ki: "Bu mu daha hayırlıdır, yoksa **takvâ sahipleri** için bir ödül
olan, dönüş yeri olarak söz verilen süresiz Cennet mi?"

25:16. Onlar için orada diledikleri her şey süresiz olarak vardır. Bu
Rabb'inin yerine getirmeyi üstlendiği bir sözdür. ihfâmet

25:17. Ve O Gün, onları ve **Allah'ın yanı sıra kulluk¹ ettikleri şeyleri top-
lar, sonra da onlara: "Kullarımı siz mi saptırdınız yoksa kendileri
mi yoldan çıktılar?"** der.

1- Her insan kaçınılmaz olarak kuldur. Bu seçime bağlı olmayıp. Zorunlu
bir durumdur. Seçim kul olup olmamakla ilgili değil, kulluğun kime ya-
pılacağı ile ilgilidir. Kulluk ya Allah'a ya da Allah'tan başka şeylere olur.
Allah'a özgü olan kulluk gerçek özgürlüktür. Allah'tan başkasına olan
kulluk ise köleliktir. Allah'a kul olmayan bir kimse; bir düşünceye, gö-
rüşe, doğaya, iktidara, sisteme, kişiye, unvana, paraya, dünya malına

nimetler işlah için kullanacağımız araçlar
dır. Bunun için kullanmayıp nimetlerle
bölükler/kuşaklar kafir olur. 25/Furkân Sûresi 425

vs. kul olmak zorundadır. Bu kulluk doğası gereği köleliktir. İnsan yaşa-
mında kulluğun kapsamadığı, kulluğun dışına tutulabilecek hiçbir alan
yoktur. Bir Mü'min için kulluk, insanın rûhen ve bedenen bütün varlığı ile
Allah'a bilinçli bir bağlılık ile yönelmesidir. İbadet ve kulluk anlam olarak
aynı şeydir: İbadet kul kelimesinin mastarıdır. meleklerin (kader) 1
unuttular

25:18. Dediler ki: "Seni tenzih ederiz, Senden başka veliler¹ edinmek
bize yakışmaz. Ancak Sen, **onları ve atalarını bolca nimetlendir-
din, nihâyet onlar öğüdüne uymayı boş verdiler. Ve helâk olmayı
hak eden bir halk oldular.**" halkı zâlim olmaya kâim
1- Koruyucu, yardımcı, gözeten, destekleyici, yandaş. helâk etme

25:19. İşte onlar¹ söylediklerinizden dolayı **sizi yalanladılar.** Artık uzak-
laştırmaya² ve yardım almaya güç yetiremezsiniz. **Ve sizden kim
haksızlık etmişse ona büyük azâbı tattıracağız.**

1- Allah'tan başka kulluk ettikleriniz. 2- Azâbı uzaklaştırmaya.

25:20. Kesinlikle Biz, senden önce de yemek yiyen ve çarşılarda dolaşan
Resûlerden farklı Resûl göndermedik. **Ve sizin bir kısmınızı¹ bir
kısmınız² için sınav kıldık. Bakalım sabrediyor musunuz?** Rabb'in
Her Şeyi Gören'dir.

1- Müşrikleri. 2- Sizin için.

18. Bölümün Sonu

suçlarının cezası olacağı, ni
mağadda su inmadıkları için
suş işlemekten, zulmetmekten vazgeç-
mezler
25:21. Bizimle karşılaşacaklarına ihtimâl vermeyenler: "Bize meleklerin
indirilmesi veya Rabb'imizi görmemiz gerekmez miydi?" dediler.
Ant olsun ki onlar kendi kendilerine büyüklendiler ve büyük bir
taşkınlıkla hadlerini aştılar. din/umit/şey/gas/ideolo-
jik
25:22. Suçları kendilerini kuşatmış olanlar, melekleri görecekları gün,
onlar için hiç de sevindirici olmayacak, melekler onlara: "Boşuna
beklemeyin size sevindirici haber imkânsız." diyecekler. nâzik
kimlikleri
suçlular/zorbalık böbürlenip zulmetti-
ler.

kötü örnekler, kötü örnekler, işi suş işlemeye de ram
onlara ne işi gösteren kişi/kurum/kavramlar

25:23. Ve onların **yaptıklarının tamamını** savrulmuş toz zerresi gibi boşa çıkaracağız.¹

1- Yaptıkları, toz gibi savrulup gidecek ve onları kurtaramayacak.

25:24. O Gün, Cennet ehli en yararlı yerde eğlenecek ve en iyi yerde dinlenecek.

25:25. O Gün, gök beyaz bulutlar şeklinde parçalanacak ve melekler ardı sıra indirilecek.

25:26. O Gün, **egemenlik yalnızca Rahmân'a aittir**. O gün, **Kâfirler için zor bir gündür**.

25:27. O Gün, zâlim kimse, ellerini ısırarak: "Eyyah, keşke Resûl'ün tuttuğu yolu tutmuş olsaydım." diyecek.

25:28. "Eyyah! Keşke **falancayı dost**¹ edinmeseydim!"

1- Kelimesi kelimesine, **halil**. Âyetle de görüldüğü gibi "veli" kelimesine dost demek doğru değildir. "Dost, "halil" demektir.

25:29. "Ant olsun ki bana **öğüt** geldiği halde, beni o sapıttı." Şeytân, insanı yalnız ve yarımsız bırakır!

25:30. Resûl: "Ey Rabb'im, **halkım bu Kur'an'ı mehcûr**¹ tuttu." dedi.

1- Kur'an'la bağlarını kopardı. Ona karşı duyarsız hale geldi. Kur'an'ı hayat kitâpları olmaktan çıkardı.

25:31. Bu hep böyle olmuştur. Biz **her Nebi'ye, mücrimlerden**¹ bir **düşman** kıldık. **Yol gösterici** ve yardım edici olarak Rabb'in sana yeter.

1- Suçlu. Hakikat ile bağını koparmış. Mücrim, "basit suçlu" anlamında değil, Kâfir, nankör, Müşrik, sapkın" olmayı da kapsan "suçların hepsini içine alan, onların toplamını ifade eden" bir kavramdır.

25:32. **Kâfirler**: "Kur'an ona bir defada ve topluca indirilmeli değil miydi?" dediler. Oysaki bu, **onu kalbine iyice yerleştirelim** diyedir. Onu düzenli bir şekilde pekiştire pekiştire indirdik.

25:33. Onların **sana verecekleri her örneğe karşılık, biz sana Hakk'ı en iyi şekilde açıklarız**.

25:34. Yüzüstü Cehennem'e toplanacak olanlar, işte onlar, yerce çok kötü ve yolca çok sapkınlardır.

25:35. Ant olsun ki Mûsâ'ya **Kitâp'ı verdik**. Ve kardeşi Harûn'u da ona yardımcı yaptık.

peygamber kur'anı yaşadıkça, hayatı uyguladıkça yolda öğrendi. Onları ıslah etti. Hakkın sunulması her şey.

25:36. Sonra da **"Âyetlerimizi yalanlayan o halka gidin."** dedik. Sonunda da **onları helâk ederek yok ettik**.

25:37. Nûh'un halkı, **Resûller'i yalanladıklarında** suda boğduk ve onları insanlar için bir **âyet**¹ yaptık. **Ve zâlimler için acı veren bir azâp hazırladık**.
1- İbret.

25:38. **Ad'ı, Semûd'u, Ress yandaşlarını** ve bunlar arasında yaşayan daha birçok nesilleri de;

25:39. Ve onların hepsini **örneklerle uyardık** ve hepsini mahvederek **helâk ettik**.

25:40. Ve ant olsun ki onlar, **felaket yağmuru yağdırılmış olan beldeye** vardılar. Peki, onu da mı görmediler? Aksine **onlar, öldükten sonra dirilmeyi beklemiyorlar**.

25:41. Seni gördükleri zaman: "Allah'ın Resûl olarak gönderdiği bu mu?" diye alay konusu ediniyorlar.

25:42. "**Şayet ilâhlarımıza bağlılıkta kararlı olmasaydık, neredeyse bizi** sapırtıyordu." diyorlar. Azâbı gördükleri zaman kimin **sapkın olduğunu** bileceklerdir.

25:43. **Hevâsını ilâh edinen**¹ kimseyi görüyorsun! Onun sorumluluğunu sen üstlenebilir misin?

1- Tutku, kuruntu, bencil ve çıkarıcı isteklere uymak, Sahip olduğu zenginlik, makam, ün, güç, bilgi vb. imkânları imtiyaza dönüştürerek üstünlük taslamak. Vahiy yerine din adamları sınıfının uydurduğu dine uymak.

25:44. Yoksa onların çoğunun gerçeğe **kulak verdiğini veya akıllarını kullandıklarını** mı sanıyorsun? Onlar tıpkı hayvanlar gibidir. Hatta **doğru yolu seçmede hayvanlardan daha yetersizdirler**.

25:45. Rabb'inin gölgeyi nasıl uzattığını görmez misin? Dileseydi onu sabit kılardı. Sonra da Güneş'i ona¹ yol gösterici yaptık.

1- Gölgeye.

25:46. Sonra da onu kolayca kendimize çektik.

25:47. Sizin için geceyi örtü, uykuyu dinlenme ve gündüzü çalışma zamanı kıldık.

25:48. Rahmetinin önünde rüzgârı haberci olarak gönderen O'dur. Biz, gökten tertemiz bir su indirdik.

25:49. Ki o yağmurla ölü bir beldeyi canlandırmak, yaratmış olduğumuz hayvanları ve insanları suya kavuşturmak içindir.

25:50. Ant olsun ki Biz, öğüt almaları için onu, onların aralarında paylaştırdık. Ancak insanların çoğu nankörlük etmekte direttiler.

25:51. Eğer dileseydik, elbette her beldeden bir uyarıcı çıkarırdık.

25:52. Öyleyse Kâfirlere boyun eğme. Onunla2 onlara karşı var gücünle büyük bir mücadeleye giriş.

25:53. Ve iki denizi serbest bırakan O'dur; biri lezzetli ve tatlı, diğeri tuzlu ve acı. Aralarına bir perde koydu. Birbirlerine karışmalarını engelledi.

25:54. O, beşeri sudan yarattı. Sonra onu, soy sop ve akraba sahibi kıldı. Senin Rabb'in her şeye güç yetirendir.

25:55. Allah'ın yanı sıra kendilerine bir yararı da zararı da olmayan şeylere kulluk¹ ediyorlar. Kâfir, Rabb'ine karşı olanın destekçisidir.

1- Bkz (25:17. âyetin dipnotu.

25:56. Biz, seni haberci ve uyarıcı olmanın dışında başka bir şey için göndermedik.

25:57. De ki: "Yaptığım çağrı için; sizden, Rabb'inizin yolunu seçmenizi istemekten başka bir ücret istemiyorum."

1- Hiçbir Nebî, dini geçim kaynağı yapmadı. Nebî'nin yolunu izlediklerini iddia edenler, bu iddialarında samimi iseler; din üzerinden para kazanmaktan, dini geçim kaynağı yapmaktan vazgeçsinler. Özellikle, Kur'an'ı ticarete konu edenler, bu uyarıyı dikkate almalıdırlar. Kur'an'ı geçim kaynağı yapanlar, Allah'a değil geçimlerine kulluk ediyorlar demektir.

25:58. Ve sen, Ölümsüz Olan'a güvenip dayan. Ve O'nu övgü ile yücelt. O'nun kullarının suçlarından haberdar olması sana yeter.

25:59. O; gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri altı günde¹ yarattı. Sonra arşa istevâ etti.² O, Rahmân'dır. Öyleyse Her Şeyden Haberdar Olan'dan iste.

1- Altı devrede, altı bölümde, altı aşamada, altı günde. 2- Arş, egemenlik ve güç makamı demektir. Arşa istevâ etmek, mutlak yönetim gücünü ve koyduğu yasalarla evreni egemenliği ve yönetimi altına almak demektir.

Allah'ın ilkelere boyun eğin

25:60. Ve onlara, "Rahmân'a secde edin." dendiği zaman, "Rahmân da neymiş? Senin bize buyurduğun her şeye secde mi edeceğiz?" dediler. Bu çağrının onların nefretlerini arttırdı.

25:61. Gökte burçlar yapan ve orada bir چراغ¹ ve aydınlatan Ay'ı yapan ne mübarektir.²

1- Işık saçan, ışık kaynağı, Güneş. 2- Kutlu, yüce. Cömert, nimeti bereketli kılan, çoğaltan, bol bol nimet veren.

25:62. Ve O, öğüt almak veya şükretmek isteyenler için gece ile gündüzü art arda getirendir.

25:63. Rahmân'ın kulları yeryüzünde alçak gönüllülükle yürürler. Câhiller, onlara laf attıkları zaman, "Selâm." derler.

1- Esen kalın, bizden size zarar gelmez.

25:64. Onlar, Rabb'lerinin buyruklarına tâbi olmada ve yerine getirmede önlem alırlar ve özenli davranırlar.¹

1- Bu âyete, "Onlar, gecelerini Rabb'lerine secde ve kıyam ederek geçirirler." şeklinde anlam verilmektedir. Kanaatimizce, bu doğru değildir.

"Gecelenirler veya gecelerler şeklinde "yebitune" kelimesine doğrudan "gece" anlamı vermek doğru değildir. Bu kelimenin gece ile anlamsal bağı var, ancak bu bağ; önlem almada, plan yapmada, gizlilik esas olduğu için ve gizlilik içeren şeyler de mecaz olarak gece ile yani karanlık ile ilişkilendirilerek kurulmuş bir bağıdır. Bir önceki âyette, câhillerle karşılaşmada gösterilecek davranışın nasıl olması gerektiğinden söz edilmişti. O âyetin devamı olarak bu âyette de özenli ve dikkatli davranmaya dikkat çekilmiştir. Kök anlamı b-y-t olan bu kelime, türevleri ile birlikte geçtiği birçok âyette mecaz anlamıyla dikkatli olmayı, önlem almayı, plan ve program yapmayı ifade etmektedir. Gecenin doğrudan kelime karşılığı L-y-l olduğu dikkate alındığında "byt" kelimesinin mecaz olarak geceyi ifade ettiği, hatta uyumak anlamına geldiği söylenebilir.

25:65. Onlar: "Rabbimiz Cehennem azâbını bizden uzaklaştır. Kuşkusuz onun azâbı sürekli bir yok oluşturdur." derler.

25:66. Kuşkusuz o, kötü bir konaklama yeri ve konaktır.

25:67. Onlar, infak¹ ettikleri zaman israf da cimrilik de etmezler. Bu ikisi arasında bir denge kurarlar.

1- Harcadıkları.

Bilgi/yararı olmayan harcamak - ihtiyacı olanı harcamamak.

Altı 7 (Amelde bir daha iyi diye sınamak için), rızıkların sıhhi Allah'ı paylaşıp!

25:68. Onlar, Allah'la birlikte başka bir ilâha dâa etmezler. Allah'ın harâm kıldığı canı geçerli bir neden olmadıkça öldürmezler. Zinâ yapmazlar. Kim bunları yaparsa günah işlemiş olur.

25:69. Kiyâmet günü onun azâbı katlanır ve orada sürekli horlanmış olarak kalır.

25:70. Ancak tevbe eden, imân edip sâlihât yapanlar hariç. Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

25:71. Kim tevbe eder ve sâlihâtı yaparsa, kuşkusuz o, bağışlanmış olarak Allah'a döner.

25:72. Onlar, yalan yere tanıklık etmezler. Boş ve anlamsız bir şeyle karşılaştıkları zaman, onurlu ve erdemlice oradan uzaklaşırlar.

25:73. Onlara, Rabblarının âyetleri hatırlatıldığı zaman, onlara karşı kör ve sağır gibi görmezden gelmezler.

25:74. Ve onlar, "Rabb'imiz! Eşlerimizden ve soyumuzdan bize göz aydınlığı bağışla. Ve bizi takvâ sahiplerine önder yap!" derler.

25:75. İşte onlar, sabretmelerine karşılık yüksek makâmlarla ödüllendirilecekler. Orada saygınlık ve esenlik dilekleriyle karşılanacaklardır.

25:76. Sürekli orada kalacaklardır. Orası ne güzel bir konaklama yeri ve konaktır.

25:77. De ki: "Başkasına yalvarmanız olmazsa Rabb'im sizi ne yapsın?" Oysaki siz yalanladınız. Bunun karşılığını yakında göreceksiniz.

1- "Başkasına yönelmez, onlardan yardım istemezseniz, Allah sizi ne diye cezalandırsın!" (4:147).

terbe etmiş bir suça,
o suça mücadele eden tecrübe
kişisine dönüşür.

zulümlere, kötülüklerle karşı
yazılmadan, zalimlere karşı
dönüşmeden dayanma

Allah'ın ilkeleri (hak, adalet,
iyilik, doğruluk, paylaşma, barış,
bu ilkelerle toplumu islah etme misyonunu
gözetilerek (gözetilerek) tasalluflama

26. ŞU'ARÂ SÛRESİ

[İniş sırası: 47, Mekki, 227 âyet.

Adını 224. âyetteki "Şuarâ/şâirler" kelimesinden almıştır]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

26:1. Tâ, Sîn, Mîm.

26:2. Bunlar gerçeği apaçık ortaya koyan Kitâp'ın âyetleridir.

26:3. İmân etmiyorlar diye, adeta kendini helâk edeceksin.

26:4. Eğer dileseydik gökten öyle bir âyet¹ indirirdik ki hepsi ona boyun eğmek zorunda kalırdı².

1- Mucize. Yaptırım. İradelerini, karar verme haklarını ellerinden alırdık.

2- Hepsi inanmak zorunda kalırdı. Ama istemedik: Seçimi herkesin özgür iradesine bıraktık.

26:5. Rahmân'dan kendilerine gelen söze bürünmüş her yeni öğütten yüz çevirdiler.

26:6. Sonra da kesin olarak yalanladılar. Fakat alay ettikleri şeyin haberleri yakında onlara gelecek.

26:7. Onlar, veryüzünü görmüyorlar mı? Her tür bitkiden çiftler olarak bol bol yetiştirdik.

26:8. Bunda kesinlikle bir âyet¹ vardır. Ancak onların çoğu inanmadı.
1- Kanıt, gösterge.

26:9. Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

26:10. Bir zamanlar Rabb'in, zâlim halka gitmesi için Mûsâ'ya seslenmişti.

26:11. "Firavun halkı takvâ¹ sahibi olmayacak mı?"

1- Bkz. 22:1. âyetin dipnotu.

düyanlı, azzinlik/gözetilerek olanların
haklarının karşı düyanlı olmayacaklar mı?

- 26:12. Mûsâ, "Rabb'im! Beni yalanlamalarından korkuyorum." dedi.
- 26:13. "Göğsüm daralır, dilim dönmez;¹ onun için Hârûn'u gönder."
1- Mûsâ daha önce karışmış olduğu cinâyet olayından dolayı tedirginlik gösterdi.
- 26:14. "Onlara göre ben suçluyum. Bu yüzden beni öldürmelerinden korkuyorum."
26:15. "Hayır, haydi ikiniz âyetlerimizle gidin! Kuşkusuz Biz, sizinle beraber işitenleriz." dedi.
1- Size söylenecek şeyleri anında işitip sizi koruruz.
- 26:16. Haydi! Firavun'a gidin ve ona: "Biz, âlemlerin Rabb'inin Resûlleriyiz." deyin.
- 26:17. "İsrâîloğulları'nı bizimle beraber gönder!"
26:18. Firavun: "Çocukken, seni içimizde himaye edip yetiştirmedik mi? Yıllarca yanımızda kalmadın mı?"
26:19. "Sen ise yapacağını yaptın. Sen kâfirlerdensin."
1- Nankörlük edenlerdensin.
- 26:20. Mûsâ: "Ben o işi şaşkınlıkla yaptım." dedi.
- 26:21. "Sizden korktuğum için de hemen kaçtım. Sonra Rabb'im bana hikmet¹ bağışladı ve beni Resûllerden kıldı."
1- Hikmet, Kur'an'ın niteliklerinden/isimlerinden birisidir. Tıpkı Kur'an ve Zikir, Kur'an ve Furkân gibi (62:2). Hikmet, "engel olmak" demektir: Kur'an'ın toplumu güçlendirmek, sağlamlaştırmak, baskı, zulüm ve fesadı engellemek için konulan yasa, kural ve ilkelerini ifade etmektedir. Hikmetin anlamlarından birisi de sağlıklı düşünme, gerçeği kavrama, doğru yargıda bulunma yetisidir. Hikmet kavramının ayrıca yargılama, karar, güçlendirme, sağlamlaştırma, bilme, bilge olma, hakem, hâkim, hüküm, hükümdar, hükümet, mahkeme, mahkûm, tahakküm, istihkâm, gibi anlamları bulunmaktadır. Hikmet kelimesine sünnet anlamı verilmesi doğru değildir.
- 26:22. "İsrâîloğulları'nı kendine kul edinmiş olmayı bir nimetmiş gibi başışma kakıyorsun." dedi.
1- Minnet altında bırakmaya çalışıyorsun.

- 26:23. Firavun: "Âlemlerin Rabb'i de nedir?" dedi.
- 26:24. Mûsâ: "Eğer bütün gerçekliği ile doğruyu bilmek istiyorsanız, bilirsiniz ki O, göklerin, yerin ve bu ikisi arasında bulunanların Rabb'idir." dedi.
- 26:25. Firavun, etrafındakilere: "Duymuyor musunuz?" dedi.
- 26:26. Mûsâ: "Sizin de Rabb'iniz, sizden önceki atalarınızın da Rabb'idir" dedi.
- 26:27. Firavun: "Size gönderilmiş olan Resûl'ünüz, gerçekten mecnûndur." dedi.
1- Delinin biridir.
- 26:28. Mûsâ: "Eğer aklınızı kullanırsanız anlayacaksınız ki O, doğunun, batının ve ikisinin arasındakilerin Rabb'idir." dedi.
- 26:29. Firavun: "Benden başka bir ilâh edinirsen, kesinlikle seni zindana atarım." dedi.
- 26:30. Mûsâ: "Sana apaçık bir şey getirsem de mi?" dedi.
- 26:31. Firavun: "Öyleyse haydi getir onu. Eğer doğru söyleyenlerden sen." dedi.
- 26:32. Bunun üzerine Mûsâ, asâsını bırakıverdi; bir de ne görsünler, apaçık büyük bir yılan.
- 26:33. Ve elini çıkardı. Bakanlar ne görsün; beyaz bir el.
- 26:34. Firavun, yanındaki melelere:¹ "Bu gerçekten çok bilgili bir sihirbazdır." dedi.
1- Halkın ileri gelenleri, imtiyaz sahibi seçkinleri. Din adamları/rûhban sınıfı.
- 26:35. "Sizi sihri ile yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne yapmamı istiyorsunuz?" dedi.
- 26:36. "Onu ve kardeşini alıkoy. Şehirlere sihirbazları toplamaya birilerini gönder." dediler.
- 26:37. "Bütün bilgili sihirbazları sana getirsinler."
- 26:38. Böylece sihirbazlar, belirlenen bir günün tayin edilen vaktinde bir araya getirildiler.

26:117. "Rabb'im! Halkım beni yalanladı." dedi.

26:118. "Artık benim onlarla işimi tamamen bitir. Beni ve benimle beraber imân edenleri kurtar." dedi.

26:119. Bunun üzerine onu ve onunla birlikte olanları dolan gemide kurtardık.

26:120. Sonra geride kalanları boğduk.

26:121. Bunda kesinlikle bir âyet¹ vardır. Yine de onların çoğu inananlardan olmadı.

1- İbret.

26:122. Rabb'in, elbette Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

26:123. Âd halkı gönderilmişleri¹ yalanladı.

1- Gönderilen Resûlleri, mesajları.

26:124. Kardeşleri Hûd onlara: "Takvâ sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

26:125. "Sizin için güvenilir bir Resûl'üm."

26:126. "Öyleyse Allah için takvâ sahibi olun ve bana tâbi olun."

26:127. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

26:128. "Her yüksek tepeye âyet¹ bina ederek mi oyalanıyorsunuz?"

1- Alâmet, işaret, belirti.

26:129. "Hiç ölmeyeceğinizi sanarak sağlam yapılar ediniyorsunuz."

26:130. "Elinize imkân geçtiği zaman, onu zorbaca kullanıyorsunuz."

26:131. "Gelin Allah'a karşı takvâ sahibi olun. Ve bana itaat edin."

26:132. "Bildiginiz şeylerle¹ size yardım edene karşı takvâ sahibi olun."

1- Verdiği nimetlerle.

26:133. "Size davarlarla, evlatlarla yardım etti."

26:134. "Ve bahçelerle ve pınarlarla."

26:135. "Ben sizin için büyük bir günün azâbından korkuyorum."

26:136. "Bize öğüt versen de veya öğüt verenlerden olmasan da bizim için birdir." dediler.

26:137. "Bu öncekilerin uydurmasından başka bir şey değildir."

26:138. "Biz, azâba uğratılacak da değiliz."

26:139. Onu¹ yalanladılar. Bunun üzerine onları helâk ettik. Bunda bir âyet² vardır. Buna rağmen insanların pek çoğu inanmamaktadırlar.

1- Hûd'u. 2- İbret, işaret, belirti.

26:140. Rabb'in; Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

26:141. Semûd halkı gönderilmişleri¹ yalanladı.

1- Gönderilmiş resûlleri, mesajları.

26:142. Hani! Kardeşleri Sâlih onlara: "Takvâ sahibi olmayacak mısınız?"

demişti.

26:143. "Sizin için güvenilir bir Resûl'üm."

26:144. "Allah için takvâ sahibi olun ve bana itaat edin."

26:145. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

26:146. "Siz burada; bulunduğunuz yerde hep güven içinde bırakılacak mısınız?"

26:147. "Cennetlerde¹ ve çeşme başlarında."

1- Bahçelerde.

26:148. "Ekinliklerde ve salkımlı hurmalıklarda."

26:149. "Ve dağlardan ustalıkla yonttuğunuz evlerde."

26:150. "Allah için takvâli olun ve bana itaat edin."

26:151. "Ve müsriflerin¹ buyruklarına uymayın."

1- Haddi aşanların, bozgunculuk yapanların, ölçsüz davrananların, taşkınlık yapanların.

26:152. "Onlar, yeryüzünde bozgunculuk yapıyorlar, düzeltmiyorlar."

26:153. "Sen kesinlikle büyülenmişlerdensin." dediler.

26:154. "Sen de ancak bizim gibi bir beşersin.¹ Eğer doğru söyleyenlerden isen bize bir âyet² getir."

1- Sıradan, normal bir insan. Her insan gibi, insan olmanın dışında insanüstü hiçbir özelliği olmayan insan. 2- Mucize, kanıt, belge, gösterge.

İnsan bir adaletle sığınır olmasa, haklı insan, vicdanlı, fitretle olana haklı olması onlara yetmiyor. Tanrıssal birer bekleyen gibilerinden, ezablarından kaçınmak için.

26:155. "İşte bu dişi deve." Su içme hakkı; belirli bir gün onun ve belirli bir gün sizindir." dedi.

1- Herhangi bir kimseye ait olmayan, toplumun ortak malı olan. Sahibi toplum olan, kamuya ait deve.

26:156. "Sakin ona bir kötülük dokundurmayın. Yoksa büyük günün azâbı sizi yakalar."

26:157. Derken onu boğazladılar. Sonra da pişman oldular.

26:158. Fakat azâp onları yakaladı. Kuşkusuz bunda bir âyet vardır. Yine de insanların çoğu îmân etmediler.

1- Sâlih'in kıssasında. 2- İbret.

26:159. Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

26:160. Lût halkı gönderilmişleri yalanladı.

1- Gönderilmiş resûlleri, mesajları.

26:161. Kardeşleri Lût onlara: "Takvâ sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

26:162. "Sizin için güvenilir bir Resûl'üm."

26:163. "Allah için takvâ sahibi olun ve bana itaat edin."

26:164. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

26:165. "İnsanlardan erkeklerle mi ilişkiye giriyorsunuz?"

26:166. "Rabb'inizin sizin için yarattığı eşlerinizi bırakıyorsunuz. Hayır! Siz azgın bir halksınız."

26:167. "Ey Lût! Eğer kesin olarak vazgeçmezsen, kesinlikle sürülenlerden¹ olacaksın." dediler.

1- Yurdundan çıkarılanlardan.

26:168. Lût: "Sizi, yaptıklarınızdan dolayı kınıyorum." dedi.

26:169. "Rabb'im beni ve ehlimi¹ bunların yaptıklarından kurtar."

1- Taraftarlarımı, benimle birlikte olanları.

26:170. Bunun üzerine onu ve ehlinin tamamını kurtardık.

26:171. Geride kalanlardan aciz¹ bir kadın hariç.

1- Yaşlı, kocakarı.

Helak olan toplumların ötekilerin hepsi kafir/zalim değildi.

26:172. Sonra diğerlerini dumura¹ uğrattık.

1- Kırıp geçirdik, yerle bir ettik, mahvettik, çöktürdük.

26:173. Ve üzerlerine taştan¹ yağmur yağdırdık. Uyarılanların yağmuru ne kötüdür!

1- Bkz. 11:82. âyet.

26:174. Kuşkusuz bunda bir âyet vardır. Ama onların çoğu îmân edenlerden olmadı.

1- Lût'un kıssasında. 2- Gösterge, belge, ibret.

26:175. Senin Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.

26:176. Eyke halkı gönderilmişleri yalanladı.

1- Resûlleri, mesajları.

26:177. Hani! Şu âyb onlara: "Takvâ sahibi olmayacak mısınız?" demişti.

26:178. "Sizin için güvenilir bir Resûl'üm."

26:179. "Allah için takvâ sahibi olun ve bana itaat edin."

26:180. "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabb'ine aittir."

26:181. "Ölçüde tam olun. Hak yiyenlerden olmayın."

26:182. "Doğru terazi ile tartın."

26:183. "İnsanların mallarını değerinden düşürmeyin. Bozgunculuk yaparak yeryüzünde karışıklık çıkarmayın."

26:184. "Sizi ve sizden önceki nesilleri yaratana karşı takvâ sahibi olun."

26:185. "Sen iyice büyülenmişlersin." dediler.

26:186. "Sen de bizim gibi bir beşerden başka bir şey değilsin. Kesinlikle yalancı olduğunı düşünüyoruz."

26:187. "Eğer doğru söylüyorsan, haydi gökten üzerimize parçalar düşsün."

26:188. Şu âyb: "Rabb'im yaptıklarınızı daha iyi bilir." dedi.

1- Sizi nasıl cezalandıracağını O bilir.

26:189. Ne var ki onu yalanladılar. Bunun üzerine gölge gününün azâbı onları yakaladı. Kuşkusuz o, büyük günün azâbıydı.

"halkı zalim olmayan kavim helak etmez"

26:190. Kuşkusuz bunda¹ bir âyet² vardır. Ama onların çoğu imân edenlerden olmadı. *İnsanın bu dünyada ki zülfürle*

1- Şu'ây'b'in kıssasında. 2- İbret. Gösterge, kanıt. *her şeyi kusucadele misyonuna bir*

26:191. Rabb'in, Mutlak Üstün Olan'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir. *İfaret*

26:192. O¹, kesinlikle Alemlerin Rabb'inin indirmesidir.

1- Kur'an. *Artık, azâbın, onun, şerefin aracı-
cağı, yer Allahın ilkeleri (adaletle)*

26:193. Onunla er-Rûh'ul Emin¹ indi. *yeryüzünün islahıdır.*

1- Güvenilir, sağlam, kesin doğru bilgi. Vahiy. Rûh, esas itibarıyla "can:" vücuda hayat veren cevher" demektir. Kur'an, rûhu vahiy anlamında da kullanmaktadır. Zira vahiy, insana ve topluma hayat vermekte, insana ve topluma düzen vererek onları canlı ve diri tutmakta; onlara en iyi yaşantıyı sağlamanın yolunu göstermektedir. Rûh'ul Emin'e Cebrail denmesi doğru değildir. Er'Rûh'ul-Emin isim tamlaması değil, sıfat tamlamasıdır; yani "emin ruh" demektir. Kur'an'ın, Kitâp'ın, âyetlerin, sûrelerin, Hikmet'in, Tevrât'ın, İncil'in, Furkân'ın doğrudan Allah tarafından indirildiğine dair yüzlerce âyet bulunmaktadır. Buna karşın onun "Cebrail" adındaki bir melek tarafından indirildiğini söylemek Kur'an'la çelişmektedir. Örneğin: 58.22'de Allah Mü'minleri "rûh" ile desteklediğini söylemektedir.

26:194. Senin kalbine. Uyarıcılardan olman için. *Yozlaşma, toplumun meşru görülen zülfür, fesat, yozlaşma,*

26:195. Apaçık Arapça bir lisan ile. *ayrım ve ayıklama, islah etme, iyileştirme, uyarıcı*

26:196. Kuşkusuz o kesinlikle öncekilerin Zeburlarında¹ da vardır.

1- Kitâplarında. *Bisim ve hep aynıdır.*

26:197. Ve İsrâîlîoğulları bilginlerinin onu bilmesi¹, onlar için bir âyet² değil mi?

1- Kur'an'ın vahiy eseri olduğunu. 2- Kanıt, gösterge, belge. *güçlü delil, dünyayı islah misyonunun (adaletle) ifaret*

26:198. Eğer onu yabancılarından¹ birisine indirseydik;

1- Arapça bilmeyen birisine.

26:199. O da bunu onlara okusaydı, onlar yine de inanmayacaklardı.

26:200. Böylece onu¹ mücrimlerin² kalplerine soktuk.³

1- Kur'an'ı yalanlamayı. 2- "Suçlu/Hâkikat ile bağını koparmış" demek olan bu sözcük, "basit suçlu" anlamında değil; "gerçeği yalanlayan nankör, müşrik, sapkın" anlamına gelmektedir. 3- Sapkınlığı seçmeleri nedeniyle. *ciyüm, cümle, suç, eylem, zorba*

Allahın ilkelerine (hak, adalet, iyilik, doğruluk, paylaşımların) ilkelerinde dünyanın istahı misyonu (sübhane)

26:201. Acıklı azâbı, görmedikçe ona inanmazlar. *istahı misyonu (sübhane)*

26:202. İşte bu¹ onlara, onlar farkında olmadan, ansızın gelecektir.

1- Azâp.

26:203. O zaman; "Bize birazcık olsun süre verilir mi acaba?" diyecekler.

26:204. Yoksa azâbımızı çabuklaştırmak mı istiyorlar?

26:205. Gördün mü? Onlara yıllarca yararlanmalarına fırsat versek,

26:206. Sonra da onlara yapılan uyarı¹ gerçekleşse,

1- Azâp.

26:207. Yararlandıkları şeyler onlara hiçbir yarar sağlamaz. *kanun yok etmedik*

26:208. Uyarıcıları olmayan¹ hiçbir kenti yok etmedik.

1- Uyarıcı bir resül göndermeden.

26:209. Bu öğüttür.¹ Biz, haksızlık yapanlardan olmadık.²

1- Doğru yolu gösteren bir uyarıdır. 2- Uyarmadan hiçbir toplumu cezalandırmadık. *zalimlerden*

26:210. Onu, seytânlar indirmedi. *Hatırlatıcı, her kesin bilip, uyardı-*

26:211. Bu onların harcı değil, hem buna güçleri de yetmez. *bu hatırlatıcısı*

26:212. Çünkü onlar, işitmekten¹ kesin olarak uzak tutulmuş olanlardır.

1- Vahiy duymaktan, vahiyden haberdar olmaktan. *sapkınlık*

26:213. O halde Allah ile beraber başka bir ilâha yönelme. Yoksa azâp edilenlerden olursun. *Allahın ilkelerine zıt*

26:214. Önce yakın akrabalarını uyar. *ilkelerle, size hakları, ada-*

26:215. Ve sana uyan İmân Edenler'e sahip çık. *letten, doğruluktan sap-*

26:216. Eğer sana karşı çıkarlarsa, "Ben sizin yaptıklarınızdan uzağım." *günahı meşru göste-*
de. *değil kurban/kurbanları edilmeyen*

26:217. Mutlak Üstün Olan'a, Rahmeti Kesintisiz Olan'a tevekkül¹ et.

1- Allah'a güvenmek, O'na dayanmak; her türlü hazırlığı yaptıktan sonra sonucu Allah'a bırakmak. *güven, tevekkül, onun, şeref, ağırlık*

26:218. Kıyam¹ ettiğin zaman O seni görür. *zıkarında değil, adalet*

1- Hep beraber ayağa kalkma, kalkışma. *herkesi meşru göste-*
harekete geçme. (güçbilim)

herkesi önce kendi tarafının yanlışla-
rını düzeltmek, islah etmek,

Haksızlıklara karşı durduğu zaman

26:219. Secde¹ edenler içindeki hareketini de.

1- Boyun eğenler, kabul ve itaat edenler.

26:220. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

26:221. Şeytânların kimlere indigini size haber vereyim mi?

26:222. Bütün iftiracı günahkârlara inerler.

26:223. Onlar, kulak verirler¹ ve onların çoğu yalancılardır.

1- Yalana kulak verirler.

26:224. Ve o şâirler; onlara azgınlara tâbi olur.¹

1- Âyette; kinanan, bizatihi şâirlik ve şâirler değildir. O günün toplumu etkileyerek, kamuoyu oluşturma görevini üstlenmiş olan kimselerdir. Yani şiiri, güçlülerin amaçlarına ve kendi çıkarlarına alet edenlerdir. Kelimenin başında belirlilik ifade eden "el" takısının bulunması, bu ifadenin şâirlerin tamamını kapsamadığını göstermektedir. Söz konusu şâirler, toplumu yönlendirme görevini üstlenen belli kimselerdir (Bkz. 26:227).

26:225. Onların her vadide nasıl şaşkın şaşkın dolaştıklarını görmüyor musun?

26:226. Onlar yapmayacakları şeyleri söylerler.

26:227. Ancak îmân edenler, sâlihâtı yapanlar, her zaman Allah'ın öğüdünü dinleyenler ve haksızlığa uğratıldıklarında kendilerini savunanlar hariç, Zulmedenler¹, nasıl bir alt üst oluşla, alt üst² olacaklarını yakında bileceklerdir.

1- Şâirler 2- Nasıl bir devrimle devrileceklerini.

Allah'ın ilkelerinden (hak, adalet, iyilik, doğruluk, barış, paylaşma vs.) hiçbir kelime/kurum/kavram adına sakmayanlar

27. NEML SÜRESİ

[[İniş sırası: 48, Mekki, 93 âyet.

Adını 18. âyetteki "Neml/karınca" kelimesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

27:1. Tâ, Sîn. İşte bunlar Kur'an'ın, gerçeği apaçık ortaya koyan Kitâp'ın âyetleridir.

27:2. İmân Edenler için doğru yola iletici ve haber vericidir.

27:3. Onlar, salâtı ikâme ederler, zekâtı yaparlar.¹ Onlar, âhiret'e kesin olarak inanırlar.

1- Salâtın namaz kılmak anlamının yanı sıra birçok anlamı bulunmaktadır. Bu âyetteki salât, "namaz kılmak" anlamında değildir. Namazı kılın, zekâtı verin" şeklinde anlam verilen bu terkib: İbadeete layık yegâne ilâhın yalnızca Allah olduğuna inanmak; Allah'a yönelmeyi, kulluğu ve dââyı "şirkten arınmış bir bilinçle; arınmış, arı duru hale gelmiş bir benlikle yapmak; dayanışmayı, yardımlaşmayı ve destek olmayı canlı ve diri tutmak demektir. Namazı kılın, zekâtı verin" şeklinde anlam verilen bu terkipteki "vermek" kelimesinin kök harfleri أ ت ي (Elif-Te-Ye) olup, 549 yerde geçmektedir. Her ne kadar bu terkipte, "vermek" anlamına gelen "Âtû" kelimesi yer alsa da (أتى) âtû kelimesine, (أتى) Eta "yapmak" anlamının verilmesi de uygundur. Bu kelime kök anlamı itibarıyla yaygın olarak şu üç anlamda kullanılmaktadır: "Yapmak", "getirmek" ve "vermek." Arınmak, aklanmak, temizlenmek demek olan "zekât", verilen bir şey değil, "yapılan" bir şeydir. Kur'an, zekât kelimesini "arınmak" anlamında kullanmaktadır (Bkz. 19:13). Zekât, "mâli yardım" demek değil, mâli yardım yapılarak malın arınmasıdır. Kur'an'daki mâli yardımın adı sadakadır (Bkz. 9:60). Sadaka verilirse, malın arınması gerçekleşmiş olacaktır.

İnsanların haklarını gasp etmeyi, haksızlığı, adaletsizliği, zulmü, kötülüğü meşru gösteren kelime/kurum/kavramlara tâbi olanlar (Kafir/nâsırlar)

Allah'ın ilkelerinden (hak, adalet, iyilik, doğruluk, barış, paylaşma vs.) hiçbir kelime/kurum/kavram adına sakmayanlar.

Bu ilkelerle dünyadaki zulmü/fesatı/yozlaşmayı ıslah edenler

27:4. Hesap gününe îmân etmeyenlere, yaptıklarını sevimli gösterdik. Bu yüzden şaşkınlık içinde bocalayıp dururlar.

27:5. Onlar için azâbın kötüsü vardır. Onlar, Hesap gününde en çok ziyana uğrayacak kimselerdir.

27:6. Kuşkusuz Sen En İyi Hüküm Veren ve Her Şeyi Bilen tarafından Kur'an verilensin.¹

1- Kur'an'la buluşturulsun.

27:7. Hani Mûsâ, yakınlarına: "Bir ateş fark ettim. Size ondan bir haber veya ısınmanız için kor halinde bir parça ateş getireceğim." demişti.

27:8. Oraya gittiği zaman ona seslenildi: "Ateşin içinde ve etrafında olanlar kutlu kılındı. Ve âlemlerin Rabb'i olan Allah, Subhân'dır."²

1- Bütün kusur ve eksikliklerden uzak.

27:9. "Ey Mûsâ! Ben, Mutlak Üstün Olan ve En İyi Hüküm Veren Allah'ım!"

27:10. "Asânı bırak!" Mûsâ, asâsını bırakmasıyla birlikte onun yılan gibi hareket ettiğini görünce, geri dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Mûsâ! Korkma, gerçekten Ben'im. Ben'im huzurunda Resûller korkmaz."

27:11. "Kim haksızlık yapar, sonra da yaptığı kötülüğü iyiliğe çevirirse, bilsin ki Ben Çok Bağışlayıcı'yım ve Rahmeti Kesintisiz Olan'ım."

27:12. "Ve elini koynuna sok. Kötülük¹ olmaksızın onu bembeyaz olarak çıkar. Firavun ve halkına dokuz âyet² ile git. Çünkü onlar fâsık bir halk oldular."

1- Kusursuz. 2- Mucize, uyarı, kanıt, belge.

27:13. Onlara, gerçeği ortaya koyan âyetlerimiz¹ gelince, "Bu apaçık sihirdir." dediler.

1- Mucîze, kanıt, işaret.

27:14. Doğruluğundan emin oldukları halde, haksızca ve büyülenerek mücadele ettiler. Ama bozguncuların sonlarının nasıl olduğuna bir bak!

27:15. Ant olsun ki Dâvûd'a ve Süleymân'a bir ilim¹ verdik. İkisi de: "Tüm övgüler, bizi, îmân eden kullarının birçoğuna üstün kılan Allah'adır." dediler.

1- Özel bilgi, yetenek.

27:16. Süleymân, Dâvûd'a mirasçı oldu.¹ Süleymân: "Ey İnsanlar! Bize kûsûl² öğretildi. Bize her şeyden verildi. Bu apaçık ilâhi bir armağandır." dedi.

1- Dâvud'tan sonra onun yerine geçti. 2- Ses ve hareketlerinden ne demek istediklerini anlama bilgisi, yetisi.

27:17. Süleymân için, ins ve cinn¹ ve kuşlardan ordular toplandı. Sonra da sevk edildiler.

1- "İns ve cinn", Kur'an'da birleşik bir ifade olarak kalıp şeklinde kullanılmaktadır. Bu terkibe, "insanlar ve cinler" şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. İns ve Cinn terkip olarak: Yerli- yabancı, tanıdık- tanımadık, bilinen- bilinmeyen kimseler; diğer bir ifade ile herkes, her kim varsa hepsi demektir. Hazırda olanı olmayanı herkesi içine alan bir anlama sahiptir. Bu terkipteki cinn kelimesi, "görünmez olan, dumsansız ateşten yaratılmış ontolojik varlık" anlamındaki cinn değildir. Kur'an'ın; Câhiliye'nin cinn algısı bağlamında, cinn kavramını kullanmış olmasının cinler hakkında ontolojik bilgi olarak görülmesi önemli bir yanılgıdır. Kur'an, Câhiliye'nin cinn algısını sapkınlık olarak nitelemekte ve Câhiliye'nin cinnlere atfettikleri nitelikleri reddetmektedir. Kur'an'a göre; cinnlerin, üstün varlıklar ve üstün güçlere sahip olduğu inancı câhili bir inançtır. Müşriklerin; Nebi Muhammed'eta kâhin, şair, mecnûn lakâbı takmaları, onların cinn inançlarının bir sonucudur. Cinn, kelime anlamı olarak, "kapalı, gözükmez varlık ve güç" demektir.

27:18. Nihâyet Neml¹ Vadisi'ne geldikleri zaman, dişi bir neml: "Ey neml-ler! Meskenlerinize² girin, Süleymân ve orduları istemeyerek sizi kırıp geçirmesin." dedi.

1- Karınca. 2- Yerlerinize, yuvanıza.

27:19. Bunun üzerine Süleymân onun sözüne gülümseyerek tebessüm etti. Ve "Ey Rabb'im! Bana, anne ve babama bağışladığın nimetlerin karşılığında, şükretmede ve hoşnut olacağın işler yapmada beni başarılı kıl. Ve rahmetinle beni sâlih kullarının arasına kat." dedi.

Sâlih, Allah'ın rızası için, Caddet, iyilik, doğruluk, paygamberi ile islah; zulüm, fesat, yoldan gitmeye karşı mücadele.

- 27:20. Süleymân **kuş topluluğunu** yokladı. Sonra: "Hudhud'u niçin göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı?" dedi.
- 27:21. "Kesinlikle ona şiddetli bir ceza vereceğim. Ya da onu boğazlayacağım. Ya da bana mazereti ile ilgili açık bir belge getirecek."
- 27:22. Çok geçmeden geldi. Ve: "Senin kuşatamadığın¹ bir şeyi kuşattım. Sana Sebe'den kesin doğru olan bir haber getirdim." dedi.
1- Fark edemediğin.
- 27:23. "Onlara **yöneticilik yapan bir kadın buldum**. Ona her şeyden verilmiş. Çok görkemli bir tahtı var."
- 27:24. "Kendisini de toplumunu da Allah'ın yanı sıra **Güneş'e secde**¹ ederken buldum. Şeytân onlara yaptıklarını güzel göstererek onları **doğru yoldan** alıkoymuş, bundan dolayı da doğru yolu bulamıyorlar." **mevzu gösteren bir öğretiler sembolü**
1- Secde; tam bir teslimiyet içinde Allah'a bağlılık göstermek, itaat etmek, emrine amade olmak, değerini takdir etmek, yüceliğini, üstünlüğünü kabul etmek, saygı göstermek ve içtenlikle boyun eğmek demektir. Diğer bir anlamı ile de secde bütün bir varlığın Allah'ın evrene koyduğu işleyiş yasalarına tâbi olması, boyun bükmesidir. Namaz kılarken anlı yere koymak.
- 27:25. "Göklerde ve yerde saklı olanı çıkararak, sizin sakladığınızı da açıkladığınızı da bilen **Allah'a secde etmeleri** gerekmez mi?"
- 27:26. "**Allah ki, büyük arşın¹ sahibidir. O'ndan başka ilâh yoktur.**"
1- Mutlak egemenliğin. Arş, egemenlik ve güç makâmı demektir. Tüm evrenin tek ve mutlak sahibi, tek yöneticisi, tek hükümrânı ve gücü.
- 27:27. Süleymân, Hudhud'a: "Bakacağız! Doğru mu söyledin yoksa yalan mı!" dedi.
- 27:28. "Bu mektubumu götür, onlara ilet. Sonra bir kenara çekilip ne tepki vereceklerini gözle."
- 27:29. Sebe Melike'si: "Ey **meleler**¹ Bana çok şerefli bir mektup bırakıldı." dedi.
1- Halkın ileri gelenleri, imtiyaz sahibi seçkinleri. Din adamları/ruhban sınıfı.

- 27:30. "O, Süleymân'ın mektubudur. Rahmeti Bol ve Kesintisiz olan **Allah'ın** adıyla başlıyor."
- 27:31. "Sakin bana karşı **büyüklik taslamayın. Teslimiyet¹ içinde** bana gelin!" diyor.
1- "Müslim olun," şeklinde anlam verilmesi doğru değildir. "Müslim" kelimesi burada Müslim olma anlamında değil, buyruğuma itaat edin, onu kabul edin yani isteklerime "teslim" olun anlamındadır.
- 27:32. "Ey meleler! Bu istekle ilgili **bana görüşlerinizi bildirin. Siz, olma-**
dan ben kesin bir karar verecek değilim." dedi.
- 27:33. "**Biz güçlüyüz ve çok büyük savaş gücüne sahibiz.** Buyruk senindir. Nasıl istiyorsan öyle olsun." dediler.
- 27:34. Sebe Melike'si: "Hükümdarlar bir ülkeye girdikleri zaman, orayı bozguna uğratırlar. Oranın **halkından izzet sahibi olanları zillete düşürürler.** Onlar da böyle yapacaklar." dedi. **halkın çıkarı**
- 27:35. "Onlara **hediyeler** göndereyim. Bakalım elçiler nasıl bir cevapla dönecekler?" **soğukkanlı görmezden gelmesinin bir işaret**
- 27:36. Elçi Süleymân'a geldiğinde, Süleymân: "Bana mal ile yardım etmek mi istiyorsunuz? Oysa **Allah'ın bana verdiği, size verdiği** daha hayırlıdır. Böyle hediyelere ancak sizin gibiler sevinir." dedi.
- 27:37. "Onlara geri dön. Karşı koyamayacakları bir ordu ile gelir, onları **yurtlarından hor ve aşağılanmış olarak çıkarırım.**" **gözümleriyle adaletle işleri bilind**
- 27:38. Süleymân: "Ey meleler! Onlar teslimiyet içinde bana gelmeden önce hanginiz **onun tahtını bana getirebilir?**" dedi.
1- Ey ileri gelenler, güç ve imtiyaz sahibi olanlar.
- 27:39. Cinnlerden¹ bir ifrit²: "Sen **makâmından kalkmadan önce** onu sana getiririm. Bunu gerçekleştirebileceğimden eminim." dedi. **gözümleri**
1- Bu cinn, "Kitâptan yanında bir bilgi bulunan kimse"dir (Bkz. 27:40). Bu "kimse"nin mahiyeti hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Mucizelere inanmayanlar, başka türlü tevillere etseler de doğa üstü, olağan üstü diğer bir ifade ile mucize olarak tanımlanabilecek bu olay, Allah'ın dilemesiyle bizatihi gerçekleşmiş bir olaydır. 2- İfrit, özel bir isim olmayıp, becerikli ve güçlü anlamında niteliktir. Cinnler ve İnsanlar için kullanılır.

→ **savaşsızlık ile ona etmeye alışıyor, teknolojik üstünlüğünü göstererek**

27:40. Kitâptan¹ yanında bir bilgi bulunan kimse: "Onu bakışın sana dönmeden² getiririm." dedi. Süleymân, onun yanı başında durduğunu görünce: "Bu Rabb'im³in lütfündandır; şükür mü edeceğim yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak içindir." dedi. "Ve kim şükrederse kendisi için şükretmiş olur, kim de nankörlük ederse, bilsin ki Rabb'im Hiçbir Şeye Muhtaç Olmayan'dır, Cömert'tir."

1- Kitâp, Ummu'l Kitâptır, Allah'ın ilmi olarak tâbir edilen Levh-i Mahfûz'dur. Levh-i Mahfûz, Allah'ın sonsuz ilm ve takdirini ifade eden, her şeyin mevcut olduğu Kitâp demektir. 2- Göz açıp kapayınca kadar.

27:41. Süleymân: "Onun tahtının şeklini değiştirin. Bakalım doğruyu bulacak mı yoksa doğruyu bulamayanlardan mı olacak?" dedi.

27:42. Melike geldiğinde ona: "Senin tahtın böyle miydi?" denildi. "San-ki onun gibi." dedi. Ve "Bize daha önce bilgi verildi ve biz teslimi-yet gösterdik!"

27:43. Allah'ın yanı sıra kulluk¹ ettiği şeyler, onu alıkoymuştu. Çünkü o Kâfir² bir halktandı.

1- Bkz. 25:17. âyetin dipnotu. 2- Bkz. 21:30. âyetin 1. dipnotu.

27:44. Ona, "Köşke gir!" denildi. Köşkü görünce, onu¹ derin su sanarak bacaklarını sıvadı. Süleymân, "Bu billurdan döşenmiş şeffaf bir zemindir." dedi. Melike, "Rabb'im, ben kendime haksızlık ettim. Süleymân ile birlikte âlemlerin Rabb'i olan Allah'a teslim oldum." dedi.

1- Zemindeki şeffaflığı.

27:45. Ant olsun ki Semûd halkına da "Allah'a kulluk edin." diye kardeş-leri Sâlih'i gönderdik. Ne var ki birbirleri ile çekişen iki grup oldular.

27:46. Sâlih: "Ey halkım! Neden iyilik dururken, kötülüğün bir an önce olmasını istiyorsunuz? Allah'tan bağışlanma dileseniz olmaz mı? Belki bağışlanırsınız!" dedi.

27:47. "Sen ve seninle beraber olanlar bize uğursuzluk getirdiniz." dediler. Sâlih: "Sizin uğursuzluğunuz Allah'ın takdirindedir. Belki sinav olunmakta olan bir toplumsunuz!" dedi.

27:48. Kentte bozgunculuk yapan dokuzlu bir çete vardı. Yeryüzünde bozgunculuk yapıyor, düzeltmeye yanaşmıyorlardı.

27:49. Allah'a yemin ederek dediler ki: "Gece ona ve ailesine baskın ya-palım. Sonra da onun velisine¹ ailesinin yok edilmesiyle bir ilgimiz yok, biz kesinlikle doğru söyleyenleriz diyelim."

1- Ona sahip çıkanlara, koruyup kollayan yakınlarına.

27:50. Plan yaptılar. Biz de planlarını boşa çıkardık. Fakat farkına vara-madılar.

27:51. Onların planlarının sonucunun nasıl olduğuna bak; onları ve halk-larını yerle bir ettik.

27:52. İşte, haksızlıkları nedeniyle harabe olan evleri! Bilen bir toplum için burda kesinlikle bir âyet¹ vardır.

1- Gösterge. Belirti. Kanıt.

27:53. İmân edip takvâ sahibi olanları ise kurtardık.

27:54. Lût, halkına şöyle demişti: "Göz göre göre fâhişelik¹ mi yapıyor-sunuz?"

1- Sapıklık, aşırılık, iğrençlik, kötülük.

27:55. "Kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi yanaşıyorsunuz? Hayır! Siz gerçekten câhil¹ bir toplumsunuz."

1- Düşüncesizce hareket eden, nankör, bağınaz. Yapılması gerekeni yap-mayan, gerçeğe aykırı hareket eden.

27:56. Fakat halkın cevabı: "Lût ailesini kasabamızdan çıkarın; çünkü onlar temiz kalmak isteyen kimselermiş!" demekten başka bir şey olmadı.

27:57. Bunun üzerine onu ve taraftarlarını kurtardık; karısı hariç. Onun geride kalanlardan olmasını uygun gördük.

27:58. Ve onların üzerlerine taştan¹ yağmur yağdırdık. Uyarılanların yağ-muru; çok kötü oldu.

1- Bkz. 11:82.

27:59. De ki: "Allah'a hamd olsun." Selâm onun seçtiği kullarının üzerinedir. Allah mı daha hayırlıdır yoksa ona şirk koştukları mı?

27:60. Veya gökleri ve yeri yaratan ve sizin için gökten su indiren mi? Biz onunla, bir ağacını dahi yetiştiremeyeceğiniz güzel bahçeler yetiştirdik. Allah ile birlikte başka bir ilâh mı var? Hayır, onlar sapkınlık ediyorlar.

27:61. Yoksa yeryüzünü yerleşme yeri yapan ve orda nehirler akıtan, orada ağır baskılar koyan ve iki deniz arasına engel koyan mı? Allah ile beraber bir ilâh mı? Hayır, onların çoğu bilmiyorlar.

27:62. Yoksa darda kalanın çağrısına karşılık veren, kötülüğü gideren ve sizi yeryüzünün halîfeleri¹ yapan mı? Allah ile birlikte başka bir ilâh mı? Ne kadar az öğüt alıyorsunuz?

1- Kur'an, bu kelimeyi, irade ve akıl verilerek, yeryüzünü düzenleyen, yönlendiren, yöneten, imar eden anlamında ve bir de önceki toplumların yerine geçen ardıl anlamında kullanmaktadır. Vekâlet etmek, vekil ve nâib olmak sıfatıyla "Allah'ın yeryüzündeki temsilciliği, vekilliği" olarak anlam kazanan ve halîfenin de "Allah'ın yeryüzündeki temsilcisi, vekili" sayılması şeklinde siyasallaşan, "halife" kelimesinin, Kur'an'da yer alan Halîfe kelimesi ile bir ilgisi yoktur.

27:63. Yoksa karanın ve denizin karanlıklarında size yol gösteren mi? Rahmetinin önünde müjdeci olarak rüzgârları gönderen mi? Allah ile birlikte bir ilâh mı? Allah, onların şirk koştuklarından çok yücedir.

27:64. Yoksa ilk kez yaratan, sonra da yaratmayı tekrarlayacak olan, sizi gökten ve yerden rızıklandıran mı? Allah ile birlikte başka bir ilâh mı? De ki: "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz burhânınızı¹ getirin."
1- İlâhi rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.

27:65. De ki: "Göklerde ve yerde gaybı Allah'tan başka kimse bilemez. Onlar ne zaman diriltileceklerinin bilincinde olamazlar."

27:66. Aslında onlar âhiret hakkında yeterince bilgilendirildiler. Fakat hala şüphe içindeler. Doğrusu bundan yana kördürler.

27:67. Kâfirler: "Biz ve atalarımız toprak olduktan sonra, gerçekten de diriltilecek miyiz?" dediler.

Toplumdaki bütün fesat yozlaşma, zörmelerden gelenler, Mevîye gözetler, suçların cezası olmasına inanmıyorlar.

27:68. "Ant olsun, bu bize söylenen daha önce atalarımıza da söylenmişti. Ancak bunlar evvelkilerin masallarından başka bir şey değildir." dediler.

27:69. De ki: "Yeryüzünde gezip dolaşın, mücrimlerin sonları nasıl olmuş bir görün?"

27:70. Onlar için üzülmel! Yaptıkları planlardan dolayı canını sıkma.

27:71. "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz, bu uyarı ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.

27:72. De ki: "Çarçabuk istediğiniz azâbın bir kısmı belki de size yaklaşmıştır."

27:73. Senin Rabb'in insanlara karşı lütf¹ sahibidir. Ne var ki onların çoğu şükretmiyorlar.²

1- Hoşnut edici, dostça davranış, incelik, iyilik. 2- Şükür, "karşılık vermek" demektir. Şükür, "sözle ifade edilen bir şey değildir." Kim Allah'a şükretmek istiyorsa, Allah'ın kendisine verdiği her şeyin karşılığını vermelidir. Allah'ın verdiği nimetlerden ihtiyaç sahiplerini yararlandırmalıdır. Örneğin malın şükürü infaktır, Canın/hayatın şükürü Allah'a kulluk yapmaktır, aklın şükürü teslim olmaktır vb.

27:74. Rabb'in, onların kalplerinde¹ gizlediklerini de açıkladıklarını da kesin olarak bilmektedir.

1- Bkz. 23:63. âyetin 1. dipnotu.

27:75. Gökte ve yerde gayb¹ olan hiçbir şey yoktur ki apaçık bir Kitâp'ta olmasın.

1- Yaratılmış varlıkların idraklerini aşan, gizli, görünmeyen, bilinmez olan ve duyularla kavranamayan şeyler. Gelecekte olacak şeyler. Âhiret hayatına dair bilgiler.

27:76. Bu Kur'an; İsrâîloğulları'na, hakkında ayrılığa düştükleri pek çok şeyi açıklıyor.

27:77. O, Mü'minler için yol gösterici ve rahmettir.

27:78. Rabb'in, onların arasında hükmünü verecek. O, Mutlak Üstün Olan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

dosdoğru olmayı, haktan, adaletten, doğruluktan, paylaşımdan hiçbir kırı / kurum / kavram adına sapmamayı öğretir.

27:79. Öyleyse Allah'a tevekkül¹ et. Kuşkusuz sen, apaçık gerçek üzerindesin.

1- Allah'a güvenmek, O'na dayanmak; her türlü hazırlığı yaptıktan sonra sonucu Allah'a bırakmak.

27:80. Sen, ölümlere duyuramazsın. Mesajı aldırmayan sağırlara da duyuramazsın.

27:81. Sen körleri, sapkınlıktan çevirip doğru yola iletemezsin; sen ancak âyetlerimize îmân edip teslim olanlara gerçeği duyurabilirsin.

27:82. Üzerlerine söz¹ gerçekleştiği zaman, onlara yerden bir dabbe² çıkarırız. Kuşkusuz o, onlara, İnsanların³ âyetlerimize inanmadıklarını söyler.⁴

1- Mahşerde toplayıp hesap sorma, hesaba çekme. 2- Hareket eden, canlı demektir. Genellikle sürüngenler için kullanılır. Kur'an'da tüm canlılar için de kullanılmıştır. Ancak "Dabbetü'l ard," bir tamlama olarak "yer canlısı" demektir. Bu kelime, tefsirlerde daha çok eski inançların hurafelerine dayalı olarak ele alınmakta, Kıyâmet'in alameti de olmak üzere, gerçeği yansıtmayan pek çok farklı rivayetlere yer verilmektedir. Bu rivayetlerin hiç birsinin Kur'an'ı bir dayanağı yoktur. Bu tamlamanın, Kıyâmet'in yaklaşma anıyla bir ilgisi olmayıp, Kıyâmet'in kopuşundan sonraki durum olan "hesaba çekilme" anından söz etmektedir. Ayetin bağlamı dikkate alındığında müşriklerin gerçeğe kapalı, hiçbir sözden anlamaz oldukları eleştiri konusu edildiği görülmektedir. Dabbe, bu bağlamda müşriklerin bütün yapıp ettiklerinin orta çıkarılması, gerçeklerin ortaya dökülmesinin ifadesi olarak mecaz bir anlatımdır. Tıpkı insanın uzuvlarının, insanın yapıp ettiklerine tanıklık edecekleri hususundaki âyetler gibi (24:24). 3- Müşriklerin. Kâfirlerin. 4- Onlar adına konuşacak.

27:83. O gün bütün toplumlardan, âyetlerimizi yalanlayanları gruplar halinde toplayacağız. Artık onlar sınıksız tutuklanıp sevk edilirler.

27:84. Ve geldikleri zaman: "Onu bilgi ile kavramadınız¹ da mı âyetlerimi yalanladınız? Yoksa başka bir neden mi var?" dedi.

1- Bir ironi olarak: "Bilginiz ve aklınız yetersiz mi kaldı." Söylenenleri gerçek dışı buldunuz da onun için mi yalanladınız? Denmektedir.

zulüm, fesat, yozlaşma, gıymalığa karşı
dünyayı addet, işiyle, doğruluk, pahasına ile
islah vsyond

27:85. Ve haksızlıkları¹ nedeniyle üzerlerine söz² gerçekleşmiş oldu. Artık onlar konuşamazlar.

1- Gerçeğe karşı kör ve sağır olarak kendilerine yaptıkları yanlışlıktan, haksızlıktan dolayı. 2- Azâp, ceza, karar.

27:86. Dinginlik için geceyi nasıl karanlık, görmeleri için gündüzü de nasıl aydınlık yaptığımızı görmüyorlar mı? Kuşkusuz bunda îmân eden toplum için âyetler¹ vardır.

1- Göstergeler, kanıtlar.

27:87. Sûr'a üflendiği gün, Allah'ın dilediği kimseler¹ hariç, göklerde ve yerde olanlar dehşete kapılacak ve hepsi aşağılanmış olarak geleceklerdir.

1- Uygun gördüğü kimseler.

27:88. Dağı görürsün, onu hareketsiz sanırsın. Oysaki o bulut gibi hareket eder. Her şeyi mükemmel yapan Allah'ın işidir bu. Kuşkusuz O, yaptığınız her şeyden haberdardır.

27:89. Kim iyi şeylerle geldiyse, onun için getirdiğinden daha iyisi vardır. Onlar, O Gün dehşetten güvende olanlardır.

27:90. Ve kim kötü şeylerle gelirse, onlar da yüzüstü ateşe atılır. Yaptıklarınızın karşılığından başka bir şeyle mi cezalandırılıyorsunuz?

27:91. Ben, sadece bu beldeye saygınlık veren Rabb'e kul olmakla emrolundum! Her şey O'nundur. Ve ben Müslim¹ olmakla emrolundum!

1- Müslüman, Farsça bir isim olup, bu kelimenin doğrusu Kur'an'da geçtiği şekliyle "Müslim"dir.

27:92. Ve Kur'an okumakla¹. Her kim doğru yola yönelirse, kendisi için yönelmiş olur. Ve sapkın yolu seçenlere: "Ben yalnızca bir uyarıcıyım." de.

1- Kur'an'ı anlatmakla, duyurmakla.

27:93. Ve de ki: "Hamd Allah'adır. Size âyetlerini¹ gösterecek, siz de onları tanıyacaksınız." Senin Rabb'in, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

1- Vadettiklerini.

28. KASAS SÜRESİ

[İniş sırası: 49, Mekki, 88 âyet.

Adını 25. âyetteki "El-Kasas/hikâye anlatma" kelimesinden almıştır.]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

- 28:1. Tâ. Sîn. Mîm.
- 28:2. İşte bunlar **gerçeği apaçık ortaya koyan Kitâp'ın âyetleridir.**
- 28:3. Biz, sana **îmân eden bir halk için ders alsınlar diye Mûsâ ve Firavun'un** haberinden bir kısım gerçeği anlatacağız.
- 28:4. Gerçek şu ki: Firavun, **büyüklenerek halkını sınıflara ayırdı.** Onlardan bir sınıfı **güçsüz düşürerek ezmek istiyor;** erkek çocuklarını **boğazlatıyor** ve kadınlarını sağ bırakıyordu. Kuşkusuz o, **bozgunculardandı.**
- 28:5. Biz ise, **yeryüzünde ezilenlere iyilik yapmak¹ ve onları önderler kılmak ve varisler² yapmak istiyoruz.**
1- Güçlü kılmak, söz sahibi yapmak. 2- Söz sahibi.
- 28:6. Ve **onları yeryüzünde iktidar yapaalım, Firavun'a, Hâmân'a ve ikisinin ordusuna, onlardan çekindikleri şeyleri gösterelim.**
- 28:7. Mûsâ'nın annesine **vahyettik:** "Onu emzir! Eğer onun için korkarsan, onu suya¹ bırak. Ve korkma, üzülmeye. Biz, onu sana döndüreceğiz. **Ve onu Resûllerden yapacağız.**"
1- Nil nehrine.
- 28:8. Derken Firavun ailesi, kendileri için bir düşman ve başlarına dert olacak olan onu, buluntu olarak aldı. Firavun, Hâmân ve askerleri yanlış yaptılar.
- 28:9. Ve Firavun'un karısı: "Bana ve sana göz aydınlığı olsun. **Onu öldürmeyin, belki bize yararı olur. Veya onu evlat ediniz.**" dedi. Onlar, olacakların ayırdında değillerdi.

- 28:10. Mûsâ'nın annesi gönlü boş olarak sabahladı. Eğer Biz sözümüze **güvenenlerden olması için gönlünü pekiştirmeseydik az kalsın durumu açığa vuracaktı.**
- 28:11. Kız kardeşine:¹ "Onu izlemeye al." dedi. O da onlar farkında olmadan onu uzaktan izledi.
1- Mûsâ'nın annesi, Mûsâ'nın ablasına.
- 28:12. Biz, onun, sütannelerinin sütünü emmemesini sağladık. Bunun üzerine:¹ "Size, onun bakımını üstlenecek ve onu iyi yetiştirecek bir aile göstereyim mi?" dedi.
1- Mûsâ'nın ablası, Firavun'un ailesine.
- 28:13. Derken gözü aydın olsun, üzülmeyin diye onu annesine kavuşturduk. Ve Allah'ın **sözünün gerçek olduğunu** fakat onların çoğunun bunu anlamadığını bilsin.
- 28:14. Ve güçlü çağına erişip olgunlaşınca, **ona hikmet¹ ve ilim verdik.** İyileri işte böyle ödüllendiririz.
1- Bkz. 26:1. âyetin dipnotu.
Handan: doğru hikmet verne bilgelisi ve bilgelisi
- 28:15. Mûsâ, şehir halkının habersiz olduğu bir sırada şehre girdi. Orada **bir kişi kendi tarafından, diğeri de düşman olan taraftan kavgaya eden** iki kişi buldu. Kendi tarafından olan, diğeri karşı ondan yardım istedi. Bunun üzerine Mûsâ onu yumrukladı ve **ölümüne neden oldu.** Mûsâ: "Bu şeytânın işindendir. Kuşkusuz o, **saptırıcı apaçık bir düşmandır.**" dedi.
- 28:16. "Rabb'im! Doğrusu ben **kendime haksızlık yaptım.** Artık beni bağışla." dedi. Böylece onu bağışladı. Gerçekten O; Çok Bağışlayıcı'dır, Rahmeti Kesintisiz'dir.
- 28:17. "Rabb'im! **Bana verdiğin nimet sayesinde, bundan böyle asla mücrimlere¹ arka çıkmayacağım.**" dedi.
1- Suçlu. Hakikat ile başını koparmış. Mücrim, "basit suçlu" anlamında değil, Kâfir, nankör, Müşrik, sapkın" olmayı da kapsan "suçların hepsini içine alan, onların toplamını ifade eden" bir kavramdır.
- 28:18. Korku içinde etrafı kollayarak şehirde sabahladı. Bir de baktı ki **dün yardım isteyen kişi yine yardım istiyor.** Mûsâ: "Sen apaçık bir azgınsın!" dedi.

- 28:19. İkinin de düşmanı olan adamı yakalamak istediğinde: "Ey Mûsâ! Dün öldürdüğün kimse gibi beni de mi öldürmek istiyorsun? Sen yalnızca yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, arayı düzelticilerden olmak istemiyorsun." dedi. *Çabbar Tslah*
- 28:20. Şehrin diğer tarafından bir adam koşarak geldi. "Ey Mûsâ! Meleler¹ senin öldürülmen konusunda görüşme yapıyorlar. Derhal kaybol. Seni iyiliğin için uyarıyorum." dedi.
1- İleri gelenler, imtiyaz sahibi seçkinler. Din adamları sınıfı. *Kararlı ölüme sebebiyet vermede kısırsız*
- 28:21. Bunun üzerine korku içinde etrafı kollayarak oradan ayrıldı: "Rabb'im! Beni bu zâlim halktan kurtar." dedi.
- 28:22. Medyen tarafına yöneldiğinde: "Umarım Rabb'im bana bir çıkış yolu gösterir." dedi.
- 28:23. Medyen suyuna vardığında, orada hayvanlarını sulamakta olan birçok insan gördü. Bir de sürülerini sulamayı gözetleyen iki kadın vardı. Onlara: "Neden böyle duruyorsunuz?" dedi. "Çobanlar sulayıp çekilmeden biz sulayamayız. Babamız çok ihtiyardır." dediler. *Güçlü olan önce suluyor, sıra yok, adaleti yok*
- 28:24. Bunun üzerine ikisi için hayvanları suladı. Sonra gölgeye çekildi. "Rabb'im! Ben, bana hayır olarak bağışlayacağın her şeye muhtacıyım." dedi.
- 28:25. Derken, iki kızdan biri utana utana Mûsâ'ya geldi: "Babam, benim yerimize sulamanın karşılığını vermek için seni çağırıyor." dedi. Mûsâ, yanına vararak başından geçenleri anlattı. "Korkma! Zâlimlerden kurtuldun." dedi.
- 28:26. İki kızından biri: "Ey babacığım! Onu ücretle tut. Gerçekten o, ücretle tutacaklarının en iyisi, güçlüsü ve güveniliridir." dedi.
- 28:27. Bu iki kızından birini, bana sekiz hacc¹ boyunca çalışmana karşılık seninle evlendirmek istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan sen bilirsin. Sana rahatsızlık vermek istemem. İnşâallah beni sâlihlerden² bulacaksın." dedi.
1- Sekiz yıl. 2- Sulh edenlerden, arayı bulanlardan, düzelticilerden.

- 28:28. "Bu ikimizin arasındadır. Bu iki süreden hangisini tamamlarsam tamamlayayım bana kırınlık olmasın. Konuştuklarımıza Allah tanıktır." dedi.
- 28:29. Mûsâ, sûresini tamamlayınca, ailesi ile yola çıktı. Tûr tarafında bir ateş fark etti. Ailesine: "Bekleyin. Ben bir ateş gördüm. Belki size ondan bir haber veya ısınmanız için bir ateş getiririm." dedi.
- 28:30. Oraya vardığında, kutlu yerdeki vadinin sağ kıyısındaki bir ağaçtan kendisine seslenildi: "Ey Mûsâ! Ben, âlemlerin Rabb'i Allah'ım."
- 28:31. "Asânı yere bırak!" Onun yılan gibi hareket ettiğini görünce, dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Mûsâ, dön! Korkma, güvende olanlardansın." *Genin*
- 28:32. "Elini koynuna sok, kusursuz beyaz olarak çıkar. Telaşlanma, kollarını kendine çek. Bu ikisi, senin Rabb'inden, Firavun ve onun melelerine¹ iki burhândır.² Kuşkusuz ki onlar, sapkın bir kavimdir." 1- Halkın ileri gelen seçkinleri. Din adamları sınıfı. 2- İlâhî rehberlik. Kânit. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici. *fâsik = yozlaşmış*
- 28:33. "Rabb'im! Onlardan birisini öldürdüm. Onların da beni öldürmelerinden korkuyorum." dedi. *Güçlülük*
- 28:34. "Kardeşim Hârûn'un konuşması benden daha düzgündür. Onu da beni doğrulayan bir yardımcı olarak, benimle birlikte gönder. Doğrusu beni yalanlamalarından korkuyorum." *güçlü/sultan*
- 28:35. "Senin gücünü kardeşinle arttıracamız. İkinizi de sultan¹ kılacağız. Onlar, âyetlerimizden² dolayı size karşı koyamayacaklar. Siz ikiniz ve sizi izleyenler kazanacaksınız." dedi.
1- Çeviriler, "sultan" kelimesine "delil" anlamı vermektedirler. Bu doğru değildir. Zira sultan yetki belgesi, görev pusulası demektir. Sûltan, bir kimsenin yetkili kılındığına; yetkili olduğuna dair verilen yetki belgesi anlamına gelmektedir. Söz ve yetki sahibi demek olan "Sûltan" kelimesi de bu kelimedenden türemiştir. 2- Göstergelerimizden, kanıtlarımızdan.
- 28:36. Mûsâ onlara apaçık âyetlerimizi¹ iletince: "Bu, uydurulmuş bir sihirden başka bir şey değildir. Biz önceki atalarımızdan böyle bir şey duymadık." dediler. *İnsanları atmayacak kınır yok, onlar hakları olduğuna düşünüyö*

insanların meşru haklarını gasp eden
ve/veya bunu meşru gören
28:37. Mûsâ: "Rabb'im, kimin kendi katından **doğru yolu** göstermek için geldiğini ve hayırlı sonucun kimin olacağını en iyi bilendir. **Kuşkusuz zâlimler kurtuluşa eremezler.**" dedi.

28:38. Firavun: "Ey halkımın meleleri! Ben, sizin için **benden başka ilâh bilmiyorum.**² Ey Hâmân, benim için çamur üzerine hemen bir ateş yak,³ bana yüksek bir kule yap. Belki Mûsâ'nın ilâhı ile karşılaşırim. Onun yalancılardan olduğunu zannediyorum."⁴ dedi.

1- Halkın ileri gelenleri, imtiyaz sahibi seçkinleri. Din adamları sınıfı. 2- İfade kelime anlamı ile böyle olmakla birlikte Mısır firavunlarının Âhitet'e imân eden kimseler oldukları dikkate alındığında; buradaki "ilâhlık", anlam olarak Firavun'un kendisini Mısır halkının ilâhlarının temsilcisi olarak gördüğü anlamına gelmektedir. 3- Tuğla yap. 4- Kesinlikle biliyorum. Zan, kelime olarak tahmin, sanı anlamında değil; Câhiliye toplumunda kesinlik ifade eden, tecrübe ve gözlemle elde edilmiş bilgi anlamında kullanılan bir kelimeydi.

28:39. **O ve ordusu yeryüzünde haksız yere büyüklendiler ve gerçekten de Biz'e döndürülmeyeceklerini sandılar.**

28:40. Sonra **onu ve askerlerini yakalayıp suya gömdük. Bak bakalım, zâlimlerin sonunun nasıl olduğuna!**

28:41. Onları, ateşe çağırın önderler yaptık. Ve kıyâmet günü onlara yardım edilmez.

28:42. Bu dünyada arkalarına bir lânet taktık.¹ Kıyâmet günü ise onlar çirkinleştirilmiş olanlardandır.

1- Lânetle yaftaladık. Dünyada yaşadıkları sürece hep peşlerinde olacak.

28:43. Ant olsun ki önceki nesilleri yok ettikten sonra; Mûsâ'ya, **öğüt alırlar diye, basiretler,¹ doğru yolu gösteren ve rahmet olarak Kitâp'ı verdik.**

1- Basiret, doğru algılama, doğru idrak etme, gerçeği ve doğruyu görme, kavrama ve anlama yetisi; kavrayış, sezgi ve aydınlanma demektir. Basiret kelimesi, parlayan, parlaklığı ile göz kamaştıran yumuşak taş cinsi demektir. Bu ismi almasının nedeni uzaktan görülmesini sağlayan bir ışık saçmasındandır.

28:44. Sen, Mûsâ'ya o emri yerine getirdiğimizde batı tarafında¹ değildin. Ve sen, tanık olanlardan da değildin.

1- Tûr'un batı yakasında.

28:45. Üstelik nice nesiller inşa ettik. Üzerlerinden ömürler geçti. **Medyen Halkı arasında âyetlerimizi okuyan da sen değildin.** Fakat seni **Resûl olarak gönderen Biziz¹.**

1- Bu olaylar hakkında bilgiyi sana Biz verdik.

28:46. Ve seslendiğimiz zaman, Tûr'un yanında da değildin. Fakat senden önce, **kendilerine bir uyarıcı gelmemiş olan halkı uyarman için,** seni Rabb'inden bir rahmet olarak gönderdik. Umulur ki öğüt alırlar.

28:47. Eğer elleriyle sundukları nedeniyle¹ onlara bir belâ isabet ederse: "Rabb'imiz! Keşke bize bir Resûl gönderseydin böylece biz, Sen'in âyetlerine tâbi olur ve imân edenlerden olurduk." diyemesinler diye.²

1- Hesap gününde. 2- Böyle bir mazeretleri olmasın diye seni Resûl olarak gönderdik.

28:48. Ne var ki onlara **Hakk** gelince: "Mûsâ'ya verilen gibi¹ on da verilseydi olmaz mıydı?" dediler. Oysaki Mûsâ'ya verilenleri de daha önce inkâr etmediler mi? "Bunlar, birbirine destek olan iki sihirbaz." dediler. Biz hepsini inkâr edenleriz." dediler.

1- Mucize.

28:49. De ki: "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz, Allah'ın katından, o ikisinden¹ **daha doğru yola ileten bir kitâp** getirin de ben de ona uyayım."

1- Tevrât ve Kur'an'dan.

28:50. Buna rağmen eğer **sana uymazlarsa, bil ki onlar hevâlarına¹ uy-** maktadırlar. Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın **kendi hevâsına** uyandan daha sapkın kim olabilir? Kuşkusuz Allah, **zâlim bir toplumu doğru yola iletmez.**

1- Tutku, kuruntu, bencil ve çıkarıcı isteklere uymak. Sahip olduğu zenginlik, makam, ün, güç, bilgi vb. imkânları imtiyaza dönüştürerek üstünlük taslamak. Vahiy yerine din adamları sınıfının uydurduğu dine uymak.

28:51. Ant olsun! Öğüt alırlar diye, onlara Söz'ü¹ ardı ardına yolladık.
1- Vahyi.

28:52. Ondandır¹ önce kendilerine Kitâp verdiklerimiz, O'na² inanırlar.
1- Sözden, vahiyden. 2- Söze, vahiye.

28:53. Onlara okunduğu zaman: "Ona inandık. Kuşkusuz o, Rabb'imizden gelen Hakk'tır. Biz ondan önce de teslim² olanlardık." dediler.
1- Söz, vahiy onlara duyurulduğu zaman. 2- Müslim olanlar.

28:54. İşte onlara sabrettiklerinden dolayı, ödülleri iki kat verilecektir. Onlar, kötülüğü iyilik ile savarlar. Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak¹ ederler.
1- Hayırlı şeylere ve ihtiyaç sahiplerine verirler.

28:55. Onlar, kötü ve çirkin bir söz duydukları zaman, ondan yüz çevirirler. Ve: "Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da size aittir. Selâm üzerinize olsun. Bizim câhillerle işimiz olmaz." derler.

28:56. Sen, sevdiğin kimseyi doğru yola iletemezsin; ama Allah hak edeni¹ doğru yola iletir. O, doğru yolu seçenleri iyi bilir.

1- Kelimesi kelimesine, dilediğini. "Dilediğini demek: Hak edeni demektir; Allah, sapkınlığı gerektiren şeyleri yapanı saptırır; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Allah, "dilediğini" demekle, "kimin neyi hak ettiğine en doğru kararı Ben veririm," demeyi kastetmektedir. Zira burada Allah'ın "dilemesi" insanın "dilemesine", "insanın seçimine" bağlı olarak gerçekleşmektedir. Dilemek anlamına gelen "Şâe" kelimesinin âyetteki anlamı; "gayret göstereni, bir şey yapmak isteyeniyi" yani "bir şeyi dileyeni" anlamındadır. Seçim insana aittir ve belirleyici olan insanın "dilemesi"dir 10:108; 76:3).

28:57. "Eğer seninle beraber doğru yoldan gidersek, yerimizden kovuluruz." dediler. Katımızdan bir rızık olarak her türlü ürünün kendilerine getirildiği, saygı duyulan kutlu yere¹ güven içinde yerleştirmedik mi? Ne var ki onların çoğu bilmiyorlar.²

1- Mekke. 2- Gerçeği bilmiyorlar, kavramıyorlar.

28:58. Şımararak, geçindikleri şeylere şükretmeyen nice kenti yıkıma uğrattık. İşte bunlar, onların yerleşim yerleri! Kendilerinden sonra pek az kullanılan evleri. Şimdi onların hepsi bize kaldı.

28:59. Rabb'in, ülkelerin ana merkezlerine kendilerine âyetlerimizi okuyan bir Resûl göndermedikçe, yıkıma uğraticı olmadı. Biz, halkı zulmetmedikçe, kentleri yıkıma uğraticı değiliz.

28:60. Size verilen her şey, aslında dünya hayatının geçimliğidir ve zinetidir.¹ Allah'ın katında olanlar ise daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?

1- İlgî uyandıran, dikkat çeken nesnelerle, malla, makamla, şöretle bezenerek, süslenerek gösterişli hale gelmeyi sağlayan şeyler veya bedensel organlar, şenlik, tören. Ziyet, bunlar olabileceği gibi; imân, iyi ahlâk, güzel huy, onurlu olmak vb. türünden şeyler de olabilir.

28:61. Öyleyse, kendisine iyi bir söz verdiğimiz ve mutlaka ona kavuşacak olan kimse, dünya hayatının geçimliği ile geçimlerini sağladığımız, sonra Kıyâmet Günü hazır bulundurulacak¹ olan kimse gibi midir?

1- Hesaba çekilmek üzere.

28:62. O Gün, onlara seslenilir: "Benim ortaklarım olduğunuzu ileri sürdükleriniz hani nerede?"

28:63. Haklarında sözün gerçekleştiği¹ kimseler: "Rabb'imiz! İşte bunlar azdırdığımız kimselerdir. Kendimiz azdığımız gibi, onları da azdırdık.² Uzak olduğumuzu³ Sana arz ederiz. Zaten onlar, bize kulluk etmiyorlardı." dediler.

1- Mahşerde toplayıp hesap sorma, hesaba çekme. 2- Biz azdık, onlar da bize uydular. 3- Onların yaptıklarından uzak olduğumuzu, bu konuda suçsuz olduğumuzu.

28:64. Ve onlara: "Ortaklarınızı çağırın." denildi. Onlar da çağırdılar. Ancak cevap alamadılar ve azâpla karşı karşıya kaldılar. Keşke zamanında doğru yolu seçselerdi.

28:65. Ve o gün Allah, onlara seslenecek: "Gönderilen Resûllere ne cevap verdiniz?"

28:66. O Gün, bütün özür yolları onlara kapanır. Artık onlar sorulmazlar.

28:67. Fakat **tevbe eden**¹, **îmân eden** ve **sâlihâtı yapan**² kimse, kurtuluşu erenlerden olacağını umabilir.

1- Dönüş yapmak, Allah'a yönelmektir (Bkz. 13:30). Bağışlanmaya konu olan şeyleri terk etmektir. Yapılan kötülükten, yanlıştan, haksızlıktan, günahtan kesin olarak vazgeçmek ve yaptığını düzeltmektir. Pişmanlığın sözle ifade edilmesi tevbe değildir. Tevbe etmek, bağışlanma dilemek değildir; "bağışlanma dilemek" "istiğfar" da bulunmaktadır. 2- "Îmân edip, sâlihâtı yapanlar" terkipli "îmân edip iyi işler yapanlar" diye çevirmek doğru değildir. Sâlihât, davranış yolu ile bütünüyle dışa yansıyan imândır. Sâlihât, bozgunculuk ve kötülükle mücadele etmek, bozuk olan şeyi düzeltmeye çalışmak, yapıcı olmak, iyi olmak ve iyiye yönlendirmek demektir. Bu kelimenin karşıtı "seyyiât" yani kötülük ve "fesad" yani bozgunculuk kelimeleridir.

28:68. Ve Rabb'in, dilediği şeyi yaratır ve onlar için **hayırlı olanı** seçer.¹ Seçim onların değildir. Allah, onların ortak koştuklarından münezzehtir ve **yüceler yücesidir**.

1- Uygun gördüğünü Resüllükle görevlendirir.

28:69. Ve Rabb'in, onların sinelerinde gizledikleri şeyleri de açığa vurdular. Şeyleri de bilir.

28:70. O, Kendisinden başka ilâh olmayan Allâh'tır. Her işin başında da sonunda da **tüm övgüler onun içindir**. Ve karar O'na aittir. Ve O'na döndürüleceksiniz.

28:71. Baksanıza! Eğer Allah, üzerinize geceyi, kıyâmet gününe kadar aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka size aydınlığı verecek olan **ilâh kimdir?** Hâlâ gerçeğe kulak vermeyecek misiniz?

28:72. Baksanıza! Eğer Allah, üzerinize gündüzü kıyâmet gününe kadar aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka size içinde dinlendiğiniz geceyi getirecek **ilâh kimdir?** Hala gerçeği görmeyecek misiniz?

28:73. Gece ve gündüzün olması O'nun rahmetindendir; dinlenmeniz için ve lütfundan rızınızı temin etmeniz için geceyi ve gündüzü düzenledi. Umulur **ki şükredersiniz**.

28:74. O Gün onlara seslenecek: "**Ortaklarım olduğunu iddia ettikleriniz hani nerede?**" diye soracak.

Sizce kötülükleri-
Allah'ın gösterdiği, adâlet
hükümüne karşı selme hakkını
size veriyor.

28:75. Her ümmetten bir tanık çıkarırız. Sonra da: "Burhânlarınızı getirin." deriz. Böylece hakikâtin Allah'a ait olduğunu anlarlar. **Uydurdukları şeyler**, onlardan ayrılmış kaybolurlar.

1- İlâhî rehberlik. Allah'tan kesin doğruları ortaya koyan yol gösterici.

28:76. **Kârûn**, Mûsâ'nın halkından birisiydi. **Halkına karşı azgınlardı**. Ona öyle hazineler vermiştik ki, onların anahtarlarını güçlü bir topluluk zor taşıyordu. Halkı ona: "**Şımarma! Allah şımaranları sevmez.**" demişti.

28:77. "Allah'ın sana verdikleri ile âhiret yurdunu elde etmeye çalış. Ve **dünyadan da nasibini unutma**. Allah'ın sana iyilikte bulunduğu gibi, **sen de insanlara iyilikte bulun**. Ve yeryüzünde bozgunculuk yapma. Allah, bozguncuları sevmez."

28:78. Kârûn: "Bu serveti bilgili olmam sayesinde elde ettim." dedi. Allah'ın daha önce **ondan daha güçlü olan ve ondan daha çok taraftarı ve birikimi olan kuşakları yıkıma uğratmış olduğunu** bilmiyor mu? Mücrimlere¹ suçlarından sorulmaz.²

1- Bkz. 28:17. âyetin dipnotu. 2- Bu denli büyük suçu olanlara azâp etmek için başka bir şeye gerek kalmaz.

28:79. Kârûn, ziynetli¹ bir şekilde halkının karşısına çıktı. Dünya hayatına **düşkünlüğü olanlar**: "Keşke bizim de Kârûn gibi varlığımız olsaydı! Gerçekten o, çok kıymetli biri." diye iç geçirdiler.

1- Gösterişli.

28:80. İlim verilmiş olanlar:¹ "Size yazıklar olsun! **Îmân eden ve sâlihâtı yapan** kimselere Allah'ın vereceği ödül daha hayırlıdır. Buna **sabredenlerden**³ başkası kavuşamaz." dediler.

1- Vahiy ile bilgilenenler. Vahyin mutlak doğru olduğuna imân edenler.

2- 28:67. âyetin 2. dipnotu. 3- İmân eden ve sâlihâtı yapma yolunda kararlılık gösterenler.

28:81. Sonra, **onu ve yurdunu yerin dibine geçirdik**. Allah'a karşı kendisine yardım edecek bir taraftar da olmadı. Yardım edilenlerden de olmadı.

Onlara zulmünle ilgili sistem
Kul/kurum/kavran/şeytan

Allah'ın kullarından
Wsl bir kul/kurum/kavran
adına şımaran
Allah'ın kullarından
Terle (adâlet)
1- Bkz. 13:30
2- 28:67. âyetin 2. dipnotu
3- İmân eden ve sâlihâtı yapma yolunda kararlılık gösterenler.

28:82. Dün, onun yerinde olmayı isteyenler; bugün, "Demek ki, kulların-
dan dilediğine rızık genişleten ve ölçülendiren Allah'mış. Eğer Al-
lah bize lütfetmiş olmasaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi. Demek
ki Kâfirler kurtuluşa eremezler." dediler.

28:83. İşte âhiret yurdu! Onu, yeryüzünde büyüklük taslamayan ve boz-
gunculuk yapmayan kimseler için ayırdık. Gelecek takvâ¹ sahiplerin-
dendir.

1- Takvâ, korunmak demektir. Allah'ın buyruklarına içtenlikle uyarak
fucûr, günah, kötü, zararlı ve tehlikeli şeylere karşı kendisini korumak ve
güvene almaktır. Takvâ, kelime anlamı olarak zarar verecek şey ile ko-
runacak şey arasına konan engel demektir. Muttakî: Takvâ sahibi olan.
Takvâ "Fucûr"un karşıtıdır (38:28; 91:8). Facir, fütursuzca günaha dalan,
Hakk'tan Bâtıl'a sapan kimse demektir.

28:84. Kim bir iyilik ile gelirse; ona, ondan daha hayırlısı vardır. Kim de
bir kötülük ile gelirse; yaptığı kötülük kadar cezalandırılır.

28:85. Sana Kur'an'ı farz kılan,¹ elbette seni dönülecek yere döndüre-
cektir. De ki: "Kimin doğru yolda olduğunu ve kimin sapkın oldu-
ğunu Rabb'im bilir."

1- Kur'an'a uymayı zorunlu kılan.

28:86. Sen, Kitâp'ın sana iletileceğini beklemiyordun. O, ancak
Rabb'inden bir rahmet olarak verildi. Öyleyse sakın Kâfirlere des-
tek¹ olma.

1- Onlara ödün vererek, gevseklik göstererek yardımcı olma.

28:87. Sana indirilen, Allah'ın âyetleridir. Sakın seni ondan alıkoymasın-
lar.¹ Sen, insanları Rabb'ine çağır. Müşriklerden olma.²

1- Engel olmalarına aldırma. 2- İnsanları, Allah'ın yanı sıra başkasına
çağırma; yalnızca Allah'a çağır.

28:88. Allah ile birlikte başka ilâhtan istekte bulunma. O'ndan başka ilâh
yoktur. O'nun yüzü¹ hariç her şey yok olucudur. Hüküm O'nundur.
Ve O'na döndürüleceksiniz.

1- Allah'ın yönü, rızası, iradesi, benliği. Tamamıyla Allah'a yönelme.
Allah'ın hoşnutluğu. O'nunla birlikte olma arzusu.

29. ANKEBÛT SÛRESİ

[İniş sırası: 85, Mekki, 69 âyet.

Adını 41. âyetteki "Ankebût/örümcek" kelimesinden almıştır.

Mekke'de inen en son sûre olduğu söylenmektedir]

Rahmeti Bol ve Kesintisiz Olan Allah'ın Adıyla

29:1. Elif. Lâm. Mîm.¹

1- Bkz. 2:1. âyetin dipnotu.

29:2. İnsanlar, imân ettik demekle fitnelendirilmeden¹ bırakılacaklarını
mı sanıyorlar.

1- Baskı ve zulüm. Samimiyet sınavı. Aldatma, aldatılma. Ateşte yakmak
anlamındaki fetn kökünden türemiştir. Fitne, "Altın, gümüş gibi değerli
maddelerin kendileriyle kaynaşmış olan değersiz maddelerden ayrıştır-
ılması, yani saflaştırılması amacı ile yüksek ateşte eritilmesi işlemidir."
Fitne, kişinin samimiyetinin iç yüzünün ortaya çıkması için; savaş, baskı,
zulüm, zenginlik, yoksulluk, hastalık, ölüm, ün, mevki, mal, mülk gibi ko-
nulara tâbi tutulduğu samimiyet sınavıdır.

29:3. Anı olsun ki onlardan öncekilerini de fitnelendirmiştik. Böylece Al-
lah, kimin samimi kimin de yalancı olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

29:4. Yoksa kötülük yapanlar, Biz'den¹ kurtulacaklarını mı sanıyorlar?
Ne kötü bir yargıda bulunuyorlar!

1- Birçok âyette, Allah'a atfen "Biz", "Biziz" çoğul zamirleri kullanılmak-
tadır. Kur'an'daki "Biz/Biziz" zamirleri çokluğu değil, "yüceliği, gücü, bü-
yüklüğü" ifade etmektedir. "Biz" çoğul zamirinin kullanıldığı hiçbir âyette
Allah'ın zatı/kendisi söz konusu edilmemektedir. Allah'ın zatından söz eden
âyetlerin tamamında "ene", "inni" (ben, beni/bana) zamirleri gibi tekil şahıs
zamirleri kullanılmaktadır. "Biz" zamiri ise, Allah'ın yaptıklarını veya yap-
acaklarını bildiren âyetlerde, Allah'ın gücünün, üstünlüğünün ve büyüklüğün
ifadesi olarak yer almaktadır. Bütün dillerde gücü ve yönetimi elinde bu-
lunduran erk, otorite, yönetici kendi gücünden ve üstünlüğünden söz eden
ifadelerde, açıklama ve buyruklarda "biz" zamirini kullanmaktadır.

29:5. Allah'a kavuşacaklarını¹ umanlar bilsinler ki, Allah'ın belirlediği zaman mutlaka gelecektir. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir. 1- Allah tarafından iyi bir şekilde karşılanacaklarını.

29:6. Kim cihad¹ ederse, ancak kendisi için cihad etmiş olur. Allah, kesinlikle hiç kimseye, hiçbir şeye muhtaç değildir.²

1- Allah yolunda mücadele etmek. Kararlı ve tutarlı bir şekilde çaba göstermek, canla başla çalışmak. 2- Allah'ın kullarından yapmalarını ve uymalarını istediği her şey sadece kullarının yararı içindir.

29:7. İmân eden ve sâlihâtı¹ yapanların kötülüklerine mutlaka küfrediriz². Ve kesinlikle onlara yaptıklarından daha iyisi ile karşılık vereceğiz.

1- Bkz. 28:67. âyetin 2. dipnotu. 2- Yok sayarız, görmezden geliriz, üzerini örteriz. Allah kâfir kelimesini Kendisi için de kullanmaktadır. Zira kâfir kelimesinin anlamlarından biri de örtmek, görmezden gelmek, yok saymaktır.

29:8. Biz, insana anne ve babasına iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer onlar, hakkında bilgin¹ olmayan bir şey ile Bana şirk koşman için seninle cihad² ederlerse, onları dinleme. Dönüşünüz ancak Bana'dır. O zaman yapmış olduklarınızı size haber vereceğim.

1- Doğruluğu, kesinliği, gerçekliği konusunda vahiy ile bilgilendirilmediğin; gerçeğe dayanmayan, gaybi, gizemli şeyler. 2- Çaba harcarlarsa, gayret ederlerse, ısrar ederlerse.

29:9. İmân eden ve sâlihâtı¹ yapanları da kesinlikle sâlihlerin² arasına katacağız.

1- Bkz. 28:67. âyetin 2. dipnotu. 2- Sâlihât yapanların/ideolojik mesaj gösteren, din/ millî/ siyasî/ ekonomik değer

29:10. Allah'a imân ettiğini söyleyen kimi insanlar vardır ki, Allah yolunda bir eziyet gördükleri zaman, insanların fitnesini¹ Allah'ın azâbı ile bir tutarlar. Eğer Rabb'lerinden bir yardım gelecek olsa,² kesinlikle, "Kuşku yok ki biz sizinle beraberdik." diyeceklerdir. Oysaki Allah, herkesin göğsünde olanı en iyi bilen değil midir?

1- Baskı ve zulümle sınav olmayı. 2- Bir zafer elde edilecek olunursa, ganimetten pay almak için.

29:11. Allah, elbette imân edenleri bilir ve elbette kimlerin de Münafık¹ olduğunu da bilir.

1- Münafık, içten "bitmiş, tükenmiş ve imânı kalmamış, omurgasız, onursuz ve iki -yüzlü kimse demektir. Münafık, iman konusunda dürüst ve samimi olmayan, tıpkı tarla faresinin yuva değiştirdiği gibi, yer değiştiren: işlerine gelince Mü'min, işlerine gelince Kâfir olan kimse.

29:12. Kâfirler: İmân Edenler'e: "Bizim yolumuza uyun, sizin yanlışlarınızı biz üstlenelim." dediler. Oysa onlar, başkalarının hatalarından hiçbir şey üstlenemezler. Kesinlikle onlar yalancıdır.

29:13. Onlar hem kendi yüklerini hem kendi yükleri ile birlikte başka yükleri taşıyacaklar. Kıyamet günü, kesinlikle uydurdukları şeylerden hesaba çekilecekler.

29:14. Ant olsun ki Nuh'u halkına gönderdik. Onların içinde bin aydan elli yıl¹ eksik kaldı. Sonunda haksızlık edenleri tufan aldı.

1- Kelimesi kelimesine, "Âme". Âyetle, "senetin" ve "âmen" kelimeleri geçmektedir. Bu iki kelimeye de "yıl" anlamı verilerek "bin yıldan elli yıl eksik" diye çeviri yapmak yani bu iki kelimeye de "yıl" anlamı vermek doğru değildir. O günün takviminde "senetin" in ay, "âmen" in de yıl demek olduğu iddiaları da söz konusudur. Böyle olduğunda doğru çeviri:

"Bin aydan elli yıl eksik" olmalıdır. Bu hesaba göre Nuh'un yaklaşık otuz üç yıl Nebi'lik yaptığı anlaşılmaktadır. Elli yıl, altı yüz ay eder. Bin aydan altı yüz ay çıkarılırsa dört yüz ay kalır o da yaklaşık otuz üç yıl etmektedir. Dolayısı ile elli yıl ile otuz üç yıl toplandığında Nuh'un toplam yaşının seksen üç olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir yorum da "Bin yıl" sayısal bir anlam taşımamakta olup, deyim olarak "çok uzun zaman" anlamındadır. Böyle kabul edildiğinde de "uzun bir ömrün elli yılı hariç" denmiş olmaktadır. Nuh'un dokuz yüz elli yıl yaşadığı iddiası doğru değildir.

29:15. Böylece onu ve gemideki arkadaşlarını kurtardık. Onu¹ cümle âleme bir âyet² yaptık.

1- Gemiyi veya olayı. 2- İbret, belge.

29:16. İbrâhîm, halka: "Allah'a kul¹ olun ve O'na karşı takvâ sahibi olun. Eğer bilerseniz bu sizin için daha hayırlıdır." demişti.

1- Her insan kaçınılmaz olarak kuldur. Bu seçime bağlı olmayıp. Zorunlu bir durumdur. Seçim kul olup olmamakla ilgili değil, kulluğun kime yapılacağı ile ilgilidir. Kulluk ya Allah'a ya da Allah'tan başka şeylere olur. Allah'a özgü olan kulluk gerçek özgürlüktür. Allah'tan başkasına olan kulluk ise köleliktir. Allah'a kul olmayan bir kimse; bir düşünceye, görüşe, doğaya, iktidara, sisteme, kişiye, unvana, paraya, dünya malına vs. kul olmak zorundadır. Bu kulluk doğası gereği köleliktir. İnsan yaşamında kulluğun kapsamadığı, kulluğun dışına tutulabilecek hiçbir alan yoktur. Bir Mü'min için kulluk, insanın rûhen ve bedenen bütün varlığı ile Allah'a bilinçli bir bağlılık ile yönelmesidir. İbadet ve kulluk anlam olarak aynı şeydir: İbadet kul kelimesinin mastarıdır.

29:17. "Siz ise, Allah'tan başka, birtakım putlara kulluk ediyorsunuz ve tasarladığınız putlarla iftira ediyorsunuz. Şunu iyi bilin ki, Allah'tan başka kulluk ettikleriniz, size bir rızık vermeye güç yetiremezler. Öyleyse, rızık Allah'tan isteyin. Ve yalnızca O'na kulluk edin. O'na şükredin. Eninde sonunda O'na döndürüleceksiniz."

29:18. "Eğer yalanlarsanız, şunu bilin ki, sizden öncekiler de yalanlamışlardır. Resûle düşen de açıkça çağrı yapmaktan başka bir şey değildir."

29:19. Onlar, Allah'ın yaratmayı nasıl başlattığını hiç düşünmüyorlar mı? Sonra onu tekrarlayacak. Kuşkusuz bu, Allah'a çok kolaydır.

29:20. De ki: "Yeryüzünde gezip dolaşın da ilk¹ yaratışın nasıl olduğuna bakın. Sonra Allah, son inşa etmeyi de aynı şekilde yapacaktır. Allah, Her Şeye Güç Yetiren'dir."

1- Mevcut.

29:21. O, Hak eden¹ kimseye azâp eder, hak eden¹ kimseye de rahmet eder.¹ Ve O'na döndürüleceksiniz.

1- Kelimesi kelimesine, "dilediğini." Dilediğini demek: "Hak edeni" demektir; Allah, azâbı hak edene azâp eder; bağışlanmayı hak edeni bağışlar, demektir. Allah, "Dilediğimi" demekle, kimin neyi hak ettiğine en doğru kararı Ben veririm, demeyi kastetmektedir. Zira burada Allah'ın "dilemesi," insanın "dilemesine," "insanın seçimine" bağlı olarak gerçekleşmektedir. "Şâe" kelimesinin âyetteki anlamı; "gayret göstereni, bir şey yapmak isteyeniyi" yani "bir şeyi dileyeni" anlamındadır. Seçim insana aittir ve belirleyici olan insanın "dilemesi"dir (Bkz. 10:108; 76:3).

29:22. Siz, yerde ve gökte aciz bırakacak değilsiniz. Sizin Allah'ın yanı sıra başka veliniz ve yardımcınız yoktur.

29:23. Allah'ın âyetlerini ve O'nunla buluşma gerçeğini yok sayanlar; işte onlar, Ben'im rahmetimden ümitlerini kesmişlerdir. Onlar için acıklı bir azâp vardır.

29:24. Sonra onun halkının cevabı: "Onu öldürün veya yakın!" demeleri oldu. Bunun üzerine Allah, onu ateşten kurtardı. Bunda îmân edecek bir halk için kesinlikle âyetler¹ vardır.

1- Kanıtlar, işaretler, ibretler.

29:25. İbrâhîm: "Siz, dünya hayatında Allah'ın yanı sıra putları aranızda sevgi vesilesi edindiniz. Sonra Kıyâmet Günü, bir kısmınız bir kısmınızı yalanlayacak ve bir kısmınız bir kısmınızı lânetleyeceksiniz. Varacağınız yer ateştir. Ve sizin için bir yardımcı yoktur." dedi.

29:26. Bunun üzerine Lût, O'na inandı. Ve dedi ki: "Ben, Rabb'im için hicret ediyorum. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir." 1- İbrâhîm'e.

29:27. Biz O'na İshâk'ı ve Ya'kûb'u hibe ettik. Onun soyundan gelenlere Nebî'lik ve Kitâp verdik. Böylece O'na dünyada ödülünü verdik. O, âhirette de elbette sâlihlerden olacaktır.

29:28. Hani Lût halkına: "Siz, bu âlemde sizden önce yaşamış olanların hiçbirinin yapmadığı bir fâhişeliğe¹ yöneliyorsunuz." demişti.

1- Her türlü aşırılık. Homoseksüellik.

29:29. "Gerçekten siz; erkeklere yönelecek, yanlış yolu seçecek ve bir araya gelerek çirkinlik yapacak mısınız?" Halkının yanıtı: "Eğer doğru söyleyenlerden isen Allah'ın azâbını bize getir." demeleri oldu.

29:30. Lût: "Rabb'im! Bozgunculuk yapan halka karşı bana yardım et." dedi.

29:31. Resûllerimiz¹ İbrâhîm'e müjdeyi getirdiklerinde:² "Biz bu beldenin halkını helâk edeceğiz." dediler. "Zira bu beldenin halkı zalim oldular."

1- Elçilerimiz. 2- Müjde vermek için geldiklerinde. 3- Bu toplumu helâk edeceklerdir, eleştiriyeye kapalıdır.

29:32. İbrâhim: "Fakat orada Lût var!" dedi. "Biz, orada kimin olduğunu daha iyi biliriz. Geride kalanlarla beraber olacak olan karısı hariç, onu ve ehlini¹ mutlaka kurtaracağız." dediler.

1- Ona İmân Edenleri, taraftarlarını.

29:33. Elçilerimiz Lût'a vardıkları zaman, onların gelmelerinden dolayı telaşlandı, sarkıntılık yapacaklarını düşünerek içi daraldı. Elçiler: "Korkma ve üzülmeyin; Biz -geride kalanlarla beraber olacak olan karın hariç- seni ve ehlini mutlaka kurtaracağız." dediler.

29:34. Biz, bu belde halkının üzerine, yoldan çıkmaları nedeniyle gökten bir azâp indireceğiz.

29:35. Ant olsun ki Biz, aklını kullanan bir halk için ondan¹ apaçık bir âyet² bıraktık.

1- Gökten indirdiğimiz azâptan. 2- İbret, işaret, kanıt.

29:36. Medyen halkına da kardeşleri Şu'ayb'ı gönderdik. Şu'ayb: "Ey halkım! Allah'a kulluk edin. Âhiret gününü umut edin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın!" dedi.

29:37. Fakat onu yalanladılar. Bu nedenle onları şiddetli bir sarsıntı yakaladı ve yurtlarında dizüstü çöke kaldılar.

29:38. Âd ve Semûd'un sonları da yurtlarının durumundan size belli olmaktadır. Şeytân yaptıklarını güzel göstererek onların yanlış yolu seçmelerine sebep oldu. Oysaki doğruyu görebilirlerdi.

29:39. Kârûn, Firavun ve Hâmân'a; Mûsâ kanıt içeren, açıklayıcı bilgiyle geldi. Ne var ki onlar yeryüzünde büyüklük tasladılar. Onlar kurtulanlardan olmadılar.¹

1- Azâbımızdan kurtulamadılar.

29:40. Bunun üzerine suçları nedeniyle hepsini cezalandırdık. Bir kısmının üzerine taşlar savuran rüzgârlar gönderdik. Kimisini de kurnaç bir ses yakaladı. Kimisini de yerin dibine geçirdik. Kimisini de boğduk. Böyle yapmakla, Allah onlara haksızlık yapmadı. Fakat onlar kendi kendilerine haksızlık yaptılar.

birbirlerini zplm ettiler
kendilerini

gökleri için azâp! dışı edinenler
mâstefâk

29:41. Allah'ın yanı sıra veliler¹ edinenlerin durumu, kendisine dışı örümceğin evini ev edinenin durumu gibidir. Kuşkusuz evlerin en dayanıksız dışı örümceğin evidir. Keşke bunu kavrayabilselerdi.

1- Koruyucu, yardımcı, yönlendirici, gözetken, destekleyici, yandaşı. Kur'an'da yer alan "veli" ve velinin çoğulu olan "evliya" kelimelerine dost, dostlar olarak anlam verilmesi doğru değildir. Bu kelimeler, ahlâki anlamdaki dostluğu değil; siyasi anlamda yönetmeyi, korumayı, gözetilmeyi ifade etmektedir. Kur'an, "dost" için "halil" kelimesini kullanmaktadır (2:254; 4:125; 17:73; 25:28). Allah'ın isimlerinden olan "El-Veli: Sahip Çıkan, Koruyan, Gözetken, Destek Olan." demektir.

29:42. Kuşkusuz Allah, onların Kendisinin yanı sıra yöneldikleri şeylerin ne olduğunu¹ bilir. O, Mutlak Üstün Olan'dır, En İyi Hüküm Veren'dir.

1- Hiçbir şeye yaramayan, boş şeyler olduğunu.

29:43. Bu örnekleri insanlara veriyoruz. Onu âlimlerden¹ başkası kavrayamaz.

1- "Âlim, bilgi sahibi olan, bilen demektir. Ancak, Kur'an'ın "Bilmekten" kast ettiği şey: Düşünmek, akletmek, gerçeği idrak etmek ve vahyin gerçekliğine imân etmektir; Allah'ı, vahyi ve hakikati idrak etmek, kavramak ve anlamaktır. "Bilmek" ile kast edilen şey, ilim sahibi olmak değil; tevhidi bilince sahip olarak, gerçeği görmenin, bilmenin ve kavramanın bilincinde olmaktır. Kur'an'da yer alan "ilim" ve "âlim" kelimelerinin anlamı şudur: Allah'ın, nasıl bir Allah olduğunu, O'nun yüceliğini, üstünlüğünü, gücünü, her şeyi bildiğini, her şeyin yaratıcısı ve Rabb'i olduğunu idrak etmek ve ayırdına varmak demektir. Keza, kesin doğru ve gerçek bilgi kaynağının vahiy olduğuna inanmaktır. Bu nedenle, Kur'an'da yer alan her âlim kelimesine "bilgin/bilen", ilim kelimesine de "bilgi/ilim" anlamı vermek kesinlikle doğru değildir. Din adamları sınıfının en çok istismar ettikleri ve kendilerine paye çıkardıkları Kur'an'daki âlim kelimesinin hadis, tefsir, fıkıh, siyer vb. bilgileri bilmekle hiçbir ilgisi yoktur. Kur'an'da yer alan "ilim ve âlim" kelimelerinin anlamı, genellikle kavrama, idrak etme, ayırdına varma "bilgisi"dir.

29:44. Allah, gökleri ve yeri hakk ile yarattı. Bunda İmân Edenler için kesinlikle bir âyet¹ vardır.

1- Gösterge, kanıt.

Allah'ın ilkelendiren
hiçbir kâllikurum kavram adını
saptırmanın

29:45. Kitâp'tan sana vahyolunan şeyi oku. Salâtı ikâme et.¹ Salât, fahşâdan² ve münkerden³ alıkoyar. Kesinlikle Allah'ın zikri⁴ daha büyüktür. Allah, yaptığının⁵ şeyleri bilir. (ame)

1- Salât, ibadete layık yegâne ilâhın yalnızca Allah olduğuna inanmak, şirkten arınmış bir bilinçle Allah'a yönelmektir. Bu yönelme: Sürekli destek olmayı, dayanışmayı, ilgi duymayı, duyarlı olmayı, izleyici kalmamayı ve Allah'a çağıranların yanında yer almayı canlı ve diri tutmaktır. Bu yönelmede ritüel salât (namaz) ve dâua çok önemli bir yer tutmaktadır. Salâtın birçok anlamı bulunmaktadır. Salâtın hangi anlamı ifade ettiği, içinde yer aldığı âyet ve konu bağlamından rahatlıkla anlaşılabilir. Namaz, Farsça bir kelime olup Kur'an'da geçmez. Salâtın zıddı tevellâdır. Tevellâ süreklilik ifade etmektedir: Sürekli karşı çıkmak, ilgisiz ve duyar-sız kalmak, köstek olmak, engellemeye çalışmak demektir. 2- Her türlü aşırılıktan, 3- Her türlü kötülükten. 4- Allah'ın öğütleri her şeyden daha önemlidir; O, yaptığınız her şeyin karşılığını verecektir. 5- Uğraştığınız şeyleri, çalışmalarınızı.

20. Bölümün Sonu

29:46. Haksızlık edenleri hariç, Kitâp Ehli ile ancak en iyi şekilde mücadele edin. Ve deyin ki: "Biz, bize indirilene de size indirilene de imân ettik. Bizim ve sizin ilâhınız birdir. Biz de O'na teslim olanlarız."

29:47. İşte böylece sana Kitâp'ı indirdik. Kendilerine Kitâp ulaştırdıkları-mız,¹ ona imân ederler. Şu kimselerden² de O'na imân edecekler vardır. Kâfirlerden başkası âyetlerimizi inkâr etmez.

1- Daha önce Kitâp verdiklerimiz. 2- Araplar'dan.

29:48. Sen, daha önce¹ herhangi bir kitâptan okuyor ve onu elinle ya-zıyor değildin. Öyle olsaydı, mesajını geçersiz yapmak isteyenler kesinlikle kuşkulanırlardı.²

1- Kur'an sana vahyedilmeden önce. 2- Seni, bu mesajları başka kitâplardan almakla suçlarırdı.

29:49. Hayır! O, kendilerine ilim¹ verilenlerin gönüllerinde yer eden apa-çık âyetlerdir. Bizim âyetlerimizi zâlimlerden başkası yalanlamaz.

1- Bkz. 29:43. âyetin dipnotu.

29:50. "Ona Rabb'inden âyetler¹ indirilmeli değil miydi?" dediler. De ki: "Âyetler ancak Allah'ın yanındadır. Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım."²

1- Mucizeler. 2- Kur'an, bu ve birçok âyette Muhammed Nebi'ye mucize verilmediğini açıkça belirtmesine rağmen, başta hadis kitapları olmak üzere birçok kaynakta Nebi'ye yüzlerce mucize verildiğine dair yüzlerce yalan yer almaktadır.

29:51. Kendilerine okunan Kitâp'ı sana indirmemiz onlara yetmedi mi? Kuşkusuz bunda¹ imân eden bir toplum için bir rahmet² ve zikir³ vardır.

1- Kur'an'da. 2- İnsanlığa kurtuluşun yollarını gösteren, onları karanlık-lardan aydınlığa çıkaracak olan. 3- Öğüt, hatırlatma.

29:52. De ki: "Benimle sizin aranızda tanık olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde olanları bilir." Bâtıl'a imân edenler ve Allah'ı yalanlayan kimseler, işte onlar hüsranda olanlardır.

29:53. Senden azâbı hemen getirmeni istiyorlar. Eğer belirlenmiş bir za-man olmasaydı, azâp onlara elbette gelmişti. Ve o, hiç farkında olmadıkları bir sırada ansızın gelecek.

29:54. Senden azâbı hemen getirmeni istiyorlar. Oysaki Cehennem ke-sinlikle Kâfirleri¹ çepeçevre kuşatacaktır.

1- Bkz. 21:30. âyetin 1. dipnotu.

29:55. O gün, azâp üstlerinden ve ayaklarının altından onları kuşatacak. Ve "Yapmış olduğunuz şeylerin cezasını tadın!" der.

29:56. Ey imân Eden kullarım! Yeryüzüm geniştir.¹ Öyleyse yalnız Bana kulluk edin.

1- Eğer, Bana kulluk etmekten engelleniyor, baskı ve zulme dayanami-yorsanız başka yerlere gidin.

29:57. Her nefis¹ ölümü tadıcıdır. Sonra Biz'e döndürüleceksiniz.

1- Can.

29:58. imân edenleri ve sâlihâtı yapanları, içinde sürekli kalacakları Cennet'te; altından ırmaklar akan köşklere yerleştireceğiz. İyi iş-ler yapanların ödülü ne güzeldir!

29:59. Onlar, sabreden ve Rabb'lerine tevekkül¹ edenlerdir.

1- Allah'a güvenmek, O'na dayanmak; her türlü hazırlığı yapıp, yapılması gereken her şeyi yaptıktan sonra sonucu Allah'a bırakmak.

29:60. Rızıklarını temin edemeyen¹ nice dâbbe² vardır. Onlara da size de Allah rızık verir. O, Her Şeyi Duyan'dır, Her Şeyi Bilen'dir.

1- Kendi başına yiyeceğini elde edemeyen, yiyecek biriktiremeyen. 2- Dâbbe, hareket eden, canlı demektir. Genellikle sürüngenler için kullanılır. Kur'an'da tüm canlılar için de kullanılmaktadır.

29:61. Gerçek şu ki, onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı, Güneş'i ve Ay'ı yaradınıza sunan kimdir?" diye sorsan, kesinlikle "Allah." diyecekler. O halde nasıl başka varlıklara yöneliyorlar!

29:62. Allah, kullarından dilediğine rızık genişletir ve onun için takdir eder. Kuşkusuz Allah, Her Şeyi En İyi Bilen'dir.

29:63. Eğer onlara: "Gökten su indirip de onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltene kimdir?" diye sorsan, kesinlikle "Allah" diyecekler. De ki: "Hamd¹ Allah'a özgüdür." Fakat onların çoğu akıllarını kullanmıyorlar.

1- Övgüye ve teşekkürle layık yegâne varlık. Bir nimetin ve güzelliğin kaynağı ve sahibi olan gücü, övgü ve yüceltme sözleriyle anmaktır. Bu anlamıyla "hamd", verilen bir nimetten yararlanma veya yapılan bir yardımla feraha çıkma karşılığı olmaktan çok, o nimeti veren Yarattıcı'nın sonsuz güç ve kuvvetine duyulan hayranlık sebebiyle dile getirilen bir övgüdür. Hamid: Övgüye ve teşekkürle layık yegâne varlık.

29:64. Bu dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Âhîret Yurdu, gerçek hayattır. Keşke, bunun farkında olsalardı!

Allah'ın nâzırlardan ana Kafirler, Allah'ın ilkelerini (hak, adalet, iyilik, doğruluk, paylaşma, barış vs) ve bu ilkelerle zâten yazılmış dünyadaki zulüm, fesad, yozlaşma, dinsizliği görmezden geliyorlar.

29:65. Gemiye bindikleri zaman, ¹ dini yalnız Allah'a özgü kılarak O'na

düa² ederler. Fakat onları karaya çıkarıp kurtardığımız zaman, he-

men şirk koşarlar. 1- Tehlike ile yüz yüze geldiklerinde. 2- Dûa; çağırmak, seslenmek, yardım istemek demektir. Dûa, Allah'a istek ve ihtiyaçlarını arz ederek O'nun lütfunu desteğini, bağışlamasını ve yardımını istemektir (2:186). İnsan, dâa etmeden önce kendisine düşeni yapmalıdır. Kendisine düşeni yapmadan Allah'tan bir şey istemek samimiyetsizliktir. Yine Allah'tan istenilen şeyin doğru bir şey olması gerekir: İsteddiği şeyi hak edip etmediğini, hakkı olup olmadığını dikkate almalıdır. Dûa edenin, isteği kabul edildikten sonra, Allah'ı unutacak olması, duasının kabul edilmesine engeldir. Allah'ın yanı sıra başka bir kimseye veya şeye dâa etmek şirk (1:5).

29:66. Onlar, kendilerine verdiğimiz nimetlere nankörlük etsinler ve gönülleriince yaşasınlar! Yakında neyin ne olduğunu görecekler!

29:67. Çevresindeki insanlar can güvenliği içinde değilken, orayı¹ güvenli harem² ve emin bir yer kıldığımızı görmediler mi? Hâlâ Bâtıl'a mı inanıyorlar ve Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?

1- Mekke'yi. 2- Saygı duyulan, dokunulmaz, kutsal.

29:68. Uydurduğu yalanı Allah'a isnat eden iftiracıdan veya kendisine gelen hakikâti yalanlayandan daha zâlim kim vardır? Kâfirler için Cehennem'de yer mi yok?

1- Günümüzde cemaatler, tarikatlar, dini ekoller ve din üzerinden siyasi, ticari, itibarî rant elde edenler; dini geçim kaynağı haline dönüştürenler, sünnet, hadis adı altında uydurdukları yalanları Allah'a dayandırıyorlar. Kur'an'ın yanı sıra hadis, sünnet, icma, kıyas, içtihat, esbâb-ı nüzul, siyer ve fıkıh gibi kaynakları din edinenler, bu kaynaklarla helâl ve harâm belirleyerek Allah adına yalan uyduruyorlar.

29:69. Biz, Bizim yolumuzda cihad edenleri¹ elbette yollarımıza iletiriz. Kuşkusuz Allah, muhsinlerle² beraberdir.

1- Allah yolunda mücadele etmek. Kararlı ve tutarlı bir şekilde özveri ile çaba göstermek, canla başla çalışmak. 2- İyi kimse, iyi işler yapan, iyi davranmayı ilke edinen, güzel ahlâk sahibi olan.

Dünyada işledikten sonra, sıkkandıkları fesad, yaptıkları zulümler Allah'ın mesnu göreceğine inanarak (Araf 28)